

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

ISSN-1857-9779

БИЛТЕН
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

Број 1317

Скопје, 1 ноември 2024 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
Бул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:
проф. д-р Биљана Ангелова, ректор

Уредник на Билтенот:
Илија Богоевски

Лектори:
Весна Илиевска-Цветановска
Соња Попоска

Техничко уредување:
Зоран Кордоски

СОДРЖИНА НА БИЛТЕН БРОЈ 1317 ОД 1 НОЕМВРИ 2024 ГОДИНА

АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Ребека Велкова, Милица Динева, Никола Ивановски, Ленче Маркова, Ален Вејселовски, Ана Младенова, Леона Соломовска, Ангела Крстевска, Фатон Керими, Александра Андоновска, Ана Габерова).....8-9

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Влијанието на лидерството врз процесите на креирање на организациската култура** од Бојан Миклош пријавена на Економскиот факултет – Скопје.....10-17
2. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Елена Димулкова Чагароска, Даниела Којчиноска, Емил Дракулевски, Андреа Китеска, Наташа Панева, Сара Георгиевска, Сара Лазарова, Ајше Исљам).....18-19

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање** од авторите: Татјана Кандикјан и Иле Мирчески.....20-25

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научната област медицинска физика на Медицинскиот факултет – Скопје (**вонр. проф. д-р Томислав Станковски**).....26-39
2. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област педијатрија и детски болести со неа на болно и здраво дете на Медицинскиот факултет – Скопје (**вонр. професор д-р Татјана Јаковска**).....40-61
3. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области хигиена и здравствена екологија на Медицинскиот факултет – Скопје (**вонр. проф. д-р Игор Спироски**).....62-80
4. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: хирургија, здравствена нега и детска хирургија на Медицинскиот факултет – Скопје (**доц. д-р Тони Ристески**).....81-114
5. Реферат за избор на три лица во насловно звање по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега на Медицинскиот факултет – Скопје (**насл. доц. д-р Александра Пановска Петрушева, насл. доц. д-р Дафина Карацова, насл. доц. д-р Весна Дурнев**).....115-159
6. Реферат за избор на два наставника во сите наставно-научни звања во наставно-научната област радиологија на Медицинскиот факултет – Скопје (**ас. д-р Соња Николова, ас. д-р Димитар Вељановски**).....160-184
7. Реферат за избор на асистент по предметот Медицина на трудот, на Медицинскиот факултет – Скопје (**д-р Маја Панајотовиќ Радевска**).....185-188
8. Реферат за избор на еден асистент по предметот Хумана генетика на Медицинскиот факултет – Скопје (**д-р Елизабета Шуперлиска**).....189-192
9. Реферат за избор на еден асистент по предметот Онкологија со радиотерапија на Медицинскиот факултет – Скопје (**ас. д-р Гордана Петковска**).....193-196
10. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Генетски и инфламаторни параметри на хронична опструктивна белодробна болест во асоцијација со клиничките фенотипови** од д-р Ангела Дебрешлиоска, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....197-209

11. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители** од м-р **Иво Куновски**, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....210-219
12. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Одредување на антитела кон SARS-CoV-2 кај здравствени работници: споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови** од м-р **фарм. Валдрина Ајети-Салиху**, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....220-227
13. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Полифармацијата кај стари лица како ризик фактор за когнитивни нарушувања** од д-р **Марта Тунцева**, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....228-241
14. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (**Ирина Котлар Велкова, Ана Марија Шпишиќ-Пушевска, Дејан Филиповиќ, Иван Василев, Хајбер Таравари, Алберт Леша, Панче Караџов**).....242
15. **Приговор** поднесен од ас. д-р **Милена Стевановиќ** на Рефератот за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања на Медицинскиот факултет – Скопје, објавен во Билтенот број 1315 од 1.10.2024 година (страница бр. 29 до 114).....243
16. **Одговор** од **Рецензентската комисија** на Приговорот поднесен од ас. д-р **Милена Стевановиќ** на Рефератот за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања на Медицинскиот факултет – Скопје, објавен во Билтенот број 1315 од 1.10.2024 година.....244-245

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Права и положба на работниците при реструктурирање на работодавачот** од м-р **Андриана Матлиоска** пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје.....246-252
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (**м-р Ардијан Стафаи, м-р Орце Лазаров, м-р Ангела Јовановска**).....253
3. **Приговор** од доц. д-р **Денис Прешова** на Рефератот на два члена на Рецензентската комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 1316 од 15.10.2024 година.....254-271
4. **Одговор** од проф. д-р **Тања Каракамишева Јовановска**, член на Рецензентската комисија, на приговорот поднесен од доц. д-р **Денис Прешова** против Рефератот на два члена на Рецензентската комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 1316 од 15.10.2024 година.....272-274
5. **Одговор** од два члена на Рецензентската комисија, на Приговорот поднесен од доц. д-р **Денис Прешова** против Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година.....275-293

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите звања од наставно-научните области: ботаника, фитогеографија и екологија и животна средина на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет – Скопје (**д-р Рената Куштеревска од Скопје**).....294-329

2. Реферат за избор на еден асистент од наставно-научната област: географија на Природно-математичкиот факултет – Скопје (**м-р Арсе Кузманоски**).....330-333
3. Реферат за повторен избор на еден асистент од областа физиологија и друго (анимална физиологија, ензимологија и култура на анимални ткива) на Заводот за експериментална физиологија и биохемија при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет – Скопје (**м-р Елена Рафаиловска**).....334-341
4. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (**Фатон Шерифи, Албина Халили, Олга Гигопулу**).....342
5. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (**Антонета Антова, Дујгу Речани, Руфија Идризовска**).....343

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) максиларно-мандибуларна хирургија на Стоматолошкиот факултет – Скопје (**д-р Антонио Кирков**).....344-359
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечаточни материјала** од м-р д-р Енис Шабанов, пријавена на Стоматолошкиот факултет – Скопје.....360-368
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Прецизноста на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II** од д-р Аурора Ислам Исџи, пријавена на Стоматолошкиот факултет – Скопје.....369-379
4. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (**д-р Христо Петановски, д-р Емире Читаку**).....380
5. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (**д-р Климент Анастасовски, д-р Ангела Стаменкова, д-р Влатко Лозаноски, д-р Рејхан Ёлџи, Даница Стојановска**).....381

ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина) на Технолошко-металуршкиот факултет – Скопје (**ас. д-р Тајана Шишкова**).....382-390
2. Реферат за избор на соработник во соработничко звање – асистент во наставно-научните области: технологија на облека (2.11.06.04) и конфекционирање и управување со технолошки процеси (2.11.06.06) на Технолошко-металуршкиот факултет – Скопје (**м-р Ружица Стевковска-Стојановска**).....391-395

ФАКУЛТЕТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Влијание на кинематските параметри при надолжно режење со кружна пила** од м-р Анастасија Темелкова, пријавена на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер – Скопје.....396-404

ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата** од м-р Марко Ружин, пријавена на Факултетот за драмски уметности – Скопје.....405-412

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Александар Тодоровски, Слободан Станковски, Васил Бајлозов, Светлана Павлеска Младеновиќ, Ивана Динева).....413

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област компјутерски науки на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство – Скопје (вонр. проф. д-р Наташа Илиевска).....414-431

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по областа: музички уметности и науки (6.04.00.05) (удирачки инструменти – популарни жанрови) на Факултетот за музичка уметност – Скопје (м-р Виктор Филиповски).....432-441
2. Рецензија на ракописот Теорија на изведбата 1 од авторката Соња Здравкова-Џепароска.....442-446
3. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Даниела Мегленова, Јана Каевска, Колос Цури, Филип Петрески, Фросина Џини, Ива Дамјановски, Михајло Штерјев).....447-449

ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (Евгенија Михајлоска, Јелена Мициќ, Кристина Шутевска, Елизабета Крстевска Божиновиќ).....450
2. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Стефанија Убавкова, Дебора Петревска, Ивана Наумоска).....451
3. Преглед на одобрени теми за изработка на специјалистички трудови (Марија Парч, Маја Вујичиќ-Антевска, Ивана Ставресска, Бенјамин Слободан Алжуроски, Блерта Пајазити).....452-453

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Влијанието на приватизацијата на војувањето врз одливот на професионални воени лица од армиите од м-р Миле Костоски пријавена на Филозофскиот факултет – Скопје.....454-461
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (м-р Драган Даскаловски, м-р Зана Кадрии Вљади).....462
3. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Марија Јанакиевска, Ристо Савески, Марија Лазароска, Фросина Петковска, Габриела Најдова, Рената Коцева).....463-464

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Специфики на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје од м-р Ведран Диздаревиќ, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје.....465-476
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (м-р Жанета Набакова, м-р Лаура Папранику-Бејтулау).....477
3. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Вероника Зафирова, Латифи Зенелабедин, Катерина Панов Кожаров).....478

ФАКУЛТЕТ ЗА ШУМАРСКИ НАУКИ, ПЕЈЗАЖНА АРХИТЕКТУРА И ЕКОИНЖЕНЕРИНГ

„ХАНС ЕМ“

1. Рецензија на учебното помагало Практикум по Геоинформатика, со примена во науките за земјиште, хидрологија и шумарство, прво издание, од авторот вонр. проф. д-р Минчев Иван.....479-483

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Преглед на одобрена тема за изработка на магистерски труд (Бранка Иваноска).....484

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Преглед на одобрена тема за изработка на магистерски труд (Анита Димовска).....485

ПРЕГЛЕД на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на Архитектонскиот факултет во Скопје					
Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Ребека Велкова	ИНТЕГРИРАН ПРОИЗВОДСТВЕН И ПРОДАЖЕН МОДЕЛ ЗА ПРИРОДНА ВЕГАНСКА КОЗМЕТИКА	INTEGRATED PRODUCTION AND SALES MODEL FOR NATURAL VEGAN COSMETICS	проф. д-р Александар Радевски	08-6/96 од 3.10.2024
2.	Милица Динева	ИЗРАБОТКА НА ПРЕФАБРИКУВАНИ БЕТОНСКИ ЕЛЕМЕНТИ И ПРОИЗВОДСТВО НА БЕТОН	PRODUCTION OF PREFABRICATED CONCRETE ELEMENTS AND PRODUCTION OF CONCRETE	проф. д-р Александар Радевски	08-6/96 од 3.10.2024
3.	Никола Ивановски	ПОГОН ЗА ПРЕРАБОТКА НА КОМУНАЛЕН ОТПАД ОД ГРАД СКОПЈЕ	COMMUNAL WASTE TREATMENT PLANT FOR CITY OF SKOPJE	проф. д-р Александар Радевски	08-6/96 од 3.10.2024
4.	Ленче Маркова	КЛИНИЧКА БОЛНИЦА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА И ЛЕКУВАЊЕ НА КАРДИОВАСКУЛАРНИ ЗАБОЛУВАЊА	CLINICAL HOSPITAL FOR PREVENTION AND TREATMENT OF CARDIOVASCULAR DISEASES	проф. д-р Михајло Зиноски	08-6/96 од 3.10.2024
5.	Ален Вејселовски	КУЌА И ПРИРОДА: ВИЛА ПОКРАЈ ДЕБАРСКОТО ЕЗЕРО	HOUSE AND NATURE: VILLA BY LAKE DEBAR	вонр. проф. д-р Саша Тасиќ	08-6/96 од 3.10.2024
6.	Ана Младенова	ВИКЕНД КУЌА ВО С. БАРДОВЦИ, СКОПЈЕ	WEEKEND HOUSE IN THE VILLAGE BARDOVCI, SKOPJE	вонр. проф. д-р Саша Тасиќ	08-6/96 од 3.10.2024

7.	Леона Соломовска	АРХИТЕКТОНСКИ ЦЕНТАР ВО СКОПЈЕ: МУЗЕАЛИЗАЦИЈА НА АРХИТЕКТУРАТА ИЛИ АРХИТЕКТУРАТА КАКО ЖИВО ИСКУСТВО	ARCHITECTURAL CENTER IN SKOPJE : MUSEALISATION OF ARCHITECTURE OR ARCHITECTURE AS LIVED EXPERIENCE	вонр. проф. д-р Мери Батакоја	08-6/96 од 3.10.2024
8.	Ангела Крстевска	ГРАДОТ КАКО ТЕКСТ – КРАТОВСКИ АРХИТЕКТОНСКИ ОБРАСЦИ СЦЕНАРИО ЗА ИНТЕРПОЛИРАЊЕ НА КУЛТУРНИ ПРОГРАМИ ВО ГРАД КРАТОВО	CITY AS TEXT - ARCHITECTURAL PATTERNS OF KRATOVO: A SCENARIO FOR AN INTERPOLATION OF CULTURAL PROGRAMS IN THE CITY OF KRATOVO	вонр. проф. д-р Мери Батакоја	08-6/96 од 3.10.2024
9.	Фатон Керими	МУЗЕЈ – ГРАДИНА НА УМЕТНОСТА И ПРИРОДАТА	MUSEUM – GARDEN OF ARTS AND NATURE	вонр. проф. д-р Мери Батакоја	08-6/96 од 3.10.2024
10.	Александра Андоновска	РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА КЕРИМ БЕГОВ АМАМ ВО БИТОЛА	REVITALIZATION OF KERIM BEY HAMMAM IN BITOLA	проф. д-р Елизабета Касапова	08-6/96 од 3.10.2024
11.	Ана Габерова	ЗБОГАТУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ПЕЈЗАЖ НА ДОЈРАНСКО ЕЗЕРО: ИНТЕГРАЦИЈА НА ЛЕСНОМОНТАЖНИ СТРУКТУРИ ВО ФОРМА НА ПРИВРЕМЕНА НАСЕЛБА	ENRICHING LAKE DOJRAN`S CULTURAL LANDSCAPE: INTEGRATING EASILY ASSEMBLED STRUCTURES AS TEMPORARY SETTLEMENTS	вонр. проф. д-р Димитар Папастеревски	08-6/96 од 3.10.2024

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ ПРОЦЕСИТЕ НА КРЕИРАЊЕ НА
ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА“
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р БОЈАН МИКЛОШ,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 110 од Законот за високото образование (Службен весник на Република Северна Македонија бр. 82/18 и бр. 178/21) и член 63 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии на УКИМ (Универзитетски гласник бр. 530/20), а согласно со предлогот на Советот на студиската програма Организациони науки и управување (менаџмент), (бр. 02-1623/3 од 23.9.2024 година), Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, седницата одржана на 30.9.2024 година, донесе Одлука бр. 02-1500/29 од 9.10.2024 година, за формирање Комисија за одбрана на докторската дисертација на кандидатот Бојан Миклош со наслов:

ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ ПРОЦЕСИТЕ НА КРЕИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА (The influence of leadership on the process of forming organizational culture), во состав:

проф. д-р Леонид Наков (претседател),
проф. д-р Љубомир Дракулевски (ментор),
проф. д-р Стојан Дебарлиев (член),
проф. д-р Александра Јанеска Илиев (член), и
проф. д-р Лазар Ѓуров (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Бојан Миклош, со наслов: **ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ ПРОЦЕСИТЕ НА КРЕИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА**, содржи 273 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 (единечен) проред и големина на букви 12.

Трудот е структуриран во вовед, 4 (четири) глави и заклучок, како и 7 (седум) соодветни прилози. Деловите се систематизирани во глави и подглави со соодветни наслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Концепциски погледнато, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставените цели и задачи на истражувањето, а се состои од:

Вовед	(8-23)
ГЛАВА I Современите концепти поврзани со организациската култура	(24-42)
ГЛАВА II Предизвиците на лидерството во организациски контекст	(43-82)
ГЛАВА III Влијанието на лидерството врз организациската култура.....	(83-118)
ГЛАВА IV Емпириско истражување на влијанијата на лидерството во процесите на формирање на организациската култура	(119-167)
ЗАКЛУЧОК	(168-176)
ЛИТЕРАТУРА	(177-186)
ПРИЛОЗИ	(187-273)

Во воведот, кандидатот ја образложува актуелноста на истражувачката проблематика, преку потенцирање на врската помеѓу организациската култура и лидерството, нивното поединечно влијание и важност, како и меѓусебните организациски релации. Воедно, ги разгледува досегашните истражувања во врска со организациската култура во државата и врз основа на детектираниот истражувачки јаз ги поставува

предметот и целите на истражувањето, истражувачките прашања, теоретската, хипотетичката и методолошката рамка за истражувањето.

Во првата глава со наслов „Современите концепти поврзани со организациската култура“, авторот се фокусира на анализа на дефинирањето на поимот „органizaциска култура“, разгледува различни теории за организациската култура, ги анализира нејзините елементи – вредности, норми, артефакти, основни претпоставки, детерминанти и чинители. Во оваа глава, исто така, е истакната и важноста на организациската култура во секоја работна организација, при што авторот ги посочува придобивките од нејзиното негување и ги презентира наодите од различни теории во врска со видовите на организациска култура, согласно со различните поделби и теоретски пристапи. Со ваквиот пристап, тој поставува основа за нивна анализа и компарација, за согледување на карактеристиките на секој од моделите или видовите на културите, како и дава преглед на предностите и недостатоците од различните видови организациска култура.

Во втората глава со наслов „Предизвиците на лидерството во организациски контекст“, кандидатот ги презентира и ги разгледува различните аспекти на теориите за лидерството. Тука ги анализира различните лидерски стилови и различното лидерско однесување, согласно со стилот кој се практикува. Едновременно, тој ги посочува различните перспективи во врска со ефективността на лидерството, основано врз теориите и истражувањата кои науката за лидерство ги става на располагање. Како посебен сегмент на оваа глава претставува делот во кој кандидатот ја обработува емоционалната интелигенција на лидерите, вештините кои произлегуваат од неа и нивното реално влијание како фактор на лидерската пракса. На сличен начин се обработени и лидерските вредности, како извор на однесувањето на лидерот, посочувајќи ги значењето и теоретските основи за ваквата елаборација. Завршниот дел на оваа глава е посветен на влијанието на авторитетот, моќта и политиката на лидерот врз следбениците. Во овој дел, кандидатот го дефинира авторитетот и продолжува со детална елаборација за начинот на кој лидерот го гради својот авторитет, при што посочува мерки кои можат да се преземат за тој да го изгради авторитетот. Тој во исто време посочува наоди во врска со различните видови и извори на моќ на лидерот, а, особено го нагласува сегментот кој се однесува на организациската политика на водење на лидерот и нејзиното влијание на следбениците, но и на организацијата.

Во третата глава со наслов „Влијанието на лидерството врз организациската култура“, кандидатот се фокусира на објаснување на релацијата на лидерството со организациската култура. Тука кандидатот ја истакнува поврзаноста и релацијата на овие две организациски појави, нагласувајќи ја нивната важност и ефективност, што во суштина ја претставува сржта на докторската дисертација, така што во оваа глава детално се анализира улогата на лидерите во организациската култура. Конкретно, во овој дел се претставени начините на кои лидерите создаваат и пренесуваат организациска култура, посветувајќи особено внимание на вградувањето на посебните елементи на организациската култура, преку искористување на примарни и секундарни механизми за пренесување и вградување на културата. Низ целата елаборација се појавува тезата дека, согласно со природата на самите механизми, лидерите ја обликуваат организациската култура на секојдневно ниво, дури и ако не се свесни за тоа. Освен на индивидуално ниво, кандидатот ги претставува и наодите во врска со методите на менување на организациската култура, во организации со различен степен на развој. Крајот на оваа глава претставува и крај на комплетираната теоретска и научна основа за спроведување на емпириското истражување кое е опфатено во следната глава.

На почетокот на четвртата глава од докторската дисертација со наслов „Емпириско истражување на влијанијата на лидерството во процесите на формирање на организациската култура“, кандидатот елаборира во врска со импликациите на истражувањата за културата и лидерството во Република Северна Македонија, при што ги посочува досегашните научни наоди, од слични емпириски истражувања во врска со организациската култура. Потоа, кандидатот ги објаснува варијаблите кои, согласно со теоретскиот преглед, открива дека се доминантно поврзани со организациската култура, при што ја поставува истражувачката рамка и го посочува методолошкиот пристап, од аспект на моделот, истражувачките инструменти и техниките на емпириското истражување. Имено, во делот што следува, се објаснети дизајнот на прашалникот кој е користен во истражувањето, за прибирање на примарни податоци од испитаниците. По предметот,

целите и истражувачките хипотези, авторот го објаснува процесот на спроведување на истражувањето. Како многу важен дел од оваа глава, кој ја осигурува точноста на резултатите, е делот во кој кандидатот детално ја презентира статистичката проверка на претпоставките за изведување на регресиона анализа, пред да почне со анализа на резултатите од истражувањето.

Анализата на резултатите од истражувањето е поделена во два дела – дескриптивна анализа на демографските податоци, во која се претставени карактеристиките на примерокот врз кој е спроведено истражувањето; анализа на резултатите добиени од одговорите на испитаниците. Вториот дел суштински го претставува плодот на научноистражувачката работа на кандидатот. Во овој дел, табеларно се претставени дескриптивните резултати за секоја варијабла посебно и дадено е соодветно образложение за секоја од варијаблите, споредена со нејзината таблична вредност (доколку ја има) или извлечени се иницијални заклучоци во врска со сознанието. Во продолжение, табеларно се прикажани моделите на предвидување, како и табелите со коефициенти на удел во моделот на предвидување, при што детално се образложени. Вака обработените податоци и резултати што се претставени, даваат основа за дискусија и извлекување на заклучоци во следната подглава.

Во делот за дискусија и заклучни согледувања, кандидатот ги интерпретира добиените резултати, го објаснува нивното значење и елаборира во врска со секој модел на предвидување на видот на организациска култура. Врз основа на ваквата анализа на добиените резултати, преминува на објективна дискусија во врска поставените очекувања во хипотетичката рамка, при што ги прифаќа или отфрла хипотезите и ги споредува своите наоди со оние на веќе постојните истражувања или кои се прифатени од стручната и научната литература на организациските науки. Како дополнителен дел на оваа глава, авторот ги претставува и ограничувањата и перспективите на своето истражување, при што ги предочува можностите за подобрување, проширување и продолжување на истражувањето во перспектива.

Заклучокот, како составен дел на трудот, прави сумирање на резултатите од истражувањето и идентификува соодветни понатамошни чекори, насоки и препораки со цел конципирање пристап и создавање модел за максимално искористување на сознанијата поврзани со културата и лидерството кои ќе овозможат креирање на одредени конкурентски предности, како и унапредување на работењето на организациите.

Литературата која е користена во овој труд содржи 109 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги и интернет-ресурси; единици, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература во поголем дел е објавена по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Бојан Миклош, под наслов „Влијанието на лидерството врз процесите на креирање на организациската култура“, обработува исклучително значајна и актуелна проблематика поврзана од областа на менаџментот, со посебен акцент на лидерството и организациската култура кои се фокусираат на т.н. „меки“ елементи на бизнисот. Па, така, соодветно, предметот на истражување на оваа докторска дисертација е креирање на организациска култура низ призмата на лидерството. Вака конципираниот предмет на истражување на оваа дисертација дава можност за сеопфатен преглед на карактеристиките на начинот на влијание на тестираните варијабли и подваријабли, во насока на предвидување на видот на организациската култура. Главна цел на докторската дисертација е да го истражи влијанието на лидерските стилови, емоционалната интелигенција, личните вредности и системот за наградување и казнување, како варијабли на лидерството на организациската култура, како и да се истакне важноста на лидерството како клучна компонента во самите процеси на креирање и пренесување на организациска култура. Покрај постигнувањето на главната цел, постигнато е и извлекување на најдобри практики, научени лекции и методи за формирање и пренесување на организациската култура, како и проширување на можноста за дополнително истражување и унапредување на знаењата и сознанијата на ова поле, збогатени со наодите и заклучоците добиени од истражувањето.

Организациската култура претставува универзално препознаен организациски елемент кој се поврзува со перформансот, моралот, задоволството при работата, лојалноста и ангажманот на вработените, нивниот став и мотивација, организациската посветеност и можностите да се привлечат и задржат талентирани вработени. Согледувајќи ја актуелноста на проблематиката, кандидатот дополнително ја верификува современата потреба за дополнителна анализа на различните перспективи поврзани со оваа тема. За лидерите, клучно е да ја познаваат организациската култура во организацијата или компанијата во која работат, со цел да бидат свесни и да претпостават како луѓето во организацијата имаат тенденција да реагираат или се однесуваат кога би се промениле побарувањата во бизнис-опкружувањето или некоја друга внатреорганзациска промена. Обично екстерните промени, во рамки на организациите, се дочекуваат со реструктурирање, организациони промени, формациско прераспределување на задачи за да ја ублажат разликата која се појавува помеѓу побарувачката и капацитетите на организацијата. Земајќи го предвид овој аспект, науката посочува дека е поефективно да се влијае на организациските вредности, начин на размислување и однесување на членовите на организациите, со цел да се освести на кој начин вработените ја доживуваат организацијата и нивниот удел во остварувањето на нивната визија и мисија. Ваквата состојба ги отвора перспективите за експлоатација на лидерските механизми на влијание на т.н. „мека страна“ на организацијата, односно, за обликување на организациската култура. Овие две компоненти, „лидерство“ и „органзациска култура“, правилно поврзани и експлоатирани, можат да дадат значителни придонеси во различни сегменти и нивоа на организациското однесување.

Во докторската дисертација, кандидатот ги разработува теоретските поставки, вклучувајќи ги различните традиционални, но и актуелни автори во делот на лидерството и организациската култура. Перципирајќи ги организациската култура и лидерството како организациски појави кои можат да имаат позитивно влијание врз исходот и остварувањето на целите и мисиите на организациите, притоа применливи за сите нивоа на лидерството, многу од истражувачките инструменти го опфаќаат лидерството како клучен елемент, во проценката на неговата ефективност и влијание на компаниската културата. Со ваквата состојба се поставува потребата да се истражат клучните чинители на релацијата лидер – организациска култура. Земајќи ја предвид комплексноста на истражувачкиот проблем, моделот кој го истражува оваа докторска дисертација се темели на согледување на комбинацијата на лидерски елементи (независни варијабли) која ќе доведе до креирање на одреден вид организациска култура (зависна варијабла) со висока статистичка и научна значајност. Ваквиот пристап овозможува интегрирање на повеќе методи на научно истражување во докторската дисертација. Имено, анализа и синтеза, како основни истражувачки методи, се присутни во текот на целата анализа на материјата во дисертацијата. Тие подразбираат користење на индуктивна и дедуктивна анализа за да се идентификуваат потребните елементи и нивната поврзаност во процесот на истражувањето, што евидентно е вклучено имајќи го предвид големиот број релевантни дела од современата стручна литература.

Од методолошки аспект, кандидатот користи и примарни и секундарни извори на податоци. Секундарните податоци ги прибира од релевантни научни и стручни публикации и трудови, статистички податоци, анализи, анкети, студии на случај и други јавно достапни документи кои се поврзани со предметот на истражување. Примарните извори на податоци кои се користени за изработка на оваа дисертација се однесуваат на оние што се стекнати по основа на анкета во облик на прашалник, составен од шест дела: 1) Административни податоци за учесникот; 2) Дел за организациската култура; 3) Дел за лидерски стилови; 4) Дел за способности на емоционална интелигенција; 5) Дел за личните вредности; 6) Дел за системот за наградување и казнување. Примарните податоци се собирали по електронски пат, односно преку одговорање на прашалникот преку платформата Google forms.

Статистичкиот метод е користен за прибирање податоци, нивна обработка и извлекување на резултати. Конкретно, кандидатот за прибирање на податоците ја користи јавно достапната платформа Google forms, за дизајнирање на прашалникот, негова дисеминација и автоматско генерирање на табеларен приказ со податоците добиени од испитаниците. Дополнително, кандидатот ја користи програмата SPSS на IBM, преку која ги врши статистичките проверки на примерокот, како и статистичките операции, за генерирање на табелите за дескриптивна статистика и оние за моделите за предвидување.

Имено, за потребите на оваа дисертација користена е регресиона анализа и нејзиниот *stepwise*-метод (постепен), што овозможува проверка на релевантноста на предвидувањето на сите внесени независни варијабли, во однос на зависната варијабла.

Во рамките на заклучоците на докторската дисертација, кандидатот поставува повеќе аспекти кон кои се осврнува, посебно и детално. Македонскиот лидер е личност која поседува многу силни лични вредности на постигнување, топлина, асертивност, доверба и самодисциплина и исполнителност. Поседувањето на ваквите вредности природно се поврзува со практикувањето на афилијативниот лидерски стил и, воопшто, со трансформациските лидерски стилови. Оттука, лидерите во работните организации во Република Северна Македонија тежнеат повеќе да ги практикуваат трансформациските лидерски стилови, отколку трансакциските, со тоа што лидерскиот стил претставува комбинација од визионерскиот и демократскиот лидерски стил. Најмалку доминантен лидерски стил е оној кој е комбинација од командувачкиот стил и стилот на одредување на темпо. Профилот на емоционалната интелигенција на македонскиот лидер е основан на средно владеени вештини на емоционалната интелигенција (развој на другите, приспособливост, влијание, точна самопроценка, емоционална самосвест и менаџмент на конфликти), при што силна страна им е изразувањето на емпатија и точна самоконтрола (високо оценети вештини на ЕИ), додека, пак, простор за подобрување е нивната транспарентност во работата. Решението за условното казнување на вработените е најдоминантен пристап за стимулација и мотивација, проследено со условното наградување, потоа безусловното наградување и, на крај, безусловното казнување. Ваквата поставеност на системот на наградување и казнување на лидерите може да укажува на можна трансакциска поставеност на односите на лидерот со следбениците, имајќи предвид дека е најдоминантен пристап од тестираните варијабли. Притоа, не може да се каже дека комплетно се пресликува на стилот на лидерство на лидерите и следбениците, или дека ги изолира другите мотивациски методи. Кај *кланската организациона култура*, која се одликува како средина во која сечиј пристап е пријателски, луѓето имаат многу заеднички работи, лидерите се препознаени како ментори или како патријахални фигури, учеството е на високо ниво, а успехот е дефиниран низ рамката на задоволување на потребите на клиентите и грижата за луѓето се генерира преку практикување на афилијативниот, демократскиот и визионерскиот лидерски стил. За да се формира *адхокративна организациона култура* – *култура* во која ќе биде охрабрувано преземање на ризик, креативност, иновација, визионерство, лидерите ќе се гледаат како иноватори, ќе бидат промовирани индивидуални иницијативи и слобода, потребно е лидерите да практикуваат демократски, визионерски и коучинг лидерски стил, при што нагласено условно ќе наградуваат, а нема да се штедат и да бидат топли и безусловно да наградуваат. Способностите на емоционалната интелигенција нужно не влијаат на детерминирањето на ваквиот вид организациона култура. За формирање на *пазарната организациона култура* – култура која ги нагласува целите, роковите и завршувањето на работите, луѓето се фокусирани на нивно исполнување, додека лидерите се меѓусебни ривали и посветени на работата. Тука е потребна комбинација на визионерски, демократски и командувачки лидерски стил, како и изразување на емпатија и градење на доверба кај вработените. Со тоа тие треба да бидат доверливи при секојдневната комуникација, да се интересираат за работата на своите потчинети и да им причинува задоволство да разговараат со нив и да бидат асертивни во своите побарувања и потреби. *Хиерархиската организациона култура* се формира така што лидерите практикуваат комбинација од афилијативен, командувачки и визионерски лидерски стил, топли се и емпатични, но условно казнуваат за да ги санкционираат грешките и недостатоците на вработените. Во *сите четири модели фигурираат по три лидерски стила* кои влијаат на формирање на организационата култура, додека од другите варијабли има помалку, при што секогаш како највлијателна подваријабла се истакнува некој од лидерските стилови, во комбинација со уште некој друг лидерски стил и некоја друга подваријабла. Ваквата состојба укажува дека е безбедно да се заклучи дека комбинацијата на лидерски стилови најмногу влијае каков вид на култура ќе се создаде во работната организација, но ова влијание не е изолирано од другите подваријабли соодветно.

Наодите од истражувањето укажуваат дека организационата култура во македонските работни организации доминантно е комбинација од сите четири култура, со

доминантно хиерархиски карактеристики, со слично нагласени карактеристики на пазарна култура, а, помалку кланска и со најмалку карактеристики на адхокративната култура. Генерално, културата е фокусирана на стабилноста и внатреорганизациските работи, но, не е исклучен надворешниот фокус, од аспект на постигнување на мисијата или задоволување на побарувањата на пазарот. Најчестиот профил на лидери кои можат да се сретнат во ваквите организациски култури се лидерите кои начелно ги користат трансформациските лидерски стилови и имаат силно изразени лични вредности на постигнување, топлина, асертивност, доверба и самодисциплина и исполнителност. Кланската организациска култура се генерира преку практикување на афилијативниот, демократскиот и визионерскиот лидерски стил. Од лидерите се очекува да се доверливи, да се фокусираат на развојот на другите и да го избегнуваат безусловното казнување. За генерирање на адхокративната организациска култура потребно е лидерите да ги практикуваат сите трансформациски лидерски стилови, ќе го нагласат условното и безусловното наградување и ќе ја нагласат топлината во меѓучовечките односи. Карактеристично е што резултатите укажуваат дека способностите на емоционалната интелигенција нужно не влијаат на детерминирањето на ваквиот вид на организациска култура. Доколку има потреба да се нагласат или зајакнат карактеристиките на пазарната организациска култура, потребно е да водат преку комбинација на визионерски, демократски и командувачки лидерски стил, изразувајќи емпатија да изградат доверба кај вработените, а за цело време да останат доверливи, да се интересираат за работата на своите потчинети, да им причинува задоволство да разговараат со нив и да бидат асертивни во своите побарувања и потреби. Во прилог на формирањето на ваквиот вид организациска култура оди и условното казнување, додека безусловното казнување го обезличува влијанието на сите варијабли кои позитивно влијаат на формирањето на пазарната култура. Хиерархиска организациска култура се формира така што лидерите практикуваат комбинација од афилијативен, командувачки и визионерски лидерски стил, топли се и емпатични, но условно казнуваат за да ги санкционираат грешките и недостатоците на вработените.

Конкретно, врз основа на анализа на теоретските сознанија, применетите научноистражувачки методи, односно регресионата анализа, во која како зависни варијабли се истакнуваат видовите на организациска култура, а како независни варијабли се издвојуваат предметните елементи на лидерството, емпириското истражување на случаен примерок од 1045 испитаници (конечен примерок 649 испитаници), утврдено е влијанието на лидерските елементи како чинители за предвидување на видот на организациска култура. Имено, со примена на соодветни аналитички алатки, во докторскиот труд, кандидатот гради интегративен и современ пристап кон проценка на улогата и влијанието на лидерските стилови, лидерските вредности, вештините за емоционална интелигенција и елементите на наградување и казнување, врз одредувањето на видот на организациската култура.

Овој докторски труд значително го истакнува значењето на релацијата на организациската култура со лидерството. Придонесот на овој докторски труд се истакнува низ сознанијата за потенцијалот и влијанието што ги поседува лидерството во насока на креирање на организациска култура, оттука, ја збогатува литературата за организациските науки. Исто така, она што додава на важност се препораките што ги наведува кандидатот, во врска со практичната применливост на заклучоците на кое било ниво на лидерство, што можат да ја подобрат лидерската практика и да генерираат организациска култура која е посакувана или е цел на постигнување во одредена организација. Дополнително, не треба да се пропушти и повеќеопсежноста и апликативноста на сознанијата, кои, исто така, можат да послужат како научна основа за развој на обуки и можности во консултантскиот сектор, а со тоа да влијаат на едуцирањето и тренирањето на лидерите и менаџерите во врска со оваа тематика.

Оваа дисертација дава значителен придонес во теоретското и практичното разбирање на релацијата организациска култура – лидерство, што дава можност за подобрување на менаџмент-практиките во бизнисот, како и основа за продолжување и унапредување на понатамошни теоретски и емпириски истражувања поврзани со оваа проблематика.

Дополнително, докторската дисертација на кандидатот м-р Бојан Миклош ја отвора перспективата да се развие поширока дискусија од страна на истражувачите и експертите,

за различното влијание на лидерството врз процесите на креирање на видовите организациска култура.

Земајќи ги предвид предметот на истражување, поставените цели и хипотези, како и предложените методи на истражување, образложени во докторската дисертација на кандидатот м-р Бојан Миклош, може да се оцени дека преку генерирање на веродостојни модели на предвидување на организациската култура, преку регресиона анализа на независни варијабли поврзани со лидерството, трудот дава насоки и препораки за лидерите, консултантите и одделите за менаџмент за човечки ресурси за искористување на наодите од истражувањето, со цел генерирање на посакуваната култура.

Со оглед на фактот дека темата на дисертацијата е мошне актуелна, како во научните кругови, така и во консултантскиот сектор, се очекува таа во иднина да има вредни импликации од теоретски, научен, обучувачки и практичен аспект.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и заемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатот м-р Бојан Миклош беше проверена на 22.10.2024 година од менторот проф. д-р Љубомир Дракулевски, преку софтверскиот пакет за проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 5,93 %.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, како коавтор, ги објавил следните истражувачки трудови во меѓународни научни списанија:

1. Miklosh, B., (2022). MAINTAINING ORGANIZATIONAL CULTURE IN VIRTUAL TEAMS. Economic and Business Trends Shaping the Future 2022. Faculty of Economics in Skopje. Conference paper. DOI: [10.47063/EBTSF.2022.0026](https://doi.org/10.47063/EBTSF.2022.0026)
2. Miklosh, B, Janeska-Iliev, A., Drakulevski, Lj., (2024). “UNVEILING THE NEXUS BETWEEN EMPATHY AND LEADERSHIP STYLE IN THE PRODUCTION SECTOR”. *Southeast European review of business and economics*, Vol 5, Issue 1. DOI: 10.20544/SERBE.09.01.24.P01.
3. Miklosh, B, Janeska-Iliev, A., Drakulevski, Lj., (2024). “EMOTIONAL INTELLIGENCE BUILDING LEADERSHIP PERSPECTIVES IN THE EDUCATIONAL SECTOR”. *KNOWLEDGE – International Journal*. Vol. 65.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Во докторската дисертација на тема: ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ ПРОЦЕСИТЕ НА КРЕИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА, од м-р Бојан Миклош, се обработува значајна и современа проблематика поврзана со креирање на организациска култура, низ различните практики на лидерството.

Врз основа на доставената дисертација, Комисијата за оценка на докторската дисертација дојде до заклучок дека научната обработка на темата особено се истакнува и има стручно, научно и емпириско значење. Имено, врз основа на методолошкиот пристап, содржината и резултатите од истражувањето, може да се заклучи дека докторската дисертација дава придонес во полето на научната проблематиката за креирање, менување и воопшто, влијание на организациската култура, преку лидерството, емпириски истражено преку истражувањето спроведено на случајниот примерок во Република Северна Македонија.

Согласно со горенаведеното, Комисијата констатира дека м-р Бојан Миклош изработил докторски труд кој одговара на академските стандарди. Општа е оценката дека кандидатот соодветно се справил со поставениот предизвик и успеал да понуди соодветни аргументи, мислења и заклучоци во однос на поставените хипотези и цели на истражувањето.

Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација: **ВЛИЈАНИЕТО НА ЛИДЕРСТВОТО ВРЗ ПРОЦЕСИТЕ НА КРЕИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА**, на кандидатот м-р Бојан Миклош,
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација, и
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација

Скопје,
28.10.2024

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Леонид Наков, претседател, с.р.

Проф. д-р Љубомир Дракулевски, ментор, с.р.

Проф. д-р Стојан Дебарлиев, член, с.р.

Проф. д-р Александра Јанеска Илиев, член, с.р.

Проф. д-р Лазар Ѓуров, член, с.р.

ПРЕГЛЕД НА ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА МАГИСТЕРСКИ ТРУД НА ЕКОНОМСКИОТ
ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. На одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Елена Димулкова Чагароска	„Димензии на квалитетот на услугата во мобилното банкарство и долгорочните односи со корисниците“	“ Mobile banking service quality dimensions and long – term relations hips with users “	проф. д-р Николина Пламидовска Стерјадовска	9.10.2024 година Бр.02-1500/36
2.	Даниела Којчиноска	„Менаџирање на промените со употреба на ТРС моделот (ТПК-технички, политички, културолошки), со нагласок на негова употреба во локалната самоуправа“	„Managing changes by applying the tpc model with emphasis on its application in local self-government“	проф. д-р Леонид Наков	9.10.2024 година Бр.02-1500/37
3.	Емил Дракулевски	„Ефективноста на моделите на менаџирање на промените, со нагласок на нивната употреба во финансиската индустрија “	„Effectiveness of change management models with emphasis on their application in financial industry“	проф. д-р Леонид Наков	9.10.2024 година Бр.02-1500/38
4.	Андреа Китеска	„Развојната улога на промените во организациската култура во создавање на конкурентски бизниси: методолошки и емпириски приказ на успешни деловни практики во Република Северна Македонија “	„The developing role of changes in organizational culture in creating competitive businesses: methodological and empirical view on successful business practices in the Republic of North Macedonia“	проф. д-р Леонид Наков	9.10.2024 година Бр.02-1500/39

5.	Наташа Панева	„Адаптирање на стратегиите на монетарната политика како одговор на шоките од пандемијата со КОВИД-19: предизвици и последици“	„Adapting Monetary Policy Strategies in Response to the Shocks of COVID-19 Pandemic: Challenges and Consequences“	проф. д-р Кирил Јовановски	9.10.2024 година Бр.02-1500/40
6.	Сара Георгиевска	„Мултифондовите како перспектива за унапредување на капитално финансираното пензиско осигурување – случајот на пензискиот систем на Република Северна Македонија“	„Multi-funds as a perspective for improvement of capital-funded pension insurance – the case of the pension system of the Republic of North Macedonia“	проф. д-р Елена Наумовска	9.10.2024 година Бр.02-1500/41
7.	Сара Лазарова	„Влијанието на финансиската технологија врз внатрешната ревизија во банките во Република Северна Македонија“	„The impact of financial technology on the internal audit in banks in the Republic of North Macedonia“	проф. д-р Зорица Божиновска Лазаревска	9.10.2024 година Бр.02-1500/42
8.	Ајше Исљам	„Последиците од COVID-19 пандемијата врз мотивацијата и стресот на здравствените работници во Република Северна Македонија“	„COVID-19 Pandemic Consequences on Motivation and Stress on Health Care Workers in the Republic of North Macedonia“	проф. д-р Љупчо Ефтимов	9.10.2024 година Бр.02-1500/43

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ГЕОМЕТРИСКИ ТОЛЕРАНЦИИ, ПОГЛАВЈА ОД ПРЕДМЕТОТ КОНСТРУИРАЊЕ“ ОД АВТОРИТЕ ТАТЈАНА КАНДИКЈАН И ИЛЕ МИРЧЕСКИ

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, бр. 02-1020/2 од 29.8.2024, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот „Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање“ од авторите: Татјана Кандикјан и Иле Мирчески, наменет за студентите на Машинскиот факултет, за предметот Конструирање, избрани се проф. д-р Владимир Дуковски и проф. д-р Мите Томов.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање
Назив на предметната програма:	Конструирање
Назив на студиската програма:	сите студиски програми
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	фонд на часови: 2+2 ЕКТС-кредити: 5
Предметот Конструирање на Машинскиот факултет во Скопје е задолжителен предмет со фонд на часови 2+2, број на ЕКТС-кредити – 5 и се слуша во четврти семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 150 страници (формат Б5), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен во 10 поглавја (вклучително еден прилог) и содржи 139 слики и 15 табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Владимир Дуковски, с.р.
Проф. д-р Мите Томов, с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР ДУКОВСКИ

Краток опис на содржината:	Содржината на ракописот на учебникот „Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање“ е организирана во десет поглавја, од кои десеттото е прилог. 1. ВОВЕД ВО ГЕОМЕТРИСКИ СПЕЦИФИКАЦИИИ. Во ова поглавје се претставени основните дефиниции, поими и табели кои се применуваат низ целиот понатамошен текст. Објаснети се предностите од примената на геометриските толеранции. Претставени се користените ISO и ASME-стандарди, означувањето и модификаторите на толерантни полиња за геометриски толеранции, како и основните принципи на кои се заснова нивното толкување. Воведена е дефиниција базирана на модел како метод на интегрирање на геометриските толеранции во вид на информации во CAD-модел на делови. 2. ТОЛЕРАНЦИИ НА МЕРИ, НАЛЕГНУВАЊА И МЕРНИ ВЕРИГИ. Во ова поглавје се опфатени толеранциите на мерите и споевите со цел да се објасни нивната намена од аспект на задоволувањето на потребната функција. Претставени се методите за пресметка на мерните вериги при потполна и непотполна заменливост. Примената на софтвер за анализа на толеранциите е претставена преку пример на склоп за да се добие функционална конструкција. 3. ТОЛЕРАНЦИИ НА ОБЛИК. Претставени се толеранциите на рамност, правост, цилиндричност и кружност, со обликот на толерантните полиња. Објаснета е и нивната примена за да се обезбеди квалитетна површина за потпирање на дел во склоп. 4. РЕФЕРЕНТНИ ЕЛЕМЕНТИ И СИСТЕМИ. Во ова поглавје се опфатени различните видови на референтни елементи и начинот на нивното симулирање со мерна опрема. Претставени се и правилата за формирање на референтен систем, како и постапката за прикрепување на дел. 5. ТОЛЕРАНЦИИ НА ПРАВЕЦ. Опфатени се толеранциите на паралелност, нормалност и аголност. Објаснети се повеќе примери на нивна примена, како и спецификите на нивното означување според стандардите. 6. ТОЛЕРАНЦИИ НА ПОЛОЖБА. Најпрво во ова поглавје, детално е објаснет условот на максимум материјал како можност за задавање на економични толеранции кога се користи толеранција на положба. Објаснето е како толеранцијата на положба се користи за ограничување на отстапувањата кај отвори, жлебови и друго. Низ голем број на примери, објаснети се низа специфики на толеранцијата на положба, како што се: положба на групи геометриски елементи, сложена толеранција на положба, пресметка на толерантно поле кај врски со завртки, двојна толеранција и др.

	7. ТОЛЕРАНЦИИ НА ПРОФИЛ. Толеранцијата на профил е објаснета според современите сфаќања за новите можности за нејзина примена, не само за ограничување на отстапувањето на облик на профил, туку и за правец и положба на профил. Освен тоа, толеранцијата на профил сè почесто се користи како општа толеранција за дел. Преку примери, појаснета е примената на овој вид толеранција за конуси, контури на делови, како сложена толеранција на профил, како и вградување во модел преку МБД. 8. ТОЛЕРАНЦИИ НА ИЗДАДЕНОСТ. Во ова поглавје се опфатени толеранцијата на кружна издаденост и толеранцијата на вкупна издаденост. Објаснета е примената на овие толеранции за ограничување на појавата на ексцентрицитет на масите на одделни геометриски елементи во однос на оската на ротација на делот, со цел да се намалат инерцијалните сили при ротација. 9. ЗАДАВАЊЕ И АНАЛИЗА НА ГЕОМЕТРИСКИТЕ ТОЛЕРАНЦИИ. Во ова поглавје, презентирана е интегрално постапката на задавање на геометриските толеранции во склоп, почнувајќи од разбирањето на функционалноста. Објаснети се детално изборот на референтните елементи и распределбата на отстапувањата за делови кои се во спој. Претставена и анализата на збирните отстапувања за склоп со помош на софтвер за анализа на толеранциите кој ги зема предвид и толеранциите на мери и геометриските толеранции вградени во 3Д МБД-моделите. 10. ПРИЛОГ – ПРИМЕРИ НА ГЕОМЕТРИСКИ ТОЛЕРАНЦИИ ВО МБД. Прилогот се состои од примери за вградување на геометриските толеранции во 3Д-модели на делови преку модулот за дефиниција базирана на модел (МБД). Примерите се наменети за вежби и самоучење. Опфатени се едноставни, но и посложени примери кои илустрираат различни техники за вградување на геометриски толеранции преку CAD-систем.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Презентираната материја е во целост усогласена со предметната програма по предметот Конструирање, во делот за геометриски толеранции. Материјата е изнесена јасно и коректно и е илустрирана со голем број примери. Одбрани делови од учебникот може да се користат и во сродни предмети на постдипломски студии.
Предлози за потребни корекции:	неколку усогласувања на термини
Оцена на ракописот:	Со овој учебник се покриени наставните содржини од наставната програма по предметот Конструирање, во делот за геометриски толеранции. Содржините се современи и според најновите стандарди од областа, а се воведува и нова напредна компјутерска алатка во наставата и вежбите. Овој учебник е од важност не

	само за студентите, туку и за инженерите од индустријата поради усогласеноста со новите технологии во ова подрачје.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Врз основа на наведеното, се заклучува дека учебникот „Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање“ претставува ракопис кој има за цел да се унапредат и осовременат знаењата на студентите, како и да се придонесе кон темелно совладување на предметната материја од теоретски аспект и практично преку примери, како и со примена на современи компјутерски алатки.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник за предметот Конструирање за поглавјата за геометриски толеранции, примарно наменет за студентите на Машинскиот факултет.

Во Скопје, 10.10.2024 година

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Владимир Дуковски, с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р МИТЕ ТОМОВ

Краток опис на содржината:	Ракописот за учебникот „Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање“ се состои од десет поглавја. Десеттото поглавје е прилог. Во ракописот се обработени различни аспекти на мерите и геометриските толеранции во фазата на детална разработка на машинските склопови. Во првото поглавје се објаснети користените термини и стандардни симболи преку табели. Во второто поглавје се претставени толеранциите на мерите и споевите од аспект на нивната функција. Мерните вериги се опфатени со методите на потполна и непотполна заменливост, а објаснета е и нивната примена во софтвер за анализа на толеранции во склоп. Во третото поглавје се претставени толеранциите на облик и дадени се примери во кои е објаснета примената на нови симболи воведени со стандардите за овие толеранции. Во четвртото поглавје се претставени поединечните референтни елементи, нивното претставување во 3Д-модели, како и правилата за формирање на референтни системи. Во петтото поглавје се објаснети толеранциите на правец преку теоретски објаснувања и решени примери. Шестото поглавје е најобемно и се однесува на примената на условот на максимум материјал и толеранциите на положба. Овие толеранции се широко застапени кај машинските делови и различни варијанти на нивната примена се објаснети преку детално разработени примери. Во седмото поглавје се објаснети толеранциите на профил, кои во поново време се застапени, не само како толеранции на облик на сложени површини, туку и како толеранции на правец и положба за површини, групи површини и цели контури на делови. Во осмото поглавје се објаснети, теоретски и со пример, толеранциите издаденост. Во деветтото поглавје е претставена постапката за задавање на геометриските толеранции за делови во склоп, при што се земаат предвид функционалните барања и барањата на производство. Примената на софтвер за анализа на толеранции е претставена преку пример во кој моделите на деловите се со вградени геометриски толеранции. Во десеттото поглавје се дадени упатства за примена на софтверскиот модул за дефиниција на база на модел преку детално објаснети примери.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Презентираната материја е во целост усогласена со предметната програма по предметот Конструирање, во поглавјата за геометриски толеранции. Материјата е изнесена јасно и коректно и е илустрирана со голем број примери, скици, цртежи и модели.

Предлози за потребни корекции:	усогласување со неколку термини од областа на мерење и контрола
Оцена на ракописот:	Учебникот овозможува стекнување со современи знаења од областа на геометриските толеранции и е од важност за продлабочено разбирање и претставување на важните функционални барања од фазата на конструирање за фазата на производство и контрола. Содржината е приспособена кон новите теоретски сфаќања, стандарди и практики во областа. Учебникот е од важност за новите генерации студенти на Машинскиот факултет, а е од значење и за инженерите во индустријата.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Врз основа на наведеното се заклучува дека учебникот „Геометриски толеранции, поглавја од предметот Конструирање“ претставува современ учебник од теоретски и практичен аспект. Материјата е изложена јасно, со нагласување на дефинициите и илустрирање на важните примери, со цел студентите полесно да го совладаат материјалот од предметот.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник за предметот Конструирање – поглавја за геометриски толеранции, примарно наменет за студентите на Машинскиот факултет.

Во Скопје, 10.10.2024 година

Рецензент

Проф. д-р Мите Томов, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТИТЕ
ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ МЕДИЦИНСКА ФИЗИКА
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 17.8.2024 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научната област медицинска физика, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-4660/3, донесена на 25.9.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Маргарита Гиновска, редовен професор на Факултетот за електротехника и информациски технологии, д-р Вењамина Мајсторов, редовен професор на Медицинскиот факултет и д-р Ласко Баснарков, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научната област медицинска физика, во предвидениот рок се пријави вонр. проф. д-р Томислав Станковски.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Томислав Станковски е роден на 23.3.1984, во Куманово. Основно образование, како првенец на генерацијата и природно-математичко средно образование, завршил во Куманово. Со високо образование се стекнал на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, со петгодишни студии на студиската програма Компјутерска техника, информатика и автоматика. Дипломирал во 2008 година, со просечен успех 9,72.

Кандидатот активно се служи со англиски јазик.

Во 2008 година се пријавил на докторски студии на Одделот за физика при Универзитетот „Ланкастер“ во Англија, Велика Британија, каде што работи истражувања во областа на нелинеарната биомедицинска физика. Докторската дисертација на тема „Третирање на инверзниот проблем за неавтономни системи: апликација во биомедицински науки“ успешно ја одбранил на 7.3.2012 година, а свечено е промовиран во доктор на науки на 12.12.2012 година.

Во 2020 година завршил специјализација на Медицински факултет – Скопје и се спекнал со звањето специјалист по медицинска нуклеарна физика.

Автор е на преку триесет научни труда во престижни и реномирани списанија со фактор на влијание, книга како единствен – автор за издавачот „Springer“, три глави во книги за издавачот „Springer“, има учествувано и објавено трудови на бројни меѓународни конференции, раководи или учествува во повеќе научни меѓународни проекти, уредник е во неколку списанија со импакт-фактор и е член на научни одбори на неколку меѓународни конференции.

На 13.5.2015 година е избран во звањето доцент на Медицинскиот факултет во областа медицинска физика (реферат објавен во Билтен бр. 1097 од 1.4.2015 година). Последниот реферат за избор во звањето вонреден професор е објавен во Билтен бр. 1208 од 1.2.2020 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ при Медицинскиот факултет, кандидатот д-р Томислав Станковски изведува настава/предавања по предметите: Биофизика, Радијациона физика, како и Општа фотографија и дигитални медицински слики на прв циклус студии на студиската програма Општа медицина и на тригодишните стручни студии по медицински сестри и техничари, радиолошки технолози, физиотерапевти и логопеди на Медицинскиот факултет. Тој е ангажиран и за настава на предметот Биофизика на втор циклус студии на студиските програми

Фармација и Лабораториски биоинженери на Фармацевтскиот факултет, како и за предметот Биофизика за доктори по дентална медицина на Стоматолошкиот факултет.

Кандидатот одржува настава и на предметот Научни податоци и модели, кој е од универзитетската листа на предмети од третиот циклус – докторски студии.

Кандидатот е ментор на еден докторски труд, бил ментор на два дипломски труда и учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на два специјалистички испита.

Кандидатот е автор на позитивно рецензиран универзитетски учебник, на интерни скрипти и практикуми за неколку студиски програми.

Научноистражувачка дејност

Д-р Томислав Станковски има објавено седум научни трудови од областа на физиката и медицината во списанија со фактор на влијание од последниот избор во звање, вклучувајќи:

[1] Manasova, D., & Stankovski, T. (2023). Neural cross-frequency coupling functions in sleep. *Neuroscience*, 523, 20-30. (IF=2.9)

Во овој труд се следат промените на спрегите во мозокот поврзани со спиењето. Со анализа на снимките на ЕЕГ од човечкото нокно спиење, се применува динамичен Бајесов метод за фазна динамика. Резултатите покажаа дека функцијата за спојување делта-алфа постепено се зголемуваше од будност до NREM3-стадиум, но само за време на длабок сон, NREM2 и NREM3 беа значајни во однос на сурогатните тестирања на податоци. Анализата на просторно распоредените врски покажа дека оваа сигнификантност е силна само во областа на една електрода и во насока од напред кон назад на мозокот.

[2] Lukarski, D., Petkoski, S., Ji, P., & Stankovski, T. (2023). Delta-alpha cross-frequency coupling for different brain regions. *Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science*, 33(10). (IF=2.7)

Во овој труд ги истражувавме невралните вкрстени фреквентни spoјки помеѓу различните мозочни региони според Десикан-Килијани парцелацијата на мозокот. Применет е методот на адаптивна динамичка Бејесова инференција за мерења на ЕЕГ на здрави субјекти во мирување. Утврдено е дека дури и по усреднување на сите субјекти, средната функција на спојување покажа карактеристична бранова форма, потврдувајќи го директното влијание на делта-фазата врз динамиката на алфа-фазата во одредени мозочни региони и дека обликот на функцијата на спојување се менува за различни региони.

[3] Li, Q., Peron, T., Stankovski, T., & Ji, P. (2022). Effects of structural modifications on cluster synchronization patterns. *Nonlinear Dynamics*, 108(4), 3529-3541. (IF=5.2)

Во овој труд го решаваме проблемот со спроведување на димензионално намалување со цел да се анализира стабилноста на кластерот на споените фазни осцилатори за да се постигне синхронизација. Конкретно, ние користиме процедура за оптимизација за да го добиеме посакуваниот модел на синхронизација на кластерот и да ја анализираме неговата стабилност и робусност врз основа на пертурбациите. Резултатите покажуваат дека модифицирањето на шемата за синхронизација на кластерите има мало влијание врз варијациите на енергијата во кластерот, но сепак енергиите меѓу кластерите монотонно се зголемуваат со бројот на кластери.

[4] Lukarski, D., Stavrov, D., & Stankovski, T. (2022). Variability of cardiorespiratory interactions under different breathing patterns. *Biomedical Signal Processing and Control*, 71, 103152. (IF=4.9)

Во овој труд го испитавме кардиореспираторен систем под контролирани временски шеми на дишење. За ова беа искористени четири сценарија за дишење: спонтано дишење, едното кога испитаниците ја менуваа фреквенцијата на дишење според законот за линеарна рампа, другото според синусниот закон и третото според апериодичен однапред дефиниран закон. Резултатите покажаа дека спојувањето и сличноста беа значително поголеми во контролираното, во споредба со слободното спонтано дишење во многу случаи. Имаше разлики и меѓу различните контролирани режими на дишење, и тие се појавуваат и за интрасубјективна и за интерсубјективна анализа.

[5] Duggento, A., Petkoski, S., Stankovski, T., & Toschi, N. (2022). Synchronization, Swarming and Emergent Behaviors in Complex Networks and Neuroscience. *Frontiers in computational neuroscience*, 16, 846189. (IF=2.1)

Во овој едиторски труд даваме преглед на специјално тематско издание на тема синхронизација, роење и појавни однесувања во сложени мрежи и невронаука. Накратко, со доаѓањето на масовната експлоатација на биолошки инспирирани механизми како инспирација за вештачка интелигенција, се појави пораст на обновениот интерес за сложените феномени во биолошките мрежи. Оваа истражувачка тема собира придонеси низ теоријата, методите и апликациите на сложените мрежи за да обезбеди референтна точка во ова актуелно и постојано растечко поле.

[6] Gruszecka, Agnieszka, et al. "Coupling between blood pressure and subarachnoid space width oscillations during slow breathing." *Entropy* 23.1 (2021): 113. (IF=2.1)

Во овој труд ги истражуваме спојките помеѓу срцевите и респираторните компоненти, пресметани од сигналите за крвниот притисок (БП) и осцилациите на ширината на субарахноидалниот простор (SAS), собрани при бавна респирација и респирација против отпорност на инспирација. Бавното дишење со или без отпор ја зголемува јачината на спојувањето помеѓу респираторните и срцевите компоненти на двата измерени сигнала. Исто така, забележавме зголемување на јачината на спојувањето помеѓу респираторната компонента на БП и срцевата компонента на САС и обратно.

[7] Lukarski, D., Ginovska, M., Spasevska, H., & Stankovski, T. (2020). Time window determination for inference of time-varying dynamics: application to cardiorespiratory interaction. *Frontiers in physiology*, 11, 341. (IF=3.2)

Во овој труд воведовме метод за адаптивно определување на временскиот прозорец за интерактивни осцилатори, како што се моделирани и скалирани за кардиореспираторната интеракција. Со истражување на системот на споени фазни осцилатори и користење на методот на динамичко Бејесово заклучување, предлагаме постапка за одредување на временскиот прозорец и параметарот на ширење на матрицата на коваријанса. Ефективноста на методологијата е претставена на систем на споени нумерички осцилатори и на кардиореспираторната интеракција.

Д-р Томислав Станковски има објавено и две глави во книги објавени во земја членка на ЕУ за издавачот Springer:

[1] Stankovski, T. (2021). Coupling functions in neuroscience. In *Physics of Biological Oscillators: New Insights into Non-Equilibrium and Non-Autonomous Systems* (pp. 175-189). Cham: Springer International Publishing.

[2] Stavrov, D., Lukarski, D., Stankovski, M., & Stankovski, T. (2022). Analysis of Time-Varying Interaction Mechanisms Leading to Synchronization State in Coupled Dynamical Systems. In *Complex Systems: Spanning Control and Computational Cybernetics: Foundations* (pp. 345-359). Cham: Springer International Publishing.

Д-р Томислав Станковски бил раководител на два национални научни проекта од последниот избор во звање. Едниот со тема на истражување за „доказ за концепт на нов медицински уред за неинвазивна детекција на тироидна дисфункција“ кој е научен проект финансиран од Фондот за иновации и технолошки развој (ФИТР), додека вториот проект обработува тема за „кардиореспираторни интеракции детектирани од четири различни обсервабилни сигнали“ и е научен проект финансиран од Медицински факултет, Скопје. Кандидатот е, исто така, и учесник и член во еден меѓународен научен проект: „CA21169 - Information, Coding, and Biological Function: the Dynamics of Life (DYNALIFE)“ – COST, Horizon Europe проект, поконкретно партиципира како учесник во работна група1 (WG1) за теорија и во работната група2 (WG2) за методи од темата на проектот.

Кандидатот има објавено два научни труда во меѓународни научни публикации од научни собири и конференции и имал повеќе поканети и секциски предавања на меѓународни конференции и универзитети.

Д-р Томислав Станковски е рецензент на повеќе научни списанија со фактор на влијание, каде што извршил повеќе од дваесет рецензии.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Томислав Станковски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Медицинскиот факултет. Кандидатот е раководител на Катедрата за медицинска физика.

Д-р Томислав Станковски е уредник во неколку научни списанија со фактор на влијание, бил и уредник на специјални изданија во научни списанија со фактор на влијание и бил член на три научни одбори на меѓународни конференции.

Кандидатот е национално контакт-лице за Хоризонт ЕУ-проекти од областа на здравството. Кандидатот беше координатор за информатички технологии во науката при Медицинскиот факултет во Скопје, како и координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма – Медицинска физика од трет циклус – докторски студии.

Исто така, кандидатот беше член на Универзитетската комисија за наука, а активно е вклучен како член и во работата на стручни комисии и работни групи при Медицинскиот факултет, вклучувајќи Кадровски одбор, Научен одбор и Совет на студиска програма од трет циклус студии.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Станковски Миле Томислав

Институција:

Медицински факултет, УКИМ

Научна област:

медицинска физика

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: <u>9,72</u>	Да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: <u>медицинска физика</u> ; поле: <u>фундаментални медицински науки</u> ; подрачје: <u>медицински науки и здравство</u> .	Да
3	Објавени најмалку шест рецензирани научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	Да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование I: 1. Назив на научното списание: <u>Neuroscience</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Neural cross-frequency coupling functions in sleep.</u> 4. Година на објава: <u>2023</u> II: 1. Назив на научното списание: <u>Chaos:An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Delta-alpha cross-frequency coupling for different brain regions.</u>	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	4. Година на објава: <u>2023</u> III: 1. Назив на научното списание: <u>Nonlinear Dynamics</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Effects of structural modifications on cluster synchronization patterns.</u> 4. Година на објава: <u>2022</u> IV: 1. Назив на научното списание: <u>Biomedical Signal Processing and Control</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Variability of cardiorespiratory interactions under different breathing patterns.</u> 4. Година на објава: <u>2022</u> V: 1. Назив на научното списание: <u>Entropy</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Coupling between blood pressure and subarachnoid space width oscillations during slow breathing.</u> 4. Година на објава: <u>2021</u> VI: 1. Назив на научното списание: <u>Frontiers in physiology</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Web of Science</u> 3. Наслов на трудот: <u>Time window determination for inference of time-varying dynamics: application to cardiorespiratory interaction.</u> 4. Година на објава: <u>2020</u>	
3.4	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД I: 1. Наслов на книгата: <u>Coupling functions in neuroscience, chapter in book: Physics of Biological Oscillators: New Insights into Non-Equilibrium and Non-Autonomous Systems</u> 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД: <u>Германија</u> 3. Издавач, година и место на издавање/објавување: <u>Springer, 2021, Germany</u> II: 1. Наслов на книгата: <u>Analysis of Time-Varying Interaction Mechanisms Leading to Synchronization State in Coupled Dynamical Systems, chapter in book: In Complex Systems: Spanning Control and Computational Cybernetics: Foundations</u> 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД: <u>Германија</u> 3. Издавач, година и место на издавање/објавување: <u>Springer, 2022, Germany</u>	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
4	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** 1. Наслов на учебникот, монографијата, практикумот или збирката задачи: <u>Основи на нуклеарна медицина</u> 2. Место и година на објава: <u>Медицински факултет, УКИМ, Скопје, 2022</u>	Да
5	Претходен избор во наставно-научно звање – вонреден професор, датум и број на Билтен: бр. <u>1208 од 1.2.2020</u>	Да
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност	Да

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Маргарита Гиновска, претседател, с.р.

Проф. д-р Венјамин Мајсторов, член, с.р.

Проф. д-р Ласко Баснарков, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Станковски Миле Томислав
(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, УКИМ
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: медицинска физика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава – од прв циклус студии	59,76
	Биофизика, Општа медицина (5 семестри 2020-2014): $5 \cdot 42 \cdot 0.04 = 8.4$	
	Биохемија и миофизика, Медицински сестри (5 семестри 2020-2024): $5 \cdot 35 \cdot 0.04 = 7$	
	Биофизика, Радиолошки технолози (5 семестри 2020-2024): $5 \cdot 42 \cdot 0.04 = 8.4$	
	Општа фотографија, Радиолошки технолози (5 семестри 2020-2024): $5 \cdot 42 \cdot 0.04 = 8.4$	
	Биофизика, Физиотерапевти (2 семестра 2020-2021): $2 \cdot 42 \cdot 0.04 = 3,36$	
	Биофизика(Биоакустика), Логопеди (2 семестра 2020-2021): $2 \cdot 14 \cdot 0.04 = 1,12$	
	Радијациона физика, Радиолошки технолози (2 семестри 2020-2021): $2 \cdot 42 \cdot 0.04 = 3,36$	
	Биофизика, Магистри по фармација (2 семестра 2020-2021): $2 \cdot 30 \cdot 0.04 = 2,4$	
	Биофизика, Лабораториски биоинженери (2 семестра 2020-2021): $2 \cdot 25 \cdot 0.04 = 1,6$	
	Биофизика, МЛД (2 семестри 2020-2021): $2 \cdot 42 \cdot 0.04 = 3,36$	
	Биофизика, Доктори по дентална медицина – Стоматолошки (3 семестри 2022-2024): $3 \cdot 15 \cdot 0.04 = 1,8$	
	Биофизика со ергономија, Акушерки (3 семестри 2022-2024): $3 \cdot 28 \cdot 0.04 = 3,36$	
	Научни податоци и модели, Предмет на докторска школа од Универзитетска листа (3 семестри 2022-2024): $3 \cdot 40 \cdot 0.06 = 7,2$	
2	Подготовка на нов предмет - предавања	11
	Биофизика - МЛД, 2020 = 1	
	Научни податоци и модели – докторска школа, 2020= 1	
	Биофизика со ергономија – Акушерки, 2022 = 1	
	Биофизика (Биоакустика) – Логопеди четиригодишни студии, 2023 = 1	
	Методологија на научноистражувачка работа – Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
	Научни податоци и модели, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
	Физика во нуклеарна медицина, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	

	Биофизички истражувања во медицината, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
	Медицински имиџинг, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
	Неврофизика и невронаука, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
	Нелинеарни осцилации и интеракции, Докторска школа по медицинска физика, 2023= 1	
3	Консултации со студенти	7,6
	2 години (2020-2021), за 2 семестри $2 \cdot 1000 \cdot 0.002 + 3$ години (2022-2024) за 2 семестри $3 \cdot 600 \cdot 0.002 = 7,6$	
4	Ментор на дипломска работа	0,4
	$1 \cdot 0.2$ (во 2021) + $1 \cdot 0.2$ (во 2023)=0,4	
5	Член на комисија за оцена или одбрана на докторски труд	0,7
	$1 \cdot 0.7$ (во 2021)=0,7	
6	Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа	0,4
	$2 \cdot 0.2$ (во 2022)=0,4	
7	Позитивно рецензиран универзитетски учебник	6
	„Основи на нуклеарна медицина“. Автори: Д. Миладинова, Д. Поп Ѓорчева, В. Мајсторов, А. Угринска, С. Стојаноски, Т. Маказлиева, Н. Манева, Т. Станковски, С. Кузмановска, Т. Трипуновски, Медицински факултет, УКИМ, 2022 г. Коавтор=6.	
8	Интерна скрипта од предавања	16
	Биофизика – МЛД (медицинска лабораториска дијагностика), Томислав Станковски, 2020 = 4	
	Општа фотографија и дигитални медицински – Радиолошки технолози, Томислав Станковски, 2021 = 4	
	Биофизика со ергономија – Акушерки, Томислав Станковски, 2022 = 4	
	Биофизика – ДДМ Доктори по дентална медицина, Стоматолошки, Томислав Станковски, 2022 = 4	
9	Интерна скрипта од вежби	6
	Биофизика – Вежби за Општа медицина, 2021 = 3	
	Биофизика – Вежби за ДДМ Доктори по дентална медицина, Стоматолошки, 2021 = 3	
	Вкупно	107.86

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Ментор на докторски труд	5
	Ментор на еден кандидат за докторски студии по медицинска физика	
2	Раководител на национални научни проекти	12
	„Кардио-респираторни интеракции детектирани од четири различни обсервабилни сигнали“, национален научен проект финансиран од Медицински факултет, Скопје. 6	
	„Доказ за концепт на нов медицински уред за неинвазивна детекција на тироидна дисфункција“, национален научен	

	проект од Фонд за иновации и технолошки развој (ФИТР). 6	
3	Учесник во меѓународен научен проект	5
	„ CA21169 - Information, Coding, and Biological Function: the Dynamics of Life (DYNALIFE)“ – COST, Horizon Europe проект, учесник во работна група 1 и 2 (WG1 и WG2).	
4	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	53,31
	Lukarski, D., Petkoski, S., Ji, P., & Stankovski, T. (2023). Delta-alpha cross-frequency coupling for different brain regions. Chaos: An Interdisciplinary Journal of Nonlinear Science, 33(10). (8+2,7)*0.6=6,42	
	Manasova, D., & Stankovski, T. (2023). Neural cross-frequency coupling functions in sleep. Neuroscience, 523, 20-30. (8+2,9)*0.9=9,81	
	Li, Q., Peron, T., Stankovski, T., & Ji, P. (2022). Effects of structural modifications on cluster synchronization patterns. Nonlinear Dynamics, 108(4), 3529-3541. (8+5,2)*0.6=7,92	
	Duggento, A., Petkoski, S., Stankovski, T., & Toschi, N. (2022). Synchronization, Swarming and Emergent Behaviors in Complex Networks and Neuroscience. Frontiers in computational neuroscience, 16, 846189. (8+2,1)*0.6=6,06	
	Lukarski, D., Stavrov, D., & Stankovski, T. (2022). Variability of cardiorespiratory interactions under different breathing patterns. Biomedical Signal Processing and Control, 71, 103152. (8+4,9)*0.8=10,32	
	Gruszecka, Agnieszka, et al. "Coupling between blood pressure and subarachnoid space width oscillations during slow breathing." Entropy 23.1 (2021): 113. (8+2,1)*0.6=6,06	
	Lukarski, D., Ginovska, M., Spasevska, H., & Stankovski, T. (2020). Time window determination for inference of time-varying dynamics: application to cardiorespiratory interaction. Frontiers in physiology, 11, 341. (8+3,2)*0.6=6,72	
5	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	4
	Lukarski, D., Spasevska, H., & Tomislav, S. (2020). Towards a Protocol for Adaptive Dynamical Bayesian Inference: Case of Limit-Cycle Oscillators. Journal of Electrical Engineering and Information Technologies. 5*0.8=4	
6	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на ЕУ и/или ОЕИД	12
	Stankovski, T. (2021). Coupling functions in neuroscience. In Physics of Biological Oscillators: New Insights into Non-	

	Equilibrium and Non-Autonomous Systems (pp. 175-189). Cham: Springer International Publishing. Коавтор=6	
	Stavrov, D., Lukarski, D., Stankovski, M., & Stankovski, T. (2022). Analysis of Time-Varying Interaction Mechanisms Leading to Synchronization State in Coupled Dynamical Systems. In Complex Systems: Spanning Control and Computational Cybernetics: Foundations (pp. 345-359). Cham: Springer International Publishing. Коавтор=6	
7	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји	6
	Lukarski, D., Ginovska, M., Spasevska, H., & Stankovski, T. (2020, July). Time-variability of cardiorespiratory interactions. In 2020 11th Conference of the European Study Group on Cardiovascular Oscillations (ESGCO) (pp. 1-2). IEEE. 5*0.6=3	
	Lin, A., Zilakos, I., Ugland, N., Andersen, M. B., Bergersen, T. K., Stankovski, T., ... & Elstad, M. (2020, July). Cardiorespiratory interactions during three different temperatures—a case report. In 2020 11th Conference of the European Study Group on Cardiovascular Oscillations (ESGCO) (pp. 1-2). IEEE. 5*0.6=3	
8	Рецензија на научен/стручен труд	4.8
	24 рецензии, 24*0.2=4.8	
9	Секциско предавање на научен/стручен собир	1
	46. Европска конференција за млади инженери на тема: Bridging Engineering Perspectives, Ohrid, Macedonia, 30.11.2020, 1	
10	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	10
	80, 70, 20 Conference: Towards Excellence and Convergence Research in Theoretical Biology, 2-4.5.2023, Venice, Italy, “Inference of coupling functions between interacting dynamical systems”, 2	
	Reconstructing Network Dynamics from Data: Applications to Neuroscience and Beyond. 29.8 – 2.9, 2022, UCLA, Los Angeles, California, USA, “Coupling function applications in neuroscience”, 2	
	Workshop on How to distinguish oscillations from noise?, Lancaster, England, UK, 13-15.9.2023, “Couplings and coupling functions”, 2	
	Data driven evidence: theoretical models and complex biological data, Thessaloniki, Greece, 5-7.6.2024, “Coupling functions for inference of interaction mechanisms: application to brain and cardiovascular oscillatory interactions”, 2	
	10th Regional Biophysics Conference, Split, Croatia, 26-29.8.2024, „Neural cross-frequency coupling functions: Application to Sleep“, 2	
11	Одржано предавање по покана на референтен странски универзитет	3
	Seminar, Department of Knowledge Technologies Jozef Stefan Institute, Ljubljana, Slovenia, 27.01.2023, “Reconstruction of Coupling Functions: Applications in Neuroscience”, 3	
	Вкупно	116.11

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма	1
	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма по медицинска физика од трет циклус – докторски студии. 1	
2	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија	1
	Експертски активности: стручна ревизија и стручно мислење. 1	
3	Дизајн или изработка на информациски систем	1
	Дизајн и изработка на МедФБилтен информациски систем во вид на електронски билтен на Медицински факултет кој се објавува еднаш месечно. 1	
4	Воведување нова лабораториска/клиничка или јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството - првпат во институцијата воведена метода.1	2
	Воведување на лабораториска метода за високорезолуциско мерење на сигнал мерен со трансдуктор (аналоген претворач) за проток на воздух од бели дробови. 1	
	Воведување на лабораториска практика и курс за ултразвук на заболувањата на штитна жлезда и врат. 1	
5	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2
	Завршена специјализација во областа на медицинската и нуклеарната физика. 2	
	Вкупно	7

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	6
	Editor in Fluctuation and Noise Letters, 1	
	Editor in Academic Medical Journal, 1	
	Associate Editor in Frontiers in Computational Neuroscience, 1	
	Review Editor in Computational Physiology and Medicine, Frontiers in Physiology, 1	
	Review Editor in Autonomic Neuroscience, Frontiers in Neuroscience, 1	
	Review Editor in Information Theory, Frontiers in Network Physiology, 1	
2	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир	3
	11th Alpe Adria Medical Physics Conference Meeting 2023, Novi Sad, Serbia, 1	
	Member of Scientific Committee on UPoN 2022: 9th International Conference on Unsolved Problems on Noise, Budapest, Hungary, 1	

	Member of Scientific Committee on ESGCO 2020: 11th Conference of the European Study Group on Cardiovascular Oscillations, Pisa, Italy, 1	
3	Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност (ФП7, ЦОСТ, ИЦГЕБ, ИЕАЕ и сл.)	2
	„CA21169 - Information, Coding, and Biological Function: the Dynamics of Life (DYNALIFE)“ – COST, Horizon Europe проект, член на управувачки комитет (Management Committee), 2	
4	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект	4
	Horizon 2020 Marie Skłodowska-Curie actions, Innovative Training Networks (ITN), Call: H2020-MSCA-ITN-2020, - носител 2	
	Horizon 2020, Call: ERC-2023-COG- носител 2	
5	Раководител на внатрешна организациона единица	9
	Раководител на Катедра за медицинска физика, Медицински факултет, два мандата, $3*2=6$	
	Координатор за информациски технологии во науката, при Медицински факултет, еден мандат, $3*1=3$	
6	Член на универзитетска комисија	1
	Член на универзитетска Комисија за наука, еден мандат, $1*1=1$	
7	Член на факултетска комисија	4
	Член на Наставно-научен совет на Медицински факултет, два мандата, $2*0,5=1$	
	Член на Кадровски одбор, при Медицински факултет, два мандата, $2*0,5=1$	
	Член на Научен одбор, при Медицински факултет, два мандата, $2*0,5=1$	
	Член на Совет на студиска програма од III циклус – докторски студии, при Медицински факултет, два мандата, $2*0,5=1$	
8	Национален координатор за одредена стручна област	3
	Национално контакт-лице за Хоризонт-проекти од областа на здравството – NCP (national contact point) Horizon 2020/Horizon Europe, Health (including related missions and partnerships)	
	Вкупно	32

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	107,86
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	116,11
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	7
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	32
Вкупно	262,97

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Маргарита Гиновска, претседател, с.р.

Проф. д-р Венјамин Мајсторов, член, с.р.

Проф. д-р Ласко Баснарков, член, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. проф. д-р Томислав Станковски.

Од изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека вонр. проф. д-р Томислав Станковски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето редовен професор по предметите од наставно-научната област медицинска физика.

Според тоа, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, вонр. проф. д-р Томислав Станковски да биде избран во звањето **редовен професор** по предметите од наставно-научната област медицинска физика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Маргарита Гиновска, претседател, с.р.

Проф. д-р Венјамин Мајсторов, член, с.р.

Проф. д-р Ласко Баснарков, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПЕДИЈАТРИЈА И ДЕТСКИ БОЛЕСТИ СО НЕГА НА БОЛНО И ЗДРАВО ДЕТЕ НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 17.8.2024 година за избор на 1 наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области: педијатрија и детски болести со неџа на болно и здраво дете, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, бр. 02-4660/5, донесена на 25.9.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Аспазија Софијанова, редовен професор на Катедрата за педијатрија при Медицинскиот факултет, д-р Констандина Кузевска Манева, редовен професор на Катедрата за педијатрија при Медицинскиот факултет, д-р Марина Крстевска Константинова, редовен професор на Катедрата за педијатрија при Медицинскиот факултет, д-р Светлана Кочева, редовен професор на Катедрата за педијатрија при Медицинскиот факултет и д-р Мери Трајковска, редовен професор на Катедрата за интерна медицина при Медицинскиот факултет.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области: педијатрија и детски болести со неџа на болно и здраво дете, во предвидениот рок се пријави вонреден професор д-р Татјана Јаковска.

Вонреден професор д-р Татјана Јаковска

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Татјана Јаковска е родена на 9.1.1965 година, во Скопје. Средно образование завршила во Скопје во 1983 година. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет, на кој дипломирала на 25.2.1989 година, со просечен успех 9,76, како студент на генерацијата.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик, а пасивно со француски и грчки јазик.

Магистерските студии на педијатрија ги завршила во 1996 година, со просечен успех 9,90. Во 2003 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Проценка на коскена маса кај пациенти со цистична фиброза и утврдување на фактори за ризик за развој на остеопенија“.

Докторска дисертација пријавила на 2.11.2011 година на Медицинскиот факултет. Дисертацијата на тема: „Откривање на коскената болест кај пациентите со цистична фиброза: влијанието на генетските и клиничките фактори во редукција на коскената маса“ ја одбрала во 2014 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Мирјана Кочова, проф. д-р Соња Пеова, проф. д-р Стојка Фуштиќ, доц. д-р Милан Самарциски и доц. д-р Катерина Тошевска-Трајковска. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област педијатрија.

Во 1997 година е избрана за асистент по предметот Педијатрија, а реизбрана е во 2001 и во 2004 година.

Во Билтен бр. 1098 од 15.4.2015 година е објавен реферат во кој е избрана во звањето научен соработник во областа педијатрија. Во Билтен број 1125 од 15.6.2016 година е избрана за доцент во областа педијатрија. Во Билтен број 1208 од 1.2.2020 година е избрана за вонреден професор, во областа на педијатрија и детски болести со неџа на болно и здраво дете.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 694/97, 774/2001, 846/2004, 1098/2015, 1125/2016 и 1208/2020, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет – Скопје, кандидатката д-р Татјана Јаковска, активно е вклучена во активностите на Катедрата за педијатрија. Активно учествува во изведувањето на практичната и теоретската настава по предметот Педијатрија за студентите по медицина, стоматологија, фармација, медицински сестри, физиотерапија, логопеди, акушерки и лаборанти. Активно е вклучена во едукацијата по предметот Клиничко испитување и ургентна медицина. Учествува во студентските испити и колоквиуми по предметот Педијатрија и активно е вклучена во едукацијата на специјализанти по предметот Педијатрија како едукатор и ментор. Активен предавач е на секции и стручни состаноци на педијариското и други здруженија. Член била на Наставно-научниот совет во два мандата.

Член била во комисија за оцена и одбрана на 5 дипломски работи. Била член во комисија за оцена и одбрана на 1 магистерски труд и член во комисија за оцена на 2 докторски труда, како и член во комисија за одбрана на 2 докторски труда. Ментор е на 3 докторски труда.

Дел е од испитната комисија за изведување на колоквиумот по педијатриска пулмологија. Континуирано во студентските евалуации е оценувана со високи оценки и позитивни коментари.

Научноистражувачка дејност

Д-р Татјана Јаковска, како автор или коавтор, има објавено вкупно 123 научни трудови од медицинска област, од кои 9 научни труда во меѓународни научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 27 труда во македонски научни списанија со меѓународен уредувачки одбор и 126 труда во зборници од научни собири.

Главен истражувач е на научноистражувачки проект на Катедрата за педијатрија при Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – *Асоцијација на експираторен индекс на варијабилност со ризик од појава на астма, визини и тежина на акутна бронхоопструктивна астма кај деца од предучилишна возраст, 2022 – 2025 г.*

Кандидатката д-р Татјана Јаковска учествувала како член во 10 научни проекти и во 4 европски проекта – Интернационално истражување на траумите поврзани со породувањето (Интерсект) 2022 – 2024, учесник.

Учесник е во меѓународен проект за национален регистар на пациенти со цистична фиброза при ЈЗУ Универзитетска клиника за респираторни болести кај децата – Козле, Скопје, 2024. Исто така, учесник е во меѓународен проект ECFS European Twinning Project, 2019-ongoing и во COST action CA18211; Perinatal mental health and birth-related trauma: maximizing best practice and optimal outcomes, MC member 2019-2023.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Татјана Јаковска активно била вклучена во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за детски болести во Скопје, на Одделот за доенче и метаболизам и цистична фиброза до јули 2018 година, а оттогаш до денес врши стручно-апликативна работа во Универзитетската клиника за респираторни болести кај децата – Козле во Скопје, каде што врши стручна дејност во областа на педијатриската пулмологија и алергологијата и е раководител на Одделот за цистична фиброза и Одделот за хронично болни мали деца.

Кандидатката д-р Татјана Јаковска остварила експертски активности во меѓународни клинички студии.

Била учесник во голем број семинари и постдипломски курсеви во странство, организирани од Европското респираторно здружение (ERS) и Европското здружение за цистична фиброза (ECFS).

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно била или е вклучена во работата на стручни комитети и работни групи при Медицинскиот факултет во Скопје, Универзитетската клиника за детски болести во Скопје и Универзитетската клиника за респираторни болести кај децата – Козле.

Била член на Наставно-научен колегиум за јавно здравство како постојано тело на Наставно-научниот совет (2020 – 2023) и член на Наставно-научниот совет при Медицинскиот факултет во Скопје (2020 – 2022).

Била член на 6 рецензентски комитети за избор на лица во наставно-научно звање.

Била дел од Комисија за реформи во здравствениот систем – поткомисија за СКЗЗ при ЛКРСМ – 2022, 2023 и член на Општински одбор на ЛКРСМ – 2022, 2023.

Има добиено благодарница од Лекарска комора на Р Северна Македонија за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од коронавирусот КОВИД-19, 2021 и Плакета за значаен придонес во остварување на целите и задачите на Македонско лекарско друштво, 2023.

Претседател е на Македонско педијатриско респираторно здружение од 2022 година до денес.

Била член на Научен одбор на 1. Симпозиум со меѓународно учество на Македонско педијатриско респираторно здружение на педијатри 2023, и член на Научен одбор на 2. Меѓународен симпозиум на Македонско педијатриско респираторно здружение на педијатри 2024.

Претседател била на Организационен и програмски одбор на Меѓународен научен/стручен собир 2023 и претседател на Организационен и програмски одбор на Меѓународен научен/стручен собир 2024.

Има остварено студиски престој во Детската болница „Сребрњак“, Загреб и International course on pediatric pulmonology, Athens, Greece, 14-16 october, 2022.

Во истиот период, таа ги остварила активностите и ги поднесува за рецензија трудовите наведени во Образецот кон овој извештај.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Татјана Љубомир Јаковска

Институција: Универзитетска клиника за респираторни болести кај децата – Козле

Научна област: педијатрија (30217) и детски болести со нега на болно и здраво дете (30507)

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,76. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,94.	ДА
3	Објавени најмалку шест рецензирани научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Prilozi (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). XLIV1, 2023 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, PubMed 3. Наслов на трудот: Perceived birth trauma in Macedonian women 4. Година на објава: 2023	ДА
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). XLIV, 2023 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, PubMed 3. Наслов на трудот: Comparison of Oxidative Stress Levels in Healthy Children and Children with Allergic Rhinitis 4. Година на објава: 2023	ДА
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki)XLV 1, 2024 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, PubMed 3. Наслов на трудот: Multiplex PCR in Diagnosing Respiratory Tract Infections in Hospitalized Children 4. Година на објава: 2024	ДА
3.4	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science,	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). XLI 2,2020 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, PubMed 3. Наслов на трудот: Pandemic with COVID-19 and Families with Children with Chronic Respiratory Diseases 4. Година на објава: 2020	
3.5	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: Acta morphol.2020; Vol.17(1): 39-45 International Journal of Macedonian Association of Anatomists and Morphologists 2. Меѓународен уредувачки одбор 25 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Аргентина) 3. Наслов на трудот: Epidemiology, treatment and complications of croup syndrome in children. 4. Година на објава: 2020	ДА
3.6	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: JMS 2023; Vol 6(1):1-7 Journal of Morphological Science 2. Меѓународен уредувачки одбор 25 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Аргентина) 3. Наслов на трудот Effect of Nasal Corticosteroids on Oxidative Stress Parameters in Children with Allergic Rhinitis. 4. Година на објава: 2023	ДА
3.7	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Назив на научното списание: Journal of the Macedonian Medical Association, Mac. Med. Preview, 2021;75(1):1-5 2. Macedonian Medical Association 3. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Меѓународен уредувачки одбор 26 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Црна Гора, Словенија, САД, Белорусија) 4. Наслов на трудот: Ethical aspects in clinical trials in children 5. Година на објава: 2021	ДА
3.8	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Назив на научното списание: Journal of the Macedonian Medical Association, Mac. Med. Preview, 2022;76(3):109-114 2. Macedonian Medical Association 3. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Меѓународен уредувачки одбор 26 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Црна Гора, Словенија, САД, Белорусија) 4. Наслов на трудот: Проценка на коскено здравје кај возрасни пациенти со цистична фиброза во Република Северна Македонија 5. Година на објава: 2022	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
3.9	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД - Назив на научното списание: Архиви на јавно здравје - Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Меѓународен уредувачки одбор 26 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Црна Гора, Словенија, САД, Белорусија) - Наслов на трудот: Корелација на серумското ниво на витамин Д со вкупниот серумски ИгЕ кај деца со астма - Година на објава: 2020	ДА
3.10	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД - Назив на научното списание: Архиви на јавно здравје - Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Меѓународен уредувачки одбор 26 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Црна Гора, Словенија, САД, Белорусија) - Наслов на трудот: Клинички карактеристики на КОВИД-19 кај децата во Институтот за белодробни болести кај децата – Скопје - Година на објава: 2020	ДА
3.11	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД - Назив на научното списание: JMS-Journal of Morphological Science - Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Меѓународен уредувачки одбор 26 чл. (Македонија, Србија, Турција, БиХ, Романија, Црна Гора, Словенија, САД, Белорусија) - Наслов на трудот: Vitamin D and asthma in childhood - Година на објава: 2022	ДА
4	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** Наслов на монографијата: Витамин Д и респираторно здравје Место и година на објава: Скопје, 2023	ДА
5	Претходен избор во наставно-научно звање –датум и број на Билтен: 1.2.2020 г., Билтен број 1208 од 2020 година за вонреден професор, во областа на педијатрија	ДА
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	ДА

Членови на Комисијата

Проф. д-р Аспазија Софијанова, с.р.
Проф. д-р Константина Кузевска Манева, с.р.
Проф. д-р Марина Крстевска Константинова, с.р.
Проф. д-р Светлана Кочева, с.р.
Проф. д-р Мери Трајковска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Татјана Љубомир Јаковска

Институција: Универзитетска клиника за респираторни болести кај децата – Козле, Медицински факултет – Скопје

Научна област: ПЕДИЈАТРИЈА И ДЕТСКИ БОЛЕСТИ СО НЕГА НА БОЛНО И ЗДРАВО ДЕТЕ

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Број на часови	Поени од формулар	Вкупни поени за една година	Вкупно поени
1	Одржување на настава од прв циклус студии, од втор циклус студии, од трет циклус студии				
	Зимски семестар за учебната 2019				
	За студенти на медицина – Педијатрија 4 часа предавања		4 x 0,04		0,16
	За студенти на медицина – Педијатрија 44 часа вежби		44 x 0,03		1,32
	За студенти на медицина – Ургентна медицина 4 часа вежби		4 x 0,03		0,16
	За студенти на медицина – Педијатрија клиничка пракса-120 часа		120 x 0,06		7,2
	За студенти на медицина – Педијатрија семинар - 1 час		1 x 0,04		0,04
	Летен семестар за учебната 2020				
	- За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби		44 x 0,03		1,32
	- За студенти на ОМ Педијатрија -4 часа предавања		4 x 0,04		0,16
	- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса -120 часа		120 x 0,06		7,2
	- За студенти на ОМ Педијатрија 1 час семинар		1 x 0,04		0,04
	- За студенти на ТСС/Логопеди – Педијатрија -3 часа предавања		3 x 0,04		0,12
	- За студенти на ТСС/Физиотерапевти – Педијатрија – 1 час предавања		1 x 0,04		0,04
	- За студенти на ТСС/Сестри – ЗН на деца и млади со педијатрија – 7 часа предавања		7 x 0,04		0,28
	Зимски семестар за учебната 2020				
	- За студенти на ОМ Педијатрија 4 часа предавања		4x 0,04		0,16
	- За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби		44 x 0,03		1,32
	- За студенти на ОМ (Ургентна медицина) 4 часа вежби		4 x 0,03		0,12
	- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса 120 часа престој		120 x 0,06		7,2
	- За студенти на ОМ Педијатрија семинар 1 час		1 x 0,04		0,04

Летен семестар за учебната 2021					
-	За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби		44 x 0,03		1,32
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса -240 часа		240 x 0,06		14,4
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час предавање		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ОМ Педијатрија семинар-2 часа		2 x 0,04		0,08
-	За студенти на ТСС/Логопеди – Педијатрија -5 часа предавања		5 x 0,04		0,2
-	За студенти на ТСС/Физиотерапевти – Педијатрија - 1 час предавања		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ТСС/Сестри – ЗН на деца и младина со педијатрија – 14 часа предавања		14 x 0,04		0,56
Зимски семестар за учебната 2021					
-	За студенти на ОМ Педијатрија 6 часа предавања		6 x 0,04		0,24
-	За студенти на ОМ Педијатрија 38 часа вежби		38 x 0,03		1,14
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час предавање		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-8 часа вежби		8 x 0,03		0,24
-	За студенти на ОМ (Ургентна медицина) 4 часа вежби		4 x 0,03		0,12
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса 120 часа престој		120 x 0,06		7,2
-	За студенти на ОМ Педијатрија семинар 1 час		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ТСС/Лаборанти-Лабораториска дијагностика во педијатрија-2 часа предавања		2 x 0,04		0,08
-	За студенти на ТСС/Акушерки-Неонатологија-2 часа предавања		2 x 0,04		0,08
Летен семестар за учебната 2022					
-	За студенти на ОМ Педијатрија 37 часа вежби		37 x 0,03		1,11
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-8 часа вежби		8 x 0,03		0,24
-	За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса-240 часа		240 x 0,06		14,4
-	За студенти на ОМ Педијатрија семинар 2 часа		2 x 0,04		0,08
-	За студенти на ТСС/Логопеди – Педијатрија -4 часа предавања		4 x 0,04		0,16
-	За студенти на ТСС/Физиотерапевти – Педијатрија - 1 час предавања		1 x 0,04		0,04
-	За студенти на ТСС/Сестри – ЗН на деца и младина со педијатрија – 13 часа предавања		13 x 0,04		0,52

Зимски семестар за учебната 2022			
- За студенти на ОМ Педијатрија 10 часа предавања	10 x 0,04	0,4	
- За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби	44 x 0,03	1,32	
- За студенти на стоматологија 1 час предавање	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ОМ (Ургетна медицина) 4 часа вежби	4 x 0,03	0,12	
- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса 120 часа престој	120 x 0,06	7,2	
- За студенти на ОМ Педијатрија семинар 1 час	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ОМ педијатрија клиничко испитување-1 час предавање	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ТСС/лаборанти-лабораториска дијагностика во педијатрија-3 часа предавања	3 x 0,04	0,12	
- За студенти на ТСС/акушерки-неонатологија-3 часа предавања	3 x 0,04	0,12	
- За студенти на ТСС/акушерки-педијатрија-1 час предавања	1 x 0,04	0,04	
Летен семестар за учебната 2023			
- За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби	44 x 0,03	1,32	
- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса 360 часа престој	360 x 0,06	21,6	
- За студенти на ОМ Педијатрија семинар 2 часа	2 x 0,04	0,08	
- За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час предавање	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ТСС/Логопеди – Педијатрија -11 часа предавања	11 x 0,04	0,44	
- За студенти на ТСС/Физиотерапевти – Педијатрија - 2 часа предавања	2 x 0,04	0,08	
- За студенти на ТСС/Сестри – ЗН на деца и младаина со педијатрија – 22 часа предавања	22 x 0,04	0,88	
Зимски семестар за учебната 2023			
- За студенти на ОМ Педијатрија 10 часа предавања	10 x 0,04	0,4	
- За студенти на ОМ Педијатрија 44 часа вежби	44 x 0,03	1,32	
- За студенти на стоматологија 1 час предавање	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ОМ (Ургетна медицина) 4 часа вежби	4 x 0,03	0,12	
- За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час предавање	1 x 0,04	0,04	
- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса-120 часа	120 x 0,06	7,2	
- За студенти на ОМ Педијатрија семинар-1 час	1 x 0,04	0,04	

	- За студенти на ТСС/Лаборанти-лабораториска дијагностика во педијатрија-3 часа предавања - За студенти на ТСС/Акушерки-неонатологија-3 часа предавања - За студенти на ТСС/Акушерки-Педијатрија-1 час предавања		3 x 0,04		0,12
			3 x 0,04		0,12
			1 x 0,04		0,04
	Летен семестар за учебната 2024				
	- За студенти на ОМ Педијатрија 2 часа предавања		2 x 0,04		0,08
	- За студенти на ОМ Педијатрија клиничка пракса 360 часа престој		360 x 0,06		21,6
	- За студенти на ОМ Педијатрија семинар 3 часа		3 x 0,04		0,12
	- За студенти на ОМ Педијатрија клиничко испитување-1 час предавање		1 x 0,04		0,04
	- За студенти на ТСС/Логопеди – Педијатрија -11 часа предавања		11 x 0,04		0,44
	- За студенти на ТСС/Физиотерапевти – Педијатрија - 3 часа предавања		3 x 0,04		0,12
	- За студенти на ТСС/Сестри – ЗН на деца и младина со педијатрија – 27 часа предавања		27 x 0,04		1,08
	- За студенти на ТСС/Физиотерапевти-ФТ во педијатрија 1 час предавање		1 x 0,04		0,04
	Ментор на специјализанти –				
	2020- 4 часа неделно*15 недели * 2 семестра (30 недели) *0.08 (5 кандидата ментор)				48
	2021- 4 часа неделно*15 недели * 2 семестра (30 недели) *0.08 (5 кандидата ментор)				48
	2022- 4 часа неделно*15 недели * 2 семестра (30 недели) *0.08 (5 кандидата ментор)				48
	2023 -4 часа неделно*15 недели * 2 семестар (30 недели) *0.08 (5 кандидата ментор)				48
	2024 -4 часа неделно*15 недели * 1 семестар (15 недели) *0.08 (5 кандидата ментор)				24
	Едукатор на специјализанти				
	2020 вкупно 10 кандидати				
	7 кандидати по 1 месец. 7 часа неделно*4 недели *0.08				15,68
	2021 вкупно 7 кандидати				15,68
	7 кандидат по 1 месец. 7 часа неделно*4 недели *0.08				15,68
	2022 вкупно 7 кандидати				15,68
	7 кандидат по 1 месец. 7 часа неделно*4 недели *0.08				11,2
	2023 вкупно 7 кандидати				
	7 кандидат по 1 месец. 7 часа неделно*4 недели *0.08				
	2024 вкупно 5 кандидати				
	5 кандидат по 1 месец. 7 часа неделно*4 недели *0.08				
					426,73
2	Настава во школи и работилници: -раководител				

	-учесник				
	Учесник на Првата менторска академија на Медицински факултет (Концепт на современа настава) 24.3-29.3.2022	1			1
	Virtual school in adult and paediatric respiratory medicine, 1-3 july, 2020	1			1
	Sweat test hands-on session 2023, Pre-ECFS conference workshop, 6 june, 2023, Vienna, Austria	1			1
	CF registry: Ready for science? - value of registry data to improve CF care, 9-10 september, 2021, Germany	1			1
	Course: Webinar-inhaled antimicrobials, 29 october, 2020	1			1
	19 th annual DNWG virtual meeting, February 9-11 2022, Brussels	1			1
	Online medical experts forum-frequent viral infections in children, 21 october 2020	1			1
	Трета Балканска педијатриска школа на Здружение на педијатри на РС Македонија, 26-28 октомври 2022, Скопје	1			1
	Medical experts forum 2023-recurrent respiratory infections in children from the perspective of various medical specialties, 13-14 september 2023	1			1
	Pediatric noninvasive ventilation online symposium, 8-9 october, 2020	1			1
	Nutricia paediatric allergy sessions 2022, 18-19 may, 2022	1			1
	ECFSPR meetings, 7-9 june 2023, Vienna, Austria	1			1
	ECFSPR meetings, 5-8 june, 2024, Glasgow, Scotland	1			1
	Нови погледи кон причини за настанување на остеопороза и современ третман на болка, 21.10.2021	1			1
	1. Работилница за трансплантација на солидни органи/ткива и коскена срцевина во Република Северна Македонија. 10-11.12.2021, Скопје	1			1
	Drawing new horizons in pediatric allergy, Train the trainers. 17.3.2023	1			1
	Практично и корисно децја ОРЛ. 12.5.2023	1			1
	13 Симпозиум децје орл „Алергиске болестиу децјој орл“. 11-14.5.2023	1			1
	Раководител на стручен состанок-Вирусни инфекции кај деца, 27.1.2023	1			1
	Раководител на стручен состанок-Респираторни инфекции кај деца, 6.12.2022	1			1
	Раководител на стручен состанок-Вакцинација против грип во педијатриска возраст, 1.3.2024	1			1
	Раководител на стручен состанок-Гастроезофагеален рефлукс, 11.2023	1			1
	Раководител на 1. Симпозиум со меѓународно учество-Хронична кашлица кај деца, мај, 2023	1			1
	Раководител на 2. Меѓународен симпозиум-Алергии во детска возраст, мај, 2024	1			1
					24
	Ментор на дипломска работа	1	0,2		0,2
	Член во комисија за оцена и одбрана на дипломска работа	5	0,1		0,5

	Член во комисија за оцена и одбрана на магистерски труд	1	0,3		0,3
	Член во Комисија за оцена на докторски труд	2	0,7		1,4
	Член во Комисија за одбрана на докторски труд	2	0,7		1,4
	Член во Комисија за одбрана на специјалистичка работа	9	0,2		1,8
	Научно-популарна книга, автор Педијатриски прирачник за првите 6 години, 2022	1	6		6
					11,6
	Вкупно				462,33

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број		Број на активноста	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Ментор на докторски труд	3	5	15
2	Учесник во научен проект			
2.1	Главен истражувач на научноистражувачки проект на Катедрата за педијатрија при Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“. Асоцијација на експираторен индекс на варијабилност со ризик од појава на астма, визинг и тежина на акутна бронхоопструктивна атака кај деца од предучилишна возраст. 2022 – 2025		6	6
2.2	Интернационално истражување на траумите поврзани со породувањето (Интерсект) 2022 – 2024, учесник		5	5
2.3	Учесник во меѓународен проект за национален регистар на пациенти со цистична фиброза при ЈЗУ Универзитетска клиника за респираторни болести кај децата – Козле, Скопје, 2024		5	5
2.4	Учесник во меѓународен проект ECFS European Twinning Project, 2019-ongoing		5	5
2.5	COST action CA18211; Perinatal mental health and birth-related trauma: maximizing best practice and optimal outcomes, MC member 2019-2023		5	5
2.6	COST action CA18227; The core outcome measures for food allergy(COMFA) MC member 2019-2024		5	5
				46
1	N. Pop-Jordanova, T. Jakjovska-Maretti , T. Zorcec. Perceived birth trauma in Macedonian women. Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). XLIV1, doi: 10.2478/prilozi-2023-0005.	3	3x80%	2,4
2	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska , D. Zendelovska, E. Atanasovska, P. Dzekova-Vidimvliski, M. Petrushevska, K. Boshkovska, G. Popova, E. Gjinovska Tasevska, T. Balkanov. Comparison of Oxidative Stress Levels in Healthy Children and Children with Allergic Rhinitis. Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). XLIV, doi: 10.2478/prilozi-2023-0003	3	3 x 60%	1,8

3	G. Popova, T. Jakjovska , I. Arnaudova-Danevska, K. Boskovska, O. Smilevska Spasovska. Multiplex PCR in Diagnosing Respiratory Tract Infections in Hospitalized Children. Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki) doi: 10.2478/prilozi-2024-0007	3	3 x 60%	1,8
4	T. Zorcec, T. Jakovska , V. Micevska, K. Boskovska, V. Cvejovska Cholakovska. Pandemic with COVID-19 and Families with Children with Chronic Respiratory Diseases. Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki) doi: 10.2478/prilozi-2020-0038.	3	3 x 60%	1,8
5	I. Arnaudova-Danevska, D. Arnaudov, T. Jakjovska , K. Boshkovska, S. Momchilovikj, E. Gjinovska Tasevska. Ethical aspects in clinical trials in children, Мак Мед Преглед 2021;75(1)1-5	3	3 x 60%	1,8
6	M. Foteva, A. Andonovski, T. Jakjovska . Проценка на коскено то здравје кај возрасни пациенти со цистична фиброза во Република Северна Македонија. Мак. мед. преглед 2022;76(3)109-113	3	3 x 80%	2,4
7	T. Јаковска , А. Андоновски, Е. Стојанова, Б. Какароска-Боцеска. Клинички карактеристики на КОВИД-19 кај децата во Институтот за белодробни болести кај децата – Скопје. Архиви на јавно здравје, 2020;12(3) DOI:10.3889/aph.2020.5413	3	3 x 60%	1,8
8	В. Мицевска, T. Јаковска Марети , И. Кировски, О. Јорданова. Корелација на серумското ниво на витамин д со вкупниот серумски ИгЕ кај деца со астма. doi.org/10.3889/aph.2020.4069	3	3 x 60%	1,8
9	E. Gjinovska-Tasevska, F. Doksimovski, K. Boshkovska, A. Tasevska Rajkovikj, S. Petlichovska, T. Jakjovska , I. Arnaudova, Danevska. Epidemiology, treatment and complications of croup syndrome in children. Acta Morphol.2020; vol.17 (1):39-45.	3	3 x 60%	1,8
10	V. Micevska, T. Jakjovska Maretti, I. Kirovski, O. Jordanova. Vitamin D and asthma in childhood. JMS 2022;5(1):11-19.	3	3 x 60%	1,8
11	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska , D. Zendelovska, E. Atanasovska, P. Dzekova-Vidimvliski, M. Petrushevska, T. Balkanov. Effect of Nasal Corticosteroids on Oxidative Stress Parameters in Children with Allergic Rhinitis. JMS 2023; Vol 6(1):1-7.	3	3 x 60%	1,8
				21
	Учество на научен/стручен собир со реферат усна презентација			
1	Tatjana Jakovska-Maretti, Marta Foteva, Ivana Arnaudova Daneva. Bone health in adults with cystic fibrosis in the Republic of North Macedonia ERJ Open Research 2023 9: 48; DOI: 10.1183/23120541.ACF-2023.48		1	1
2	Tatjana Jakovska-Maretti. Sleep quality in adults with cystic fibrosis. European Respiratory Journal 2021 58: PA938; DOI: 10.1183/13993003.congress-2021.PA938		1	1
3	Tatjana Jakovska-Maretti, Angelco Andonovski, Filip Doksimovski. Six minute test in children and adults with cystic fibrosis. European		1	1

	Respiratory Journal 2020 56: 937; DOI: 10.1183/13993003.congress-2020.93			
4	T. Jakovska. Influence of genetic and clinical factors over reduced bone mass. XX jubilejna Nacionalna konferencija za pedijatri i semejni lekari so megjunarodno ucestvo, 23-25 maj, 2024, Bugarija		1	1
				4
	Апстракти објавени во зборник на конференција - меѓународна - национална			
1.	Arnaudova Danevska, T. Jakovska , A. Vidoeska, S. Momchilovikj, E. Gjinovska Tasevska, G. Popova, D. Arnaudov, K. Boshkovska, The obstacles to expectorating sputum in cystic fibrosis (CF) patients, European Respiratory Journal 2022 60:937, DOI: 10.1183/13993003.congress-2022.937		1	1
2.	S. Momchilovikj, T. Jakovska , I. Arnaudova Danevska, E. Gjinovska Tasevska, Bacterial isolates in correlation with lung function and frequency of hospitalization in adult cystic fibrosis patients in North Macedonia, 5thCongress of The Macedonian Society of Allergy and Clinical Immunology, 23-25 September, Abstract book 43		1	1
3.	S. Momchilovikj, T. Jakovska , I. Arnaudova Danevska, E. Gjinovska Tasevska, One cystic fibrosis mutation, Different clinical presentations, 5thCongress of The Macedonian Society of Allergy and Clinical Immunology, 23-25 September, Abstract book 41		1	1
4.	S. Momchilovikj, T. Jakovska , I. Arnaudova Danevska, E.Gjinovska Tasevska, A.Vidoeska, Bronchiectasis and other imaging changes on thoracic computed tomography (CT) in adult cystic fibrosis (CF) patients in North Macedonia, 5th World Bronchiectasis and NTM Conference, 30june-2.july 2022, Prague, Czech Republic, Abstract book 85		1	1
5.	E. Gjinovska Tasevska, T. Jakovska , I. Arnaudova Danevska, S. Momchilovikj, A. Vidoeska, T. Savin, Prevalence and factors associated with isolation of Aspergillus from sputum in patients with cystic fibrosis(CF), Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
6.	S. Momchilovikj, T. Jakovska , I. Arnaudova Danevska, E.Gjinovska Tasevska, Marija Atanasaova Nadjinska, Cystic fibrosis-related diseases at the Centre for Cystic Fibrosis, Institute for the Respiratory Diseases in Children in Skopje, R. of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
7	T. Jakovska , A. Vidoeska, I. Arnaudova Danevska, E.Gjinovska Tasevska, S. Momchilovikj, Detecting bone diseases in patients with cystic fibrosis, Influence of genetic and clinical factors over reduced bone mass, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
8	Arnaudova Danevska, T. Jakovska , A. Vidoeska, S. Momchilovikj, E. Gjinovska Tasevska, T. Savin, V. Mirchevska, D. Arnaudov, Nutritional status and its		1	1

	relation with lung function and vitamin D3 level in cystic fibrosis patients, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140			
9	Arnaudova Danevska, T. Jakovska, S. Momchilovikj, E. Gjiovaska Tasevska, G. Popova, Marija Atanasaova Nadjinska, D. Arnaudov, Gastrointestinal (GI)symptoms and their impact on quality of life in cystic fibrosis(CF) patients, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
10	Marija Atanasaova Nadjinska, T. Jakjovska, S. Momchilovikj, E. Tasevska Gjiovaska, I. Arnaudova Danevska, Inhaled tobramycin solution hypersensitivity in patients with cystic fibrosis at the Centre for Cystic Fibrosis , Institute for Respiratory Diseases in Children in North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
11	A. Vidoeska, T. Jakovska, S. Momchilovikj, I. Arnaudova Danevska, E. Gjiovaska Tasevska, CoV-2 infection in patients with cystic fibrosis(CF)- a single centre experience, Journal of Cystic Fibrosis 21S1 (2022) S61-S140		1	1
12	T. Jakovska Maretti, A. Vidoevska, S. Momchilovikj, I. Arnaudova Danevska, Sleep disorders and exercise capacity in adult patients with cystic fibrosis in the Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1
13	M. Atanasova Nadjinska, T. Jakovska Maretti, S. Momchilovikj, I. Arnaudova Danevska, The role of the clinical pharmacy specialist in monitoring adherence to inhaled therapies in patients with cystic fibrosis in the Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1
14	I. Arnaudova Danevska, T. Jakovska, S. Momchilovikj, A.Vidoevska, G. Popova, E. Gjiovaska Tasevska, D. Arnaudov, Fungal airway colonization in cystic fibrosis patients in the Institute for respiratory diseases in children – Skopje, Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1
15	I. Arnaudova Danevska, T. Jakovska, S. Momchilovikj, A. Vidoevska, E. Gjiovaska Tasevska, S. Panovska, D. Arnaudov, Prevalence of liver disease in cystic fibrosis patients in the Institute for respiratory diseases in children – Skopje, Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1
16	T. Jakovska Maretti, V. Mirchevska, I. Arnaudova Danevska, S. Momchilovikj, Use of fecal elastase in patients with cystic fibrosis and mutation analysis in the Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1
17	S. Panovska, T. Jakjovska, S. Momchilovikj, I. Arnaudova Danevska, The role of the nutritionist in care of adult patients with cystic fibrosis in the Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 20S1 (2021) S39-S118		1	1

18	Momchilovikj, S., Jakjovska, T. , Arnaudova Danevska, I., Pulmonary aspergilosis with suspicious sinus aspergilosis, 7 th Slovenian Pneumology, Allergology and Immunology Congress – Slovenian Respiratory Society, 10-12 December 2020, online, Book of Abstracts 159		1	1
19	S. Momchilovikj, T. Jakjovska , I. Arnaudova Danevska. Continuous monitoring of diabetes mellitus (DM) parameters, correlated with pulmonary function monitoring, leading to improving general health in patients with cystic fibrosis, Journal of Cystic Fibrosis 19S2 (2020) S55-168		1	1
20	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska , S. Momchilovikj, E. Gjinovska-Tasevska, Ear, nose and throat (ENT) disorders in cystic fibrosis patients in the CF Centre at the Institute for Respiratory Diseases in Children in Skopje, Republic of North Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 19S2 (2020) S55-168		1	1
21	E. Gjinovska-Tasevska, T. Jakjovska , I. Arnaudova Danevska, S. Momchilovikj, New delayed diagnosed cases of cystic fibrosis in Cystic Fibrosis Centre at the Institute for Respiratory Diseases in Children in Skopje, Republic of Macedonia, Journal of Cystic Fibrosis 19S2 (2020) S55-168		1	1
22	T. Jakjovska Maretti , I. Arnaudova Danevska, S. Momchilovikj, E. Gjinovska-Tasevska, Impaired bone mineralization in children with cystic fibrosis, Journal of Cystic Fibrosis 19S2 (2020) S55-168		1	1
23	S. Momchilovikj, T. Jakjovska, I. Arnaudova Danevska, E. Gjinovska Tasevska, S. Panovska. Metabolic disorders in cystic fibrosis patients in North Macedonia. Clinical Nutrition ESPEN 54 (2023): 570.		1	1
24	E. Gjinovska-Tasevska, T. Jakjovska, I. Arnaudova Danevska, K. Boshkovska, F. Doksimovski, H. Nestorov. Secondary reactive thrombocytosis in children with RSV viral respiratory tract infections in the Institute for Respiratory Diseases in Children, Republic of North Macedonia, Symposium with international participation of the Macedonian Pediatric Respiratory Society “Chronic cough in children and associated diseases”, 5-7 May 2023, Struga, RN Macedonia, Abstract book 58.		1	1
25	Danevska, I. A., Jakjovska, T., Zendelovska, D., Atanasovska E., Dzekova-Vidimliski, P., Boshkovska, K., Popova, G., Tasevska, E.G., Momchilovikj, S., Arnaudov, D., Balkanov, T. Oxidative stress and eosinophil count in children with Allergic Rhinitis (AR). European Academy of Pediatrics (EAP) (2023). EAP2023 Congress and MasterCourse.		1	1
26	T. Jakovska-Maretti, I. Arnaudova Danevska, E. Gjinovska Tasevska, S. Momchilovikj, A. Vidoevska. Late diagnosis of cystic fibrosis in adulthood in Republic of North Macedonia,		1	1

	Journal of Cystic Fibrosis 22S2 (2023) S64-S199.			
27	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, A.Vidoevska, S. Momchilovikj, E.Gjinovska Tasevska, G. Popova, V. Mirchevska, D. Arnaudov. K. Boshkovska. Psychological and physical impact of coughing in patients with cystic fibrosis (CF). Journal of Cystic Fibrosis 22S2 (2023) S64-S199.		1	1
28	S. Momchilovikj, T. Jakjovska, I. Arnaudova Danevska, S. Pejkovska, S. Jovanoski. Interpretation of spirometry parameters in adult patients with cystic fibrosis in North Macedonia. Journal of Cystic Fibrosis 22S2 (2023) S64-S199.		1	1
29	Tatjana Jakjovska, Ivana Arnaudova Daneva. Clinical significance of fecal elastase in diagnosis of cystic fibrosis and connection with genetic mutation. Med cas 2023; 17(Suppl 1):19.		1	1
30	Ivana Arnaudova Danevska, Tatjana Jakjovska, Katerina Boshkovska, Pavlina Dzekova Vidimliski, Gorica Popova, Violeta Mirchevska, Elena Gjinovska Tasevska, Dimitar Arnaudov, Mirka Shalikj Kazankova. Measurement of oxidative stress in children with allergic rhinitis – clinical significance. Med cas 2023; 17 (Suppl 1):20.		1	1
31	Ivana Arnaudova Danevska, Tatjana Jakjovska, Katerina Boshkovska, Biljana Dimcheva, Vesna Dzambazovska, Elena Gjinovska Tasevska, Persida Tofiloska Poposka, Dimitar Arnaudov. Right lung hypoplasia and dextroposition of the heart. Mac Med Review 2024; 78(113):128.		1	1
32	M. Popovska, T. Jakjovska, I., K. Boshkovska, Allergic rhinitis in children, experience from Institute for Respiratory Diseases in Children-Kozle, Republic of North Macedonia, Symposium with international participation of the Macedonian Pediatric Respiratory Society „Chronic cough in children and associated diseases“, 5-7 May 2023, Struga, RN Macedonia, Abstract book 58.		1	1
33	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, A. Vidoevska, K. Boshkovska ¹ , V. Dzambazovska, E. Gjinovska-Tasevska, D. Arnaudov. Effect of nasal corticosteroids on symptoms and eosinophil count in children with allergic rhinitis. International Symposium „Allergies in children“ from the Macedonian Pediatric Respiratory Society 10-12 May 2024, Skopje, RN Macedonia,		1	1
34	E. Gjinovska-Tasevska, T. Jakjoska, I. Arnaudova-Danevska, K. Boshkovska, F. Doksimovski, S. Petlichkovska. Allergies in 15-years old girl with cystic fibrosis International Symposium „Allergies in children“ from the		1	1

	Macedonian Pediatric Respiratory Society 10-12 May 2024, Skopje, RN Macedonia,			
35	V. Dzambazovska, T. Jakjovska, I. Arnaudova Danevska, K. Boshkovska, E. Gjinovska-Tasevska, A. Ugrinoska Pandeva. Infant with tuberculosis from good socioeconomic conditions, with not known tb contact. International Symposium „Allergies in children“ from the Macedonian Pediatric Respiratory Society 10-12 May 2024, Skopje, RN Macedonia,		1	1
36	E. Gjinovska-Tasevska, T. Jakjoska, I. Arnaudova-Danevska. Impact of genetics on body mass index in patients with cystic fibrosis. Journal of Cystic Fibrosis vol 23,suppl.1 (2024)		1	1
37	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, E. Gjinovska-Tasevska, A. Vidoevska, G. Popova, D. Arnaudov. Immunization against influenza and SARS-CoV-2 in patients with cystic fibrosis Journal of Cystic Fibrosis vol 23,suppl.1 (2024)		1	1
38	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, Gorica Popova, Elena GjinovskaTasevska, Vesna Djambazovska, Dimitar Arnaudov, Katerina Boshkovska. The respiratory pathogen colonisation and lung function in children with cystic fibrosis.ESPID 2024 abstract book,42 annual meeting		1	1
39	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, K. Boshkovska, E. GjinovskaTasevska, D. Arnaudov. Treatment and outcome of latent tuberculous infection in child with cystic fibrosis – case report. ESPID 2024 abstract book,42 annual meeting		1	1
40	I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska, K. Boshkovska, E. GjinovskaTasevska. Impact of combined therapy with nasal corticosteroids and beta glucan on symptoms and eosinophil count in children with allergic rhinitis.2 congress of INSPIRED,july,Porto,2024		1	1
41	F. Doksimovski, E. Gjinovska Tasevska, I. Arnaudova Danevska, T. Jakjovska.Rising trends in pseudomonas aeruginosa and MRSA isolations in CF patients:a 5 year retrospective analysis from CF center.ERJ open research 2023.Doi:10.1183/23120541		1	1
				41
	Рецензија на научен/стручен труд	6	0,2	1,2
	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество			
1	Хронична кашлица кај деца и асоцирани болести. Симпозиумот со меѓународно учество „Хронична кашлица кај деца и асоцирани болести“, 5-7 мај 2023 г., Струга, РС Македонија		3	3
2	Симптомска терапија кашља није индикована код оболелих од пертусиса. Први		3	3

	симпозиум Педијатриског респираторног удружења, 29-30.3.2024, Београд.			
3	Clinical significance of fecal elastase in diagnosis of cystic fibrosis and connection with genetic mutations. 48. Oktobarski zdravstveni dani, Serbian medical society section Kragujevac, 25 oktobar 2023.		3	3
4	Metabolic alkalosis as first sign of cystic fibrosis. 1st World newborn association conference, 10-12 february, 2023		3	3
5	Asthma&are disease attacks related to nutrition? International pediatric nutrition academy, 8-9 march 2024, Barcelona		3	3
6	Хронична кашлица кај деца и асоцирани болести. Прв меѓународен симпозиум на Македонско педијатриско респираторно здружение, 5-8 мај 2023 г., Струга, РС Македонија.		3	3
	Пленарно предавање на научен/стручен собир			
1	Промени и предизвици во алгоритмот на третман на цистична фиброза во последната година. Петти конгрес на Македонското здружение за алергологија и клиничка имунологија, 23-25 септември 2022, Струга, РС Македонија		2	2
2	ХОББ-превенција и третман. Фармацевтска комора, 10.9.2022 г.		2	2
	Секциско предавање на научен/стручен собир			
1	РСВ бронхиолит кај доенчиња, стручен состанок „Актуелни респираторни инфекции кај децата“, Македонско педијатриско респираторно здружение, 6.12.2022		1	1
2	Безбедност на терапијата во педијатријата. Начела и практики за безбедност на педијатриски пациенти. Центар за континуирана едукација, Фармацевтски факултет, 28.11.2023 г.		1	1
				25,2
	Вкупно			137,2

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активноста	Поени од формулар	Вкупно поени
1	Комисија за вршење стручен надзор во врска со критериуми за вклучување на терапија за пациенти со цистична фиброза со лекот Трикафта, 2023 –		1
2	Стручна монографија, автор, Витамин Д и респираторно здравје		8
3	Стручна работна група за цистична фиброза, 2023 -		1
4	Национална работна група за цистична фиброза 2023-		1
	Вкупно		11

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1.	Раководител на Оддел за хронични белодробни болести кај мали деца, Институт за белодробни болести кај децата (2022 – 2024)	3	3
2.	Раководител на Оддел за цистична фиброза кај деца и адулти при Институт за белодробни болести кај децата – Козле (2020 – 2022)	3	3
3.	Раководител на Оддел за цистична фиброза кај адулти при ЈЗУ Универзитетска клиника за респираторни болести кај децата – Козле (2024-)	3	3
4.	Член на Наставно-научен колегиум за јавно здравство како постојано тело на Наставно-научен совет 2020, 2021, 2022, 2023	1	1
5.	Член на Наставно-научен совет при Медицински факултет – Скопје 2020, 2021, 2022, 2023	1	1
6.	Член на Комисија за реформи во здравствениот систем – поткомисија за СКЗЗ при ЛКРСМ, 2022, 2023	1	1
7.	Член на Општински одбор на ЛКРСМ – 2022, 2023	1	1
8.	Член на Испитна комисија за полагање стручен испит – 2021	1	1
9.	Благодарница од Лекарска комора на Р Северна Македонија за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од коронавирусот КОВИД-19, 2021	3	3
10.	Плакета за значаен придонес во остварување на целите и задачите на Македонско лекарско друштво, 2023	3	3
11.	Претседател на Македонско педијатриско респираторно здружение 2022, 2023, 2024	2	2
12.	Член на Научен одбор на 1. Симпозиум со меѓународно учество на Македонско педијатриско респираторно здружение на педијатри 2023	0,3	0,3
13.	Член на Научен одбор на 2. Меѓународен симпозиум на Македонско педијатриско респираторно здружение педијатри 2023	0,3	0,3
14.	Член на Научен одбор на 48. Октобарски дани, на Српско лекарско друштво 2023	0,3	0,3
15.	Член на Комисија за звање	3 x 0,2	0,6
16.	Претседател на организационен и програмски одбор на Меѓународен научен/стручен собир 2023	2	2
17.	Претседател на организационен и програмски одбор на Меѓународен научен/стручен собир 2024	2	2
18.	Подготовка на Национален протокол за третман на пациентите со цистична фиброза во Македонија 2023 –		2
	Детска болница „Сребрњак“, Загреб STMS COST project, 15.5-28.5.2022		0,5
	17 International course on pediatric pulmonology, Athens, Greece, 14-16 october, 2022		0,5
	Вкупно		30,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	462,33
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	137,2
СТРУЧНО- АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	11
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	30,5
Вкупно	641,03

Членови на Комисијата

Проф. д-р Аспазија Софијанова, с.р.
Проф. д-р Констандина Кузевска Манева, с.р.
Проф. д-р Марина Крстевска Константинова, с.р.
Проф. д-р Светлана Кочева, с.р.
Проф. д-р Мери Трајковска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. проф. д-р Татјана Јаковска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека вонр. проф. д-р Татјана Јаковска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето редовен професор по предметите од наставно-научните области: педијатрија и детски болести со нега на болно и здраво дете.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, вонр. проф. д-р Татјана Јаковска да биде избрана во звањето редовен професор по предметите од наставно-научните области: педијатрија и детски болести со нега на болно и здраво дете.

Членови на Комисијата

Проф. д-р Аспазија Софијанова, с.р.

Проф. д-р Констандина Кузевска Манева, с.р.

Проф. д-р Марина Крстевска Константинова, с.р.

Проф. д-р Светлана Кочева, с.р.

Проф. д-р Мери Трајковска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ ХИГИЕНА И ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 17.8.2024 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области хигиена и здравствена екологија и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-4660/6, донесена на 25.9.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Михаил Кочубовски, редовен професор на Медицинскиот факултет при УКИМ – Скопје, проф. д-р Гордана Ристовска, редовен професор на Медицинскиот факултет при УКИМ – Скопје и проф. д-р Јасмина Плунцевиќ Глигороска, редовен професор на Медицинскиот факултет при УКИМ – Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области хигиена и здравствена екологија, во предвидениот рок се пријави вонр. проф. д-р Игор Спироски.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот вонр. проф. д-р Игор Спироски е роден на 24.10.1977 година, во Прилеп. Средно образование завршил во Гимназијата „Мирче Ацев“ во Прилеп, во 1996 година. Со високо образование се стекнал на УКИМ – Медицински факултет во Скопје, каде што дипломирал на 28.11.2003 година, со просечен успех 8,25.

Кандидатот активно го зборува англискиот, а се служи и со францускиот јазик.

Во учебната 2005/2006 се запишал на втор циклус (магистерски) студии на УКИМ – Медицински факултет во Скопје. Студиите ги завршил во 2009 година, со просечен успех 10. На 21.1.2010 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Карактеристики на нутритивниот статус кај ромска популација на деца на училишна возраст во Република Македонија“.

Докторски студии започнал во 2011 година на УКИМ – Медицински факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Јавноздравствено значење на знаењата, ставовите и практиките на потрошувачите на функционална храна во Република Македонија“ ја одбрал на 16.1.2015 година, пред Комисијата во состав: проф. д-р Драган Ѓорѓев, проф. д-р Михаил Кочубовски, проф. д-р Фимка Тозија, проф. д-р Петранка Мишевска и проф. д-р Драган Даниловски. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област јавно здравје.

На 12.5.2015 година е избран во звањето научен соработник, а на 20.2.2018 година во звањето доцент на УКИМ – Медицински факултет во Скопје, во областите хигиена и здравствена екологија.

Во моментот е вонреден професор на Катедрата за хигиена. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1208 од 1.2.2020 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот на УКИМ бр. 938 од 14 март 2008, бр. 998 од 15 декември 2010, бр. 1097 од 1 април 2015, бр. 1160 од 29.12.2017 и бр. 1208 од 1.2.2020, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатот вонр. проф. д-р Игор Спироски изведува теоретска и практична настава на прв циклус студии на студиската програма Општа медицина, како и на студиските програми на високите школи за дипломирани медицински сестри, радиолошки технолози, физиотерапевти, инженери по медицинско-лабораториска дијагностика, логопеди и акушерки. Кандидатот изведува теоретска настава и на прв циклус студии на студиската програма за доктори по дентална медицина. Вонр. проф. д-р Игор Спироски е предавач на втор циклус студии на студиската програма по јавно здравје по предметот Исхрана во јавното здравје, а на третиот циклус студии по јавно здравје е вклучен преку предавања во рамки на задолжителниот предмет Етика во научноистражувачка работа со примена и примери во подрачјето на јавното здравство, а одговорен наставник е на изборниот предмет Јавноздравствени аспекти на дебелината.

Од последниот избор за вонреден професор, кандидатот бил вклучен во улога ментор на определен број студенти, специјализанти и докторанди, и тоа:

- ментор на 3 докторанди по јавно здравје;
- ментор на 3 специјалисти, а во моментот менторира 5 специјализанти по специјалноста Хигиена и здравствена екологија. Бил член на комисија за специјалистички испит на 10 специјализанти;
- ментор на 3 дипломски труда и учествувал како член во комисија за одбрана на 5 дипломски труда.

Научноистражувачка дејност

Во периодот од последниот избор за вонреден професор до денес, вонр. проф. д-р Игор Спироски има објавено вкупно 50 публикации, од кои 26 се научни трудови во референтни научни публикации, а 18 од нив се објавени во научни списанија со фактор на влијание.

Вонр. проф. д-р Спироски бил национален координатор на 1, а учествувал и како член во уште 1 меѓународен научен проект.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Вонр. проф. д-р Игор Спироски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Одделот за здравствена екологија при Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија. Како раководител на Одделението за исхрана и здравствено-хигиенски прегледи, врши стручна проценка на популациски ризици по здравјето поврзани со исхраната, како и проценка на ризиците поврзани со можно бацилоносителство кај популациски групи од интерес. Учествува во промотивни и превентивни акции во Институтот, како и во изработка на национални стратешки планови и документи и правна регулатива од областа на неговиот стручен интерес.

Кандидатот вонр. проф. д-р Спироски остварил експертски активности во стручната супервизија и евалуација на центрите за јавно здравје во програмскиот дел од областите хигиена и здравствена екологија, согласно со Националната годишна програма за јавно здравје. Учествува во изработка на Националната годишна програма за јавно здравје и специфично го креира делот од програмата во областа на исхраната и јавното здравје.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно бил или е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи, како на пример:

- член на Управен комитет на проектот „Поддршка на имплементацијата на Стратегијата за здравство во Република Северна Македонија“.

Вонр. проф. д-р Спироски е соработник на Министерството за здравство за соработка со Светската здравствена организација во областите незаразни болести и исхрана.

Бил член на 2 рецензентски комисии за избор на лице во научно звање, како и на комисии за одбрана на специјалистички испити, магистерски и докторски трудови.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Игор Спиро Спирски

(име, татково име и презиме)

Институција: Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: хигиена и здравствена екологија

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,25. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 10.	Да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Доктор на науки по јавно здравје. Научна област: хигиена и здравствена екологија.	Да
3	Објавени најмалку шест рецензирани научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	Да
3.1	<i>Научно сѝисание во кое шѝрудовишѝе шѝшо се објавуваат шѝ подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на сѝисанија со шѝрудови досѝтајна на инѝтернет, како шѝшо се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или групa база на сѝисанија која ќе ја уѝтврди Националниот совет за високо образование</i> 1. Назив на научното списание: Cental European Journal of Public Health Назив на електронската база на списанија: Bibliographia Medica Čechoslovaca, Biological Abstracts, Biosis Previews, Chemical Abstracts, Crossref, Current Contents (Clinical Medicine, Social and Behavioral Sciences), EBSCO MEDLINE Full Text, EMCare, ERIH PLUS, Index Copernicus, Journal Citation Reports, MEDLINE/Index Medicus, ProQuest, PubMed, Scopus – CiteScore 1.9 for 2023, SCImago Journal & Country Rank (SJR), Web of Science (SCI, SSCI) Наслов на трудот: ENERGY, MACRONUTRIENTS AND DIETARY FIBRE INTAKE AMONG ADULTS IN NORTH MACEDONIA	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	Година на објава: 2020 2. Назив на научното списание: Nutrients Назив на електронската база на списанија: AGRIS, BibCnrs, CABI, CAB Direct, CAPus / SciFinder, CNKI, CNPIEC, Dimensions, DOAJ, EBSCO, Elsevier Databases, Scopus, Embase, FSTA, Gale, J-Gate, National Agricultural Library, AGRICOLA, PubAg, National Library of Medicine, PubMed, MEDLINE, PMC, OpenAIRE, OSTI (U.S. Department of Energy), ProQuest, PSYNDEX, SafetyLit, Web of Science, SCIE, Biological Abstracts, BIOSIS Previews Наслов на трудот: A SNAPSHOT OF EUROPEAN CHILDREN'S EATING HABITS: RESULTS FROM THE FOURTH ROUND OF THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI) Година на објава: 2020 3. Назив на научното списание: Lancet Назив на електронската база на списанија: PubMed, Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Наслов на трудот: HEIGHT AND BODY-MASS INDEX TRAJECTORIES OF SCHOOL-AGED CHILDREN AND ADOLESCENTS FROM 1985 TO 2019 IN 200 COUNTRIES AND TERRITORIES: A POOLED ANALYSIS OF 2181 POPULATION-BASED STUDIES WITH 65 MILLION PARTICIPANTS Година на објава: 2020 4. Назив на научното списание: Obesity Facts Назив на електронската база на списанија: PubMed, MEDLINE, PubMed Central, Web of Science, Science Citation Index Expanded, Current Contents - Clinical Medicine, Google Scholar, Chemical Abstracts Service, DOAJ: Directory of Open Access Journals, FSTA: Food Science and Technology Abstracts, Scopus, Embase, Pathway Studio, EMCare, WorldCat Наслов на трудот: PHYSICAL ACTIVITY, SCREEN TIME, AND SLEEP DURATION OF CHILDREN AGED 6–9 YEARS IN 25 COUNTRIES: AN ANALYSIS WITHIN THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI) 2015–2017 Година на објава: 2021 5. Назив на научното списание: Food Quality and Preference Назив на електронската база на списанија: Scopus, Science Citation Index Expanded (SCIE), SCImago Journal Rank (SJR), SNIP Наслов на трудот: IMPACT OF COVID-19 CONFINEMENT ON EATING BEHAVIOURS ACROSS 16 EUROPEAN COUNTRIES: THE COVIDIET CROSS-NATIONAL STUDY Година на објава: 2021 6.	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	Назив на научното списание: Obesity Reviews Назив на електронската база на списанија: Abstracts on Hygiene & Communicable Diseases (CABI), Academic Search (EBSCO Publishing), Academic Search Alumni Edition (EBSCO Publishing), Biological Science Database (ProQuest), CAB Abstracts® (CABI), Current Contents: Clinical Medicine (Clarivate Analytics), Embase (Elsevier), Food Science & Technology Abstracts™ (IFIS), Global Health (CABI), Health & Medical Collection (ProQuest), Health Research Premium Collection (ProQuest), MEDLINE/PubMed (NLM), Nutrition Abstracts & Reviews Series B: Livestock Feeds & Feeding (CABI), Science Citation Index Expanded (Clarivate Analytics), SciTech Premium Collection (ProQuest), SCOPUS (Elsevier) Наслов на трудот: THINNESS, OVERWEIGHT, AND OBESITY IN 6- TO 9-YEAR-OLD CHILDREN FROM 36 COUNTRIES: THE WORLD HEALTH ORGANIZATION EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE—COSI 2015–2017 Година на објава: 2021 7. Назив на научното списание: Obesity Reviews Назив на електронската база на списанија: Abstracts on Hygiene & Communicable Diseases (CABI), Academic Search (EBSCO Publishing), Academic Search Alumni Edition (EBSCO Publishing), Biological Science Database (ProQuest), CAB Abstracts® (CABI), Current Contents: Clinical Medicine (Clarivate Analytics), Embase (Elsevier), Food Science & Technology Abstracts™ (IFIS), Global Health (CABI), Health & Medical Collection (ProQuest), Health Research Premium Collection (ProQuest), MEDLINE/PubMed (NLM), Nutrition Abstracts & Reviews Series B: Livestock Feeds & Feeding (CABI), Science Citation Index Expanded (Clarivate Analytics), SciTech Premium Collection (ProQuest), SCOPUS (Elsevier) Наслов на трудот: MOBILIZING GOVERNMENTS AND SOCIETY TO COMBAT OBESITY: REFLECTIONS ON HOW DATA FROM THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE ARE HELPING TO DRIVE POLICY PROGRESS Година на објава: 2021 8. Назив на научното списание: Obesity Reviews Назив на електронската база на списанија: Abstracts on Hygiene & Communicable Diseases (CABI), Academic Search (EBSCO Publishing), Academic Search Alumni Edition (EBSCO Publishing), Biological Science Database (ProQuest), CAB Abstracts® (CABI), Current Contents: Clinical Medicine (Clarivate Analytics), Embase (Elsevier), Food Science & Technology Abstracts™ (IFIS), Global Health (CABI), Health & Medical Collection (ProQuest), Health Research Premium Collection (ProQuest), MEDLINE/PubMed (NLM), Nutrition Abstracts & Reviews Series B: Livestock Feeds & Feeding (CABI), Science	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	Citation Index Expanded (Clarivate Analytics), SciTech Premium Collection (ProQuest), SCOPUS (Elsevier) Наслов на трудот: WAIST CIRCUMFERENCE AND WAIST-TO-HEIGHT RATIO IN 7-YEAR-OLD CHILDREN - WHO CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE Година на објава: 2021 9. Назив на научното списание: Nature Назив на електронската база на списанија: BIOSIS, Biological Abstracts, British Library, CAB Abstracts, Chemical Abstracts Service, Crossref, Current Contents, EBSCO Publishing, EMBASE, Global Health, Google Scholar, Index Medicus/Medline, PubMed, Science Citation Index, Scopus Наслов на трудот: DIMINISHING BENEFITS OF URBAN LIVING FOR CHILDREN AND ADOLESCENTS' GROWTH AND DEVELOPMENT Година на објава: 2023 10. Назив на научното списание: Lancet Назив на електронската база на списанија: PubMed, Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Наслов на трудот: WORLDWIDE TRENDS IN UNDERWEIGHT AND OBESITY FROM 1990 TO 2022: A POOLED ANALYSIS OF 3663 POPULATION REPRESENTATIVE STUDIES WITH 222 MILLION CHILDREN, ADOLESCENTS, AND ADULTS Година на објава: 2024	
3.2	<i>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</i> 1. Назив на научното списание: Academic Medical Journal Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови=32 од 12 земји, Обединето Кралство (1), САД (1), Хрватска (2), Словенија (3), Грција (1), Германија (2), Србија (5), Австрија (4), Турција (1), Италија (1) Македонија (11)) Наслов на трудот: PARENTAL PERCEPTIONS ON THEIR CHILD'S WEIGHT STATUS IN NORTH MACEDONIA Година на објава: 2024	Да
3.3	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Наслов на книгата: WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI) REPORT ON THE FIFTH ROUND OF DATA COLLECTION, 2018–2020 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД: Данска	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	3. Издавач, година и место на издавање/објавување: СЗО, 2022, Копенхаген	
4	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** 1. Наслов на учебникот, монографијата, практикумот или збирката задачи: Практикум по хигиена и здравствена екологија. 2. Место и година на објава: Скопје: УКИМ, Медицински факултет, 2021.	Да
5	Претходен избор во наставно-научно звање – вонреден професор, датум и број на Билтен: Билтен на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр. 1208 од 1.2.2020 година	Да
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност	Да

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Михаил Кочубовски, с.р.

Проф. д-р Гордана Ристовска, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцевик Глигороска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Игор Спиро Спирски

(име, татково име и презиме)

Институција: Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: хигиена и здравствена екологија**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Одржување на настава од прв циклус на студии	
1.	<u>Општа медицина</u> Хигиена 2020 - 2024 год. (вкупно) – 38 часа во летен семестар * 0,04 = 1,52 <u>ДРТ, ДМЛД, ДА, ДЛ (редовни)</u> Хигиена со екологија, Здравствена екологија, Хигиена и екологија 2019 - 2023 год. (вкупно) – 64 часа во зимски семестар * 0,04 = 2,56 2020 - 2024 год. (вкупно) – 6 часа во летен семестар * 0,04 = 0,24 Изборен предмет: Исхрана и превенција на незаразни болести 2022 - 2024 год. (вкупно) – 30 часа во летен семестар * 0,04 = 1,2 <u>ДМСТ, ДФ, ДРТ, ДМЛД, ДЛ (вонредни)</u> Хигиена со екологија, Здравствена екологија, Хигиена и екологија 2019 - 2023 год. (вкупно) – 16 часа во зимски семестар * 0,04 = 0,64 2020 - 2024 год. (вкупно) – 4 часа во летен семестар * 0,04 = 0,16 <u>Стоматолози</u> Хигиена и здравствена екологија 2019 - 2022 год. (вкупно) – 30 часа во зимски семестар * 0,04 = 1,2 2022 - 2024 год. (вкупно) – 30 часа во летен семестар * 0,04 = 1,2	8,72
2.	Одржување на вежби (лабораториски, аудиториски или изработка на семинарски труд) <u>Општа медицина</u> Хигиена 2020 - 2024 год. (вкупно) – 560 часа во летен семестар * 0,03 = 16,8 <u>ДРТ, ДМЛД (редовни)</u>	20,58

	Хигиена со екологија, Здравствена екологија, Хигиена и екологија 2019 – 2023 год. (вкупно) – 60 часа во зимски семестар * 0,03 = 1,8 2020 – 2024 год. (вкупно) – 6 часа во летен семестар * 0,03 = 0,18 <u>ДМСТ, ДРТ, ДФ, ДМЛД, ДЛ (вонредни)</u> Хигиена со екологија, Здравствена екологија, Хигиена и екологија 2019 – 2023 год. (вкупно) – 12 часа во зимски семестар * 0,03 = 0,36 2020 – 2024 год. (вкупно) – 8 часа во летен семестар * 0,03 = 0,24 <u>Стоматолози</u> 2022 – 2024 год. (вкупно) – 30 часа во летен семестар * 0,04 = 1,2	
3.	<u>Одржување на настава за здравствена клиничка практика за студенти по ОМ</u> 2019 – 2023 год. (вкупно) – 195 часа во зимски семестар * 0,03 = 5,85 2020 – 2024 год. (вкупно) – 196 часа во летен семестар * 0,03 = 5,88 <u>Одржување на менторска настава за здравствена клиничка практика за студенти по ОМ</u> 2019 – 2023 год. (вкупно) – 30 часа во зимски семестар * 0,06 = 1,8 2020 – 2024 год. (вкупно) – 30 часа во летен семестар * 0,06 = 1,8	15,33
	Одржување на настава од втор циклус студии	
4.	<u>Одржување на настава по предметот Исхрана во јавното здравје</u> 2019 – 2023 год. (вкупно) - 60 часа во зимски семестар * 0,05 = 3 <u>Одржување на настава на Истражувачки форум</u> 2021 – 2023 год. (вкупно) – 17 часа во зимски семестар * 0,05 = 0,85	3,85
	Одржување на настава од трет циклус студии	
5.	<u>Одржување на настава по предметот Јавноздравствени аспекти на дебелината</u> 2022 – 2024 год. (вкупно) – 360 часа во летен семестар * 0,06 = 21,6 <u>Одржување на настава по предметот Етика во научноистражувачка работа со примена и примери во подрачјето на јавното здравство</u> 2021 – 2023 год. (вкупно) – 60 часа во зимски семестар * 0,06 = 3,6	25,8

	<u>Учество и предавање на работилница на докторските студии по јавно здравство</u> 2021 год. (вкупно) – 10 часа во летен семестар * $0,06 = 0,6$	
6.	<u>Ментор на дипломска работа</u> 1. Анемија заради недостаток на железо, клинички и јавноздравствени аспекти, студент: Габриела Трајанова, 1357/ДРТ, решение од 26.12.2022 0,2 2. Методи за проценка на нутритивен статус, студент: Илзана Скендери, 1090/СМСТ, решение 14-2441 од 12.10.2021 0,2 3. Детската дебелина како јавноздравствен проблем, студент: Сашка Ѓоргиева, 698/СФ, решение бр. 14-3539 од 17.12.2020 0,2 <u>Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа</u> 1. Биолошки агенси во храната и болести поврзани со биолошка контаминација на храната, студент: Александар Томовски, 609/СРТ, решение од 25.10.2023 0,1 2. Заштита од јонизирачко зрачење во нуклеарно-медицинската пракса, студент: Бобан Арсовски, 1247/ДРТ, решение од 9.4.2024 0,1 3. Интолеранција и алергиски болести предизвикани од храна, студент: Маја Рангелова, 1047/СРТ, решение бр. 14-2904 од 30.9.2020 0,1 4. Биолошки ефекти од јонизирачко зрачење, студент: Мусхин Али, 1060/СРТ, решение бр. 14-1923 од 20.12.2019 0,1 5. Биомеханика на локомоторниот систем кај човек при линеарни движења, студент: Тина Мирчевска, 684/СЛ, решение бр. 14-4978 од 20.12.2019 0,1	1,1
7.	<u>Ментор и едукатор на здравствена едукација</u> 2020 – 2024 Ментор и едукатор на - ментор на 3 специјализанти по хигиена и здравствена екологија: д-р Јетон Шаќири, д-р Наталија Милорадовска, д-р Марјан Велјановски, 105 недели (7 семестри * 15 недели) * 4 часа неделно - $315 \text{ часа} * 0,08 = 33,6$ - ментор на 3 специјализанти по хигиена и здравствена екологија: д-р Сања Накова	118,82

	Ордева, д-р Вецка Арабаџиева и д-р Зорица Ивановска, 90 недели (6 семестри * 15 недели) * 4 часа неделно - 270 часа * 0,08 = 28,8 - ментор на 1 специјализант по хигиена и здравствена екологија: д-р Џансун Буковец, 45 недели (3 семестри * 15 недели) * 4 часа неделно – 135 часа * 0,08 = 14,4 - ментор на 1 специјализант по хигиена и здравствена екологија: д-р Арта Рамадани, 30 недели (2 семестри * 15 недели) * 4 часа неделно – 90 часа * 0,08 = 9,6 - едукатор на 11 специјализанти по хигиена и здравствена екологија: д-р Александра Петрова, д-р Билјана Џиковска, д-р Јулијана Китановска Спасев, д-р Блерта Шахини, Александар Петрески, д-р Томислав Хаџи-Тосев, д-р Христи Дишо, д-р Дарко Котев, д-р Атанас Минов, д-р Патриот Идризи и д-р Мартина Маркова, 7,5 недели (0,5 семестри * 15 недели) * 7 часа неделно * 5 групи на специјализанти – 112,5 часа * 0,08 = 21 - едукатор на 4 специјализанти по социјална медицина: д-р Фатон Адеми, д-р Анета Јанкоска, д-р Марија Постоловска и д-р Катарина Видоевска, 4,5 недели (0,3 семестри * 15 недели) * 7 часа неделно * 4 специјализанти – 54 часа * 0,08 = 10,08 - едукатор на 3 специјализанти по спортска медицина: д-р Милан Гудев, д-р Билјана Спиркоска и д-р Славица Вукашиновиќ Поповска, 1,2 недели (0,08 семестри * 15 недели) * 7 часа неделно * 2 групи на специјализанти – 7,2 часа * 0,08 = 1,34	
8.	<u>Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа</u> 1. д-р Илија Илијоски (1003-287 од 13.2.2020); 2. д-р Наталија Ивановска (1003-2082 од 3.5.2023); 3. д-р Марјан Велјановски (1003-2221 од 10.5.2023); 4. д-р Билјана Џиковска (1003-2333 од 17.5.2023); 5. д-р Јулијана Китановска Спасев (1003-2479 од 26.5.2023); 6. д-р Томислав Хаџи-Тосев (1003-2565 од 31.5.2023); 7. д-р Христи Дишо (1003-5147 од 9.11.2023); 8. д-р Александра Петрова (1003-5486 од 28.11.2023); 9. д-р Блерта Шахини Азизи (1003-5481 од 28.11.2023); 10. д-р Дарко Котев (1003-2830 од 30.5.2024)	2
9.	<u>Член на комисија за оцена или одбрана на магистерски труд</u>	1,2

	1. Оцена, Ана Митрова Рудовска (09-2934 од 28.6.2022) 2. Оцена, Силхан Саитов (09-4227 од 3.10.2022) 3. Одбрана, Силхан Саитов (09-5326 од 17.11.2022) 4. Одбрана, Бојана Јанеку, УКИМ фармацевтски факултет (02-795 од 1.12.2023)	
10.	<u>Член на комисија за оцена или одбрана на докторски труд</u> 1. Оцена, Софија Лолеска (0905-2860 од 20.6.2023) 2. Одбрана, Софија Лолеска (0905-3834 од 12.9.2023)	1,4
11.	<u>Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум</u> 1. Кочубовски М, Ристовска Г, Спироски И, Петрова А. Практикум по хигиена и здравствена екологија. Скопје: УКИМ, Медицински факултет, 2021.	3
Вкупно		201,8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	<u>Раководител на национален научен проект</u> 1. Иницијатива за следење на дебелината кај децата во Европа (COSI), 5. круг на собирање на податоци во Македонија, 2022	6
2.	<u>Национален координатор на меѓународен научен проект</u> 1. Future Foods, European partnership for a sustainable Future of Food Systems, EC, Horizon (2024-2026)	6
3.	<u>Учесник во меѓународен научен проект</u> 1. Equal-Life, Studying the exposome for a healthier future for all children, EC, Horizon 2020 (2020-2024)	5
4.	<u>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago, Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</u> 1. Spiroski I. , Nikolić M, Kochubovski M, Gurinović M, Ristovska G, Kadvan A. ENERGY,	234,9

	MACRONUTRIENTS AND DIETARY FIBRE INTAKE AMONG ADULTS IN NORTH MACEDONIA. Cent Eur J Public Health. 2020; 28(1):24-(32.8+1,1)*0,6=20,3 2. Williams J, Buoncristiano M, Nardone P, Rito AI, Spinelli A, Hejgaard T, Kierkegaard L, Nurk E, Kunešová M, Musić Milanović S, García-Solano M, Gutiérrez-González E, Brinduse LA, Sant'Angelo VF, Abdrakhmanova S, Pudule I, Duleva V, Yardim N, Gualtieri A, Heinen M, Bel-Serrat S, Usupova Z, Peterkova V, Shengelia L, Hyska J, Tanrygulyyeva M, Petrauskiene A, Rakhmatullaeva A, Kujundzic E, Ostojic SM, Weghuber D, Melkumova M, Spiroski I., Starc G, Rutter H, Rathmes G, Bunge AC, Rakovac I, Boymatova K, Weber M, Breda J. A SNAPSHOT OF EUROPEAN CHILDREN'S EATING HABITS: RESULTS FROM THE FOURTH ROUND OF THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI). Nutrients. 2020; 12:2481 (8+5,9)*0,6=8,3 3. Spiroski I., as a member of NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). HEIGHT AND BODY-MASS INDEX TRAJECTORIES OF SCHOOL-AGED CHILDREN AND ADOLESCENTS FROM 1985 TO 2019 IN 200 COUNTRIES AND TERRITORIES: A POOLED ANALYSIS OF 2181 POPULATION-BASED STUDIES WITH 65 MILLION PARTICIPANTS. Lancet. 2020; 396:1511-24. (8+98,4)*0,6=63,8 4. Whiting S, Buoncristiano M, Gelius P, Abu-Omar K, Pattison M, Hyska J, Duleva V, Musić Milanović S, Zamrazilová H, Hejgaard T, Rasmussen M, Nurk E, Shengelia L, Kelleher C, Heinen M, Spinelli A, Nardone P, Abildina A, Abdrakhmanova S, Aitmurzaeva G, Usupova Z, Pudule I, Petrauskiene A, Sant'Angelo VF, Kujundzic E, Popovic S, Fismen A, Holden Bergh I, Fijalkowska A, Rito AI, Cucu A, Brinduse LA, Peterkova V, Gualtieri A, García-Solano M, Gutiérrez-González E, Abdurrahmonova Z, Boymatova K, Yardim N, Tanrygulyyeva M, Weghuber D, Schindler K, Stojisavljević D, Filipović Hadžiomeragić A, Markidou Ionnaidou E, Ahrens W, Hassapidou M, Kovacs VA, Ostojic S, Ticha L, Starc G, Russell Jonsson K, Spiroski I., Rutter H, Mendes R, Williams J, Rakovac I, Breda J. PHYSICAL ACTIVITY, SCREEN TIME, AND SLEEP DURATION OF CHILDREN AGED 6–9 YEARS IN 25 COUNTRIES: AN ANALYSIS WITHIN THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI) 2015–2017. Obes Facts. 2021; 14(1):32-44. (8+3,9)*0,6=7,1 5. Molina-Montes E, Uzhova I, Verardo V, Artacho R, García-Villanova B, Jesús Guerra-Hernández E,	

Kapsokefalou M, Malisova O, Vlassopoulos A, Katidi A, Koroušić Seljak B, Modic R, Eftimov T, Hren I, Valenčič E, Šatalić Z, Panjkota Krbavčič I, Vranešić Bender D, Giacalone D, Bom Frøst M, Konic Ristic A, Milešević J, Nikolic M, Kolay E, Güney M, Kriaucionienė V, Czlapka-Matyasik M, Bykowska-Derda A, Kujundžić E, Taljić I, Brka M, **Spiroski I.**, Cunha Velho S, Patrícia Sousa Pinto S, Nascimento Monteiro I, Adriana Pereira J, Dolores Ruíz-López, M, Rodríguez-Pérez C. IMPACT OF COVID-19 CONFINEMENT ON EATING BEHAVIOURS ACROSS 16 EUROPEAN COUNTRIES: THE COVIDIET CROSS-NATIONAL STUDY. Food Qual Prefer. 2021; 93:104231. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2021.104231>
(8+4,9)*0,6=7,7

6. Spinelli A, Buoncristiano M, Nardone P, Starc G, Hejgaard T, Júlíusson PB, Fismen AS, Weghuber D, Musić Milanović S, García-Solano M, Rutter H, Rakovac I, Cucu A, Brinduse LA, Rito AI, Kovacs VA, Heinen MM, Nurk E, Mäki P, Abdrakhmanova Sh, Rakhmatulleeva S, Duleva V, Sant'Angelo VF, Fijałkowska A, Gualtieri A, Sacchini E, Hassapidou M, Hyska J, Kelleher CC, Kujundžić E, Kunešová M, Markidou Ioannidou E, Ostojic SM, Peterkova V, Petrauskienė A, Popović S, Pudule I, Russell Jonsson K, Dal-Re Saavedra MA, Salanave B, Shengelia L, **Spiroski I.**, Tanrygulyyeva M, Tichá L, Usupova Zh, Hilal Ozcebe L, Abildina A, Schindler K, Weber MW, Filipović Hadžiomerađić A, Melkumova M, Stojisavljević D, Boymatova K, Williams J, Breda J. THINNESS, OVERWEIGHT, AND OBESITY IN 6- TO 9-YEAR-OLD CHILDREN FROM 36 COUNTRIES: THE WORLD HEALTH ORGANIZATION EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE—COSI 2015–2017. Obes Rev. 2021; e13214. DOI: <https://doi.org/10.1111/obr.13214>
(8+8)*0,6=9,6

7. Breda J, Sant'Angelo VF, Duleva V, Galeone D, Heinen MM, Kelleher CC, Menzano MT, Musić Milanović S, Mitchell L, Pudule I, Rito AI, Shengelia L, Spinelli A, **Spiroski I.**, Yardim N, Buoncristiano M, Williams J, Rakovac I, McColl K. MOBILIZING GOVERNMENTS AND SOCIETY TO COMBAT OBESITY: REFLECTIONS ON HOW DATA FROM THE WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE ARE HELPING TO DRIVE POLICY PROGRESS. Obes Rev. 2021; e13217. DOI: <https://doi.org/10.1111/obr.13217>
(8+8)*0,6=9,6

8. Taxová Braunerová R, Kunešová M, Heinen MM, Rutter H, Hassapidou M, Duleva V, Pudule I, Petrauskienė A, Sjöberg A, Lissner L, **Spiroski I.**

	Gutiérrez-González E, Kelleher CC, Holden Bergh I, Metelcová T, Vignerová J, Brabec M, Buoncristiano M, Williams J, Simmonds P, Zamrazilová H, Hainer V, Yngve A, Rakovac I, Breda J. WAIST CIRCUMFERENCE AND WAIST-TO-HEIGHT RATIO IN 7-YEAR-OLD CHILDREN - WHO CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE. Obes Rev. 2021; e13208. DOI: https://doi.org/10.1111/obr.13208 (8+8)*0,6=9,6 9. Spiroski I., as a member of NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). DIMINISHING BENEFITS OF URBAN LIVING FOR CHILDREN AND ADOLESCENTS' GROWTH AND DEVELOPMENT. Nature. 2023; 615:874–83 (8+50,5)*0,6=35,1 10. Spiroski I., as a member of NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). WORLDWIDE TRENDS IN UNDERWEIGHT AND OBESITY FROM 1990 TO 2022: A POOLED ANALYSIS OF 3663 POPULATION REPRESENTATIVE STUDIES WITH 222 MILLION CHILDREN, ADOLESCENTS, AND ADULTS. Lancet. 2024; 403:1027–50. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(23)02750-2 (8+98,4)*0,6=63,8	
5.	<u>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</u> 1. Stamenova A, Wallas LS, Mihajlova K, Spiroski I. PARENTAL PERCEPTIONS ON THEIR CHILD'S WEIGHT STATUS IN NORTH MACEDONIA. Acad Med J. 2024;4(2):64-71 5*0,6=3	3
6.	<u>Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД</u> 1. Igor Spiroski, Contributor in: WHO EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE (COSI) REPORT ON THE FIFTH ROUND OF DATA COLLECTION, 2018–2020. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2022.	6
7.	<u>Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество</u> 1. Јавноздравствени ризици поврзани со исхраната кај населението во Македонија, 6-ти ЕДНОКРИНОЛОШКИ КОНГРЕС, 7-ми	2

	ДИЈАБЕТОЛОШКИ ДЕНОВИ ВО МАКЕДОНИЈА, Струмица, 2022 2	
8.	<u>Апстракти објавени во зборник на конференција</u> 1. Spiroski I., Tortevska-Danilov E. SOCIO-ECONOMIC FACTORS AND EATING BEHAVIOR OF CHILDREN IN NORTH MACEDONIA. Book of Abstracts of the 22nd International Congress of Nutrition. December 6-11, 2022; Tokyo, Japan. Ann Nutr Metab. Volume 79, Issue Suppl. 1 August 2023 1 2. Spiroski I., Abdrakhmanova S, Rito AI, Rakovac I, Heinen M, Whiting S, Williams J, Wickramasinghe K. OBESITY DIALOGUES – FOSTERING POLICY OPTIONS IN WESTERN BALKANS AND CENTRAL ASIA. Obes Facts. 2023; 16 (Suppl. 1): 24-25 1 3. Heinen M, Buoncristiano M, Williams J, Abdrakhmanova S, Ahrens W, Akhmedova D, Başaral M, Brinduse L, Duleva V, Endevelt R, Felder-Puig R, Gualtieri A, Gualtieri A, Hassapidou M, Hejgaard T, Hyska J, Kakutia N, Kujundžić E, Kelleher C, Markidou Ioannidou E, Mäki P, Metelcova T, Milanović S. M, Nardone P, Nurk E, Petrauskiene A, Pudule I, Racu M, Rito A, RitoY, Jonsson K, Seyidov N, Nesterova O, Sheisheeva N, Spiroski I., Starc G, Skipalskyi A, Susovits K, Tabone L, Tichá L, Wickramasinghe K. OVERWEIGHT AND OBESITY IN 7- TO 9-YEAR-OLD CHILDREN FROM 26 COUNTRIES: PRELIMINARY RESULTS OF THE WORLD HEALTH ORGANIZATION EUROPEAN CHILDHOOD OBESITY SURVEILLANCE INITIATIVE-COSI 2021-2023. Obes Facts. 2024; 17 (Suppl. 1):12 1 4. Spiroski I. VITAMIN D INTAKE AMONG MACEDONIAN CHILDREN. Current Developments in Nutrition (Abstracts from Nutrition 2023). 2023; 7 (Suppl 1):778. https://doi.org/10.1016/j.cdnut.2023.101853 1	4
	Вкупно	266,9

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поеми
1.	<u>Книга од стручна област</u> 1. Спироски И. Исхрана и исхранетост на популациони групи во Република Македонија. Во: Извештај за здравјето на населението во Република Македонија за 2019, 2020, 2021 и	35

	20122 година. Скопје: Институт за јавно здравје на Република Македонија; 2019 – 2022. 4*7=28 2. Nikoloski Z, Milevska-Kostova N, Spiroski I, Dimkovski V. CHILDHOOD OBESITY AND ITS IMPACT ON HEALTH STATUS IN ADULTHOOD. Skopje: UNICEF; 2021 7	
2.	<u>Стручна активност од областа на јавното здравство и соодветната област – учество во изработка на програма за превенирање на болест(и)</u> Национална годишна програма за јавно здравје во делот на популациска проценка на ризикот поврзан со исхрана за 2021, 2022, 2023 и 2024 1*4=4	4
Дејности од поширок интерес		
1.	<u>Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир</u> 1. Член на научен одбор на I интернационален конгрес на превентивна медицина и јавно здравје, 2024 0,5	0,5
2.	<u>Член на комисија за избор во звање</u> 1. Член на Рецензентска комисија за избор на 2 асистента во областите хигиена и здравствена екологија (02-2860/21 од 20.6.2023) 0,2 2. Член на Рецензентска комисија за избор на 1 наставник во сите звања во областите хигиена и здравствена екологија (02-5832/32 од 26.12.2023) 0,2	0,4
4.	<u>Национален координатор за одредена стручна област</u> 1. Национален координатор на МЗ за соработка со СЗО во областа „незаразни болести и исхрана“ (17-9350/1 од 30.12.2021 год.) 3	3
5.	<u>Награда за научни постигнувања од струкова организација</u> 1. Научник на годината за медицински науки и здравство за 2021 година	3
Вкупно		45,9

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	201,8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	266,9
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	45,9
Вкупно	514,6

Членови на Комисијата

Проф. д-р Михаил Кочубовски, с.р.

Проф. д-р Гордана Ристовска, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцевик Глигороска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. проф. д-р Игор Спироски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека вонр. проф. д-р Игор Спироски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето редовен професор во наставно-научните области хигиена и здравствена екологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, вонр. проф. д-р Игор Спироски да биде избран во звањето **редовен професор** во наставно-научните области хигиена и здравствена екологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Михаил Кочубовски, с.р.

Проф. д-р Гордана Ристовска, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцевик Глигороска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА, ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ХИРУРГИЈА, ЗДРАВСТВЕНА НЕГА И ДЕТСКА ХИРУРГИЈА, НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 17.8.2024 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: хирургија, здравствена нега и детска хирургија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-4660/8, донесена на X редовна седница одржана на 25.9.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Миле Петровски, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, проф. д-р Лазар Тодоровиќ, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје и проф. д-р Марјан Камилоски, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје. Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: хирургија, здравствена нега и детска хирургија, во предвидениот рок се пријави: доц. д-р Тони Ристески.

Биографски податоци и образование

Доц. д-р Тони Ристески е роден на 29.3.1982 во Охрид, Р Македонија. Основно и средно образование завршил во Охрид со континуиран одличен успех, за што добил признание како првенец на генерацијата.

На Медицинскиот факултет во Скопје се запишал во 2001 година, а го завршил во 2007 година. Во февруари 2008 година положил државен испит на Медицинскиот факултет во Скопје и се здобил со називот доктор на медицина. Во мај 2008 година му е одобрена приватна специјализација по Општа хирургија. Од 2009 до 2011 година бил вработен на ЈЗУ Универзитетска клиника за торакална и васкуларна хирургија во Скопје, а од 2011 година е редовно вработен на Универзитетската клиника за детска хирургија при Медицинскиот факултет во Скопје.

Во 2013 година е избран за асистент по предметот Хирургија при Медицинскиот факултет во Скопје. Во 2014 година положил специјалистички испит и се здобил со називот специјалист по детска хирургија, а во 2015 година е избран за асистент докторанд по предметот Хирургија при Медицинскиот факултет во Скопје.

Докторски студии од областа на медицинските науки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје запишал во 2012 година, а на 15.5.2018 година успешно ја одбрал докторската дисертација со наслов: „Лапароскопски асистирана техника на перкутано затворање на внатрешниот ингвинален прстен наспроти отворена конвенционална техника за третман на индиректни ингвинални хернии кај деца“ и се стекнал со диплома – доктор на медицински науки, клиничка медицина, со просечна оценка 9,71 со 180 ЕКТС-кредити.

На 25.2.2020 е избран за научен соработник на Катедрата за хирургија по предметите во наставно-научните области: хирургија и детска хирургија, додека за доцент на Медицинскиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, е избран на 18 мај 2021 година.

Учествувал на повеќе меѓународни Европски и светски конгреси во Соединетите Американски Држави, Израел, Катар, Италија, Франција, Германија, Чешка, Австрија, Словенија, Србија, Грција, Кипар, Бугарија, Палма Де Мајорка и други. Имал повеќе стручни престои во повеќе хируршки центри во Италија во Болницата Bambino Gesù во Рим, Ватикан, Antonio Cardalli Hospital во Наполи, Австрија во болницата Universitätsklinik für Kinder- und Jugendheilkunde во Грац, Израел во болниците во Soroka University Medical Center и Child division Soroka University Medical Center во Беершеба, SUNY Downstate University Hospital of Brooklyn New York USA, и други. Учествувал на повеќе меѓународни Европски и светски конгреси во Соединетите Американски Држави, Израел, Катар, Италија, Франција, Германија, Чешка, Австрија,

Словенија, Србија, Грција, Кипар, Бугарија, Палма Де Мајорка и други.
Имал повеќе стручни престои во повеќе хируршки центри во Италија во Болницата Bambino Gesù во Рим, Ватикан, Antonio Cardalli Hospital во Наполи, Австрија во болницата Universitätsklinik für Kinder- und Jugendheilkunde во Грац, Израел во болниците во Soroka University Medical Center и Child division Soroka University Medical Center во Беершеба, SUNY Downstate University Hospital of Brooklyn New York USA, и други.

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје, доц. д-р Тони Ристески е редовно и активно вклучен во изведувањето на наставата по предметите Општа хирургија и Детска хирургија, како и Здравствена клиничка практика. Доц. д-р Ристески, воедно, активно е вклучен во изведувањето на практичната настава на студентите по медицина и специјализантите по хируршките дисциплини. При тоа, прикажува методичност и систематичност во совладувањето на поставените обврски. Сметаме дека неговиот сериозен пристап кон материјалот по општа и детска хирургија претставува квалитет во изведувањето на теоретската и практичната настава.

Доц. д-р Тони Ристески учествувал како член во комисија за оцена и одбрана на 3 дипломски и 2 специјалистички работи, комисијски испити, како и стручни испити во Лекарската комора на РС Македонија. Ментор и едукатор е на 27 специјализанти од областа на детската и општата хирургија.

Доц. д-р Тони Ристески, преку секојдневната работа на Клиниката за детска хирургија, активно учествува во решавањето на стручните проблеми во областа на детската хирургија, како рутинските така и најсложените, особено од областа на абдоминалната, торакалната и неонаталната хирургија.

Во јуни 2022 г., доц. д-р Тони Ристески имал обука на Универзитетот при Cincinnati children hospital medical center, организирана од IPEG, во Мајами, Флорида, Соединети Американски Држави. Во јули 2022 г., доц. д-р Тони Ристески го заврши напреднат лапароскопски курс за неонатална и минимално инвазивна хирургија, во рамките на Универзитетот „Антонио Кардариели“ во Наполи, Италија.

Доц. д-р Тони Ристески учествувал на повеќе работилници во земјата и во странство, од кои како најзначајни ги издвојуваме: повеќе работилници и конференции организирани од EUPSA (European Paediatric Surgeons' Association – Европска асоцијација на детски хирурзи); работилници на WOFAPS (World Federation of Associations of Pediatric Surgeons – Светска организација на здруженија на детски хирурзи); повеќе работилници и конференции на IPEG (International Pediatric Endosurgery Group – Интернационална педијатриска ендохируршка група).

Научноистражувачка дејност

Доц. д-р Тони Ристески е автор и коавтор на повеќе од 70 трудови, дел од нив се објавени во целост во престижни научни списанија, а другите се презентирани на домашни и меѓународни конгреси и стручни состаноци. Во последните 5 години има објавено 7 труда во најпрестижни списанија со импакт-фактор.

Има публикувано две книги, и тоа: 1. „Ингвинални хернии во детската возраст“, д-р Тони Ристески. СР: Каталогизација во публикација Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје 616.383.9-007.43-053.2 РИСТЕСКИ, Тони Ингвинални хернии во детската возраст / Тони Ристески. - Скопје : Т. Ристески, 2018. - 52 стр. : илустр. ; 20 см Библиографија: стр. 43-49. - Содржи и: Листа на слики ISBN 978-608-245-343-9 а) Ингвинални хернии – деца COBISS.MK-ID 108952842 2. „Minimally invasive treatment for pediatric inguinal hernia“- Toni Risteski LAP, LAMBERT Academic publishing, Riga Latvia 2018y. ISBN: 978-613-9-96479-6.

Доц. д-р Тони Ристески е национален координатор и учесник во дваесет и три меѓународни научноистражувачки проекти, од кои:

-студија со наслов: Management and Outcomes of Congenital Anomalies in Low, Middle and High Income Countries: A Multi-centre, International, King's College London, UK;
-студија со наслов: Outcomes of surgery in COVID19 infection: international cohort study (CovidSurg);

- студија со наслов: The influence of the COVID-19 pandemic on the management of pediatric appendicitis; an international multicenter cohort study - CONNECT-study;
- студија со наслов: The epidemiology of recurrent SacroCoccygeal Teratoma(SCT) – a retrospective multicentre cohort study being led by Ernest van Heurn from Amsterdam;
- студија со наслов: GlobalSurg-CovidSurg Week: Determining the optimal timing for surgery following SARS-CoV-2 infection Prospective, observational international cohort study. Any hospital worldwide can participate (including hospitals that have not admitted SARS-CoV-2 infected patients);
- студија со наслов: International Congenital Lung Malformation Registry (ICLMR);
- студија со наслов: CovidSurg3 - An international prospective cohort study, on the outcomes of patients with perioperative SARS-CoV-2 infection during the vaccination and Omicron era;
- студија со наслов: NIHR Global Health Research Unit on Global Cohort Study, HIPPO-Hernias, Pathway and Planetary Outcomes for Inguinal Hernia Surgery;
- студија со наслов: GLOBAL EVALUATION OF CHOLECYSTECTOMY KNOWLEDGE AND OUTCOMES, An international prospective cohort study on cholecystectomy GECKO;
- студија со наслов: MAGPIES Mapping Global Surgery.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Доц. д-р Тони Ристески, како специјалист по детска хирургија, имал повеќемесечни стручни престои во повеќе хируршки центри, и тоа во Италија, во болницата „Bambino Gesù“ во Рим, Ватикан, Antonio Cardalli Hospital во Наполи, Австрија, во болницата Universitätsklinik für Kinder- und Jugendheilkunde во Грац, Израел, во болниците во Soroka University Medical Center и Child division Soroka University Medical Center во Беершеба, SUNY Downstate University Hospital of Brooklyn New York, USA, и други.

Член е во повеќе професионални здруженија и асоцијации, како на пример: Лекарска комора на Македонија, Здружение на хирурзи на Македонија, Македонска асоцијација на хирурзи на РС Македонија, Асоцијација на детски хирурзи на РС Македонија и нејзин секретар, а членува во Европската асоцијација на детски хирурзи – European pediatric surgeons association (EUPSA), како и во Европското здружение на млади детски хирурзи на Европа, Group of Young Paediatric Surgeons of Europe (GYPSSE – Европска асоцијација на ендоскопски детски хирурзи – European Society of Paediatric Endoscopic Surgeons ESPES), Founding member of International Pediatric, Adolescent and Adult Foregut Interdisciplinary Society, член на Интернационалната асоцијација на детска еднохируршка група (International Pediatric Endosurgery Group – IPEG), како и член на Светската асоцијација на детски хирурзи – WOFAPS-Individual affiliation of World Federation of Associations of Pediatric Surgeons.

Доц. д-р Тони Ристески бил именуван за член во повеќе комисији при Медицинскиот факултет во Скопје, како и на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија, и тоа: член на факултетска комисија – Одбор за меѓународна соработка, тело на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, член на Комисија за спроведување на јавен конкурс за селекција на кандидати за специјализација по детска хирургија, член на Комисија за спроведување на јавен конкурс за именување на работодавен орган (медицински и организациски) на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија, 2022 – претседател, член на Комисија за следење и унапредување на квалитетот на Клиниката за детска хирургија во Скопје, како и член во Комисија за селекција на кандидати за упатување на специјализација.

Доц. д-р Тони Ристески бил член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир: Macedonian Medical Association 20th Congress, Научен одбор/Scientific Committee-Онкохирургија/oncosurgery, Научен одбор/Scientific Committee-Polytrauma/политраума, како и член на Health sciences-Bord of science–Anatolia International Congress 2023 Ancara, Turkey.

Доц. д-р Тони Ристески е Founding member (Основачки член) во Асоцијацијата за детска, адолесцентна и горнодигестивна интердисциплинарна организација

(Pediatric, Adolescent and Adult Foregut Interdisciplinary Society (PAAFIS)) – Mainz, Германија.

Доц. д-р Тони Ристески е член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание: International Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations (JCTEI), Turkey, член и уредник за балканските земји на Advisory Editorial Bord-Editor for Balkans Region на “Unico's Review, уредник за Балканските Земји на Editor for Balkans Region - “Meyafarqin Medical Journal (Mey Med J.) Turkey.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Тони Мирче Ристески (име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет – Скопје, УКИМ – Скопје, ЈЗУ

Универзитетска клиника за детска хирургија, Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научно подрачје: медицински науки и здравство; научно поле: **хирургија**; назив на научната област: **детска хирургија**.

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,2.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: детска хирургија; поле: хирургија; подрачје: медицински науки и здравство Тема: „Лапароскопски асистирани техника на перкутано затворање на внатрешниот ингвинален прстен наспроти отворена конвенционална техника за третман на индиректни ингвинални хернии кај деца“.	ДА
3	Објавени најмалку четири научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1.Назив на научното списание: The Lancet 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed/Medline 3. Наслов на трудот: Mortality from gastrointestinal congenital anomalies at 264 hospitals in 74 low-income, middle-income, and high income countries: a multicenter, international, prospective cohort study 4. Година на објава: 2021 Impact factor 202,731. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00767-4	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
2	1.Назив на научното списание: British Journal of Surgery 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed/Medline 3. Наслов на трудот: Machine learning risk prediction of mortality for patients undergoing surgery with perioperative SARS-CoV-2: the COVIDSurg mortality score 4. Година на објава: 2021 Impact factor 6.939. https://doi.org/10.1093/bjs/znab183	
3	1.Назив на научното списание: <i>British Journal of Surgery</i> 2.Назив на електронската база на списанија: PubMed/Medline 3. Наслов на трудот: Paediatric appendicitis: international study of management in the COVID-19 pandemic 4. Година на објава: 2022 Impact factor 6,939 https://doi.org/10.1093/bjs/znac239	
4	1.Назив на научното списание: The Lancet 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed/Medline 3. Наслов на трудот: Elective surgery system strengthening:development , measurement, and validation of the surgical preparedness index across 1632 hospitals in 119 countries 4. Година на објава: 2021 Impact factor 202,731. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)01846-3	
5	1.Назив на научното списание: <i>British Journal of Surgery</i> 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed/Medline 3. Наслов на трудот: Reducing the environmental impact of surgery on a global scale: systematic review and co-prioritization with healthcare workers in 132 countries 4. Година на објава: 2023 Impact factor 6,939 doi.org/10.1093/bjs/znad092	
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	
1	1.Назив на научното списание: <i>Serbian Archives of Medicine</i> 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 29 членови: North Macedonia (1), Italy (2), France (1), Australia (3), Serbia (3), Slovakia (1), Romania (1), Bulgaria (1), UK (4) и др. 3.Наслов на трудот: The laparoscopic repair of inguinal hernia in female children in the Republic of North	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
2	Macedonia 4. Година на објава: 2021 https://doi.org/10.2298/SARH201121027R 1.Назив на научното списание: Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 54 членови: Turkey (16), Egypt (6), México (5), USA (2), Spain (3), Italy (3), Pakistan (3), N Macedonia (1), Uzbekistan (1), Germany (1), Israel (2) и др. 3. Наслов на трудот: Diagnostic Value of The Ischemia Modified Albumin and Pentraxin 3 In Pediatric Appendicitis: A Meta Analysis 4. Година на објава: 2022 DOI: http://10.5281/zenodo.6857498	
3	1. Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience 2. Sokolova R. 3. 1 4. , Memeti S. 5. 1 6. , Risteski T. 7. 1 8. , Andonovska B. 9. 1 10. , Lumani-Bakiji N. 11. 1 12. , Stepanovski A.	
4	13. 1 14. ; 15. Kocovski B. 16. 2 17. University Clinic for Pediatric Surgery 18. 1 19. , Medical Faculty “Ss.Cyril and Methodius” 20. University, Skopje, Republic of North Macedonia; Surgical department, Clinical Hospital 21. Tetovo	
5	22. 2 23. , Tetovo, Republic of North Macedonia, Vol. 14 No. 2 (2022): Arch Pub Health. 24. DOI: https://doi.org/10.3889/aph.2022.6052 1.Назив на научното списание: Archives of Public Health 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 19 членови: North Macedonia (9), Israel (1), Germany (1), Australia (1), Serbia (3), Slovakia (1), Romania (1), Bulgaria (1), Kosovo (1) 3.Наслов на трудот: Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience 4. Година на објава: 2022 Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience Sokolova R. 1 , Memeti S.	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	1 , Risteski T. 1 , Andonovska B. 1 , Lumani-Bakiji N. 1 , Stepanovski A. 1 ; Kocevski B. 2 University Clinic for Pediatric Surgery 1 , Medical Faculty “Ss.Cyril and Methodius” University, Skopje, Republic of North Macedonia; Surgical department, Clinical Hospital Tetovo 2 , Tetovo, Republic of North Macedonia, Vol. 14 No. 2 (2022): Arch Pub Health. DOI: https://doi.org/10.3889/aph.2022.6052 Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience Sokolova R. 1 , Memeti S. 1 , Risteski T. 1 , Andonovska B. 1 , Lumani-Bakiji N. 1 , Stepanovski A. 1 ; Kocevski B. 2 University Clinic for Pediatric Surgery 1 , Medical Faculty “Ss.Cyril and Methodius” University, Skopje, Republic of North Macedonia; Surgical department, Clinical Hospital Tetovo 2 , Tetovo, Republic of North Macedonia, Vol. 14 No. 2 (2022): Arch Pub Health. DOI: https://doi.org/10.3889/aph.2022.6052	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience Sokolova R. 1 , Memeti S. 1 , Risteski T. 1 , Andonovska B. 1 , Lumani-Bakiji N. 1 , Stepanovski A. 1 ; Kocevski B. 2 University Clinic for Pediatric Surgery 1 , Medical Faculty “Ss.Cyril and Methodius” University, Skopje, Republic of North Macedonia; Surgical department, Clinical Hospital Tetovo 2 , Tetovo, Republic of North Macedonia, Vol. 14 No. 2 (2022): Arch Pub Health. DOI: https://doi.org/10.3889/aph.2022.6052 Treatment of venous malformations in pediatric population- three years experience Sokolova R. 1 , Memeti S. 1 , Risteski T. 1 , Andonovska B. 1 , Lumani-Bakiji N. 1 , Stepanovski A. 1 ; Kocevski B. 2 University Clinic for Pediatric Surgery 1 , Medical Faculty “Ss.Cyril and Methodius” University, Skopje, Republic of North Macedonia; Surgical department, Clinical Hospital Tetovo 2	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	, Tetovo, Republic of North Macedonia, Vol. 14 No. 2 (2022): Arch Pub Health. DOI: https://doi.org/10.3889/aph.2022.6052 1. Назив на научното списание: Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 54 членови: Turkey (16), Egypt (6), México (5), USA (2), Spain (3), Italy (3), Pakistan (3), N Macedonia (1), Uzbekistan (1), Germany (1), Israel (2) и др. 3. Наслов на трудот: Laparoscopic versus open appendectomy in pediatric patients: Operative and postoperative experience 4. Година на објава: 2022 1. Назив на научното списание: Prilozi (Makedonska akademija na naukite i umetnostite. Oddelenie za medicinski nauki) 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 37 членови: North Macedonia (10), Serbia (2), Croatia (1), Bulgaria (2), USA (3), Germany (2), France (1), Turkey (1), Slovenia (1), Austria (2), Poland (1), Australia (1) 3. Наслов на трудот: Benefits of contralateral patent processus vaginalis closure during laparoscopic surgery for inguinal hernia in female children. 4. Година на објава: 2022	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Назив на научното списание: Lietuvos chirurgija 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Lithuania 3. Наслов на трудот: Laparoscopic Treatment of Inguinal Hernia in Female Children – National Experience 4. Година на објава: 2021 https://doi.org/10.15388/LietChirur.2021.20.37	
3.4	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Наслов на книгата: "Minimally invasive treatment for pediatric inguinal hernia" 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД -Riga Latvia 3. Издавач, година и место на издавање/објавување: Lember Academic publishing, 2018y, Riga Latvia	ДА
3.5	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји	
1	1. Назив на зборникот: Biomedical Journal of Scientific & Technical Research (BJSTR) 2. Назив на меѓународниот собир: 15th & 17th Belgrade International Symposium on Pain	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
2	3.Имиња на земјите: Macedonia, Albania, Croatia, Turkey, Bosnia and Herzegovina; International Guest Speakers from USA, Germany, Spain, Serbia, Kosovo, Austria, Belgium, France, Netherlands, Italy 4. Наслов на трудот: Is general anesthesia necessity for subdural hematoma drainage? 5. Година на објава: 2020	
3	1.Назив на зборникот: BANTAO Journal Medical 2.Назив на меѓународниот собир: Congress of Balkan Cities Association of Nephrology, Dialysis,Transplantation and Artificial Organs, 2021 3.Имиња на земјите: Macedonia, Albania, Croatia, Turkey, Bosnia and Herzegovina; International Guest Speakers from Spain, Austria, Belgium, France, Netherlands, Italy 4. Наслов на трудот: Analgesia in Kidney Transplant Recipients 5. Година на објава: 2021	
4	1.Назив на зборникот: Kosova Journal of Surgery 2.Назив на меѓународниот собир: Third Clinical Congress of the Kosova College of Surgeon, October 12-15, 2023 3.Имиња на земјите: Kosovo, Macedonia, Albania, Croatia, Bosnia and Herzegovina; International Guest Speakers from Austria, Belgium, Germany, USA, Canada, Switzerland, Romania, Czech Republic, Slovenia, Italy 4. Наслов на трудот: Comparative retrospective study for surgically treated primary VUR in pediatric patients 5. Година на објава: 2023	
5	1.Назив на зборникот: Macedonian Journal of anesthesia 2.Назив на меѓународниот собир: VII Macedonian congress of anesthesiology, reanimation and intensive care medicine, Macedonian society of anesthesiology, reanimation and intensive care medicine 3.Имиња на земјите: Latvia, Italy, Germany, Austria, France, Poland, Norway, Israel, Croatia, Bosnia and Herzegovina; International Guest Speakers from Canada , Czech Republic, Switzerland, Austria, Belgium, Germany, Romania, Slovenia, Italy 4. Наслов на трудот: A rare case of borderline mucinous tumor of right ovary in young female child, a case report. 5. Година на објава: 2024	
5	1.Назив на зборникот: Eupsa Journal 2.Назив на меѓународниот собир: 25th EUPSA Congress, june 12-15, 2024 3.Имиња на земјите: Italy, Germany, Austria, France, Poland, Croatia, Bosnia and Herzegovina; International Guest Speakers from Austria, Belgium, Germany, USA, Canada, Switzerland, Romania, Czech Republic, Slovenia, Italy	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	4. Наслов на трудот: The impact of caudal block anesthesia on postoperative complications in distal hypospadias surgery: a multicenter randomized controlled trial. 5. Година на објава: 2024	
4	Претходен избор во наставно-научно звање – доцент, датум и број на Билтен: Билтен број 1236, Скопје, 15 април 2021 година.	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

Рецензентска комисија

Проф. д-р Миле Петровски, с.р.
Проф. д-р Лазар Тодоровиќ, с.р.
Проф. д-р Марјан Камилоски, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ****Кандидат: Тони Мирче Ристески**

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет – Скопје, УКИМ – Скопје, ЈЗУ**Универзитетска Клиника за детска хирургија, Скопје**

(назив на факултетот/институтот)

Научно подрачје: **медицински науки и здравство**; научно поле: **хирургија**; назив на научната област: **детска хирургија**.**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. број	Назив на активност:	Број на активности	Поен и од форм у-лар	Поени
1.	Одржување на предавања од прв циклус студии (Медицински факултет): 12x15x0,04		0,04	7,2
2.	Одржување на вежби од прв циклус студии по предметите Хирургија и Клиничко испитување (студенти по општа медицина): - 200 x 0,03		0,03	6
3.	Одржување на менторска настава за здравствено клиничка практика: 708x0,06		0,06	42,48
4.	Ментор на специјалистичка работа	5		
	Ментор на специјалистичка работа (1 специјализант на детска хирургија) – Билјана Андоновска 22 месеци (од 1.10.2022 год.) 22 месеци x 4 недели x 4 часа неделно x 0,08 = 28,16 – 4 специјализанти општа хирургија Иван Аргиров (од 1.10.2021 год. тековно), 34 x 4 недели x 4 часа неделно x 0,08 = 43,52 Александар Лонгуров (од 17.10.2022 год. тековно) 22x 4 недели x 4 часа неделно x 0,08 = 28,16 Неваип Камбери (од 17.10.2022 год. тековно) 22x 4 недели x 4 часа неделно x 0,08 = 28,16 Дарко Саљамовски, 13 месеци 13 месец (од 1.3.2021 год.) 13 месец x 4 недели x 4 часа неделно x 0,08 = 16,64		0,08	144,64
5.	Едукатор на здравствена едукација 27 кандидати (87 месеци x 4 недели x 7 часа неделно x 0,08 = 194,88)		0,08	194,88
6.	Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа за кандидат (Решение бр. 1003-5545/1 од 17.12.2021) д-р Весна Маневска и (Решение бр. 1003-5623/2 од 22.12.2021) за кандидат д-р Билјана Талева.	2	0,2	0,4
7.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа	3	0,1	0,3

	Решение бр. 14-3756/3 од 22.06.2022 г., за кандидат Сенада Максоти, Решение бр. 14-1332/3 од 22.03.2023 г., за кандидат Драгана Станковиќ, Решение бр. 14-1367/3 од 22.3.2023 г., за кандидат Драгана Мишкова.			
8.	Настава во школи и работилници (учесник)	73	1	73
8.1	1. Обука и учество во работилница, во рамките на симпозиумот: EUPSA WebSeminar "PRIMARY CLOSURE VS staged repair by silo & sutureless closure".Feb 24, 2021Passcode: 253314.			
8.2	2. Обука и сертификат за учество на стручен состанок: Webinar Ендометриоза- Презентација на случај, симптоматологија, дијагностика и третман, Македонска Медицинска Студентска Асоцијација, Macedonian Medical Students' Association (MMSA Macedonia). 24 mart 2021.			
8.3	3.Обука и сертификат за учество на работилница на Е.ERN - eUROGEN ERN ERNICA Webinar Bowel management for patients with ARM, Presented by: June Rogers & Barbara Iacobelli(Children's Hospital Bambino Gesu in Rome)30.03.2021.			
8.4	4. Обука и сертификат за учество во работилница:EUPSA WebSeminar "Fowler-Stephens vs Shehata Orchidopexy" Salvatore Cascio (Lady's Hospital Dublin Ireland) vs Sameh Shehata(WOFAPS president, Alexandria, Egypt), Moderated by Martin Lacher and Augusto Zani, Mar 31, 202			
8.5	5. Сертификат за учество на Стручен состанок GlobalSurg- CovidSurg Webinar: Machine learning risk score for mortality in patients with perioperative SARS-CoV-2 infection; Risk of venous thromboembolism in patients with perioperative SARS-CoV-2 infection.BST, April 8 th 2021.			
8.6	6. Обука и сертификат за учество на светска конференција "Second Erbil PEDURO Conference"-Bladder exstrophy , hydronephrosis and cryptorchidism. Congress chairman Dr.Hawkar A Kak-Ahmed khayyat.MBChB, FIBMS (ped surg) Assisst. Prof. at College of medicine Hawler Medical University, 2021			
8.7	7. Обука и сертификат за активно учество во стручна работилница ERN - eUROGEN ERN ERNICA Webinar- "Management of bladder exstrophy during childhood". Prof. Alaa El-ghoneimi (University of Paris, Robert Debré Hospital), Prof. Marc David Leclair (Nantes University and Hospital), Prof. Henri Lottman (University of Paris, Necker Hospital), and Associate Prof. Thomas Blanc (University of Paris, Necker Hospital, European Society for Paediatric Urology (ESPU). Tue, Apr 13, 2021 Webinar ID:527-026-907			
8.8	8. Обука и сертификат за активно учество во стручна работилница ERN - eUROGEN ERN ERNICA Webinar-"Syndromic forms of caudal malformations" Prof. Sabine Sarnacki & Dr. Celia			

	Cretolle from the Department of Paediatric Surgery, Hôpital Necker-Enfants Malades in Paris Tue, Apr 20, 2021. Webinar ID: 733-468-555.			
8.9	9. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: EUPSA & ERNICA WebSeminar "NEC Diagnostic & Therapeutic Challenges "Description Jan Hulscher (University of Groningen, The Netherlands) vs Antti Koivusalo (Helsinki University Children's Hospital, Finland) Moderated by Martin Lacher and Mikko Pakarinen Time Apr 21, 2021. Webinar ID 914 6270 4726.			
8.10	10. Обука и сертификат за учество на Стручен состанок на експертска група: по детска хирургија - European reference network, eUROGEN Urogenital disease, Co-financed by the Connecting Europe Facility of the European Union, Webinar "Should we abandon laparoscopy in ACC?" Tue, May 11, 2021 Webinar ID: 585-416-443			
8.11	11. Обука и сертификат за учество во работилница: Webinar COVID-19 Vaccine: Engagement Strategies and Referral Guidance for Medical Staff and their Patients, May 13, 2021 Children's National Hospital			
8.12	12. Обука и сертификат за учество на Стручен состанок на експертска група: Webinar- Quality of life in patients with ARM: State of the art and clinical management, May 25, 2021. The ARM webinar series covers all aspects of paediatric colorectal surgery, in particular (congenital) anorectal malformations. They are joint presentations between ERNs eUROGEN and ERNICA, and supported by the European Paediatric Surgeons' Association (EUPSA).			
8.13	13. Обука и сертификат за активно учество во стручна работилница Webinar WOFAPS Online meeting MIS (Congenital diaphragmatic hernia) Martin Lacher, MIS(Duodenal obstruction) Amulya Saxena, JULY 16, 2021.			
8.14	14. Обука и сертификат за учество на Стручен состанок на експертска група: "EUPSA & ERNICA Webinar: Autologous intestinal reconstruction surgery in short bowel syndrome – rationale and practice' "Jun 30, 2021.Passcode: 001533			
8.15	15. Обука и сертификат за учество во Меѓународна работилница на тема: Webinar- Damage control resuscitation & damage control surgery in Children Friday 30 July 2021 at Dr Phetshula Red Cross War Memorial Children's Hospital MEETING ID: 91900294313			
8.16	16. Обука и сертификат за активно учество во стручна работилница WebSeminar Paolo De Coppi from London and David Hackam from Baltimore- Cool kids do basic science. 12 august 2021			
8.17	17. Обука и сертификат за активно учество на курс на тема: 9 TH ANNUAL PEDIATRIC SURGERY UPDATE COURSE 27 august 2021 9a.m			

8.18	18. Обука и сертификат за учество на стручен симпозиум: Stone management -Dr. Kay Thomas & Dr. Matthew Bultitude 14 September 2021			
8.19	19. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Certificate of participation- Kosova College of surgeons and Kosova Chamber of doctors-First Clinical Congress, September 23-26, 2021, Prishtina, Kosovo.			
8.20	20. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: "Bioengineering of the gut""Regenerative Medicine of the gut in PedSurg" September 29th 2021, with Paolo De Coppi and David Hackam, moderated by Martin Lacher and Augusto Zani			
8.21	21. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: ERN eUROGEN's webinar Perineal Groove: How (Not) to Treat? 12 October 2021, Dr. Inbal Samuk (Schneider Children's Medical Center, University of Tel Aviv).			
8.22	22. Обука и учество во работилница, во рамките на симпозиумот: Pediatric Laparoscopic Hernia Repair, controversies, laparoscopic vs open repair, how to manage incarceration and so much more! May 20 th , 2021 Todd Ponsky, Cincinnati Children's Hospital Medical Center			
8.23	23. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Management of Cloacal Malformations – What is New in 2021? 26 October 2021 Dr. Marc Levitt (Children's National Hospital, Washington D.C.) ERN eUROGEN's			
8.24	24. Обука и сертификат за учество во работилница со тема "Open vs laparoscopic Kasai portoenterostomy", Nov 10, 2021, Meeting ID 858 6227 4846.			
8.25	25. Сертификат за учество на стручен состанок на Македонско здружение на радиологија на дојка(МЗДР), Протокол за преглед на дојка, 19 ноември 2021, Скопје			
8.26	26. Обука и сертификат за учество во работилница со тема , "Management of urethral bladderneck fistulas"- Dr. Pim Sloots from the Erasmus Medical Centre in Rotterdam & Prof. Pietro Bagolan from the Bambino Gesù Children's Hospital 30, 2021 ERN eUROGEN's			
8.27	27. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: WOFAPS Online Meeting Surgical strategiesfor complex gastroschisis-Sherif Emil-chairpersons Marchall Schwartz-David Sigalet, 10 december 2021			
8.28	28. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: The International Symposium on Paediatric Surgical Research, THE 34 th INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON PAEDIATRIC SURGICAL RESEARCH DECEMBER 10 - 12, 2021 VIRTUAL EVENT.This event is an Accredited Group Learning Activity (Section 1) as			

	defined by the Maintenance of Certification Program of The Royal College of Physicians and Surgeons of Canada, and approved by the CPD Medicine Program, University of Manitoba for a maximum of 10.5 hours. The University of Manitoba CPD Medicine Program is fully accredited by the Committee on Accreditation of Continuing Medical Education (CACME).			
8.29	29. Обука и сертификат за учество на светски симпозиум: Paediatric Surgery for General Practitioners, <u>Sprint Paediatric Surgery</u> , International Paediatric Surgery Training Programme Dec 17, 2021, Meeting ID 844 4434 4161, passcode 953354.			
8.30	30. Обука и сертификат за учество во работилница со тема ERN eUROGEN's webinar Webinar "Robotics for the surgical treatment of Hirschsprung disease".Dr. Alessio Pini Prato, Director of pediatric surgery from the Umberto Bosio Center for Digestive Diseases in Allessandria. Wed, Jan 26, 2022 6:00 PM - 7:00 PM CET			
8.31	31. Обука и сертификат за учество во работилница со тема ERN eUROGEN's webinar "Pediatric Intestinal Pseudo-Obstruction"-Dr. Marc Benninga Emma Children's Hospital in Amsterdam. Wed, Mar 2, 2022			
8.32	32. Обука и сертификат за учество во работилница со тема ERN eUROGEN's webinar "Surgical management of total colonic aganglionosis (TCA)", Mikko Pakarinen, New Children's Hospital and University of Helsinki, Finland. Tomas Wester, Head of Pediatric Surgery, Karolinska University Hospital, Stockholm, Sweden, Mar 16, 2022.			
8.33	33. Обука и сертификат за учество на симпозиум "Management of Cloacal Extrophy", March 23, 2022, EUPSA ID 849145739999			
8.34	34. Обука и сертификат за учество во работилница на тема "Defining strategies for successful management of vesico-vaginal fistulas", Dr. Mariangela Mancini, University Hospital of Padua in Italy. Mar 30, 2022 ERN eUROGEN's			
8.35	35. Обука и сертификат за учество на симпозиум -Management of recurrent tracheoesophageal fistula-endoscopic thermocauterisation and toracoscopic ligation –April 13.2022 EUPSA			
8.36	36. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: 2 nd VIRTUAL COURSE IN PEDIATRIC MINIMALLY INVASIVE SURGERY organized by the ESPES on April 27, 2022.IRCAD France. webinar ID 883 7747 0342			
8.37	37. Обука и сертификат за учество на симпозиум Trans Regional Advancement in Children's Surgery (TRACS) is a EUPSA Global Initiative to broaden access to educational resources for paediatric surgeons, may 03.2022.			

8.38	38. Обука и сертификат за учество на симпозиум Minimal Invasive Surgery for Wilms Tumor: Innovations and current surgical controversies, may 18 2022, webinar ID 844 6958 1412.			
8.39	39. Обука и сертификат за учество во работилница со тема ERN eUROGEN's webinar Gonadal Surgery and Pathology in DSD” by Prof. Gilydydas Verkauskas, drs.Darius Dasevicius and Prof. Faruk Hadziselimovic-Wed, Jun 1, 2022.			
8.40	40. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Certificate-IPEG 2022 Annual Conference -CINCINNATI CHILDREN'S HOSPITAL MEDICAL CENTER,General Session June 1, 2022 - June 3, 2022 Miami,Florida, US.			
8.41	41.Обука и сертификат за учество во Школа-Advance course Laparoscopic neonatal surgery july 14-15, 2022 Naples, Italy, practicing over 10h of training on animal model and theortical part.-course dirett.prof.C.Exposito.			
8.42	42. Обука и сертификат за учество на симпозиум YPSE-TRACS II Trans Regional Advancement in Children's Surgery (TRACS) a EUPSA Global Initiative to broaden access to educational resources for paediatric surgeons.Sep 6, 2022.			
8.43	43. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Certificate of attendance-EUPSA 13 th Central and Eastern European Course in Pediatric Surgery:"Neonatal and Minimal Invasive Surgery"-Pristina, Kosovo, Sep 13-14, 2022.			
8.44	44. Обука и сертификат за учество на симпозиум Proximal hypospadias – challenges in surgical management” Wed, Sep 14, 2022 ERN eUROGEN's			
8.45	45. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: “Giant Omphalocele” joint with ERNICA.Web ID 88192988653,pas 618880			
8.46	46. Обука и сертификат за учество на Светски симпозиум – 7th World Congress of Pediatric Surgery-WOFAPS October 12-15, 2022 Prague, Czech Republic.			
8.47	47. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Certificate of attendance-„Torakoskopia w wybranych wadach wrodzonych przełyku – czy warto było?” 25.10.2022y- Akademia Aesculap, prof.Dariusza Patkowski, Poland.			
8.48	48.Обука и сертификат за активно учество на курс на тема: the Pediatric Surgery Workshop, XV SPCMIN Congress, 28-29oct.2022			
8.49	49. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Tracs- EUPSA Global Initiative presents the EUPSA Autumn Meeting Webinar-European Reference Networks-ERNICA and Eurogen, 27.11.2022 webinar ID			

	86014511609			
8.50	50. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: ERN eUROGEN's webinar Primary Obstructive Megaureter (POM) - Predictors of success and failure after balloon dilatation, 22 february 2023			
8.51	51. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: ERN eUROGEN's webinar Redo surgery for pull-through in Hirschsprung's Disease: When and how, 07 March, 2023.			
8.52	52. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: ERN eUROGEN's webinar Interstitial Cystitis: Current evidence, personal experience & future perspectives, 22 march, 2023y.			
8.53	53. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: ERN eUROGEN's webinar Correction of penile curvature in congenital anomalies and Peyronie`s disease, march 29, 2023y.			
8.54	54. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Trans Regional Advancement in Children's surgery, March 31, 2023. Webinar ID 865 0146 9129 London, UK.			
8.55	55. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: ESPES Virtual course in pediatric MIS IRCAD France, Online Masterclass in pediatric surgery, 26 april 2023y.			
8.56	56. Обука и сертификат за активно учество на курс на тема: Contemporary approaches to management of giant omphalocele from six continens-The Hendren project, 25 april 2023y.			
8.57	57. Обука и сертификат за активно учество на курс на тема: webinar Duhamel versus TERPT for rectosigmoid Hirschsprung disease may 10, 2023. ERN eUROGEN's			
8.58	58. Обука и сертификат за активно учество на курс на тема: MIS for congenital malformations of the Lung, May 31, 2023, webinar ID 886 3168 5338, passcode 823589. Steven Rothenberg (USA) and Arnaud Bonnard (France)			
8.59	59. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Indocyanine green (ICG) enhanced fluorescence in pediatric surgery, Sep.19, 2023 4pm, Web Id 86053067358, passcode 482151, Ciro Esposito(It), Stefano Giuliani(Uk).			
8.60	60. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Achalasia. Current medical & surgical treatment in children, Julia Brendel Frederic Gottrand , webinar ID 844 9586 6951, passcode 175028, Oct 18, 2023			
8.61	61. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: 14 th Annual European pediatric colorectal and pelvic reconstruction meeting ²⁵ October 2023 - 27 October 2023 Milano.			
8.62	62. Обука и сертификат за учество на Интернационален симпозиум: Certificate of attendance-14th Central and Eastern European			

	Course in Pediatric Surgery, EUPSA 23-24 November 2023, Tirana Albania.			
8.63	63. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Artificial Intelligence in Pediatric Surgery Richard Keijzer, Giuseppe Retrosi,, 29 th November 2023			
8.64	64. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Certificate of attendance ERN eUROGEN's webinar Developing a Clinical Decision Tool for Posterior Urethral Valves Prof. Magdalena Fossum, Copenhagen University hospital, Rigshospitalet, in Denmark and Assoc. Prof. Yazan Rawashdeh, University Hospital in Denmark, Wed, Dec 6, 2023.			
8.65	65. Обука и сертификат за учество во интернационална работилница со тема: Congenital Diaphragmatic Hernia, Pediatric Surgery International, “Novel Experimental Therapies” - Dr. Augusto Zani (Toronto, Canada), Associate Professor of Surgery, Hospital for Sick Children, University of Toronto, “Fetoscopic endoluminal tracheal occlusion” - Prof. Jan Deprest (Leuven, Belgium), Professor of Obstetrics and Gynaecology University Hospitals Leuven, “Postnatal Outcome” - Dr. Kevin Lally (Houston, Texas), Professor of Surgery, University of Texas Houston Medical School, December 11th, 2023. Zoom Meeting ID: 956 6718 0587 Passcode: 796035			
8.66	66. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Certificate of attendance ERN eUROGEN's webinar ARM - Dilatations after surgery, Dr. Eva Amerstorfer Medical University of Graz, Austria, and Dr. Alejandra Villanova, Children's Hospital La Paz, Madrid, Wed, Dec 13, 2023			
8.67	67. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Webinar Global nerv fondation <i>Brachial Plexus Birth Injury: Current Treatment and Future Directions</i> , Dr. Andrea Bauer University of Cincinnati Cincinnati Children's Hospital and Dr. Roger Cornwall Boston Children's Hospital, Wednesday, December 13th			
8.68	68. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Certificate of attendance ERN eUROGEN's webinar ARM Primary Obstructive Megaureter - diagnostic and surgical approaches, Prof. Anne Ebert (University Ulm Medical Centre, DE), Dr. Nina Younsi & Prof. Raimund Stein, 31 January 2024			
8.69	69. Обука и сертификат за учество во интернационална работилница со тема: Laparoscopic and robotic-assisted pyeloplasty: the retroperitoneal approach, Alaa El-Ghoneimi, Children's University hospital Robert Debre, University of Paris Cite, Meeting ID: 775780 2298, PASSCODE: 647481 18 May, 2024			

8.70	70. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Certificate of attendance ERN eUROGEN's webinar Hirschsprung's disease and inflammatory bowel disease, Dr. Alessio Pini Prato (Umberto Bosio Center for Digestive Diseases in Allessandria) & Prof. Tomas Wester (Karolinska Institutet in Stockholm, Sweden). Wed, May 22, 2024			
8.71	71. Обука и сертификат за учество во работилница со тема: Giant Omphalocelle II, Guideline development, Marlinde van der Kamp, The Netherlands, Treatment with nonsurgical silo, Miguel Guelfand, USA, Meeting ID 893 2511 6590, passcode 745793, May 23 2024			
8.72	72. Обука и учество во работилница, во рамките на Интернационалниот симпозиум: EUPSA Annual Congress Bologna Italy, 12 -15 June 2024.			
8.73	73. Обука и учество во работилница, во рамките на Интернационален симпозиум: Certificate of attendance IPEG 2024 Annual Conference Innovation and the Future of Surgery- Green Valley Ranch Resort Spa & Casino, Henderson, Nevada, Las Vegas, United States, 19-21 June 2024. Учества во школи и работилници/73 x 1 = 73			
ВКУПНО				468,9

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Број на активности	Поени од формулар	Поени
1.	Национален координатор на меѓународни научни проекти	10	5	50
	1. Postoperative dilatations following primary reconstruction for anorectal malformations-prospective multicentre international study-EUPSA			
	2. Implementation of Enhanced Recovery after Minimally Invasive Surgery (ERAmIS) Protocols in children			
	3. An international prospective cohort study, on the outcomes of patients with perioperative SARS-CoV-2 infection during the vaccination and Omicron era			
	4. Retrospective study of infants born with small bowel atresia Small intestinal atresia study (SIAS)			
	5. Multicentre pan-European study on transition of care from paediatric to adult services- ERNICA and EUROGen			
	6. The transition of care of children with congenital anomalies- organized among centres from EUPSA, ERNICA and eUROGEN members			
	7. Research and training in Pediatric Surgery-EUPSA members			

	8. NIHR Global Health Research Unit on Global Cohort Study, HIPPO-Hernias, Pathway and Planetary Outcomes for Inguinal Hernia Surgery			
	9. Global evaluation of cholecystectomy knowledge and outcomes, An international prospective cohort study on cholecystectomy GECKO			
	10. MAGPIES Mapping Global Surgery- multinational study-surgical services around the world.			
2.	Учесник во меѓународни научни проекти	14	3	42
	1. Postoperative dilatations following primary reconstruction for anorectal malformations- prospective multicentre international study-EUPSA			
	2. Implementation of Enhanced Recovery after Minimally Invasive Surgery (ERAmIS) Protocols in children			
	3. An international prospective cohort study, on the outcomes of patients with perioperative SARS-CoV-2 infection during the vaccination and Omicron era			
	4. Retrospective study of infants born with small bowel atresia Small intestinal atresia study (SIAS)			
	5. Multicentre pan-European study on transition of care from paediatric to adult services- ERNICA and EUROGen			
	6. 'Green Surgery Toolkit' randomised trial			
	7. The transition of care of children with congenital anomalies- organized among centres from EUPSA, ERNICA and eUROGEN members			
	8. Research and training in Pediatric Surgery-EUPSA members			
	9. 'EUPSA European Survey on Paediatric Surgery Clinician/Point-of-Care Ultrasound (POCUS) Definition: 'Point-of-Care Ultrasound' or 'Clinician-Led Ultrasound'			
	10. NIHR Global Health Research Unit on Global Cohort Study, HIPPO-Hernias, Pathway and Planetary Outcomes for Inguinal Hernia Surgery			
	11. Timing of Inguinal Hernia Repair in Premature Infants			
	12. Attitudes and Preferences of Pediatric Surgeons towards Laparoscopic Trainers-EUPSA			
	13. Global evaluation of cholecystectomy knowledge and outcomes, An international prospective cohort study on cholecystectomy GECKO			
	14. MAGPIES Mapping Global Surgery- multinational study-surgical services around the world.			
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet			

	(Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование ⁸			
	1. The laparoscopic repair of inguinal hernia in female children in the Republic of North Macedonia Toni Risteski University of Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Medicine, University Clinic of Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia Serbian Archives of Medicine, may-june(5-6) 2021 Srpski arhiv za celokupno lekarstvo 2021 Volume 149, Issue 5-6, Pages: 306-310 https://doi.org/10.2298/SARH201121027R		1 x 5 = 5	5
	2. Laparoscopic Treatment of Inguinal Hernia in Female Children – National Experience Toni Risteski University Clinic for Pediatric Surgery, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Republic of North Macedonia Lietuvos chirurgija ISSN 1392–0995 eISSN 1648–9942 2021, vol. 20(1), pp. 20–26 https://doi.org/10.15388/LietChirur.2021.20.37		1 x 5 = 5	5
	3. Risteski, T. , Sokolova, R., Memeti, S., & Simeonov, R. (2022). Laparoscopic versus open appendectomy in pediatric patients: Operative and postoperative experience. Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations, 1(2), 49-55.		0,6 x 5 = 3	3
	4. Sokolova, R., Memeti, S., Risteski, T. , Andonovska, B., Lumani-Bakiji, N., Stepanovski, A., & Kocovski, B. (2022). Treatment of venous malformations in pediatric population-three years experience. Archives of Public Health.		0,6 x 5 = 3	3
	5. Risteski, T. , & Memeti, S. (2022). Benefits of contralateral patent processus vaginalis closure during laparoscopic surgery for inguinal hernia in female children. Prilozi (Македонска академија на науките и уметностите.Одделение за медицински науки).		0,9 x 5 =4,5	4,5
	6. Prenataly Diagnosed Bilateral Congenital Cystic Adenoid Malformation, Class 2, a Case Report Slagjana Simeonova Krstevska ¹ , Vesna Naunova ² , Lazo Jovcevski ² , Toni Risteski ² , Igor Samardziski ¹ , Sofija Zlateska ¹ , Aneta Sima ¹ , Daniel Milkovski ¹ , Ivo Kjaev ¹ , Vlatko Girevski ¹ and Darko Andonovski ³ ¹ University Clinic for obstetrics and gynecology, Macedonia ² University Clinic for pediatric surgery, Macedonia ³ PHU “Dr Andonovski” Probishtip, N. Macedonia Biomedical Journal of Scientific & Technical Research (BJSTR) Biomed J Sci & Tech Res BJSTR. MS.ID.006813.ISSN: 2574-1241 DOI:10.26717/BJSTR.2022.42.006813		0,6 x 5 = 3	3
	7. Memeti, S., Todorovikj, L., Kamiloski, M., Risteski, T., Coklevska Shuntov, N., Lumani Bakiji,		0,6 x 5 = 3	3

	N., & Gjorikj, S. (2023). Epidemiology, Evaluation and Surgical Treatment of undescended Testis in North Macedonia in the Period from 2011 to 2020. Albanian Journal of Trauma and Emergency Surgery, 7/1: 1154- 1156. DOI: 10.32391/ajtes.v7i1.317			
	8. Diagnostic Value of The Ischemia Modified Albumin and Pentraxin 3 In Pediatric Appendicitis: A Meta Analysis Diego Falchi ¹ , Ayten Ceren Bakır ² , Toni Risteski ³ , Hani Abu Tziam ⁴ , Seçil Yüksel ⁵ , Sena Inal Azizoğlu ⁶ ¹ Vol.1 No 1 (2022) JOURNAL OF CLINICAL TRIALS AND EXPERIMENTAL INVESTIGATIONS (JCTEI) DOI: http://10.5281/zenodo.6857498		0,6 x 5 = 3	3
	9. Foreign body ingestion in children: At a glance Diego Falchi ¹ Toni Risteski ² DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7365454 . Vol. 1 No. 1 (2022): "Unico's Review" Journal,		0,9 x 5 =4,5	4,5
	10. Incarcerated Amyand's hernia in a 6-week old infant repaired under spinal anesthesia Toni Risteski ¹ Aleksandar Stepanovski ¹ Marjana Burmuzoska ² Andrijana Andreevska Stepanovska ³ Jasminka Nancheva ² JCTEI Vol. 1 No. 3 (2022): , 01.12. 2022.DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7434198		0,6 x 5 = 3	3
	11. Diaphragmatic hernia in children: A mini-review- Sergey Alexandrovich Klyuev ¹ - Toni Risteski ² , Meyafarqin Medical Journal (Meya Med J.): 2022 Volume: 1 Issue: 1-2, December 2022 DOI:0.5281/zenodo.7452136		0,9 x 5 =4,5	4,5
	12. Hyperbilirubinemia is a predictor of appendiceal perforation in children: A meta-analysis Mustafa Azizoğlu ^{1,2} , Mehmet Hanifi Okur ^{1,2} , Bahattin Aydoğdu ^{1,2} , Tuğçe Merve Orbay ^{2,3} , Ayten Ceren Bakır ^{2,4} , Sergey Alexandrovich Klyuev ^{2,5} , Salim Bilici ^{2,6} , Salih Bayram ^{2,6} , Fikret Salik ^{2,7} , Toni Risteski ^{2,8} ⁶ PeSMA Study Group.Academic Journal of Health Sciences doi: 10.3306/AJHS.2023.38.04.64 PAGE 65-69		0,6 x 5 = 3	3
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование ⁸	7	8+и.ф	вкупно
	1. Mortality from Gastrointestinal Congenital Anomalies at 264 Hospitals in 74 Low-, Middle- and High-Income Countries: A Multicentre, International, Prospective Cohort Study -part of international study	1	(0,6 x 8) + 202,731	207,531

	Naomi Jane Wright, Aleksandra Gavrilovska-Brzanov, Laze Jovcheski, Marjan Kamilovski, Vesna Cvetanovska Naunova, Toni Risteski (University Clinic for pediatric surgery Skopje).The Lancet 2021 Open AccessPublished:July13, 2021 DOI: https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00767-4 VOLUME 398, ISSUE 10297, P325-339			
	2. Machine learning risk prediction of mortality for patients undergoing surgery with perioperative SARS-CoV-2: the COVIDSurg mortality score - part of international study COVIDSurg Collaborative T. Risteski* , V. Cvetanovska Naunova, L. Jovcheski, E. Lazova (University Clinic for Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia) <i>British Journal of Surgery</i> , Volume 108, Issue 11, November 2021, Pages 1274–292, https://doi.org/10.1093/bjs/znab183 Published:06 July 2021. https://academic.oup.com/bjs/article/108/11/1274/6316029	1	(0,6 x 8) + 6,939	11,739
	3. Paediatric appendicitis: international study of management in the COVID-19 pandemic- part of international study; Toni Risteski , Vesna Naunova Cvetanoska, Lazo Jovcheski (Ss. Cyril and Methodius University, Skopje, R. Macedonia) Paul van Amstel, Ali El Ghazzaoui, Nigel J Hall, Tomas Wester, Francesco Morini, Johanna H van der Lee, Georg Singer, Agostino Pierro, Augusto Zani, Ramon R Gorter, the CONNECT collaborative study group, <i>British Journal of Surgery</i> , 2022.19 July 2022 znac239, https://doi.org/10.1093/bjs/znac239	1	(0,6 x 8) + 6,939	11,739
	4. Elective surgery system strengthening:development , measurement, and validation of the surgical preparedness index across 1632 hospitals in 119 countries- part of international study NIHR Global Health Unit on Global Surgery, COVID SURG Collaborative, Toni Risteski , University of Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Medicine, University Clinic of Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia The LANCET, IF 202, 731 Published:October 31, 2022. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)01846-3	1	(0,6 x 8) + 202,731	207,531
	5. Reducing the environmental impact of surgery on a global scale: systematic review and co-prioritization with healthcare workers in 132 countries- part of international study Toni Risteski ,University of Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Medicine, University Clinic of Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia National Institute for Health and Care Research Global Health Research Unit on Global Surgery, BJS, <i>British Journal of Surgery</i> , znado92 April2023, 1–14 doi.org/10.1093/bjs/znado92	1	(0,6 x 8) + 6,939	11,739

	6. Access to and quality of elective care: a prospective cohort study using hernia surgery as a tracer condition in 83 countries- part of international study NIHR Global Health Research Unit on Global Surgery, Toni Risteski University of Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Medicine, University Clinic of Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia The Lancet 2024 Published May 23, 2024 DOI: https://doi.org/10.1016/S2214-109X(24)00142-6 Volume 12 Number 6e890-e1067, 2024.	1	(0,6 x 8) + 202,731	207,531
	7. Global access to technologies to support safe and effective inguinal hernia surgery: prospective, international cohort study- part of international study. National Institute for Health and Care Research (NIHR) Global Health Research Unit on Global Surgery, Toni Risteski University of Ss. Cyril and Methodius, Faculty of Medicine, University Clinic of Pediatric Surgery, Skopje, North Macedonia <i>British Journal of Surgery</i> , Volume 111, Issue 7, July 2024, <i>znae164</i> , https://doi.org/10.1093/bjs/znae164 , July 2024.	1	(0,6 x 8) + 6,939	11,739
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови ⁸			
	1. Analgesia in Kidney Transplant Recipients Aleksandra Gavrilovska-Brzanov ¹ , Sasho Dohchev ² , Sotir Stavidis ² , Aleksandra Panovska Petrusheva ¹ , Marija Srceva Jovanovski ¹ , Biljana Kuzmanovska ¹ , Toni Risteski ³ , Ognen Ivanovski ² , Nikola Brzanov ¹ and Goce Spasovski ⁴ -BANTAO Journal Medical 2021; 19(1): 14-19		0,6 x 5 = 3	3
	2. Is there benefit from brachial plexus regional anesthesia over general endotracheal anesthesia for pediatric patients? Aleksandra Gavrilovska- Brzanov, Marija Jovanovski Srceva, Toni Risteovski , Tijana Nastasovic, Antonio Georgiev Nikola Brzanov International Journal of Recent Research in Arts and Sciences ISSN: 1857-8128 oct 2023y.		0,6 x 5 = 3	3
	3. Is regional popliteal sciatic nerve block a better option for treating pediatric sports injuries than general endotracheal anesthesia? Gavrilovska- Brzanov Aleksandra, Jovanovski-Srceva Marija, Risteovski Toni , Trifunovski Aleksandar, Stankov Viktor, Georgiev Antonio, Brzanov Nikola - Research in Physical Education, Sport and Health 2023, Vol. 12, No. 2, pp.97-100 ISSN(Print):1857-8152; ISSN(Online):1857-8160		0,6 x 5 = 3	3
6.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји ⁸			

	1. Memeti, S., Ilie, R. M. M., Petrushevska, M. G., Çeku, G., Todorovikj, L., Petrovski, M., Risteski T , ... & Lumani, N. (2023). Comparative retrospective study for surgically treated primary VUR in pediatric patients. Kosova Journal of surgery – Papers Presented at the Third Clinical Congress of the Kosova College of Surgeon, October 12-15, 2023		0,6 x 3=1,8	1,8
7.	Апстракти објавени во зборник на конференција			
	Меѓународна	9	1	9
	1. EUPSA Annual congress 2021 abstract book .400 The diagnostic value of the ischemia modified albumin in acute appendicitis- Mustafa Azizoğlu1 , Sena İnal , Ebru Karaduman , Ayten Ceren Bakır , Diego Falchi4 , Qais Muraveji , Sergey Klyuev, Toni Risteski , Rodrigo Roquette Lisbon, Portugal September 2021			
	2. Scar cosmetics after laparoscopic (PIRS) and open repair of inguinal hernia in female children Toni Risteski , Shaban Memeti, Biljana Andonovska, Aleksandar Stepanovski, Slavica Litajkoska 13th Annual European Pediatric Colorectal and Pelvic Reconstruction Workshop , 9th Croatian Congress of Pediatric Surgery with International Participation -Pula, Croatia 21-24 September 2022			
	3. Is general anesthesia necessity for subdural hematoma drainage? Gavrilovska-Brzanov A , Gjoleva Trajkovska R , Risteovski T. , Jovanovski-Srceva M , Brzanov N , Kuzmanovska B , Stančev K , Stevic M 15th & 17th Belgrade International Symposium on Pain PROCEEDINGS October 22-25, 2020 & May 13-14, 2022 Belgrade, Serbia (abstract book page 324)			
	4. Acute appendicitis during the Covid-19 pandemic versus before pandemic period in Republic of North Macedonia- Toni Risteski , Biljana Andonovska, Monika Ardjanova -7th World Congress of Pediatric Surgery-WOFAPS October 12-15, 2022 Prague, Czech Republic, abstract book page 262.			
	5. Predictors for length of hospitalization after laparoscopic (PIRS) and conventional open repair of inguinal hernia in female children, Toni Risteski , Biljana Andonovska, Slavica Litajkovska SPCMIN Congress, Portugal 28-29 october 2022y.			
	6. Anaesthetic Management of a Neonate with Congenital Diaphragmatic Hernia Aleksandra Gavrilovska-Brzanov , Srceva Marija , Risteski Toni , Tijana Nastasovic , Nikola Brzanov , Biljana Kuzmanovska 11th International Medicine and Health Sciences Researches Congress, 24-15 december, abstract book page 163 ORCID ID: 0000-00019593-2502			
	7. Dexamethasone As Adjuvant in Supraclavicular Brachial Plexus Regional Anesthesia in Pediatric			

	Patients-Aleksandra Gavrilovska-Brzanov , Marija Jovanovski Srceva, Nikola Brzanov, Toni Risteski , Tijana Nastasovic-12 th International Medicine and Heath Sciences Researches Congress 18-19, march 2023 Ankara, Turkey			
	8. Is Erector Spine Sufficient for Percutaneous Nephrolithotomy' Aleksandra Gavrilovska Brzanov , Trifunovski Aleksandar , Stankov Viktor , Jovanovski Srceva Marija, Risteski Toni , Brzanov Nikola Janchulev Josif , 14th UTSK, 23-24 December, Ankara abst book N57			
	9. The impact of caudal block anesthesia on postoperative complication in distal hypospadias surgery: a multi-center randomized controlled trial Toni Risteski ¹ , Mustafa Azizoglu, Sergey Klyuev EUPSA Bologna Italy, 12 -15 june 2024, poster presentation, abstract book p205.			
	Национална	2	0,5	1
	1. Wandering Spleen with Torsion and Infarction in an 11-Year-Old Patient: A Rare Case Presentation Biljana Ognenoska, Panchevska I, Pashoska Vasileska M, Hadzi-Nikolova Alchinova N, Risteski T PHI UI for Radiology Skopje, 7th Macedonian National Congress of Radiology, 9-11 November, Skopje 2023.			
	2. A rare case of borderline mucinous tumor of right ovary in young female child. A case report, Darko Angjushev, Toni Risteski , Marija Kotevska-Angjushev, VII МАКЕДОНСКИ КОНГРЕС ЗА АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА, РЕАНИМАЦИЈА И ИНТЕНЗИВНО ЛЕКУВАЊЕ, (MSA)OHRID 4-7 APRIL 2024 abstract book p.146.			
8.	Рецензија на научен/стручен труд	21	0,2	4,2
	1. Macedonian Journal of Anaesthesiology 2019 Arterial blood gas alterations in retroperitoneal and transperitoneal laparoscopy			
	2. Прилози (Contributions) МАЛУ: Peritoneal Dialysis-Related Peritonitis: Rate, Clinical Outcomes and Patient Survival , 2021			
	3.International Journal of the Macedonian Association of Anatomists and Morphologists – Acta morphologica, Acta Morphol 2021;18(2), for the article entitled: Treatment of pilomatrixoma in pediatric population – our experience.2021			
	4." PREDICTIVE FACTORS FOR PROPHYLAXIS EFFECT OF NAPROXEN IN POST ENDOSCOPIC PANCREATITIS," submitted to Journal of Morphological Sciences. July 2022			
	5. Acute gastric dilatation with necrosis case report and literature review-submitted International Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations (<i>JCTEI</i>)august 2022.			
	6. BioMed Central (BMC) Surgery Review the manuscript Title: "Clinical value of combined serum MMP-2, MMP-9 and TIMP-1 for the prognosis of anal fistula patients received minimally invasive			

	surgery" Authors:Chang-liang Du, Xuehui Zhang, Haichun Yang October 2022			
	7. BioMed Central (BMC) Surgery(<i>BMC Surgery</i> is an open access, peer-reviewed journal that considers articles on surgical research) Review the manuscript Title: "Comparison of neck abscess patients caused by esophageal foreign body impaction vs by inflammatory disease: a retrospective study" Oct 2022			
	8. BioMed Central (BMC) Surgery Review the manuscript Title: "Needle consideration in umbilical two-port laparoscopic percutaneous extraperitoneal closure for patent processus vaginalis of children: hook-needle or forcep-needle" September 2022			
	9. "Prophylaxis effect of naproxen and indomethacine in post endoscopic pancreatitis: randomised controlled trial," Academic Medical Journal, October 2022.			
	10. "Treatment approaches in ovarian pathologies in children: A single center's experience: Childhood ovarian pathologies," Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations-october 2022y.			
	11. "A retrospective cohort study on the therapeutic efficacy of programmed spatial anatomy of the myopectineal orifice in total extraperitoneal inguinal hernia repair surgery: a single-center study"Scientific Reports, Springer Nature, SNAPP, November 2022y.			
	12. "Couldpercutaneous intracororeal ring suturing method be the primary surgical option for the treatment of Morgagni hernia in children" International Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations (<i>JCTEI</i>) april 2023.			
	13. Types, and Associated Factors of External Abdominal Hernias Among Adult Patients Visiting the Surgical Outpatient Department at Hiwot Fana Comprehensive Specialized Hospital and Jugol Regional Hospital, Eastern Ethiopia, for the Journal Open Access Surgery april 2023y.			
	14. Modified frailty index and albumin-fibrinogen ratio, independent risk factors for postoperative seroma in elderly patients with inguinal hernia after laparoscopic Transabdominal preperitoneal Patch Plasty, for the Journal Clinical Interventions in Aging may 2023.			
	15. Life satisfaction was measured as part of a retrospective study that evaluated the quality of life following TAR bridging treatment for recurring abdominal bulges,from the Chronic Wound Care Management and Research july 2023.			
	16. "The effect of cardiopulmonary bypass on hemogram parameters in patients operated for tetralogy of fallot," for JCTEI, august 2023.			
	17." Population distribution and characteristics of digestive tract lesions in northern Xinjiang Province, China, under gastroscopy " Journal Name: Journal			

	of Multidisciplinary Healthcare.Submission ID: 434846, September 2023.			
	18."Resection of the extravertebral portion of the filum terminale with posterior internal sphincterotomy, a surgical technique for managing chronic constipation and encopresis in children," for Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations, October 2023.			
	19."Abdominal access following insufflation with Veress needle at high pressure. A security maneuver for the reduction of laparoscopic access complications." de la Revista Cirugía y Cirujanos, January 2024.			
	20."Laparoscopic Surgery Trends and Outcomes in a Tertiary Hospital in Sub-Saharan' for journal Clinical and Experimental Gastroenterology. Submission ID: 451786, Dove Medical Press, January 2024			
	21.Comparison of Long-Term Outcomes of Laparoscopic Percutaneous Internal Ring Suturing and Classic Open Approach for Inguinal Hernia Repair in Children, Pediatric Surgery International, APRIL 2024 ID: 4fcob583-ddff-44a3-839f-9c2c844540e8.			
	ВКУПНО			830,049

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Број на актив-ности	Поени од формулар	Поени
1.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија	3	1	3
	1. Рецензија на пилот-студија во Р Полска, Analysis of the volume change of the testis after inguinal hernia repair using the PIRS method - prospective pilot study – Uprzejmie proszę o podjęcie się recenzji pracy pt. Analiza zmiany objętości jądra po operacji przepukliny pachwinowej metodą PIRS – wstępne wyniki badania prospektywnego. (STUD-MED-00546-2021-01).2022 2. PeSMA Study Group (Pediatric Surgery Meta-Analysis Group).Members: ¹Mustafa Azizoğlu, ²Sergey Klyuev, ³Toni Risteski, ⁴Mehmet Hanifi Okur- ¹Dicle University Faculty of Medicine, Department of Pediatric Surgery, Diyarbakır, Turkey, ²Saratov State Medical University named after I.V. Rasumovsky, Department of Pediatric Surgery, Saratov, Russian Federation, ³University Clinic of Pediatric Surgery, Ss. Cyril and Methodius University of Skopje Medical Faculty, Skopje, North Macedonia 3. Лиценца за вештачење од областа детска хирургија – Министерство за правда			
2.	Стручна книга објавена во странство	1	12	12
	1."Minimally invasive treatment for pediatric inguinal hernia "- Toni Risteski LAP, LAMBERT Academic publishing, Riga Latvia. ISBN: 978-613-9-96479-6.			
3.	Раководител на лаб./оддел	1	1	1
	Раководител на Одделот за трансплантациона хирургија, ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија.			
	ВКУПНО:			16

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активност:	Број на актив-ности	Поени од формулар	Поени
	Дејности од поширок интерес			
1.	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	3	1	3
	1. Член на Advisory Editorial Bord на International Journal of Clinical Trials and Experimental Investigations (JCTEI)" Turkey			
	2. Advisory Editorial Bord-Editor for Balkans Region			

	на "Unico's Review" Turkey			
	3.Editor for Balkans Region- "Meyafarqin Medical Journal (Meya Med J.)			
2.	Член на организационен или програмски одбор меѓународен/стручен собир			
	1.Health sciences- Bord of science–Anatolia International Congress 2023 Ancara, Turkey.	1	1	1
3.	Член во меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност	5	2	10
	1.Член на Европската асоцијацијата на детски хирурзи – European pediatric surgeons association (EUPSA) - EUPSA ID 1825			
	2.Член во Здружението на млади хирурзи на Европа – Group of Young Paediatric Surgeons of Europe (TEPS)			
	3. Член на Европската асоцијација на ендоскопски детски хирурзи – European Society of Paediatric Endoscopic Surgeons(ESPES)			
	4. Член на: Founding member of International Pediatric, Adolescent and Adult Foregut Interdisiplinary Society (IPEG)			
	5. Член на Светската асоцијацијата на детски хирурзи (WOFAPS Individual affiliation of World Federation of Associations of Pediatric Surgeons)			
4.	Учество во комисии и тела на државни и други органи			
	1. Член на факултетска комисија – Одбор за меѓународна соработка, тело на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје (Решение од 18.12.2023)	1	0,5	0,5
	2. Член на Комисија за спроведување на јавен конкурс за селекција на кандидати за специјализација по детска хирургија X 2. 2022 година	2	2x2	4
	3. Член на Комисија за спроведување на јавен конкурс за именување на работодавен орган (медицински) на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија, 2022 –претседател.	1	1	1
	4. Член на Комисија за спроведување на јавен конкурс за именување на работодавен орган (организациски) на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија, 2022	1	1	1
	5. Член на Испитна комисија за полагање на стручен испит, Лекарска комора на Република С. Македонија (Решение бр. 2001-457/6 од 14.12.2021).	1	1	1
	ВКУПНО			21,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	468,9
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	830,049
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	18
ДРУГИ ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	21,5
ВКУПНО:	1336,449

Рецензентска комисија

Проф. д-р Миле Петровски, с.р.
Проф. д-р Лазар Тодоровиќ, с.р.
Проф. д-р Марјан Камиловиќ, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на севкупната доставена документација, како и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на доц. д-р Тони Ристески.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека доц. д-р Тони Ристески поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научните области: хирургија, здравствена нега и детска хирургија.

Според гореизнесеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, доц. д-р Тони Ристески да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научните области: хирургија, здравствена нега и детска хирургија.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Миле Петровски, с.р.

Проф. д-р Лазар Тодоровиќ, с.р.

Проф. д-р Марјан Камилоски, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ТРИ ЛИЦА ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА, АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И РЕАНИМАЦИЈА И ЗДРАВСТВЕНА НЕГА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 10.6.2024 година, за избор на три лица во сите насловни звања по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-3403/3, донесена на VIII редовна седница одржана на 10.7.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Јасминка Нанчева, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Марија Јовановски Срцева, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Атанас Сивевски вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје. Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација, го поднесуваме следниов:

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на три лица во сите насловни звања по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега, во предвидениот рок се пријавија: насл. доц. д-р Александра Пановска Петрушева, насл. доц. д-р Дафина Карацова и насл. доц. д-р Весна Дурнев.

Насл. доц. д-р Дафина Карацова

1. Биографски податоци

Д-р Дафина Карацова е родена во Куманово на 9.11.1972 година каде што завршила основно и средно образование. На Медицинскиот факултет во Скопје се запишала во 1991/92 година, а завршила во 1997 година со просечен успех 8,95. Од 1998 до 2000 година работела во Медицинскиот центар во Куманово како општ доктор во Примарна здравствена заштита и во Итна медицинска помош. Од 2000 до 2001 година работела на проект на Министерството за здравство за континуирана медицинска едукација како едукатор на лекарите во примарната здравствена заштита за новини во медицината. Од 2001 до 2002 година работела во Американскиот комитет за бегалци, во почетокот како здравствен едукатор на населението, а потоа како координатор за здравство на сите здравствени единици во Македонија погодени од бегалската криза.

Од 2002 година работи на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство во Скопје. Специјализацијата по анестезија, реанимација и интензивно лекување ја започнала во 2003 година, а ја завршила во 2007 година.

Од септември 2012 година докторанд е на Школата за докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. За асистент-докторанд на Катедрата за анестезија, реанимација и интензивно лекување е избрана во 2015 година.

Докторската дисертација со наслов „Пациент – контролирана аналгезија со ремифентанил за безболно породување – ефикасност и ефекти на мајката и детето“ ја одбранила на 24.1.2018 година и се стекнала со научен степен доктор на медицински науки од областа на анестезиологија.

Во јуни 2019 е избрана во наставно-научното звање насловен доцент од областа анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега.

2. Наставно-научна дејност

Насловен доцент Дафина Карацова учествува во наставно-образовната дејност на студентите по општа медицина од прв и втор циклус на студии, за студентите по општа медицина.

Кандидатката е едукатор и ментор на специјализанти на Катедрата за анестезија со реанимација, како и специјализанти од други специјалности според Правилникот за специјализации и супспецијализации на Медицинскиот факултет во Скопје.

3. Научноистражувачка активност

Автор е и коавтор на повеќе од 20 труда, објавени во списанија со меѓународен уредувачки одбор и на повеќе од 60 апстракти, објавени во зборници од конгреси со меѓународно учество. Има одржано многу предавања на национални конгреси во Р Македонија и во странство, на научно-стручни собири, како и на секциски состаноци. Учесник е на повеќе конгреси, симпозиуми, семинари и работилници во Македонија и во странство.

4. Стручно-апликативна дејност

Насловен доцент д-р Дафина Карацова активно е вклучена во стручно-применувачката работа на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство. Во текот на својот работен стаж посебно се посветува на зголемување на процентот на безболно породување, на можноста секоја жена да може да добие безболно породување, како и на развој на нови техники на обезболување во акушерството.

Член е на повеќе здруженија: Здружение на лекарите по анестезија, реанимација и интензивно лекување (ЗЛАРИЛ) на Македонија, Здружение на критично болни пациенти, Здружение на акушерските анестезиолози (ОАА) и Европско здружение на анестезиолози (ESAIC).

Претседател е на Општински одбор на Лекарска комора на Република Северна Македонија, делегат во Собрание на Лекарска комора и член на Извршен одбор на Лекарска комора на Република Северна Македонија.

Активно е вклучена и во работата на стручни комисии, експертски тимови и работни групи во државни и меѓународни институции.

Насл. доц. д-р Дафина Карацова беше ангажирана во повеќе активности за зајакнување на капацитетите за подобрување на здравјето на мајките и новороденчињата, во подобрување на перинаталната здравствена заштита во Македонија, во ревизија на перинатална и матернална смртност во РСМ (Национален комитет), во изработка на Националното клиничко упатство за превенција на примарна постпартална хеморагија.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Дафина Ѓорѓе Карацова

Институција: Медицински факултет – Скопје

Научна област: АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА, АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА И РЕАНИМАЦИЈА И ЗДРАВСТВЕНА НЕГА

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ – НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,95.	Да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: клиничка медицина, поле: анестезиологија со реанимација.	Да
3	Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	Да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Balkan Journal of Medical Genetics. 2. Назив на електронската база на списанија: EMBASE, Elsevier Biobase, Elsevier GeoAbstracts, PubMed Central, Scopus, CA, Science Citation Index Expanded, SCImago Journal Citation Reports, De Gruyter, Sciendo, Academic Open Access Publisher. 3. Наслов на трудот: Influence of potential gene polymorphisms on propofol dosage regimen in patients undergoing abdominal hysterectomy. 4. Година на објава: 2020	Да
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: МЈА	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 28 членови, 11 Македонија, 3 Србија, 1 Обединето Кралство, 1 Италија, 1 Латвија, 1 Норвешка, 5 Турска, 1 Бугарија, 1 БиХ, 1 Израел, 1 Косово, 1 Албанија 3. Наслов на трудот: Influence of the first bath on body temperature in newborns. 4. Година на објава: 2023	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: МЈА 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 28 членови, 11 Македонија, 3 Србија, 1 Обединето Кралство, 1 Италија, 1 Латвија, 1 Норвешка, 5 Турска, 1 Бугарија, 1 БиХ, 1 Израел, 1 Косово, 1 Албанија 3. Наслов на трудот: Anesthetic management for abdominal hysterectomy in heart transplant recipient. 4. Година на објава: 2023	Да
3.4	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: МЈА 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 28 членови, 11 Македонија, 3 Србија, 1 Обединето Кралство, 1 Италија, 1 Латвија, 1 Норвешка, 5 Турска, 1 Бугарија, 1 БиХ, 1 Израел, 1 Косово, 1 Албанија 3. Наслов на трудот: Doppler ultrasound scoring system for identification of endometrial cancer in postmenopausal patients. 4. Година на објава: 2023	
3.5	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Назив на научното списание: Frontiers 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД: Швајцарија 3. Наслов на трудот: Post partum death in a patient diagnosed with Covid-19 4. Година на објава: 2020	Да
4	Претходен избор во насловно звање – насловен доцент, датум и број на Билтен: бр. 1203, од 15.11.2019	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	Да

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.

Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.

Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Дафина Ѓорѓе Карацова

(име, татково име и презиме)

Институција: Катедра за анестезиологија со реанимација – Медицински факултет, УКИМ, Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на вежби од прв циклус студии по општа медицина: 1. Вежби на студенти по општа медицина – IX семестар-(100x0.03) 3.0 2. Клиничка пракса на студенти по општа медицина – XI семестар и прва помош-(180x0.03) 5.4 3. Одржување на вежби (клинички, аудиторски или изработка на семинарски труд). -Општа медицина (100x0.06) 6 -Специјализација анестезија со реанимација (10x0.06) 0.6 4. Консултации со студенти во рамки на здравствена и клиничка пракса 2019 – 2022 г. -Консултации со студенти (2019 – 2022) 370x0.02=7.4 -Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика. (2019 – 2022) 120x0.02=2.4	24.2
2.	Одржување на настава од втор циклус на студии Специјализанти-предавања -5. (5x 0,05)0,25	0.25
3.	Едукаторска настава на здравствена клиничка пракса Едукатор на специјализанти/турнус гинеколошка и акушерска анестезија (30 специјализанти) (12 x 7 часа x 0.08 x 30= 201.6) Едукатор на специјализанти по гинекологија и акушерство/ турнус анестезија (30 специјализанти) (4 x7часа x0.08 x 30= 67.2 100.8)	268.8
4.	Менторска настава на здравствена клиничка пракса	

	Ментор на 6 специјализанти по анестезија и интензивно лекување (220 недели x 4 часа x 0,08 x 6)	422.4
5.	Настава во школи и работилници -Раководител 1. Организација на „European Diploma in Anaesthesiology and Intensive care“ – EDAIC Host 2022 2. Организација на „European Diploma in Anaesthesiology and Intensive care“ – EDAIC Host 2023 3. Организација на „European Diploma in Anaesthesiology and Intensive care“ – EDAIC Host 2024 - Учесник 1. Серија на континуирана едукација по анестезиологија (СЕЕА): 2020 2. СЕЕА 2019 3. СЕЕА 2021 4. СЕЕА 2022 5. СЕЕА 2023 6. Работилница CPR, Летна школа за итна медицина, EMSA, Охрид, 2019 7. 20. Конгрес на МЛД, 2020 8. ХПВ-инфекции, Скопје, 2021 9. Атосибан – клиничка употреба, Скопје, 2021 10. Суплементација при планирање на бременост, Скопје, 2021 11. Учество на прва менторска академија, Скопје, 2021 12. 43. Конгрес на студенти, работилница, Airway and breathing management, Охрид, 2022 13. Работилница CPR, Летна школа за итна медицина, EMSA, Охрид, 2023 14. Третман на дијабетична кетоацидоза, Скопје, 2023 15. Дексметомидин и неговата клиничка употреба, Скопје, 2022 16. Работилница, POCUS во анестезија, Скопје, 2023 17. POCUS workshop, 2 day course, Novi Sad, 2022 18. Работилница, FATE за почетнике; 7ma Skola regionalne anestezije, Лесковац, 2023 19. Работилница, Значај ултразвук и негова примена у периперативном периоду, Зајечар, 2023 20. ESA Focus Meeting on Perioperative Medicine, mother and child, Рим, 2019 21. 3rd Symposium of Patient Safety, Prishtina, Kosovo, 2019 22. 21. Национален конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 23. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 24. 5th Congress of gynecologists and obstetricians. Ohrid, 2023. 25. International Case Report Congress, Skopje 2023 26. 1st Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Tuzla, 2019 27. 2nd Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Zenica, 2021	4.5

	28. 3 rd Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Mostar, 2023 29. 3 rd Congress of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Teslik, 2022 30. 7 ^{mi} Beogradski anestezija forum, Beograd 2022 31. POCUS e-course FATE, 2022 32. POCUS e-course lung, 2022 33. POCUS e-course gastric, 2022 34. POCUS e-course physics, 2022 35. POCUS e-course airway, 2022 36. ESAIC Конгрес: Минхен 2024 37. 77 th PGA, Њујорк, 2023 38. International Women in Intensive and Critical Care Network 2021 (iWIN 2021) 39. X th Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2020 40. XI th Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2021 41. XII Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2022 42. XIII th Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2023 43. Complex obstetric cases, Webinar, 2024 44. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024 3x1.5=4.5 44x1= 44	Вкупно: 48.5
	Вкупно	764.15

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учесник/раководител на национален/меѓународен научен проект 1. Национален координатор на меѓународен научен проект: ACCESS study (Anesthesia PraCtice for Cesarean DELivery Snapshot Survey) ESA Research Group Trials, study chief investigator Carolyn Weiniger 2. Раководител на национален научен проект: Рана примена на транексамична киселина кај родилки со постпартално крвавење Медицински факултет – Скопје	6 6 Вкупно: 12
2.	Труд со оригинални научни резултати објавен во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование: 1. Ivanov, E., Sterjev, Z., Budic, I., Nojkov, J., Karadzova, D. , Sivevski, A. influence of potential gene polymorphisms on propofol dosage regimen in patients undergoing abdominal hysterectomy. BJMG 2021; Vol 23(2):41-48 60% x 8+0.519	5.32

3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно стручно списание/научно списание со меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Ivanov, E., Karadzova, D., Doneva, A., Nojkov, J., Sivevski A – Subdural hematoma with symptom of epileptic attacks after subarachnoidal anesthesia- a case report – Acta Medica Mediana 2019;57(4):144-147 2. Sivevski, A., Ivanov, E., Karadjova, D., Slanika-Miceska, M., Kikerkov, I. - Spinal-induced hypotension in preeclamptic and healthy parturients undergoing cesarean section – Maced J Med Sci 2019; 7(6):996-1000 3. Karadjova, D., Shosholceva, M., Sivevski, A., Ivanov, E., Kjaev, I., Papestiev, I. Patient satisfaction- patient controlled intravenous remifentanil versus intermittent epidural for labor analgesia. MJA 2019;8:12-23. 4. Karadjova, D., Shosholcheva, M., Ivanov, E., Sivevski, A., Kjaev, I., Kartalov, A., Kuzmanovska, B. et al. Side effects of intravenous patient-controlled analgesia with remifentanil compared with intermittent epidural bolus for labor analgesia – a randomized controlled trial. Contributions 2019;40(3):99-108. 5. Karadjova, D., Sivevski, A., Ivanov, E., Kjaev, I., Spasova, R., Mehmedovikj, N. Neonatal side-effects during patient controlled intravenous remifentanil for labor analgesia. MJA 2020;4(1):36-44. 6. Spasova Rosa, Tanturovski, M., Kocoski, G., Lazarova-Stojoska, A., Kjaev, I., Karadjova, D., Tofoski, G., Petrovska, S. Impact of epysiotomy on anal continence in women after vaginal delivery. Acta morphol.2019;16(2):54-63 7. Tanturovski, M., Aluloski, I., Kochoski, G., Spasova, R., Karadjova, D., Dimitrovski, S. „Ultrasonographic endometrial thickness as a predictor of the risk of endometrial cancer in patients with postmenopausal bleeding3, Macedonian journal of anesthesia.2020; Vol.4(2):42-52 8. Kochoski, G., Spasova, R., Kjaev, I., Karadzova, D., Stojoska-Lazarova, A., Janevska, V., Spasevska, L. Acute chorioamnionitis, histopathological changes of the placenta and prevalence of microbial invasion in patients with preterm delivery – Review of Literature, Acta morphol.2019;Vol.16(1):42-52 9. Ivo Kjaev, Ana Daneva, Pajtim Asani, Viktorija Jovanovska, Adelina Dalipi, Martina Mladenovska, Romir Kadriu, Irena Aleksiovska, Dafina Karadjova, Katerina Nikolovska, Rosa Spasova, Daniel Milkovski. Robson Classification of cesarean section in North Macedonia-current trends. MMP 2021; (1):14-18 10. Ivo Kjaev, D Veljanovski, Jana Nivicka, Sladjana Simeonova, Dafina Karadjova, Irena Aleksiosk et al. A neglected case of anencephaly. MMP 2022; (3):134-137 11. Ivanov, E., Sterjev, Z., Karadjova, D., Shosholceva M, Krstevska J, Pop-Stefanija V. Effect on CYP2B6 polymorphism	

	on propofol in patients undergoing abdominal hysterectomy. MJA 2022;6(1):20-31 12. Sima, A., Jovanovska, V., Livrinova, V., Dabeski, D., Simeonova, S., Karadjova, D. Pregnancy with polycythemia vera – an obstetric challenge. MJA 2022;6(2):46-49 13. Aleksioska Papestiev, I., Antovska, V., Sivevski, A., Karadzova, D., Spasovski, S., Ilieva, N. Doppler ultrasound scoring system for identification of endometrial cancer in postmenopausal patients. MJA 2023;7(2):46-55 14. Karadjova, D., Mehmedovikj, N., Sivevski, A., Aleksiovska-Papestiev, I., Pop-Stefanija, V., Gjorgjevikj, A. Anesthetic management for abdominal hysterectomy in heart transplant recipient. E-MJA 2023 15. Asani, P., Antovska, V., Stojchevski, S., Aluloski, I., Karadjova, D., Tanturovski, M. Subjective methods for assessment of deep myometrial and cervical invasion in patients with endometrial cancer with transvaginal ultrasound. E-MJA 2023 16. Djordjevikj, A., Karadjova, D., Jovanovska, V., Dimitrioska, R., Kocovski, G., Mehmedovikj, N. Influence of the first bath on body temperature in newborns. E-MJA 2023 17. Djordjevikj, A., Karadjova, D., Duvlis, S. Hepatitis B immunization in the maternity ward of the University Clinic for gynecology and obstetrics in R. N.Macedonia. E-MJA 2024 18. Karadjova, D. Antibiotics. Intensive care, emergency medicine, blood and blood transfusion. CEEA. MJA-supplement1, 2020;4(3):71-80 19. Karadjova, D. Emergencies in obstetrics' anesthesia. CEEA. MJA-supplement, 2023;8(2). 20. Kjaev, I., Anastasova, S., Milkovski, D., Nivichka, J., Karadjova, D., Aleskioska, I. Diastolic dysfunction in gestational hypertension/preeclampsia. E-MJA 2024 21. Ivanov, E., Karadjova, D., Sivevski, A., Kokareva, A., Pop-Stefanija Corbeva, V., Gjorgjevic, A. Pharmacodynamics of propofol influence of GABRE and ABCB1 genes. E-MJA 2024 18 x 3.0 = 54 1 x 4 = 4 2 x 5 = 10	Вкупно: 68
4.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Sivevski, A., Karadzova, D., Davceva, N., Aleksiovska Papestiev, I., Kadriu, R., Velickovic, I., Markovic, I., Pejic N, Bysinger C. Post Partum Death in a Patient Diagnosed with COVID-19. Frontiers in Global Women's Health, 2020	Вкупно: 3
5.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на 3 трудови од научен/стручен собир каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 1. Шошолчева, М., Карацова, Д. – Abdominal compartment syndrome in intensive care unit - 21-ви Национален Конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 (Book of Proceedings)	2.7

	2. Shosholcheva, M., Karadjova, D., Tolevska, M., Dimitrovski, A., Leshi, A. Further look at the coagulopathic bleeding in trauma. 1st Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FBH. Tuzla, Proceedings, 2019;1(1):12-16 3. Karadjova, D., Shosholcheva, M., Sivevski, A., Ivanov, E. Traumatic brain injury, what's new. 1st Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FBH. Tuzla, Proceedings, 2019;1(1):26-30 4. Karadjova, D., Shosholcheva, M., Ivanov, E., Sivevski, A. Pregnancy and Covid-19. 2nd Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FBH. Zenica, Proceedings, 2021:77-81 5. Сивевски Атанас, Карацова Дафина. ERAC протокол во акушерска анестезија. 5. Конгрес на гинеколози и опстетричари. Охрид, 2023. Книга на апстракти. 6. Karadjova, D. Complications in obstetric anesthesia. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 7. Karadjova, D. Complications of neuroaxial obstetric anesthesia. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 3 x 1.8 = 5.4 1 x 2.4 = 2.4 2 x 2.7 = 5.4 1 x 3.0 = 3.0 15.8	1.8 1.8 1.8 2.7 3.0 Вкупно: 15.8
6.	Апстракти објавени во зборник на конференција – меѓународна 1. Sivevski, A., Karadjova, D., Ivanov, E., Spasovski, S., Popovska, R. – Hemodynamics during spinal anesthesia in preeclampsia – Euroanaesthesia 2019, Viena (abstract book); European Journal of Anaesthesiology Volume 36 e-Supplement 57:p113 2. Karadjova, D., Ivanov, E., Sivevski, A., Zlatkova, M., Spasovski, S., Curlinov, K., Pop-Stefanija, V., Krstevska, J. – Respiratory side effects during intravenous patient-controlled Remifentanil for labor analgesia – 21. Национален конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 (abstract book) 3. Чурлинов, К., Сивевски, А., Спасовски, С., Карацова, Д. - Anesthetic management of parturient for cesarean section baby delivery, with dilated cardiomyopathy and low ejection fraction- 21. Национален конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 (abstract book) 4. Иванов, Е., Карацова, Д., Сивевски, А., Златкова, М. - Frequency of polymorphism on genes and their effect on the pharmacodynamics of Propofol during general anesthesia for hysterectomy – 21. Национален конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 (abstract book). 5. Karadjova, D., Ivanov, E., Sivevski, A., Zlatkova, M., Spasovski, S., PopStefanija, V., Krstevska, J. Pain scores and patient satisfaction: epidural analgesia versus PCA remifentanil- VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 6. Levi Lj, Karadjova, D., Slavenska, E., Popovska, R. Pre-operative evaluation and preparation for patients with placenta previa for cesarean section. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book)	

	7. Krstevska, J., Sivevski, A., PopStefanija, V., Karadzova, D., Ivanov, E., Zlatkova, M. Turner's syndrome and anesthesia for cesarean section. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 8. Slavenska, E., Karadjova, D., Levi, Lj., Spasovski, S., Popovska, R. Spinal analgesia for labor- our experience. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 9. Spasovski, S., Sivevski, A., Karadjova, D., Cakovska, M. Gynecological patients with ASA III and epidural anesthesia as a choice: case report. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 10. PopStefanija Corbeva, V., Sivevski, A., Karadjova, D., Ivanov, E., Zlatkova, M., Krstevska, J., Sholjakova, M., Shosholcheva, M. Effects of prophylactic continious infusion of phenylephrine on reducing maternal hypotension during elective cesarean delivery under spinal anesthesia. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 11. Krstevska, J., PopStefanija, V., Karadzova, D., Ivanov, E., Zlatkova, M. Horner's syndrome after epidural anesthesia for cesarean section. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 12. Ivanov, E., Karadjova, D., Zlatkova, M., Sivevski, A., Krstevska, J., Pop Stefanija, V. Reduced values of pseudocholinesterase in parturients during general anesthesia for cesarean section – case report. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 13. Zlatkova, M., Karadjova, D., Ivanov, E., Krstevska, J., PopStefanija, V. Anaesthetic management for cesarean hysterectomy in patient with placenta accrete. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid, 2019 (abstract book) 14. Karadjova, D., Ivanov, E., Sivevski, A., Spasova, R., Kjaev, I., Spasovski, S., Zlatkova, M. „PCA Remifentanil versus continuous epidural for labor analgesia“, XIII simpozijum „Novosti u humanoј reprodukciji“ –2019, Beograd 15. Tofoski, G., Spasova, R., Lazarova-Stojoska, A., Karadjova, D., Kjaev, I., Stankova-Ninova, K. „Congenital uterine anomalies in patients with infertility“, XIII simpozijum „Novosti u humanoј reprodukciji“ – 2019, Beograd 16. ИВАНОВ, Е., КАРАЦОВА, Д., ПОП-СТЕФАНИЈА, В., КРСТЕВСКА, Ј. Фенилефрин како континуирана инфузија, профилакса за хипотензија за време на царски рез во спинална анестезија. 20. Конгрес на МЛД, 2020. Книга на апстракти, 03В(88) 17. ИВАНОВ, Е., КАРАЦОВА, Д., ЗЛАТКОВА, М., КРСТЕВСКА, Ј. Регионална анестезија кај пациентка со Myasthenia gravis. 20. Конгрес на МЛД, 2020. Книга на апстракти, 03В (89) 18. КРСТЕВСКА, Ј., СИВЕВСКИ, А., КАРАЦОВА, Д., ПОП-СТЕФАНИЈА, В. Хипотензија кај спинална анестезија наспроти краткотрајна интравенска анестезија. 20. Конгрес на МЛД, 2020. Книга на апстракти, 23С(352) 19. Krstevska, J., Sivevski, A., Karadzova, D., PopStefanija, V. Labor analgesia: lumbar epidural versus compined spinal epidural analgesia. 20th Congress of MMA, 2020. Book of abstracts, 23С(351) 20. КАРАЦОВА, Д., СИВЕВСКИ, А., ИВАНОВ, Е., СПАСОВСКИ, С. Превенција на постоперативно гадење и повраќање после	

	елективни лапараскопски гинеколошки интервенции. 20. Конгрес на МЛД, 2020. Книга на апстракти, 23С 21. Karadjova, D., Sivevski, A., Ivanov, E., Spasovski, S., Zlatkova, M., Kjaev, I. Patient satisfaction- intravenous patient-controlled analgesia with remifentanil versus intermittent epidural for labor analgesia. EJA, 2020, E-supplement 58, volume 37 22. Sivevski, A., Samardziski, I., Karadzova, D., Spasovski, S., Pavlovski, B., Krstevska, J. Spinal anesthesia for cesarean delivery in a parturient with Klippel-Feil syndrome. EJA, 2020, E-supplement 58, volume 37 23. Карацова Дафина, Емилија Иванов, Сивевски Атанас, Милица Златкова, Весна Поп-Стефанија. Мултимодален пристап во превенција на постоперативно гадење и повраќање. 5. Конгрес на гинеколози и опстетричари. Охрид, 2023. Книга на апстракти. 24. Dafina Karadjova, Atanas Sivevski, Emilija Ivanov, Sasho Spasovski, Aleksandra Djordjevikj. Anesthetic management in preeclampsia with severe features. 5th Congress of gynecologists and obstetricians. Ohrid, 2023. Book of abstracts. 25. Atanas Sivevski, Igor Samardziski, Dafina Karadjova, Vesna Pop-Stefanija, Andoncho Peltekovski. Analgesic use of Low-dose ketamine during CS under spinal anesthesia. 5th Congress of gynecologists and obstetricians. Ohrid, 2023. Book of abstracts 26. Karadjova, D., Sivevski, A., Ivanov, E., Spasovski, S., Zlatkova, M., Pop-Stefanija, V., Djordjevikj, A. Anesthesia for cesarean section in preeclampsia with severe features. 22nd National Congress of anesthesiology and intensive care. Burgas, 2022. Book of abstracts. 27. Karadjova, D., Sivevski, A., Ivanov, E., Spasovski, S., Pejicic, N., Velickovikj, I. Qudratus lumborum block as a part of multimodal analgesia in patients undergoing abdominal gynecological surgery. PGA 77. NewYork, 2023. ePoster. 28. Gjorgjevikj, A., Petkovska, E., Badeva, E., Madzovska, L., Zhabeva, D., Karadjova, D. Surgical treatment of reccurent sarcoma of the early detection of situs inversus with dextrocardia. International Case Report Congress, Skopje 2023. Book of abstracts. 29. Veninov, F., Sivevski, A., Karadzova, D., Pop-Stefanija, V., Peltekovski, A. Lethal outcome in a parturient with catastrophic antiphospholipid syndrome (CAPS). International Case Report Congress, Skopje 2023. Book of abstracts. 30. D. Karadjova, Ivanov, E., Sivevski, A., Gjorgjevikj, A., Pop-Stefanija, V., Mehmedovikj, N. Anesthetic considerations in HIV positive parturients. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 31. A. Peltekovski, A. Sivevski, D. Karadjova, V. Pop-Stefanija, F. Veninov. Regional spinal anesthesia for open colposuspension. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 32. F. Veninov, A. Sivevski, D. Karadjova, A. Peltekovski, V. Pop-Stefanija, S. Spasovski. A parturient with catastrophic antiphospholipid syndrome. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 33. Simevska, S., Karadjova, D., Popovska, R., Panoska, A., Nikolikj, F., Vasilevski, P. Type I Chiari malformation and pregnancy: a report of two cases. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 34. Mehmedovikj, N., Stefanoski, D., Kostovski, L., Karadjova, D., Gjerakaroska, M. Using ECMO in failing heart- case report. VII	

	Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 35. Spasovski, S., Veninov, F., Sivevski, A., Karadjova, D., Pop-Stefanija, V. Management of stage 4 hemorrhagic shock due to menometrorrhagia. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 36. Nikolikj, F., Karadjova, D., Srceva, M., Gavrilovska, A., Leshi, A., Pop-Stefanija, V. Cerebral venous sinus thrombosis in early pregnancy – a case report. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 37. Cakovska Zlatkova, M., Sivevski, A., Karadjova, D., Ivanov, E., Spasovski, S., Veninov, F. Postoperative analgesia in elderly patients. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 38. F. Veninov, V. Pop-Stefanija, A. Peltekovski, A. Sivevski, D. Karadjova, Zlatkova, M. Rare genetics in the ambulatory setting – Sotos syndrome. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 39. E. Ivanov, D. Karadjova, M. Zlatkova, A. Gjorgjevikj, A. Donovska. Hypokalemia in pregnant women. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 40. Pop-Stefanija, V., Sivevski, A., Karadjova, D., Veninov, F., Tomova, E., Peltekovski, A. Peripartal complications in a woman after in vitro fertilization. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 41. A. Djordjevikj, D. Karadjova, M. Tomikj. Oxygen therapy in newborns. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. Ohrid 2024. Book of abstracts. 42. Gjorgjevikj, A., Karadjova, D. Congenital syphilis. International Case Report Congress, Skopje 2024. Book of abstracts. 43. Spasovski, S., Karadjova, D., Sivevski, A., Jovanovska, V., Aleksiovska, I. Intravenous patient-controlled remifentanil versus intermittent epidural boluses for labor analgesia: respiratory side-effects. EJA, 2024, E-supplement 62, volume 41 44. Gjorgjevikj, A., Karadjova, D., Ivanov, E., Tomic, M. Polydactyly in a newborn – a case presentation. Women's Health Week. Skopje, 2024. Book of abstracts. 45. Gjorgjevikj, A., Karadjova, D., Tomic, M. The most common congenital anomaly of the gastrointestinal tract in newborns – a case presentation. Women's Health Week. Skopje, 2024. Book of abstracts. 45 x 1 = 45	Вкупно: 45
7.	Пленарни предавања на научен-стручен собир со меѓународно учество D. Karadjova – Importance of good communication and handover for patient safety – The 3rd Symposium of Patient Safety, Prishtina, Kosovo, 2019 D. Karadjova – Respiratory side effects during intravenous patient-controlled Remifentanil for labor analgesia – 21. Национален конгрес по анестезија и интензивно лекување, Несебар, Бугарија, 2019 D. Karadjova – Trauma brain injury, what's new- 1st Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Tuzla, 2019	3 3 3 3

	4. D. Karadjova – Pregnancy and Covid-19: Anesthetic Techniques. 2nd Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Zenica, 2021 5. D. Karadjova – Anesthetic management of hypertensive disorders in pregnancy. 3rd Symposium of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Mostar, 2023 6. D. Karadjova – Anesthetic management of postpartum haemorrhage. 3rd Congress of Anesthesiologists and Reanimatologists in FB&H, Teslik, 2022 7. D. Karadjova – Unfavorable outcome in a Parturient with Antiphospholipid Syndrome. XII Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2022 8. D. Karadjova – Spinal anesthesia in patient with Arnold Chiari Syndrome. XIIIth Annual School of Obstetric Anesthesia, Novi Sad, 2023 9. D. Karadjova – Трудноќа и Covid-19 – искуства из Северне Македоније. 7. Beogradski anestezija forum, Beograd 2022 10. D. Karadjova – Apical 4 chamber view, 7ma Skola regionalne anestezije, Leskovac, 2023 11. D. Karadjova – Apical 4 chamber view. Национални симпозијум: Значај ултразвука и негова примена у периоперативном периоду, Зајечар, 2023 12. D. Karadjova – CPR and intubation, 10th Annual Emergency medicine summer school, EMSA, Ohrid, 2019 13. D. Karadjova. Airway and breathing management. 43th international medical scientific congress. Ohrid 2022 14. D. Karadjova – CPR, 12th Annual Emergency medicine summer school, EMSA, Ohrid, 2023 15. D. Karadjova. Side effects from neuroaxial obstetric anesthesia. VI Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid 2019 16. D. Karadjova. Complications in obstetric anesthesia. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid 2024 17. D. Karadjova. Novoseven in treatment of severe postpartum haemorrhage. VII Macedonian Congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care, Ohrid 2024 18. D. Karadjova. Complications from neuroaxial obstetric anesthesia- an update. Third School of Obstetric Anesthesia, Banja Luka, 2024 18 x 3 = 54	3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3
		Вкупно =54
8.	Пленарни предавања на научен-стручен собир 1. Д. Карацова – Антиаритмици – Континуирана постдипломска едукација по анестезија и реанимација, Дојран, 2019 2. Д. Карацова – Антибиотици и антимикробна резистенција – Континуирана постдипломска едукација по анестезија и реанимација, Дојран, 2020 3. Д. Карацова – Ургентни состојби во акушерска анестезија - Континуирана постдипломска едукација по анестезија и реанимација, Дојран 2023	2 2 2 2

4. Д. Карацова – Мултимодален пристап за постоперативна аналгезија кај гинеколошки интервенции, Мултимодален третман на болка, Скопје, 2021	2
5. Д. Карацова – КОВИД-19 и бременост – Симпозиум на студенти по медицина, стоматологија и млади лекари, 2022, Скопје.	Вкупно=10
Вкупно	213.12

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Книга од стручна област - автор/коавтор: - Шошолчева, М., Карталов, А., Кузмановска, Б., Петрушева, А., Карацова, Д., Андоновска, Б. Кардиопулмонална ресусцитација: основно, напредното и продолжено одржување во живот. ISBN 978-608-4840-38-1. 2020 Карацова, Д., Сивевски, А. Антиаритмици. Дојран, 2019, ISBN 978-608-4840-31-2. Континуирана постдипломска едукација: 22-29 - Сивевски, А., Карацова, Д. Венски тромбоемболизам во бременост. Дојран, 2019, ISBN 978-608-4840-31-2. Континуирана постдипломска едукација: 89-99 - Сивевски, А., Карацова, Д. Акутен белодробен едем во бременост. Дојран, 2019, ISBN 978-608-4840-31-2. Континуирана постдипломска едукација: 99-107	7 7 7 7 Вкупно =28
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење - Член на „European Diploma in Anaesthesiology and Intensive care – EDAIC“ 2022 - 2 кандидата (2x1) - Член на „European Diploma in Anaesthesiology and Intensive care – EDAIC“ 2023 - 3 кандидати (3x1) - Стручна ревизија на трудови објавени во меѓународно / научно стручно списание: Macedonian Journal Of Anesthesia. (5x1) Вкупно:	10
3.	Воведување нова лабораториска/ клиничка или јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството Првпат во државата воведена стручна метода - FATE- apical 4 chamber view кај пациенти со прееклампсија - FATE- subcostal view кај пациенти со прееклампсија - Lung Point of Care US кај пациенти со прееклампсија - Gastric Point of Care US кај акушерски пациенти Првпат во институцијата воведена стручна метода - ПКА со Bupivacain и Fentanyl за безболно породување	4 4 4 4 1 1

	2. Интравенска постоперативна ПКА во гинекологија 3. ПКА со Bupivacain и Fentanyl за постоперативна аналгезија во гинекологија	1 Вкупно: 23
4.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2
	Вкупно	59

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

.	Учество во комисии и тела на државни и други органи 1. Член на Комисија за изготвување план и програма за специјализација по Ургентна медицина – Медицински факултет 2. Член на комисија за изработка на ценовник за дополнителна дејност 3. Заменик член на дисциплинска комисија 4. Член на работна група за подготовка на потребната документација за процесот на акредитација на ЈЗУ Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство – Скопје, за поглавје: Клинички услуги 2018 и 2021 5. Член на работна група за ревизија на систематизацијата 6. Заменик-член на Работна група за анализа и ревизија на перинаталната смртност 7. Член на Работна група за изработка на Perinatal mortality audit North Macedonia 2019 под покровителство на Светска здравствена организација 8. Член на Лекарски конзилиум за издавање конзилијарно мислење 9. Член на Комисија за селекција на кандидат по распишан Јавен оглас од 2023 за вработување на 6 доктори 10. Член на Комисија за спроведување на усен испит во постапка за селекција на кандидат по распишан Јавен Оглас од 2023 за прием на 6 доктори 11. Член на Комисија за вршење на надзор над стручната работа во ЈЗУ Клиничка болница Битола, 2023 12. Заменик-член на Комисија за јавни набавки со вредносен праг над набавки од мала вредност 2023 13. Член на Комисија за следење и унапредување на квалитетот на здравствена заштита 2023 14. Заменик-член на стручна Комисија за разгледување на случаи на пациенти болни од малигни заболувања од област гинекологија – онколошки конзилиум 15. Претседател на Конкурсна комисија по распишување на јавен конкурс за избор на медицински директор ЈЗУ УТАК, 2023 16. Член на Комисија за организација и следење на работата на Единицата за интензивно лекување и реанимација 17. Член на Комисија за организација и следење на работата на Одделението за интензивна неонатална терапија 18. Претседател на Општински одбор на Лекарската комора на Република Северна Македонија – Центар 2 19. Член на извршен одбор на ЛКРСМ 20. Делегат во Собрание на ЛКРСМ	Вкупно: 20

3.	Раководител на внатрешна организациска единица	3
4.	Награда за научни достигнување во струковата организација 1. Диплома (МЛД) 2. Благодарница за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од корона вирусот COVID-19 од Лекарска комора на РС Македонија	3 3 Вкупно: 6
5.	Учество во изработка на национална програма од одредена област 1. Национално клиничко упатство за превенција на примарна постпартална хеморагија 2. Учесник во активностите на националниот проект-Мастер план за перинатално здравје 2020 – 2030 во соработка со СЗО, УНФПА и канцеларијата на УНИЦЕФ 3. Едукатор во Национална континуирана едукација за акушерски (неонатални/перинатални) тимови 4. Имплементација за Робсон класификација на царски резови со цел намалување на стапката на царски резови на ниво на Северна Македонија во родилиштата низ државата 5. Дел од експертска група која работи на ревизија на перинатална смртност во РСМ (Национален комитет) 6. Експерт кој е вклучен во ревизија на матерналната смртност во РСМ 7. Експерт кој е вклучен во национален проект OSRS (obstetrics surveillance response system)	Вкупно: 21
	Вкупно	50

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	764.15
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	213.12
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	59
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	50
Вкупно	1086.27

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.
 Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.
 Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

Насл. доц. д-р Александра Пановска Петрушева

1. Биографски податоци

Д-р Александра Пановска Петрушева е родена во Штип на 7.10.1975 година. Основно и средно образование завршила во Скопје, континуирано со одличен успех. На Медицинскиот факултет во Скопје се запишала во 1994/95 година и дипломирала во септември, во 2000 год. со просечна оценка 8,25.

На Универзитетската клиника за анестезија, реанимација и интензивно лекување (КАРИЛ) во Скопје е вработена од 2001 година, каде што активно е вклучена во клиничко-здравствена дејност и научна активност. Специјализацијата по анестезиологија и интензивно лекување ја завршила во 2009 год. и оттогаш работи како специјалист анестезиолог – интензивист. За помлад асистент на Катедрата за анестезија и реанимација на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје е избрана во мај 2008 година, а за асистент во март 2011 година.

Во јуни 2012 година го одбрала магистерскиот труд со наслов: „Компаративна евалуација на прометот на натриум кај неврохируршки болни“ и се стекна со академски назив магистер по медицински науки. Во учебната 2012/2013, запишала докторски студии при Медицинскиот факултет во Скопје.

На 2.11.2017 г. го одбрала својот докторски труд под наслов:

„Евалуација на електролитниот, ацидо-базниот и коагулациониот статус при трансуретрална ресекција на простата“ и се стекнала со научен назив: доктор на медицински науки – клиничка медицина.

На 26.12.2019 г. е избрана за насловен доцент по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега.

2. Наставно-научна дејност

Насловен доцент Александра Пановска Петрушева учествува во наставно-образовната дејност на студентите по општа медицина од прв и втор циклус на студии, за студентите по општа медицина.

Вклучена е во клинички вежби за студенти по општа медицина, предавања на специјализанти по анестезија со интензивно лекување, едукатор е, коментор и ментор на специјализанти по анестезиологија со интензивно лекување.

3. Научноистражувачка активност

Своето научноистражувачко работење го изнесува во бројни научноистражувачки и стручни трудови публикувани во научни стручни списанија и зборници на трудови. Има одржано многу предавања на национални конгреси во Р Македонија и во странство, на научно-стручни собири, како и на секциски состаноци. Учесник е на повеќе конгреси, симпозиуми, семинари и работилници во Македонија и во странство.

4. Стручно-апликативна дејност

Во текот на цело време на својата работа на КАРИЛ, активно учествува во секојдневната анестезиолошка дејност и реанимација на критични болни. Учесник е на конгреси и симпозиуми, со усмена презентација на сопствени трудови и постер-презентации. Член е на повеќе здруженија: Здружение на лекарите по анестезија, реанимација и интензивно лекување (ЗЛАРИЛ) на Македонија и Европско здружение на анестезиолози (ESAIC).

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Александра Воислав Пановска-Петрушева

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет – Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ – НАСЛОВЕН ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,25.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: анестезиологија, поле: евалуација на електролитниот, ацидобазниот и коагулациониот статус при ТУРП, подрачје: анестезиологија во урологијата.	ДА
3	Објавени најмалку пет научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Contributions 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed 3. Наслов на трудот: Laparoscopic donor nephrectomy in the Republic of North Macedonia 4. Година на објава: 2023	ДА
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: Macedonian Journal of Anesthesia (MJA); Journal of the Serbian Medical Society; Apollineum Medicum et aesculapium Journal; Acta Stomatologica Naissi; Physioacta; BANTAO Journal	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 24 членови, 9 Македонија, 1 Австрија, 1 Италија, 3 Турција, 1 Словенија, 3 Србија, 1 БиХ, 1 Бугарија, 1 Латвија, 1 Норвешка, 1 Хрватска, 1 Израел, 1 Косово. 3. Наслов на трудот: Is there an ideal irrigation fluid for percutaneous nephrolithotomy Novel indication for atorvastatin: chronic subdural hematoma The predictive value of serum lactate on the outcome after major abdominal surgery Arterial blood gas alterations in the retroperitoneal and transperitoneal laparoscopy Fluid and electrolyte disturbance Harvesting buccal mucosa under local anesthesia –feasibility and acceptance for substitution urethroplasty Adenoma of the adrenal gland in women preaparing Urological surgical and anesthesia challenges in pregnancy; Anesthesia for non-obstetric surgery during pregnancy Pyelolithotomy in patient with muscular dystrophy : muscle relaxant – free anesthesia Perioperative outcomes of the laparoscopic and open retropubic radical prostatectomy Laparoscopic radical cystectomy with extracorporeal urine derivation – our experience Possible association between periodontitis and prostatitis Comparasion of anesthesia managements for kidney transplant – through case report. Our inical experience with laparoscopic radical cystectomy Analgesia in kidney transplant recipients Challenges of deceased kidney transplantation in a patient with iliac vein thrombosis Covid infection as devastating post-transplant complication 4. Година на објава: 2019, 2020, 2021, 2023, 2024	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 5. Назив на научното списание: EJA abstract book programme 6. Наслов на трудот: Is normal salin the ideal irrigation fluid during percutaneous nephrolithotomy (PCNL) Anesthetic management of severe perioperative hemorrhage during radical nephrectomy with vena caval thrombectomy; a case report Intraoperative anaphylaxis related to rocuronium; a case report Anesthesia management for adult patient with congenital heart disease for non-cardiac surgery; case report Medium flow oxygenation in a limited resource setting Single – step, multi – step, or no alveolar recruitment maneuver? 7. Година на објава: 2019, 2020, 2024	ДА

4	Претходен избор во насловно звање – насловен доцент, датум и број на Билтен: бр. 1203, од 15.11.2019	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.

Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.

Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Александра Воислав Пановска-Петрушева
(име, татково име и презиме)

Институција: Катедра за анестезиологија со реанимација (ТОАРИЛУЦ-КАРИЛ)
Медицински факултет, УКИМ – Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научни области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Број на активности
1.	Одржување на вежби од прв циклус студии по општа медицина: 1. Вежби на студенти по општа медицина –IX семестар-(100x0.03) 3.0 2. Клиничка пракса на студенти по општа медицина- XI семестар и прва помош-(180x0.03) 5.4 3. Одржување на вежби (клинички, аудиторски или изработка на семинарски труд). -Општа медицина (100x0.06) 6 -Специјализација анестезија со реанимација (10x0.06) 0.6 4. Консултации со студенти во рамки на здравствена и клиничка пракса 2019-2022г. -Консултации со студенти (2019-2022) 370x0.02=7.4 -Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика. (2019-2022) 120x0.02=2.4	24.2
2.	Одржување на настава од втор циклус на студии Специјализанти-предавања -5. (5x 0,05)0,4	0,25
1.	Едукаторска настава на здравствена клиничка пракса 1. Едукатор на 75 специјализанти од областа на специјализацијата анестезија и интензивно лекување - турнус анестезија (8 нед. x 7ч x 0,08 = 4.48 x 75) 3. Едукатор на 16 специјализанти по хирургија, турнус анестезија (4нед x7часа x0.08 x 6=35.84)	371.84
2.	Менторска настава на здравствена клиничка пракса Ментор на 6 специјализанти по анестезија и интензивно лекување (220 недели x 4 часа x 0,08 x 6)	422,4
3.	Настава во школи и работилници Раководител	1,5

	2.Раководител на работилница за „Cardiopulmonary resuscitation (CPR) – Basic Life support (BFS) / Advanced Life support (ALS)“ 42 international medical scientific congress for students and young doctors Учесник 1.Работилница со тема: HANDS ON training for Picc Line / Midline / Implantable Ports under ultrasound guide & Maintenance 2024 1. СЕЕА 2020 2. СЕЕА 2021 3. СЕЕА 2022 4. СЕЕА 2023 5. Новини во урологијата 6. Третман на уринарни инфекции, 2020 7. Моември – почнува битката за машкото здравје 2021 8. Сите аспекти на инфекцијата Covid-19, 2021 9. Дексметомидин и негова клиничка употреба, 2022 10. Тромбопрофилактика, 2023 11. Новини во третманот на БПО 2023 12. Фармакотерапевтски можности во третманот на уролошките заболувања, 2024 13. Современи терапевтски опции за третман на ВРН и LUTS 2024 14. Пролетна уролошка работилница, 2024 1 x 1.5 15 x 1	Вкупно 16.5 бода
	Вкупно	835.63

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учесник на национален научен проект 1. Учесник на национален научен проект: Рана примена на транексамична киселина кај родилки со постпартално крвавење Медицински факултет – Скопје	3

2.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно списание со меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Panovska-Petrusheva, A., Kuzmanovska, B., Jovanovski Srceva, M., Gavrilovska, A., Zafirova, D., Golubic Nichevska, S. Is there an ideal irrigation fluid for percutaneous nephrolithotomy? MJA. ISSN 2545-4366 No.6 2019 2. Angjushev, D., Srceva, M., Panovska-Petrusheva, A., Kokareva, A., Trposka, A. Novel indication for atorvastatin: chronic subdural hematoma. MJA. ISSN 2545-4366 No.6 May 2019 3. Angjushev, D., Srceva, M., Panovska-Petrusheva, A., Kokareva, A., Mojsova Mievskaa, M. The predictive value of serum lactate on the outcome after major abdominal surgery.MJA> ISSN 2545-4366 No.6 May 2019 4.Gavrilovska, A., Shosholcheva, M., Kuzmanovska, B., Kartalov, A., Mojsova, M., Srceva, M., Panovska-Petrusheva, A., Kokareva, A. Arterial Blood gas alterations in retroperitoneal and transperitoneal laparoscopy. MJA. ISSN 2545-4366 No.6 May 2019 5. Gavrilovska, A., Mojsova, M., Dohchev, S., Panovska-Petrusheva, A., Srceva, A., Stavridis, S. Comparison of anesthesia managements for kidney transplant – through case report. Physioacta ISSN 1857-5587 UDK:61 Vol 13 No.1 2019 6. A. Panovska-Petrusheva. Fluid and electrolyte disturbance. Macedonian Journal of Anesthesia supplement. Vol 4 No 3 ISSN2545-4366 2020. 7. S. Dohcev, S. Stavridis, A. Trifunovski, D. Trajkovski, J. Janchulev, S. Saidi, A. Gavrilovska-Brzanov, A. Petrusheva-Panovska, M. Mojsova Mijovska, O. Bushljetikj, K. Dimitrovski, I. Rambabova Bushljetik and G. Spasovski. Covid infection as devastating post-transplant complication. BANTAO Journal 18 (1) 2020. 8. B. Shabani, A. Panovska-Petrusheva et al. Laparoscopic radical cystectomy with extracorporeal urine derivation – our experience. Apollinem Medicum et aesculapium Journal ISSN 0352-4825 Vol. 18 No 2, 2020. 9. O. Ivanovski, A. Panoska-Petrusheva, B. Shabani. Harvesting buccak mucosa under local anesthesia – feasibility and acceptance for substitution urethroplasty. Macedonian Journal of Anesthesia. 2020; 4(3):23-29. 10. Gavrilovska, A., Dohchev, S., A. Panovska-Petrusheva et al. Challenges of deceased kidney translation in a patient with iliac vein thrombosis. BANTAO Journal 2021 11. E. Stefanovska, A. Panovska-Petrusheva. Possible association between periodontitis and prostatitis: a pilot study. Acta	

	Stomatologica Naissi 37 (83), 2146-2157, 2021. 12. Gavrilovska A., A. Panovska-Petrusheva et al. Analgesia in kidney transplant recipients. BANTAO Journal 19 (1), 2021 13. S. Stavridis, A. Panovska-Petrusheva et al. Hand assisted laparoscopic nephrectomy in living donor transplantation initial results. Challenges in the surgery of the urogenital system, Transplantation and Medicine. Macedonian Academy of sciences and arts. ISBN 978-608-203-350-1 2022 14. A. Gavrilovska, A. Panovska-Petrusheva et al. Laparoscopic Donor Nephrectomy in the Republic of North Macedonia. Contributions. Sec. of Med. Sci., XLIV2, 2023 15. Kolevska, S., Gavrilovska Brzanov, A., Kartalov, A., Panovska Petruseva, A., Stavridis, S., Jovanovski-Srceva, M. Adenoma of the adrenal gland in women preparing for pregnancy. Macedonian Journal of Anesthesia Vol.7 No 3, 2023 16. A. Panovska – Petrusheva. Urological surgical and anesthetic challenges in pregnancy; Anesthesia for non – obstetric surgery during pregnancy. MJA supplement Vol. 7 No 3, 2023 17. B. Shabani, A. Panovska-Petrusheva et al. Perioperative outcomes of laparoscopic and open retropubic radical prostatectomy. Journal of the Serbian Medical Society Srp. Arch. Celok Lek. 2023; 151 (7-8): 413-418 15x3 2x5	Вкупно: 55
4.	Апстракти објавени во зборник на конференција - меѓународна 1. S. Stavridis, A. Panovska-Petrusheva. „Hand Assisted“ transperitoneal donor nephrectomy. Abstract book 4th Congress of Macedonian Association of Urology; 2022 2. Dohcev, S., Stankov, O., Saidi, S., Stavridis, S., Janculev, J., Trifnovski, A., Trajkovski, D., Rushai, A., Josifov, A., Mojsova, M., Panovska-Petrusheva, A., Stankov, V., Spasovski, G. Kidney transplantations in R. Macedonia. Is cadaveric kidney transplantation our future? Balkan congress of urology. 2019 3. Mojsova, M., Gavrilovska, A., Panovska-Petrusheva, A., Stavridis, S., Jovanovski Srceva, M. Evaluation of the urological patient admitted to ICU. Macedonoan Medical Journal, Balkan congress of urology. ISSN 0025-1097 April 2019 4. Saidi, S., Janculev, J., Stankov, O., Dohcev, S., Stavridis, S., Panovska-Petrusheva, A., Janevska, V. Growing teratoma syndrome, a case report. Macedonoan Medical Journal, Balkan congress of urology ISSN 0025-1097 April 2019 5. Ivanovski, O., Gurmeheshevski, S., Pejkov, R., Bekteshi, V., Panovska-Petrusheva, A. Buccal Mucosa urethroplasty – what technique for what stricture? Balkan congress of urology. 2019	

	6. Stankov, V., Lozanovski, V., Mostrov, T., Saidi, S., Panovska-Petrusheva, A., Stavridis, S. Laparoscopic transperitoneal pyelolithotomy: case presentation. Macedonian Medical Journal, Balkan congress of urology; 2019 7. Gavrilovska-Brzanov, A., Mojsova Mioska, M., Panovska-Petrusheva, A., Dohchev, S., Stankov, O. Type of anesthesia for endoscopic urological procedures and its impact on analgesia and patient comfort. Macedonian Medical Journal, Balkan congress of urology ISSN 0025-1097. 2019 8. Panovska-Petrusheva, A., Mojsova, M., Gavrilovska, A., Zafirova, D., Golubic Nichevska, S. Effects of lidocaine administration at trocar site during laparoscopic radical prostatectomy on postoperative pain management. Macedonian Medical Journal, Balkan congress of urology ISSN 0025-1097 April 2019 9. Panovska-Petrusheva, A., Mojsova, M., Gavrilovska, A., Golubic Nichevska, S., Zafirova, D. Perioperative use of dexamethasone may decrease postoperative nausea and vomiting in patients undergoing radical laparoscopic prostatectomy. Macedonian Medical Journal, Balkan congress of urology ISSN 0025-1097 April 2019 10. Panovska-Petrusheva, A., Mojsova, M., Gavrilovska, A., Trposka, A., Stojkovska, A., Naumovski, F. Caudal epidural anesthesia for elderly patient undergoing TURP: a case report. Macedonian Medical Journal, Balkan congress of urology ISSN 0025-1097 2019 11. Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A. Cardiopulmonary resuscitation (CPR)-basic life support (BLS) / advance life support (ALS). 42nd international medical scientific congress, book of abstracts ISBN 978-608-4840-24-4, May 2019 12. Saidi, S., Stankov, O., Dohchev, S., Stavridis, S., Panovska-Petrusheva, A. Growing teratoma syndrome – our experience. 13th National Congress of Urology Kosova Urologist Associations June 2019 13. Golubic Nichevska, S., Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A., Mojsova, M., Srceva, M., Shosholcheva, M. Is normal saline the ideal irrigation fluid during percutaneous nephrolithotomy (PCNL)? A case report. The European Anesthesiology Congress Vol.36 IE-Supplement 57 June 2019 Vienna Austria. 14. Naumovski, F., Kuzmanovska, B., Durnev, V., Trposka, A., Panovska-Petrusheva, A., Tolevska, M. Acute adrenal insufficiency management in a patient with pituitary apoplexy in intensive care unit: a case report. The European Anesthesiology Congress Vol.36 IE-Supplement 57 June 2019 Vienna Austria. 15. Toleska, M., Dimitrovski, A., Kartalov, A., Kuzmanovska, B., Panovska-Petrusheva, A., Naumovski, F. Anesthetic management in patient with dilated cardiomyopathy for major abdominal surgery: a case report. The European Anesthesiology Congress Vol.36 IE-Supplement 57 June 2019 Vienna Austria.	

	16. Gorchevska, E., Gavrilovska, A., Ilieva, E., Panovska-Petrusheva, A. Anesthetic management of severe perioperative hemorrhage during radical nephrectomy with vena caval thrombectomy: a case report. The European Anesthesiology Congress Vol.36 IE-Supplement 57 June 2019 Vienna Austria. 17. Ohanesjan, S. Gavrilovska, A., Panovska-Petrusheva, A., Mojsova, M. Case report: TURP syndrome and hemorrhage; VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019. 18. Golubich, S., Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A., Mojsova, M. Comparison between two different anesthesiology regimens for radical laparoscopic prostatectomy. VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019 19. Asprovskaa, K., Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A., Mojsova, M. Impact of the type of anesthesia on Parkinsons disease in patients undergoing urologic surgical interventions. VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019 20. Gorchevska, E., Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A. Impact of CPR workshop on the performance of students.. VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019 21. Panovska-Petrusheva, A. Trends of anesthesia management in kidney transplantation. VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019 22. Golubich, S., Panovska-Petrusheva, A., Gavrilovska, A. Analgo-sedation for endoscopic neurological interventions. VI congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, October 2019 23. Ilieva, E., A. Panovska-Petrusheva. Multidimensional challenging anesthetic aspects of Pheochromocytoma. Congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, 2019 24. Gorchevska, E., A. Panovska-Petrusheva. Difficult intubation by inexperienced physicians using Airtraq. Congress of the Macedonian Society of Anesthesiologists, Reanimations and intensive care medicine, with international participation, 2019. 25. Gjorchevska, E., Petrusheva, A. Medium-flow oxygenation in a limited-resource setting. EJA abstract book 2020;37(58):55 26. Gjorchevska, E., Petrusheva, A. Anesthesia management for adult patient with congenital heart disease for non-cardiac surgery: case report EJA abstract book 2020;37(58):54	

	27. Gjorchevska, E., Petrusheva, A. Intraoperative anaphylaxis related to rocuronium: a case report., EJA abstract book 2020;37(58):20 27x1	Вкупно: 27
5.	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество Предавач на: 1. 6. Македонски конгрес по анестезија, реанимација и интензивно лекување - 2019 Пленарни предавања на научен/стручен собир 1. Артериски крвен притисок, вредности и негова примена во оперативните сали и единиците за интензивна нега; 2019, Дојран 2. Fluid and electrolyte disturbance; 2020, Дојран 3. Уролошки хируршки и анестезиолошки предизвици во бременоста; 2023, Дојран 4. Мултимодален третман на болка, 2021. 1x3 4 x2	Вкупно: 11
	Вкупно	96

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Книга од стручна област - автор/коавтор: 1. Пановска Петрушева, А. , Дурнев, В., Гавриловска, А. Артериски крвен притисок, вредности и негова примена во оперативните сали и единиците за интензивна нега. Срце и циркулација. Курс 3 (циклус 3) СЕЕА 2019 Дојран 2. Дурнев, В., Пановска Петрушева, А. , Андоновска, Б. Симулација во медицинска едукација: срце и циркулација. Курс3 (циклус 3) СЕЕА 2019, Дојран 3. Шошолчева, М., Карталов, А., Кузмановска, Б., Петрушева, А. , Карацова, Д., Андоновска, Б. Кардиопулмонална ресусцитација: основно, напредното и продолжено одржување во живот. ISBN 978-608-4840-38-1. 2020	7 7 7 Вкупно =21
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење 1. Учество во проект на Министерството за здравство: член од тимот за трансплантација на бубрези од жив дарител и кадаверична трансплантација 2. Учество во проект на Министерството за здравство: член на тимот за дисперзирани клиники	

	3. Едукација на специјалисти од Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби и Клиниката за неврологија во траење од 3 месеци за отворање на единици за интензивно лекување каде што активно се применува интензивна респираторна терапија (2 x 3)	Вкупно: 8
1.	Воведување нова лабораториска/клиничка или јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството Прв пат во државата воведена метода 1. Примена на епи-спинална анестезија кај уролошки пациенти 3. Анализа на ацидо-базниот статус при ТУРП Прв пат во институцијата воведена процедура 1. Примена на седален блок при ТУРП 2. Примена на епидурална аналгезија при лапароскопска радикална простатектомија	4 4 1 1 Вкупно: 10
	Вкупно	39

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1.	Раководител на внатрешна организациска единица	3
2.	Награда за научни достигнување во струковата организација 1. Благодарница доделена од лекарска комора на РМ за особен придонес во унапредување на трансплантација и органодарителство 2. Пофалница доделена од МЛД за активно учество во извршување на целите и задачите на македонското лекарско друштво 3. Благодарница доделена од МЛД за активно учество во извршување на целите и задачите на македонското лекарско друштво 4. Плакета доделена од МЛД за значаен придонес во остварувањето на целите и задачите на македонското лекарско друштво	3 3 3 3 Вкупно: 12
3.	Предавања на институции од јавен интерес, културно информативни центри: 1. Предавања на лекари од итната медицинска помош (Министерство за здравство)	1
	Вкупно	16

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	835.63
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	96
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	39
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	16
Вкупно	986.63

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.

Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.

Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

Насл. доц. д-р Весна Дурнев

1. Биографски податоци

Насл. доц. д-р Весна Дурнев е родена е на 19.12.1967 год. во Скопје, Р Македонија. Основно и средно училиште завршила во Скопје со одличен успех. Медицински факултет при УКИМ завршила во 1994 год. со просечен успех 8,5.

Вработена е на Клиниката за анестезија, реанимација и интензивно лекување од 2002 год. Специјализацијата анестезиологија со интензивно лекување ја завршила во 2008 год. Супспецијализацијата по педијатриска анестезиологија ја завршила во 2024.

Кандидатката е раководител на Одделот за анестезиологија и реанимација кај пациентите на неврохирургија на дел КАРИЛ при ЈЗУ УК за трауматологија, ортопедски болести, анестезија, реанимација и интензивно лекување и ургентен центар – Скопје.

На 23.5.2008 година била избрана за помлад асистент на Медицински факултет по предметот Анестезиологија со реанимација, а на 21.3.2011 била избрана за асистент на Медицински факултет по предметот Анестезиологија со реанимација.

Во 2017 година ја пријавила својата докторска дисертација на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Евалуација на ефектот на хипертоничен натриум хлорид врз мозочната оксигенација и врз мозочната релаксација при краниотоми“ ја одбрала на 14.12.2017 година, пред Комисија во состав: проф. д-р М. Шошолчева, проф. д-р З. Николова-Тодорова, проф. д-р С. Јовковски, проф. д-р А. Арсовски и проф. д-р М. Шољакова. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област медицински науки, анестезија со реанимација и клиничка медицина.

На 15.12.2018 година е избрана во звањето насловен доцент на Катедрата за анестезиологија со реанимација од областа анестезиологија со реанимација и здравствена нега.

Кандидатката активно се служи со англиски јазик.

1. Наставно-образовна дејност

Во настава по анестезија со реанимација, д-р Весна Дурнев се вклучила од мај 2008 год. кога е избрана за помлад асистент, а во март 2011 е избрана за асистент.

Учествува во наставно-образовниот процес на I и II циклус студии на студиска програма на Медицинскиот факултет во Скопје. Коментор и едукатор е на специјализанти на Катедрата за анестезија со реанимација, како и едукатор во Медицинскиот симулациски центар за основно и напредното одржување во живот.

Учествува и во наставата за сестри на прв циклус тригодишни студии. Ги изработува елаборатите за втор циклус за сестри за специјализација по анестезиологија со реанимација и на сестрите за специјализација по интензивна нега. Учествува и во нивната теоретска и практична настава.

Учествувала во континуирана медицинска едукација на симпозиуми, школи, работилници и стручни состаноци како предавач и организатор. Била поканет предавач на голем број интернационални конгреси и симпозиуми со пленарни предавања.

Насл. доц. д-р Весна Дурнев доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет, во периодот 2013 – 2017 год. Според евалуацијата, одржувала вежби по предметите: Анестезиологија со реанимација (за општа медицина), Здравствена нега (медицински сестри и техничари), Ургентна медицина со анестезија и реанимација (медицински сестри и техничари) и Прва медицинска помош и добила просечна оценка 9,24.

Од 2015 година активно е вклучена во едукацијата на голем број специјализанти, студенти, високи сестри како едукатор на Медицински симулациски центар.

2. Научноистражувачка активност

Во учебната 2001/2002 год. како стипендист на Министерството за надворешни работи на Италија успешно ја одбранила својата теза: „Initial investigation on Causes for Low Employment rate among female Population belong to Albanian and Roma Ethnic Group“ на Институтот за јавно здравје „G. Sanarelli“ при Универзитетот „La Sapienza“ во Рим, Италија и го завршила успешно проектот за менаџмент на сиромаштија и здравје во март 2002.

Во 2017 година ја одбранила докторската дисертација на тема: „Евалуација на ефектот на хипертоничен натриум-хлорид врз мозочната оксигенација и врз мозочната релаксација при краниотомии“ при Медицинскиот факултет во Скопје.

Автор е и коавтор е на повеќе од 50 научни трудови од областа анестезија со реанимација и интензивно лекување, објавени во списанија со меѓународни уредувачки одбор и зборници од научни собири. Има одржано предавања на интернационални стручни состаноци, како и секциски предавања.

3. Стручно-апликативна дејност

Насловен доцент д-р Весна Дурнев активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Клиниката за анестезија, реанимација и интензивно лекување, каде што врши стручна дејност како специјалист анестезиолог и реаниматолог и остварила експертски активности и воведување нови вештини кои се изведуваат на Универзитетската клиника за анестезија, реанимација и интензивно лекување при Медицинскиот факултет во Скопје.

Раководител е на Одделот за анестезија и реанимација на неврохируршки пациенти и секојдневно е одговорна и за интензивен третман на пациентите во Единицата за интензивно лекување при УК за неврохирургија.

Насл. Доц. д-р Весна Дурнев во текот на специјализацијата била на стручен престој во САД, од два месеца на Универзитетот на Калифорнија, Лос Анџелес (UCLA), во 2014 год. каде што на Одделот за анестезија и периоперативна медицина активно учествува за едукација за напреднат хемодинамски мониторинг и ултразвучно водени периферни нервни блокови, како и едукација за менаџирање на акутна болка, неврохируршко интензивно лекување и медицинска симулација. Стручно усовршување остварила и со студиски престои во Италија, Србија, Словенија, Турција.

Учествува активно во Програмата за трансплантација како болнички координатор и е дел од тимот која ја изведува првата трансплантација на срце и во Македонија.

Предава на симпозиуми, курсеви и стручни состаноци. Учесник е, како на домашни, така и на меѓународни конгреси и симпозиуми, со усна презентација на сопствени трудови и постер-презентации.

Членува во комисији при Министерството за здравство и Медицинскиот симулациски центар. Била член на Комисијата за терцијарно здравство во Лекарската комора на Македонија во 2015 – 2016, а во моментот е член на Комисијата за реформи во здравство при ЛКМ.

Член е на Здружението на лекарите по анестезија, реанимација и интензивно лекување (ЗЛАРИЛ), Здружението на критично болни пациенти, како и во меѓународни професионални здруженија, член е на Европското здружение на анестезиолози (ESA).

Од 2022 година е назначена за претседател на Здружението на лекари по анестезија, реанимација и интензивно лекување. Организира неколку стручни состаноци и работилници. Назначена е за претседател на Конгресот и претседател на Организациониот одбор на претстојниот Конгрес на лекарите по анестезија и интензивно лекување во април 2024.

4. Почести и награди

- Благодарност од Владата на Република Северна Македонија за придонес за првата трансплантација на срце.
- Награда „13 Ноември“ од градоначалникот на Скопје, за придонес во првата трансплантација на срце.
- Благодарница за придонесот во подготовката и реализацијата на обуката за медицински вештини организирана од Медицински симулациски центар за едукација на специјализанти, студенти и сестри во рамките на Медицинскиот факултет, Министерство за здравство и Лекарска комора на Македонија.
- Благодарница за придонес во програмата за трансплантација од Лекарската комора на Македонија.
- Благодарница за придонесот за Летната школа за ургентна медицина во организација на Европско студентско здружение и Медицински факултет – Скопје.
- Благодарница за професионално работење и хуманост од амбасадорот на Руската амбасада.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Весна Милан Дурнев

Институција: Медицински факултет – Скопје

Научна област: АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА, АНЕСТЕЗИОЛОГИЈА СО РЕАНИМАЦИЈА, ЗДРАВСТВЕНА НЕГА

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ – НАСЛОВЕН ВОПРЕДЕН
ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,5.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: анестезиологија, анестезиологија со реанимација и здравствена нега.	ДА
3	Објавени најмалку пет научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1.Назив на научното списание: Macedonian Journal of Anaesthesiology 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 30, Обединето Кралство Италија, Србија, Турска, Албанија, Израел, Бугарија, Норвешка, Латвија 3. Наслов на трудот: Analgo sedation in paediatric patients 4. Година на објава: 2024 1.Назив на научното списание: Archives of Public health 12(2):15-24 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 18, Германија, Австралија, Србија, Словачка, Романија, Израел, Бугарија. 3. Наслов на трудот: Epidural analgesia for intractable cancer pain - An old story used until now DOI: 10.3889/aph.2020.5198 4. Година на објава: 2020 1.Назив на научното списание: Physioacta Vol 14 No 1 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 17, Италија, Србија, Турција, Хрватска, Израел, Бугарија, 3. Наслов на трудот:	

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	
	Role of Radiological variables, clinical picture and values of C-reactive protein and leukocytosis in the brain oedema development and early intrahospital mortality in patients with haemorrhagic cerebrovascular insult 4. Година на објава: 2020 1. Назив на научното списание: Macedonian Journal of Anaesthesiology, Vol 4. No 3. Supplement No 1 СЕЕА 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 30, Обединето Кралство Италија, Србија, Турција, Албанија, Израел, Бугарија, Норвешка, Латвија 3. Наслов на трудот: Sepsis and Septic Shock. Review of current approaches for preventing diagnosos and treatment 4. Година на објава: 2020	
3.3	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Наслов на книгата: Suggestions for Addressing Clinical and Non-Clinical Issues in Palliative Care 2. Chapter: Multimodal Pain Management in Setting of Palliative Care 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Обединетото Кралство на Англија 3. Издавач, година и место на издавање/објавување: Intech open, 2021, Open Avcess peer Reviewed Chapter	
3.4	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 1. Назив на зборникот: Bioevents 2. Назив на меѓународниот собир: Brain Health Innovation and Technologies, Viena 3. Имиња на земјите: Австрија, Германија, Израел, Америка, Италија 4. Наслов на трудот: Evaluation of effect of hypertonic saline on brain relaxation and brain oxygenation in supratentorial brain tumor surgery 5. Година на објава: 2019	
4	Претходен избор во насловно звање – насловен доцент, 1. датум и број на Билтен: бр. 1203, од 15.11.2019	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.
 Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.
 Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Весна Милан Дурнев

Институција: Медицински факултет, УКИМ, Скопје, Катедра за анестезиологија со реанимација, (ТОАРИЛУЦ-КАРИЛ)

Научна област: анестезиологија, анестезиологија со реанимација и здравствена нега

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Број на активности
1.	Одржување на вежби од прв циклус студии по општа медицина: 1. Вежби на студенти по општа медицина –IX семестар-(100x0.03) 3.0 2. Клиничка пракса на студенти по општа медицина- XI семестар и прва помош-(180x0.03) 5.4 3. Одржување на вежби (клинички, аудиторски или изработка на семинарски труд). -Општа медицина (100x0.06) 6 -Специјализација анестезија со реанимација (10x0.06) 0.6 4. Консултации со студенти во рамки на здравствена и клиничка пракса 2019-2022г. -Консултации со студенти (2019-2022) 370x0.02=7.4 -Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика. (2019-2022) 120x0.02=2.4	24.2
2.	Одржување на настава од втор циклус на студии Специјализанти – предавања -5. (5x 0,05)	0,25
3.	Едукаторска настава на здравствена клиничка пракса 1. Едукатор на 70 специјализанти од областа на специјализацијата анестезија и интензивно лекување - турнус анестезија (8 нед. x 7ч x 0,08 = x 70)	313.6
4.	Менторска настава на здравствена клиничка пракса Ментор на 7 специјализанти по анестезија и интензивно лекување (220 недели x 4 часа x 0,08 x 7)	492.8
4.	Настава во школи и работилници -<u>раководител</u>	

	1. Примена на ултразвук во анестезија и интензивно лекување, 20.5.2023, Скопје 2. POCUS во анестезија, 18-19.11.2022, Скопје 3. Напредно одржување во живот, 43th International Medical Scientific Congress, 20-24.5.2022, Ohrid 4. Едукатор на МСЦ <u>-учесник</u> 1. CEEA 2023 2. CEEA 2020 3. CEEA 2021 4. CEEA 2022 5. Работилница за неврохуруршки мониторинг, Комо, Италија. 2019 6. 1st Intersectional Symposium of Macedonian and Serbian association of cardiac, thoracic, vascular and endovascular surgery, 18.6.2022, Skopje 7. Примена на ултразвук во анестезија и интензивно лекување, 20.5.2023, Скопје 8. Point of Care Ultrasound Меѓународен симпозиум, Нови Сад, 21-22.09, 2022 9. Euroanaesthesia in person, 2022, Milano, Italy 10. Euroanaesthesia in person, 2023, Glasgow, UK 11. Balkan States Anaesthesia days, VIII, ARUD, Ankara, Turkey, 2023 12. TAIEX Workshop on strengthening the capacity of the national transplant system, 6-7 September, 2022 13. POCUS Workshop, 21-22.9.2022. Novi Sad 14. TARK, 3-6.11.2022, Antalya, Turkey 15. POCUS во анестезија, 18-19.11.2022, Скопје 16. I Работилница за трансплантација на солидни оргни и коскена срцевина во Република Македонија. 10-11.12.2022 17. Примена на раствори со хидроксиетилскроб во согласност со одобрените информации за лекот, 3.12.2022 18. 20. Конгрес на МЛД, 10-20.11.2020, Скопје 19. Дексмететомидин и негова клиничка употреба 14.10.2022- Скопје 20. World Sepsis Congress Spotlight, Novel Therapeutic and Diagnostic Approaches for COVID-19 and Sepsis, 27.04.2022 21. 3rd. Transplant Coordinator Course, 25-29 November. 2019.IstanbulTurkey. (ITN) 22. VI македонски конгрес по анестезија, реанимација и интензивно лекување, 24-27.10.2019, Охрид 23. 8th Slovenian Congress of Anaesthesiologists, 30.9-02.10.2022 24. Интензивна нега, ургентна медицина, крв и трансфузија на крв, CEEA, Дојран, окт. 2020	

	25. XVI Conference of Albanian Society of Anaesthesiology and Intensive Care, Tirana, 2022 26. 46th Symposium of Intensive medicine, Zagreb, Croatia. 30.11-02.12.2023 27. NeuroIntensive Care: update 2021, Università Degli Studi di Milano Bicocca, 11 January -31 March, 2021 28. International Women in Intensive and Critical Care network (iWIN 2021), Catania, Italy 29. First International Congress of FSA, 06-9.10.2022, Skopje 30.1st Montenegrin Congress of Anesthesiologists and intensivists, 13-15 October 2023 31. Едукатор за Основно и напредно одржување во живот, курс, Медицински симулациски центар, ноември 2022 г. 32. Статистичка обработка на податоци – двомесечна обука, 2021 33. Управување со ЕУ-фондови- двомесечна обука, 2022 4 x 1.5 33 x 1	Вкупно 37.5 бода
	Вкупно	868.35

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активност:	Поени
1.	Учесник на национален научен проект 1. Учесник на национален научен проект: Рана примена на транексамична киселина кај родилки со постпартално крвање Медицински факултет – Скопје	Вкупно: 3
2.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно списание со меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Marija Sholjakova, Vesna Durnev, Zlate Shuplinoski, Biljana Kuzmanovska, Andrijan Kartalov, Venko Filipce. Intensive treatment of traumatic brain injury patients. Anesthesia, Pain and Intensive care, OMICS Publishing group Medical Journals. 2. V. Durnev, Sepsis and Septic Shock. Review of current approaches for preventing diagnosos and treatment. Macedonian Journal of Anaesthesiology. Vol 4. No 3. Supplement No 1 CEEA. Oct. 2020 3. M. Sholjakova, V. Durnev. Epidural analgesia for intractable cancer pain - An old story used until now. Archives of Public health 12(2):15-24 July2020. DOI: 10.3889/aph.2020.5198 4. Mihajlovska Rendevska, A. Rendevski, V., Aleksovsk B., Shuntov, B., Durnev, V., at all. Role of Radiological variables, clinical picture and values of C-reactive protein and leukocytosis in the brain oedema development and early intrahospital mortality in patients with haemorrhagic cerebrovascular insult. Physioacta Vol 14 No 1 2020.	

	5. V.Durnev, Analgosedation in pediatric population Macedonian Journal of Anaesthesiology. Vol 4. No 3. Supplement Vol VII, No 3 2 x 5 3x3	Вкупно: 19
4.	Апстракти објавени во зборник на конференција – меѓународна 1. Naumovski, F., Kuzmanovska, B., Durnev, V., Trposka, A., Petrusheva, A., Toleska, M. Acute adrenal insufficiency management in a patient with pituitary apoplexy in Intensive Care Unit: a case report. European Journal of Anaesthesiology. Vol. 36. Suppl. 57: 218. June 2019 2. Trposka, A., Toleska, M., Naumovski, F., Durnev, V., Dimitrovski, A. Anaesthesia for pilonidal sinus surgery in a patient with dilated cardiomyopathy. Case report. European Journal of Anaesthesiology June 2020. Vol 37 Suppl 37 399 3. V. Durnev, F. Naumovski1, V. Rendevski , M. Temelkovska-Stevanovska, M. Sholjakova. Effect of hypertonic saline versus mannitol on brain relaxation and brain oxygenation during supratentorial craniotomy. European Journal of Anaesthesiology Vol. 40 Suppl. 61: 216. June 2023 4. B. Shuntov, V. Filipce, V. Rendevski, A. Chaparoski, A. Dimovska Gavrilovska, A. Zhupanoski, V. Durnev. Case report of Th11–Th12 dorsolateral disc herniation associated with progressive spastic paraparesis treated surgically via dorsolateral pedicle sparing transfacetal microdiscectomy EANS 2022: 1114 5. V. Durnev, M. Sholakova. Evaluation of effect of hypertonic saline on brain relaxation and brain oxygenation in supratentorial brain tumor surgery. Book of abstracts. The International Congress on Brain health Innovation and technologies. Vienna, 27-28.5.2019 6. Gavrilovska Brzanov, A., Kuzmnovska, B., Kartalov, A., Mojsova Mijovska, M., Petrusheva-Panovska, A., Durnev, V., Srceva Jovanoski, M., Golubic, S. Analgo-Sedation for endoscopic Urological Interventions. VI Macedonian congress of Anesthesiology, Reanimation and Intensive Care. 24-27.10. 2019 Ohrid, Macedonia. Abstract Book p.207. 6 x 1	Вкупно: 6
5.	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество 1. 46th Symposium of Intensive Medicine: Importance of implementing Delirium Clinical Practice Quidelines for preventing Post- Intensive Syndrom, 30.11-02.12.2023, Zagreb, Croatia 2. XVI Conference of Albanian Society of Anaesthesia and intensive care: Integration of point-of-care ultrasound (POCUS) into anesthesia residency programs, 02-03. Decembar, 2022. Tirana, Albania 3. I st International Congress of Intensive Care and Perioperative Medicine of Albanian Society of Intensive Care and Kosova Society of Intensive Care and perioperative medicine: Role of Gut-Brain Axis in Acute Neurological Disorders 29-30.09, 2023 Prishtina 4. The National 56. TARK Congress 2022: Postoperative Mental disorders in elederly people, 3-6 November 2022, Antalya Пленарни предавања на научен/стручен собир	

	1. Дексмететомидин и негова клиничка употреба, 14.10.2022, Скопје 2. ПОКУС во анестезија, 18-19.11.2022, Скопје 4 x 3 2 x 2	Вкупно: 16
6.	Модератор на интернационални когреси (1 x 4)	4
	Вкупно	48

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Книга од стручна област - автор/коавтор: 1. Учебно помагало за основно и напредно одржување во живот кај возрасни и деца, Медицински симулациски центар, 2024 https://msc.gov.mk/wp-content/uploads/2024/05/medicinski-simuaciski-centar-final-1_compressed.pdf 2. Пановска Петрушева, А., Дурнев, В., Гавриловска, А. Артериски крвен притисок, вредности и негова примена во оперативните сали и единиците за интензивна нега. Срце и циркулација. Курс 3 (циклус 3) СЕЕА 2019, Дојран 3. Дурнев, В., Пановска Петрушева, А., Андоновска, Б. Симулација во медицинска едукација: срце и циркулација. Курс 3 (циклус 3) СЕЕА 2019 Дојран 4. V. Durnev, M. Sholjakova. Multimodal Pain Management in the Setting of Palliative Care. Book Palliative Care. Chapter. 2021 IntechOpen, DOI: 10.5772/intechopen.96579 15. M. Sholjakova, A. Sivevski, V. Durnev et al. Evaluation of low dosage spinal anesthesia in pregnant and non-pregnant patients. Book of Advances in Medicine and Biology, Vol. 113, Chapter 4. ISBN: 978-1-53610-669-5, 2017 Nova Science Publishers, Inc. Превод 2. 50 години Медицински факултет – Скопје 5 x 7 1 x 3	Вкупно =38
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење Едукатор во Медицински симулациски центар 1. БЛС – основно одржување во живот со автоматски надворешен дефибрилатор 2. АЛС – напредно одржување во живот 3. Едукација на едукатори – Training of the trainers 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024	Вкупно: 21

	3 x 6	
3.	Воведување нова лабораториска/клиничка или јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството Првпат во државата воведена метода 1. Намалување на интракранијален притисок со употреба на хипертоничен натриум хлорид 2. Невроминиторинг при операции на медула спиналис 3. НИРС при краниотомии 3 x 4	Вкупно: 12
5.	Субспецијализација детска анестезија	1
6.	Подготовка на национални документи -стратегии, програми елаборати 1. Елаборат за Стручни специјалистички студии за медицинска сестра/техничар – специјалист по интензивно лекување, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, 2023 2. Елаборат за Стручни специјалистички студии за медицинска сестра/техничар – специјалист по анестезија и реанимација, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2023 2 x 3	Вкупно: 6
7.	Стручна активност од областа на јавното здравство и соодветната област Изработка на водич за КОВИД-19 – Менаџмент на дишен пат, МЛД, 2020 2 x 1	Вкупно: 2
	Вкупно	80

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1.	Раководител на внатрешна организациска единица	3
2.	Државна награда за научни постигнувања и уметнички постигнувања 1. Благодарница од претседателот на Владата за придонес во кадаверичната трансплантација – Прва трансплантација на срце (учесник во тимот) 2. Наградата „13-Ноември“ на Град Скопје од областа на здравствена заштита (учесник во тимот) 2 x 2	Вкупно: 4
3.	Награда за научни постигнување во струковата организација 1. Благодарница доделена од лекарска комора на РМ за особен придонес во унапредување на трансплантација и органодарителство 2. Благодарница (ЛКМ) за пожртвуваност, стручност, професионалност при укажување медицинска помош на повредените во Куманово	

	3. Благодарница (Медицински симулациски центар – МСЦ) за придонес при подготовка и спроведување обуки 4. Благодарница од Европската асоцијација на медицински студенти 2019 5. Благодарница од Европската асоцијација на медицински студенти 2021 6. Благодарница од Амбасадата на Руската Федерација за професионалност 6 x 3	Вкупно: 18
4.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир 1. Член на научен одбор – 7. Македонски конгрес за анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, 4-7 април 2024, Охрид 2. Член на научен одбор – 15th International Congress of Intensive Care Medicine, 12-13.4.2024 Zagreb, Croatia 3. Член на организациски одбор - I македонска конференција за алтернативи во трансфузијата кај критични болен пациент, 16 – 17 ноември, Скопје, Хотел „Белви“ 3 x 1	Вкупно: 3
5.	Претседател на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир 1. Дексмететомидин и негова клиничка употреба, 14.10.2022, Скопје 2. ПОКУС во анестезија, 18-19.11.2022, Скопје 3. Третман на дијабетична кетоацидоза, 16.3.2023 г., Скопје 3 x 1	Вкупно: 3
6.	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир 1. 7. Македонски конгрес за анестезиологија, реанимација и интензивно лекување, 4-7 април 2024 г., Охрид 1 x 2	2
7.	Студиски престој во странство 1. Универзитет „La Sapienza“ во Рим, Италија, окт. 2019-април 2002, Poverty Master Course 2. Универзитет „УКЛА“, Лос Анџелес, Fellowship at Departemnt of Anaesthesiology and Perieoperative medicine, David Geffen School of medicine 3. Neurointensive Care and neuromonitoring, Como, Italy, 2019 4. Школа за трансплантација, Истанбул, 2019 1 x 1 3 x 0.5	Вкупно: 2.5
8.	Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност 1. Balkan Anaesthesia Platform, 2023	2
9.	Координатор за одредена стручна област 1. Болнички координатор за земање и пресадување на делови од човечко тело. Решение бр.03-2883/1 од 26.10.2022, Министерство за здравство	Вкупно: 3

	1 x 3	
11.	Претседател на здружение поврзано со структурата ЗЛАРИЛ април 2022-	2
12.	Член на Управен одбор на здружение поврзано со структурата	0.3
13.	Учество во комисии и тела на државни и други органи 1.Комисија за етички прашања за одобрување на студија “Опсервациона студија за евалуација на епидемиологијата на хируршкии индуцирана акутна бубрежна повреда, 15.10.2020 2.Комисија за спроведување на стручен надзор, Лекарска комора на РМ, бр. 2101-2120/4, 7.11.2019 3.Стручна комисија за набавка на медицински потрошен материјал, ЈЗУ Клиника за неврохирургија, Неврохирургија, бр. 05-248/2, 5.3.2020 4.Комисија за техничка спецификација за набавка на 2 манекени за едукација на вештини, Медицински симулациски центар, бр. 02-238/1, 24.10.2019 5.Комисија за спроведување на обука за обучувачи (едукатори) за модулите ООЖ, НОЖ, ТОЖ, Медицински симулациски центар, бр. 02-42/1, 21.2.2019 6.Работна група со цел ставање во функција на опремата во установата Медицински симулациски центар – Скопје, Министерство за здравство, бр. 03-501/1, 10.3.2023 г. 6 x 1	Вкупно: 6
	Вкупно	48.8

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	868.35
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	48
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	80
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	48.8
Вкупно	1045.15

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.
 Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.
 Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатките, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на кандидатките: насл. доц. Александра Пановска Петрушева, насл. доц. д-р Дафина Карацова, и насл. доц. Весна Дурнев.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатките од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека насл. доц. Александра Пановска Петрушева, насл. доц. д-р Дафина Карацова и насл. доц. Весна Дурнев, поседуваат научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни, соработнички звања, насловни звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнуваат сите услови да бидат избрани во насловни вонредни професори по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, насл. доц. Александра Пановска Петрушева, насл. доц. Весна Дурнев и насл. доц. Дафина Карацова да бидат избрани во насловни вонредни професори по предметите од наставно-научните области: анестезиологија, анестезиологија и реанимација и здравствена нега.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јасминка Нанчева, с.р.

Проф. д-р Атанас Сивевски, с.р.

Проф. д-р Марија Јовановски Срцева, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ДВА НАСТАВНИКА ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ РАДИОЛОГИЈА
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 2.9.2024 година, за избор на два наставника во сите наставно-научни звања во наставно-научната област радиологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, донесена на 25.9.2024 година бр. 02-4660/15, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Елизабета Стојовска Јовановска, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Билјана Пргова Велјанова, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Петар Јаневски, доцент на Медицинскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на два наставника во сите наставно-научни звања во наставно-научната област радиологија, во предвидениот рок се пријавија ас. д-р Соња Николова и ас. д-р Димитар Вељановски.

Д-Р СОЊА НИКОЛОВА

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Соња Николова е родена на 8.8.1981 година во Струмица. Основно и средно образование завршила во Струмица, на 10.6.2000 година, како првенец на генерацијата. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дипломирала на 2.10.2006 година, со просечен успех 9,0. Во текот на студирањето била корисник на стипендија од Министерството за образование и наука за талентирани студенти. Работела како општ лекар, а потоа и како лекар специјалист радиодијагностичар во ЈЗУ Општа болница – Струмица, од 3.10.2008 до септември 2014 година. Во периодот 2008 – 2013 година ја реализирала специјализацијата по радиодијагностика на Институтот за радиологија при Медицинскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. На 18.4.2013 година се здобива со звање специјалист по радиодијагностика. Хонорарно работи како лекар специјалист радиодијагностичар во Клиничката болница во Штип, на Одделот за КТ и МРИ невродијагностика и мускулоскелетна радиодијагностика од 2013 до 2014 година, како и во Поликлиника „Јане Сандански“ – Скопје, на Одделот за компјутеризирана томографија од 2016 до 2017 година. Во периодот 2017 – 2019 година ја реализирала супспецијализацијата по торакална радиологија на Институтот за радиологија при Медицинскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. На 18.4.2019 година се здобила со звањето супспецијалист по торакална радиологија. Вработена е на Универзитетскиот институт за радиологија од 1.9.2014 година како лекар супспецијалист по торакална радиологија на Одделот за торакална и кардиоваскуларна радиодијагностика. На 3.7.2024 е назначена за вршител на должноста директор на ЈЗУ Институт за радиологија во Скопје.

Во учебната 2015/2016 се запишала на трет циклус (докторски) студии – Клиничка медицина, потесна област: радиодијагностика, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје кои успешно ги завршила на 27.9.2023 година со просечна оценка 9,71 и се стекнала со научен назив доктор на медицински науки – клиничка медицина од областа на радиологијата, на тема: „Прогностичката вредност на компјутеризираната томографска пулмонална ангиографија кај пациенти со акутна белодробна емболија“, пред Комисијата за одбрана во состав: проф. д-р Златица Димитријевиќ Гошева (претседател), проф. д-р Надица Митреска (ментор), проф. д-р Михаел Груневски (член), проф. д-р Василчо Спиров (член) и проф. д-р Маја Јакимовска Димитровска (член).

Кандидатката активно се служи со англиски јазик и поседува Уверение за познавање на англискиот јазик – ниво Ц2 (CEFR), издадено на 7.11.2023 година од Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје.

На 1.7.2016 година е избрана за асистент-докторанд на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во областа радиологија. Во моментот е асистент по предметот Радиологија на Медицинскиот факултет во Скопје и е активно вклучена во подготовката и изведувањето на практичната настава за студенти по медицина, како и едукација на специјализанти на Катедрата за радиологија при Медицинскиот факултет во Скопје. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1310 од 1.7.2024 година.

Д-р Соња Николова е активен член на следниве асоцијации: Македонско лекарско друштво (МЛД), Асоцијација на радиолозите на Македонија каде што е дел од комитетот за едукација, Македонското здружение за радиологија на дојка, Европското здружение на радиолози каде што е претставник на РС Македонија во комитетот за едукација, член на Европското здружение на торакални радиолози, Европското здружение на кардиоваскуларни радиолози, член на Радиолошко друштво на Северна Америка, Американскиот колеџ на радиолози, Друштвото на американски радиолози и Друштвото на торакални радиолози на Северна Америка.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1121 од 15.4.2016, Билтен бр. 1238, од 15.5.2021 и билтен бр. 1310 од 1.7.2024 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на целата поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во текот на изминатите години има остварено активно учество на национални и интернационални конгреси, симпозиуми и едукативни работилници и автор и коавтор е на повеќе од 46 трудови од областа на радиологијата, како и автор и коавтор на три поглавја од Практикумот за вежби по Клиничка радиологија 1, за студенти по општа медицина и стоматологија.

Во рамките на своето стручно усовршување посетувала повеќе курсеви, стручни обуки и студиски престои. Дел од објавените трудови објавени во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание) или меѓународен уредувачки одбор се рецензирани во Билтените на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр. 1121 од 15.4.2016, бр. 1238, од 15.5.2021 и Билтен бр.1310 од 1.7.2024 година.

3. СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во текот на 2009 година, д-р Соња Николова активно учествува на двонеделен курс од патологија на дојка, мамографија и УЗ контролирани интервентни процедури на дојка, на Одделот за Имиџинг на дојка при Медицински центар, Струмица, организирано од Фондација „Борис Трајковски“ во соработка со Radiology Mammography International, Acron, Ohio и под супервизија на Д-р Ричард Хирш, Д-р Ненси Ваден (M.D. Clinical Associated Professor in Memorial University of Newfoundland) и Д-р Карен К. Линдфорс (M.D., University of California, Davis Medical Center).

Во текот на 2016 година, д-р Соња Николова остварува двомесечен едукативен престој организиран од Министерството за здравство на Р Македонија во Истанбул, Турција, Клиничка болница – Чапа, од областа на КТ раководена трансторакална биопсија на пулмонални лезии. Во текот на престојот била активно вклучена и кои процедури веднаш по враќањето се успешно имплементирани и се секојдневен дел од работниот процес на одделот за КТ водени интервентни процедури при Универзитетскиот институт за радиологија.

Во јуни, 2022 година, д-р Соња Николова учествувала на Еразмус курс за кардиоваскуларен МРИ со КТ корелација во Солун, Р Грција, под менторство на проф. д-р Александрос Калифатидис од Универзитетот „Аристотел“.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Соња Кирил Николова*

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Универзитетски институт за радиологија
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: *Клиничка медицина, радиологија*

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ДОЦЕНТ

А	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,00	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: медицински науки, поле: клиничка медицина, подрачје: радиологија.	ДА
3	Објавени најмалку четири научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Acta morphologica 2. Назив на електронската база на списанија: NLM 3. Наслов на трудот: Evaluation of the relationship between pulmonary arterial obstruction index and several CT markers of right ventricular dysfunction in patients with acute pulmonary embolism. 4. Година на објава: 2021	ДА
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува	ДА

	две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: KNOWLEDGE-International Journal 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): вкупно 18, Македонија- 3, Србија- 3, Црна Гора- 2, Хрватска- 1, Косово- 1, Албанија- 1, Бугарија- 5, Русија- 1, Романија- 1. 3. Наслов на трудот: OPTIMIZING RADIATION EXPOSURE IN PEDIATRIC CT EXAMS. 4. Година на објава: 2024	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: Journal of Morphological Sciences- JMS 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): вкупно 32, Македонија- 12, Србија- 8, Црна Гора- 2, Хрватска- 1, Бугарија- 1, Полска- 1, Ерменија- 1, Босна- 2, Украина- 1, САД- 2. 3. Наслов на трудот: Comparative analysis of ultrasound and magnetic resonance imaging for the early detection of cryptorchidism in children and its correlation with orchidopexy findings. 4. Година на објава: 2024	ДА
3.4	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: Current Pediatric Research 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): вкупно 58, Македонија- 1, Србија- 1, Грција- 1, Италија- 8, Индија- 3, Египет- 4, Саудиска Арабија- 2, Бразил- 5, Кина, САД, Јапонија итн. 3. Наслов на трудот: Importance of CT imaging in pediatric cochlear implantation: Emphasis the significance of the BCNC width. 4. Година на објава: 2022	ДА

3.5	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: МАСА, МАНУ 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): вкупно 27, Македонија- 10, Србија- 2, Бугарија- 1, Австралија- 1, Франција- 1, Турција- 1, Полска- 1, Словенија- 1, САД- 2, Хрватска- 1, Германија- 2,	ДА
	Австрија- 2. 3. Наслов на трудот: Bony cochlear nerve canal as a predictor for cochlear nerve status in prelingually deaf children. 4. Година на објава: 2023	
4	Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа 1. Странски јазик: англиски 2. Назив на документ: Уверение за познавање на англиски јазик, Cambridge English, PET, Council of Europe level B2 3. Издавач на документот: British Council Macedonia 4. Датум на издавање на документот: 16.5.2015 година	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Елизабета Стојовска Јовановска, с.р.
Проф. д-р Билјана Пргова Велјанова, с.р.
Доц. д-р Петар Јаневски, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Соња Кирил Николова*

Институција: Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Универзитетски институт за радиологија

Научна област: *Клиничка медицина, радиологија*

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред . бр	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување настава	
	Одржување на вежби од прв циклус студии по предметот Радиологија, 2016 – 2024 година (Медицински факултет), 6 часа x 135 недели x 0,03	24,3
2.	Консултации со студенти	5.4
	(Од 2016 до 2024 година), 2700 студенти x 0,002	
3.	Ментор и едукатор на здравствена едукација	
	Едукатор на здравствена едукација на 23 кандидати 7 часа x 75 недели x 0,08	42
4	Настава во школи и работилници	
4.1	Работилница организирана од СОМА во март 2021 година, на тема „Радиолошки манифестации на КОВИД-19“	1
4.2	Семинар „Ургентни состојби од интерна медицина и педијатрија низ прикази на случаи, радиодијагностика и интервентна радиологија“, во ноември, 2022 година, организиран од ЗСМ	1
4.3	Прва менторска академија на Медицински факултет во март 2022 година	1
4.4	Школа по радиологија „I found this humerus“, во организација на ЕМСА, декември 2023 година	
4.5	7. Македонски национален конгрес по радиологија со интернационално учество со орална презентација на тема: Современи концепти на КТ дијагноза и ТНМ-стејдинг на карцином на бели дробови, ноември 2023 година	1
4.6	Поканет предавач на 18. Балкански конгрес на радиолози во октомври, 2023 година, Белград, Србија на тема: КТПА над белодробен емболизам-пулмонален артерски опструкциски индекс	1
4.7	Орална презентација на Европскиот конгрес на радиолози во Виена, Австрија, февруари/март 2024 година на тема:	1
	Прецизноста на КТ во детекција на атипични формни на активна пулмонална туберкулоза	

4.8	Втор интернационален конгрес на презентирани случаи организиран од МЛД, април, 2024 година, на тема: Навигација на АЛКА-Р Комплексноста – клиничка презентација, имиџинг и менаџмент	1
4.9	Работилница по радиологија во соработка со ФСС, јуни 2024 година	1
4.10	ESTI 2024, Annual Scientific Meeting, електронска и орална презентација на годишниот состанок на Европското здружение на торакални радиолози на тема: КТ-презентација на торакални хидатидни цисти кај пациенти од Северна Македонија, мај 2024 година	1
4.11	Орална презентација и активен учесник на Интернационалниот конгрес на презентирани случаи, Скопје, Северна Македонија на тема: Пулмонална лимфангиолеомиоматоза и наследна хеморагична телеангиектазија (Олсер- Вебер- Ренду), април 2023 година	1
4.12	Орална презентација на Првиот интернационален конгрес на Асоцијацијата на факултетски студенти (FSA) - You pose, we expose	1
4.13	Работилница на тема: „Види ги знаците, промени ја приказната“, во организација на ЕМСА, октомври 2024	1
Вкупно		83.7

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Р.б	Назив на активност:	Поен и
1.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet (Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	
1.1	Nikolova, S., Dokoska, M., Dimitrijevič, K., Janevski, P.; Evaluation of the relationship between pulmonary arterial obstruction index and several CT markers of right ventricular dysfunction in patients with acute pulmonary embolism; Acta Morphol. 2021; Vol. 18(2):40-48	3
2.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	
2.1	Nikolova, S. (2024). OPTIMIZING RADIATION EXPOSURE IN PEDIATRIC CT EXAMS. <i>KNOWLEDGE - International Journal</i> , 62(4), 447–451.	5
2.2	Nikolova, S. (2024). RADIOLOGICAL ASSESSMENT OF RIGHT HEART STRAIN AND PULMONARY EMBOLISM SEVERITY USING CTPA METRICS. <i>KNOWLEDGE - International Journal</i> , 63(4), 503–508.	5
2.3	Nikolova, S. (2022). IMPLEMENTING THE BRODY SCORING SYSTEM IN	5

	THE EVALUATION OF SEVERITY OF PULMONARY CHANGES IN CYSTIC FIBROSIS ON HIGH RESOLUTION COMPUTED TOMOGRAPHY. KNOWLEDGE - International Journal, 55, Vol. 4, 551–571	
2.4	Vasileska, Pashoska, M., Nikolova, S. , Stefanovska, Velikj, V., Jovanovska, Stojovska, E., Dimitrovska, Jakimovska, M., Dimitrijevikj, K.; Comparative analysis of ultrasound and magnetic resonance imaging for the early detection of cryptorchidism in children and its correlation with orchidopexy findings; JMS; 2024; Vol. 7(1): 117-123	3
2.5	Dimitrijevikj, K., Mitreska, N., Veljanova, Prгова, B., Nikolova, S. , Pashoska, M.; The role of high resolution CT in the detection and differentiation of pulmonary changes between UIP and NSIP pneumonia; JMS; 2023; Vol. 6(3): 56- 67	3
2.6	Dimitrijevikj, K., Mitreska, N., Nikolova, S. , Janevski, P., Pashoska, M.; Pulmonary manifestation of sarcoidosis detected with high resolution computed tomography; JMS; 2023; Vol. 6(2): 59- 65	3
2.7	Dokoska, M., Davceva, Chakar, M., Nikolova, S. , Trencеvska, Kiteva, G.; Bony cochlear nerve canal in children with bilateral profound sensorineural hearing loss- a pilot study; Acad Med J; 2021; Vol. 1(2): 70-77	3
2.8	Dokoska, M., Nikolovski, N., Nikolova, S. , Kopacheva, Barsova, G.; Importance of CT imaging in pediatric cochlear implantation: Emphasis the significance of the BCNC width; Curr Pediatr Res; 2022; Vol. 26(7); 1-6	3
2.9	Nikolova, S. , Dokoska, M., Dimitrijevikj, K., Dimitrovska, J.M, Jovanovska,S.E.;Intriguing vascular encounter:Aneurysm along an aberrant systemic artery to the lung- radiology case study;JMS2024;Vol7(1):166-170	3
2.10	Nikolova, S. (2022). ATYPICAL RADIOLOGICAL MANIFESTATIONS OF ACTIVE PULMONARY TUBERCULOSIS IN SERIES OF PATIENTS FROM NORTH MACEDONIA ON COMPUTED TOMOGRAPHY. KNOWLEDGE - International Journal, 51(4), 533–537.	5
2.11	Nikolova, S. (2022). COMPUTED TOMOGRAPHY IMAGING PRESENTATION IN THORACIC HYDATID CYSTS. KNOWLEDGE - International Journal, 54(4), 611–617. Retrieved from https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/5616	5
2.12	Nikolova S. , DISTINCTIVE MANIFESTATIONS OF PULMONARY SARCOIDOSIS ON HIGH RESOLUTION COMPUTED TOMOGRAPHY. KNOWLEDGE- International Journal. 2023 April; Vol.57(4):451-455	5
2.13	Dokoska, M., Nikolova, S. , Kopacheva, Barsova, G., Tilman, K., Netkovski, J.; Bony cochlear nerve canal as a predictor for cochlear nerve status in prelingually deaf children; MASA- Contributions. Sec. of. Med. Sci.; 2023; XLIV 1; 155-162	3
3.	Апстрактни објавени во зборник на меѓународна конференција	
3.1	Alchinova, H.N.N., Lazareska, M., Ilievski, M., Nikolova, S. , Pashoska, M., Stojkoski, A., Aliji, V., Stamenkovski, N.; Correlation between CMR and chest CT in assessment of constrictive pericarditis; The Global CMR Conference; 2024, London; ID1627270	1
3.2	Dokoska, M., Nikolova, S. ; Importance of preoperative assessment in pediatric cochlear implantation;16 th Congress of the European Federation of audiology Societies; May,2023; Electronic Abstract Book, p9	1
3.3	Nikolova, S. , Dimitrijevikj, K., Dokoska, M.; Navigating ALCA-R Complexity: Clinical presentation, imaging and management; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p159	1

3.4	Lazareva, Z., Nikolova, S. , Dokoska, M.; Breast Hamartoma with Coexistent DCIS: Radiological Challenges; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p160	1
3.5	Dimitrijevikj, K., Nikolova, S. ; Acute Eosinophilic Pneumonia: A radiological	1

	exploration in a 37- year Old patient; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p154	
3.6	Sulejmani, H., Nikolova, S. ; Radiology Case study- Right Sided Aortic Arch: An anomalous vascular configuration; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p151	1
3.7	Tocko, A., Nikolova, S. , Dokoska, M.; Lymphoid interstitial pneumonia; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p148	1
3.8	Andonov, G., Nikolova, S. , Dimitrijevič, K., Dokoska, M.; Interrupted Inferior Vena Cava syndrome: A rare anomaly presenting with lower limb swelling; International Case Report Congress; April, 2024; Book of abstracts, p150	1
3.9	Tocko, A., Nikolova, S. ; Pulmonary lymphangiomyomatosis; International Case Report Congress; April, 2023; Book of abstracts, p53	1
3.10	Tocko, A., Nikolova, S. ; Osler- Weber-Rendu Syndrome; International Case Report Congress; April, 2023; Book of abstracts, p41	1
3.11	Nikolova, S. ; You pose, we expose-workshop on thoracic imaging basics and future perspectives; First international congress of FSA, Medicine out of the box; October, 2022; Book of abstracts, p36	1
3.12	Dokoska, M., Tashkovska, E., Marolov, M., Nikolova, S. ; Microscopic techniques of cholesteatoma surgery; 62 ORL nedelja sa megjunarodnim ucescem, Oktobar, 2023, Kniga asbtrakta, p 30	1
3.13	Nikolova, S. ; CTPA beyond pulmonary embolism- the pulmonary arterial obstruction index; XVIII Congress of Balkan society of Radiology; October, 2022; Book of abstracts, p135	1
3.14	Nikolova, S. ; Imaging Insights: CT presentation of thoracic hydatid cysts in North Macedonian patients; ESTI Annual Scientific Meeting; Rome, 2024; Abstract number A-198	1
3.15	Nikolova, S. ; The precision of CT in detecting atypical forms of active pulmonary tuberculosis; ECR 2024, Vienna; Poster number C-21960	1
3.16	Nikolova, S. ; XXXVIII International Scientific Conference- The power of knowledge; Perea; October, 2022; Book of abstracts, p551	1
3.17	Nikolova, S. ; Active pulmonary tuberculosis, CT imaging; XXXVIII International Scientific Conference- The power of knowledge; Perea; October, 2022; Book of abstracts, p533	1
3.18	Nikolova, S. ; Thoracic hydatid cysts, CT imaging; XXXIX International Scientific Conference- Knowledge- capital of the future; Bansko; December, 2022; Book of abstracts, p611	1
	Вкупно	72

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството Радиологија, април 2013 год.	2
2.	Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството Радиологија, април 2019 год.	1
3.	Предавање на институции од јавен интерес	
3.1.	Округла маса/панел-дискусија на експерти на тема: Подобрување на дијагностичкиот и третманскиот пат на пациенти со eNSCLC	0.5
4.	Поглавје во книга- автор	

4.1	„Клиничка радиологија 1 за студенти по општа медицина и стоматологија“. Медицински факултет, УКИМ, Скопје, 2024	3
	Вкупно	6.5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Студиски престој во странство	
1.1	Едномесечен едукациски престој организиран од Министерството за здравство на Р Македонија во Истанбул, Турција, Клиничка болница – Чапа, од областа на КТ раководена трансторакална биопсија на пулмонални лезии, 2016 година.	0,5
1.2	Еразмус курс за кардиоваскуларен МРИ со КТ корелација во Солун, Р Грција, под менторство на проф. д-р Александрос Калифатидис од Универзитетот „Аристотел“, 2022 година.	0,5
2.	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
2.1	Член на Комисија за проценка на подобност на кандидати за вградување на кохлеарен имплант при ЈЗУ УК за уво, нос и грло, Скопје	1
2.2	Претседател на Комисија за контрасти при ЈЗУ УИ за радиологија	1
2.3	Вршител на должност директор на ЈЗУ УИ за радиологија, Скопје	6
2.4	Раководител на Одделение за КТ и МР дијагностика на торакални органи	3
3.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	
3.1	VII Macedonian National Congress of Radiology with International Participation, 9-11 November 2023 – Skopje	1
3.2	Делегат на Едукацискиот комитет на Европското здружение на радиолози	1
	Вкупно	14

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	83.7
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	72

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	6.5
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	14
Вкупно	176.2

Членови на Комисијата

Проф. д-р Елизабета Стојовска Јовановска, с.р.
Проф. д-р Билјана Пргова Велјанова, с.р.
Доц. д-р Петар Јаневски, с.р.

Д-Р ДИМИТАР ВЕЉАНОВСКИ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Диимитар Вељановски е роден на 21.9.1981 год. во Битола. Основно и средно образование завршува во Битола со одличен успех. Во септември 2000 година ги започнува студиите по медицина на Медицинската Академија во Софија, а дипломира во ноември 2006 година со просечен успех 9,00. По завршувањето на студиите и положувањето на стручниот нострификационен испит на Медицинскиот факултет во Скопје, во 2007 год. започнува специјализација по радиологија на Клиниката за радиологија. На 27.5.2011 год. успешно го положил специјалистичкиот испит и се стекнал со титулата специјалист по радиологија. Од октомври 2013 година е во редовен работен однос на Одделот за радиологија и интервентна радиологија во ГОБ „8-ми Септември“ – Скопје. Во октомври 2021 година започнува супспецијализација на Клиниката за радиологија на Медицинскиот факултет во Скопје од областа на неврорадиологијата и успешно ја завршува на 19.3.2024 год. Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

На трет циклус – докторски студии се запишал во академската 2016/2017 година, а на 21.3.2022 година ја одбрал докторската дисертација на тема: „Ефективноста на перирадикуларната терапија под водство на комјутеризирана томографија кај пациенти со хронична лумбална болка и радикулопатија“ пред Комисија во состав: проф. д-р Светлана Антевска Грујоска (претседател), проф. д-р Дијана Никодиевиќ (ментор), проф. д-р Виолета Василевска Никодиновска (член), проф. д-р Михаил Груневски (член) и проф. д-р Бети Зафирова Ивановска (член).

Во 2022 година Наставно-научниот совет го избрал д-р Димитар Вељановски за асистент на Медицинскиот факултет во Скопје, во наставно-научната област радиологија, од кога е вклучен во практичната настава за студентите по медицина.

Д-р Димитар Вељановски е активен член на следниве асоцијации: Македонско лекарско друштво (МЛД), Асоцијација на радиолозите на Македонија (каде што е дел од управниот одбор), Македонски спинално здружение, Serbian Society of Neuroradiology, European Society of Radiology (ESR), European Society of Neuroradiology (ESNR), БАР – Бугарска асоцијација по радиологија, Македонското здружение за интервентна радиологија – МЗИР. Активен член е и во Комисијата за квалитет на здравствена заштита во ГОБ „8-ми Септември“ од 2016 год., како и активен член во одборот за Quality, Safety and Standards Committee Invitation на ESR на Европската асоцијација за радиологија.

Во моментот е асистент на Катедрата за радиологија при Медицинскиот факултет во Скопје. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот на УКИМ бр. 1262, од 1 јуни 2022.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1238 од 15.5.2021 г. и Билтен бр. 1262 од 1 јуни 2022 г., како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на целата поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во текот на изминатите години има остварено активно учество на национални и интернационални конгреси, симпозиуми и едукативни работилници и автор и коавтор е на повеќе од 20 трудови од областа на невронауката.

Истражувачката дејност на д-р Димитар Вељановски е етаблирана со континуирана соработка со проф. д-р Карло Циула, професор на Универзитетот за информатички науки и технологија „Св. Апостол Павле“ во Охрид, Р Македонија. Од 2014 година, фокусот на истражување е насочен кон подобрување на приближните својства на функциите на интерполација со користење на вештачки нервни мрежи со можност за користење на компјутерска интелигенција со примена на магнетна резонанца на човечкиот мозок.

Од 2014 година д-р Димитар Вељановски се појавува како коавтор на повеќе научни трудови, поврзани со создавањето на унифицирана рамка за подобрување на интерполацијата на сигналот и сликата, со што се постигнува подобрување на карактеристиките на приближување на функцијата за интерполација, без оглед на нејзината димензионалност или степен. Во рамките на своето стручно усовршување посетувал повеќе курсеви, стручни обуки и студиски престои. Дел од објавените трудови објавени во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание) или меѓународен уредувачки одбор се рецензирани во Билтен на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр. 1238 од 15.5.2021 г.

Д-р Димитар Вељановски е соработник и консултант на магистерски труд под наслов: „Neuroimaging and Neuroanatomy- Using intensity curvature measurement approaches to identify the anatomical structure of the human brain“, под супервизија на проф. д-р Карло Циула од авторот Едмунд Адомако на Универзитетот за информатички науки и технологија „Св. Апостол Павле“ во Охрид, Р Северна Македонија во 2016 год.

3. СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во текот на 2013 год. д-р Димитар Вељановски остварува двомесечен престој на Одделот за неврорадиологија на McGill Универзитетски центар во Монреал, Канада, под менторство на проф. Донатела Тампиери и проф. Денис Мелансон, кои важат за светски лидери во невронауката. Во текот на престојот беше активно вклучен во работниот процес во делот на напредните техники на МР (магнетна резонанца), МР дифузија, перфузија, спектроскопија, кои веднаш по враќањето се успешно имплементирани и се секојдневен дел од работниот процес во Одделот за магнетна резонанца во ГОБ „8-ми Септември“.

Д-р Димитар Вељановски во 2016 година престојувал 1 месец на Клиниката за неврорадиологија на Универзитетот во Грајфсвалд, Германија, каде што под менторство на проф. д-р Норберт Хостен остварил стручен престој и едукација за напредни техники на апаратот за КТ (компјутеризирана томографија) за методите КТ-ангиографија и КТ-перфузија кај акутен мозочен удар. За време на престојот активно е вклучен во работниот процес на Клиниката, во делот на минимално инвазивните техники за купирање на лумбоишијалгичната болка, при што по неговото враќање ја воведува методата ПРТ (Перирадикуларна терапија) кај пациенти со лумбоишијалгија која во континуитет се применува во ГОБ „8-ми Септември“ и е дел од секојдневните рутински процедури во Одделот. Методата е дел од фондот за редовни здравствени услуги на Р Македонија.

Во 2015 година, д-р Димитар Вељановски остварува двонеделна едукација во Спец. болница за цереброваскуларни болести „Св. Сава“ – Белград под менторство на проф. д-р Билјана Бркиќ во делот на КТ И МР дијагностика на акутниот мозочен удар.

Во 2023 година д-р Димитар Вељановски посетува повеќе референтни центри во Италија и Грција со курсеви за напредни минимално инвазивни процедури во делот на третман за обезболување на пациенти со долногрбна болка и радикулопатија, со што воведува нова процедура за прв пат изведена во јавното здравство во Р Македонија – *Перкутана озонска нуклеолиза*, која е редовна процедура регистрирана во Фондот за здравствено осигурување заедно со ПРТ – Перирадикуларната терапија под КТ.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Димитар Васко Вељановски (име, татково име и презиме)

Институција: ГОБ „8 ми Септември“ – Скопје (назив на факултетот/институтот)

Научна област: Клиничка медицина, радиологија

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ДОЦЕНТ

Ред . бр ој	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнет о ст на општи те услов и да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: медицински науки и здравство, поле: клиничка медицина, подрачје радиологија.	ДА
3	Објавени најмалку четири научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапни на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: <u>Journal of Morphological Sciences</u> 2. Назив на електронската база на списанија: Open Journal Systems 3. Наслов на трудот: Veljanovski, D., Kostova, M., Prgova, B., Dejanova, S., Deleva-Stoshevska, T. Ristikj-Stomnaroska, D. SUBARACHNOID HAEMORRHAGE ASSOCIATED WITH CEREBRAL SINUS THROMBOSIS – A RARE CASE. Journal Of Morphological Sciences, 2022.5(3), 30-34. 4. Година на објава 2020	ДА

3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: <u>Journal of Morphological Sciences</u> 2. Назив на електронската база на списанија: <u>Open Journal Systems</u> 3. Наслов на трудот: <u>IMPORTANCE OF PAIN DURATION PRIOR PAIN</u>	ДА
	RELIEF TREATMENT WITH CT-GUIDED PERIRADICULAR THERAPY IN PATIENTS WITH CHRONIC LUMBAR PAIN 4. Година на објава: 2021	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: <u>Journal of Morphological Sciences</u> 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 32 члена, Македонија-12, Босна и Херцеговина- 3, САД-2, Бугарија-1, Србија-8, Полска-1, Хрватска-1, Ерменија-1, Црна Гора-2, Украина-1 3. 3. Наслов на трудот: <u>ASSOCIATION OF THE NUMBER OF COMPONENTS OF THE MEATBOLIC SYNDROME AND CAROTID ARTERY DISEASE</u> 4. Година на објава: 2021	ДА
3.4	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: <u>Contributions MANU</u> 2. Меѓународен уредувачки одбор: (вкупно 27 членови) Франција 1, Турција 1, Словенија 1, САД 3, Бугарија 2, Хрватска 1, Германија 2, Австрија 2, Србија 2, Австралија 1, Полска 1, Македонија 10. 3. Наслов: <u>Clinical Effectiveness of Single Lumbar Periradicular Infiltration in Patients with Sciatica.</u> 4. Година на објава: 2023	ДА
4	Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа 5. Странски јазик: англиски јазик Ц1 според CEFR 6. Назив на документот: уверение 7. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје 8. Датум на издавање на документот: 16.1.2024 година	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА**Проф. д-р Елизабета Стојовска Јовановска, с.р.****Проф. д-р Билјана Пргова Велјанова, с.р.****Доц. д-р Петар Јаневски, с.р.**

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Димитар Васко Вељановски**Институција:** Медицински факултет, ГОБ „8-ми Септември“**Научна област:** радиологија**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред број	Назив на активност:	Поен и
1.	Одржување на настава	
	Одржување на вежби од прв циклус студии по предметот Радиологија, 2022– 2024 година (Медицински факултет), 6 часа x 75 недели x 0,03	13.5
2.	Консултации со студенти	1.2
	(Од 2022 до 2024 година), 600 студенти x 0,002	
3.	Ментор и едукатор на здравствена едукација	
	Едукатор на здравствена едукација на 16 кандидати 7 часа x 75 недели x 0,08	42
4	Автор на поглавје во: „Клиничка радиологија 1- за студенти по општа медицина и стоматологија“. Медицински факултет, УКИМ, Скопје, 2024	4
5	Настава во школи и работилници	
5.1	Школа за неворадиологија – Белград 7-8 јуни 2019	1
5.2	Стручен состанок на Македонската асоцијација на радиолози Тема: „Стандардизација и оптимизација на протоколи и зрачни дози во радиологија со посебен осврт на онколошки пациенти“ 17 декември 2021	1
5.3	Стручен состанок на Македонското здружение по кардиологија „Дијагностички постапки во пост Ковид синдромот“ 16 јуни 2021	1
5.4	Congres of the Macedonian Neurological Society 7-9 May 2021	1
5.5	„НОВИТЕТИ ВО НЕВРОРАДИОЛОГИЈАТА“ МАР-Македонска асоцијација на радиолози, Стручен состанок Модератор, хотел „Арка“, Скопје, 25.2.2022	1
5.6	Спинално здружение при МЛД. Стручен состанок 14.10.2022 Предавач на тема: „РАДИОДИЈАГНОСТИКА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ДОЛНОГРБНА БОЛКА И РАДИКУЛОПАТИЈА ПРТ-ПЕРИРАДИКУЛАРНА ТЕРАПИЈА КАКО МИНИМАЛНО ИНВАЗИВЕН ПРИСТАП“	1
5.7	CNS MRI Course –Update on MRI in Neuro Oncology	1

	–(education training) 14-15 June 2021	
5.8	Macedonian Medical Students Association Active participation „Rare disease day“ 28.2.2021 Skopje	1
5.9	Macedonian Medical Students Association, Active participation „Neorodegenerative diseases“ 21.03.2021, Skopje	1
5.10	XIX Congres of Bulgarian Association of Radiology 3-6 Nov.2022, Plovdiv Активен предавач со тема: „Injections in patient with sciatica“	1
5.11	Стручен симпозиум на тема „Multidisciplinary Liver Tumor Symposium“, 27-28 мај 2022, хотел „Лимак“ Скопје	1
5.12	1 st STOP PRESSURE INJURY DAY,Jaber Al Ahmad Sabah Hospital , Kuwait „FIRST JABER AL AHMED HOSPITAL STOP PRESSURE ULCER DAY“ 18. Noem, 2021	1
5.13	BELGRADE STROKE FORUM , Crowne Plaza Hotel, 10-11 June, 2023	1
5.14	The International Case Reports Congress, Macedonian Medical Association, April 7th-9th, 2023 Предавач на 2 теми: 1. „MINIMALLY INVASIVE APPROACH IN PATIENT WITH EXTRAFORAMINAL DISC HERNIATION“ 2. „OSMOTIC DEMYELINATION SYNDROME“	1
5.15	XVIII Balkan Congress of Radiolog, Belgrade, Serbia Okt 19- 20.2023, 2023 Предавач на 2 теми: 1. Significance of pain duration before treatment with CT guided periradicular therapy in patients with sciatica 2.CT guided periradicular infiltration treatment in patient with extraforaminal disc herniation	1
5.16	VII Macedonian National Congress of Radiology with International Participation, 9-11 November 2023 – Skopje Предавач на тема: „EFFECTIVENESS OF SNGL LUMBAR PERIRADICULAR INFILTRATION IN PATIENTS WITH SCIATICA“	1
5.17	Стручен состанок на Македонската асоцијација на радиолози „Ургентни состојби во радиологијата – Приказ на случаи од секојдневна пракса“, Скопје, 24.2.2023	1
5.18	Стручен состанок на МЗИР (Македонско здружение на интервентна радиологија) Клиничка болница „Ацибадем Систина“ 7.6.2024 Предавач на тема: „Долногребна болка и минимално инвазивен пристап- селективни апликации“	1
5.19	ESNR Spinal Coerce Athens, Greece 16-18 Nov.2023	1
5.20	Oxygen-Ozone Course,Brescia Italy 17-20 Apr.2024	1
5.21	ESNR Spine Hands - On Course, Catania Apr.18-21.2024	1

	Вкупно	81.7

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Пое ни
1.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet (Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	
1.	Veljanovski, D. , Kostova, M., Prgova, B., Dejanova, S., Deleva-Stoshevska, T., Ristikj- Stomnaroska, D. SUBARACHNOID HAEMORRHAGE ASSOCIATED WITH CEREBRAL SINUS THROMBOSIS – A RARE CASE. Journal Of Morphological Sciences, 2022. 5(3), 30-34.	3
2.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	
2.1	Veljanovski, D. , Prgova, B., Kostova, M., Ristikj- Stomnaroska, D., Dejanova, S., Vasilevska Nikodinovska, V. (2021). Importance of pain duration prior pain relief treatment with CT-guided periradicular therapy in patients with chronic lumbar pain. JMS 2021; 4(2), 94-102.	3
2.2	DelevaStoshevska, T., Nikoloska, S., Stoshevski, B., Nikoloski, M., Veljanovski, D. RELATIONSHIP BETWEEN THE MEATABOLIC SYNDROME AND THE INDIVIDUAL METABOLIC RISCK FACTORS AND SYMPTOMATIC AND ASYMPTOMATIC CAROTID ARTERY DISEASE: IS THE WHOLE LARGER THAN ITS PARTS. JournalOf Morphological Sciences 2021; 4(2), 113-121	3
2.3	DelevaStoshevska, T., Nikoloska, S., Nikoloski, M., Stoshevski, B., Veljanovski, D. ASSOCIATION OF THE NUMBER OF COMPONENTS OF THE MEATBOLIC SYNDROME AND CAROTID ARTERY DISEASE. Journal Of Morphological Sciences 2021; 4(2), 180-193	3
2.4	Ristik- Stomnaroska, D., Aleksovska, A., Veljanovski, D. , VERTIGO AS AN INITIAL MANIFESTATION OF CHRONIC CEREBELLAR ABSCESS- CASE REPORT. Journal Of Morphological Science 2022. 5(2), 178-182.	3
2.5	DelevaStoshevskaTatjana, NikoloskaSofija, Veljanovski Dimitar , Nikoloski Marko, StoshevskiBojan. MIGRAINE AND PATENT FORAMEN OVALE-CASE REPORT. Academic Medical Journal 2023; 3(2): 189-195	3
2.6	Deleva-Stoshevska, T., Nikoloska, S., Stoshevski, B., Nikoloski, M., Veljanovski, D. , Dejanova-Panov, S. (2023). Autoimmune Encephalitis: A Literature Review. South East European Journal of Immunology, 6(1), 29–33.	3

2.7	Kostova, M., StojovskaJovanovska, E., Dodevski, A., Veljanovski, D. , Dejanova Panev, S., PrговаVeljanova, B.THE ROLE OF T2W PULSE SEQUENCE AND DIFFUSION WITH ITS NUMERICAL ADC MAP IN PROSTATE CANCER DIAGNOSIS. Journal Of Morphological Sciences, 6(2), 66-73.	3
2.8	Dejanova PanevS., Vasilevska Nikodinovska V. Veljanovski D. , PrговаVeljanova B.MAG NETIC RESONANCE IMAGING IN SPORT MEDICINE. 5 th International Scientific Conference - Research in Physical Education, Sport and Health, RPESH2022	3
2.9	Ciulla C, Xhaferri I, Deek FP, Muzhaqi E, Veljanovski, D. , Shikoska UR et al. Sampling technique for Fourier convolution theorem based k-space filtering. Applied Research. 2023 Jun;2(3)	3
2.10	Veljanovski, D. , Panev SD, Kostova, M., et al. Clinical Effectiveness of Single Lumbar Periradicular Infiltration in Patients with Sciatica. April (MakedonAkadNaukUmet Odd Med Nauki). 2023;44(2):149-156.	3
3.	Апстракти објавени во зборник на меѓународна конференција	
3.1	Dejanova Panev, S., Veljanovski, D. , Risteski, F., Ramadani Izairi, M., Nanceva –Bogoevsska, A., Jovanovska, I., Dungevski, G., PrговаVeljanova, B. The importans of proper imaging diagnosis of apedicealmucocele. XIX Congress of Bulgarian Association of Radiology, Plovdiv, 3-6.11,2022, 76	1
3.2	Prгова-Veljanova, B., Veljanovski, D. , Kostova, M., Nanceva, A., Dejanova, S. Jejunaladenocarcinoma.A case report. XIX Congress of Bulgarian Association of Radiology, Plovdiv, 3-6.11,2022. 75	1
3.3	Nanceva-Bogoevsska, A., Dejanova, S., Risteski, F., Veljanovski, D. , Jovanovska, I., Dungevski, G., Prгова-Veljanova, B., Gjoreski, A. Aortic thrombus and CLI due do Covid 19 infection. XIX Congress of Bulgarian Association of Radiology, Plovdiv, 3-6.11,2022 70	1
3.4	Veljanovski, D. , Kostova, M., Dejanova, S., Nanceva –Bogoevsska, A., Prгова, B. Central Pontine Myelinolysis-Case report. XIX Congress of Bulgarian Association of Radiology, Plovdiv, 3-6.11,2022. 67	1
3.5	Veljanovski, D. , Prгова, B., Kostova, M., Dejanova S. The effectiveness of CT-Guided Periradicular Injections in patient with sciatica. XIX Congress of Bulgarian Association of Radiology, Plovdiv, 3-6.11.2022, 25	1
3.6	Chelcevska, S., Jovanoska, I., Dejanova, P.S, Veljanovski, D. , Nanceva Bogoevska, A. ASSOCIATION OF RENAL AGENESIS AND IPSILATERAL SEMINAL VESICLE CYST – ARARE CASE OF ZINNER SYNDROME. The International Case Reports Congress Skopje. April 7-9. 2023;60	1
3.7	Nanceva Bogoevska, A., Dejanova, P.S, Risteski, F., Gjoreski, A., Jovanoska, I., Dungeski, G., Veljanovski, D. , PrговаVeljanova, B. COVID-19 INDUCED AORTIC THROMBUS AND CRITICAL LIMBISHAEMIA. The International Case Reports Congress Skopje. April 7-9. 2023;43	1
3.8	Prгова, B., Veljanovski, D. , Dejanova P., S., Kostova, M. GOSSYPBOMA-CASE REPORT.The International Case Reports Congress Skopje.April 7-9. 2023;45	1
3.9	Dejanova, P. S., Calcevska, S., Prгова, B., Nanceva Bogoevska, A., Veljanovski, D. , Jovanoska, I., Nanceva, A. RADIOLOGY MODALITESAPPROACH IN ANGIOLEIOMYOMA	1

	UTERI.A CASE REPORT. The International Case Reports Congress Skopje. April 7-9. 2023;59	
3.1 0	Veljanovski, D. , Dejanova, P S, Prгова, B., Risteski, F. Calcevska, S.·OSMOTIC DEMYELINATION SYNDROME. The International Case Reports Congress Skopje. April 7-9. 2023;55	1
3.1 1	Veljanovski, D. , Kostova, M., Jovanoska, I., Nanceva, A., Dungevski, G. MINIMALLY INVASIVE APPROACH IN PATIENT WITH EXTRAFORAMINAL DISC HERNIATION. The International Case Reports Congress Skopje. April 7-9. 2023;49	1
3.1 2	S. Dejanova Panev, B. Blazeovski, I. Mladenovikj, D. Veljanovski , B. Prгова. RADIOGRAPH IC FEATURES OF FAHR DISEASE. XVIII Balkan Congress of Radiolog, Belgrade 19-20.10, 2023.36(PP 54)	1
3.1 3	M. Kostova, A. Dodevski, D. Veljanovski , B. Zafirovska-Ivanovska, S. DejanovaPanev, B PrговаVeljanova.The role of T2w pulse sequence and diffusion with its numerical ADC map in prostate cancer diagnosis.XVIII Balkan Congress of Radiolog, Belgrade 19-20.10, 2023.18	1
3.1 4	D. Veljanovski , T. Deleva Stoshevska, D. Ristik-Stomnaroska, GDungevski.CT guided periradicular infiltration treatment in patient with extraforaminal disc herniation.XVIII Balkan Congress of Radiolog, Belgrade 19-20.10, 2023.14	1
3.1 5	D. Veljanovski , B. Prгова, M. Kostova, S. Dejanova, I. Jovanoska. Significance of pain duration before treatment with CT guided periradicular therapy in patients with sciatica. XVIII Balkan Congress of Radiolog, Belgrade 19-20.10, 2023.14	1
3.1 6	D. Veljanovski , M. Kostova, A. Gjoreski, S. Calcevska, S. Deajnova Panev, F. Risteski, I. Jovanoska, B. Prгова. Minimal invasive approach in patient with extrafonaminal disk herniation. European Congress od Radiology. Jul 15-19,2020.Abstract 15060	1
3.1 7	Сандра Дејанова Панев, Ф. Ристески, Д. Вељановски , И. Младеновик Шумановска. Радиолошки пристап кај пациентите со КОВИД-19. 20. Конгрес на Македонско лекарско друштво. 10 – 20 ноември 2020 г.	1
3.1 8	Veljanovski, D. , Prгова, B., Kostova, M., Dejanova, S., Jovanoska, I. Daniela Ristikj- Stomnaroska, Tatjana Deleva Stoshevska.·Effectiveness of single lumbar periradicular infiltration in patients with sciatica. 7th Macedonian National Congress of Radiologists, Skopje .9-11 Nov.2023:22	1
3.1 9	Jovanoska, D. Veljanovski , A. Gjoreski, I. Lombardo.Neuroimaging, a key role in diagnosis of diffuse axonal injury. CT and MRI patterns every radiologist should know. ECR March 1-5, 2023.Vienna. Abstract ID #24504	1
	Вкупно	52

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Пое ни

1.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството Радиологија, мај 2011 год.	2
2.	Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството Радиологија, март 2024 год.	1
3	Ново воведена метода прв пат во државата	4
3.2	РД 0624 ПРТ Перирадикуларна терапија под КТ	
3.1	РД 0625 Перутана озонска нуклеолиза	4
4	Учество во клиничка студија – „Детектирање на знаци на зголемен интракранијален притисок кај пациенти со дијабетес со помош на магнетна резонанца“ реализирана во ГОБ „8-ми Септември“, 2021	1
	Вкупно	12

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активноста:	Пое ни
1.	Студиски престој во странство	
1.1	McGill University Health Centre, Department of Neuroradiology, Montreal Neurological Hospital Observership 15.2.2013 – 15.4.2013	0,5
1.3	University of Medicine – Greifswald, Germany. Department of diagnostic radiology and Neuroradiology, 5.9.2016 – 2.10.2016	0,5
2.	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
2.1	Претседател на Комисија за финансии на МАР – Македонска асоцијација на радиолози	1
2.2	Member of the ESR Quality, Safety, and Standards Committee – член на Комисија за квалитет, сигурност и стандардизација на Европското здружение за радиологија – 2022	1
2.3	Член на Комисија за контрола на квалитет на здравствена заштита ГОБ „8-ми Септември“ – Скопје	1
2.4	Активен член на Македонското здружение за интервентна радиологија – МЗИР	1
3.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	
3.1	VII Macedonian National Congress of Radiology with International Participation, 9-11 November 2023 – Skopje	1
	Вкупно	6

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	81.7
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	52
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	12
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	6
Вкупно	151.7

Членови на Комисијата

Проф. д-р Елизабета Стојовска Јовановска, с.р.
Проф. д-р Билјана Пргова Велјанова, с.р.
Доц. д-р Петар Јаневски, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатите, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на ас. д-р Соња Николова и ас. д-р Димитар Вељановски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатите од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека ас. д-р Соња Николова и ас. д-р Димитар Вељановски поседуваат научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнуваат сите услови да бидат избрани во звањето доцент по предметите од научната област радиологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, ас. д-р Соња Николова и ас. д-р Димитар Вељановски да бидат избрани во звањето доцент по предметите од научната област радиологија.

Членови на Комисијата

Проф. д-р Елизабета Стојовска Јовановска, с.р.

Проф. д-р Билјана Пргова Велјанова, с.р.

Доц. д-р Петар Јаневски, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ
МЕДИЦИНА НА ТРУДОТ,
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 2.9.2024 година, за избор на асистент по предметот Медицина на трудот, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-4660/23, донесена на 25.9.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Јордан Минов, редовен професор на Медицинскиот факултет, д-р Драган Мијакоски, вонреден професор на Медицинскиот факултет, и д-р Сашо Столески, вонреден професор на Медицинскиот факултет.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на два асистента по предметот Медицина на трудот, во предвидениот рок се пријави еден кандидат, д-р Маја Панајотовиќ Радевска.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот прим. д-р Маја Панајотовиќ Радевска е родена на 27.5.1967, во Скопје. Средно образование завршил во Скопје на СУГС „Герги Димитров“. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на 25.4.1992 година. Дипломирала на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на 25.4.1992 година, со просечен успех 8,80.

Кандидатот активно се служи со македонски и англиски јазик.

Докторска дисертација пријавила на 1.1.2022 година на Медицински факултет – Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

На 11.12.2021 година е избрана во звањето примариус.

Во моментот е специјалист по медицина на трудот. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1252 од 1.1.2022 година.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Научноистражувачка дејност

Д-р Маја Панајотовиќ Радевска има објавено вкупно 40 научни трудови од областа медицина на трудот, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 2 труда во меѓународни научни списанија и 36 труда во зборници од научни собири.

Научни трудови објавени во научни списанија со импакт-фактор

Minov J, Stoleski S, Mijakoski D, Atanasovska A, Panajotovic-Radevska M., Bislimovska D. Work Ability in Patients with COPD: Sick Leave Frequency and Duration. 10.46998/IJCMCR.2023.42.000829.

Minov J, Stoleski S, Mijakoski D, Atanasovska A, Panajotovic-Radevska M., Bislimovska D, Zdraveski D. (2024). Work Ability in Patients with COPD: Premature Retirement Summary. 10.46998/IJCMCR.2024.42.001028.

Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија

Panajotovikj Radevska M. METHODOLOGICAL APPROACH IN ASSESSMENT OF THE IMPACT OF THE ERGONOMIC CHARACTERISTICS OF THE WORKPLACE FOR THE OCCURRENCE OF MUSCULOSKELETAL DISORDERS AT HEALTH WORKERS. ACADEMIC MEDICAL JOURNAL-International Journal of Faculty of Medicine -Skopje, SS Cyril and Methodius University in Skopje, April 2023, Acad Med J 2023;3(2):1-10, UDC: 616.71/.72:614.2-051

Panajotovikj Radevska M., Bislimovska Karadzinska J. RISK ASSESSMENT OF MUSCULOSKELETAL DISORDERS USING THE WERA QUESTIONNAIRE FOR NURSES.

ACADEMIC MEDICAL JOURNAL-International Journal of Faculty of Medicine -Skopje, SS Cyril and Methodius University in Skopje, June 2024, Acad Med J 2024;4(2):85-94, UDC: 616.83-006-097616.7:614.253.5]:303.62

Трудови објавени во зборници од научни собири

IX. INTERNATIONAL CONGRESS ON OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH (6-9 May, 2018, Istanbul) HEALTH AND WORK ABILITY ASSESSMENT AT EMPLOYEES AT GAS COMBINED ELECTRICITY PLANT. Panajotovikj Radevska M, Stoleski S, Mijakoski D, Todorovska Jovanovic D

IOHS EXPO INTERNATIONAL OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY CONGRESS AND FAIR (IOHS EXPO ULUSLARARASI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONGRESİ VE FUARI) (13-15 December 2018, ISTANBUL). MUSKULOSKELETAL DISORDERS AND WORK – PUBLIC HEALTH ASPECT. Maja Panajotovikj Radevska, Daniela Todorovska Jovanovikj

IOHS EXPO INTERNATIONAL OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY CONGRESS AND FAIR (IOHS EXPO ULUSLARARASI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONGRESİ VE FUARI) (13-15 December 2018, ISTANBUL) NEGATIVE HEALTH EFFECTS OF IONIZING RADIATION ON ORTHOPEDIC SURGERY STAFF. Maja Panajotovikj Radevska, Daniela Todorovska Jovanovikj

4th INTERNATIONAL OCCUPATIONAL AND ENVIRONMENTAL DISEASES CONGRESS (March 5-8, 2020, Istanbul) Correlation between respiratory symptoms and lungs functionality changes among the railroad constructors. Panajotovikj Radevska Maja, Nikolovski Anita, Bisera Cvetkovska

WORLD CONGRESS ON OSTEOPOROSIS, OSTEOARTHRITIS AND MUSCULOSKELETAL DISEASES (4-7 May, 2023, Barcelona) ASSOCIATION BETWEEN CHRONIC LUMBAR SYNDROME AND OSTEOPOROSIS IN CORRELATION WITH GENDER AND VIT.D LEVEL IN HEALTHCARE WORKERS. M. Panajotovikj Radevska

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Маја Панајотовиќ Радевска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за медицина на трудот. Врши специјалистички прегледи за проценка на здравствена состојба и оценка на работна способност, како и проценка на здравствена состојба на возачи од сите категории; прегледи за поседување и носење на оружје; прегледи за издавање на лекарски уверенија по разни основи; периодични здравствени прегледи за работа со извори на јонизирачко зрачење; предавања и обука за прва помош за вработени; консултации и советување за заштита и безбедност при работа; учество во едукација на студенти и специјализанти; учество како предавач во работилници и проекти.

Кандидатката д-р Маја Панајотовиќ Радевска остварила експертски активности во SIAP-проект за ревизија на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење и елаборат за наод, оценка и мислење за условите на работа во ЈЗУ Институт за трансфузиона медицина на РСМ.

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во Турција, на Истанбулскиот универзитет – Чапа болница, Оддел за јавно здавство и медицина на трудот и Оддел за белодробни заболувања, во два наврата.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Институтот за медицина на трудот:

- Комисија за задолжителен контролен преглед за оценка и мислење за работната способност.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Маја Јово Панајотовиќ Радевска

Институција:

Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Научна област:

Медицина на трудот

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ за факултети кои имаат студиски програми на интегрирани прв и втор циклус студии

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Има завршено додипломски и постдипломски студии по студиските програми пред воведувањето на европскиот кредит-трансфер систем и има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на додипломските и постдипломските академски студии одделно Просечниот успех на додипломски студии изнесува: 8,80.	
2	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: англиски 2. Назив на документот: Уверение за познавање на англиски јазик ниво Б2 3. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје 4. Датум на издавање на документот: 6.9.2024	

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јордан Минов, с.р.
Проф. д-р Драган Мијакоски, с.р.
Проф. д-р Сашо Столески, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Маја Панајотовиќ Радевска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Маја Панајотовиќ Радевска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето асистент по предметот Медицина на трудот.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Маја Панајотовиќ Радевска да биде избрана во звањето асистент по предметот Медицина на трудот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јордан Минов, с.р.
Проф. д-р Драган Мијакоски, с.р.
Проф. д-р Сашо Столески, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ ХУМАНА ГЕНЕТИКА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 2.9.2024 година, за избор на еден асистент по предметот Хумана генетика, како и врз основа на Одлуката бр. 02-4660/25, донесена на X редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот, одржана на 22.9.2024 година, се формираше Рецензентска комисија во состав: д-р Елена Шукарова Ангеловска, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Александар Петличковски, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Николина Здравеска, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по разгледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор на еден асистент по предметот Хумана генетика се пријави: д-р Елизабета Шуперлиска.

Биографски податоци

Д-р Елизабета Шуперлиска е родена на 26.3.1987 година во Скопје, Р Македонија. Основно и средно образование завршила во ДСУ „Јосип Броз-Тито“ во Скопје со континуирано одличен успех. Во 2005 година се запишала на Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје, а го завршила во 2011 година со просечна оценка 8,95. Од 2016 година е вработена во ПЗУ Л. Димитрова, додека од 2022 година е редовно вработена на Клиниката за детски болести при Медицинскиот факултет во Скопје. Запишана е на специјализацијата по педијатрија во 2017 година, која ја завршила на 27.9.2022 година. По завршувањето на специјализацијата била распределена на Одделот за интензивна терапија, а од март 2023 година работи на Одделот за клиничка генетика со генетска лабораторија на Клиниката за детски болести.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик, за што приложи Уверение за познавање на англискиот јазик од 2.6.2020 година, кое одговара на ниво Б2 според Европската јазична рамка на Советот на Европа, издадено од Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје.

Наставно-образовна дејност

Д-р Елизабета Шуперлиска е активно вклучена во стручно-апликативната дејност на Клиниката за детски болести, и тоа во повеќе области на педијатријата. Учествовала на повеќе стручни состаноци и работилници организирани од страна на Педијатриското здружение и Лекарската комора, на некои од нив со сопствен труд. Во ноември 2023 година остварила престој во Универзитетскиот болнички центар во Загреб, Хрватска, под водство на проф. д-р И. Барик, со цел обука од областа на генетиката и вродените грешки на метаболизмот, опфаќајќи го и спроведувањето на неонаталниот скрининг и водењето на деца со докажани метаболитички заболувања. Во тек на работата на одделот се запозна со основите на клиничката генетика, индикациите за назначување на генетските анализи, како и основите на цитогенетските и молекуларните техники.

Кандидатката присуствувала на повеќе обуки и работилници, како: Хронични белодробни заболувања; Тиреоидни дисфункции, Базична електрокардиографија, Современи насоки во третманот на акутен исхемичен церебрален инсулт и многу други. Има добиено благодарници за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од корона вирусот, како и Благодарница за активно учество во остварување на целите на Македонското лекарско друштво.

Активно е вклучена во практичната настава на студентите од областа на педијатријата и хуманата генетика на Медицинскиот факултет во Скопје.

Научноистражувачка дејност

Коавтор е на научен труд од областа на педијатријата, објавен во списание со импакт-фактор и меѓународен уредувачки одбор. Коавтор е на апстракт на конгрес со меѓународно учество. Активен учесник е на проект за имплементирање на орален семаглутид кај деца и адолесценти со дијабетес тип 2.

Трудови

1. Naunova-Timovska S, Sofijanov A, Bojadzieva S, Shuperliska E, Jordanova O. Assessment of diagnostic ability of RIFLE classification and neutrophil gelatinase-associated lipocalin biomarker in detecting acute kidney injury in newborns in the intensive care unit. *Srp arh celok lek.* 2022, May-Jun; 150(5-6):302-307

Проекти

1. Pioner Teens „Ефикасност и безбедност на орален семаглутид наспроти плацебо и двата во комбинација со метформин и/или базален инсулин кај деца и адолесценти со дијабетес тип 2“, NN9924-4437

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Елизабета Ацо Шуперлиска

Институција: Оддел за клиничка генетика со генетска лабораторија при ЈЗУ УК за детски болести, Скопје

Научна област: хумана генетика

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ за факултети кои имаат студиски програми на интегрирани прв и втор циклус студии

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Има завршено интегрирани прв и втор циклус академски студии со најмалку 300 ЕКТС-кредити, со остварен просечен успех од најмалку 8,00 (осум) Просечниот успех изнесува: 8,95.	ДА
2	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: англиски 2. Назив на документот: Уверение за познавање на англиски јазик – Б2 CEFR 3. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Коневски“ – Скопје 4. Датум на издавање на документот: 6.9.2024.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Елена Шукарова Ангеловска, с.р.
Проф. д-р Александар Петличковски, с.р.
Проф. д-р Николина Здравеска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната и научноистражувачката на д-р Елизабета Шуперлиска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Комисијата заклучи дека д-р Елизабета Шуперлиска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето асистент по предметот Хумана генетика.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Елизабета Шуперлиска да биде избрана во звањето асистент по предметот Хумана генетика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Елена Шукарова Ангеловска, с.р.

Проф. д-р Александар Петличковски, с.р.

Проф. д-р Николина Здравеска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ ОНКОЛОГИЈА СО РАДИОТЕРАПИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 17.8.2024 година, а кој се однесува на избор на лица во наставно-научни, научни и соработнички звања на Медицинскиот факултет во Скопје, за избор на еден (1) асистент по предметот Онкологија со радиотерапија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, бр. 02-4660/12, донесена на 25.9.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Симонида Црвенкова, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Игор Стојковски, вонреден професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Емилија Лазарева, доцент на Медицинскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден асистент по предметот Онкологија со радиотерапија, во предвидениот рок се пријави **ас. д-р Гордана Петковска**.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Гордана Петковска (моминско Ѓорѓијевска) е родена на 2.4.1987 година во Битола. Основно и средно образование завршила во Скопје и матурирала со просек 5,00 на отсекот медицински сестри при ДСМУ „Панче Караѓозов“ во Скопје. Високото образование го започнала на Медицинскиот факултет во Скопје, во 2005 година, а го завршила во 2011 година со просек 8,96. Државниот испит го положила во 2012 година и добила лиценца за работа како доктор на медицина. Од март 2014 година е вработена на УК за радиотерапија и онкологија, Скопје, како доктор на медицина, а од септември 2015 година ја започнала специјализацијата по радиотерапија и онкологија. Специјалистичкиот испит го положила на 23.6.2021 година и се стекнала со лиценца за работа како радиотерапевт онколог.

Во ноември 2018 година започнала со трет циклус студии – докторски студии по клиничка медицина на Школата за докторски студии на УКИМ во Скопје. Активно зборува, пишува и чита англиски јазик на ниво Ц2 (уверение од Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје), германски јазик на ниво А2, како и сите балкански јазици (српски, хрватски, бугарски и сл.).

Ас. д-р Гордана Петковска од 2022 година активно е вклучена како асистент на Катедрата за онкологија со радиотерапија во едукацијата на студенти по општа медицина, студенти на тригодишните стручни студии за медицински сестри, радиолошки технолози и физioterapevти.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ас. д-р Гордана Петковска е коавтор на следниве два труда, објавени во медицински списанија, и тоа:

1. Iljovska M., Lazareva E., Simichkoska S., Klisarovska V., Stojkovski I., Petkovska G., Mitreski N. Real-world data of cardiotoxicity during long-term therapy with trastuzumab in human epidermal growth factor receptor-2-positive metastatic breast cancer, *Srp Arh Celok Lek.* 2023 Jan-Feb;151(1-2):26-31 DOI:<https://doi.org/10.2298/SARH220308113I>
2. Bojovska Trajanovska V., Stojkovski I., Ivanova M., Djundeva J., Petkovska G., Hadzi-Mancheva A. Current evidence of treatment with tumor treating fields (TTF) in patients with glioblastoma as a fourth modality treatment option, *Macedonian Journal of Anaesthesia* Dec 2022 vol. 6 No 3:31-44 UDK: 616.831-006.484-085.277

Учесник е во проектот „Evaluation of BRCA1 and BRCA2 mutations in patients with ovarian cancer“, предводен од проф. д-р Виолета Клисаровска и проф. д-р Снежана Смицкоска.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Ас. д-р Гордана Петковска од 2021 година активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за радиотерапија и онкологија, на Одделението за малигни тумори на граден кош кај жена.

Член е на MARO (Македонско здружение на радиотерапевти и онколози) при Македонското лекарско друштво, ESMO (European society for medical oncology) и на ESO (European school of oncology), каде што од 2020 година дејствува и како амбасадор.

Постојано е вклучена во бројни активности за доедукација од областа на радиотерапијата и онкологијата, како што се: MER TNBC clinical observation program во Брисел 2023, Basic clinical radiobiology ESTRO course во Лисабон, 2023, Breast cancer preceptorship program Љубљана 2023, Interregional training course of QUATRO, IAEA, Виена 2022, IAEA training meeting on target delineation and contouring in radiotherapy во 2015 година и 5. ESO-ESMO мастерклас за медицинска онкологија во 2018 година, како и повеќе прецепторски курсеви за карциноми на гастроинтестинален тракт, карциноми на бели дробови, карциноми на дојка, ретки тумори и сл., со цел стручно надградување. Активно учествува и на бројни конгреси и семинари во земјава и во странство, преку публикација на апстракти.

ОБРАЗЕЦ 1

**ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат:

Гордана Славчо Петковска

Институција:

Медицински факултет, Скопје

Научна област: *ОНКОЛОГИЈА СО РАДИОТЕРАПИЈА*

**ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ
за факултети кои имаат студиски програми на интегрирани прв и втор циклус
студии**

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Има завршено интегрирани прв и втор циклус академски студии со најмалку 300 ЕКТС-кредити, со остварен просечен успех од најмалку 8,00 (осум) Просечниот успех изнесува: 8,96.	ДА
2	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: англиски јазик 2. Назив на документот: УВЕРЕНИЕ, ниво Ц2 3. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Консеки” – Скопје 4. Датум на издавање на документот: 9.3.2018.	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. проф. д-р Симонида Црвенкова, с.р.

Вонр. проф. д-р Игор Стојковски, с.р.

Доц. д-р Емилија Лазарева, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на ас. д-р Гордана Петковска.

Врз основа на изнесените податоци за кандидатката, Комисијата заклучи дека ас. д-р Гордана Петковска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето асистент по предметот Онкологија со радиотерапија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, ас. д-р Гордана Петковска повторно да биде избрана во звањето **асистент** по предметот Онкологија со радиотерапија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. проф. д-р Симонида Црвенкова, с.р.

Вонр. проф. д-р Игор Стојковски, с.р.

Доц. д-р Емилија Лазарева, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ГЕНЕТСКИ И ИНФЛАМАТОРНИ ПАРАМЕТРИ НА ХРОНИЧНА ОПСТРУКТИВНА БЕЛОДРОБНА БОЛЕСТ ВО АСОЦИЈАЦИЈА СО КЛИНИЧКИТЕ ФЕНОТИПОВИ“ ОД Д-Р АНГЕЛА ДЕБРЕШЛИОСКА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 112 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2018), член 257 од Статутот на Медицинскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (бр. 458 од 17.10.2019 г.) и член 61 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 245/2013), Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на Десеттата редовна седница одржана на 25.9.2024 г., а по предлог на Советот на студиската програма на трет циклус – докторски студии по медицина, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација со наслов: „Генетски и инфламаторни параметри на хронична опструктивна белодробна болест во асоцијација со клиничките фенотипови“, од кандидатката д-р Ангела Дебрешлиоска, во состав:

1. проф. д-р Бисерка Каева (претседател),
2. проф. д-р Марија Крстевска (ментор),
3. проф. д-р Дејан Докиќ (член),
4. проф. д-р Деска Димитриевска (член), и
5. проф. д-р Александар Петличковски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Ангела Дебрешлиоска, со наслов: „ГЕНЕТСКИ И ИНФЛАМАТОРНИ ПАРАМЕТРИ НА ХРОНИЧНА ОПСТРУКТИВНА БЕЛОДРОБНА БОЛЕСТ ВО АСОЦИЈАЦИЈА СО КЛИНИЧКИТЕ ФЕНОТИПОВИ“, содржи 149 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 24 табели, 44 графикони и 268 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, книги, национални прописи и интернет-ресурси.

Приложената докторска дисертација обработува актуелен и многу значаен клинички проблем од областа на пулмологијата, хроничната опструктивна белодробна болест (ХОББ) која е една од водечките глобални причини за морбидитет и морталитет, што настанува како резултат на интеракција меѓу гените и средината, доведува до хронично воспаление на дишните патишта и деструкција на белодробниот паренхим, до екстрапулмонални и системски манифестации. Механизмите на воспалението се хетерогени, со бројни активирани имунолошки и структурни клетки и инфламаторни медијатори преку кои тие комуницираат и се тема на екстензивно истражување. Постои значителна хетерогеност во однос на морфолошките промени, клиничката презентација, одговорот на терапијата и преживувањето кај пациентите. Истражувањето дава можност преку групирање на клучните параметри на болеста во биолошки и клинички значајни фенотипови да се идентификуваат генетските и инфламаторните карактеристики на тие подгрупи, што ќе доведе до таргетиран пристап и прецизна медицина кај овие пациенти. Ова е прво истражување кое врши фенотипизација на македонската популација со ХОББ и анализа на генетските, инфламаторните и клинички параметри на одделните фенотипови, и го следи новиот тренд на фенотипска анализа на карактеристиките на болеста.

Трудот започнува со **извадок** на македонски и англиски јазик. **Содржината** е структурирана во 10 поглавја: вовед, мотив, цели на истражувањето, материјал и методи, статистичка обработка, резултати, дискусија, заклучок, листа на користени кратенки и референци. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Првото поглавје од докторската дисертација претставува **Вовед**, во која кандидатката, на јасен и прегледен начин, ги изнесува податоците од интерес, поткрепени со многубројни публикувани студии од полето на истражување. Првенствено дава опис на хроничната опструктивна белодробна болест (ХОББ), според новата верзија на „Глобалната иницијатива за хронична опструктивна белодробна болест“ од 2024 година (Global Strategy for the Diagnosis, Management, and Prevention of Chronic Obstructive Pulmonary Disease, GOLD 2024 report) ја дефинира како хетерогена белодробна состојба која се карактеризира со хронични респираторни симптоми (диспнеа, кашлица, искашлок и/или егзацербации) кои се должат на абнормалности на дишните патишта (bronхитис, бронхиолитис) и/или алвеолите (емфизем) и предизвикуваат постојана и прогресивна опструкција на протокот на воздух. Го потенцира нејзиното значење како растечка причина за морбидитет и морталитет глобално, која е поврзана со значителен економски и социјален товар. Дава јасен преглед на ризик-факторите на заболувањето, кои ги дели во две големи групи на фактори од средината и фактори од домаќинот, при што во првата група го издвојува пушењето цигари, а во втората генетскиот дефицит на алфа1 антитрипсин (ААТД) како најзначајни. Потоа цитира повеќе студии и метаанализи кои го анализираат развојот и стареењето на белодробната функција, новововедените термини во развојот на ХОББ, и механизмите на настанување на заболувањето. Детално ги објаснува воспалителните клетки кои се вклучени во воспалението на белите дробови кај пациентите со ХОББ (епителни клетки, макрофаги, неутрофили, еозинофили, лимфоцити, дендритични клетки), нивното потекло, улога, како и супстанциите кои ги лачат за да го предизвикаат и одржат хроничното воспаление. Исто така, детално ги опишува и воспалителните (инфламаторни) медијатори кои потекнуваат од воспалителните и структурните клетки во белите дробови и комуницираат едни со други на сложен начин, и нивната улога во воспалението, поткрепено со најнови податоци од литературата, како и можноста истите да се користат како терапевтски цели во иднина.

Во следниот дел од воведот кандидатката се осврнува на клиничките аспекти на ХОББ, нејзините клинички манифестации, дијагностичките алатки и критериуми, проценката и класификацијата на болеста. Овде ги дефинира и опишува акутните егзацербации (АЕ), односно епизоди на влошување на болеста, цитирајќи ги најновите дефиниции и препораки. Ги наведува превентивните и терапевтските мерки кои имаат за цел да ги контролираат симптомите, но и да превенираат понатамошни влошувања и прогресија на болеста. Покрај конзервативната терапија со бронходилататори и инхалаторни кортикостероиди, ги извојува новите стратегии за третман и ги акцентира новите молекуларно насочени лекови кои се насочени кон сигналните молекули, односно инфламаторните медијатори и претставуваат нова надеж во лекувањето на овие пациенти.

Понатаму, дава осврт на поимот ‘фенотип’, историјата на фенотипизирањето на ХОББ па до најновите сознанија на оваа тема. Од клиничка перспектива, фенотипот на ХОББ треба да може да ги класифицира пациентите во различни подгрупи кои обезбедуваат прогностички информации и ни овозможуваат подобро да се одреди соодветна терапија која ги менува клинички значајните исходи. Од истражувачка гледна точка, фенотипизацијата треба да ни овозможи да се избере униформа група на пациенти и да ги процени најважните мерки за исходот во таа група за терапевтски клинички

испитувања. Потенцира дека фенотипскиот пристап кон ХОББ имаше огромно влијание врз секојдневната пракса и го промени нефармаколошкиот и фармаколошкиот третман на ХОББ во последната деценија и укажува на потребата за фенотипски пристап во истражувањата во иднина. Ги набројува и опишува широко прифатените клинички фенотипови, како и нови предложени и сè уште недоволно валидирани фенотипови на ХОББ. Ја образложува потребата од биомаркери на болеста, како објективна мерка која служи како индикатор за нормални биолошки процеси, патолошки процеси или одговор на терапевтски интервенции. Развојот на такви биомаркери би бил од клучно значење за пронаоѓање индивидуализирани третмани со поголема клиничка ефикасност и минимални негативни ефекти кај различните фенотипови на ХОББ. Цитирајќи ја најновата литература на таа тема, ги наведува користените и потенцијалните нови биомаркери.

Во второто поглавје од дисертацијата објаснет е **Мотивот** за ова истражување. Според кандидатката, разјаснувањето на механизмите на настанување на ХОББ е клучно за рано дијагностицирање и таргетирана терапија на состојбата. Дополнително, разбирањето на основните процеси на ХОББ овозможува идентификација на биомаркери кои ќе придонесат кон подобро следење и прогноза на болеста. Фенотипизирањето кај ХОББ овозможува категоризација на пациентите врз основа на клинички и биолошки карактеристики, што доведува до персонализирани пристапи за третман прилагодени на индивидуалните потреби на пациентите. Со обезбедување на мерливи показатели за основните биолошки процеси, биомаркерите помагаат да се направи разлика помеѓу различните фенотипови на ХОББ. Ова е од витално значење за приспособување на стратегиите за третман бидејќи различни фенотипови може различно да реагираат на различни терапии. Се наведува дека ова е прво истражување во Република Северна Македонија во кое се врши фенотипизирање на пациентите со ХОББ во претходно утврдени клинички и биолошки значајни фенотипови и се одредува нивната застапеност во вкупната популација на ХОББ, а одредувањето на инфламаторните параметри (инфламаторни клетки и медијатори) кај различните фенотипови е со цел идентификување на специфични молекуларни патишта вклучени кај различни фенотипови на ХОББ. Со тоа би се идентификувале биомаркерите на болеста кои се поврзани со специфични механизми.

Во третото поглавје, егзактно се утврдени **Целите** на истражувањето. Генералната цел е да се утврди асоцијацијата на генетските и инфламаторните параметри на ХОББ со клиничките фенотипови на заболувањето, преку утврдување на следните специфични цели:

1. Одредување на преваленцата на фенотиповите на ХОББ и нивна анализа според демографски карактеристики, ризик-фактори и присутни коморбидитети.
2. Споредба на трите фенотипски групи (неегзацербатор, чест егзацербатор и ХОББ и астма) според 17 клинички параметри и 11 инфламаторни параметри.
3. Утврдување на промените на инфламаторните параметри помеѓу стабилна фаза на болеста и егзацербација.
4. Одредување на корелацијата меѓу инфламаторните параметри и клиничките параметри поединечно во секоја од трите фенотипски групи.
5. Одредување на предиктивната улога на селектирани инфламаторни параметри како биомаркери за идентификување на пациентите на одредена фенотипска група.
6. Анализа на типот на терапија според фенотипските групи на ХОББ, како и утврдување на евентуалната асоцираност на леталниот исход со фенотипската група.

Четвртото поглавје ги обработува **Материјалот и методите** на студијата. Таа е дизајнирана како проспективна компаративна студија на испитувана група од 114 пациенти со дијагностицирана хронична опструктивна белодробна болест кои во

периодот од интерес за истражувањето побарале амбулантски услуги на Универзитетската клиника за пулмологија и алергологија, Медицински факултет во Скопје. Пациентите биле дијагностицирани според актуелната верзија на Глобалната иницијатива за хронична опструктивна белодробна болест (GOLD), над 18-годишна возраст, без ограничување во однос на пол, раса, етничка припадност, место на живеење и социо-економски статус. Испитаниците биле следени и при акутна егзацербација на болеста до крајот на периодот на следење од 12 месеци. Студијата била спроведена со нивна писмена согласност, согласно со Хелсиншката декларација и со одобрение на Етичкиот комитет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Од студијата биле исклучени пациенти со јасно дефинирани исклучувачки критериуми.

Кај испитаниците била направена клиничка проценка, проценка на симптомите со пополнување на CAT и mMRC прашалници, проценка на коморбидитетите со пресметување на CCI, пресметување на индекс на телесна маса, BODE индекс, артериски гасни анализи; и одредување на генетските и инфламаторните параметри: ААТ, цитокини (IL-4, IL-5, IL-6, IL-8, IL-17, IL-18, IL-33), CRP, вкупни леукоцити, неутрофили и еозинофили. Пациентите биле проценети согласно со GOLD критериумите и била ординирана терапија според GOLD препораките. Потоа биле поделени во 3 групи, според клиничкиот фенотип:

1. Фенотип на НЕЕГЗАЦЕРБАТОР (НЕ) – присуство на најмногу една умерена и ниту една тешка егзацербација во последните 12 месеци.
2. Фенотип на ЕГЗАЦЕРБАТОР (АЕ) – присуство на две или повеќе умерени или барем една тешка егзацербација со болничко лекување во последната година.
3. Фенотип на ХОББ и АСТМА (ХА) – пациенти кои исполнувале критериуми за ХОББ, со претходна дијагноза на астма или позитивен метахолински тест, или позитивна бронходилататорна реверзибилност, а независно од бројот на егзацербации.

Во периодот на следење била регистрирана акутна егзацербација кај 14 испитаници, и кај нив била направена втора визита со повторна проценка на селектирани клинички и инфламаторни параметри. Во продолжение, кандидатката дава детален опис на методите на истражувањето. Клиничките параметри се одредувани на Клиниката за пулмологија и алергологија, крвните анализи на Институтот за клиничка биохемија, додека генетските и имунохемиските параметри се анализирани на Институтот за имунобиологија и хумана генетика, Медицински факултет во Скопје. Податоците добиени со истражувањето биле обработени во SPSS software package, version 26.0 for Windows (SPSS, Chicago, IL, USA), и прикажани табеларно и графички. За утврдување на статистичка значајност била користена двострана анализа со ниво на сигнификантност од $p < 0,05$. Статистичката обработка е објаснета во петтото поглавје.

Во шестото поглавје се прикажани **Резултатите** од истражувањето, претставени со табели и графикони. Согласно со критериумите за фенотипизација, пациентите биле поделени во 3 клинички фенотипови (групи): фенотип на НЕЕГЗАЦЕРБАТОР (НЕ) кој брои 68, фенотип на чест ЕГЗАЦЕРБАТОР (ЧЕ) со 27 и фенотип на ХОББ и АСТМА (ХА) со 19 испитаници. Генералните карактеристики на испитаниците во целиот примерок биле анализирани според трите фенотипски групи. Кај демографските податоци пол и возраст, била утврдена сигнификантна асоцијација на женскиот пол со групата ХА и најмала возраст кај истата фенотипска група. Фенотипските групи биле анализирани за присуство на селектирани ризик-фактори и било утврдено дека најголем дел (95,6 %) се пушачи, без сигнификантни разлики меѓу групите, додека алергии на инхалаторни алергени биле сигнификантно повеќе присутни кај ХА. Било регистрирано присуството на коморбидитети и разликите меѓу групите.

Во рамките на истражувањето, трите ХОББ фенотипски групи биле анализирани во однос на седумнаесет клинички параметри. Клиничките параметри биле анализирани согласно со типските квалитативни или квантитативни карактеристики. Направената анализа на 10 квалитативни клинички параметри покажала сигнификантна асоцијација на кашлица и диспнеа со фенотипската група ЧЕ, сигнификантна асоцијација на присуство на хроничен бронхитис и потешки форми на емфизем со ЧЕ, присуство на тешки егзацербации и зголемување на степенот на диспнеа кај ЧЕ, додека не била утврдена сигнификантна асоцијација на GOLD тежината со фенотипската група. Анализата на добиените вредности за селектираните квантитативни клинички параметри укажала на неправилна дистрибуција за индексот на коморбидитети (CCI) кој бил највисок кај НЕ, највисок САТ (тест за проценка на ХОББ) кај ЧЕ а најнизок кај НЕ, највисок BODE индекс (ризик од смртност) кај ЧЕ, а најниска белодробна функција изразена преку FEV1 %. ЧЕ имале и најниска просечна вредност за pO₂, а највисока вредност за pCO₂.

Понатаму, трите ХОББ фенотипски групи биле анализирани во однос на 11 инфламаторни параметри од кои 7 цитокини (IL-5, IL-6, IL-33, IL-8, IL-4, IL-17, IL-18) и дополнително леукоцити (Le), неутрофили (Ne), еозинофили (Eo), и CRP. Не била утврдена сигнификантна разлика помеѓу трите фенотипски групи во однос на серумските вредности на интерлеукините, додека сигнификантно биле покачени вредностите на леукоцитите, неутрофилите и CRP кај ЧЕ, а еозинофилите кај ХА. Анализата на промената на инфламаторните параметри помеѓу стабилната фаза на болеста и акутна егзацербација покажала сигнификантно повисоко ниво на IL-6 и IL-8 при егзацербација, додека кај останатите интерлеукини не се покажала сигнификантна разлика. Исто така, при егзацербација биле сигнификантно покачени вредностите на леукоцити, неутрофили и CRP.

Анализата на јачината и правецот на поврзаноста помеѓу инфламаторните и клиничките, поединечно во секоја од трите фенотипски групи, утврдила повеќе значајни корелации, со што се поврзуваат инфламаторните механизми со клиничките карактеристики, и на тој начин се дефинираат можни насочени терапевтски цели. Со примена на униваријантна и мултипла логистичка регресиона анализа била утврдена предиктивната улога на 6 инфламаторни параметри (IL-8, IL-18, Le, Ne, Eo, и CRP). Имено, висината на инфламаторните параметри Le, Ne, Eo, и CRP била сигнификантно негативно асоцирана со фенотип на НЕ, додека, пак, висината на инфламаторните параметри IL-18, Le, Ne и CRP била сигнификантно позитивно асоцирана со фенотип на ЧЕ, а еозинофилијата била сигнификантно позитивно асоцирана со фенотип ХА.

Генетскиот дефицит на алфа 1 антитрипсин (ААТД) бил лабораториски потврден со квантификација на ААТ кај сите испитаници во истражувањето независно од фенотипската група на која ѝ припаѓаат. Согласно со добиените вредности, испитаниците биле поделени во две групи, и тоа на лица со нисок ААТ < 0,9 gram/ litre и нормален ААТ ≥ 0,9 gram/ litre. Во целиот примерок на испитаници, наод за ААТД бил утврден кај 4 (3,51 %) испитаници и тоа кај 3 (4,41 %) испитаници од групата НЕ, и кај 1 (3,70 %) од групата ЧЕ.

Направена е анализа на видот на терапија што ја примале пациентите со ХОББ и било согледано дека најголемиот дел од пациентите од сите три групи примале тројна терапија (IKS, LABA, LAMA), и тоа најмногу од групата ЧЕ - 26 (96,30 %) следено со групата НЕ - 43 (63,24 %) и најмалку во групата ХА - 11 (57,89 %).

На крај од ова поглавје е прикажана смртноста кај испитаниците, која изнесувала вкупно 14 %, а била сигнификантно највисока кај ЧЕ (29,62 %), а најниска кај НЕ (7,35 %).

Во седмото поглавје, **Дискусија**, кандидатката ги анализира добиените резултати од научноистражувачкиот труд, детално ги толкува и ги објаснува, а потоа ги споредува во однос на резултатите од други испитувања и студии на оваа тема во литературата.

Прво го дискутира значењето на ХОББ како глобален здравствен проблем, механизмите на настанување и актуелните терапевтски можности. Наведува дека најновите истражувања во голема мерка ги расветлуваат механизмите на настанување на болеста, клеточните и воспалителни аспекти и сигналните патишта. Напредокот во ендотипизирањето и фенотипизирањето овозможува индивидуализиран пристап кон пациентите. Со обезбедување на мерливи показатели за основните биолошки процеси, биомаркерите помагаат да се направи разлика помеѓу различните фенотипови на ХОББ. Потенцира дека идните студии за биомаркери треба да се оддалечат од симплистичкиот пристап на споредување на пациентите со ХОББ со контролните субјекти и да се фокусираат на повеќе насочени прашања во специфични подгрупи/фенотипови на пациенти. Спроведеното истражување е прва студија во нашата земја во која се врши фенотипизирање на пациентите со ХОББ во клинички и биолошки значајни фенотипови, со цел да се одреди нивната преваленца, анализа на нивните демографски карактеристики, клинички, генетски и инфламаторни параметри. Понатаму, преку споредба на клиничките и инфламаторните параметри на фенотипските групи, преку утврдување на нивната динамика меѓу стабилна фаза на болеста и егзацербација, и преку нивна меѓусебна корелација е прикажана специфичноста на секој фенотип поединчно, и се одредува предиктивната улога на селектирани инфламаторни параметри како биомаркери за идентификување на пациентите. Дополнително, била направена и анализа на терапијата, како и ризикот од смртност кај поедините фенотипски групи.

Неколку големи истражувачки групи претходно покажале дека фенотиповите на ХОББ се поврзани со клинички значајни исходи. Во мултицентрична студија во Шпанија на 3125 пациенти фенотипизирани според GesEPOC препораките, 60,6 % од вклучените пациенти со ХОББ се класифицирани како неегзацербатори, 15,9 % се со преклопување на ХОББ и Астма, 19,3 % егзацербатори со хроничен бронхитис и 4,3 % егзацербатори без хроничен бронхитис. Слични резултати се добиени и во CHAIN кохортата: 66,2 % се класифицирани како НЕ, 15,0 % како ACOS и 18,8 % како егзацербатор (со емфизем 4,6 % и со хроничен бронхитис 11,9 %) [166]. Студијата за фенотипови на ХОББ во Централна и Источна Европа (POPE) студијата е единствената голема, меѓународна мултицентрична студија во овој регион која ги фенотипизира пациентите со ХОББ. 63 % од испитаниците биле НЕ, 20,4 % егзацербатори со ХБ, 9,5 % егзацербатори без ХБ и 6,9 % пациенти со карактеристики на ХОББ и астма. Во прилог оди и мултицентрична анализа на Брат и сор. на податоци од Чешката истражувачка база за ХОББ, во која се споредуваат „Чешките“ со „Шпанските фенотипови“, и GOLD стадиумите. Тие покажаа дека неегзацербаторите (за шпанскиот систем за фенотипизација) и емфизематозните (за „чешките“ фенотипови) се најчести со 61,3 % и 79,3 %, соодветно. Национална мултицентрична студија во Турција (COPET) објавена неодамна ја прикажала следната дистрибуција по фенотипови: 55,7 % НЕ, 25,6 % ЧЕ без хроничен бронхитис, 13,9 % ЧЕ со хроничен бронхитис и 4,8 % со АСО [189]. Добиената дистрибуција по фенотипови во ова истражување е: фенотип на неегзацербатор 59,65 %, чест егзацербатор 23,68 % и ХОББ со карактеристики на астма 16,67 %, што се совпаѓа со објавените анализи во повеќето европски кохорти.

Големите кохортни студии покажуваат поголема застапеност на машкиот пол меѓу пациентите со ХОББ, со исклучок на фенотипот на ХА, каде што се во поголем процент жени. Во ова истражување 67,5 % од испитаниците биле мажи, но е утврдена сигнификантна асоцијација на женскиот пол со ХА фенотипот, како и во цитираните

студии. Исто така, прикажана е сигнификантно помала возраст на пациентите во фенотипската група ХА споредено со групата НЕ.

Главниот фактор на ризик за ХОББ во западните земји е тутунскиот чад (вклучувајќи и пасивна изложеност), кај околу 90 % од случаите. Преваленцата на пушење цигари меѓу пациентите со ХОББ во САД, проценета со прашалникот на Системот за надзор на ризик-факторите е 79,8 %, додека во ACOS фенотипот е помала 73,9 %. Во COPDGene студијата бројот на испушени цигари (pack years) е силно поврзан со тежината на болеста, а актуелниот пушачки статус корелира со тежината на болеста. Во POPE студијата 63,9 % од испитаниците со ХОББ биле поранешни пушачи, додека 36,1 % актуелни пушачи. Стапките и бројот на актуелни пушачи, поранешни пушачи и непушачи во COPET студија биле 32,2 %, 62,9 % и 4,9 %, соодветно. Во ова истражување пушењето е потврдено како доминантен ризик-фактор за развој на болеста. Од другите ризик-фактори, позитивна анамнеза за алергии на инхалаторни алергени е значајна за фенотипската група ХА.

Во ECLIPSE студијата е докажано дека коморбидитетите се јавуваат почесто кај пациентите со ХОББ отколку кај контролните субјекти, независно од тежината на опструкцијата. Збирна анализа на 2 големи епидемиолошки студии кои вклучија 20.296 пациенти во САД објави преваленца на коморбидитети од 20 % до 22 % кај пациенти со ХОББ, во споредба со 9 % кај контролите. Во BODE кохортата, пациентите со ХОББ имале во просек четири коморбидитети, при што коморбидитетите биле примарна причина за смрт кај 60 %. Во POPE студијата пациентите со ACOS имале поголема веројатност од гастро-езофагеална рефлуксна болест, остеопороза и/или хиперлипидемија во споредба со другите групи. Кај испитаниците во оваа студија најчест коморбидитет бил хипертензија, а утврдена е сигнификантна асоцијација на синуситис и фенотипската група ХА. Индексот на коморбидитети CCI бил сигнификантно повисок кај пациентите од група НЕ споредено со оние од групата ХА.

Понатаму, докторандот ги анализира и споредува податоците од литературата за испитуваните клинички параметри со добиените резултати од ова истражување. Бројни истражувачки студии ја истакнале врската помеѓу индексот на телесна маса (БМИ) и ХОББ. Во ова истражување индексот на телесна маса (БМИ) бил со највисока просечна вредност кај пациентите од фенотипската група ХА, што е во согласност со другите истражувања, но не била утврдена сигнификантна разлика меѓу трите фенотипски групи во однос на висината на БМИ. Од најчестите симптоми, кашлицата била најзастапена кај пациентите со ХА (94,7 %) и ЧЕ фенотип (77,8 %), диспнеата сигнификантно најзастапена кај пациентите од групата ЧЕ (92,6 %). Во однос на градната болка, анализата укажала на сигнификантно намалено присуство на градна болка кај пациентите од фенотипската група НЕ. Овие резултати се во согласност со претходните опсервации. Во CHAIN студијата е застапена кашлица кај 57 % НЕ, 60 % ACOS, 100 % кај егзацербатори со ХБ. Во истата студија диспнеа имале 42 % од НЕ, 44 % ACOS, 16 % ЧЕ со емфизем и 67 % ЧЕ со ХБ. Процеката на симптомите со најчесто користените прашалници mMRC и CAT, ги потврдила претходно објавените анализи за повисок CAT и mMRC кај егзацербатори со или без хроничен бронхитис. Утврдена била сигнификантна асоцијација на степенот на диспнеа (mMRC) со фенотипската група ЧЕ и сигнификантно повисоки CAT вредности кај ЧЕ споредено со НЕ и ХА. BODE индекс е комплексна мерка која служи како предиктор за смртноста кај пациенти со ХОББ. Во ECLIPSE студијата се објавени просечни вредности на BODE индексот 3.2 кај пациенти со ХОББ. Честите егзацербатори со хроничен бронхитис имале повисок BODE индекс во CHAIN кохортата. Сигнификантно, највисока просечна вредност на BODE индексот во оваа анализа има кај пациентите во групата ЧЕ - 4,8. Присуството на хроничен бронхитис (ХБ) и емфизем се значајни клинички карактеристики, кои од страна на

одредени истражувачи се издвоени како посебни фенотипови. Поради можноста за преклопување, во оваа анализа се земени како клинички параметри кои може да бидат присутни во исто време. Во ECLIPSE е утврдено дека во сите GOLD стадиуми преовладувале мажи и актуелни пушачи меѓу оние со хроничен бронхитис, и дека овие пациенти имале полоша здравствена состојба од оние без ХБ. Бургел и сор. објавија дека егзацербациите се почести кај пациентите со ХБ независно од GOLD стадиумот. Хроничниот бронхитис, исто така е поврзан со полоши респираторни симптоми и поголем ризик од егзацербации во COPDGene и PLATINO студиите. POPE анализата потврдила дека пациентите со хроничен бронхитис имале поголем степен на диспнеа, поголема вкупна фреквенција на егзацербации и поголема преваленца на кардиоваскуларни и други коморбидитети. Во ова истражување е утврдена сигнификантна асоцијација меѓу хроничен бронхитис и фенотип на ЧЕ, бил застапен кај 74 % од пациентите со овој фенотип, како и сигнификантно потешки форми на емфизем кај фенотипската група ЧЕ.

Според литературата, мерењето на FEV1 игра клучна улога во поставувањето на дијагнозата на ХОББ, а намалувањето на FEV1 е во корелација со зголемената респираторна смртност. Во претходни анализи е прикажана најниска вредност на FEV1 кај АЕ со ХБ. Исто и во POET COPD, честите егзацербатори имале потешка опструкција на протокот на воздух изразено преку FEV1 или GOLD класа. И во азиски студии пациентите со АЕ имале значително понизок FEV1 % од пациентите со НЕ. Во фенотипските испитувања белодробната функција била подобра кај ACOS и кај фенотип на НЕ. Во прилог на објавените податоци одат и добиените резултати за сигнификантно најниска вредност за FEV1% во групата ЧЕ, а во групите НЕ и ХА таа била слична. Направена била и анализа во однос на GOLD стадиумот, GOLD 4 бил најмногу регистриран во групата ЧЕ, но без сигнификантна асоцијација на GOLD степените со фенотипската група.

Резултатите од ECLIPSE анализата на егзацербациите покажале дека кога пациентот има две или повеќе егзацербации годишно, тој има околу 68 % шанси да има две или повеќе во третата година. Како параметри поврзани со ризикот од егзацербација се идентификувани возраст, пол, GOLD стадиум, БМИ, употреба ИКС, времетраење на ХОББ, историја на пушење (pack-years) и претходна употреба на антибиотици или системски кортикостероиди. Честите егзацербатори со хроничен бронхитис беа најсимптоматскиот фенотип во CHAIN кохортата, со сигнификантна разлика во пропорцијата на умерено-тешки егзацербации меѓу фенотиповите, кои беа најчести кај ЧЕ со и без хроничен бронхитис. И во други референтни испитувања, вкупниот број на егзацербации бил сигнификантно повисок кај пациенти со ACOS и ЧЕ, во однос на НЕ. Анализата на бројот на егзацербации по фенотипски групи во ова испитување покажало отсуство на лесни/умерени егзацербации кај 52,9 % од групата НЕ, следено со 21,1 % од групата ХА. Била утврдена сигнификантна асоцијација на зголемување на бројот на лесни/умерени егзацербации со ЧЕ, што е во дефиницијата на самиот фенотип.

Кај големите кохорти на ХОББ тешката хипоксемија е релативно невообичаена, само 2 % од 5993 учесници во испитувањето UPLIFT добиле дополнителен кислород. Спротивно на тоа, над 80 % од пациентите со напредната болест запишани во Националната студија за третман на емфизем користеле на некоја форма на терапија со кислород. Во студиите на фенотипови, РаО₂ е помал во групата на егзацербатори. Анализата на катедатката покажала најниска просечна вредност за рО₂ кај фенотип ЧЕ и највисока за рСО₂, што е во согласност со литературата.

Следи анализата на трите фенотипски групи во однос на селектирани инфламаторни параметри и дискусија на добиените резултати. ECLIPSE е прва голема лонгитудинална анализа која покажа покачени просечни вредности на Le и нивоа на

CRP, IL-6 и фибриноген кај пациенти со ХОББ во однос на пушачи со нормална функција на белите дробови и непушачи. Вредностите на Le, CRP и IL-6 корелирале со тежината на опструкцијата на протокот на воздух. 16 % од пациентите со ХОББ во групата ECLIPSE имале присутни маркери на системско воспаление. Пациентите со перзистентно системско воспаление (>2 инфламаторни маркери) биле со повисок БМИ, поголем пушачки стаж, биле посимптоматски, со повисок BODE индекс, пријавиле поголема преваленца на егзацербации на ХОББ и имале повеќе коморбидитети. TARDIS (Tayside Allergy and Respiratory Disease Information System) databazata со 7220 пациенти со ХОББ покажа дека неутрофилијата е силно поврзана со зачестеноста на егзацербации и хоспитализација и со морталитетот кај ХОББ. Во неодамна објавената Корејска кохортна студија за ХОББ, пациентите со ЧЕ имале повисоки основни вредности на Le, број на неутрофили, однос неутрофили/лимфоцити (NLR). Во истата студија и покачениот број на Eo бил асоциран со развој на егзацербации. Се смета дека 20 – 40 % од пациентите со ХОББ имаат еозинофилно посредувано воспаление. Податоците од епидемиолошките студии и голем број пост-хок анализи на клиничките испитувања покажале дека нивоата на еозинофилите во крвта се поврзани не само со одговорот на IKS туку и на системските кортикостероиди, како и со ризикот од егзацербации, смртност и должина на хоспитализација.

Во достапната литература се среќаваат помалку податоци за фенотипските разлики на инфламаторните параметри поради тоа што фенотипскиот пристап е актуелен последниве неколку години. Во објавените податоци не е пронајдена сигнификантна разлика во вкупниот број на Le меѓу клиничките фенотипови на ХОББ, додека во повеќе студии сигнификантно се издвојува повисока вредност на Eo во крв кај ХА фенотипот. Одовде произлегува големото значење на оваа студија која ги потврдува и дополнува податоците од претходните анализи со утврдена сигнификантно највисока просечна вредност на Le и на Ne кај фенотип ЧЕ и сигнификантно повисока вредност на Eo кај ХА фенотипот. Во популациони студии се докажани повисоки вредности на CRP кај пациенти со ХОББ во однос на контролните субјекти. Во однос на фенотипските разлики, понови студии покажуваат зголемени серумски нивоа на CRP кај честите егзацербатори, со и без хроничен бронхитис, што укажува на можен воспалителен одговор или инфективна етиологија. CRP бил покачен кај пациенти со чести егзацербации и во Bergen COPD кохортната студија. Просечната вредност на CRP и во оваа анализа е сигнификантно највисока кај честите егзацербатори.

Податоците за IL-6 во неколку големи популациски студии, како Framingham кохортата и Rotterdam студијата, покажуваат повисок плазматски IL-6 кај испитаниците со ХОББ. Ова е во согласност со мета-анализа на IL-6 и COPD. Во мултиплекс анализа на 9 цитокини врз субјектите од COPDGene и SPIROMICS, IL-6 беше поврзан со тежината на ХОББ, стапката на опаѓање на спирометријата и независно поврзана со прогресијата на емфиземот. Во приложеното испитување IL-6 во стабилна фаза на ХОББ бил детектиран само кај по еден пациент, кандидатката образложува дека хетерогеноста што се забележува помеѓу објавените резултати може да се објасни со методолошките разлики меѓу студиите, и различната тежина на болеста кај вклучените испитаници.

Многу студии ја потврдиле улогата на IL-8 во неутрофилното воспаление на дишните патишта на ХОББ. IL-8 е детектиран во ткивото на белите дробови и во циркулацијата на пациентите со ХОББ и покачени нивоа на IL-8 се забележани во спутумот за време на АЕ. Во компаративна студија нивото на IL-8 било значително повисоко во групата АЕ и ACOS групата од оние во групата со астма. И со ова истражување е утврдена највисока просечна вредност на IL-8 кај фенотип ЧЕ во согласност со податоците од литературата.

Бројни клинички студии во последната деценија ги поврзуваат покачените нивоа на IL-17 со стабилни ХОББ пациенти и акутни егзацербации на ХОББ. Прикажано е дека пациентите со АЕ имале значително повисоки серумски концентрации на IL-17 од стабилните пациенти со ХОББ, а во последната мета-анализа, 8 од 10 вклучени студии покажале дека нивото на серумски IL-17 кај пациенти со стабилна ХОББ било значително повисоко од она кај здравите контроли, и во 6 студии било значително повисоко при акутна егзацербација во споредба со стабилна ХОББ. Во оваа анализа IL-17 бил детектиран само кај по еден пациент од групите HE и ХА, што кандидатката го објаснува преку типот и дозите на терапијата на пациентите и различните стадиуми на ХОББ, како и на користените методи за детекција.

Ја објаснува и на IL-18 во патогенезата на белодробните воспалителни болести, како што се белодробна фиброза и ХОББ. Во студијата на Imaoka и сор. серумските нивоа на IL-18 кај пациенти со ХОББ и пушачи биле значително повисоки од оние кај непушачите, и значително повисоки кај пациенти со GOLD стадиум 3 и 4. Утврдена е и значајна негативна корелација помеѓу нивото на серумскиот IL-18 и FEV1 кај пациенти со ХОББ. Во прилог одат и резултатите од оваа анализа со највисока просечна вредност за IL-18 во групата ЧЕ (271,6 pg/ml) и најниска во групата ХА.

Исто така ги наведува најновите референтни студии кои ја потврдуваат улогата на T2 инфламацијата кај ХОББ, и на нејзините медијатори IL-4, IL-5, и на аларминот IL-33. Серумскиот IL-5 е несигурен показател за активноста на ХОББ и следењето на серумската концентрација на IL-5 е со ограничена вредност. и во оваа анализа не бил детектиран кај ниеден од пациентите од трите фенотипски групи. Исто и IL-33 бил детектиран само кај еден пациент од ЧЕ, што е случај и во цитираните студии поради можен слаб цитокински сигнал, или можна протеолиза или оксидација на мерливиот интелеукин 33 во примероците. IL-4 имал највисока просечна вредност кај ХА фенотип, со што се потврдило неговото значење.

Во продолжение ги дискутира промените на вредностите на инфламаторните параметри при акутна егзацербација. Образложува дека 22 – 40 % од сите пациенти со ХОББ доживуваат ≥ 1 умерена до тешка егзацербација секоја година. Во повеќе анализи, меѓу кои Arschang и сор., докажале дека пациентите со акутна влошена ХОББ имале повисоки циркулирачки концентрации на IL-6 и CRP, и зголемен број на крвни неутрофилни клетки во споредба со пациенти со стабилна ХОББ и здрави контроли. Улогата на IL-8 во егзацербациите на ХОББ е посочена неколку пати, но не секогаш со исти исходи. Wei и сор. прикажале дека вредностите на IL-4 во периферната крв на пациентите со АЕ биле повисоки од оние на пациентите со стабилна болест и здравите контролни субјекти. Добиените резултати во оваа студија се во согласност со досегашните анализи, покажала сигнификантно повисоко ниво на CRP, леукоцити и неутрофили, IL-6 и IL-8 во егзацербација споредено со стабилна фаза. IL-4 бил зголемен кај најголем дел од пациентите при егзацербација, но без сигнификантна разлика. Утврдено било и гранично несигнификантно повисоко ниво на IL-18 при егзацербација споредено со стабилна фаза.

Наведува дека корелацијата меѓу инфламаторните и клиничките параметри потврдува постоечки и открива нови асоцијации меѓу нив, и се увидуваат фенотипски разлики. Во големата мултиплекс анализа на пациентите од COPDGene и SPIROMICS нашле дека IL-8 е независно поврзан со прогресијата на емфиземот. Кандидатката наведува дека не нашла таква поврзаност, но утврдила меѓу IL-8 и бројот на лесни/умерени егзацербации кај HE, кај ХА имало позитивна корелација помеѓу IL-8 и САТ, а кај ЧЕ позитивна корелација помеѓу IL-8 и CCI, додека негативна корелација помеѓу IL-8 и GOLD стадиум. Во компаративна студија меѓу ХОББ, АСО и астма, вредностите на IL-18 биле повисоки во однос на здравите контроли, но без значајна

разлика меѓу групите, со поврзаност на концентрацијата на IL-18 во крвниот серум и FEV1 само кај пациенти со АСО. Во оваа студија кандидатката утврдила корелација помеѓу IL-18 и присуството на емфизем и хроничен бронхитис кај НЕ. Кај ЧЕ нивото на IL-18 сигнификантно се зголемува со порастот на САТ, и на БМИ. Кај ХА фенотипот IL-18 бил повисок кај пониски вредности на БМИ и mMRC, додека со присуството на емфизем сигнификантно се зголемува и нивото на IL-18, што е потврда на претходно наведените експериментални студии.

Докторантката ги издвојува инфламаторните параметри кои имаат предиктивна улога за секоја од трите фенотипски групи, и имаат значење во дијагностичкиот и терапевтскиот пристап.

Врз основ на добиените резултати и цитираната литература, ја потенцира важноста од скрининг за ААТ кај нашите пациенти поради можноста за рана дијагноза што ќе помогне во преземање превентивни мерки, терапевтски интервенции, како ААТ заместителна терапија, мониторинг на пациентите, како и фамилијарен скрининг.

Со анализа на примената терапија, кандидатката утврдила доследно почитување на најновите препораки во препишаната терапија за ЧЕ и ХА фенотипот, но прекумерна употреба на ICS и тројна терапија кај НЕ, што докажано има несакани ефекти кај овие пациенти (пр. ризик од инфекција). Изнесените податоци во ова истражување треба да помогнат да се утврди специфичноста на секој фенотип и да се прилагоди терапијата на пациентите за да се спречи несоодветно лекување или полифармација.

На крај на дискусијата, наведува важна опсервација од големите студии дека смртноста од сите причини и годишната стапка на умерени/тешки егзацербации на ХОББ во текот на 3-годишното следење биле повисоки кај пациентите со системско воспаление. Анализата на преживувањето по клинички фенотип во RETRO-POPE студијата покажала најниска стапка на преживување кај пациентите со фенотип на чест егзацербатор (≥ 2 егзацербации во претходната година). Ова е во согласност со студии спроведени во Шпанија и Чешка, кои ја анализирале смртноста користејќи ги истите клинички фенотипови. Компатибилни резултати се добиле и во анализираниот примерок, летален исход регистрирал кај 16 (14,04 %) пациенти. Анализата по фенотипови покажала најголема пропорција на пациенти со летален исход во групата на ЧЕ.

Во делот на заклучоците, кандидатката ги поентира наодите од испитуваните параметри, формулирајќи заклучни согледувања на поставените цели во докторскиот труд. Значајно е да се потенцира дека најзастапен клинички фенотип кај нашите пациенти со ХОББ бил фенотип на неегзацербатор со 59,6 %, со преминација на машкиот пол, додека пациентите со фенотип на ХОББ и астма биле сигнификантно повеќе од женски пол и со пониска просечна возраст. Главен ризик-фактор за развој на ХОББ кај нашите пациенти, независно од фенотипот е пушењето цигари. Неегзацербаторите клинички, покрај со отсуството на егзацербации, се одликувале и со помалку симптоми, подобра белодробна функција и помала застапеност на респираторна инсуфициенција, но со присуство на коморбидитети, кои треба активно да се дијагностицираат и третираат. Кај честите егзацербатори, клинички болеста била најсимптоматска, со хроничен бронхитис и потешки форми на емфизем, како и пониска телесна маса, со најлоша белодробна функција и најголема фреквенција на егзацербации. Честите егзацербатори биле со висок индекс на коморбидитети и висок ризик од смртност изразен преку BODE индексот, со респираторна инсуфициенција со пониски вредности на парцијалниот притисок на O₂ и пораст на парцијалниот притисок на CO₂. ХА пациентите имале помалку тешки егзацербации и биле со најмалку коморбидитети. Профилот на инфламаторните параметри во стабилна фаза на болеста се разликувал помеѓу фенотиповите и имал карактеристична динамика при

егзацербација на болеста. Утврдените корелации помеѓу инфламаторните и клиничките параметри во рамките на поедините фенотипски групи дефинираат можни насочени терапевтски цели, а одредени инфламаторни параметри се издвоиле како независни значајни предиктори за фенотипската група, односно биомаркери за клиничкиот фенотип кои имаат улога во дијагнозата и терапијата. Дефицит на алфа 1 антритрипсин се детектирал кај 3,51 %, овие пациенти биле помлади од просекот, за нив постои можност за превенција и третман и затоа ја потенцира важноста од активен скрининг за ААТД. Се утврдило дека над 80 % од неегацербаторите примаат терапија со IKS и LABA, и постои можност за деескалација на терапијата. За крај, кандидатката утврдува дека фенотипската класификација на пациентите со ХОББ овозможува групирање на пациентите според заеднички карактеристики. Одбраните клинички фенотипови отсликуваат заеднички механизми на воспалението, со одредени инфламаторни медијатори, кои можат да служат како биомаркери за фенотипот. Корелацијата на инфламаторните со клиничките параметри во рамките на клиничките фенотипови идентификува можни терапевтски цели. Навременото откривање на генетските ризици може да доведе до превенција и третман на заболувањето. Сето тоа води до персонализиран пристап кон пациентите со ХОББ и насочена терапија.

Деветтото поглавје е **Листа на користени кратенки**.

Поглавјето **Референци**, како десетто, содржи 268 референци, со понов датум, кои се уредно презентирани според важечките стандарди и соодветно се цитирани во текстот. При изработката на темата, кандидатката употребила пребарување преку PubMed-индексот за идентификација на релевантни натписи и апстракти објавени на англиски јазик, користејќи притоа соодветни клучни зборови, со што издвоила целосно објавени студии со слободен пристап, ревиски трудови, рандомизирани контролирани студии, експертски прегледи и статистички анализи и препораки објавени од релевантни институции.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација со наслов: „Генетски и инфламаторни параметри на хронична опструктивна белодробна болест во асоцијација со клиничките фенотипови“, од кандидатката д-р Ангела Дебрешлиоска, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. **Debreshlioska, A.**, Ismaili, I., Angelovska, I., Vuinov, V., Karakostova, M. CORRELATION OF CLINICAL AND INFLAMMATORY PARAMETERS IN CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE. Medicus. 2023, Vol. 28 (1): 41-46

2. **Debreshlioska, A.**, Angelovska, I., Pejkovska, S., Kirijas, M., Petlichovski, A. SYSTEMIC INFLAMMATORY PROFILE IN PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE. Journal of Morphological Sciences. 2024 May 1;7(1):142-53.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

По внимателно, целосно и исцрпно разгледување на докторската дисертација на кандидатката д-р Ангела Дебрешлиоска, со наслов: „Генетски и инфламаторни параметри на хронична опструктивна белодробна болест во асоцијација со клиничките фенотипови“, Комисијата смета дека се работи за самостоен научноистражувачки труд кој разработува актуелен клинички проблем во пулмологијата, со јасно дефинирани мотив и цели, апликативни клинички резултати и релевантни научни заклучоци.

Во докторскиот труд, според поставените цели на истражувањето, кандидатката ги фенотипизира пациентите со ХОББ во релевантни клинички фенотипови според претходно утврдени критериуми и одредува селектирани генетски и инфламаторни параметри, како и клинички параметри во рамките на секоја фенотипска група во стабилна фаза на болеста и во акутна егзацербација. Потоа ја анализира поврзаноста меѓу инфламаторните параметри и клиничките параметри поединечно во секоја од фенотипските групи и ја одредува нивната предиктивна улога како биомаркери.

Анализата на резултатите води до заклучокот дека одбраните клинички фенотипови отсликуваат заеднички механизми на воспалението, со одредени инфламаторни медијатори, кои можат да служат како биомаркери за фенотипот. Корелацијата на инфламаторните со клиничките параметри во рамките на клиничките фенотипови идентификува можни терапевтски цели. Навременото откривање на генетските ризици може да доведе до превенција и третман на заболувањето. Сето ова води до индивидуализиран пристап кон пациентите со ХОББ и насочена терапија.

Со оглед на наведеното, Комисијата го оценува позитивно приложениот докторски труд и има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во состав на УКИМ, да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација со наслов: „Генетски и инфламаторни параметри на хронична опструктивна белодробна болест во асоцијација со клиничките фенотипови“, од кандидатката д-р Ангела Дебрешлиоска.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Бисерка Каева, претседател, с.р.

Проф. д-р Марија Крстевска, ментор, с.р.

Проф. д-р Дејан Докиќ, член, с.р.

Проф. д-р Деска Димитриевска, член, с.р.

Проф. д-р Александар Петличковски, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРЕВЕНЦИЈА НА АНКСИОЗНОСТ КАЈ ДЕЦА И НИВНИТЕ РОДИТЕЛИ“ ОД М-Р ИВО КУНОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 73 од Статутот на Медицинскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 458/2019 и бр. 458/2021 – Анекс), член 275 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (бр. 425 од 28.6.2019 г.) и член 63 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус академски студии – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 530/2020), Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата X редовна седница одржана на **25.9.2024** година, а по предлог на Советот на студиската програма на трет циклус студии – докторски студии по јавно здравство, донесе Одлука за формирање на Комисија за одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Иво Куновски со наслов: „Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители“, во следниов состав: проф. д-р Марија Ралева (претседател), проф. д-р Розалинда Исјановска (ментор), проф. д-р Елена Косевска (член), проф. д-р Славица Арсова Хаци-Ангелковска (член) и проф. д-р Гордана Ристовска (член).

Комисијата внимателно ја прегледа и ја оцени докторската дисертација, и до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Иво Куновски, со наслов: „Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители“, содржи 134 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1.5 проред и големина на букви 12, со 160 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, релевантни стручни извештаи, национални прописи и интернет-ресурси.

Трудот содржи структуриран апстракт/резиме на македонски и англиски јазик и е составен од 7 поглавја, и тоа: Вовед, Цели и хипотези, Материјал и методи, Резултати, Дискусија, Заклучок и Користена литература. Поголавјата се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови од темите, што овозможува лесно следење и разбирање на обработената содржина. Во докторскиот труд се вклучени 36 табели и 34 графикони, додека во делот Прилози е даден приказ на ставките од целосниот прашалник зададен во истражувањето.

Во првата глава на докторската дисертација е претставен **Вовед**, каде што е прикажан обемен преглед на релевантна литература и детално е разгледан предметот на истражувањето. Поголавјето е добро структурирано во шест потточки, кои се лесни за следење и нудат обемно претставување на темата од интерес. Поголавјето започнува со преглед на значајните аспекти на анксиозноста и нивното влијание низ текот на животниот развој, со особен фокус на податоци значајни за промените кои започнуваат од рана возраст и нивното влијание врз понатамошните животни циклуси. Кандидатот презентира информации од актуелни и релевантни студии, каде што покажува дека анксиозноста е примарно минливо и вообичаено доживување при соочување со потенцијална опасност. Но, анксиозните проблеми претставуваат високо застапени ментално здравствени проблеми, каде што двојно повисока е застапеноста на супклиничките симптоми во споредба со клиничките форми на анксиозност. Прикажано е дека анксиозноста може да следи хроничен тек и во голем број случаи да опстојува во текот на зрелоста, а со тоа и да претставува сериозен товар врз здравствените и

социјалните системи на државите. На пример, споделено е дека стапката на застапеност се разликува помеѓу различни општества глобално, но се проценува дека застапеноста кај деца достигнува до 20 %, додека кај возрасните се јавува кај околу 15 % - податоци кои ја прикажуваат анксиозноста како најчест ментално здравствен проблем. Понатаму, кандидатот ги идентификува главните составни елементи на оваа состојба во текот на раниот развој, како што се стравот, вознемиреноста и одбегнувачките однесувања, а ги опишува и специфичните карактеристики на овој проблем кај деца во споредба со оние кај возрасните. Во овој дел се обработени студии за меѓусебно поврзаната структура и одредени преклопувања на симптомите на анксиозност со други психолошки нарушувања, како што се депресијата и психосоматските реакции. Со ваквиот пристап, кандидатот ја истакнува сложеноста и значајноста на проблемот во текот на целиот животен развој, особено со изложување на спецификите на анксиозноста во детскиот период и важноста на навременото справување со овој проблем.

Во понатамошниот дел од воведот, кандидатот ја презентира важноста од идентификувањето на факторите на ризик, кои може да го информираат зајакнатото разбирање на проблемот и градењето на јавно здравствени политики. За оваа цел е акцентирано проучувањето на мултиплите фактори на ризик, во однос на нивната близина до искуството на поединците. Тука кандидатот го воведува еколошкиот модел на ризик со придружни научни студии, кои го претставуваат овој модел како теоретски и научен пристап кој овозможува егзаминација на мултисистемското влијание на различните фактори на ризик врз менталното здравје. Кандидатот го обработува пристапот преку презентирање на релевантни студии, кои ги структурираат факторите на ризик од аспект на нивното индивидуално, семејно и социјално ниво на влијание. Овој модел истакнува дека детскиот развој е под особено влијание на семејните фактори на ризик, што може да ги прави поле од особен научен и јавноздравствен интерес. Следствено, кандидатот во ова поглавје се осврнува на улогата на родителите и квалитетот на родителството во однос на анксиозноста, каде што ги претставува различните типологии на родителство и улогата на партнерските односи врз добросостојбата на децата. Со цел унапредување на менталното здравје кај децата, се истакнува значајноста на користењето позитивни и конзистентни дисциплински практики, во клима на меѓупартнерска соработка, наспроти користењето на сурова дисциплина и прекумерна родителска контрола. Се продолжува со идејата дека учеството во превентивни програми може да придонесе кон јакнење на ефективни родителски стратегии кај родителите на мали деца. Тука се прикажани контролни студии и метаанализи кои укажуваат дека универзалните родителски програми може да придонесат кон значајно намалување на анксиозни симптоми кај родителите и децата. Дополнително, кандидатот прикажува истражувања според кои онлајн програмите за родителски вештини се прикажани како значително поефикасни од листи на чекање во намалување на емоционални проблеми кај деца.

На крајот од ова поглавје, прикажани се достапните студии на темата од Република Северна Македонија, како и предизвиците со кои ова поле на истражување се соочува во локалниот контекст. Од локалните истражувања може да се забележи дека стапките на анксиозност кај адолесцентите се особено високи (23,7 %) и помалку од 30 % од родителите практикуваат позитивни и ненасилни дисциплински методи со своите деца. Но, покрај постоењето на одредени студии за менталното здравје кај млади, податоци за застапеноста и факторите на ризик за анксиозност кај деца на предучилишна и училишна возраст и нивните родители од општата популација кај нас не се достапни. Дополнително, покрај зголемениот интерес за програмите за родителски вештини, докторскиот труд истакнува дека нашето општество сè уште нема доволно искуство и

научни податоци за ефективност на овие програми во намалување на анксиозноста кај деца и нивните родители.

Во втората глава, кандидатот прецизно ги изложува **целите и хипотезите** на истражувањето. Прикажани се главна цел и шест специфични цели, кои директно се поврзуваат со добиените резултати и заклучоците изнесени во завршните делови на дисертацијата. Главна цел на докторскиот труд е истражување на факторите од важност во превенцијата на анксиозност кај деца и нивните родители/старатели во Република Северна Македонија. Специфичните цели се однесуваат на одредување на застапеноста на анксиозноста кај деца на предучилишна и училишна возраст и нивните родители, идентификување на доминантните фактори на ризик поврзани со анксиозноста, како и тестирање на ефективност на програма за родителски вештини во намалување на анксиозноста кај деца и нивните родители. Од прикажаните хипотези се очекува застапеноста на анксиозноста да е повисока во споредба со податоци од земјите со висок економски приход, доминантните фактори на ризик да потекнуваат од семејното ниво на влијание, и програмата за родителски вештини да е ефективна во намалување на симптоми на анксиозност кај деца и нивните родители.

Во третата глава се прикажани **материјалите и методите**, кои се користени во истражувањето и кои обезбедуваат детален увид во дизајнот, процесот и процедурите вклучени во изведување на оваа рандомизирана контролна студија. Студијата е спроведена со 288 испитаници – родители на деца од 2 до 9-годишна возраст од општата популација, заинтересирани за учество во програма за родителски вештини. Од нив, вкупно 153 (53,1 %) испитаници беа родители/старатели на деца на предучилишна возраст (2-5 години) и вкупно 135 (46,9 %) испитаници беа родители/старатели на деца на училишна возраст (6-9 години). Собирањето на податоците се одвиваше пред вклучувањето и рандомизацијата на испитаниците во две експериментални групи (интервентна и контролна група), како и по учеството на родителите во групите. Во интервентната група беа алоцирани 148 (51,4 %) испитаници и 140 (48,6 %) од нив беа алоцирани во контролната група.

Во однос на мерните инструменти, на испитаниците првично им беа зададени социодемографски прашања. Интензитетот и инциденцата на анксиозност кај децата беше проценета со скали преземени од Чеклистата за однесување кај деца (анг. Child Behavior Checklist; CBCL), додека интензитетот и инциденцата на анксиозност кај родителите беше проценета со Скалата за депресија, анксиозност и стрес (анг. Depression Anxiety and Stress Scale; DASS). Со цел детерминирање на влијанието на факторите на ризик, покрај социодемографските информации, беа користени Скалата за родителство (Parenting Scale; PS) за проценка на дисфункционалните родителски практики, скалата О’Лири Портер (O’Leary Porter Scale; OPS) за проценка на родителскиот конфликт, како и DASS-скалата за проценка на интензитетот на депресивни симптоми кај родителите.

Понатаму, детално се опишани експерименталните групи во кои родителите беа алоцирани. Тука програмата за родителски вештини претставува интервентна група, каде дел од родителите следеа групна онлајн програма од пет средби, насочена кон унапредување на капацитетите на родителите/старателите да се справат со однесувањето на нивните деца, а воедно да промовираат и здрави односи родител-дете. Специфично, средбите се насочени кон: а) поминување квалитетно време заедно, б) користење на пофалби и награди, в) задавање инструкции, пренасочување на однесување и воспоставување правила, г) игнорирање на негативни однесувања и задавање последици, и д) средба за одржување на наученото од програмата. Од друга страна, родителите кои беа алоцирани во контролната група, следеа еднократна структурирана групна презентација/лекција за родителство и детски развој, поделена во четири теми кои ги вклучуваа фазите на детскиот развој, потенцијалните фактори на

ризик за проблеми во детство, можните ресурси и заштитни фактори, како и совети за како родителите можат да го промовираат здравјето на нивните деца.

На крајот од ова поглавје, кандидатот го опишува процесот на статистичка обработка, преку користење на компјутерските софтвери R и SPSS верзија 23. Во утврдување на внатрешната конзистентност на секој мерен инструмент беше користен коефициентот на Cronbach-ова Alpha. Податоците за нумеричките серии беа прикажани со просек и стандардна девијација, медијана и интерквартилен ранг (IQR), додека за атрибутивните серии беа прикажани со дистрибуции на фреквенции и релативни броеви. За споредба на променливите беа користени непараметарски тестови (Chi-square тест, Mann-Whitney Z тест и Kruskal-Wallis H тест). За анализирање на корелации беше користен Spearman-ов R коефициент на ранк корелација. За анализа на доминантните фактори на ризик за анксиозност кај деца и нивните родители/старатели беа користени линеарни и мултипли регресиони тестови. За споредба на скоровите пред и по учеството на испитаниците во интервентната и контролната група беше користен Wilcoxon Z-тест, додека за споредба на интервентната и контролната група беше користена Анализа на коваријанса. За интервал на доверба (95 % CI) беше дефинирано статистичко значење на ниво на веројатност за стандардна грешка помала од $p < 0.05$.

Во четвртата глава се прикажани **резултатите** од истражувањето, добиени преку анализа на податоците од 288 испитаници – родители на деца на предучилишна и училишна возраст. Во однос на социодемографските податоци, просечната возраст на родителите/старателите беше 37 години (± 4.8), на децата на предучилишна возраст беше 3,6 години (± 1.1) и децата на училишна возраст беше 7,4 години (± 1.1). Статистички значајни разлики се регистрираа меѓу полот на децата (62 % машки) и полот на родителите (95,1 % женски). Значително повеќе родители се изјасниле како мајки на деца на предучилишна (97 %) и училишна (92 %) возраст. Значително повеќе испитаници беа со високо образование (72,2 %), значително повеќе изјавиле дека се во работен однос (88,2 %) и значително повеќе изјавиле дека се во брак и живеат заедно со нивниот партнер (85,1 %).

Во однос на застапеноста на анксиозност кај децата, просечниот скор на анксиозноста со симптоми на депресија и анксиозност со соматски симптоми беше во просечни рамки. Податоците укажаа дека 10,5 % од децата на предучилишна возраст и 15,6 % од децата на училишна возраст имаа анксиозност со симптоми на депресија, додека анксиозност со соматски симптоми имаа 8,1 % од децата на училишна возраст. Слично, резултатите покажаа дека просечниот родител од истражувањето немаше клинички значајни симптоми на анксиозност, но благи до екстремно тешки симптоми на анксиозност имаа 45 % од родителите.

Во однос на факторите на ризик за анксиозност кај деца на предучилишна возраст, позитивна и статистички значајна корелација се јавуваше меѓу интензитетот на анксиозноста и возраста на детето, бројот на деца во домаќинството, анксиозноста и депресијата кај родителот, дисфункционалното родителство и родителскиот конфликт. Кај децата на училишна возраст, позитивна и статистички значајна корелација беше забележана меѓу интензитетот на анксиозноста кај децата и родителскиот конфликт, како и анксиозноста и депресијата кај родителите. При разгледување на доминантните фактори на ризик за анксиозност кај децата, резултатите покажаа дека адитивниот ефект на дисфункционалните родителски практики и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност со депресивни симптоми кај деца на предучилишна возраст. Од друга страна, адитивниот ефект на полот на детето, депресијата кај родителот и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност со депресивни симптоми кај деца на училишна возраст, додека адитивниот ефект на анксиозноста кај родителот и

родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозноста со соматски симптоми кај деца на училишна возраст. При разгледување на факторите на ризик за анксиозност кај родители на деца на предучилишна возраст, позитивна и статистички значајна корелација се јавуваше меѓу интензитетот на анксиозноста и интензитетот на депресијата кај родителите, дисфункционалното родителство, родителскиот конфликт и анксиозноста кај детето. Од друга страна, позитивна и статистички значајна корелација се јавуваше меѓу интензитетот на анксиозноста кај родителите на деца на училишна возраст и интензитетот на депресија кај родителот, бројот на возрасни во домаќинството, дисфункционалното родителство, родителскиот конфликт, како и анксиозноста кај детето. Во однос на доминантните фактори на ризик за анксиозност кај родители, резултатите покажаа дека адитивниот ефект на бројот на возрасни во домаќинството, депресијата кај родителот и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност кај родителите на деца на предучилишна возраст. Во предвидување на варијацијата во анксиозноста кај родителите на деца на училишна возраст, адитивниот ефект на интензитетот на депресијата кај родителот и родителскиот конфликт се покажа како најефикасен.

На крај, оваа глава ги прикажува резултатите за ефикасноста на програмата за родителски вештини во намалување на анксиозноста кај децата и нивните родители. Резултатите покажаа статистички значајно намалување на интензитетот на анксиозноста кај децата на предучилишна и училишна возраст по учеството во интервентната група, но статистички значајно намалување на анксиозноста кај децата на предучилишна и училишна возраст беше забележано и по учеството во контролната група. При споредба на двете групи беа забележани разлики. Во однос на анксиозноста со симптоми на депресија кај деца на предучилишна возраст, просечниот скор во контролната група по учеството беше статистички значајно помал во споредба со интервентната група ($F=4.597$, $p=0.034$, $\text{Partial } \eta^2=0.043$). Од друга страна, разликата во просечните скорови на анксиозност со симптоми на депресија ($F=0.380$, $p=0.539$) и соматски симптоми ($F=0.217$, $p=0.643$) кај деца на училишна возраст по учеството во интервентната и контролната група не се покажа како статистички значајна. Споредливо со резултатите добиени во однос на децата, намалувањето на интензитетот на анксиозноста кај родителите на децата на предучилишна и училишна возраст во интервентната група се покажа како статистички значајно. Но, намалувањето на интензитетот на анксиозноста кај родителите на децата на предучилишна возраст во контролната група не се покажа како статистички значајно, додека намалувањето на интензитетот на анксиозноста кај родителите на децата на училишна возраст во контролната група се покажа како статистички значајно. Резултатите од анализата на коваријанса укажаа дека не постоеја статистички значајни разлики во просечниот скор на анксиозност меѓу интервентната и контролната група, по учеството на родителите на деца на предучилишна возраст ($F=2.608$, $p=0.109$). Од друга страна, кај родителите на деца на училишна возраст, просечниот скор по учеството во интервентната група беше статистички значајно помал во споредба со контролната група ($F=4.561$, $p=0.035$, $\text{Partial } \eta^2=0.047$).

Во петтата глава од докторската теза е разработена **Дискусија** за добиените резултати и нивната поврзаност со достапните истражувања, каде што кандидатот прави компарации со релевантни студии на темата и критички ги разгледува резултатите од тезата, стремејќи се кон објективен научен дискурс базиран на докази. Дискусијата ја започнува со осврт кон целите на истражувањето, првично очекуваните исходи кои се базираа на претходно воведената научна литература, како и презентирање на главните податоци од сопственото истражување. Дискусијата е понатаму структурирана во три потточки кои соодветствуваат на главните цели од докторската теза, вклучително

застапеноста на анксиозноста, факторите на ризик и ефективност на програмата за родителски вештини. Кандидатот за истражувањето посочува дека се покажале како апликабилни две манифестации на анксиозност кај деца на предучилишна и училишна возраст, т.е. анксиозност со симптоми на депресија и со соматски симптоми, што укажува на силната меѓусебна поврзаност на овие симптоми.

Во делот на застапеноста на анксиозноста, се покажа дека повеќе од 10 % од децата на предучилишна возраст и повеќе од 15 % од децата на училишна возраст во земјата имаа клинички значајни нивоа на анксиозност. За споредба, резултатите од земјите со висок економски приход укажуваат дека до 3,2 % од децата исполнувале дијагностички критериуми за анксиозност, стапка која се има зголемено за време на пандемијата со ковид-19 и е повисока во споредба со податоците од локална студија спроведена со адолесценти во периодот по пандемијата. Високи стапки на застапеност се бележат и кај резултатите за родителите, каде се покажа дека повеќе од 44 % од родителите имале натпросечни нивоа на анксиозност. Тоа е резултат кој е неколкукратно повисок од достапните податоци за возрасната популација во Европа, но овој резултат се разликува од одредени локални студии спроведени со родители. Во овој дел се презентирани студии кои може да укажат на причините за разликите во стапките на анксиозност меѓу родителите на деца од различна возраст, како што е влијанието на преодните периоди во животот на детето. Земајќи ги предвид податоците од актуелното истражување, каде што децата на училишна возраст покажуваат повисок степен на анксиозност од оние на предучилишна возраст, се претпоставува дека со тоа би можела да расте и анксиозноста кај родителите на мали деца. Во овој дел се истакнува и влијанието на методолошките елементи од различните студии и резултираат со разлики во репрезентативноста на податоците кои ги споделуваат. Сепак, со овие резултати од докторската теза се потврдува хипотезата за повисоката застапеност на анксиозноста кај децата и родителите кај нас, во споредба со земјите со висок економски приход.

При дискутирање на факторите на ризик, резултатите потврдија дека во однос на анксиозноста кај деца, доминантни фактори на ризик беа оние од семејното ниво, додека комбинација од индивидуални и семејните фактори на ризик се покажа дека заедно играат улога во предвидување на анксиозноста кај родителите. Посебно внимание се обрнува на резултатите при разгледување на доминантните фактори на ризик. На пример, меѓу двете возрасни групи на деца може да се забележи дека бројот на деца во домаќинството се јавува како независен фактор на ризик само кај децата на предучилишна возраст, а бројот на возрасни членови во домаќинството се покажа како фактор на ризик само за родителите. Кандидатот забележува дека овие разлики во факторите на ризик од семејно ниво може да укажуваат на присуство на повеќеслојни влијанија, како што е влијанието на различни родителски стилови низ повеќе генерации. Истражувањето додава во научната литература со податокот дека полот кај децата станува фактор на ризик за анксиозност во подоцнежна возраст, т.е. од училишна возраст, што може да е резултат на социјализацијата и родово-специфичните очекувања од децата кај нас. Како дополнителен придонес на темата од актуелното истражување е дискутирано намалувањето на директниот ефект на родителскиот конфликт врз анксиозноста, кога се земаат предвид и други фактори на ризик, што може да укажува на потенцијални индиректни ефекти на конфликтот врз семејната клима и родителството. Во согласност со развојните теории за анксиозност, кои сугерираат дека децата го учат анксиозно однесување од нивните родители, се и потврдените резултати за влијанието на анксиозноста кај родителот врз анксиозноста кај детето. Ваквиот податок е споменато дека дополнително го поткрепува спроведувањето на програми за родителство во намалување на оваа честа симптоматологија кај општата популација. Со

овие резултати се потврдува влијанието на семејните фактори на ризик врз анксиозноста кај децата и делумно се потврдува нивното влијание врз анксиозноста кај родителите.

На крајот од оваа глава се дискутирани резултатите во однос на ефективноста на програмата за родителски вештини. Резултатите од докторската теза укажаа на статистички значајни намалувања на анксиозност кај деца и родители по учеството во програмата и контролната група. При споредба на групите се потврди дека програмата за родителски вештини беше значително поефикасна од контролната група во намалување на анксиозноста кај родителите, но нејзината ефикасност не беше потврдена кај децата. Дури и парадоксално, контролната група се покажа како поефикасна во намалување на анксиозноста кај децата на предучилишна возраст. При споредување на наоди од релевантни истражувања, кандидатот истакнува дека универзалните програми за родителство, преку нивното активно вклучување на родителите во унапредување на добросостојбата на децата, првично може да иницираат промени во однесувањето на родителите, како што се покажува во дисертацијата, а со тоа да имаат потенцијал да доведат до намалување на емоционалните проблеми кај децата. Слично, кандидатот аргументира дека во објаснување на наодите од истражувањето е потребно да се земат предвид бројни други фактори, кои самостојно или во комбинација со програмата може да бидат каузално поврзани со исходот, како што се модераторите, медијаторите, механизмите на промена, карактеристиките на испитаниците, улогата на терапевтскиот сојуз, чувството на самоефикасност кај родителот, присутноста на коморбидитети, предизвиците при практикување на новостекнати родителски вештини, како и бариерите кои го попречуваат или одржуваат ефективното родителство. Како важен елемент од актуелното истражување е претставено препорачаното вклучување на активна контролна состојба, наместо алоцирање на испитаниците во листа на чекање, што потенцијално, исто така, се има одразено на добиените резултати. За овој наод беше истакнат малиот број на студии со активна контролна група кои не укажале на постоење на статистички значајни разлики во споредба со родителските програми. Но, за јасни заклучоци околу ефективноста на програмите за родителство во намалување на анксиозноста, кандидатот ја истакнува потребата од идни рандомизирани контролни студии со сличен дизајн. На крај, кандидатот ја наведува потребата од толкување на резултатите со земање предвид на одредени ограничувања, и презентира насоки за идни истражувања во линија на наученото од истражувањето.

Во шестата глава од докторската теза е прикажан **Заклучок** врз основа на добиените резултати со приказ на досегашните достапни научни податоци, добиените резултати од истражувањето во однос на поставените цели, како и придонесот на наодите од докторската дисертација за науката, праксата и јавноздравствените политики.

Седмата глава нуди приказ на **користената литература** при изработката на докторската дисертација, која е обемна, релевантна и соодветно цитирана по прифатените стандарди. Како користена литература се наведени вкупно 160 библиографски единици од обработените теми.

Последниот дел се однесува на **Прилози**, каде што се прикажани ставките од целосниот прашалник зададен во истражувањето.

Предмет на истражувањето

Предмет на истражување во докторската дисертација претставуваат факторите од важност во превенцијата на анксиозност кај деца и нивните родители во Република Северна Македонија, односно одредување на застапеноста на анксиозноста, факторите на ризик и тестирање на ефективноста на програма за родителски вештини во намалување на анксиозност кај деца и нивните родители. Професионалната посветеност,

работен ангажман и интерес на кандидатот кон истражување на оваа тема значително придонесуваат кон научноистражувачката работа од областа на јавното здравје, со фокус на превенцијата на психијатриско-психолошките промени кај ранливи групи од општата популација.

Краток опис на применетите методи

Истражувањето претставува рандомизирана контролна студија, спроведена со 288 испитаници – родители на деца од 2 до 9-годишна возраст од општата популација. Собирањето на податоците се одвиваше пред вклучувањето и рандомизацијата на испитаниците во две експериментални групи (интервентна и контролна група), како и по учеството на родителите во групите. Интервентната група се состоеше од онлајн групна програма за родителски вештини, структурирана во пет тематски средби, додека контролната група се состоеше од еднакратна структурирана лекција за родителство и детски развој, поделена на четири теми. Во однос на мерните инструменти, на испитаниците им беа зададени социодемографски прашања, како и прашалници за самопроценка во однос на анксиозноста кај нив и нивните деца, дисфункционалните родителски практики, родителскиот конфликт и депресијата кај родителите. Статистичката анализа беше изработена користејќи ги компјутерските софтвери R и SPSS верзија 23 и обработените податоци беа прикажани табеларно и графички.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Во спроведеното истражување, во однос на социодемографските карактеристики, статистички значајни разлики се регистрираа меѓу полот на децата (62 % машки) и полот на родителите (95,1 % женски). Значително повеќе родители се изјасниле како мајки на деца на предучилишна (97 %) и училишна (92 %) возраст. Значително повеќе испитаници беа со високо образование (72,2 %), значително повеќе изјавиле дека се во работен однос (88,2 %) и значително повеќе изјавиле дека се во брак и живеат заедно со нивниот партнер (85,1 %). Во однос на застапеноста на анксиозност кај децата, просечниот скор на анксиозноста со симптоми на депресија и анксиозност со соматски симптоми беше во просечни рамки. Податоците укажаа дека 10,5 % од децата на предучилишна возраст и 15,6 % од децата на училишна возраст имаа анксиозност со симптоми на депресија, додека анксиозност со соматски симптоми имаа 8,1 % од децата на училишна возраст. Слично, резултатите покажаа дека просечниот родител од истражувањето немаше клинички значајни симптоми на анксиозност, но благи до екстремно тешки симптоми на анксиозност имаа 45 % од родителите. При разгледување на доминантните фактори на ризик за анксиозност кај децата, резултатите покажаа дека адитивниот ефект на дисфункционалните родителски практики и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност со депресивни симптоми кај деца на предучилишна возраст. Од друга страна, адитивниот ефект на полот на детето, депресијата кај родителот и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност со депресивни симптоми кај деца на училишна возраст, додека адитивниот ефект на анксиозноста кај родителот и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозноста со соматски симптоми кај деца на училишна возраст. Во однос на доминантните фактори на ризик за анксиозност кај родители, резултатите покажаа дека адитивниот ефект на бројот на возрасни во домаќинството, депресијата кај родителот и родителскиот конфликт беше најефикасен во предвидување на варијацијата во анксиозност кај родителите на деца на предучилишна возраст. Во предвидување на варијацијата во анксиозноста кај родителите на деца на училишна возраст, адитивниот ефект на интензитетот на депресијата кај родителот и родителскиот конфликт се покажа

како најефикасен. Во однос на ефективноста на програмата за родителски вештини во намалување на анксиозноста кај децата и нивните родители, резултатите покажаа статистички значајно намалување на интензитетот на анксиозноста кај децата на предучилишна и училишна возраст по учеството во интервентната група, но статистички значајно намалување на анксиозноста кај децата на предучилишна и училишна возраст беше забележано и по учеството во контролната група. При споредба на двете групи беа забележани разлики. Вкупно 148 (51 %) од испитаниците беа рандомизирани во онлајн програмата за родителски вештини и 140 (49 %) од нив во контролна група. Тестираната онлајн програма за родителски вештини се покажа како ефикасен метод во намалување на анксиозност кај деца и родители, но нејзината ефективност се потврди само за родителите на деца на училишна возраст ($F=4.561$, $p=0.035$) со умерен ефект ($\text{Partial Eta}^2=0.047$).

Кандидатот со ова истражување обезбедува детален преглед и анализа на факторите од важност во превенцијата на анксиозност кај деца и нивните родители. Истражувањето нуди први наоди за стапките на застапеност на анксиозноста кај деца на предучилишна и училишна возраст, како и стапките на застапеност на анксиозноста кај родителите во државата. Презентираните модели обезбедуваат докази за доминантните фактори на ризик, спецификите на нивните адитивни ефекти и важноста од таргетирањето на семејните интеракции во дизајнирањето на превентивни стратегии за анксиозност кај деца и родители. Тестираната програма за родителски вештини се покажа како ефикасен метод во намалување на анксиозност кај сите возрасни групи, но нејзината ефективност во споредба со активна контролна група беше забележана само кај родителите на деца на училишна возраст. Резултатите од оваа докторска дисертација може да понудат информации од значење за практичари и истражувачи во полето на јавното здравје, менталното здравје, социјалната заштита, како и да понудат насоки за понатамошна научноистражувачка работа во подобро разбирање на повеќеслојните ефекти на факторите на ризик, како и да служи за поттик и насока во развојот на превентивни стратегии за анксиозност кај деца и нивните родители.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација со наслов: **Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители**, од м-р Иво Куновски, претставува оригинален и самостоен научен труд од областа на јавното здравје, кое се однесува на проценка на стапките на застапеност, факторите на ризик и улогата на родителските програми во намалувањето на анксиозноста кај оваа ранлива категорија од општата популација.

Резултатите од истражувањето обезбедија солидна основа за развој на стратегии за рана превенција на анксиозноста кај деца и нивните родители, а со крајна цел – намалување на последиците од анксиозноста преку подобрување на квалитетот на семејните односи и родителските практики.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Иво Куновски, со наслов: **Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители**, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за оригинален докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

1. Kunovski I. Prevalence and risk factors of anxiety in children in North Macedonia. *Academic Medical Journal*. 2023;3(1):79-88. doi.org/10.53582/AMJ2331079k
2. Kunovski I, Raleva M. Effectiveness of an online parenting program for childhood anxiety in North Macedonia. *Archives of Public Health*. 2023;15(2):1-9. doi.org/10.3889/aph.2023.6106

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатот. Истражувањето на кандидатот претставува единствено интегрирано истражување со јасно дефинирани цели и релевантни резултати, кое преку сеопфатен пристап ги истражува факторите од важност во превенцијата на анксиозност кај деца и нивните родители во Република Северна Македонија, преку проценка на стапките на застапеност, факторите на ризик и тестирање на ефективност на програма за родителски вештини.

Подрачје на примена. Заклучоците и препораките согледани врз база на добиените резултати можат да понудат информации од значење за практичари и истражувачи во полето на јавното здравје, менталното здравје, социјалната заштита, и да понудат насоки за понатамошна научноистражувачка работа во подобро разбирање на повеќеслојните ефекти на факторите на ризик, како и да служат како поттик и насока во развојот на превентивни стратегии за анксиозност кај деца и родители, што е од значење за поединците, семејствата и целокупната заедница.

Можни понатамошни истражувања. Докторската дисертација отвора можности за понатамошно спроведување на истражувања кои ќе помогнат во подобро проучување на процесите поврзани со превентивните пристапи наменети за деца и нивните родители. Идните истражувања може да насочат поголемо научно внимание во разјаснување на разликите во стапките на застапеност на анксиозноста. Понатаму, идните истражувања може да обработуваат повеќе фактори на ризик, како и евалуација на нивните директни, индиректни и интерактивни ефекти, кои би се покажале дека учествуваат во развојот и одржувањето на анксиозноста. Во полето на превентивни програми, идните истражувања би можело да ги одредат медијаторите, модераторите и механизмите кои доведуваат до промена во програмите за родителски вештини. Ваквите студии ќе обезбедат продлабочено разбирање на овој високо застапен ментално здравствен проблем и ќе помогнат во креирање на ефективни превентивни стратегии.

Врз основа на напред изнесеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, да ја прифати позитивната оценка и да овозможи одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Иво Куновски, со наслов: **Превенција на анксиозност кај деца и нивните родители.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Марија Ралева, претседател, с.р.

Проф. д-р Розалинда Исјановска, ментор, с.р.

Проф. д-р Елена Косевска, член, с.р.

Проф. д-р Славица Арсова Хаци-Ангелковска, член, с.р.

Проф. д-р Гордана Ристовска, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ОДРЕДУВАЊЕ НА АНТИТЕЛА КОН SARS-CoV-2 КАЈ ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ: СПОРЕДБА НА КЛИНИЧКИТЕ ПЕРФОРМАНСИ НА ТРИ КОМЕРЦИЈАЛНО ДОСТАПНИ ТЕСТОВИ“ ОД М-Р ФАРМ. ВАЛДРИНА АЈЕТИ-САЛИХУ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата X редовна седница одржана на 25.9.2024 година, по предлог на Советот на студиската програма на трет циклус студии – докторски студии по медицина, а врз основа на член 73 од Статутот на Медицинскиот факултет во Скопје и член 91 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус академски – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација од м-р фарм. Валдрина Ајети-Салиху под наслов: „Одредување на антитела кон SARS-CoV-2 кај здравствени работници: споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови“, во следниов состав:

1. проф. д-р Соња Топузовска, претседател
2. проф. д-р Катерина Тошеска-Трајковска, ментор
3. проф. д-р Ирена Костовска, член
4. проф. д-р Светлана Цековска, член
5. проф. д-р Мери Киријас, член.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Доставената докторска дисертација на кандидатката м-р фарм. Валдрина Ајети-Салиху, со наслов: „Одредување на антитела кон SARS-CoV-2 кај здравствени работници: споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови“, ги содржи сите потребни елементи на една научноистражувачка студија: вовед, мотив и цели на студијата, материјал и методи, статистичка анализа, резултати, дискусија, заклучоци и литература.

Трудот е структуриран во 9 глави, вклучувајќи ги воведот и заклучните согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Текстот содржи 141 страница компјутерски обработен текст во фонт Ariel, со 1,5 проред, големина на букви 12, 259 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги и интернет-ресурси. Текстот е збогатен со 48 табели, 45 графикони и 9 слики.

Воведот или првата глава на трудот, разбирливо и прегледно, поткрепено со многубројни литературни извори, ги обработува податоците од интерес за предложената тема.

Во воведот, кандидатката темелно се осврнува на појавата на првите случаи и ширење на пандемијата предизвикана од SARS-CoV-2 вирусот. Детално се опишани изворот на инфекција и патеката на пренос, како и подложноста на инфекција.

Детално се опишани класификацијата, структурата на вирусот, како и неговиот инфективен циклус.

Од страна на кандидатката, посебен акцент е ставен на имунолошкиот одговор против SARS-CoV-2 вирусот. Подрбно е опишан хуморалниот имунолошки одговор, односно создавањето на неутрализирачки антитела специфични за SARS-CoV-2 вирусот. Бројни студии потврдуваат дека присуството на неутрализирачки антитела го оневозможува навлегувањето на SARS-CoV-2 вирусот во клетките преку блокирање на неговиот рецептор-врзувачки домен (receptor binding domain, RBD).

Воведот продолжува со потточка посветена на симптоматологијата на COVID-19, со посебен акцент на синдромот на акутен респираторен дистрес кај пациенти со COVID-19. Во следната потточка, наведени се хистопатолошките промени кај COVID-19. Потоа,

кандидатката се осврнува на клиничката дијагноза, односно дијагностичките пристапи за COVID-19. Детално се обработуваат лабораториските тестови кои се применуваат за детекција на вирусот (примена на молекуларна техника RT-qPCR за детекција на вирусната нуклеинска киселина) и серолошки тестови за детекција на антитела кон SARS-CoV-2 вирусот.

Понатаму, детално е опишана динамиката на појава на имунолошкиот одговор и сероконверзија на антитела кон SARS-CoV-2 вирусот.

Детално е опишан развојот на серолошки тестови и епитопите кон кои се развиени антитела, со посебен осврт на антителата кон RBD на вирусот.

Следна точка во воведот е серопреваленцата на антитела кон SARS-CoV-2 кај различни популациски групи, со посебен осврт на серопреваленцата кај здравствените работници. Кандидатката детално опишува зошто ризикот за пренос на вирусот е двонасочен кај здравствените работници.

Втората глава на темата го обработува **мотивот** за изработка на докторскиот труд. При тоа, јасно се нагласува дека здравствените работници се изложени на корона вирусот во поголема мера отколку другите и, секако, тие се со повисок ризик од инфекција. Ползувајќи ги можностите со кои располага Институтот за медицинска и експериментална биохемија при Медицинскиот факултет во Скопје, овозможено е одредување на преваленцијата на анти-SARS-CoV-2 антителата кај иста популација (здравствени работници) со три различни серолошки тестови по вакцинирање против COVID-19.

Резултатите од докторската дисертација ќе придонесат во збогатување на литературата за серолошки анализи со цел да се насочи соодветна употреба на одредени тестови.

Третата глава се однесува на **целите** на истражувањето во студијата. При тоа, тие опфаќаат три поединечни сфери на интерес за истражувачот кои последователно се надоврзуваат:

1. Да се одреди нивото на антитела кај популација од здравствени работници кои не се вакцинирани со цел да се одреди преваленцијата на анти-SARS-CoV-2 антителата кај здравствените работници пред вакцинација.
2. Да се одреди концентрацијата на анти-SARS-CoV-2 антителата преку одредување на концентрацијата на IgG-антителата по вакцинација со Pfizer-BioNtech пред примена прва доза вакцина, потоа на 3, 9 и 12 месеци по втората доза и/или бустер доза со три различни методи/тестови.
3. Да се направи споредба во аналитичките и клиничките карактеристики помеѓу трите употребени методи/тестови за одредување на антителата:
 1. Maglumi SARS-CoV-2 S-RBD IgG (CLIA-метода)
 2. Maglumi SARS-CoV-2 неутрализирачки антитела (CLIA-метода)
 3. VIDAS SARS-CoV-2 IgG (ELFA-метода)

Секундарна цел на истражувањето е да се одреди кои тестови за одредување анти-SARS-CoV-2 антителата имаат продолжена чувствителност и се најверодостојни за квантифицирање на имунолошкиот одговор.

Во **четвртата** глава од дисертацијата, насловена како **Материјал и методи**, опишани се дизајнот на студијата, групите испитаници, начинот на собирање на материјалот и методите користени за испитување на предвидените лабораториски анализи.

Студијата е дизајнирана како проспективна студија.

Кандидатката ја опишува групата испитаници вклучени во студијата. Сите здравствени работници кои го прифатија повикот за вакцинација и примиле две дози од Pfizer-BioNTech, BNT162b2, со препорачан интервал од 21 ден, се земени предвид за студијата.

Оваа студија вклучува 200 здравствени работници и соработници од 13 града од Република Северна Македонија, групирани во четири категории:

1. доктор по медицина/д-р по стоматологија – стоматолог
2. медицинска сестра/техничар или техничар во лабораторија
3. администратор

4. чистач/курир/возач.

Во методите, кандидатката се осврнува на начинот на собирање на материјалот од испитаниците и начинот на нивната анализа. Детално е објаснето како е земена крвта, при што е потенцирано дека примероците на серум се земаат пред вакцинација и на 3, 9 и 12 месеци по администрација на втората доза од вакцината Pfizer/BioNTech BNT162b2.

Примероците серум се чуваат на соодветна температура во лабораторијата на Институтот за медицинска и експериментална биохемија до спроведување на анализата. Сите примероци се обработени со SNIBE Maglumi 800 и со инструментот VIDAS, според упатствата на производителот.

Истражувачкиот протокол е разгледан и добил одобрение од Етичката комисија при Медицинскиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (Одобрение бр. 03-2529/2).

Детално се опишани принципите на тестовите за детекција/откривање на антитела на трите тестови кои се користени во истражувањето:

1. Maglumi SARS-CoV-2 S-RBD IgG
2. Maglumi SARS-CoV-2 неутрализирачки антитела
3. VIDAS SARS-CoV-2 IgG.

Употребената мерна единица, единици за врзувачки антитела (BAU)/mL, е во согласност со последното известување добиено од СЗО (Забелешка СЗО Стандард (20/136) Единица за конверзија — RN21040201).

Петтата глава се однесува на **статистичката обработка** на податоците, при што е наведено дека анализата на податоците е направена во статистичкиот софтвер SPSS (вер. 23.0; IBM, SPSS, USA).

Во **шестата глава** се прикажани **резултатите** од истражувањето. Во секоја од секциите на оваа глава се дадени резултатите од истражувањето, со кои се дава одговорот на прашањата дефинирани како цели на студијата. Резултатите се прикажани со помош на 48 табели и 45 графикони, кои се јасно и соодветно образложени.

На главата **Резултати** се надоврзува **седмата глава, Дискусија**, којашто дополнително го потенцира нивното значење и ги става во контекст на постојните сознанија.

Во дискусијата, опфатена е анализата на добиените резултати од истражувањето и се дава компаративен осврт на сознанијата од досега објавените слични студии, со аргументирани толкувања за причините за утврдените сличности и разлики.

Според сознанијата на кандидатката, не е објавена ниту една друга студија што ги споредува клиничките перформанси на овие три теста за одредување на антитела кон SARS-CoV-2.

Во **осмата глава, Заклучоци**, кандидатката ги наведува најважните заклучни согледувања кои произлегуваат од резултатите на истражувањето:

1. Maglumi Nab's, Maglumi RBD и Vidas SARS-CoV-2 IgG се високо чувствителни анализи за сигурен скрининг на пациенти по вакцинација или акутни инфекции со SARS-CoV-2.
2. Овие анализи ги исполнуваат барањата за специфичност за нивна употреба во сероепидемиолошките студии и се добро приспособени за откривање на минати инфекции SARS-CoV-2.
3. Најдена е добра корелација помеѓу сите анализи во период од 3, 9 и 12 месеци.
4. Вредностите од различните системи за тестирање не се заменливи, дури и кога се претворени во мерната единица BAU/mL користејќи го меѓународниот стандард на СЗО за имуноглобулинот SARS-CoV-2.
5. Праговите за позитивност што ги даваат производителите не се од дијагностичка вредност и не се индикативни за инхибиторна активност на антителата.

Потребни се и дополнителни студии за да се разграничи врската помеѓу серолошкиот одговор и функционалниот имунитет на инфекцијата SARS-CoV-2, и по вакцинацијата и по природна инфекција.

Во последната глава, **Литература**, кандидатката наведува 259 библиографски единици кои се однесуваат на оваа проблематика, при што поголемиот број се од понов датум. Користената литература е обемна, прегледна и коректно цитирана по прифатените стандарди. Овој податок уште еднаш ја потврдува актуелноста на областа на испитувањето и потребата од понатамошни истражувања во правец на утврдување и употреба на експериментални сознанија во клинички услови.

Предмет на истражување

Оваа студија е спроведена кај 200 здравствени работници од Република Северна Македонија. Половата структура на учесниците се состои од 82 (41 %) мажи и 118 (59 %) од жени, со возраст од 26 до 53 години. Во контекст на ова истражување, користени се примероци од крв собрани од здравствени работници кои претходно не биле заразени со SARS-CoV-2. Примероците се анализирани пред вакцинацијата и на 3, 9 и 12 месеци по администрацијата на втората доза од вакцината Pfizer/BioNTech BNT162b2.

Антителата се одредени на SNIBE Maglumi 800 и на VIDAS-имунолошкиот анализатор, според упатствата на производителот. Употребената мерна единица, единици за врзувачки антитела (BAU)/mL, е во согласност со препораките на СЗО за употреба на интернационалниот стандард и конверзија на која било мерна единица во BAU на милилитар. За одредување на антитела, користени се следните методи:

1. Maglumi SARS-CoV-2 S-RBD IgG (CLIA-метода)
2. Maglumi NAb (неутрализирачки антитела) (CLIA-метода)
3. VIDAS anti SARS-CoV-2 (ELFA-метода).

Студијата е дизајнирана како проспективна студија, спроведена во периодот од февруари 2021 до средината на јуни 2022 година. Сите испитаници се вклучени во истражувањето по претходно добиена писмена информирана согласност.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Во Македонија не се работени студии за споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови за одредување на антитела кон SARS CoV-2.

Бидејќи анти-SARS-CoV-2 антителата се високо предвидливи за имунолошка заштита, студиите за серопреваленца се индикативни за одредување на хуморален имунитет на популациско ниво. Исто така, тие се важни за моделирањето на сценаријата и планирањето на јавноздравствени и национални политики како одговор на пандемијата. Здравствените работници (ЗР) први доаѓаат во контакт со сомнителни и потврдени случаи на COVID-19. Следствено, тие се претпоставува дека се изложени на поголем ризик од добивање на болеста од општата популација и, доколку се заразени, претставуваат ризик за ранливите пациенти и колегите.

Со цел да се огранични понатамошното ширење на SARS CoV-2 и да се намали смртноста од COVID-19, многу брзо се развија вакцини против SARS-CoV-2. Вродените и адаптивните имунолошки одговори се поттикнати од вакцините против COVID-19 преку различни механизми.

Во ерата на вакцинација против COVID-19, се додаде уште една критична улога на серологијата: одредување на специфични антитела по активна имунизација против SARS-CoV-2. Претходните студии ја проценуваа распространетоста на серопозитивноста кај здравствените работници, но и ефективноста на различни вакцини.

Од круцијално значење е методологијата која се користи за проценка на хуморалниот имунитет. Постојат различни *in vitro* дијагностички тестови за детекција на антителата кон SARS CoV-2.

Во литературата, досега нема податоци за споредба на трите комерцијални тестови користени за потребите на ова истражување.

Ефективноста на администрираните вакцини, во смисла на времетраење на хуморалниот имунитет, е од клучно значење во националните здравствени политики и стратегии. Може многу да се научи од историјата за пандемијата COVID-19, а многу научени лекции за надеж ќе нè подготват за идните појави на заразни болести и ќе ги спречат потенцијалните идни пандемии.

Краток опис на применетите методи

Детекција на неутрализирачки антитела со CLIA-метода

Неутрализирачките антитела (Nab's) се одредени на имунолошкиот анализатор Maglumi 800 (SNIBE—Shenzhen New Industries Biomedical Engineering Co., Ltd, Шенжен, Кина), со примена на хемилуминисцентна метода. Границата на детекција (LoD) е 0,045 $\mu\text{g/mL}$. Линеарниот опсег е помеѓу 0,050-30 $\mu\text{g/mL}$. 0.300 $\mu\text{g/mL}$ се користи како cut off вредност (0,3 $\mu\text{g/mL}$ е еквивалентно на 121,5 IU/mL). За неутрализирачки антитела, 1 $\mu\text{g/mL}$ е еквивалентно на 405 IU/mL.

Детекција на S-RBD IgG-антитела со CLIA-метода

Maglumi SARS-CoV-2 S-RBD IgG (Snibe S-RBD IgG) тестот се базира на принцип на индиректна хемилуминисценција (CLIA). За *in vitro* квантитативно определување на IgG антитела кон SARS-CoV-2 S-RBD протеинот, е користен автоматизиран Maglumi 800 аналитички систем (Snibe Diagnostic, Шенжен, Кина). Cut-off вредноста изнесува 1 AU/mL, факторот на конверзија за да се добие BAU/mL, изнесува 4.33 а линеарниот опсег е од 0.18 -100, како што е декларирано од страна на производителот.

Детекција на S-RBD IgG-антитела со ELFA-метода

VIDAS SARS-CoV-2 IgG е автоматизирана - *in vitro* дијагностичка анализа наменета за имунолошкиот анализатор VIDAS (BioMérieux, Франција) на принцип на enzyme linked fluorescent assay (ELFA) техника. Анализата се смета за негативна кога $i < 1,00$ и позитивна кога $i \geq 1,00$. Чувствителноста на анализата е 96,6 % на ≥ 16 дена по позитивна потврда rRT-PCR.

Во студијата се применети следните статистички методи:

Категориските (атрибутивни) варијабли се прикажани со апсолутни и релативни броеви. Нумеричките (квантитативни) варијабли се прикажани со просек, стандардна девијација, минимални и максимални вредности, медијана вредност и интерквартилен ранк.

Kolmogorov-Smirnov тест и Shapiro Wilk's test се користени за тестирање на нормалноста на дистрибуцијата на податоците.

За споредување на вредностите на anti-S-RBD IgG меѓу трите методи, и за споредување на нивните вредности во периодот на следење се користени тестови за зависни примероци (FRIEDMAN ANOVA Chi-square test и Wilcoxon Matched pairs test).

За тестирање на разликата во позитивни и негативни резултати меѓу две методи користен е McNemar-тестот.

Согласноста на методите е анализирана со Kappa index и Spearman-ов коефициент на ранк корелација.

За споредување на вредноста на anti-S-RBD IgG во однос на полот на испитаниците користен е Mann-Whitney U тест, а во однос на возраста, Kruskal-Wallis test.

Статистичката сигнификантност е дефинирана на ниво на $p < 0.05$.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Ова е оригинално истражување, и до сега во литературата не се објавени резултати од компарација на Maglumi Nab's тестот, VIDAS RBD тестот и Maglumi RBD тестот за детекција на антитела кон SARS CoV-2.

Пред вакцинација највисоки нивоа на антителата се детектирани со Maglumi Nab's тестот, пониски нивоа се детектирани со VIDAS RBD тестот, а најниски нивоа биле добиени со Maglumi RBD тестот. Статистичка сигнификантна разлика е потврдена во концентрацијата на anti-spike -RBD антителата пред вакцинација, во зависност од типот

на користен метод. Пред да бидат вакцинирани, 11 (5,5 %) испитаници биле позитивни на Maglumi NAb's, 1 (0,5 %) на VIDAS RBD, немало испитаници со позитивен Maglumi RBD тест пред вакцинација. Преваленцијата на анти-SARS-CoV-2 антителата во оваа кохорта на здравствени работници пред вакцинација била 5,5 % согласно со резултатот од Maglumi NAb's методата и 0,5 % согласно со резултатот од VIDAS RBD методата.

Вредностите на anti-spike-RBD антителата по 3 месеци од вакцинирањето биле сигнификантно различни во зависност од типот на користен метод. Пост-хок анализата за меѓугрупни разлики покажала дека оваа вкупна статистичка сигнификантност се должи на значајно повисоки серумски anti-S-RBD IgG антитела измерени со VIDAS RBD во однос на Maglumi NAb's и значајно повисоки вредности на антитела измерени со Maglumi RBD во однос на Maglumi NAb's; разликите во нивото на антитела детектирани со VIDAS RBD и Maglumi RBD не се статистички сигнификантни.

По 3 месеци од вакцинирањето, сите испитаници биле позитивни на тестовите Maglumi RBD и Maglumi NAb's, додека позитивен резултат на VIDAS RBD имале 194 (97 %) испитаници.

Серумските anti-S-RBD IgG антитела, измерени 9 месеци по вакцинирањето со трите различни методи биле сигнификантно различни. Позитивен резултат по 9 месеци од вакцинацијата бил добиен кај 199 (99,5 %) испитаници со Maglumi RBD тестот, кај 179 (89,5 %) испитаници со Maglumi NAb's тестот, и кај 145 (72,5 %) испитаници со VIDAS RBD тестот.

Позитивен резултат по 12 месеци од вакцинацијата бил добиен кај 176 (88 %) испитаници со Maglumi RBD тестот, кај 36 (18 %) испитаници со Maglumi NAb's тестот и кај 115 (57,5 %) испитаници со VIDAS RBD тестот.

Friedman ANOVA тестот покажал статистичка сигнификантна разлика во нивото на anti-spike-RBD антитела детектирани со сите три методи во периодот пред вакцинација/3, 9 и 12 месеци по вакцинација.

Пост-хок анализата со Wilcoxon Matched тестот покажала сигнификантно намалување на вредностите на овие антитела 12 месеци по вакцинацијата споредено со 3 месеци по вакцинацијата.

По 3 месеци од вакцинирањето, серопозитивноста се движела од 100 % за Maglumi RBD и Maglumi NAb's, 97 % за VIDAS RBD.

По 9 месеци од вакцинирањето, 0,5 % испитаници тествани на Maglumi RBD, 10,5 % испитаници тествани на Maglumi NAb's и 27,5 % испитаници тествани на VIDAS RBD станале серонегативни.

По 12 месеци од вакцинирањето, серонегативни станале 12 % испитаници тествани на Maglumi RBD, 82 % испитаници тествани на Maglumi NAb's и 42,5 % испитаници тествани на VIDAS RBD.

Најмало процентуално намалување на концентрацијата на серумските анти-S-RBD IgG беше детектирано за тестот Maglumi RBD (12%), најголемо за тестот Maglumi NAb's (82%).

Испитуваната корелација пред вакцинација меѓу трите методи покажа несигнификантна поврзаност помеѓу Maglumi NAb's IgG и VIDAS RBD ($p=0.47$) и помеѓу VIDAS RBD и Maglumi RBD ($p=0.84$), додека корелацијата помеѓу Maglumi NAb's и Maglumi RBD беше статистички сигнификантна ($p=0.0074$), и согласно вредноста на Spearman-овиот коефициент позитивна, односно директна ($R=0.189$).

Тоа значи дека пред првата доза на вакцина била регистрирана правопрпорционална поврзаност во концентрацијата на серумските анти-S-RBD IgG измерени со Maglumi NAb's и Maglumi RBD.

Нивото на anti-spike-RBD антителата одредени со трите методи сигнификантно се намалувала во тек на 12 месеци по вакцинирањето кај мажите ($p<0.0001$) и жените ($p<0.0001$).

Концентрацијата на anti-spike-RBD антителата одредени со Maglumi NAb's, VIDAS RBD и Maglumi RBD методата сигнификантно се намалувала во тек на 12 месеци по вакцинирањето кај испитаниците од сите возрасни групи (≤ 30 , 31- 41, >41 години).

Возраста на испитаниците не корелира сигнификантно со нивото на anti-spike-RBD антителата одредени со Maglumi Nab's, VIDAS RBD и Maglumi RBD методите.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р фарм. Валдрина Ајети-Салиху претставува истражување во областа на базичната медицина, во подрачје од биохемијата. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има за цел да се одреди значењето на одредувањето на антителата кон SARS CoV-2 по вакцинација, но и да се добијат сознанија кои тестови и методи се супериорни во проценка на хуморалниот имунитет, со што е постигнато остварување на поставените цели во истражувањето. Со актуелноста на истражувањето, обемот и квалитетот на прикажаните резултати, докторската дисертација дава значаен научен придонес во областа.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила како прв автор, во меѓународни научни списанија, следниве рецензирани научноистражувачки трудови:

1. “BNT162b2 VACCINE ANTIBODY RESPONSE USING THREE ANTIBODY ASSAYS”, Автор-и (прв автор): Valdrina Ajeti, Melda Emin, Katerina Tosheska-Trajkovska, објавен: Academic Medical Journal; 4(1):19-29. 11.04.2024
<https://amj.mk/index.php/amj/article/view/219/243>
2. “Effectiveness after immunization with BNT162b2 and Gam-COVID-Vac for SARS-CoV-2 and neutralizing antibody titers in health care workers” Автор-и (автор на кореспонденција): Melda Emin, Dragan Cibrev, Coskun Kerala, Dragana Petrovska-Cvetkovska, Valdrina Ajeti*, Hristina Ampova, Irena Kostovska and Katerina Tosheska-Trajkovska, објавен: Turkish Journal of Biochemistry; 49 (3). 24.05.2024
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/tjb-2023-0213/html>

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на докторантката се:

За прв пат во Република Северна Македонија е направена студија која се однесува на истражување на методите и тестовите кои се користат за одредување на антитела кон SARS CoV-2. Се работи за лабораториски тестови кои лесно и релативно евтино може да се изведуваат во рутински цели во лаборатории на секундарно и терцијарно ниво на здравствена заштита.

Понатаму, како предност на студијата се издвојува и тоа што релативно едноставни тестови за изведба се одликуваат со исклучителна висока сензитивност и специфичност што ги чини погодни за примена не само во научноистражувачки туку и во клинички цели.

Серолошките тестови се од критично значење при одредување на имунолошкиот одговор по вакцинација или инфекција, со цел планирање и реализација на правилна вакцинална кампања. Утврдено е дека по администрација на вакцина, има интериндивидуални разлики во нивоата на антитела кои се создаваат. Посебно е значајно што индивидуи со претходна инфекција со SARS-CoV-2 имаат повисок титар на антитела во однос на оние кои немале претходна инфекција. Тоа ќе овозможи проценка дали кај овие лица е доволна една доза на вакцина за да обезбеди задоволителен имунолошки одговор. Доколку една доза е доволна за пациенти кои прележале COVID-19, може да се направат стратегии кои ќе овозможат пренасочување на вакцините за други лица. Резултатите од овие анализи може да помогнат во креирање на долгорочни здравствени стратегии не само на национално туку и на глобално ниво.

Подрачје на примена и ограничувања. Новите варијанти на вирусот на SARS-CoV-2 може да влијаат на дијагностичките тестови на неколку начини, имајќи предвид дека некои мутации во вирусниот геном може да влијаат на т.н. „spike“ протеин и други клучни региони кај вирусот. Некои специфични мутации може да влијаат на точноста како на серолошките, така и на антигенските тестови, посебно во делот на сензитивноста, предизвикувајќи потенцијално лажно негативни резултати.

За да се намалат овие проблеми, производителите на *in-vitro* дијагностички тестови, како и здравствените авторитети треба континуирано да ги мониторираат вирусните варијанти од интерес, со цел развивање на нови тест-компоненти кои ќе бидат ефикасни во детекција на нови варијанти.

Развојот на пост-COVID-19 патологии може да биде причина за несоодветен имун одговор, што, секако, треба да се има предвид при примена на кој било дијагностички тест за одредување на концентрацијата на антитела.

Врз основа на направената анализа на приложениот докторски труд, актуелноста на темата, како и познавањето на способноста на кандидатката за стручна и научна работа, Комисијата е на мислење дека докторската дисертација на кандидатката м-р фарм. Валдрина Ајети-Салиху, под наслов: „Одредување на антитела кон SARS-CoV-2 кај здравствени работници: споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови“, според својата актуелност, поставени цели и методологија на истражување, како и добиените резултати, во целост ги исполнува условите и стандардите за квалитетна докторска дисертација. Во истражувањата во докторската дисертација, земени се предвид низа литературни податоци од областа, користени се современи методи и добиените резултати се јасно прикажани, толкувани и дискутирани, а заклучоците се соодветно и конкретно изведени.

Со оглед на наведеното, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р фарм. Валдрина Ајети-Салиху, со наслов: **Одредување на антитела кон SARS-CoV-2 кај здравствени работници: споредба на клиничките перформанси на три комерцијално достапни тестови.**

Рецензентска комисија

Проф. д-р Соња Топузовска, претседател, с.р.

Проф. д-р Катерина Тошеска-Трајковска, ментор, с.р.

Проф. д-р Ирена Костовска, член, с.р.

Проф. д-р Светлана Цековска, член, с.р.

Проф. д-р Мери Киријас, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПОЛИФАРМАЦИЈА КАЈ СТАРИ ЛИЦА КАКО РИЗИК ФАКТОР ЗА КОГНИТИВНИ НАРУШУВАЊА“ ОД М-Р Д-Р МАРТА ТУНЦЕВА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 73 од Статутот на Медицински факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 458/2019 и 458-Анекс/2021), член 61 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 245/2013) и член 91 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус академски студии – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 530/2020), по предлог на Советот на студиската програма на трет циклус студии – докторски студии по медицина, Наставно-научниот совет на својата XI редовна седница, одржана на ден 28.10.2024 година, донесе

ОДЛУКА

За формирање Комисија за одбрана на докторски труд со наслов: „Полифармацијата кај стари лица како ризик фактор за когнитивни нарушувања“, од докторантката д-р Марта Тунцева, во состав: проф. д-р Гордана Китева Тренчевска, претседател; проф. д-р Катарина Ставриќ, ментор; проф. д-р Димитар Боневски, член; проф. д-р Билјана Герасимовска, член; проф. д-р Весна Велиќ Стефановска, член.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицински факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Марта Тунцева, со наслов: „ПОЛИФАРМАЦИЈАТА КАЈ СТАРИ ЛИЦА КАКО РИЗИК ФАКТОР ЗА КОГНИТИВНИ НАРУШУВАЊА“, содржи компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, а цитираните библиографски единици вбројуваат научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси. Трудот е структуриран во 11 глави и ги содржи сите делови на еден научноистражувачки проект: вовед, мотив за изработка на докторската дисертација, хипотеза, цели, материјали и методи, резултати од истражувањето, дискусија за добиените резултати, проследена со заклучоците и листа на библиографски податоци, авторезиме и прилози. Деловите се систематизирани во целини и потцелини, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во докторската теза.

Воведот на докторскиот труд е организиран во единаесет целини.

Во првата целина кандидатката ги објаснува дефиницијата и видовите дефиниции. Во прилог, дава објаснување на историјат на дефинициите и постоење на преку 143 дефиниции, од кои 112 се нумерички. Сепак, кандидатката дава поткрепено објаснување дека најкористена дефиниција е онаа во која се напоменува дека ако се користат 5 и повеќе лекови, тогаш можеме да именуваме постоење на полифармација. Понатаму, наведува објаснување дека прекумерна полифармација е онаа кога се користат 10 и повеќе лекови, и редовната употреба на лекови е дефинирана како лек што редовно се зема во текот на изминатите шест месеци. Во втората целина го објаснува фактот на продолжување на векот на живеење и дека мултиморбидитетот според СЗО е опстојување на две или повеќе хронични медицински состојби кај едно лице. Во третата

целина кандидатката дава поткрепен доказ за поделба на полифармацијата. За несоодветна полифармација се вели дека е онаа кога се пропишуваат еден или повеќе лекови кои се непотребни или повеќе не се потребни (многу подолго се употребуваат од она што е потребно), за разлика од „соодветната полифармација“ каде што употребата на комбинација на лековите според индикација и доказ соодветна за пациентот, со помал број на интеракции е т.н. „препорачана полифармација“. Во четвртата целина дава објаснување за негативните ефекти на лековите, кои според СЗО, несоодветна употреба на лекови (на пр. полифармација) е означена „јавно здравствен проблем поради потенцијал за штета поврзана со интеракции“. Се објаснува за поимот *полипрагмазија*, дека ако повеќе лекови се администрираат несоодветно, се користи терминот „полипрагмазија“. Дава објаснување за стареењето на човечкиот организам и стареењето на органите и нивната функција со намалување на бубрежната и белодробната функција и појава на саркопенија се зголемува можноста несоодветната полифармација да предизвика спротивни ефекти (ADR) и интеракција меѓу нив (DDI). Понатаму, се повикува на извори и студии во кои ги наведува последиците од негативните ефекти од лековите манифестирани со хоспитализации, функционален, когнитивен пад, изнемоштеност, реадмисии, приеми во болница и фатални настани поради интеракции на лекови и интеракции болест и лек и падови како податок. Постои различна перцепција на тоа дека мултиморбидитетот е проблем на постарите луѓе. При преглед на лековите, може да се пропуштат оние лекови кои се земаат без препорака на лекар зашто ги нема во медицинската документација, се вели понатаму во делот на смртност и полифармацијата. Додека, пак, во најчестата асоцијација на полифармација и паѓањата, се цитираат трудови од кои е извлечено дека употребата на седативи и хипнотици, како што се бензодиазепини, како и антидепресиви, се покажало дека имаат најсилни асоцијации со паѓање и паѓање со повреди. Други лекови со документирани асоцијации биле антипсихотици, антиепилептици, антипаркинсонична терапија, кардиолошка терапија за срцеви заболувања, опиоиди и уролошки спазмолитици. Во шестата потцелина од интеракциите се докажало дека депресијата е една од главните причини за попреченост кај постарите лица, што е поврзана со ризик од смртност и морбидитет. Друг проблем со стареењето е когнитивното оштетување. Така, когнитивните нарушувања се јавуваат пропорционално со зголемувањето на возраста, а сериозноста на овие нарушувања е разновидна и прави широк спектар на симптоми кај постари лица, во правец на јазик, во ориентација, во други перформанси, во апстрактно мислење, во расудување и вештина за решавање на задачите, објаснува кандидатката. Понатаму, се објаснуваат податоци од литературата дека полифармацијата е асоцирана со појава на дементна слика, благо когнитивно нарушување и нарушување на функционирањето и на физичката функција, кое е проследено во последниот дел од оваа потцелина на интеракции на лекови. Брзината на одење била значително негативно поврзана со статусот на хиперполифармација и бројот на лекови. Во петтата целина од воведот се зборува за преваленцијата на полифармација. Преваленцијата на полифармација која е пронајдена во литературата многу варира. Таа се движела од околу 4 % до околу 96,5 % во зависност од возрасната група, дефиницијата, здравствената средина и регионот. Според податоците на Евростат, моментално, оние на возраст од 65 години или повеќе, сочинуваат 19,2 % од населението на Европската Унија, а овој процент се очекува да се зголемел до 29,1 % до 2080 година. Споредбата со литературата е тешка бидејќи има разлики за тоа како се собираат податоците, во возрасните групи и дефинициите за полифармација, објаснува авторката. Во шестата целина од воведот се објаснува за ризик-детерминантите асоцирани со полифармација. Главни ризик-детерминанти се демографските карактеристики како ниско образование, напредување на возраста (стареење), расата и лошата здравствена состојба,

мултиморбидитетот поврзан со полифармација. Се наведува на фактот дека постојат т.н. подбучнување на болести. Во оваа целина се говори и за самолекувањето како значаен ризик-предиктор на земање на лекови без рецепт/суплементи и ОТЦ-препарати кои се нудат во аптеките или други места кои не се со здравствена дејност, а при тоа се добиваат одредени информации за дејството и начинот на употреба. Други прашања поврзани со употребата на лекови вклучуваат ниска писменост воопшто, или ниска здравствена писменост, што е еден од коегстирачките фактори во земањето лекови. Во седмата глава се цитирани две студии на најчесто пропишувани лекови, од кои во првата студија на прво место биле антихипертензивите лекови. Во другата студија која е цитирана се говори дека најчестите потенцијално несоодветни лекови биле антипсихотици, трициклични антидепресиви, антихолинергици/мускулни релаксанти. Во седмата целина во првата потцелина се набројуваат високоризични комбинации на лекови кои предизвикуваат интеракции. Во наредната потцелина од седмата целина се објаснуваат антихолинергичните лекови како предизвикувачи на симптоми, како што се сува уста, суви очи, суви лигавици, конфузност, запек и уринарна ретенција од кои произлегуваат и паѓањата. Потоа, се објаснува за Anticholinergic cognitive Burden Scale (ACBs), алатка со која се проценува кумулативен антихолинергичен товар како резултат на препишаните лекови на пациентот, или поточно сите лекови кои ги зема, ако се со антихолинергичен товар. Во осмата целина се објаснува за мултиморбидитетот кој е поврзан со висок морталитет, намален функционален статус, намален квалитет на животот и зголемена употреба на болничка и амбулантско-поликлиничка здравствена заштита кои може да вклучуваат. Пристапот кон мултиморбидитетот се базира на „принципите на Аријанде“, во кои е објаснето како пристапот бара фокус на ефектите од нивните третмани и какво е влијанието на квалитетот на животот, потоа индивидуалните потреби на личноста, преференциите за третмани, здравствени приоритети, начин на живот и цели, придобивките и ризиците од следењето на препораките од упатствата за поединечни здравствени состојби, подобрување на квалитетот на животот преку намалување на оптоварувањето со третман, несаканите настани и непланирана нега и подобрување на координацијата на грижата меѓу службите. Лекарите од општа медицина (матичните лекари) се соочуваат со значителни предизвици при пружање на долгорочна нега кај мултиморбидните пациенти. Понатаму, во потцелини се објаснува здравствената писменост на пациентите, од една страна, а од друга страна, на здравствените работници. Понатаму, како потцелина на мултиморбидитетот се зборува за холистичката процена на заедницата и пациент центрична грижа, како клучна компетенција на матичните лекари кои ги водат мултиморбидните пациенти. Пристапот ги зема предвид индивидуалните потреби на лицето, преференции за третмани, здравствени приоритети и начин на живот. Лековите, веројатно ќе бидат аспект на грижата за една личност и не треба да се разгледува изолирано. Центричноста подразбира ангажман на постари луѓе, нивни роднини и негуватели за опциите и вредностите на третманите. Чувствата и убедувањата на пациентите во врска со нивното здравје, медицинските состојби и опции за третман се клучни детерминанти за тоа дали тие ќе бидат во согласност со препорачаните лекови. Постарите лица честопати се претерано третирали, честопати со повеќе групи на лекови за иста дијагноза. Литературата која се спомнува, наведува дека низа професионалци можат или треба да обезбедат соодветна безбедна полифармација со интервенција. Најчестото управување во која интервенциите за полифармација биле најуспешни е примарна здравствена заштита (PHC) и тие се имплементирани или од матични лекари или од тим во примарна здравствена заштита, зборува авторката во целината за мултиморбидитет. Во деветтата целина од воведот, кандидатката објаснува за комуникација на мултиморбиден пациент и полифармација. Се препорачува проценка за

товар од лекови, со разговор со пациентите за тоа како третманите за нивните здравствени проблеми влијаат на нивниот секојдневен живот. Кандидатката цитира упатство во кое се препорачува комуникација во правец на „афирмација на јаките страни и нивните лични цели, вредности и приоритети“. Понатаму, во понатамошниот преглед, кандидатката објаснува за безбедност при пропишување на лекови во посебна потцелина од десеттата целина за преглед на лековите. Понатаму, се објаснува кои критериуми треба да се исполнат при преглед на лековите и тоа на возраст од 50 години и повеќе или престојување во дом за нега, без оглед на бројот на пропишани лекови, приближување до крајот на својот живот, за лекови со висок ризик (како што е дефинирано со алатки за проценка), без оглед на бројот на земени лекови. Во посебна потцелина од прегледот на лековите се објаснува поимот депрескрипција. Истото е објаснето како „процес на намалување или прекинување лекови за минимизирање на несоодветната употреба и заспечување на негативни исходи на пациентот“. Која било одлука да се донесе за прекин или намалување на лекот треба да се направи во партнерство со пациентот како дел од заедничкото одлучување во процесот на „7 чекори“, објаснето е понатаму. Потоа, покрај начинот, стратегиите и видовите на прегледи, се објаснува и моментот кога се запираат и превентивните лекови во посебните потцелини. Во последната целина се објаснуваат инструментите за проценка и рационално пропишување на лекови. Кандидатката објаснува дека најчесто препорачани инструменти за употреба во клиничката пракса за рационално пропишување на лекови засновани на такви критериуми и објаснува за STOPP/START критериуми, Beers Критериуми и MAI индекс. STOPP и START се формулирани и потврдени за да ги адресираат воочените недостатоци на критериумите на Beers. STOPP, што се базира на физиолошки системи, содржи листа од 65 експлицитни правила за избегнување на одредени лекови. START, исто така, системски е базиран и наведува 22 вообичаени случаја на потенцијално соодветни лекови и комбинации PPOs кај пациенти со одредени медицински проблеми. Избегнувањето на PIM треба да го намали ризикот од потенцијално сериозни ADR и несакани дејства од лекови и несакани настани од лекови (ADEs) (критериуми STOPP). Слично на тоа, избегнувањето на PPO (критериуми на START) треба да го намали морбидитетот што може да се спречи. Понатаму, се објаснува Индекс на соодветност на лекови MAI. Оваа алатка се базира со давање одговор на секое прашање, врз основа на скала од три точки („А“ е соодветно, „Б“ е маргинално соодветно, а „С“ е несоодветно). На ваков начин може да се пресмета индекс на со/несоодветност за секој лек. Во понатамошниот тек на објаснување на инструментите се когнитивна проценка и тоа во посебни потцелини Mini-Cog тестот GDS-15-геријатриска скала за депресија со 15 прашања. Mini-Cog е со висока специфичност од 85,30 % висока чувствителност од 87,61 %, кој брзо и лесно се администрира, потребно е само 2 – 4 минути со кој се поставува сомнеж за деменција. Додека, пак, за проценка на депресија кандидатката ја објаснува GDS-15-геријатриска скала која е развиена како инструмент за самопријавување и за скрининг за рана детекција на симптоми асоцирани со клиничка депресија кај постари возрасни лица, фокусирајќи се на психолошките симптоми на депресија, со исклучок на соматските симптоми поврзани со болеста. Депресијата кај постарите возрасни е вообичаено психијатриско нарушување што влијае на квалитетот на нивниот живот поврзан со здравјето. За проценка на функционалната способност кандидатката понатаму дава примери од литература за користење на ADL и IADL. Функциите ADL и IADL се важни за постарите возрасни лица, а автономијата на IADL игра важна улога во „успешното“ стареење. На крајот од последната целина, кандидатката дава објаснување на користење на инструментот за квалитет на живот-EQ-5D инструмент за квалитет на животот со 5 описни димензии. Се дава објаснување на создавањето и потеклото на инструментот, вреднувањето, квалитет на живот поврзан со здравјето и објаснување EQ-

VAS (EQ-визуелна аналогна скала), со вертикална линија која се движи од 0 (може да се замисли најлошото здравје) до 100 (може да се замисли најдоброто здравје), како дел од инструментот.

Втората глава од докторската дисертација се однесува на **мотивот на истражувањето**. Токму од согледувањата во воведот, произлегува и мотивот на оваа студија. Кандидатката потврдено објаснува дека во нашата земја нема точни податоци колку лековите на пациентите со мултиморбидитет довеле до когнитивни нарушувања. Токму од согледувањата во воведот, произлегува и мотивот на оваа студија. Тие можеби оставиле и трајни пореметувања во паметењето, за кои се завеле нови дијагнози за истите и се спровеле нови дополнителни терапии. Од друга страна, на лицата со полифармација и мултиморбидитет може да им се овозможи скрининг за рана дијагноза за когнитивно наружување; за проценка на дневно активното живеење и проценка на депресијата; квалитет на живот и да им се понуди интервенција за рационално пропишување на лековите.

Во третата глава, кандидатката јасно ги дефинира целите на истражувањето, и тоа:

- да се процени ефикасноста од STOPP/START инструментот во примарната здравствена заштита кај пациенти постари од 65 години со мултиморбидитет и полифармација врз когнитивните нарушувања;
- да се оцени улогата на различни фактори поврзани со полифармација кај стари лица;
- да се оцени влијанието на полифармацијата и мултиморбидитетите врз појава на квалитетот на животот;
- да се оцени влијанието на полифармацијата и мултиморбидитетите врз појава на когнитивните нарушувања.

Целите се јасни, прецизно формулирани и кореспондираат со добиените резултати и донесените заклучоци на крајот од дисертацијата.

Во четвртата глава се објаснува Хипотезата дека интервенцијата STOPP/START ќе ги подобри когнитивните функции и ќе го подобри квалитетот на живот.

Во петтата глава која се однесува на делот **материјал и методи, опишан е дизајнот на студијата**. Таа е преставена како мултицентрична проспективна рандомизирана клиничка студија, која се спровела во тек на 12 месеци во 2022/2023 година. Согласно со претходно поставените инклузии и ексклузии критериуми, примерокот на истражувањето го сочинувале испитаници постари од 65 години со мултиморбидитет (3 и повеќе хронични заболувања) и полифармација (5 или повеќе лекови во последните 3 месеци). Според предвидениот протокол на крајот од истражувањето, наместо четиристотини (400), истражувањето го завршиле триста четириесет и пет испитаници или близу 15 % помалку од предвиденото. По спроведување на единечно слепо рандомизирање на две групи истражувачи, истражувањето се спровело во 18 матични амбуланти по семејна медицина на 345 испитаници, од кои 174 припаѓале на испитуваната група, а 171 испитаник биле дел од истражувањето во контролната група. На 345 испитаници од примерокот се направило скрининг за проценка на квалитетот на животот (EQ-5D-5L), дневно активното живеење (IADL), когнитивна проценка (Mini-cog тест) и проценка на депресијата (GDS-15 скала). Само за пациентите од испитуваната група бил утврден индексот за соодветност на лекови MAI (Medication Appropriateness Index), и тоа во правец на посочување на несоодветните лекови (несоодветен индекс), била направена проценка на вкупниот дотогашен ризик од антихолинергичното дејство на терапијата (Anticholinergic cognitive Burden Scale - ABCs) и била иницирана интервенција со STOPP/START инструментот верзија 2. Состојбата на пациентите од двете групи била проценувана преку селектираните параметри од интерес по период од 6 месеци, при што се спровел само скрининг за квалитет на живот, дневно активно

живеење и когнитивна проценка за деменција и депресија по спроведена интервенција со STOPP/START инструментот верзија 2.

Во шестата глава е објаснета статистичката обработка и тоа биле обработени во SPSS software package, version 26.0 for Windows (SPSS, Chicago, IL, USA). Тестовите за хомогеност, како Pearson Chi square test и Fisher Freeman Halton exact test, биле користени за утврдување на асоцијацијата меѓу групите и демографските параметри, ризик-состојби, односно ризик-навики. Правилноста на дистрибуцијата на фреквенциите на добиените вредности за квантитативните параметри била одредувана со Shapiro-WilkW тест. Континуираните варијабли биле анализирани со мерките на централна тенденција (просек, разлика на просеци, медијана, IQR, минимум и максимум вредности) и со мерките на дисперзија (стандардна девијација). Ординалните и континуираните варијабли со неправилна дистрибуција на фреквенции биле анализирани со MannWhitney U тест за два независни примерока. Анализата на два зависни квантитативни варијабли со неправилна дистрибуција беше правена со Wilcoxon signed rank test. Spearman коефициентот на ранг корелација (R) бил употребен за утврдување на правецот и јачината на линеарната поврзаност помеѓу квантитативните варијабли со неправилна дистрибуција на фреквенциите како мултиморбидитет, полифармација и ОТС со EQ-5D-5L, EQWAS, IADL, Mini-cogtest и GDS 15, како и на полифармацијата, односно когнитивните нарушувања со селектирани демографски и други варијабли. Униваријантна и мултиваријантна линеарна регресиона анализа беше употребена за одредување и квантифицирање на независните значајни предиктори (мултиморбидитет, полифармација и ОТС) за EQ-5D-5L, EQWAS, IADL, Mini-cog test, и GDS 15. За утврдување на статистичка значајност користена беше двострана анализа со ниво на сигнификантност од $p < 0,05$.

Во седмата глава се објаснети добиените резултати. Кандидатот во оваа докторска дисертација анализираше 345 испитаници. Приказот на резултатите го започнува со базалните и демографски карактеристики на пациентите. Во целиот примерок на вкупно 345 (100 %) испитаници, од женски пол биле 205 (59,42 %), а од машки пол 140 (40,58 %) со однос помеѓу половите 1,46:1. За $p > 0,05$, не било утврдена сигнификантна асоцијација на возрастната група и групата (ИГ / КГ) на која и припаѓаат испитаниците за Pearson Chi-square test: $X^2=6,796$; $df=3$; $p=0,0787$. За $p > 0,05$, немало сигнификантна асоцијација на степенот на образование и групата (ИГ / КГ) на која и припаѓаат испитаниците за Pearson Chi-square test: $X^2=5,667$; $df=3$; $p=0,1290$. Била утврдена сигнификантна асоцијација на семеен статус sameц со пациентите од ИГ за Pearson Chi-square test: $X^2=7,887$; $df=2$; $p=0,0194$. Кај сите испитаници од двете групи било согледано присуство на минимум 3 хронични заболувања, што беше во согласност со однапред поставените инклузиони критериуми. Просечниот број на присутни хронични заболувања кај пациентите од ИГ, односно КГ изнесуваше консеквентно $5,46 \pm 1,81$ vs $4,47 \pm 1,48$. Максималниот број на присутни хронични заболувања во ИГ беше 12, а во КГ беше 10. Кај 50 % од пациентите во ИГ бројот на хронични заболувања било ≥ 5 , а во КГ било ≥ 4 . Било утврден сигнификантно поголем број на хронични заболувања кај пациентите од ИГ споредено со оние од КГ за Mann-Whitney U Test: $Z=5,402$; $p=0,00001$. Од вкупно селектирани 8 заболувања/состојби, како ризик од интерес за истражувањето, во ИГ, односно КГ, нивниот просечен број изнесувал консеквентно $3,29 \pm 1,18$ vs $2,79 \pm 1,16$. Максималниот број на овие заболувања во ИГ бил 7, а во КГ изнесуваше 6. Кај 50 % пациенти од двете групи бројот на ризик-заболувања/ состојби биле ≥ 3 . Утврдена била сигнификантна разлика помеѓу пациентите од двете групи во однос на бројот на присутни ризик-заболувања/состојби за Mann-Whitney U Test: $Z=3,578$; $p=0,0003$. Кај 50 % од пациентите во ИГ, бројот на консумирани лекови бил ≥ 8 лекови, а 25 % консумираа >9 лекови. Кај 50 % пациенти во ИГ во НУЛТА време бројот на ОТС

бил ≥ 1 . Спермановата непараметарска корелација не укажала на сигнификантна поединечна поврзаност помеѓу полифармацијата со секој од останатите 5 селектирани параметри, како пол ($p=0,4924$), возрасни групи ($p=0,1138$), образование ($p=0,9706$), место на живеење ($p=0,1232$), GFR ($p=0,0605$). Анализата не укажала на сигнификантна корелација помеѓу ниеден од останатите 9 селектирани параметри (пол, возрасни групи, образование, место на живеење, семеен статус, хронични заболувања, ризик-фактори, ризик-навики, полифармација, ОТС, BMI и GFR) и Mini-cog test скорот за когнитивни нарушувања. Кај 50 % од пациентите во оваа група била утврдена висина на MAI скор $\geq 10,5$, а кај 25 % бил утврден MAI скор ≥ 30 . Дополнително, во НУЛТА време, со висок ризик за антихолинергичен товар, односно со ACBS ≥ 3 биле 72 пациенти од ИГ каде што просечната вредност на ACBS изнесуваше $4,36 \pm 1,69$. По направената проценка на терапијата кај пациентите од ИГ со STOPP/START инструментот биле стопирани 416 (29,19 %) од 1425 актуелно пропишани лекови. Промената на лековите била направена кај 162 (93,10 %) од пациентите во ИГ, при што биле стопирани кардиолошките лекови пациенти со максимум стопирани 3 лекови по пациент; втора пропорција на стопираните лекови/суплементи биле психијатриските лекови – 96 (23,08 %) кај 86 (49,42 %) пациенти со максимум стопирани 3 лекови по пациент. START интервенција: со најголема пропорција на стартувани лекови/суплементи биле кардиолошките лекови-134 (54,69 %) кај 89 (51,15 %) пациенти со максимум стартувани 4 лекови по пациент; втора најголема пропорција на стартувани лекови/суплементи биле психијатриските лекови - 41 (16,73 %) кај 36 (20,69 %) пациенти со максимум стартувани 2 лека по пациент. Согледано било дека по оваа интервенција во ИГ, од 174 (100 %) пациенти биле пропишани со START вкупно 1177 лекови/суплементи или 248 лекови помалку од НУЛТА време. По STOPP/START интервенцијата, бројот на пропишани ОТС изнесуваше 136 и тој бил намален за 12 пропишувања, односно за 6 консуматори. Утврдено било подобрување на ВКУПНАТА здравствена состојба кај 83 (47,70 %) пациенти, иста состојба кај 69 (39,65 %) и влошување кај 22 (12,64 %) пациенти од ИГ и сигнификантно поголем EQ WAS (подобра здравствена состојба) на 6 месеци по STOPP/START интервенцијата споредено со НУЛТА време за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z=-6,198$; $p=0,0001$. Кај пациентите од КГ, по 6 месеци споредено со нулта време, утврдено било несигнификантно влошување на ВКУПНАТА здравствена состојба за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z=-1,599$; $p=0,110$. Поединечната анализа на EQWAS кај пациентите од КГ според возрасни групи во двете времиња укажало на сигнификантно полоша здравствена состојба (понижок просечен EQWAS) по 6 месеци. Шест месеци по STOPP/START интервенцијата за ИГ, споредено со нулта време, било утврдено несигнификантно подобрување на дневноактивното живеење за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z=-1,091$; $p=0,4804$. На 6 месеци по STOPP/ START интервенцијата, во ИГ споредено со нулта време утврдено било сигнификантно подобрување на когнитивните способности на пациентите за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z=-2,232$; $p=0,001$. На 6 месеци по STOPP/START интервенцијата, во ИГ споредено со нулта време утврдено било сигнификантно подобрување на состојбата со депресијата на пациентите за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z=-3,444$; $p=0,001$. Трите селектирани параметри (пол, возрасни групи и образование) кои со корелационата анализа биле идентификувани како сигнификантни и биле дополнително анализирани за идентификување на нивната предиктивна улога за когнитивни нарушувања. Согласно со униваријантната линеарна регресиона анализа, за $p>0,05$, ниеден од трите селектирани параметри, и тоа: пол ($p=0,526$), возрасни групи ($p=0,149$), и образование ($p=0,647$), не бил потврден како индивидуален сигнификантен предиктор за варијабилитетот на когнитивни нарушувања. Полифармацијата, како индивидуален предиктор, за $p<0,05$, сигнификантно делува на варијабилитетот на квалитетот на животот (EQ-5D-5L) во 8,5 % ($R^2=0,085$; $p=0,0001$). Зголемувањето на

бројот на лекови (полифармацијата) за еден лек просечно го намалува квалитетот на животот за 0,157. Полифармацијата, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувал на варијабилитетот на проценката на здравствената состојба (EQWAS) во 3,6 % ($R^2=0,036$; $p=0,0001$). Зголемувањето на бројот на лекови (полифармацијата) за еден лек просечно ја намалувал проценката за моменталната здравствена состојба за 0,022. Мултиморбидитетот, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувал на варијабилитетот на квалитетот на животот (EQ-5D-5L) во 11,5 % ($R^2=0,115$; $p=0,0001$). Зголемувањето на бројот на болести (мултиморбидитетот) за една болест просечно го намалувал квалитетот на животот за 0,817. Мултиморбидитетот, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувал на варијабилитетот на моменталната здравствена состојба (EQWAS) во 2,6 % ($R^2=0,026$; $p=0,003$). Зголемувањето на бројот на болести (мултиморбидитетот) за една болест просечно ја намалувала проценката за здравствена состојба за 1,797. Мултиморбидитетот, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувал на варијабилитетот на состојбата со депресијата (GDS 15) во 1,4 % ($R^2=0,014$; $p=0,028$). Зголемувањето на бројот на болести (мултиморбидитетот) за една болест просечно ја зголемувале депресијата за 0,044. ОТС, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувала на варијабилитетот на депресијата (GDS 15) во 2,7 % ($R^2=0,027$; $p=0,002$). Зголемувањето на бројот на суплемементи за еден просечно ја намалувале депресијата за 0,100.

Во осмата глава кандидатката ја опфаќа **дискусијата** во која се прикажани литературни податоци за обработуваната тема и е направена соодветна и исцрпна компарација на добиените резултати со соодветни други студии и аналогни резултати објавени во научната литература. Обемната дискусија на оваа докторска дисертација претставува критичка споредба на резултатите и сознанијата од студијата со досега објавените резултати во литературата од оваа област. Кандидатката компарира аргументирани толкувања за четиринаесет целини и потцелини согласно со резултатите. Најпрво се анализирани демографските карактеристики. Во студијата за $p > 0,05$ не била утврдена сигнификантна асоцијација на **возрасната група** и групата (ИГ/КГ), на која ѝ припаѓаат испитаниците. Доминира возрасната група од 65 до 70 години, која изнесувала консеквентно 63 (36,21 %) vs 57 (33,33 %) со вкупна застапеност на оваа возрасна група во целиот примерок од 120 (34,78 %), следено со возрасната група 71 – 75 години која изнесувала консеквентно 36 (20,69 %) vs 56 (32,75 %) со вкупна застапеност на оваа возрасна група во целиот примерок од 92 (26,67 %). Споредено со бразилската студија на Рамос и сор. 2022 (126), преваленцијата на полифармација таму била повисока кај возрасните групи од 70 до 79 години ($PR = 1,29$) и за годините 80+ ($PR = 1,47$) во споредба со возраст од 60 до 69 години. И во CoLaus студијата и во друга американска неодамнешна студија резултатите укажаа дека, да се биде постар и да се биде жена се фактори на ризик за полифармација во САД. Во однос на **полот**, во истражувањето доминира женски пол на испитаници, и тоа 205 (59,42 %), а од машки пол 140 (40,58 %) со однос помеѓу половите 1,46:1. Кандидатката прави споредба со повеќе студии. Во една понова студија на Чебрино и сор. 2023, постарата шпанска популација имала 23,2 % преваленција на полифармација помеѓу 2011 и 2020 година. Но Шпанките (28,1 %) покажале повисока преваленција од мажите (17,2 %). Во најновата студија на Велу В. од 2024 (140), како во студијата на Вос и сор. 2022 (138) и во студијата на Рочон ПА. и сор. 2021 (139), се покажало дека жените имаат поголема веројатност од мажите да доживеат полифармација. Во однос на **образованието** во студијата, и во двете групи, како и во целиот примерок, најголема била пропорцијата на испитаници со средно образование 174 (50,58 %), следено со оние со основно образование 82 (23,84 %). За $p > 0,05$, немаше сигнификантна асоцијација на степенот на образование и групата (ИГ/КГ) на која ѝ

припаѓаат испитаниците. Споредено со литература, се објаснува дека во неодамнешната студијата на Гебрејоханес ЕА. и сор. 2023 учествувале вкупно 423 пациенти, од кои формално образование немале (55,7 %, N=214). Во истражувањето, со статус пензионери во ИГ беа 163 (93,68 %) лица, а во КГ овој статус го имаа 171 (100 %) од испитаниците, објаснува кандидатката, која споредено со други извори напоменува дека наодите од метаанализа покажале дека постојат социо-економски разлики во полифармацијата кај постарите возрасни лица, каде што оние со понизок socioeconomic статус, особено оние со пониско ниво на образование и годишен приход, имале поголеми шанси за полифармација. Во однос на статусот на живеење во истражувањето се покажало дека најголемиот дел од испитаниците во целиот примерок, како и поединечно во ИГ и во КГ, изјавиле дека живеат со партнер во брачна/вонбрачна заедница за консеквентно 168 (48,70 %) vs 82 (47,13 %) vs 86 (50,29 %). Во истражувањето се покажало дека полифармацијата расте со осаменоста во живеењето и живеењето со партнер, односно со поширокото семејство ја намалува полифармацијата за просечно 0,301. Се споредува со литература каде што во голема студија на Морин и сор. 2018 било откриено дека живеењето во дом за стари лица е поврзано со помали ризици од инцидентна полифармација и инцидентна прекумерна полифармација. **Во петтата целина од дискусијата авторката дава објаснување за полифармација и селектирани параметри.** Мултиплата регресиона анализа, за $p < 0,05$, како независни значајни предиктори за полифармацијата потврди 5 параметри (број на хронични заболувања, број на ризик-фактори, број на ризик-навики, ОТС и BMI). Овие 5 параметри, како независни значајни предиктори, заедно влијаат на варијабилитетот на полифармацијата. Кога споредуваме со други извори, пак, во трудот на Агравал С и сор. 2016, просечниот BMI бил 24,4. Во една грчка студија (111) за разлика од висината, не биле пронајдени асоцијации со тежина или BMI. Во оваа студија се докажало силна позитивна поврзаност помеѓу физичката активност и резултатот од MMSE околу 6–13 години подоцна. Не е откриено значајна поврзаност помеѓу пушењето и резултатот од MMSE. Во истражувањето не е проценето преваленција на полифармација, наведува авторката во посебна целина од дискусијата. Истото се должи на **недостаток на доволен број на регистри на хронични болести, недостаток на регистер за мултиморбидитет и полифармација.** Во седмата целина од дискусијата авторката дава податок за постоењето на прекумерната полифармација. Кај 50 % од пациентите во ИГ, бројот на консумирани лекови бил ≥ 8 лекови, а 25 % консумираа > 9 лекови. Кај 50 % пациенти во ИГ, во НУЛТА време бројот на ОТС бил ≥ 1 . Кај 50 % од пациентите во КГ, од вкупно 1234 консумирани лекови, бројот на консумирани лекови бил ≥ 7 лекови, а 25 % консумираа > 8 лекови. Споредено со литература во студијата на Пиколиори и сор. 2021, 13,4 % од пациентите на возраст од 75+ биле на терапија со ≥ 8 лекови, пациенти на возраст од 65+ користеле 5-9 лекови (полифармација) и 10 % користеле ≥ 10 лекови (хиперполифармација). **Во осмата целина кандидатката дискутира за хронични заболувања и ризик-болести/состојби.** Просечниот број на присутни хронични заболувања кај пациентите од ИГ, односно КГ изнесува консеквентно $5,46 \pm 1,81$. Максималниот број на присутни хронични заболувања во ИГ е 12, а во КГ е 10. Кај 50 % од пациентите во ИГ, бројот на хронични заболувања е ≥ 5 , а во КГ е ≥ 4 . Утврден е сигнификантно поголем број на хронични заболувања кај пациентите од ИГ споредено со оние од КГ. Споредено со литература во студијата на Пиколиори и сор. 2021, пациентите-учеснички имале вкупен број од 3143 дијагнози на хронични заболувања и биле третирани со 5614 лекови. Вкупно 376 пациенти (64,9 % од пациентите-учеснички) имале ≥ 5 дијагнози на хронични состојби. Во истражувањето растењето на бројот на хронични заболувања сигнификантно ја зголемувала полифармацијата. Секоја нова хронични болести ја зголемувала полифармацијата за

просечно 0,636. Резултати покажале сигнификантна асоцијација на присуството на ХТА кај пациентите од ИГ. Било утврдено сигнификантна асоцијација на присуството на атријална фибрилација/аритмија, артритис/дегенеративни заболувања и полесните категории на GFR со пациентите од ИГ кај пациентите од ИГ. Во **деветтата целина** авторката споредува резултати за когнитивни нарушувања и селектирани параметри. Анализата не укажа на сигнификантна корелација помеѓу ниеден од останатите 12 селектирани параметри (пол, возрасни групи, образование, место на живеење, семеен статус, хронични заболувања, ризик-фактори, ризик-навики, полифармација, ОТС, BMI и GFR) и Mini-cog test скорот за когнитивни нарушувања. Споредено со литература во студијата на Лопринзи и сор. 2015, врската помеѓу мултиморбидитетот и когнитивната функција била сигнификантна, со оглед на меѓусебната поврзаност помеѓу физичката моќ и когнитивните способности. **Во истражувањето е добиено резултат за $p > 0,05$, ниеден од трите селектирани параметри**, и тоа: пол ($p = 0,526$), возрасни групи ($p = 0,149$) и образование ($p = 0,647$), не бил потврден како индивидуален сигнификантен предиктор за варијабилитетот на когнитивни нарушувања. **Во посебна потцелина на деветтата целина, дискутирано е за полифармација, мултиморбидитет и ОТС со селектирани параметри.** Се докажало дека: со зголемување на полифармацијата сигнификантно се намалува квалитетот на живот и проценката за моменталната здравствена состојба; со зголемување на мултиморбидитетот сигнификантно се намалува проценката за моменталната здравствена состојба и сигнификантно се влошувала состојбата со депресијата; се покажала сигнификантна линеарна позитивна слаба корелација помеѓу ОТС и GDS 15 (со зголемување на бројот на ОТС сигнификантно се подобрувала состојбата со депресијата). Споредено со извор од литературата во студијата на Валета и сор. 2023 идентификувани биле пет модели на мултиморбидитет. **Во друга потцелина од деветтата целина за предиктивна улога на полифармација за EQ-5D-5L и EQ WAS**, кандидатката опишува дека се утврдило сигнификантна поврзаност на полифармацијата со EQ-5D-5L и EQ WAS, додека поврзаноста на полифармацијата со IADL, Mini-cog test, односно GDS 15, била несигнификантна. Полифармацијата, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувала на варијабилитетот на квалитетот на животот (EQ-5D-5L) во 8,5 %. Зголемувањето на бројот на лекови (полифармацијата) за еден лек просечно го намалува квалитетот на животот за 0,157. Полифармацијата, како индивидуален предиктор, за $p < 0,05$, сигнификантно делувала на варијабилитетот на проценката на здравствената состојба (EQ WAS) во 3,6 %. Зголемувањето на бројот на лекови (полифармацијата) за еден лек просечно ја намалува проценката за моменталната здравствена состојба за 0,022. Споредено со литература, кандидатката дискутира дека во CHAMP студијата, дијабетесот, цереброваскуларните заболувања, анксиозноста/депресијата и хроничната болка значително имале позитивна асоцијација со IADL, од кои доминира болката која ја зголемува попреченоста. Во студијата на Гебрејоханес EA и сор. 2023 се увидела значајна негативна корелација помеѓу глобалниот MTBQ (Multimorbidity Treatment Burden Questionnaire) прашалник за оптовареност од третман кај мултиморбидитет и EQ-5D-индексот. **За предиктивна улога на мултиморбидитет за EQ-5D-5L, EQ WAS и GDS 15** кандидатката приложува резултати за сигнификантна поврзаност на мултиморбидитетот со EQ-5D-5L, EQ WAS и GDS 15, додека поврзаноста на мултиморбидитетот со IADL, односно Mini-cog test беше несигнификантна. Зголемувањето на бројот на болести (мултиморбидитетот) за една болест просечно ја зголемува депресијата за 0,044. Во еден систематски преглед и метаанализа како споредба, ризикот за депресивно растројство бил двојно поголем за луѓето со мултиморбидитет во споредба со оние без мултиморбидитет (RR: 2,13), и три пати поголем за луѓето со мултиморбидитет во споредба со оние без хронична нарушена

физичка состојба (RR: 2,97). За предиктивната улога на ОТС за GDS 15, непараметарската корелационата анализа укажала на сигнификантна поврзаност на ОТС со депресијата GDS 15, додека поврзаноста на ОТС со EQ-5D-5L, EQ WAS, IADL и Mini-cog test била несигнификантна. Споредено со литература, се иследуваало трошењето и земањето магнезиум хлорид за 6 недели, кое резултирало со клинички значајно вкупно подобрување на PHQ-9 резултатите од ефектите на магнезиумот. Ефектите се постигнале без оглед на возраста, полот, тежината на депресијата, основното ниво на магнезиум или употребата на антидепресивни третмани. Се увидело дека магнезиумот е ефикасен за блага до умерена депресија кај возрасните. **Во десеттата целина** од истражувањето кандидатката ги опишува најчесто **консумираните класи на лекови**. Кај 50 % од пациентите во ИГ, бројот на консумирани лекови бил ≥ 8 лекови, а 25 % консумираа >9 лекови, 50 % од пациентите во ИГ во НУЛТА време консумирале ≥ 3 КАРДИОЛОШКИ лекови, односно 25 % од нив консумираале > 4 кардиолошки лекови. Кај 25 % пациенти од ИГ во НУЛТА време консумирањето на ДРУГИ лекови, односно на ПСИХИЈАТРИСКИ лекови бил >1 лек. Во **единаесеттата целина** од дискусијата, кандидатката објаснува за **депрескрипцијата** кај пациентите од ИГ со STOPP/START инструментот кога биле стопирани 416 (29,19 %) од 1425 актуелно пропишани лекови. Промената на лековите била направена кај 162 (93,10 %) од пациентите во ИГ, при што биле стопирани мин./мак. од 0/7 лекови. Со најголема пропорција на стопираните лекови/суплементи биле кардиолошките лекови, 168 (40,38 %) кај 104 (59,77 %) пациенти со максимум стопирани 3 лекови по пациент; втора најголема пропорција на стопираните лекови/суплементи биле психијатриските лекови, 96 (23,08 %) кај 86 (49,42 %) пациенти со максимум стопирани 3 лекови по пациент. Со START инструментот биле пропишани 245 (100 %) нови лекови кај 127 (72,99 %) од пациентите во ИГ со мин./мак. од 0/5 нови лекови по пациент. Анализата на вкупниот број на стартувани лекови/суплементи (N=245) укажала дека со најголема пропорција на стартувани лекови/суплементи биле кардиолошките лекови, 134 (54,69 %) кај 89 (51,15 %) пациенти со максимум стартувани 4 лекови по пациент; втора најголема пропорција на стартувани лекови/суплементи биле психијатриските лекови - 41 (16,73 %) кај 36 (20,69 %) пациенти со максимум стартувани 2 лека по пациент. Било согледано дека по оваа интервенција во ИГ од 174 (100 %) пациенти биле пропишани вкупно 1177 лекови/суплементи или 248 лекови помалку од НУЛТА време. Кај 50 % од пациентите во ИГ по STOPP/START интервенцијата, бројот на пропишани лекови беше ≤ 6 , а кај 25 % пропишани беа <8 лекови. По STOPP/START интервенцијата, бројот на пропишани ОТС изнесуваше 136 и тој бил намален за 12 пропишувања, односно за 6 консуматори. Споредено со литература во една јапонска рандомизирана контролирана најнова студија, спроведувана во 8 интерни одделенија, се спровело рационално пропишување употребувајќи ја STOPP/START интервенцијата. Интервенцијата била ефикасна во намалување на бројот на лекови без значајни негативни ефекти врз клиничките исходи, дури и кај постарите болнички пациенти со полифармација. Во **дванаесеттата целина** кандидатката ги дискутира **ефектите по спроведената интервенција STOPP/START врз квалитет на животот**. Вкупниот просечен EQ-5D-5L скор во нулта време изнесувало $10,98 \pm 4,49$, а 6 месеци по STOPP/START интервенцијата изнесувало $9,66 \pm 4,33$ со просечно намалување од $-1,32 \pm 2,63$. Кај пациентите од ИГ, 6 месеци по STOPP/START интервенцијата била утврдена сигнификантно подобра ВКУПНА здравствена состојба споредено со нулта време за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z = -6,117$; $p = 0,0001$. Било утврдено подобрување на ВКУПНАТА здравствена состојба кај 83 (47,70 %) пациенти. Кандидатката овие резултати ги компарира со студијата OPERAM на Фалке Ц и сор. 2024 год кај пациенти со хиперполифармација, а високото антихолинергично и седативно оптоварување, како и сложеноста на лековите, биле поврзани со понизок

HRQoL. **Во тринаесеттата целина** од дискусијата, кандидатката ги коментира ефектите на **STOPP/START интервенцијата врз когнитивните нарушувања – депресија и деменција**. Просечната промена на GDS 15 скорот помеѓу двете времиња во ИГ изнесуваше $0,16 \pm 0,57$, што укажала на генерално подобрување на состојбата на пациентите во однос на депресијата. На 6 месеци по STOPP/START интервенцијата, споредено со нулта време, утврдено било сигнификантно подобрување на состојбата со депресијата на пациентите за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z = -3,444$; $p = 0,001$. Просечната промена на Mini-cog test помеѓу двете времиња во ИГ изнесуваше $-0,13 \pm 0,51$, што укажало на генерално подобрување на когнитивните способности на пациентите. На 6 месеци по STOPP/START интервенцијата, споредено со нулта време, утврдено било сигнификантно подобрување на когнитивните функции на пациентите за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z = -2,232$; $p = 0,001$. Компарирано со литература во студијата на До Насшименто АБ. и сор. 2010 била забележана позитивна корелација помеѓу ниво на кортизол во урина-индикатор за депресија (CORT) и дневната фреквенција на лекови (Spearman, $r = 0,319$, $p = 0,019$). Додека, пак, во студијата На Шен Х и сор. 2022 биле користени критериумите STOPP/START и кинеската фармакопеја. По интервенцијата, видовите и количината на лекови во групата MED (интервентна) биле помали во споредба со групата CON (контролна) заедно. Резултатот од MMSE и процентот на добро ухранети пациенти во групата MED, биле повисоки од оние во групата CON. **Во четиринаесеттата целина** кандидатката ги дискутира ефектите на **STOPP/ START интервенцијата на дневноактивно живеење**. Шест месеци по STOPP/START интервенцијата, споредено со нулта време, било утврдено несигнификантно подобрување на дневноактивното живеење за Wilcoxon Signed-ranks test: $Z = -1,091$; $p = 0,4804$. Не се пронајдени други студии во достапните бази на податоци за ефектот на STOPP/START интервенцијата во подобрување на IADL, освен горенаведената студија на Шен Х и сор. 2022, каде што било забележано дека резултатот на IADL и процентот на пациенти со абнормално голтање биле пониски во споредба со групата CON (група без интервенција) стои како коментар во дискусијата.

Заклучните согледувања на оваа докторска дисертација ја опфаќаат десеттата глава и тие се конкретно формулирани и ги потврдуваат појдовните цели на истражувањето. Со STOPP/START инструментот може да се спроведе отстранување на штетни небезбедни лекови. Биле стопирани кај повеќе од 90 % од испитанците најмногу кардиолошки лекови, следено со психијатриски лекови. Со START интервенцијата, кај сите испитаници од примерокот биле пропишани 250 лекови помалку од нулта време, на прво место кардиолошки лекови, следено со психијатриска терапија. Во истражувањето се докажало дека само пет независни значајни предиктори заедно влијаат на варијабилитетот на полифармацијата. Ниеден независен селектиран предиктор не укажал сигнификантна корелација со Mini cog тестот за когнитивни нарушувања. Когнитивните нарушувања сигнификантно корелираат со женскиот пол со полифармација, со постарите возрасни групи, со понискиот степен на образование и лица со полифармација од примерокот како единечни предиктори. Во истражувањето се докажало дека зголемувањето на бројот на болести (мултиморбидитетот) за една болест, го намалува квалитетот на животот, ја намалува проценката за здравствена состојба и ја зголемува депресијата. Исто така, се докажало дека зголемувањето на бројот на суплементи за еден, просечно ја намалува депресијата. Со STOPP/START инструментот како критериум за рационално пропишување на лекови се подобриле когнитивните функции, посебно депресијата кај возрасните адулти, која се одразила на подобрен квалитет на живот во општа подобрена здравствена состојба, генерално подобрени дневно активни функции и подобро самопроценето здравје по спроведената интервенција, заклучува кандидатката.

Во единаесеттата глава цитирани се 207 извори од достапна литература асоцирана со истражувањето. Таа е прегледна и коректно цитирана, при што се почитува редоследот на цитирање во текстот. Изборот е соодветен и опфаќа, како базични, така и современи клинички публикации од областа, меѓу кои има голем број публикации од понов датум. На крајот на оваа дисертација се поставени авторезиме на македонски и англиски јазик, биографија, прилози со прашалник, инструменти за скрининг, проценки на несоодветност и антихолинергично оптоварување и интервенција за рационално пропишување на лекови.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Марта Тунцева, со наслов: „Полифармација кај стари лица како ризик фактор за когнитивни заболувања“ претставува истражување во подрачјето на клиничка медицина од областа на семејна медицина.

Изработката на темата на оваа докторска дисертација ги заокружува во целост зададените цели на кандидатката. Научно и методолошки прецизно, кандидатката м-р д-р Марта Тунцева, ја истражи примената на инструменти за скрининг, проценка за несоодветност на лековите, процени антихолинергичен товар од вкупните лекови кои ги земаат поединечно и пристапи со депрескрипција кон рационално пропишување на лековите користејќи го STOPP/START инструментот верзија 2.

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Марта Тунцева, со наслов: „Полифармација кај стари лица како ризик фактор за когнитивни заболувања“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

[1]. Автор-и: Tundzeva Marta¹ Velikj Stefanovska Vesna², Kovacevikj Katerina¹, Gicic Azra¹, Stavrikj Katarina¹,

објавен: ACADEMIC MEDICAL JOURNAL ISSN 2671-3853 Vol. 3 No. 1 (2023):

Acad Med J Published: 2023-03-31

POLYPHARMACY IN ADULTS WITH CHRONIC DISEASE –CHARACTERISTICS AND ASSOCIATION WITH COGNITIVE DISORDERS

[2]. Автор-и: Tundzeva M¹ Velikj Stefanovska V², Stavrikj K¹

објавен: Macedonian Journal of Anaesthesia, A Journal on Anaesthesiology, Resuscitation, Analgesia and Critical Care, Vol. 8 No 3, September 2024,UDK: 615.015.2.03-053.8

EFFECTIVENESS OF STOPP/START INSTRUMENT IN PRIMARY CARE ON POLYPHARMACY IN ELDERLY PATIENTS WITH MULTIMORBIDITY

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Најзначајниот придонес од овој научноистражувачки труд е фактот што во нашата земја нема регистри за сите хронични заболувања, ниту регистри за лица со мултиморбидитет со полифармација соодветно. Оттука, не може да се добие податок за преваленцијата на полифармацијата на национално ниво. Од друга страна, не можеме да добиеме податок колку полифармацијата остава влијание на когнитивните нарушувања. Матичните лекари се во идеална позиција да спроведат ревизија на лековите, скрининг и да постават рана дијагноза за когнитивни нарушувања, да спроведат депрескрипција, а со тоа и да го следат квалитетот на животот поединечно и самопроценетото здравје соодветно. STOPP/START инструментот е критериум со кој може да се спроведе депрескрипција кај старите лица, земајќи ги предвид пациент центричен пристап и нега насочена кон личност со мултиморбидитет. Во иднина, се очекува, лекарите кои работат со стари лица, лица со мултиморбидитет и полифармација, лекарите од примарна здравствена заштита, фармацевтите кои работат во аптеките, специјалистите, да применуваат холистички пристап кога се работи за состојби кои се горенапоменети. Се очекува и развивање и примена на соодветни упатства и инструменти за работа со лица кои користат многу лекови, едукација на семејствата и пред сè, приоритет на користење безбедни лекови на пациентот како индивидуа и неговиот проактивен пристап. Инструментите за скрининг и за рационално пропишување на лекови кај лица со мултиморбидитет и полифармација би се понудиле за имплементација во критериум за рационално пропишување на безбедна терапија на лекарите според медицина базирана на докази. Оваа студија отвора можност за спроведување на дополнителни истражувања на поголема група пациенти и во подолг временски период. Подрачјето на примена ги опфаќа областите од: семејна медицина, интерна медицина, геријатрија, неврологија, психијатрија и фармакологија, како и процесот на континуирана едукација на идните и други лекари специјалисти.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација со наслов: „Полифармација кај стари лица како ризик фактор за когнитивни нарушувања“ од кандидатката м-р д-р Марта Тунцева.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Гордана Китева Тренчевска – претседател, с.р.

Проф. д-р Катарина Ставриќ – ментор, с.р

Проф. д-р Димитар Боневски – член, с.р

Проф. д-р Билјана Герасимовска Китановска – член, с.р

Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска – член, с.р

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Ирина Котлар Велкова	„Улогата на белодробниот ултразвук во лекување и прогноза на пациенти со акутна срцева слабост“	"The role of lung ultrasound in the treatment and prognosis of patients with acute heart failure"	Проф. д-р Вењамин Мајсторов	28.10.2024 0905-5555/73
2.	Ана Марија Шпишиќ-Пушевска	„Проценка на фетална кардијална дисфункција кај касен интраутерин застој во раст со пулсен доплер и пулсен ткивен доплер“	"Assessment of fetal cardiac dysfunction in late intrauterine growth restriction using pulsed doppler and pulsed tissue doppler"	Н. сов. д-р Лилјана Тозија	28.10.2024 0905-5555/74
3.	Дејан Филиповиќ	„Терапевтски ефект на канабидиолот кај плакарната псоријаза“	"Therapeutic effect of cannabidiol in plaque psoriasis"	Проф. д-р Никола Пановски	28.10.2024 0905-5555/75
4.	Иван Василев	„Дистален радијален пристап наспроти конвенционален радијален пристап кај коронарни и каротидни перкутани интервенции“	"Distal versus conventional radial approach for coronary and carotid percutaneous interventions"	Проф. д-р Сашко Кедев	28.10.2024 0905-5555/76
5.	Хајбер Таравари	„Безбедност и ефикасност на перкутани ендоваскуларни интервенции изведени преку билатерален радијален пристап кај периферна артериска болест“	"Procedural safety and success of percutaneous endovascular interventions through bilateral radial access for peripheral artery disease"	Проф. д-р Марија Вавлукис	28.10.2024 0905-5555/77
6.	Алберт Леши	„Споредба на ефектите на цел контролирана тотална интравенска анестезија со инхалациона анестезија при реконструктивна интервенција на гради“	"Comparative study of the effects of Target Controlled Total Intravenous Anesthesia vs Inhalation Anesthesia during reconstructive breast surgery"	Проф. д-р Андријан Карталов	28.10.2024 0905-5555/78
7.	Панче Караџозов	„Евалуација на имунолошкиот одговор и адекватност на онколошка ресекција при лапароскопски и отворен метод во хируршкиот третман на колоректален карцином“	"Evaluation of immunological response and oncological adequacy during the laparoscopic and open method in surgical treatment of colorectal cancer"	Проф. д-р Светозар Антовиќ	28.10.2024 0905-5555/79

До

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје

Предмет: П Р И Г О В О Р од асс. д-р Милена Стевановиќ, вработена на Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Скопје, во врска со одлуката на Рецензентската комисија за предлогот за избор на за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања по предметите од наставно- научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања на Медицинскиот факултет во Скопје, објавена во Билтенот бр. 1315 од 01.10.2024 година.

Почитувани членови на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, во Билтенот на УКИМ со број 1315, објавен на ден 01.10.24 година, донесен е предлог заклучокот на Рецензентската комисија во состав: Проф. д-р Ирена Кондова Топузовска, Проф. д-р Миле Босилковски, Проф. д-р Марија Цветановска, а по повод изборот на два наставника во сите наставно-научни звања на Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Скопје. На споменатиот конкурс се јавуваат четворица кандидати, јас, ас.др. Милена Стевановиќ, научен соработник Илир Демири, научен соработник Марија Димзова и ас.др. Катерина Спасовска. Јас, **Милена Стевановиќ, бодувана со вкупно 1023** бода, научен соработник **Илир Демири со 533,17** бода, научен соработник **Марија Димзова со 682,33** бода и ас.др. **Катерина Спасовска со 411,76** бода. Со позитивна рецензија за избор во доценти избрани се научен соработник Илир Демири со 533,17 бода и научен соработник Марија Димзова со 682,33 бода. Како е направено бодувањето и што се е бодувано нема да коментирам бидејќи и покрај се евидентна е разликата во бодовите помеѓу избраните кандидати и мене.

Јас, **Милена Стевановиќ, бодувана со вкупно 1023** бода, ова е резултат базиран на многу пишувани трудови во списанија со фактор на влијание во земјата и во странство, истражувања, изработка на стратегии, пишани книги и препораки за лекување. Беспрекорна стручно-апликативна дејност за време на мојот скоро 25-годишен стаж на Универзитетската клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Скопје, за време на кој основав цел систем во државата за дијагностика на ХИВ инфекција, воведов третман и следење на ХИВ инфекцијата како и систем за целокупна грижа на овие пациенти за амбулантско и болничко лекување, благодарение на што смртноста на овие пациенти ја намалив од 95% на 20%. Едукацијата на целокупниот медицински кадар во државата, во сите нивоа на здравствена заштита ја обавувам низ годините. Зачудувачки е што рецензентската комисија комплетно ги игнорира овие факти. Го молам Научно-наставниот совет на Медицинскиот факултет, да ми одговори: Доколку бодувањето го игнорирате, а тоа е очигледно овде случај, кој критериум е применет при изборот на моите противкандидати? Одлуката да се предложат кандидати со 500-600 поени помалку, сугерира на груба злоупотреба на дискреционите овластувања и негативна селекција која поттикнува самоволие и клиентелизам. Дали со оваа одлука на Комисијата да ги игнорира освоените бодови не ги става под знак прашање основните начела на еден универзитет и меѓународно прифатените критериуми за неговото рангирање.

Едно е сигурно, младите колеги научија дека апсолутно никакво значење нема сработената работа, постигнатите и признаени успеси во земјата и странство, изградениот еснафски авторитет туку привилегијата на дискреционите права на комисијата.

Ве молам за достоин одговор наместо само формално правен, дека условите се задоволени и го потврдувате предложеното.

Скопје, 07.10.2024

Подносител на Приговорот: ас. д-р Милена Стевановиќ

До
Наставно-научниот совет
на Медицинскиот факултет во Скопје

Предмет: Одговор на Приговор поднесен од страна на ас. д-р Милена Стевановиќ во врска со Рефератот за избор на два наставника во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1315 од 1.10.2024 година

Во врска со Приговорот на Рефератот на Рецензентската комисија доставен од ас. д-р Милена Стевановиќ, членовите на Рецензентската комисија, проф. д-р Ирена Кондова Топузовска, проф. д-р Миле Босилковски и проф. д-р Марија Цветановска, го разгледаа Приговорот и го даваат следниов

ОДГОВОР

Кандидатите кои се пријавија на конкурсот се: н. сор. д-р Марија Димзова, н. сор. д-р Илир Демири, ас. д-р Катерина Спасовска и ас. д-р Милена Стевановиќ. Согласно со Заклучокот на Рефератот објавен во Билтенот на Универзитетот бр. 1315 од 1.10.2024 година, наведено е дека врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатите, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на н. сор. д-р Марија Димзова, н. сор. д-р Илир Демири, ас. д-р Милена Стевановиќ и ас. д-р Катерина Спасовска. Рецензентската комисија му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот, н. сор. д-р Марија Димзова да биде избрана во звањето вонреден професор по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања и н. сор. д-р Илир Демири да биде избран во звањето доцент по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања.

Комисијата, по деталното разгледување на приложената документација, како и според личното познавање на кандидатите, нивното залагање во едукативната, научната (време на докторирање, академското научно звање научен соработник) и медицинската практика и врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на сите кандидати (бројот на бодови), заклучи дека кандидатката н. сор. д-р Марија Димзова ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето вонреден професор по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања и кандидатот н. сор. д-р Илир Демири ги исполнува сите услови да биде избран во звањето доцент по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања.

Во поглед на наводот на Приговорот кој се однесува на висината на бројот на бодовите на кандидатите, Рецензентската комисија потврдува дека сите пријавени кандидати се бодувани врз основа на доставената документација на конкурсот и согласно со Анекс 1 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и сите кандидати ги исполнуваат потребните услови за висина на бодови потребни за избор во предложеното наставно-научно звање.

Рецензентската комисија истакнува дека во текот на изготвувањето на Рефератот за избор на два наставника во сите наставно-научни звања по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања, во целост се придржуваше до сите одредби предвидени со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови, критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 411 од 5.11.2018 и бр. 426 од 3.7.2019).

Согласно со претходно изнесеното, Рецензентската комисија го ПОТВРДУВА ЗАКЛУЧОКОТ во Рефератот, односно на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје му предлага н. сор. д-р Марија Димзова да биде избрана во звањето вонреден професор по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања и н. сор. д-р Илир Демири да биде избран во звањето доцент по предметите од наставно-научните области: инфектологија и тропски и карантински заболувања.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Ирена Кондова Топузовска, с.р.

Проф. д-р Миле Босилковски, с.р.

Проф. д-р Марија Цветановска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРАВА И ПОЛОЖБА НА РАБОТНИЦИТЕ ПРИ РЕСТРУКТУРИРАЊЕ НА РАБОТОДАВАЧОТ“ ОД М-Р АНДРИАНА МАТЛИОСКА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 3.9.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Андриана Матлиоска со наслов: **Права и положба на работниците при реструктурирање на работодавачот**, во состав: проф. д-р Горан Коевски, проф. д-р Тодор Каламатиев (ментор), проф. д-р Горан Обрадовиќ (Правен факултет, Универзитет во Ниш), проф. д-р Лазар Јовевски и проф. д-р Александар Ристовски.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Андриана Матлиоска, со наслов: „Права и положба на работниците при реструктурирање на работодавачот“, содржи 398 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 1008 фусноти и 418 библиографски единици, и тоа: книги, учебници, монографии, статии, научни трудови, домашни и меѓународни нормативни акти, судски одлуки и мислења, извештаи и интернет-извори.

Предметот на истражување во докторската дисертација се правата и положбата на работниците во процесот на реструктурирање на работодавачот. Во дисертацијата се истражуваат причините, односно општествено и економските значајни промени кои настануваат кај правните субјекти во процесот на економска активност и доведуваат до реструктурирање на работодавачот во сите негови појавни облици во насока на детално прикажување на последиците кои можат да имаат импликации врз работниот однос. Основната цел на докторската дисертација е сумарно и целовито истражување и прикажување на правната регулација во македонското законодавство на правата и положбата на работниците во сите појавни облици на реструктурирање на работодавачот, како и оцена на проблемите што ги поставува законодавството за заштита на вработените при реструктурирање на работодавачот. Исто така, дисертацијата има за цел да укаже на слабостите во правното нормирање, односно потребата од дерегулација на правата и обврските во овој процес кај работодавачот, која цел, пак, се остварува, пред сè, со компаративна анализа на регулативата и судската пракса во повеќе земји членки на Европската Унија, но и со принципите и концептите на европското и меѓународното законодавство воопшто.

Докторската дисертација е структурно поделена во вовед и шест глави, од кои последната глава ги содржи заклучните согледувања на секоја од петте основни глави, вклучувајќи и осврт кон појдовата теза. Првата глава дава осврт на работниот однос и субјектите во тој однос, втората глава е насочена кон поимот и облиците на реструктурирање на работодавачот, додека секоја од наредите три посебни глави на дисертацијата претставува засебно истражување на правата и положбата на работниците во трите главни облици на реструктурирање на работодавачот (внатрешна реорганизација, пренос на претпријатие, односно промена на работодавачот и insolventност на работодавачот) групирани согласно со причините заради кои настанува овој процес.

Главите се правилно означени и распоредени, меѓусебно поврзани и соодветно димензионирани, а во секоја посебна глава материјата е јасно систематизирана во точки и потточки со наслови и поднаслови кои се нумерирани, што го прави трудот јасен и прегледен. Стилот на изразување е соодветен и приспособен на природата на трудот. На крајот од докторската дисертација се наоѓа прегледот на цитираната и консултираната домашна и странска литература. Ваквата структурна композиција на трудот овозможува јасно да се

препознае проблемот што се обработува и со тоа лесно да се следи неговата елаборација и аргументирање.

Во **воведот** се изложени предметот, целите и методите на истражувањето, а исто така е дефинирана и поставена основната теза на докторската дисертација, чија оправданост прозилегува од секоја посебна извршена анализа преку посебните глави и посебните тези на истражувањето. Во рамките на воведот, прикажана е и основната терминологија која се користи во докторската дисертација, а која има за цел иницијално запознавање и дефинирање на користените термини во рамките на трудот. Во воведниот дел, кандидатката аргументира дека во современото деловно окружување, работниот однос од аспект на двете страни е динамичен и често подлежи на промени кои се манифестираат на самиот однос или на работните услови, а реструктурирањето на работодавачот секогаш има значајно трудовоправно и социјално влијание, кое се одразува на положбата на вработените. Кандидатката цени дека импликациите кои настануваат како последица на реструктурирањето на работодавачот можат да резултираат со подобрување или влошување на работните услови, промена во професионалните перспективи, нови барања за квалификација, редуцирање или зголемување на работна сила, што во кој било случај, според неа, подразбира значајни промени во воспоставениот работен однос. Според кандидатката, значењето за положбата и правата на работниците во овие случаи е есенцијално, а тоа го црпи од фактот дека импликациите се многубројни и можноста тие да се одразат со различен интензитет, но и од фактот на доминацијата на негативните импликации и честото сценарио на редуцирање на работната сила или промената на работодавачот, наспрема оние што подразбираат подобрување на работните услови, со што ја поткрепува научната и општествена оправданост на истражувањето.

Од воведот на докторската дисертација може да се констатира дека хипотезите, целите на истражувањето и методите на истражување се правилно поставени и соодветни за предметот на истражување.

Првата глава е насловена „Работен однос и субјекти на работниот однос“. Во оваа глава, кандидатката ги разработува поимите кои се неопходни за утврдување на основниот предмет на истражување. Потребата и значењето за дефинирање и утврдување на работниот однос, како и определувањето на поимите на работник и работодавач, кандидатката ги аргументира од аспект на заштитата на правата и јасното поставување на обврските во работниот однос, а тргнувајќи од сè почестата појава на нови флексибилни форми на работа како резултат на влијанието на развојот на општеството. Оттука, најпрво е утврдено поимањето на работниот однос преку негово дефинирање во македонското законодавство и околните законодавства, се разработуваат неговите елементи и се посочуваат формите на вработување согласно со нашето законодавство. Имено, се разработуваат механизмите за утврдување на еден однос како работен, преку укажување на примената на нивните практични методи и принципи, прифатени во соседните законодавства, и се посочува на субординацијата како клучен елемент за утврдување на работен однос. Анализирани се различни дефиниции на поимот вработен и се утврдува неговиот поим согласно со општото работно законодавство и согласно со посебните закони, што, пак, придонесува за негово подобро разбирање. Исто така, со оглед на значењето на работодавачот во овој труд, се анализира и неговиот поим и се објаснуваат видовите на работодавач во зависност од неговата правна форма и според институционалниот сектор во кој тој дејствува. На овој начин, кандидатката ги разграничува работодавачите кои се физички и оние кои се правни лица, со што го олеснува разбирањето на освртот на правните последици за работниците при реорганизација или промена на работодавачот зависно од неговата правна форма, прикажан во понатамошниот текст на дисертацијата. Во оваа глава се прави разграничување на работодавачите правни лица од аспект на институционалниот сектор во кој работодавачите ја вршат својата дејност, класифицирани според природата на економската активност, економските цели и функции и економското однесување на работодавачот како деловен субјект. Дефинирањето на формите и видовите на работодавачот е значајно за натамошниот предмет на дисертацијата, со оглед на тоа што не секој појавен облик на реструктурирање како процес е применлив на секоја правна форма во која се основа работодавачот.

Во **втората глава** од овој труд, кандидатката истражувањето го насочува кон поимот на реструктурирање на работодавачот и неговото значење во домашни и меѓународни рамки, како значајно за утврдување на основниот предмет на истражување. Според кандидатката, за да се

утврди можното влијание на реструктурирањето на работодавачот врз положбата на работниците, но и на нивните права од работен однос воопшто, значајно е да се разбере реструктурирањето како можен процес на работодавачот, неговото значење и облиците во кои може да се манифестира. Таа нотира дека реструктурирањето на работодавачот секогаш има значајно трудовоправно и социјално влијание, кое се одразува на положбата на вработените. Аргументирајќи дека реструктурирањето како поим не е дефиниран во македонското законодавство, кандидатката во оваа глава изложува споредбен преглед на овој поим во рамки на конципирањето во Европската Унија и Меѓународната организација на трудот и други релевантни организации.

Притоа, имајќи ги предвид структурата и содржината на истражувањето, кандидатката во овој дел има направено краток осврт на облиците на реструктурирањето на работодавачот. Истовремено, во оваа глава се анализирани причините за реструктурирање на работодавач, како и влијанијата од реструктурирањето врз работниот однос и работниците. Влијанието на процесот на реструктурирањето врз работната сила е прикажано преку квантитативна анализа, врз која кандидатката поставува основа за веродостојност на заклучоците за последиците од реструктурирањето на европско ниво, како и за преовладувачките облици и причини за реструктурирања кои резултираат со укинување или создавање на нови работни места. Бидејќи овој труд става значаен акцент на споредбеното уредување на реструктурирањето на работодавачот, посочени се сите појавни облици конципирани од аспект на македонското законодавство. Во рамките на оваа глава се дадени и преглед и анализа на меѓународното законодавство кое го регулира прашањето на реструктурирањето од аспект на правата и заштитата на работниците. Со оглед на тоа што правата на вклученост на вработените во прашањата и одлуките кои влијаат на деловниот опстанок на нивните работодавачи директно влијаат на нивната положба, кандидатката во оваа глава го разработува правото на информирање и консултирање на работниците преку релевантните европски инструменти, но и дава елаборација за општата правна рамка на работничката партиципација воопшто, афирмирана во меѓународните инструменти и во македонското право.

Со наведеното, оваа глава, воспоставува солидна основа за натамошното истражување и разбирање на правата и положбата на работниците во процесите на реструктурирање на работодавачот.

Во **третата глава** на докторската дисертација, кандидатката го определува поимот на внатрешната реорганизација на работодавачот, како најчест појавен облик на реструктурирање на работодавачот согласно со понапред направената анализа. Со цел да се согледа правното нормирање на внатрешната реорганизација и нејзиното влијание врз правата на работниците, во оваа глава кандидатката направила анализа на европското законодавство, заради согледување на стандардите на правната заштита кон кои се стреми Европската Унија, како и анализа на стандардите на Меѓународната организација на трудот. Истовремено, преку детален осврт на македонската регулатива, примарно споредено со стандардите на МОТ, но и со европските принципи и стандарди, оваа глава го определува нивото на хармонизација на домашното законодавство со европското од аспект на колективните отпуштања. Исто така, се разработуваат правилата кои го регулираат отпуштањето на помал број работници од деловни причини, а нивната примена во пракса се прикажува преку соодветна анализа на одлуките на домашните судови. Главата посебен акцент им дава на правната положба и правата на работниците во случај на внатрешната реорганизација на работодавачот, имајќи предвид дека постојат значајни разлики во однос на причините и правната заштита на работниците кога станува збор за вработени во јавниот и приватниот сектор. Преку истражување на меѓународните инструменти се елаборира за отпуштањето од деловни причини согласно со меѓународното право, со особен акцент на Директивата за колективни отпуштања, а преку анализа на судската пракса на Европскиот суд на правдата се укажува на начинот на толкување на клучните концепти на Директивата за колективни отпуштања, односно на толкувањето на концептот на „колективни отпуштања“, опсегот на поимот „работодавач“ и поимот „работник“ во смисла на одредбите на Директивата, како и концептот на „претпријатие“, природата и карактерот на правото на информирање и консултирање, како и времетраењето на почитување на обврските кои произлегуваат од оваа Директива кај субјектите кои се во постапка на престанување на деловниот потфат. Воедно, во оваа глава, со акцент на колективните отпуштања, кандидатката

ја прикажува унитарноста наспрема диверзификацијата на правилата за колективните отпуштања во различни национални законодавства и ги анализира процедуралните услови за колективните отпуштања. Преку анализа на случаи, во оваа глава, се прикажува примената на регулативата во селектирани случаи, со цел да се анализира ефективностa на заштитата во пракса, како и можните причини за злоупотреба на правата на работниците. Преку елаборација, во оваа глава, насочена кон поимот на внатрешната реорганизација, кандидатката укажува на нејзино поимање како тип на реструктурирање што имплицира промена во организациската структура на работодавачот преку ефективна и ефикасна реорганизација на компонентите на корпоративното работење, а во која форма е секогаш исклучено постоењето на вина или незадоволителното извршување на работните задачи од страна на работникот.

Во **четвртата глава**, истражувањето е насочено кон трудовоправната сукцесија при пренос на претпријатие, односно промена на работодавачот. Најпрвин, се анализира концептот на пренос на претпријатие и начинот на кој тој е регулиран во нашето право. Преку компаративна анализа се прикажува поимањето на преносот на претпријатијата во различни законодавства, со задржување на анализа на Директивата 2001/23/EЗ за заштита на правата на работниците во случај на пренос на претпријатие и се утврдува стојалиштето на македонското работно законодавство. Кандидатката, тргнувајќи од фактот дека проблематиката поврзана со преносот на трговските друштва или делови на трговско друштво во нашето законодавство е регулирана со Законот за трговските друштва, во оваа глава го утврдува влијанието на статусните промени на трговските друштва врз работниот однос и работните услови. Во оваа насока, со оглед на тоа што како правен основ за пренос може да биде правен акт, се анализира влијанието врз работниот однос во овие случаи, како промени кои во суштина подразбираат реорганизација, односно реструктурирање на правниот субјект. Оваа глава дава приказ на правилата за заштита на правата на вработените во случај на промена на работодавачот и условите за работа на вработените, анализирајќи ги ефектите од статусните промени во прв план, временото пренесување врз основа на правна зделка, односно ефектите од преносот на дел од бизнисот, односно негово привремено или трајно дислоцирање. Истовремено, во оваа глава, кандидатката ги објаснува причините и правниот основ кои доведуваат до промена на правниот идентитет на работодавачот и детално ја анализира положбата на работниците во овие случаи. Анализирана е и положбата на работниците од аспект на промените на работодавачот поделени согласно со правниот основ врз основа на кои тие се остваруваат, со особен акцент на статусните промени, како и специфичностите при промена на правниот идентитет на работодавач од јавен сектор.

Анализата на правното нормирање на прекуграничниот пренос и положбата на работниците при промена на работодавачот, согласно со законодавството на Европската Унија, но и македонското законодавство, во оваа глава, кандидатката ја насочува давајќи одговор на доследноста на примената на начелото за зачувување на работниот однос и положбата на работниците по реализиран пренос на претпријатието или дел од него. Во оваа насока, преку анализа на случаи, во оваа глава се прикажани причините и последиците од преносот на бизнисот/надлежноста од примач на стекнувач, со посебен осврт на правната положба и правата на вработените.

Во **петтата глава** се анализираат правата и положбата на работниците во случај на инсолвентност на работодавачот.

Преку оваа глава, кандидатката ја прикажува моменталната состојба на правата на работниците кај инсолвентен работодавач и нивната заштита, како и кохезијата на трудовото и стечајното право, така што од аспект на македонското законодавство, покрај трудовоправната регулатива, референтна е и стечајната регулатива. Во оваа глава, предмет на анализа се и инсолвентноста на работодавачот како претпоставка за престанок на работниот однос, но и како претпоставка за негова реорганизација, врз основа на што, кандидатката детално ги прикажува правните последици врз работниот однос во овие околности. Посебен осврт во оваа глава е прикажан во однос на заштитата на правата на работниците, особено нивните побарувања во стечајна постапка, како и споредбена анализа со заштитата на побарувањата на вработените и гарантните институции во европското законодавство. Преку анализа на случаи е утврдена ефективностa на примената на постојната регулатива во Македонија, како и правната заштита пред Европскиот суд на правдата. Клучна референтна регулатива од аспект на компаративно

истражување е Директивата 2008/94/EЗ за заштита на правата на работниците во случај на инсолвентност на работодавачот. Во оваа насока, направена е и анализа и од аспект на заштитата на работниците гарантирана во рамки на Меѓународната организација на трудот и други релевантни организации. Исто така, во оваа глава, кандидатката елаборира за поимот за реорганизација на работодавачот како стечаен должник, како и за македонскиот концепт на пренос на претпријатие во стечајна постапка. Покрај тоа, кандидатката во оваа глава, аргументирајќи дека при влошена финансиска состојба можноста за финансиска консолидација пред настапување на услови за стечај е значајна за субјектите на работниот однос, но и за доверителите на работодавачот, го анализира концептот на превентивното реструктурирање и положбата на работниците при превентивно реструктурирање согласно со европското законодавство, но и согласно со нашето законодавство и поставеноста на овој концепт во нашиот правен поредок. Главата се заклучува со анализа на статусот на транспонирање на европското законодавство во македонското, реферирајќи на официјални извори за определување на тој статус.

Последниот дел на дисертацијата е составен од заклучни согледувања на кандидатката за секоја од наведените глави, во кој се сумираат резултатите од истражувањето и анализата за секоја од нив. Кандидатката на сумарен начин ги претставува своите констатации, мислења и предлози поврзани со истражуваната материја.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Предизвикот при ова истражување, со цел целовито определување на правата и положбата на работниците во процесот на работодавачот се основа на фактот на дисперзијата во нормирањето на реструктурирањето на работодавачот, но и од фактот што трудовите кои на ваков начин ја обработуваат темата на ова истражување не се многубројни.

Краток опис на применетите методи

Докторската дисертација има карактер на дијагностичко, доминантно квалитативно и компаративно истражување, а со оглед на сложеноста на темата која е предмет на истражување, при докажувањето на дел од посебните потхипотези се користи и комбиниран пристап од квалитативно и квантитативно истражување.

Кандидатката, при изработка на својата докторска дисертација, користела повеќе методи за целосна и продлабочена анализа, која нуди релевантни и научно оправдани заклучоци. Истражувањето усвојува интердисциплинарен пристап кој, пред сè, се основа на право, но и на литература од економијата, како и материјали од различни јурисдикции од трудово и трговско право. При спроведувањето на своето истражување, кандидатката ги користела: дескриптивниот метод, методот на компарација, нормативниот метод, методите на правна анализа и правно расудување, како и методите на анализа, синтеза, индукција и дедукција.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Оваа дисертација ги разработува и одговара на прашањата поврзани со влијанието на реструктурирањето на работодавачот врз работниот однос, правата кои работниците ги уживаат при секој појавен облик на реструктурирање, нивната положба споредено со положбата на работниците во рамки на Европската Унија, постоењето, односно непостоењето на злоупотреби на постојното нормирање на правата и положбата на работниците од овој аспект, како и односот на правата на двете страни во процесот на реструктурирање. Преку проблематиката на реструктурирањето на работодавачот од корпоративен аспект, кандидатката го истражува начинот на кој се третираат работниците во поглед на нивните права и нивната положба, а истовремено ја согледува усогласеноста на економската и социјалната компонента, односно балансот меѓу капиталот и социјалната положба на работниците.

Преку истражувањето, кандидатката дојде до заклучок дека правата и положбата на работниците при реструктурирање на работодавачот треба да се проучуваат преку холистички пристап кој ги интегрира и институционалната перспектива и животниот циклус на корпоративното управување на работодавачот. Според кандидатката, институционалната перспектива ја нагласува важноста за социјалното политичко прашање кое влијае ограничувачки врз интересите на засегнатите страни, што, пак, укажува дека за правата и положбата на

работниците во овој случај не се единствено релевантни прописите од работното законодавство, туку неминовно е да се земе предвид регулацијата од правото на друштва и аспектите на корпоративното управување воопшто.

Со истражувањето, а и преку докажувањето на посебните хипотези, кандидатката докажа дека во нашиот правен поредок, правната положба на работниците е дефинирана, таа е определена, заедно со определувањето на заштитата на правата на работниците во секој облик на реструктурирање, но таа не е соодветна споредено со европските стандарди, а за одржливоста на правната регулација неопходна е натамошна државна интервенција, која мора да го има предвид балансот на правнозаснованите интереси на учесниците во процесот на реструктурирање.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Кандидатката Андриана Матлиоска, за предмет на својот докторски труд, избрала комплексна и актуелна тема, која во последно време е во фокусот на интересот на науката за трудово право. Докторскиот труд на кандидатката м-р Андриана Матлиоска под наслов: *Права и положба на работниците при реструктурирање на работодавачот* претставува самостоен научен труд, со кој се остварува една систематска, научно фундирана и исцрпна анализа на регулирањето на правата и положбата на работниците при реструктурирање на работодавачот. Докторскиот труд, кој, меѓу другото, се карактеризира и со опсежност во поглед на научната елаборација, претставува значаен придонес за развојот на трудовоправната наука во Република Северна Македонија. Фактот што се опфаќа со истражувањето, како и целокупноста на сите појавни облици на реструктурирањето од аспект на заштитата на правата на работниците овозможува сумарно прикажување на регулацијата на правните односи во релацијата работник – работодавач. Со оглед на тоа што предметот на дисертацијата е широко поставен, тој остава можност за понатамошни истражувања. Во направеното истражување, кандидатката се служела со богата и релевантна литература од сферата на трудовото и трговското право, што ѝ овозможило сеопфатно да го анализира предметот на нејзиното проучување. Трудот е напишан со користење на солидна научна методологија, а текстот е презентиран на јасен и разбирлив начин, а притоа пристапот на кандидатката е систематичен, хронолошки логичен и информативен, што е особено значајно заради неговото потенцијално користење во практиката од сите релевантни чинители. Комисијата смета дека докторската теза на кандидатката Андриана Матлиоска, од методолошки и содржински аспект, претставува самостоен и заокружен научен труд, што е доказ дека таа солидно владее со истражувачката проблематика и дека добро ги совладала методите и техниките на научноистражувачката работа. Исто така, кандидатката демонстрира способност за критичка опсервација и анализи на постојните законодавни решенија и теоретски стојалишта, како и умешност за искажување на сопствени ставови за одделни аспекти на истражувачката проблематика. Од направената анализа на македонското законодавство, анализата на решенијата од споредбеното право и најзначајните меѓународни документи, како и од анализата на судската практика, кандидатката дава и конкретни предлози за измени и дополнувања на постојното македонско законодавство, што ја регулира положбата и правата на работниците при реструктурирање на работодавачот, вклучувајќи ги и заклучоците од дисертацијата што, според Комисијата, претставува најзначен научен придонес на докторскиот труд. Со тоа, докторската дисертација на кандидатката добива големо теоретско, но и практично значење за научната и општествената македонска јавност.

Кандидатката, пред одбраната на докторската дисертација, ги објавила следниве рецензирани научни трудови:

Matlioska A. 2021, “The effect of the insolvency of the employer on the rights of the employees” – Knowledge international Journal Scientific Papers Vol. 53.1, Institute of knowledge and management, Skopje, ISSN 2545-4439, e ISSN 1857-923X, pp.143-150.

Matlioska A. 2021, “Missuse of contracts according to Law on obligations in labor relations in Macedonian legal system” – Macedonian Political science eJournal Vol. 9, Macedonian political science forum, ISSN 1857-9167, e ISSN 1785-6812, pp.41-62.

Matlioska A. 2020, “*Right to a salary according to the Macedonian legislation and distribution of salaries in Macedonian society*” – Academic Conference Proceedings, International academic institute, ISSN 2671-3179, pp. 156-170.

Предлог

Врз основа на изнесените приказ и оцена, Комисијата констатира дека докторскиот труд на кандидатката м-р Андриана Матлиоска под наслов: ***Права и положба на работниците при реструктурирање на работодавачот***, ги задоволува воспоставените стандарди за изготвување на трудови од ваков вид и со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај со позитивна оценка, и да ѝ овозможи на кандидатката Андриана Матлиоска да го брани својот докторски труд, односно да закаже одбрана на нејзината докторска дисертација.

Скопје, 28.10.2024

КОМИСИЈА

Проф. д-р Горан Коевски, с.р.
Проф. д-р Горан Обрадовиќ, с.р.
Проф. д-р Тодор Каламатиев, с.р.
(ментор)
Проф. д-р Александар Ристовски, с.р.
Проф. д-р Лазар Јовевски, с.р.

ПРЕГЛЕД

На прифатени теми за изработка на докторски дисертации на
Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје
Наставно-научен совет – 04.10.2024 година

Ред. број	Кандидат	Тема (на македонски јазик)	Тема (на англиски јазик)	Комисија	Број и датум на одлука
1.	м-р Ардијан Стафаи	„Надлежноста на Државното правобранителство во управната област“	„The Competence of the State Attorney's Office in the Administrative Area“	1. проф. д-р Борче Давитковски (ментор) 2. проф. д-р Ана Павловска Данева 3. проф. д-р Ивана Шумановска Спасовска	02-1009/36 од 16.10.2024
2..	м-р Орце Лазаров	„Влијанието на Јустинијановата кодификација врз подоцнежните кодификации“	„The Influence of Justinian's Codification on Later Codifications“	1. проф.д-р Владо Бучковски 2. проф. д-р Гоце Наумовски и 3. проф.д-р Есин Кранли Бајрам (менторка)	02-1009/37 од 16.10.2024
3.	м-р Ангела Јовановска	„Дискриминација во светот на работата“	„Discrimination in the world of work“	1. проф. д-р Тодор Каламатиев (ментор) 2. проф. д-р Лазар Јовевски и 3. проф. д-р Александар Ристовски	02-1009/38 од 16.10.2024

Скопје, 17.10.2024 година

Декан,
Проф. д-р Сашо Георгиевски

Изработил: м-р Мирјана Стојановска, соработник за студентски прашања

Врз основа на член 38 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Универзитетски гласник број 411 од 5 ноември 2018 година, учесник во постапката за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем по конкурсот објавен на 28.5.2024 година го доставувам следниот

П Р И Г О В О Р

**на Рефератот на два члена на Рецензентската комисија
за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната
област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет
„Јустинијан Први“ во Скопје објавен во Билтен на Универзитетот „Св. Кирил и
Методиј“ во Скопје бр. 1316 од 15.10.2024**

Јас, д-р Денис Прешова, доцент по уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје како единствен кандидат пријавен на конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем од 28.5.2024 година го поднесувам овој приговор со цел да укажам и посочам на недоследностите и тенденциозноста и целосно да ги оспорам и побијам мислењата и оцените изнесени во Рефератот на мнозинството на Рецензентската комисија. Рефератот беше изготвен и потпишан од мнозинството, односно два члена, на Рецензентската комисија, проф. д-р Рената Дескоска и проф. д-р Јелена Трајковска Христовска. Воедно со овој приговор сакам да предупредам на последиците од еден ваков преседан, досега незабележан во работењето на Правниот факултет „Јустинијан Први“. Доколку Факултетот и Универзитетот не изнајдат соодветни решенија за вакви и слични ситуации на користење па дури и злоупотреба на позицијата член на рецензентска комисија овие последици ќе бидат далекусежни и сигурно ќе ги надминат рамките на овој случај загрозувајќи идни постапки за избор бидејќи ќе постави пример и урнек како да се попречува и опструира остварувањето на правата на членовите на академската заедница и академскиот подмладок. Врз основа на овој приговор, кој воедно се заснова и на ставовите и тврдењата изнесени во Издвоеното мислење, Наставно-научниот совет треба да ги занемари и игнорира оцените и предлогот изнесен во Рефератот на мнозинството поради евидентни повреди на правилата и академските стандарди, а водени од малициозни намери и цели, и да одлучи самостојно за изборот во повисоко звање или врз основа на предлогот во Издвоеното мислење.

Ваквиот исход од работењето на Рецензентската комисија, поточно на двата нејзини члена, доаѓа како големо изненадување и разочарување дури и за мене бидејќи и покрај нарушените меѓучовечки односи кои траат подолго време сепак од овие членови се очекуваше дека ќе демонстрираат елементарно ниво на професионалност и академска непристрасност без влијание на констатираната лична нетрпеливост кон кандидатот. Начинот на кој беше водена постапката како и содржината на Рефератот на мнозинството, врз основа на наведеното, а воедно и на ненаведеното во истиот, е со единствена цел и намера на професионално и јавно дискредитирање, а целосно спротивно на нормите на академска коректност, објективност и професионалност. Видно од Издвоеното мислење на членот на Рецензентската комисија, проф. д-р Тања Каракамишева Јовановска, која прецизно ги изложува сите аспекти на постапувањето на мнозинството почнувајќи од иницијалното одолговлекување, а потоа изненадувачко брзање со доставување на Рефератот, преку неконзистентноста во мислењата и ставовите, до целосно неиздржано оспорување на исполнувањето на општите и посебните услови, јасно се увидуваат вистинските намери на овие два члена на комисијата. Изнесените тврдења и приговор ги поткрепувам со аргументи поврзани со исполнувањето на општите и посебните услови за избор и напредување кои се наведени во понатамошниот текст на овој приговор.

1. Погрешна оценка на исполнетоста на општите услови

Законот за високото образование од 2018 година (ЗВО во понатамошниот текст) во член 165 прецизно регулира дека изборот во звања се базира на општи и посебни услови. Притоа според оваа законска одредба општите услови се определуваат со ЗВО, додека посебните услови ги утврдуваат универзитетите со општ акт како дел од нивните дејности предвидени со член 19 од истиот закон. Имајќи ја предвид оваа законска одредба станува јасно поради кои причини постојат два обрасци во рамки на постапката за избор, Образец 1 за општите услови и Образец 2 за посебните услови. Содржината на Образец 1 е потполно определена со член 166 ЗВО при што за избор во звањето вонреден професор, помеѓу другото, кандидатот треба да има објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со овој закон во последните пет години пред објавување на огласот за избор. За разлика од посебните услови, кај општите услови нема никакво бодување туку потребно е истите да бидат само исполнети.

Двата посочени члена на Рецензентската комисија тврдат дека кандидатот не го исполнува овој општ услов туку дека има само четири рецензирани научни труда во референтна научна публикација поради што предлага да биде избран во постоечкото звање доцент. Според Издвоеното мислење и доставените прилози јасно се гледа тврдењето дека кандидатот има шест рецензирани научни труда во референтна научна публикација. Дополнително во Издвоеното мислење директно се упатува на фактот дека само неколку дена пред доставување на конечната верзија на Рефератот на мнозинството во рамките на комисијата се постигнала согласност за предлог за избор на кандидатот во звањето вонреден професор. Впрочем и доколку се погледне разликата во фонтови на текстот на објавениот Реферат на мнозинството може да се забележи дека се правени интервенции во последен момент и прилично непедантно. Разидувањето и надгласувањето, во целосна спротивност со фактите и предпочените аргументи и документи во рамките на Рецензентската комисија, во основа се однесуваат на два труда.

Првиот труд за кој се негира дека претставува рецензиран научен труд во референтна научна публикација е трудот, односно дел од книга, со налов „*Missing the Carrots? North Macedonia's thorny Path to EU Accession Negotiations*“ објавен од Центарот за истражување на европските интеграции при Универзитетот во Бон во 2020 година. Најпрво, беше оспорувана самата книга во која е објавен трудот/делот, Discussion paper “Western Balkans and the European Union”, со оспорување дека книгата не била предмет на рецензија како и тоа дека воопшто не се работи за книга. Откако ова ми беше укажано веднаш се обравив до Центарот за истражување на европските интеграции при Универзитетот во Бон од која веднаш добив потврда дека сите публикации, вклучувајќи ја и посочената, биле предмет на рецензија пред нивното објавување.(во прилог) Дополнително беше укажано дека овие публикации како и посочената имаат соодветен ISBN број (International Standard Book Number – Меѓународен стандарден број на книга) поради што никако не може да оспорува дека се работи за книга. По ова, двата члена на Рецензентската комисија оспорија дека се работи за научен труд, иако истиот е објавен од научен и истражувачки центар при Универзитетот во Бон, повикувајќи се на произволни оценки за структурата и должината на трудот. Повторно се обравив до соодветната институција и прво по пат на емаил порака на 7.10.2024 година, а потоа и со доставување на официјален документ на 9.10.2024 година одново со потпис на директот на Центарот, проф. д-р Кристијан Коениг, се потврди дека сите публикации во едицијата Discussion papers исполнуваат високи научни стандарди, вклучувајќи ја и оспорената публикација.(во прилог) Врз основа на сето ова единствено можеше да се заклучи дека станува збор за рецензиран научен труд во референтна научна публикација и тоа дел од книга рецензирана или објавена во земја членка на ЕУ. Оваа потврда, според Издвоеното мислење, била испратена до двата члена на комисијата но тие целосно се оглушија и ги игнорираа фактите и поитаа што побрзо да се објави Рефератот иако согласно Правилникот имаа рок од уште најмалку три недели во кои можеа да ги разрешат сите дилеми. Самиот факт дека тие го поднеле Рефератот на 7.10.2024 година не може да биде оправдување пред

потребата од професионално и објективно постапување бидејќи во секој момент Рефератот можеше да биде повлечен и доработен во светло на оваа потврда, а и емаил пораката која ја добија истиот ден на поднесувањето.

Наспроти овие факти мнозинството одлучи дека се работи дел од стручна, а не научна, монографија бидејќи според нив кандидатот „не достави рецензија со која ќе потврди дека при издавање трудот е рецензиран како научен труд.“ Никогаш претходно, во ниту една постапка за избор, не се барала рецензија која наведува дека се работи за научен труд што впрочем е барање без преседан особено доколку се знае каква е праксата на рецензирање во странство. Впрочем и во овој дел мнозинството е во целосна контрадикција со тоа што е наведено во Рефератот во однос на друг научен труд. Имено во однос делот од книга под наслов „*Old Patterns Die Hard – The Idiosyncrasies of the Yugoslav Socialist Legal Tradition and the Problem of Continuity in the Western Balkans Law*“, објавен во книгата „*Culture and Identity in Central and Eastern Europe: A Comparative Engagement*“, Routledge, 2024 година, кој е оценет како рецензиран научен труд во референтна научна публикација, во ниту еден дел од Рефератот не е наведено дека овие два члена на комисијата имале потврда за рецензија, а особено не дека имаат потврда или рецензија дека се работи за научен труд. На ниту едно место во книгата или во делот од книгата не е наведено дека се работи за научен труд бидејќи тоа едноставно не е својствено за ваков тип на публикации особено во земји, кои барем во академска смисла, се далеку поразвиени од нашата. Доколку навистина биле уверени во исправноста на нивните аргументи тогаш ќе ја посочиле и веб страната на која упатуваат, а каде за волја на вистината на ниту едно место не е раздвоен процесот на издавање на стручни и научни книги. (<https://www.routledge.com/our-customers/authors/publishing-process>) Слична е ситуацијата и со поглавјето под наслов: „*The Parliament that was not there: The COVID-19 pandemic and the state of emergency in North Macedonia*“, кое е објавено во книгата „*Ustava na robu izrerdnega stanja – Zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije: S posebno zbirko esejev v angleškem jeziku „Covid-19 and the Constitution“ (Covid-19 in ustava)*“, на Правниот факултет во Љубљана, Словенија. На ниту едно место во оваа книга, ниту пред поглавјата не е наведено дека се рецензирани како научни трудови. Ова е само уште еден пример на неконзистентноста, површноста и лажната принципиелност во пристапот кон оценувањето на трудовите од страна на мнозинството.

Воедно, како што може да се забележи од Издвоеното мислење посочените официјални потврди им биле доставени на двата члена на Рецензентската комисија, но тоа за жал наишло на целосно игнорантски однос и отсуство на било каква реакција. Токму ваквиот однос е доста индикативен за вистинските намери на мнозинството кое и покрај предочувањето на сите податоци, аргументи и потврди сосема свесно постапиле целосно произволно и надвор од академските и професионални стандарди. На овој начин се отвара сериозна дилема во кој момент престанува дискреционото право на процена, а од кој момент почнува злоупотребата на позицијата член на рецензентска комисија.

Вториот труд за кој се негира дека претставува рецензиран научен труд во референтна научна публикација е трудот објавен во рамките на ЕУ проектот Хоризонт 2020 под наслов „*Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership: The EU Rule of Law Acquis in the Pre- and Post-accession Contexts*“ објавен во Рим, Италија од Istituto Affari Internazionali во 2020 година. Првично во рамките на постапката се оспоруваше дека овој труд не е рецензиран бидејќи никаде во него не се наведени рецензенти(!). Се разбира мнозинството повторно немаше никаква иницијатива да се разреши ваквата, лажна, дилема и повторно преку еден член на комисијата доставив потврда од издавачот, Институтот за меѓународни односи од Рим, во која јасно се укажува дека трудот бил рецензиран пред објавувањето. (во прилог) Потоа, видно од Рефератот, двата члена на Рецензентската комисија овој труд го категоризираа како монографија објавена во странство единствено според посебните услови утврдени со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори. Притоа се повикуваат на

претходна категоризација на истиот труд, кој е во ко-авторство, кај проф. д-р Иван Дамјановски при неговиот избор во редовен професор во 2022 година каде истиот е категоризиран како монографија објавена во странство. Дополнително во Рефератот се негира дека овој труд може да биде книга.

Ваквото тврдење на мнозинството во Рецензентската комисија е спротивно на сите можни факти и дефиниции на поимот монографија. Имено подолу се наведени само неколку од мноштвото светски релевантни дефиниции кои недвосмислено потврдуваат дека монографија во секој случај е книга.

1. A monograph is a book which is a [detailed study](#) of only one subject. [Монографија е книга која на детална студија на само една тема] (Collins Dictionary <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/monograph>)
2. A monograph is a book on a single specialized topic, usually by one author in one volume, as opposed to a serial publication (like a magazine, journal, or yearbook). [Монографија е книга на една специјализирана тема, обично од еден автор во едно издание, сировично периодични публикации (како магазини, списанија или логшник)] (Princeton University Library <https://faq.library.princeton.edu/faq/11588#:~:text=A%20monograph%20is%20a%20book,communication%20depending%20on%20the%20discipline.>)
3. A monograph is a nonserial publication complete in one volume (book) or a finite number of volumes. [Монографија е не-сериска публикација содржана во едно издание (книга) или заокружен број на изданија.] (University of Groningen Library <https://www.rug.nl/library/support/pure/using-pure/add-content-to-pure/submission-guide-3.0/monograph?lang=en>)
4. Monograph: a detailed written study of a single subject, usually in the form of a short book [Детална пишана студија на една тема, обично во форма на кратка книга] (Oxford Learner's Dictionary https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/american_english/monograph)
5. Monograph: a [long article](#) or a [short book](#) on a [particular subject](#). [Монографија е долг или кратка книга на посебна тема] (Cambridge Dictionary <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/monograph>)

Просторот за вакво манипулирање со различните категории всушност е оставен преку вештачкото поистоветување на општите со посебните услови. Како што беше наведено погоре, општите услови се потполно определи со ЗВО. Притоа, во ЗВО единствено место каде што се спомнува поимот монографија во контекст на избор во звања, односно во условите за избор на редовен професор, е член 166 став 3 точка 5: „има објавен рецензиран учебник или монографија или практикум или збирка задачи од научната област за која се избира“. Евидентно е дека сите категории кои се наброени потпаѓаат под поширокиот поим книга. Дополнително во рамките на општите услови кои ги определува ЗВО, поточно што се подразбира во член 2 став 1 точка 25 под поимот „референтна научна публикација“, не се споменува монографија туку од оваа категорија на публикации единствено книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД и зборник на рецензирани научни трудови презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји. Според логиката на двата члена на Рецензентската комисија согласно ригидниот формализам осиромашен од логика самиот факт што во ЗВО во делот на референтна научна публикација како дел од општите услови не се споменува зборот монографија значи дека таква публикација не може да биде книга без оглед на тоа што значи и како се дефинира самиот поимот монографија. Од друга страна, Анексот 1 на Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори предвидува категорија монографија објавена во странство и за волја на вистината ја вреднува повисоко од книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на ЕУ или ОЕЦД. Имено, авторството на монографијата

објавена во странство носи 12 поени додека авторството на книга или дел од книга во земја членка на ЕУ или ОЕЦД носи 9 поени. Но, ова воопшто не значи дека овој труд не може да биде референтна научна публикација во смисла на општите услови утврдени со ЗВО бидејќи општите услови не се поистоветуваат со посебните услови туку се различни категории поради што има и посебни обрасци за истите.

Во оваа смисла повторно се забележува недоследност во рамките на Рефератот на мнозинството. Имено, книгата „Ustava na robu izrerdnega stanja – Zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije: S posebno zbirko esejev v angleškem jeziku „Covid-19 and the Constitution“ (Covid-19 in ustava)“ во која сум автор на едно поглавје во Словенија всушност е категоризирана како „научна монографија“ согласно заедничката библиографско-каталожка база на податоци на Словенија (COBIB.SI) (во прилог). Како тогаш оваа книга е референтна научна публикација иако е категоризирана како научна монографија, а публикација објавена од Институтот за меѓународни односи од Рим, Италија не е? Ваквата парадоксална ситуација се огледа уште повеќе во фактот што проф. д-р Рената Дескоска во својство на рецензент на книгата на проф. д-р Јелена Трајковска Христовска, со ISBN 978-608-4767-30-5, својата рецензија од 8.7.2020 година под наслов „Рецензија на монографијата „Уставно-судска контрола на уставноста и законитоста“ од д-р Јелена Трајковска-Христовска“ ја почнува со зборовите: „Монографијата со наслов „Уставно-судска контрола...“, додека истата ја завршува со зборовите: „со особено задоволство го препорачувам објавувањето на книгата „Уставно-судска контрола...““.(во прилог).

Од друга страна, самиот факт што монографијата нема ISBN број не го негира фактот дека монографија е книга по дефиниција. Книга и монографија можат да бидат издадени или објавени и без ISBN број особено ако не се предвидува нивна поширока дистрибуција или продажба. Очигледно дека во светло на сите овие недоследности и произволност на мнозинството на Рецензентската комисија нема логичен одговор на овие дилеми и прашања бидејќи да имаше тие веќе ќе го изнесоа во нивниот Реферат и немаше сета нивна недоследност да биде толку евидентна. За жал, нема друг начин да се опише постапување на мнозинството во рамките на овој дел од постапката и при изготвувањето на Рефератот освен како свесно сокривање и манипулирање со фактите и поради тоа приговарам на начинот на кој е оценето исполнувањето односно неисполнувањето на општите услови за избор во звањето вонреден професор од нивна страна. Сметам дека Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ мора сето ова да го има предвид при одлучувањето за изборот.

2. Погрешно категоризирање и презентирање на посебните услови

Посебните услови, како што беше претходно наведено, согласно ЗВО се уредени со општ акт на универзитетот. Во конкретниот случај посебните услови за избор во звање се уредени со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори и поради ова постои посебен образец но и соодветни правила, член 11 од Правилникот, за минималниот број поени според посебните услови што треба да ги оствари лицето за да може да биде избрано во соодветното звање. Значи, за разлика од општите услови каде е потребно само да бидат исполнети без било какво бодување, во случајот на посебните услови имам конкретна листа на услови во различни категории кои се бодуваат. Токму поради овие причини никако не може да се поистоветуваат двете категории на услови и покрај постоењето на евидентни преклопувања.

Во Рефератот на мнозинството постојат две причини за приговор во однос на посебните услови. Првата причина се однесува на очигледната намера да се испуштат и занемарат одредени достигнувања од Рефератот по кои кандидатот се издвојува особено во однос на дел од Рецензентската комисија. Втората причина е поврзана со непрофесионалното и тенденциозно деградирање на трудови со цел намалување на бројот на поени од посебни услови. Издвоеното мислење многу прецизно го нотира сите релевантни аспекти на двете причини за приговор и поради тоа единствено ќе ги повторам аргументите и тврдењата изнесени во истото.

Прво, во Рефератот на мнозинството со јасна намера на деградирање на кандидатот тенденциозно ги изоставува достигнувањата како оние кои, на пример, се однесуваат на фактот дека кандидатот е предавач на Академијата за судии и јавни обвинители, дека учествувал на проект на ЕУ во рамките на Хоризонт 2020, учеството на Светскиот конгрес на меѓународното здружение за уставно право во Јоханесбург и тоа со два труда, учество во комисија за одбрана на магистерска теза на Универзитетот Нова во Лисабон, Португалија и слично. Оправдувањето дека тоа е видливо од Образец 2 на кој се упатува во Рефератот е неиздржано и неконзистентно со пристапот на соодветните рецензентски комисии, во многу сличен состав како и оваа, при изготвувањето на рефератите на останатите колеги на Катедрата што лесно може да се провери во соодветните Билтени.

Второ, преку повикување на целосно неиздржани аргументи во Рефератот се деградирани повеќе публикации со нивно несоодветно категоризирање и тоа од научни во стручни трудови, односно документ за јавни политики, или од стручни трудови во експертски активности. Можеби најеклатантен пример се двете поглавја објавени во книгата: „Заслепена правда: До заробена држава во Северна Македонија – Судство, јавно обвинителство, полиција“. Причините изложени во Рефератот на мнозинството за ваквиот тип на категоризација и негирање на тоа дека се работи за научни трудови односно поглавја се тотално нелогични и неиздржани. Имено, како аргумент се користи тоа дека книгата е објавена во Скопје додека уредници на книгата се вработени во Фондацијата Отворено општество - Македонија и Балканската истражувачка репортерска мрежа како да тоа е клучен факт за тоа дали еден труд е научен или не. Од страна на мнозинството не е направен никаков осврт на должината, структурата и содржината на овие поглавја како што тоа е случај со некои други при утврдувањето и оценувањето дека не се работи за научен труд. Притоа, уредувачката активност никако не може да се поврзува со авторството и карактерот на трудот бидејќи се работи за две одвоени активности. Очигледно дека тоа не се согледува и разбира на овој начин од страна на мнозинството бидејќи таква уредувачката активност во книгата *“Western Balkans and the European Union”* е избришана од Образец 2 како посебна активност, а оценето е само авторството. На овој начин одново се демонстрира самоволие во утврдувањето и оценувањето на активностите и што дефинитивно е надвор од задачата и мандатот на комисијата согласно Правилникот за избор.

Следниот пример за деградирачко категоризирање се однесува на двете анализи на правни случаи односно судски одлуки, попознати како case notes. Поточно се работи за анализи на две одлуки не Уставниот суд, од кои едната беше објавена на специјализирана интернет страна токму за анализа на судската пракса на домашните и меѓународните судови, вклучувајќи го и Уставниот суд, додека втората беше објавена во посебно печатено издание *„Анализа на домашната и меѓународната судска пракса“* – Justice Observers - дел II, Центар за правни истражувања и анализи, Скопје 2023. Очигледно дека фактот дека сите позначајни научни списанија од областа на правото, најчесто содржат дел во кој се објавуваат овие анализи на правни случаи односно судски одлуки воопшто немал некакво значење или не му бил познат на мнозинството на Рецензентската комисија. Поради тоа, според мислењето на мнозинството, овие трудови наместо стручно-апликативни се категоризирани како експертски активности.

Слична судбина доживуваат и трудовите под наслов: *„Вештини во судството: Од вонредна мерка до вонредни проблеми, Институтот за европски политики (ЕПИ), Скопје, 2020“* и *“Уставна жалба во Република Северна Македонија – Помеѓу неефикасноста и нерелевантноста, во Документ за јавни политики за воведување на сеопфатна уставна жалба во Република Северна Македонија, IRZ и Институтот за демократија “Societas Civilis”, Скопје, декември 2019“*, на кои не само што им се негира било каков научен карактер туку се сведуваат на експертски активности кои согласно Правилникот за избор опфаќаат евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија. Повторно ваквото категоризирање е извршено без било каков осврт на содржината или структурата на соодветните трудови. Иако постојат уште

неколку вакви примери сметам дека изложените примери доволно добро и прецизно ја доловуваат причината за приговарање на начинот на која се категоризирани и оценувани посебните услови за кој сметам дека се базира на самоволие и јасна намера за професионално деградирање.

3. Процедурални аспекти на постапување по приговорот

Третиот и последен аспект на кој овој приговор се осврнува се аномалиите и слабостите на одредби на Правилникот кои имаат свои процедурални и материјални реперкусии врз можноста за постапување на Наставно-научниот совет во светло на овој приговор, но воедно имајќи го предвид и Издвоеното мислење. Поточно, согласно одредбите од Правилникот никаде не е предвидено дека Наставно-научниот совет одлучува по приговорот на Рефератот туку дека единствено приговорот заедно со одговорот или одговорите на приговорот доставени од членовите на Рецензентската комисија му се доставуваат на Наставно-научниот совет седум дена пред одлучувањето за изборот во звање врз основа на предлогот во Рефератот на, во овој случај, мнозинството на Рецензентската комисија. Со Правилникот не е предвиден ниту регулиран случај во кој на конкурсот има пријавено еден кандидат и истиот е соочен со ваков Реферат од мнозинството на Рецензентската комисија со кој се предлага избор во истото звање, а на кој Реферат се поднесени Издвоено мислење и приговор во кој се прави целосна дисквалификација на оцените и предлогот изнесени во Рефератот. Притоа, согласно член 43 став 1 од Правилникот предвидено е прво гласање за избор во повисоко звање, а дури потоа пристапување кон избор во истото звање.

Со оглед на тоа што со Правилникот не се регулирани вакви и слични ситуации, мојот избор отстапува од она што е регулирано и му остава простор на Наставно научниот совет како орган кој согласно Правилникот одлучува за изборот да ја пополни оваа правна празнина со соодветно толкување дека може директно да одлучи за изборот во повисоко звање. Сите околности поврзани со овој избор во звање оставаат многу широк простор за такво постапување. Секое друго постапување ќе преставува повторно робување на ригидниот правен формализам и текстуализам кој е целосно ослободен од било каква здраворазумска логика или праведност, а во овој случај е воден единствено од желбата и намерата за целосно професионално и јавно деградирање на кандидатот надвор од сите академски норми и стандарди.

Потполно сум свесен за сериозноста на наводите и тврдењата во овој приговор, но исто така уште повеќе сум убеден во сериозноста и издржаноста на аргументите и фактите кои се изложени во насока на побивање на оцените и наодите кои се изложени во Рефератот на мнозинството. Се надевам дека предочените аргументи и причини за поднесување на овој приговор ќе бидат доволни за Наставно-научниот совет целосно да ги дисквалификува оцените и предлогот изложени во Рефератот на двата члена на Рецензентската комисија и самостојно ќе одлучи за мој избор во повисоко звање, вонреден професор.

Прилози кон приговорот:

Прилог 1 – Потврда за рецензија од Центарот за истражување на европските интеграции при Универзитетот во Бон

Прилог 2– Потврда за рецензија од Istituto Affari Internazionali, Рим

Прилог 3– Потврда за научен труд од Центарот за истражување на европските интеграции при Универзитетот во Бон

Прилог 4 – Потврда од COBIB.SI, Словенија

Прилог 5 – Рецензија од проф. д-р Рената Дескоска од 8.7.2020 година под наслов: „Рецензија на монографијата „Уставно-судска контрола на уставноста и законитоста“ од д-р Јелена Трајковска-Христовска“

Скопје, 18.10.2024 година

Подносител
Доц. д-р Денис Прешова

Rheinische
Friedrich-Wilhelms-
Universität Bonn

ZEI • Abt. A • Genscherallee 3 • 53113 Bonn • Germany

Universitätsprofessor
Dr. Christian Koenig, LL.M.
Managing Director

To whom it may concern

I hereby confirm that the publication ZEI Discussion Paper C 258 / 2020
Western Balkans and the European Union / authored by Ermir I. Hajdini,
Nikola Jokić, Teodora Lađić, Ksenija Milenković, Denis Preshova, and Flandra Sylva
has been peer-reviewed prior to its publication.

Sincerely,

(Univ.-Prof. Dr. Christian Koenig, LL.M.)

Center for European Integration Studies
Department A:
Political, Legal and
Institutional Issues

Contact:
Birgit Löckenhoff
Genscherallee 3
53113 Bonn
Germany
Phone: +49 228 73-1891 Fax: +49 228 73-1893 sekretariat.zeia@uni-bonn.de www.zei.de

Bonn, 26.09.2024

To whom it may concern,

I hereby confirm that the publication “Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership” authored by Ivan Damjanovski, Cristophe Hillion and Denis Preshova, has been peer-reviewed prior to its publication.

Sincerely,

Rome 24 September 2024

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Matteo Bonomi".

Matteo Bonomi

VIA DEI MONTECATINI, 17 – 00186 ROMA – TEL.+ 39 – 066976831 – iai@iai.it – P.I. 02126711007

ZEI • Department A • Genscherallee 3 • 53113 Bonn

Rhenish
Friedrich Wilhelm
University of Bonn
**Professor Dr. Christian
Koenig, LL.M.** Managing
Director

Center for European Integration
Studies
Department A: Political,
legal and institutional
issues Contact person:
Birgit Löckenhoff
Genscherallee 3
53113 Bonn
Tel.: 0228/73-1891 Fax:
0228/73-1893
sekretariat.zeia@uni-bonn.de
www.zei.uni-bonn.de

To whom it may concern

Bonn, 09. October 2024

I hereby confirm that the Discussion papers published by ZEI fulfil high scientific standards.

This also includes ZEI Discussion Paper C 258 / 2020, Western Balkans and the European Union / authored by Ermir I. Hajdini, Nikola Jokić, Teodora Lađić, Ksenija Milenković, Denis Preshova, and Flandra Sylá.

Sincerely,

Univ.-Prof. Dr. Christian Koenig, LL.M. (LSE)

25. 9. 24, 14:42 Ustava na robu izrednega stanja : zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije : s posebno zbirko esejev v angleške...

VSE knjižnice (vzajemna bibliografsko-kataložna baza podatkov COBIB.SI)

Osnovni podatki	Podrobni podatki
Avtor – oseba	Baraggia, Antonia
Naslov	Ustava na robu izrednega stanja : zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije : s posebno zbirko esejev v angleškem jeziku “Covid-19 and the Constitution” (Covid-19 in ustava) / Saša Zagorc, Samo Bardutzky (ur.) ; [avtorica predgovora Helle Krunke ; avtorji poglavij Antonia Baraggia ... et al.]
Vrsta gradiva	znanstvena monografija
Ciljna skupina	neleposlovje za odrasle
Jezik	slovenski, angleški
Leto	2024
Izdaja	1. izd.
Založništvo in izdelava	Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, 2024 ([Ljubljana] : Litteralis)
Fizični opis	476 str. : ilustr. ; 25 cm
Drugi avtorji – oseba	Zagorc, Saša, 1977Bardutzky, Samo Krunke, Helle Ribičič, Ciril Štajnpihler Božič, Tilen
ISBN	978-961-7162-14-1 : 42,00 EUR
Opombe	200 izv. Prispevki v slov. ali angl. Predgovor = Foreword / Helle Krunke: str. 9-14 Recenzenta Ciril Ribičič, Tilen Štajnpihler Božič Bibliografija in povzetek v slov. in angl. pri večini prispevkov
Predmetne oznake	Ustave -- Zborniki Pandemije -- Ustavno pravo -- Zborniki
UDK	342.4:616-036.21(082)

COBISS.SI-ID

194583299

Zaloga po knjižnicah

<https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/194583299#full>

1/2

25. 9. 24, 14:42 Ustava na robu izrednega stanja : zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije : s posebno zbirko esejev v angleške...

Knjižnica/institucija	Kraj	Akronim	Za izposajo ?	Druga zaloga
Pravna fakulteta, Ljubljana	Ljubljana	PRFLJ	☒ na dom 4 ☒ izv. v čitalnico 2 izv.	☐ ni za izposajo 1 izv.
Centralna pravosodna knjižnica, Ljubljana	Ljubljana	CPKLJ	☒ na dom 1 izv.	
Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica	Nova Gorica	SIKNG	☒ na dom 1 izv.	
Knjižnica Ivana Potrča, Ptuj	Ptuj	SIKPT	☒ na dom 1 izv.	
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	Novo mesto	SIKNM	☒ na dom 1 izv.	
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	Ravne na Koroškem	SIKRA	☒ na dom 1 izv.	
MKK - Mestna knjižnica Kranj	Kranj	SIKKR	☒ na dom 1 izv.	
Mariborska knjižnica	Maribor	SIKMB	☒ na dom 1 izv.	
Mestna knjižnica Ljubljana	Ljubljana	MKL	☒ na dom 1 izv.	
Narodna in študijska knjižnica, Trst	Trst - Trieste	NSKTRS	☒ na dom 1 izv.	
Osrednja knjižnica Celje	Celje	SIKCE	☒ na dom 1 izv.	

Osrednja knjižnica S. Vilharja Biblioteca centrale, Koper	Koper - Capodistria	SIKKP	 na dom 1 izv.	
Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota	Murska Sobota	SIKMS	 na dom 1 izv.	
Slovenska študijska knjižnica, Celovec	Celovec - Klagenfurt	SSKCEL	 na dom 1 izv.	
Univerzitetna knjižnica Maribor	Maribor	UKM	 na dom 1 izv.	 ni za izposajo 1 izv.
Državni zbor Republike Slovenije, Ljubljana	Ljubljana	DZRS	 v čitalnico 1 izv.	
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana	Ljubljana	NUK	 v čitalnico 1 izv.	 ni za izposajo 1 izv.
Ustavno sodišče RS, Ljubljana	Ljubljana	USRS	 v čitalnico 1 izv.	

<https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/194583299#full>

2/2

ЈЕЛЕНА
Трајковска -Христовска

**УСТАВНО-СУДСКА
КОНТРОЛА НА УСТАВНОСТА
И ЗАКОНИТОСТА**

Скопје, 2020

Издавач:
ДООЕЛ СТОБИ ТРЕЩ
Автор
Проф. д-р зелена Трајковска-)(ристовска
Наслов
Уставно-судска контрола на уставноста и законитоста
Рецензенти
Проф. д-р Рената Дескоска
Проф. д-р Марика Ристовска
Лектура
Лилјана јовановска
Печати стоџа трејд
Примероци

100

CP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје
342.01
342.565.2 342.565.2(497.7)
342.565.2(4)
ТРАЈКОВСКА Христова, Зелена
Уставно-судска контрола на уставноста и законитоста / Зелена
Трајковска Христова. - Скопје : Стоби Трејд, 2020. - 498 стр. ; 21 см
Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 473-498 ISBN978-608-4767-30L
а) Уставност -- Судска контрола -- Теоретски аспекти б) Уставно судство -- Македонија в)
Уставно судство -- Европа
COVЊ.МК-Ю 52012805

РЕЦЕНЗИЈА НА !ОНОГРАФИЈАТ
„УСТАВНО-СУДСКА КОНТРОЛА НА УСТАВНОСТА И НА ЗАКОНИТОСТА“
ОД Д-Р КЛЕНА ТРАЈКОВСКА-ХРИСТОВСКА
Приказ на трудот

Онограијата НЕСЛОВ „Уставно-судска контрола на уставноста и на законитоста“ содржи 429 страници компјутерски обработен текст во Times New Roman со 1,5 проред и големина на букви 12. Докторската дисертација содржи 563 фусноти и 296 библиографски единици меб/ кои научни трудови, статии, книги, НаЦИОНАЛНИ прописи, ме"ународни акти и интернет ресурси.

Трудот има вовед, три дела, заклучни согледувања и користена литература. Деловите се систематизирани во точки и попочки со НаСЛОВИ и поднаслови со што се обезбедува соодветно следење на обработената материја.

Во воведот авторката ги изложува предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Основниот предизвик за истражување на темата авторката го пронаој'а во НеОПХОДНОСТА од ефикасна заштита на уставот и на принципите на уставноста и на законитоста. Подлабокото истражување на уставно-судската контрола на уставноста открива многу слоеви и различни значења на овој институт. Сѐ уште присутниот интерес за истражување на прашањата: што ги афирмирало ПРИНЦИПИТЕ на уставност и ЗаКОНИТОСТ, каде се нивните историски, општествени и политички корени, од каде потекнува значењето на овие ПРИНЦИПИИ во современото ОПШТеСТВО, кои се најефикасните средства и инструменти за нивно обезбедување, наведува на констатацијата дека токму преку системот и практиката на

11

се согледа и СПОСОБНОСТА на авторката за l-lay-ЕН пристап кон 31-ЕЛlajНl,1Те аспекти на истражуваните проблеми и прегледно, логично и кохерентно презентирање на прашањата кои се предмет на научен интерес.

Своите заклучоци авторката ги заснова врз сознанија кои произлегуваат од богатата листа на користената литература со голем број релевантни библиографски

единици, но и анализата на правни норми, како и праксата на уставните судови, особено портфолиото на НаШИОТ Уставен суд кој изобилува и со ^a политички сензитивни” случаи, во кои овој орган не се стави во улога на заштитник на објективните интереси на правниот систем, туку на одредени политички интереси.

Имајќи ја во предвид опсежноста на ова дело, заклучоците и препораките кои истото ги содржи за подобрување на нормативната рамка, но и праксата на Уставниот суд кој како институција треба да биде чувар на уставноста и законитоста, со особено задоволство го

препорачувам објавувањето на книгата „Уставно-судска контрола на уставноста и на законитоста” од проф. д-р Клена ТрајковскаХристовска, со што истата ќе стане достапна на научната, стручната, но

Билтен на
Универзитетот „Св.
Кирил и Методиј“ во
Скопје бр. 1317 од
1.11.2024

и пошироката јавност.
Скопје, 8 јули 2020
22

Проф. д-р Рената Дескоска

Врз основа на член 39 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 411 од 5 ноември 2018 година), во врска со Приговорот на Рефератот на два члена на Рецензентската комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем (во понатамошниот текст: Рефератот) на доц. д-р Денис Прешова, како член на Рецензентската комисија која објави Издвоено мислење на Рефератот со бр. 03-1063/1 од 9.10.2024 година, објавено во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, го доставувам следниов

ОДГОВОР

НА ПРИГОВОРОТ ПОДНЕСЕН ОД ДОЦ. Д-Р ДЕНИС ПРЕШОВА ПРОТИВ РЕФЕРАТОТ НА ДВА ЧЛЕНА НА РЕЦЕНЗЕНТСКАТА КОМИСИЈА ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) УСТАВНО ПРАВО И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ, ОБЈАВЕН ВО БИЛТЕНОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ, БР. 1316 ОД 15.10.2024

Согласно со член 39, став 3 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 411 од 5 ноември 2018 година), го поднесувам овој Одговор на Приговорот поднесен од доц. д-р Денис Прешова, под бр. 03-1111/1 на ден 18.10.2024 година, на Рефератот на два члена на Рецензентската комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024. Со оглед на тоа што поголемиот дел од аргументите се веќе изнесени во Издвоеното мислење, а со цел да се избегне непотребно повторување, тука ќе се осврнам единствено на најважните аспекти изнесени во Приговорот на кандидатот.

Приговорот на д-р Денис Прешова, доцент по уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, е целосно во насока на разобличување на недоследноста и непринципиелноста што ја покажаа двата члена на Рецензентската комисија при нивното постапување и работа. Имено, видно од Издвоеното мислење, но и од Приговорот на кандидатот д-р Прешова, двата члена на Комисијата на почетокот од работата целосно ја оспорија исполнетоста на општите услови на кандидатот, посочувајќи дека кандидатот има само три релевантни труда што ги исполнуваат критериумите утврдени во закон, за по многу кратко време од тоа да отидат во друга крајност и да потврдат дека кандидатот ги исполнува општите и посебните услови за избор во звањето вонреден професор, што е видно од нивна страна подготвениот и доставениот до мене Реферат од 3.10.2024 година, за на крај, во последното нивно мислење содржано во последниот Реферат од 7.10.2024 година, повторно да го менуваат ставот и да истакнуваат дека кандидатот не ги исполнува условите за избор во повисоко звање вонреден професор, туку само за избор во постоечкото звање доцент. Како што е потенцирано во Издвоеното мислење на Рефератот, целата оваа недоследност и субјективизам се видливи од електронската комуникација и доставените документи од нивна страна до мене.

Имајќи ја предвид оваа несериозна и арбитрерна работа на двата члена на Рецензентската комисија, може да се заклучи дека загриженоста на кандидатот доц. д-р Денис Прешова дека е сторена погрешна, незаконита и неправедна оценка на исполнетоста на општите услови за избор во повисоко звање од страна на двата члена на Комисијата е повеќе од оправдана и мора внимателно да биде предмет на зголемен интерес на членовите на ННС на Факултетот при нивното одлучување по Рефератот. Доколку ваквиот преседан биде допуштен, тогаш навистина ќе треба да бидеме

загрижени за сите идни постапки за избор на Факултетот, но и, генерално, на Универзитетот. На овој начин, двата члена на Рецензентската комисија сосема нечесно и злонамерно ги ставаат членовите на ННС пред несоодветен избор да гласаат или за деградирање и понижување на кандидатот доц. д-р Денис Прешова или, пак, да се спротивстават на предлогот истакнат во Рефератот, а со тоа престанување на неговиот работен однос. Токму овој пристап на поставување на ултиматуми е нешто што упорно се истакнуваше низ целиот тек на постапката од страна на овие два члена на Комисијата, а видно и од електронската комуникација.

Доколку двата члена на Рецензентската комисија беа принципиелни и навистина водени од зборот на законот при работата, а не од нивните малициозни намери, нивниот став за неисполнетоста на општите услови од страна на кандидатот ќе беше идентичен од почетокот до крајот на работата на Комисијата. Токму од оваа причина се согласувам со констатацијата на доц. д-р Денис Прешова искажана во Приговорот дека двата члена на Рецензентската комисија демонстрираат лична нетрпеливост со цел негова професионална дискредитација на Факултетот, но и пред пошироката јавност. Намерата на двата члена на Рецензентската комисија да отворат фронт на лична и професионална дискредитација на кандидатот е очигледна уште од пред повеќе од една година, кога и јас самата бев сведок на крајно несоодветно постапување и комуникација кон кандидатот како преку е-пораки, така и при состанокот на катедрата за распоредот на работни задачи. Станува сè поочигледно дека сето ова, всушност, доби своја кулминација со започнувањето на работата на Рецензентската комисија и постапката за изготвување на Рефератот потпишан од мнозинството.

Воедно, многу симптоматична беше и нивната недоследност при истакнувањето на нивните сомнежи околу оспорените трудови на кандидатот, при што двата члена на Комисијата прво ќе проблематизираа одреден аспект, сосема неосновано, за потоа да ме обвинуваат зошто сум побарала дообјаснувања кои беа во форма на потврди од соодветните издавачи. Нешто што никогаш претходно не било барано од ниту еден кандидат во постапките за избор. Дополнително, проф. д-р Рената Дескоска на 2.10.2024 година самата, во е-порака, побара да се достави потврда за трудот објавен во Бон, Германија, дека се работи за научен труд за потоа целосно да ја игнорира потврдата од издавачот и самите да се впуштат во негово произволно рецензирање како стручен труд. Исто така, мора да се истакне дека веќе на 7.10.2024 година им беше препратена е-порака од Центарот за истражувања на европските интеграции од Бон, во која јасно пишува дека соодветната публикација ги исполнува највисоките научни стандарди, додека на 9.10.2024 година истото беше испратено во форма на официјален документ со соодветен меморандум и потпис од научноистражувачката институција. Токму поради ваквото постапување и игнорантски однос на мнозинството членови на Рецензентската комисија, со право се истакнува дека на крај имаше навистина изненадувачко брзање од нивна страна за поднесување на Рефератот бидејќи беа свесни дека ќе има документ кој ги побива нивните тврдења и оценки. Во оваа смисла, евидентна е селективноста на двата члена на Комисијата при проценка и одлука кои потврди им се релевантни и „законити“, а кои не, и воедно за тоа кои од овие потврди да бидат спомнати во Рефератот на мнозинството само со цел да се деградираат неговите постигнувања и академски успеси кои се несомнени.

И покрај мојата конструктивност да се обезбедат докази кои ќе го надминат нивниот сомнеж, посебно за двата посочени труда во Приговорот на кандидатот и во Издвоеното мислење на Рефератот, не се промени ништо во однесувањето на двата члена на Комисијата. Предочените аргументи и доставените потврди од релевантните институции не им беа доволни за да го сменат својот крајно ригиден и неразумен став. Имено, двата члена на Рецензентската комисија негираат дека трудот со наслов „Missing the Carrots? North Macedonia's thorny Path to EU Accession Negotiations“, објавен од Центарот за истражување на европските интеграции при Универзитетот во Бон, во 2020 година, претставува рецензиран научен труд во референтна научна публикација, односно е дел од книга со соодветен ISBN број (International Standard Book Number –

Меѓународен стандарден број на книга), за што со свој потпис посведочи и директорот на Центарот, проф. д-р Кристијан Коениг.

Кандидатот д-р Прешова е целосно во право кога во својот Приговор истакнува дека неговиот труд „Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership: The EU Rule of Law Acquis in the Pre- and Post-accession Contexts“, објавен во Рим, Италија, од Istituto Affari Internazionali, во 2020 година, е рецензиран научен труд во референтна научна публикација објавена во рамките на ЕУ-проектот Хоризонт 2020. Доставената потврда од Институтот за меѓународни односи од Рим (Istituto Affari Internazionali) јасно укажува дека трудот бил рецензиран пред објавувањето. Во Приговорот е разрешена и дилемата што ја посочуваат двата члена на Рецензентската комисија дека оваа монографија, односно книга, објавена во странство, може да биде вреднувана единствено според посебните услови утврдени со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори спротивно на сите меѓународни дефиниции на поимот монографија кои недвосмислено потврдуваат дека монографија во секој случај е книга како што е наведено во Приговорот.

Врз основа на изнесеното може јасно да се констатира дека овие два члена на Рецензентската комисија целосно го пречекорија својот мандат кој е предвиден со член 36, став 1, алинеја 2, според која одредба членовите на комисијата вршат единствено оценка на остварувањето на кандидатот на општите и посебните услови, а не навлегување во повторна рецензија на трудовите на кандидатот, во случајов целосно злонамерна, кои веќе биле предмет на рецензија од страна на реномирани професори и објавени од високо релевантни научни институции во Европа. Наместо тоа, тие одат и чекор понатаму во злоупотребата на својата позиција преку наметнување на домашните стандарди при оцена и оспорување на посочените трудови иако за нив има и потврди дека биле предмет на рецензија согласно со европските академски и научни стандарди.

Врз основа на сето изнесено, цврсто сум убедена дека членовите на ННС треба, пред сè, да застанат во одбрана на академските, професионалните, но и моралните стандарди, во спречување на реализацијата на ваквите нечесни намери на дискредитација на нашите помлади колеги кои во континуитет поставуваат нови и повисоки научни стандарди (магистриран и докториран на врвни странски универзитети со *magna cum laude*), го зголемуваат угледот на Факултетот и реномето при рангирањето на Универзитетот и се кандидати со кои треба да се гордееме, а не тие да бидат предмет на омаловажување и попречување на нивниот нормален академски развој и напредок. Во оваа смисла, убедена сум дека колективот ќе ги препознае вистинските намери на посочените членови на Рецензентската комисија и ќе донесе правилна одлука во согласност со Законот и Правилникот за избор на кандидатот доц. д-р Денис Прешова во звањето вонреден професор на научната област уставно право и политички систем.

**Член на Рецензентската
комисија**

Проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, с.р.

Врз основа на член 39 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 411 од 5 ноември 2018 година), (во понатамошниот текст: Правилникот), во врска со Приговорот на Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година (во понатамошниот текст: Рефератот), поднесен од кандидатот доц. д-р Денис Прешова, Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Рената Дескоска и проф. д-р Јелена Трајковска-Христовска го доставува следниов

ОДГОВОР

**на Приговорот поднесен од доц. д-р Денис Прешова против
Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година**

Согласно со членот 39, ставови (1) и (2) од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (во понатамошниот текст: Правилникот), го поднесуваме овој Одговор на Приговорот поднесен од доц. д-р Денис Прешова на ден 18.10.2024 година против Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година

Откако со особено внимание го разгледавме Приговорот од кандидатот доц. д-р Денис Прешова, истакнуваме дека приговорот погрешно го именува како Приговор на Рефератот на два члена на Рецензентската комисија. Во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година, се објавени Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје и Издвоено мислење на тој реферат. Не постои реферат на два члена, туку **реферат на рецензентската комисија, изработен и потпишан согласно со членовите 33 и 35 од Правилникот**. Согласно со овие членови, Рецензентската комисија го донесува предлогот за избор на кандидатот/ите во звање или предлогот да не се избере ниеден од пријавените кандидати со **мнозинство од вкупниот број членови**. Правилникот го користи терминот реферат доколку тој е донесен со гласовите на мнозинство од вкупниот број членови, односно **донесен и потпишан од двајца членови на комисијата**. Членот на комисијата кој не се согласува со мнозинството може да има **издвоено мислење**. Во рок од 8 дена од денот на објавување на **рефератот на рецензентската комисија** во Билтен, може да се поднесе приговор против него, што кандидатот и го стори на 18.10.2024. Согласно со член 39 од Правилникот, рецензентската комисија дава одговор на приговорот во рок од 8 дена од денот на поднесување на приговорот. Одговорот на приговорот се дава со мнозинство членови на рецензентската комисија. Приговорот и одговорот на приговорот се објавуваат во Билтенот и се доставуваат до ННС, 7 дена **пред одлучувањето по рефератот за избор во соодветно звање**. Свесни за значењето на Рефератот кој го поднесовме, со оглед на тоа што Наставно-научниот совет има надлежност да одлучува исклучиво за Рефератот, а не по Приговорот (на што укажува и кандидатот во својот Приговор под точка 3 – Процедурални аспекти на постапување по приговорот), ниту по Издвоеното мислење (на што подоцна ќе се осврнеме при давањето одговор на наводите во приговорот под точка 3 – Процедурални

аспекти на постапување по приговорот), во овој Одговор на Приговорот **детално** ќе се задржиме на сите наводи од Приговорот.

Нашиот одговор ќе го следи редоследот на истакнатите наводи во Приговорот, со цел да се отстранат сите дилеми околу ставовите изразени во Рефератот и да се оспорат и побијат наводите на кандидатот за „недоследности и тенденциозност“ во Рефератот, како и „евидентни повреди на правилата и академските стандарди, водени од малициозни намери и цели.“

Она што кандидатот го наведува како „нарушени меѓучовечки односи“ и „лична нетрпеливост“, всушност, се однесува на искажаните забелешки од членовите на Комисијата за индолентниот однос на кандидатот доц. д-р Денис Прешова во вршењето на работните обврски на Факултетот. Рецензентската комисија се воздржа од внесување на овие оценки во Рефератот со цел да го заштити угледот на кандидатот и со очекување дека тој во иднина посветено и навремено ќе ги извршува своите работни обврски во најдобар интерес на студентите и Факултетот. За жал, упатените забелешки и укажувања од страна на членовите на Катедрата за уставно право и политички систем спрема доц. д-р Денис Прешова во изминатиот период, наместо да бидат прифатени како добронамерен совет и укажување кои ќе бидат земени предвид, се толкуваат како лична нетрпеливост или нарушени односи. Последен пример на индолентното однесување на доц. д-р Прешова е објавувањето на Годишникот на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје – *Liber Amicorum* во чест на проф. д-р Светомир Шкариќ во текот на 2024 година, кога доц. д-р Денис Прешова во улога на секретар на уредувачкиот одбор, го дал Годишникот за објавување, без да нè извести нас како членови на Катедрата за уставно право и политички систем, со што тој нè оневозможи да предложиме до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, да ја измени одлуката за уредувачкиот одбор на Годишникот заради отстранување на имињата на одамна покојните членови. Ваквото однесување на секретарот на уредувачкиот одбор (во кој уредувачки одбор не членува ниеден од моментално вработените наставници или соработници на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје) доведе Годишникот објавен во 2024 година да е уредуван од уредувачки одбор на „мртви души“, бидејќи во уредувачкиот одбор се наведени проф. д-р Тадаказу Фуказе, кој е починат во 2015 година, проф. д-р Лидија Баста Флајнер, која е почината во 2019 година и проф. д-р Александар Воденичаров, кој е починат во 2020 година. Тоа ги доведува во непријатна позиција и Катедрата за уставно право и политички систем и Правниот факултет „Јустинијан Први“ од Скопје, а е последица на неговото несовесно извршување на работните задачи.

Нејасни и контрадикторни се обвинувањата за водењето на постапката за избор на Рецензентската комисија наведени во Приговорот, а кои се засноваат на напишаното во Издвоеното мислење. Нејасно е на што приговара кандидатот, дали на одолговлекување или брзо изготвување и доставување на Рефератот на архивата на Факултетот. Многу контрадикторно, доц. д-р Денис Прешова обвинува за „иницијално одолговлекување, а потоа изненадувачко брзање со доставување на Рефератот“, како што контрадикторно и ја опишува постапката проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска во Издвоеното мислење: „Работата на Рецензентската комисија формално започна од моментот на донесување на Одлуката на Наставно-научниот совет за нејзин избор ... на 2.7.2024 година, иако сите активности реално се одвиваа во месец септември и првата половина од месец октомври. Уште од самиот почеток можеше да се забележи тенденција на одолговлекување на постапката...Иако постоеја објективни околности, летните одмори, поради кои работата на Рецензентската комисија, секако, ќе траеше подолго од рокот утврден во Правилникот во кој требаше да се изготви Рефератот...“

Овие наводи во Приговорот, засновани на контрадикторни наводи во Издвоеното мислење, се целосно неосновани, од причини што Рецензентската комисија ја водеше постапката согласно со одредбите и роковите од Правилникот.

Роковите кои се наведени во конкурсот претставуваат прецизна временска рамка во која треба да се преземат определени дејствија. Нивната цел е да се обезбеди, од една страна, учесникот во конкурсот да се организира со време и да го планира исполнувањето на своите обврски врзани за конкурсот, како и обврска на Комисијата, доставените материјали навремено да ги прегледа и оцени. Водени од фактот дека роковите се клучни за законито и ефикасно водење на севкупната постапка, строго се придржувавме и до законските рокови и оние предвидени во Правилникот, што прецизно ќе биде објаснето во продолжение. Имено, согласно со чл. 32 од Правилникот, деканот на Факултетот во рок не подолг од 8 дена од денот на донесување на одлуката за формирање на рецензентската комисија ги известува членовите на рецензентската комисија и им ја доставува целокупната документација. Согласно со член 34, рецензентската комисија е должна да поднесе реферат во рок од 3 месеци од денот на доставувањето на документацијата од членот 32 на Правилникот. Рецензентската комисија беше формирана на 2 јули 2024 година. Двајца членови на Рецензентската комисија, од 8 до 10 јули 2024 година, учествуваа на годишната конференција на ICON-S, која се одржуваше во Мадрид. По враќањето од службеното патување, членовите на Рецензентската комисија ги добија одлуките за формирање на комисија. Во текот на нашето отсуство (8 – 10.7.2024), проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска ги примила документите доставени на конкурсот, од кога почнал да тече рокот од членот 34 од Правилникот. Покрај тој рок, Правилникот во член 29 предвидува дека постапката по конкурсот за избор во наставно-научни звања на факултетот трае најмногу 6 месеци, сметано од денот на објавување на јавниот конкурс во дневниот печат. Овој рок започнува да тече наредниот ден од денот на објавување на конкурсот, а тоа е 29.5.2024 година. Рокот не тече во периодот од 15 јули до 25 август согласно со член 172, став (7) од Законот за високото образование и член 29, став (3) од Правилникот. Согласно со наведеното, практично работата на Комисијата се одвиваше по 25 август 2024 година. Комисијата не ја користеше можноста за продолжување која е предвидена заради годишни одмори, имајќи го предвид датумот на претходен избор на кандидатот, а тоа е 29.11.2019 година. Од тие причини, за да остане доволно време целокупната постапка да заврши до 28.11.2024 година, Комисијата го предаде рефератот на 7.10.2024 година (речиси 3 месеци од приемот на документите, без користење на продолжувањето), за согласно со член 37 од Правилникот, тој да биде објавен во Билтенот на Универзитетот на 15.10.2024 година. Значи, ниту постоела „тенденција на одолговлекување“, ниту, пак, на „изненадувачко брзање“, туку **работата на Комисијата се одвиваше во разумен рок во кој документите беа разгледани со должно внимание.**

При пишување на овој одговор на Приговорот, Рецензентската комисија увиде дека е направена техничка грешка во наведувањето на датумот на избор на кандидатот во постојното звање и затоа во делот на Рефератот под точка 1. Биографски податоци и образование во реченицата: „На 2.12.2019 година е избран за доцент на Правниот факултет во научната област уставно право и политички систем“, датумот 2.12.2019 го заменува со датумот 29.11.2019.

Контрадикторните наводи за работата на Комисијата, кандидатот ги темели на тенденциозните и контрадикторни наводи во Издвоеното мислење, кои се реакција на проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска на укажувањето од страна на другите членови на Комисијата дека таа презема дејствија кои не се во согласност со законот и Правилникот. Имено, членовите на Рецензентската комисија повеќе пати ѝ укажаа на проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска дека **ја компромитира законитоста на постапката** за избор преку:

- примање и доставување дополнителни документи по изминување на рокот определен во конкурсот и целосно спротивно на постапката за доставување на материјали предвидена во

Правилникот, односно прескокнувајќи го деканот како единствено надлежен за достава на документи за избор до Комисијата (чл. 32 од Правилникот), и

- инволвирање на кандидатот во постапката за избор како да е четврти член на Комисијата.

Имено, по состанокот на Рецензентската комисија на која заеднички беа разгледани документите, проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска достави два документа до Комисијата, чие доставување го нотиравме во Рефератот. Двата документа не само што се доставени по рокот за доставување на документи утврден во конкурсот, туку и се **креирани по завршување на рокот за доставување на документи по објавениот конкурс**: едниот на 24.9.2024 година, а другиот на 26.9.2024 година. По поднесувањето на Рефератот во архивата на Факултетот на 7.10.2024 година, проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, на 9.10.2024 година, достави нов документ до нас. Истите документи се објавени во Издвоеното мислење и се приложени кон Приговорот.

Во чл. 32 од Правилникот е наведено дека деканот на Факултетот, во рок не подолг од 8 дена од денот на донесувањето на одлуката за формирање на рецензентската комисија, ги известува членовите на рецензентската комисија и **им ја доставува целокупната документација**. Документите креирани на 24.9.2024, 26.9.2024 и 9.10.2024 година, Рецензентската комисија не ги побара, ниту ги прими согласно со член 32 од Правилникот, преку деканот на Факултетот во утврдениот рок. Затоа е и неоснован наводот на кандидатот за „изненадувачко брзање“, бидејќи Рецензентската комисија, за разлика од проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, немаше намера да постапува спротивно на законските одредби и да прима документи доставени спротивно на законските рокови и постапки, ниту ги зема нив предвид, туку во Рефератот едноставно го констатираше однесувањето на еден од членовите на Комисијата, како доказ за следните фази на оваа постапка за избор.

Покрај ова, на проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска ѝ беше укажано дека незаконски го инволвира кандидатот во постапката како четврти член на Комисијата, со тоа што на 4.10.2024 година до Рецензентската комисија достави работна верзија на Реферат, во која беа предложени измени и корекции внесувани од самиот кандидат (видливо од track changes – дека кандидатот лично 24 пати интервенирал во текстот) на начин што сам си оценувал свои трудови, си бришел цели пасуси за трудовите, си менувал по своја оценка констатации и оценки. На проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, во таа прилика, ѝ беше укажано дека е недозволиво и противзаконски, кандидат за избор да ревидира која било работна верзија од реферат на Комисијата и дека вакво право нема никој на Факултетот, освен членовите на Комисијата.

Кога стана јасно дека е невозможно да се постигне согласност за реферат кој ќе го потпишат сите членови на Комисијата, а водејќи сметка за рокот во кој кандидатот е избран, односно за датумот кога е извршен неговиот претходен избор, Комисијата, согласно со член 35 од Правилникот, со мнозинство од вкупниот број членови даде предлог за избор на кандидатот во звање, го потпиша Рефератот и го предаде во архивата на Факултетот.

1. Оценка на исполнетоста на општите услови

Законот за високото образование (во понатамошниот текст: ЗВО), во член 166, ги определува општите услови за избор во звање, во што спаѓаат бројот на трудови објавени во референтна научна публикација. Во членот 2 од Законот е дефинирано што претставува „референтна научна публикација“ согласно со законот. Правилникот,

понатаму, ги определува различните области и категории во кои се вреднуваат професионалните референци на кандидатите за избор во звање.

Во членот 3 од Анексот 1 на Правилникот, меѓу другите, предвидени се како посебни категории:

- монографија објавена во странство и
- книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД.

Во членот 2 од Анексот 1 на Правилникот е предвидена како посебна категорија научно-популарна книга, а во членот 5 се предвидени стручна монографија и книга од стручна област.

Од овие наведени публикации, единствено „книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на ЕУ и/или ОЕЦД“ ги задоволува условите да биде подведена под „референтна научна публикација“ согласно со член 2, став (1), точка 24 од ЗВО. Тоа значи дека за еден труд да се смета дека е објавен во ваква публикација согласно со член 2, став (1), точка 24, алинеја г) од ЗВО, кумулативно треба да бидат исполнети следните услови:

- да е објавен во книга која е каталогизирана како таква
- трудот да е рецензиран
- трудот да е научен
- книгата да е објавена во земја членка на ЕУ и/или ОЕЦД.

Неспорно е дека книгите можат да бидат монографии, зборници на трудови, учебници и сл., но за една монографија или еден зборник на трудови да можат да се наречат и третираат како книга потребно е тие да бидат идентификувани со ИСБН (ISBN), кој е меѓународен стандарден број за книги (international standard book number) со кој се идентификува изданието без оглед на кој вид медиум е достапно. Кај нас, согласно со Законот за издавачка дејност (Службен весник на Република Македонија бр. 199/14 и 152/15), книгите имаат и ЦИП-запис (CIP-запис), кој е меѓународно препознатлив стандардизиран каталошки опис за една (печатена или електронска) публикација, изработен пред нејзиното печатење или производство, а вграден во самата публикација. Под CIP-запис подлежат книгите, независно на кој вид медиум се достапни, а не подлежат периодични публикации, интерни текстови и текстови во подготовка (тези, преднацрти, нацрти, предлози), научноистражувачки проекти, магистерски и докторски трудови. Па така, кај нас одбранет магистерски или докторски труд кој е објавен како таков на веб-страница на факултетот не претставува книга. За да добие статус на книга, треба да ја помине постапката и да ги исполни условите за објавување согласно со Законот за издавачка дејност, односно да добие идентификационен број на книга.

И кандидатот во Приговорот, пишува дека поседувањето на стандарден број за книги е несомнен доказ дека се работи за книга: „Дополнително беше укажано дека овие публикации, како и посочената, имаат соодветен ISBN (International Standard Book Number – Меѓународен стандарден број на книга), поради што никако не може да се оспорува дека се работи за книга.“

Законот за високото образование како услов поставува научниот труд да е објавен во книга во земја на ЕУ и/или ОЕЦД, што значи треба да ја помине постапката за објавување на книги и да е идентификуван како книга со соодветен број за да може да се подведе под категоријата на општи услови за избор во звање.

Трудот *Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership*, EU IDEA RESEARCH PAPERS, 2020, нема ISBN и не е идентификувана како книга од самиот издавач, поради што во Рефератот е класифициран како монографија објавена во странство.

Кандидатот во Приговорот контрадикторно, од една страна, го оспорува повикувањето на Рефератот на претходната категоризација на истиот труд, кој е во коавторство, кај проф. д-р Иван Дамјановски при неговиот избор во редовен професор, каде што тој е категоризиран како монографија објавена во странство, а од друга страна, обвинува за недоследност и произволност. Истиот аргумент го користи и Издвоеното мислење, каде што проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска пишува дека „двата члена на Комисијата оспорија дека се работи за референтна научна публикација бидејќи таа **од еден од коавторите била категоризирана како монографија објавена во странство**“ (наше подвлекување).

Во оваа прилика, Рецензентската комисија укажува дека публикацијата *Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership* не е категоризирана како монографија објавена во странство од еден од коавторите, односно од проф. д-р Иван Дамјановски, туку од Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Зоран Илиевски и проф. д-р Ненад Марковиќ, која го подготвила и потпишала Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област теоретски политички науки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (Билтен бр. 1252 од 1.1.2022), во кој се предложи избор на проф. д-р Иван Дамјановски за редовен професор. Истиот реферат е усвоен од Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, а изборот е потврден и од Сенатот на Универзитетот.

Конзистентноста во класифицирањето на исти трудови во обрасците кои се дел од реферати за избор на наставници на Правниот факултет не е слабост, туку потврда за доследност во постапувањето на рецензентските комисии на Факултетот. Напротив, сметаме дека различно категоризирање на трудовите „по потреба на кандидатите“ кои не исполнуваат услови е израз на произволност и недоследност, а воедно е проблематично и од законски и од професионален и од етички аспект. Исто така е неприфатливо трудот да се класифицира на еден начин во Образец 1, а на друг начин во Образец 2, како што бара кандидатот во Приговорот и проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска во Издвоеното мислење. Неслучајно во Образец 1 од Правилникот е наведено дека при избор во доцент: „За кандидатот/ите кој има повеќе од 4 (четири) научни труда во референтна научна публикација, рецензентската комисија научните труда ќе ги наведе, ќе ги оцени и ќе ги вреднува во Образец 2“. Значи, правно недозволено е во Образец 2, еден труд да се класифицира како монографија објавена во странство, а во Образец 1, како книга објавена во земја членка на ЕУ и/или ОЕЦД.

Рецензентската комисија никогаш не го постави прашањето за тоа дали трудот *Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership* е рецензиран и не побара од кандидатот да достави доказ за тоа, бидејќи тоа не е релевантно за публикацијата која не е книга, односно нема ISBN. Од тие причини, Рецензентската комисија останува на ставот изразен во Рефератот, кој е воедно ист со ставот на Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Зоран Илиевски и проф. д-р Ненад Марковиќ, која на ист начин ја категоризирала оваа публикација како монографија објавена во странство, а не како книга објавена во земја на ЕУ и/или ОЕЦД, односно не како труд објавен во референтна научна публикација.

Вториот труд за кој кандидатот бара да му биде признат како научен труд објавен во референтна научна публикација е трудот *Missing the Carrots? North Macedonia's*

thorny Path to EU Accession Negotiations, во Discussion paper “Western Balkans and the European Union”, објавен во Zentrum für Europäische Integrationsforschung (ZEI) - Rheinischen-Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, 2020, Бон.

Трудот е објавен во книга која содржи кратки трудови кои треба да поттикнат дискусија. Книгата има идентификационен број – ISBN. Станува збор за краток труд од нецели 6 страници во мал формат. Самиот издавач пишува дека: „ZEI – ТРУДОВИТЕ ЗА ДИСКУСИЈА имаат за цел да поттикнат дискусија меѓу истражувачи, практичари и креатори на политики за тековни и нови прашања поврзани со европската интеграција и глобалната улога на Европа. Тие го изразуваат личното мислење на авторите. Трудите често се одраз на тековни истражувачки проекти во ZEI.“

Во трудот (кој може да се прочита во оригинал на следната веб-страница: <https://www.zei.uni-bonn.de/de/publikationen/medien/zei-dp/zei-dp-258-2020.pdf>), чиј наслов преведен на македонски јазик гласи: **Недостасуваат морковите? Трнливиот пат на Северна Македонија кон преговорите за пристапување во ЕУ**, авторот пишува:

„Трансформативната моќ на Европската Унија“ е фраза и поим кој долго време е присутен во академскиот и политичкиот дискурс за ЕУ.¹ Тврдењето дека ЕУ успеала да ги трансформира политичките системи и општествата преку својата нормативна моќ и условеност претставува една од основите за означување на политиката на проширување на ЕУ како „најуспешна надворешна политика на ЕУ“.² Иако ова може да се тврди убедливо во случајот на Централна и Источна Европа и нивното членство во ЕУ, денес изгледа дека политиката на проширување на ЕУ стана жртва на сопствениот „успех“. Не само што овој успех се разводни и релативизира во светлината на тековните проблеми во овие земји по нивното пристапување, особено во последно време со владеењето на правото, туку и преку многу мешаните резултати на политиката на проширување во Западен Балкан (ЗБ). Сè повеќе гласови го доведуваат во прашање ефектот на условеноста на ЕУ во последниот случај, бидејќи овие мешани резултати стануваат сè повидливи на теренот.³ Освен внатрешните проблеми со кои се соочуваат земјите од ЗБ, ова се должи и на недостатокот на консензус меѓу земјите членки на ЕУ за проширувањето, што доведе до одредена неангажираност на ЕУ со ЗБ и го намали привлечноста на интеграцијата. Затоа, може да се тврди дека (ре)национализацијата на политиката на проширување на ЕУ предизвика недоследности и ја оштети кредибилноста на ЕУ во овој поглед.⁴

Познатата изјава од самитот ЕУ-Западен Балкан во Солун во 2003 година, која силно одекна во регионот, дека „иднината на Балканот е во Европската Унија“,⁵ изгуби многу од својата сила, бидејќи членството, „златниот морков“, изгледа сè подалечно. Иако европската перспектива за ЗБ беше направена „по кредибилна“ од Европската комисија во 2018 година,⁶ пораките кои се испраќаат остануваат прилично двосмислени. Без „златниот морков“, ЕУ ја губи својата лостовска моќ и условеноста значително ослабува.

Напорите на ЕУ да одржи впечаток на континуирана ангажираност со регионот се перципираат како фокусирани повеќе на стабилноста отколку на демократската консолидација, создавајќи

¹ Видете: Heather Grabbe, *The EU's Transformative Power* (Palgrave Macmillan 2006); Tanja A. Börzel, *The transformative power of Europe reloaded: the limits of external Europeanization* (KFG Working Paper Series, 11, 2010), Berlin: Freie Universität Berlin, FB Politik- und Sozialwissenschaften, Otto-Suhr-Institut für Politikwissenschaft Kolleg-Forschergruppe “The Transformative Power of Europe”, online at: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/36800>; and Cristophe Hillion, *The Creeping Nationalisation of the EU Enlargement Policy* (SIEPS 2010:6).

² Cristophe Hillion, *The Creeping Nationalisation of the EU Enlargement Policy* (SIEPS 2010:6).

³ Видете на пример Florian Bieber (ed), *EU Conditionality in the Western Balkans* (Routledge 2017); Jelena Džankić, Soeren Keil and Marko Kmezić (eds), *The Europeanisation of the Western Balkans: A Failure of EU Conditionality?* (Palgrave Macmillan 2019).

⁴ Cristophe Hillion, *The Creeping Nationalisation of the EU Enlargement Policy* (SIEPS 2010:16).

⁵ Видете ја декларацијата онлајн: https://europa.eu/rapid/press-release_PRES-03-163_en.htm.

⁶ European Commission, *A Credible Enlargement Perspective for and Enhanced EU Engagement with the Western Balkans*, February 6, 2018, online at: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-credible-enlargement-perspectivewestern-balkans_en.pdf.

оправдувања за бавното темпо или дури и застојот во процесот на интеграција во ЗБ. Пристапот „стабиллокрација“ значително ги попречи напорите за постигнување одржливи реформи во регионот. Врвот на мигрантската криза е зад нас, додека сагата со Брегзит стигнува до последните фази, а ЕУ сè уште не може да докаже дека е способна да се справи со повеќе од два или три големи прашања. Поради тоа, време е ЕУ да ја демонстрира својата вистинска посветеност и да делува како вистинска трансформативна сила во ЗБ. Лостовската моќ и кредибилитетот на ЕУ моментално се сериозно тестирани, особено во случајот на една земја, Северна Македонија.

Северна Македонија беше првата земја од регионот на ЗБ што го потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација во 2001 година, дури пред Хрватска. Веќе во 2004 година аплицираше за членство во ЕУ. Во 2005 година, Северна Македонија стана кандидат за членство во ЕУ и во 2009 година ја доби првата препорака од Европската комисија за почеток на пристапните преговори. Меѓутоа, како што беше случајот со членството во НАТО во 2008 година,⁷ така и во случајот за пристапните преговори со ЕУ, Грција го искористи своето вето за да ја блокира Северна Македонија во овие процеси поради долгогодишниот проблем со името. Грчкото вето беше верен придружник на секоја препорака за почеток на пристапните преговори, така десет години по ред.⁸ Граѓаните на Северна Македонија се надеваа и очекуваа дека ЕУ и нејзините земји членки ќе ја притиснат Грција за прашањето со името. Меѓутоа, не само што тоа не се случи, туку и ветата беа користени од некои земји членки како покрите за нивната вистинска спротивставеност на отворање на преговори за пристапување на Северна Македонија. Разочарувањето од овој застој со интеграцијата во ЕУ создаде плодна почва за демократски пад и повторна појава на авторитарни тенденции под водство на коалицијата предводена од популистичките конзервативци во Северна Македонија.⁹ Очигледната присутност на такви авторитарни тенденции конечно беше признаена од Европската комисија во нејзиниот извештај за напредок во 2016 година, прогласувајќи заробеност на институциите и клучните сектори на општеството во Северна Македонија.¹⁰

Исто така, преку ангажманот на Европската комисија, политичките превирања во Северна Македонија, кои кулминираа во 2017 година, беа решени. Новата влада на Северна Македонија јасно ја демонстрира својата сериозна посветеност на отворање нова страница, особено на регионално ниво во односите со соседните земји. Прво, беше потпишан договор со Бугарија за добрососедски односи, а потоа беше постигнат тежок компромис со Грција преку т.н. Преспански договор,¹¹ решавајќи го прашањето за името, кое траеше 25 години. Меѓутоа, реформските напори на Северна Македонија, кои ја прават оваа земја можеби единствената светла точка во регионот, не беа адекватно признаени. Одлуката за почеток на преговорите за пристапување беше одложена трипати: во јуни 2018, јуни 2019 и октомври 2019.¹² „Сребрениот морков“, влезницата во чекалницата, сè уште не е дадена. Одбивањето на почетокот на преговорите за Северна Македонија би ги испратило сите погрешни сигнали не само до оваа земја, туку и до целиот регион.

⁷ Bucharest Summit Declaration – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Bucharest on 3 April 2008, paragraph 20, online at: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm.

⁸ Препораките на Европската Комисија беа условени во 2015 и 2016 заради политичката криза.

⁹ Видете поопшто за ова во Florian Bieber, Patterns of competitive authoritarianism in the Western Balkans, 34 East European Politics, 2018.

¹⁰ European Commission, The former Yugoslav Republic of Macedonia 2016 Report, p. 8, online at: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf.

¹¹ Final Agreement for The Settlement of the Differences as Described in the United Nations Security Council Resolutions 817 (1993) and 845 (1993), the Termination of the Interim Accord of 1995; and the Establishment of a Strategic Partnership between the Parties, online at: <https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/spogodbaben.pdf>.

¹² Council of the European Union, General Affairs Council, Council Conclusions on Enlargement and Stabilisation and Association Process, 26 June 2018, p. 16; and Council of the European Union, General Affairs Council, Council Conclusions on Enlargement and Stabilisation and Association Process, 18 June 2019, para. 38. And “European Council conclusions”, 17-18 October 2019, p. 2 para. 5.

Прво, од регионална перспектива, успешното решавање на долготрајните спорови преку тешки компромиси во регион каде што тоа е постојан предизвик ќе остане ненаградено. Компромисот околу прашањето за името, вистински историски, беше перципиран и често споменуван како модел кој треба да се следи во решавањето на други регионални спорови. Сепак, ова не може да се постигне без соодветно признавање на ваквите напори и следење на ветувањата дадени во процесот. На овој начин, лостовската моќ на ЕУ во други регионални спорови сигурно ќе биде намалена, што повторно ќе овозможи други глобални играчи, како што се САД и Русија, да ја преземат водечката улога во дворот на ЕУ. Имено, спорот помеѓу Косово и Србија, како и сложеноста на Босна и Херцеговина, кои се веројатно најголемите горливи прашања и безбедносни закани во ЗБ, нема да бидат решени преку ваква слаба условеност. Без посериозен ангажман, интересот на ЕУ за регионот сигурно ќе биде поткопан. Повторното одбивање на почетокот на преговорите со Северна Македонија би претставувало силен доказ за тоа.

Второ, кога станува збор за домашните реформи и трансформативната моќ на ЕУ, без „сребрениот морков“ за Северна Македонија, ЕУ нема да е праведна кон неодамнешното „милениче“ на регионот. Имено, Северна Македонија во текот на целиот овој период има високо ниво на поддршка за ЕУ и интегративните процеси, иако и ако таа малку опадна во последните неколку години.¹³ Затоа, секогаш постоеше очекување од владите да ја приближат земјата до членството. Во оваа смисла, реформите никогаш не запреа целосно, со исклучок на 2015 и 2016 година, туку само се менуваше темпото во текот на десетгодишниот застој во интегративниот процес. Со новата влада на земјата, домашните реформи повторно беа интензивирани и тоа беше забележано од Европската комисија. Всушност, според најновите извештаи за напредок на Комисијата, кога станува збор за приоритетните реформски области, познати како „фундаменти“, Северна Македонија е подобра од која било друга земја кандидат од ЗБ. Таа дури стои подобро и од Црна Гора и Србија, кои ги започнаа преговорите за пристапување во 2012 и 2014 година, соодветно.¹⁴ Соодветно на тоа, со игнорирање на заслугите и не доделувањето на преговорите за пристапување, ЕУ ќе демонстрира јасно постоење на двојни стандарди, наместо конструктивна конкуренција, во случајот на земјите од ЗБ, што сигурно ќе доведе до разочарување. Северна Македонија веќе ги доживеа сериозните последици од претходното разочарување, па затоа негативно сценарио од ваква одлука е многу веројатно.

ЕУ стои на важна раскрсница на својот развој, кој бара итна потреба од реформирање среде тековните кризи. Некои земји членки, како што е Франција, силно притискаат за реформи на самата ЕУ. Меѓутоа, со исклучување на ЗБ од јасниот пат на интегративните процеси, ЕУ само би создала уште една криза, која сигурно би ја одвлекла од внатрешните реформи. ЕУ треба да демонстрира способност да се справи со повеќе предизвици истовремено. Следното проширување на ЕУ речиси сигурно нема да се случи во мандатот на претстојната Комисија и тоа остава доволно време за размислување и одлуки за идната патека на ЕУ. Ни доделувањето на преговорите за пристапување со Северна Македонија не значи брзо проширување, ниту треба да се користи како монета за поткусурување во внатрешните дебати – затоа што влоговите се многу повисоки. На крајот на краиштата, ЗБ претставува мал остров на европскиот континент опкружен со земји членки на ЕУ. Оттука, треба повеќе да се зборува за „реунификација“¹⁵ или

¹³ Ivan Damjanovski and Marie Jelenka Kirchner, Analysis of public opinion on Macedonia's accession to the European Union (2014-2018), Public Opinion Analysis Paper No. 1/2019, (IDSCS, KAS February 2019).

¹⁴ European Stability Initiative, How Are They Doing in 2019? European Commission assessments of Montenegro, North Macedonia, Serbia and Albania (May 2019), online at <https://www.esiweb.org/pdf/ESI%20-%20How%20are%20they%20doing%20-%20deciding%20on%20merit%20-%20May%202019.pdf>.

¹⁵ Забелешки од високиот претставник/потпретседател на ЕУ, Федерика Могерини, на прес-конференцијата по неформалниот состанок на министрите за надворешни работи на ЕУ (Gymnich), 30 август 2019 година: „Лично верувам дека процесот на проширување, кога станува збор за Западен Балкан,

„комплетирање“¹⁶ отколку за проширување на ЕУ, бидејќи надворешните граници на Унијата нема да се променат. Комплетирањето на ЕУ изгледа како приоритет што треба да се постави високо на списокот.“

Ова е целосниот текст на трудот, кој очигледно е дека не претставува изворна научна статија која содржи оригинални научни резултати, **ниту прегледна научна статија** која содржи преглед на најновите трудови за одредено предметно подрачје со цел веќе објавените информации да се сублимираат, да се анализираат, да се евалуираат или да се синтетизираат. Овој труд не може да биде класифициран **ниту како друг вид на научна статија** која сублимира резултати од завршен изворен истражувачки труд или истражување кое е во тек. Накратко, **овој труд нема значење на научен прилог.**

Трудот *Missing the Carrots? North Macedonia's thorny Path to EU Accession Negotiations* е **стручна статија** која содржи приказ на познати податоци и ставови кои можат да се прочитаат и во новинарски текстови и анализи за процесот на пристапување на Северна Македонија во ЕУ, како и да се чујат во изјавите на политичари и аналитичари.

Затоа, Рецензентската комисија, имајќи ги предвид содржината, структурата и должината на трудот, смета дека овој труд не претставува научен труд и не може да се класифицира во листата на рецензирани **научни** трудови во референтна научна публикација.

Рецензентската комисија не бараше никакви дополнителни документи ни за овој труд, како ни за претходниот труд, но прими еден документ по е-пошта од проф. д-р Тања Каракамишева, датиран на 26.9.2024 година, со кој се потврдува дека овој труд е рецензиран. Тоа беше нотирано во Рефератот. Согласно со ставот на Рецензентската комисија, овој труд не е научен труд и Рецензентската комисија не можеше да најде ниту еден аргумент во прилог на тоа овој труд да биде оценет како научен труд и затоа констатираше во Рефератот дека не е доставена рецензија со која ќе се потврди дека при издавање трудот е рецензиран како научен труд. Едноставно, Комисијата не може да го оцени овој труд како научен, а ниту доставениот документ не содржеше тврдење дека трудот издавачот го рецензирал како научен. По доставувањето на потпишаниот Реферат во архивата на Факултетот на 7.10.2024 година, од проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска добивме е-порака на 9.10.2024 година, со која ни беше доставена потврда во која е наведено дека трудовите за дискусија објавени од ZEI исполнуваат високи научни стандарди. Тоа го вклучува и ZEI-трудот за дискусија C 258/2020, “Western Balkans and the European Union”, од авторите Emir I. Hajdini, Nikola Jokic, Teodora Ladic, Ksenija Milenkovic, Denis Preshova и Flandra Sylva.

Имајќи превид дека документот е креиран наменски, по барање на кандидатот, по истек на рокот за доставување на документи (дури и по потпишување на Рефератот), со јасна цел да се направи обид за отстранување на недостатокот на податоци во самата публикација или на веб-страницата на издавачот дека објавените трудови за дискусија се рецензирани како научни трудови пред објавувањето, ниту пак дека услов за да се објават било тие да претставуваат научен труд, Комисијата не може да го земе овој документ како основа за својата одлука.

има два специфични елемента. Првиот е дека проширувањето, во овој случај, не е вистинско проширување: географски гледано, тоа е повторно обединување затоа што сите земји од Западен Балкан се соседни земји членки на ЕУ, тоа е како остров меѓу Европската Унија. Значи, не е проширување, туку повторно обединување на континентот.” онлајн на https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/66820/remarks-hrvp-federica-mogherini-press-conference-following-informal-meeting-eu-foreign_en.

¹⁶ Забелешки на министерот за надворешни работи на Северна Македонија Никола Димитров, Helsinki 30 August 2019, online at: <https://mia.mk/2019/08/fm-dimitrov-france-and-the-balkans-are-fighting-for-the-same-values/?lang=en>.

Исто така, потенцираме дека оваа потврда, дури и кога би била доставена во законски предвидениот рок, не би го сменила ставот на Рецензентската комисија, бидејќи **не е потврда дека трудот е рецензиран како научен труд**. Оваа потврда не содржи аргументи зошто овој труд треба да се смета за научен или како рецензентите (кои не се познати) го класифицирале, дали како изворен научен труд, прегледен научен труд или друг вид на научен труд. Флоскулата дека овој труд, кој е еден од трудовите за дискусија напишани од **европски политичари или членови на академската заедница**, „исполнува високи научни стандарди“, не значи дека трудот е рецензиран како научен, ниту може да ја убеди Рецензентската комисија дека во овој случај станува збор за научен труд. Значи, Комисијата нема аргументи со кои може да образложи дека овој труд е научен, не доби рецензија во која се содржани аргументи дека овој труд е научен, ниту, пак, во Издвоеното мислење се наведени какви било аргументи за научноста на овој труд.

Кандидатот во Приговорот истакнува дека и за другите негови трудови кои се класифицирани како научни трудови објавени во референтна научна публикација, Рецензентската комисија немала потврди или рецензија дека се работи за научен труд. Како пример го наведува трудот *Old Patterns Die Hard – The Idiosyncrasies of the Yugoslav Socialist Legal Tradition and the Problem of Continuity in the Western Balkans Law*“, објавен во книгата „Culture and Identity in Central and Eastern Europe: A Comparative Engagement“, објавена од Routledge. За овој труд, Комисијата без никаква дилема заведе став дека тој претставува изворен научен труд, имајќи ги предвид неговата содржина и оригиналните научни резултати содржани во него. Од друга страна, процесот на објавување кој опфаќа 10 чекори е јасно објаснет на веб-страницата на издавачот, каде што е јасно наведена фазата на рецензирање на трудот (<https://www.routledge.com/our-customers/authors/publishing-process?srsId=AfmBOorDsuMExuHMfz-61eRORnV9PkbJQAxAxlu5NZK4K-udJtgMM4H8w>)

Рецензентската комисија го има истиот став и оценка и за трудот *The Parliament that was not there: The COVID-19 pandemic and the state of emergency in North Macedonia*, објавен во книгата „Ustava na robu izrerdnega stanja – Zbornik ob trideseti obletnici Ustave Republike Slovenije: S posebno zbirko esejev v angleškem jeziku „Covid-19 and the Constitution“ (Covid-19 in ustava)“, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, 2024, Љубљана. Неспорна беше оценката на сите членови на Рецензентската комисија дека станува збор за изворен научен труд, а видно на книгата беа наведени имињата на рецензентите на трудовите.

Од тие причини, Рецензентската комисија потврдува дека останува на оценката дадена во Рефератот за трудовите: *Uniformity and differentiation in the fundamentals of EU membership*, EU IDEA RESEARCH PAPERS, 2020 и *Missing the Carrots? North Macedonia's thorny Path to EU Accession Negotiations*, во Discussion paper “Western Balkans and the European Union”, објавен во Zentrum für Europäische Integrationsforschung (ZEI) - Rheinischen-Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, 2020, Бон.

2. Категоризирање и презентирање на посебните услови

Во Приговорот, кандидатот наведува дека во Рефератот се изоставени „достигнувања како оние кои, на пример, се однесуваат на фактот дека кандидатот е предавач на Академијата за судии и јавни обвинители, дека учествувал на проект на ЕУ во рамки на Хоризонт 2020, учество на Светскиот конгрес на Меѓународното здружение за уставно право во Јоханесбург, и тоа со два труда, учество во комисија за одбрана на магистерска теза на Универзитетот Нова во Лисабон, Португалија и слично.“

Овие наводи на кандидатот се субјективни и неосновани, бидејќи во Рефератот се изнесени биографските податоци кои се од значење да бидат евидентирани со цел да

се прикажат основните информации кои се поврзани со кандидатот, а активностите за кои кандидатот тврди дека се изоставени се наведени во Образецот 2, и тоа:

- под точка 3 во Наставно-образовна дејност, каде што се наведени поединечно сите теми на предавање на Академијата за судии и обвинители, за што кандидатот добил 6 поени;
- под точка 3 во Научноистражувачка дејност, каде што кандидатот добил 5 поени за учество на проект;
- под точките 11.4 и 11.5, во делот Научноистражувачка дејност, каде што кандидатот добил 4 поени за презентацијата на двете теми на конгресот во Јоханесбург;
- под точка 4 во Наставно-образовна дејност, каде што се внесени поените за членство во комисији за оценка и одбрана на магистерски тези.

Рецензентската комисија сака да потенцира дека не само што не се деградирани одредени активности на кандидатот, туку и некогаш истата активност е два пати бодувана, во интерес на кандидатот. На пример, кандидатот има добиено поени и за студиски престој до три месеци во Лисабон (точка 6.2. во Стручно-применувачка дејност) и за предавањето што го одржал за време на студискиот престој (13.2. во Научноистражувачка дејност). Исто така, кандидатот добил поени за студиски престој до три месеци во Љубљана (точка 6.1. во Стручно-применувачка дејност) и за предавањето што го одржал за време на студискиот престој (13.2. во Научноистражувачка дејност). И покрај тоа што одржување на предавање е една од активностите на студискиот престој – Рецензентската комисија одлучи посебно да ги бодува двете активности.

Кандидатот во Приговорот бара истакнување на одредени достигнувања кои не можел да ги има според законските одредби. Такво е, на пример, барањето на кандидатот да биде наведено дека е предавач на Академијата за судии и јавни обвинители. Согласно со член 24 од Законот за Академија за судии и јавни обвинители (Службен весник на Република Северна Македонија, бр. 129 од 21.6.2023 година), како и согласно со член 44 од претходниот Закон за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен весник на Република Македонија број 20/15, 192/15, 231/15 и 163/18), кандидатот не ги исполнува законските услови да биде предавач на Академијата. Двата закона предвидуваат дека меѓу другите предавачи на Академијата можат да бидат универзитетски професори (а тоа значи редовни и вонредни професори), но не и доценти. Кандидатот можел да биде само предавач по потреба согласно со член 46 од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители (Службен весник на Република Македонија број 20/15, 192/15, 231/15 и 163/18) и член 25 од новиот закон и, како таков, одржал по три предавања на седмата и осмата генерација на Академијата, што му е уредно бодувано во Образецот 2.

Кандидатот приговара и за оценката на двата труда објавени во книгата „Заслепена правда: До заробена држава во Северна Македонија – Судство, јавно обвинителство, полиција“, објавена од Фондацијата „Отворено општество – Македонија“, Скопје 2020, и тоа: *Формални и неформални начини на политичко влијание врз судството и Структура и организација на правосудниот систем на Република Северна Македонија*.

Уредници на изданието се Данче Даниловска-Бајдевска, Фондација „Отворено општество – Македонија“, Арта Јусуфи, Фондација „Отворено општество – Македонија“, Ана Петрушева, БИРН Македонија – Балканска истражувачка репортерска мрежа, Тамара Чаусидис, БИРН Македонија – Балканска истражувачка репортерска мрежа и Срџан Цвијик, Институт за европски политики при Отвореното општество.

Во трудот *Структура и организација на правосудниот систем на Република Северна Македонија*, авторот доц. д-р Денис Прешова на нецели 5 страници ја опишува

организацијата на судството и јавното обвинителство во Република Северна Македонија и набројува релевантни документи на Советот на Европа за судството. Трудот е дескриптивен, презентира познати факти и не содржи никаква нивна анализа. Како таков, Рецензентската комисија го оцени како стручен труд.

Во трудот *Формални и неформални начини на политичко влијание врз судството* (стр. 70 - 81), кандидатот го опишува процесот на заробување на судството кој дојде во периодот од 2006 до 2016 година, кога на власт беше коалицијата предводена од ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ. Според кандидатот, моделот на судско самоуправување преку силен судски совет ги истакна постојните слабости, како што се висок степен на хиерархизација, отсуство на перцепција за автономија и независност кај судиите и силни клиентелистички спрега меѓу судската и политичката елита. Исто така, кандидатот укажува на негативната улога на дел од претходните министри за правда во функционирањето на Судскиот совет и политичкото влијание врз постапката за избор на членовите на Судскиот совет целосно го потврдува заклучокот за „заробено судство“. Според Рецензентската комисија, овој труд е стручен труд кој содржи приказ на познати факти и констатации, без јасно поставени хипотези и не носи ништо ново освен базичен преглед на дел од состојбите. Не е објаснета целта на истражувањето, а постојат и недоследности и во самата структура на трудот која на моменти отстапува од логичен редослед.

Од тие причини, Рецензентската комисија останува на оценките дадени во Рефератот во однос на овие два труда.

Кандидатот во Приговорот наведува дека две анализи на правни случаи му се деградирачки категоризирани како експертски активности. Станува збор за стручното мислење: *Слабостите на Уставниот суд прикажани преку анализа на Одлуката за заштитата на слободите и правата на адвокатите Зефиќ и Тошковски*, објавено на веб-страницата Justice observers, 14.4.2020, justiceobservers.org и стручното мислење: *Уставниот суд и функционерскиот плейн, Анализа на домашната и меѓународната судска пракса* – Justice Observers дел II, Центар за правни истражувања и анализи, Скопје 2023. Кандидатот очекувал тие да бидат категоризирани во стручно-апликативна дејност, веројатно како што тоа е направено во Издвоеното мислење каде што се класифицирани како поглавја во книга.

Според Рецензентската комисија, станува збор за многу кратки текстови кои не се објавени во книга. Ниту веб-страницата на Justice Observers, ниту збирката на текстови *Анализа на домашната и меѓународната судска пракса* – Justice Observers дел II, објавена од Центар за правни истражувања и анализи, претставуваат книги согласно со Законот за издавачка дејност. Рецензентската комисија не смета дека нивното категоризирање како експертски активности е нивно деградирање. Напротив, сличен пристап зазеле и други рецензентски комисии кога категоризирале одредени публикации во реферати за избор во звање, како што е на пример веќе споменатата Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Зоран Илиевски и проф. д-р Ненад Марковиќ, која го подготвила и потпишала Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област теоретски политички науки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (Билтен бр. 1252 од 1.1.2022), во кој се предложи избор на проф. д-р Иван Дамјановски за редовен професор. Таа комисија, под категоријата експертски активности, како краток документ за јавни политики, категоризира и подолги трудови на проф. д-р Иван Дамјановски, како што се трудовите наведени на стр. 123 од Билтенот, под точка 3.2 и 3.3. Слично постапила и Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Панде Лазаревски, проф. д-р Здравко Петак и проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, која го потпишала Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната

област применети политички науки на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (Билтен бр. 1252 од 1.1.2022), во кој се предложи избор на проф. д-р Владимир Божиновски за редовен професор. На стр. 109 и 110 од Билтенот, 11 публикации се категоризирани како експертски активности кои опфаќаат анализа и евалуација на истражување на јавно мислење.

По ист принцип се категоризирани и Краткиот документ за јавна политика, *Вештини во судството: Од вонредна мерка до вонредни проблеми*, Институт за европски политики (ЕПИ), Скопје 2020, и документот *Уставна жалба во Република Северна Македонија – Помеѓу неефикасноста и нерелевантноста*, во Документ за јавни политики за воведување на сеопфатна уставна жалба во Република Северна Македонија, IRZ и Институт за демократија „Societas Civilis“, Скопје, декември 2019, од кандидатот доц. д-р Денис Прешова.

Рецензентската комисија не смета дека категоризирањето на одредени анализи и документи како експертски активности е нивно деградирање и останува на ставот дека тоа е најсоодветен начин за нивно категоризирање.

Што се однесува до наводите на кандидатот за наводно „бришење“ на неговата уредувачка активност во книгата Discussion paper “Western Balkans and the European Union”, Рецензентската комисија увиде дека, всушност, сите шест автори на кратките трудови за дискусија се во исто време наведени и како уредници на насловната на книгата која вкупно опфаќа 40 страници и сметаше дека посоодветно е бодување на авторството на поглавјето на книгата, кое, впрочем, носи еднаков број на поени, како и бодување на активната како уредник.

Врз основа на горенаведеното, ги отфрламе како паушални и целосно неосновани забелешките од Приговорот за бодувањето на посебните услови за избор во звање и остануваме на дадените оценки и ставови изнесени во Рефератот.

3. Процедурални аспекти на постапување по приговорот

Во Приговорот, кандидатот се осврнува на наводните „аномалии и слабости на одредбите на Правилникот“ кои, според кандидатот, наводно „имаат свои процедурани и материјални реперкусии врз можноста за постапување на Наставно-научниот совет по овој приговор, но воедно имајќи го предвид и Издвоеното мислење“.

Комисијата укажува дека според член 38 од Правилникот, предвидено е правото на приговор, но приговорот може да се однесува само „на објавениот реферат за избор во наставно-научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање“. Правилникот не дозволува кандидатот да приговара на содржината на нормите пропишани во него, што значи дека наводите на кандидатот за наводните „аномалии и слабости на одредбите на Правилникот“ се недопуштени. Сепак, Комисијата ќе се осврне и ќе одговори и на наводите на кандидатот за следните процедурални чекори во постапката, кои следуваат по објавувањето на Приговорот и овој одговор во Билтенот на Универзитетот.

Кандидатот наведува дека „согласно со одредбите од Правилникот, никаде не е предвидено дека Наставно-научниот совет одлучува по приговорот на рефератот, туку единствено приговорот заедно со одговорот или одговорите на приговорот доставени од членовите на рецензентската комисија му се доставуваат на Наставно-научниот совет седум дена пред одлучувањето за изборот во звање врз основа на предлогот во рефератот.“ Дополнително, кандидатот наведува дека „согласно со член 43, став 1 од Правилникот, предвидено е прво гласање за избор во повисоко звање, а дури потоа пристапување кон избор во истото звање.“ Врз основа на овие два навода, кандидатот наведува дека наводно во Правилникот постои правна празнина бидејќи со него наводно „не е предвиден, ниту регулиран случај во кој на конкурсот има пријавено еден кандидат и тој е соочен со ваков реферат од мнозинството на рецензентската комисија со кој се предлага избор во истото звање, а на кој реферат се поднесени издвоено мислење и

приговор во кој се прави целосна дисквалификација на оцените и предлогот изнесени во рефератот.“ Таквата правна празнина во Правилникот, според кандидатот, наводно „му остава простор на Наставно-научниот совет кој, согласно со Правилникот, одлучува за изборот да ја пополни оваа правна празнина со соодветно толкување **дека може директно да одлучи за изборот во повисоко звање.**“ (подвлекувањето е додадено)

Ваквите наводи на кандидатот се неосновани од повеќе причини. Прво, крајно погрешен е наводот на кандидатот дека Издвоеното мислење на проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска и неговиот Приговор прават „целосна дисквалификација на оцените и предлогот изнесени во Рефератот“. За ваквиот навод, Комисијата веќе се произнесе дека е неоснован погоре во овој одговор.

Неоснован е наводот на кандидатот дека наводно во Правилникот постои правна празнина бидејќи со него наводно „не е предвиден, ниту регулиран случај во кој на конкурсот има пријавено еден кандидат и тој е соочен со ваков реферат од мнозинството на рецензентската комисија со кој се предлага избор во истото звање, а на кој реферат се поднесени издвоено мислење и приговор во кој се прави целосна дисквалификација на оцените и предлогот изнесени во рефератот.“ Напротив, Правилникот во членот 34 детално ја регулира обврската на Комисијата да изработи реферат, а во член 33, став 3 и член 35, став 1 ја регулира и ситуацијата во која нема едногласност меѓу членовите на рецензентската комисија, па во двете одредби предвидува изречно дека рецензентската комисија го донесува предлогот за избор на кандидатот/тите во звање, односно предлогот да не се избере ниеден од пријавените кандидати со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на комисијата. Понатаму, во член 25, став 2, Правилникот изречно го регулира минималниот број на членови кои мора да го потпишат рефератот на комисијата, предвидувајќи дека тоа е „мнозинството членови на рецензентската комисија“, а во спротивно, рефератот не се објавува во Билтенот (член 35, став 4). Правилникот во членот 35, ставови 2 и 3, изречно го регулира правото на членот на рецензентската комисија да има издвоено мислење, различно од мнозинството во комисијата и обврската тоа да се објави во Билтенот заедно со рефератот потпишан од мнозинството. Конечно, во членовите 38 до 40 од Правилникот, регулирано е и правото на приговор на рефератот на комисијата и постапката по него. Од сето наведено, јасно произлегува дека **во Правилникот не постои правна празнина, бидејќи во него изречно е регулирана ситуацијата во која во рецензентската комисија има мнозинство, но нема едногласност.** Во Правилникот е регулирано и правото на приговор против рефератот со предлог за избор на кандидатот/тите, донесен со мнозинство гласови од вкупниот број членови на рецензентската комисија. Истото правило се применува кога се пријавени повеќе кандидати, но и кога е пријавен само еден кандидат. Имено, во членот 33, став 2, алинеја 1 од Правилникот, изречно е предвидено дека рефератот содржи „предлог за избор на кандидатот/тите во звање“. Терминот „кандидатот/тите“ изречно означува дека со нормата се регулираат и ситуацијата кога има само еден кандидат, но и ситуацијата во која има повеќе кандидати.

Спротивно на наводите на кандидатот за постоење на некаква „правна празнина“, затоа што во Правилникот никаде не е предвидено дека наставно-научниот совет одлучува по приговорот на рефератот, туку единствено приговорот заедно со одговорот или одговорите на приговорот доставени од членовите на Рецензентската комисија му се доставуваат на наставно-научниот совет седум дена пред одлучувањето за изборот во звање врз основа на предлогот во рефератот...“, Правилникот во член 38 детално го уредува правото на поднесување на приговор против објавениот реферат за избор во наставно-научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање, а во членовите 39 и 40 детално е регулирана постапката по таквиот приговор. Правилникот предвидува правото на **приговор на објавениот реферат**, бидејќи само врз негова основа се врши

изборот. Ниту е, ниту може да биде регулирано право на приговор против издвоено мислење, бидејќи тоа не создава правна основа за понатамошно одлучување. Во чл. 39 од Правилникот предвидено е дека:

„Рецензентската комисија дава одговор на приговорот во рок од 8 дена од денот на поднесувањето на приговорот. Одговорот на приговорот од ставот 1 на овој член рецензентската комисија го дава со мнозинство членови од рецензентската комисија. Во Билтенот и на веб-страницата на Универзитетот се објавува и одговорот на приговорот од членови на рецензентската комисија кои не претставуваат мнозинство членови од рецензентската комисија. Приговорот и одговорот се објавуваат во Билтенот и на веб-страницата на Универзитетот и се доставуваат до наставно-научниот совет ... 7 дена пред одлучувањето по рефератот за избор во соодветно звање.“

Во цитираниот член 39 од Правилникот, изречно е предвидено дека Рецензентската комисија е таа која дава одговор по приговорот на кандидатот на објавениот реферат за избор во наставно-научно звање, односно не постои правна празнина во поглед на тоа дека рецензентската комисија постапува по приговорот на начин што ќе даде одговор по него. Понатаму, во член 39, став 2, изречно е регулирана ситуацијата во која во рецензентската комисија нема едногласност, па е пропишано дека одговорот комисијата го дава „со мнозинство членови“, а во ставот 3 е пропишано и дека третиот член на комисијата кој не е дел од мнозинството има право на одговор на приговорот, кој заедно со приговорот и одговорот на мнозинството членови се објавува во Билтенот и веб-страницата на Универзитетот и се доставуваат до наставно-научниот совет, „7 дена пред одлучувањето по рефератот за избор во соодветно звање“. Во членот 40 од Правилникот, оставена е можноста деканот на Факултетот да одлучува дали воопшто приговорот ќе се објави во Билтенот и на веб-страницата на Универзитетот, доколку добие оценка од рецензентската комисија дека приговорот е злонамерен или со него се повредува достоинството на учесниците во постапката или на рецензентите, или, пак, јавниот морал. Со тоа, според Правилникот, завршува постапката по приговорот, односно постапката по приговорот завршува или со негово објавување во Билтенот на веб-страницата на Универзитетот или со одлука на деканот за негово необјавување. Постапката за избор потоа продолжува со одлучување на наставно-научниот совет по рефератот на рецензентската комисија за избор во соодветно звање. Наставно-научниот совет на факултетот, според членот 39, став 3 од Правилникот е **надлежен да одлучува единствено по рефератот на рецензентската комисија** за избор во соодветно звање, а за таквото одлучување на членовите на наставно-научниот совет им се доставуваат објавениот приговор и одговорот на рецензентската комисија, 7 дена пред денот на одлучувањето.

Кандидатот е во право дека според нормите на Правилникот, наставно-научниот совет на факултетот нема надлежност да одлучува по приговорот на рефератот, но не е во право кога пишува дека тоа претставува правна празнина и кога бара наставно-научниот совет да постапува спротивно на јасните одредби во Законот за високото образование и во Правилникот кои ја регулираат постапката за избор во случај на повторен избор во исто звање и во случај на поднесен приговор.

Согласно со член 173 став 1 од Законот за високото образование: „Изборот на кандидатите во наставно-научни, наставно-стручни, наставни, научни и соработнички звања го врши наставно-научниот совет на факултетот, односно наставничкиот совет на високата стручна школа, **врз основа на оценката во рефератот на рецензиона комисија**.“ Истата одредба е содржана и во член 42, став 1 од Правилникот.

Неоснован е наводот на кандидатот дека: „Наставно-научниот совет кој согласно со Правилникот одлучува за изборот има овластување и надлежност **директно да одлучи за изборот на кандидатот во повисоко звање, и покрај тоа што во рефератот**

на рецензентската комисија е предложен избор во постојното звање во кое кандидатот бил претходно избран.“ Во член 173, став 1 од Законот за високото образование и член 42, став 1 од Правилникот изречно е регулирано дека наставно-научниот совет одлучува единствено по рефератот на рецензентската комисија и може да изврши избор единствено врз оценката во рефератот на рецензентската комисија и предлогот содржан во рефератот. Во членот 42 од Правилникот е прецизирано и дека лицето е избрано ако добие мнозинство гласови од присутните членови од редот на редовните професори, вонредните професори и доцентите. Притоа, според Законот и според Правилникот, наставно-научниот совет може да изврши избор на кандидатот во повисоко звање единствено доколку таков предлог е содржан во рефератот на рецензентската комисија. Ако рецензентската комисија во рефератот едногласно или со мнозинство гласови даде предлог за избор на кандидатот во постојното звање во кое тој претходно бил избран, според член 42, став 1 од Правилникот, наставно-научниот совет одлучува по таквиот предлог и избор може да се изврши само во истото звање, или кандидатот нема да биде избран во звање и ќе настапат последиците од неизбор.

Неоснован е и наводот на кандидатот дека „согласно со член 43, став 1 од Правилникот, предвидено е прво гласање за избор во повисоко звање, а дури потоа пристапување кон избор во истото звање.“ Спротивно на тврдењето на кандидатот, членот 43, став 1 од Правилникот ја регулира ситуацијата во која кандидат е лице кое претходно било избрано во наставно-научно звање, а во рефератот на комисијата е содржан предлог за негов избор во повисоко звање. Во оваа одредба од Правилникот е преземена одредбата од член 177, став (1) од ЗВО. Значи, кандидатот неосновано наведува дека според член 43, став 1 од Правилникот било предвидено прво да се врши гласање за повисоко звање, односно во неговиот навод отсуствува условот кој е изречно пропишан во член 43, став 1 од Правилникот за да може да се гласа за избор на кандидатот во повисоко звање, а тоа е да постои реферат донесен едногласно или барем со мнозинство гласови од членовите на рецензентската комисија, со предлог за избор на кандидатот во повисоко звање. За ситуациите кога наставно-научниот совет нема да го усвои предлогот на рецензентската комисија и кандидатот нема да го избере во повисоко звање, членот 43, став 1 изречно предвидува обврска на наставно-научниот совет повторно да спроведе гласање за избор на лицето во постојното звање во кое било претходно избрано.

Во конкретниот случај, не постои реферат со предлог на Рецензентската комисија за избор на доц. д-р Денис Прешова во повисоко звање, поради што Наставно-научниот совет не може да пристапи кон гласање за таков избор. Според член 173, став 1 од ЗВО и според член 42 од Правилникот, Наставно-научниот совет има овластување и надлежност единствено да пристапи кон гласање за избор на доц. д-р Денис Прешова согласно со предлогот на Рецензентската комисија, а тоа е звањето доцент во кое е претходно избран. Доколку Наставно-научниот совет не изврши избор на доц. д-р Денис Прешова во постојното звање, односно во звањето доцент, на него, според член 177, став (2) од ЗВО и според член 43, став 3 од Правилникот ќе му престане работниот однос.

Значи, во Правилникот јасно е регулирано што претставува реферат потпишан од мнозинството членови на комисијата врз основа на чија оценка наставно-научниот совет може да изврши избор, а што е издвоено мислење потпишано од еден член на комисијата, кое се приложува кон рефератот. Исто така, изречно е регулирано дека во ситуација кога има реферат донесен со мнозинство гласови, со предлог за избор на единствениот пријавен кандидат во истото наставно-научно звање, со издвоено мислење на еден член на комисијата и со поднесен приговор на единствениот кандидат на кој

одговор дало мнозинството членови на рецензентската комисија со кои ги одбиваат наводите на приговорот и одговор на третиот член на Комисијата, наставно-научниот совет одлучува за избор во истото звање по рефератот потпишан од мнозинството членови на рецензентската комисија.

И во Законот за високото образование и во Правилникот е јасно наведено дека изборот се врши врз основа на предлогот од рефератот на комисијата. Доколку не се прифати предлогот на комисијата за избор во повисоко звање од постојното, може да се пристапи кон гласање за избор на кандидатот во постојното звање. **Наставно-научниот совет може да гласа за избор на кандидатот во повисоко звање од постојното само и единствено ако има таков предлог во рефератот на комисијата.** Значи, јасно е дека без оценка и предлог на комисијата, ниедно лице не може да биде избрано во повисоко звање. Тоа се јасни одредби кои се примениле во бројни постапки за избор во звања и за одлучување по приговори на реферати на различни факултети на Универзитетот и целосно го отфрламе тврдењето на кандидатот дека станува збор за правна празнина. Напротив, правилата се јасно утврдени, но, за жал, за кандидатот не одат во прилог на неговото тврдење и тој во таква ситуација посегнува по „незаконската излезна стратегија“ на непрофесионалните правници – занемарување на одредбите кои не му одговараат, тврдење за постоење на правна празнина и барање за примена на толкувања надвор од законот. Уште повеќе, членот 43, став 2 од Правилникот регулира: **Лицето избрано во звање може да биде предложено за избор во истото звање неограничен број пати.**

Значи, ни оваа ситуација не е нерегулирана, туку Правилникот дава правна сигурност на лицата кои не ги исполниле законските услови за избор во повисоко звање, да останат во работен однос преку избор во исто звање. **Единствено** доколку наставно-научниот совет **не го усвои рефератот на комисијата** и не го избере кандидатот во предложеното звање, **на кандидатот му престанува работниот однос**, согласно со член 43, став 3 од Правилникот.

Значи, **барањето на кандидатот за избор по основ на приговор или издвоено мислење е спротивно на Законот за високото образование и Правилникот и, евентуално, такво постапување може да доведе до неповолни правни последици по кандидатот, бидејќи неусвојувањето на предлогот содржан во Рефератот доведува до престанок на работниот однос на кандидатот, а Наставно-научниот совет не може да го избере во повисоко звање од она кое го предлага Рецензентската комисија во Рефератот.**

4. Заклучок и предлог

Рецензентската комисија во целост ги отфрла неоснованите тврдења и барања на кандидатот доц. д-р Денис Прешова изнесени во Приговорот. Комисијата сака уште еднаш да потврди дека во подготовката на Рефератот целосно ги почитуваше сите одредби на Законот за високото образование и Правилникот, вклучувајќи го и членот 32, кој ја предвидува постапката и рокот за достава на целокупната документација. Со оглед на тоа што во приговорот се приложени документи креирани и доставени по завршување на рокот во конкурсот, имајќи предвид дека доставување на документи по завршен конкурс и нивно земање предвид е спротивно на закон и со цел да не се создаде впечаток дека се прави лош преседан кој може да има последици на други конкурси за избор во звање на Универзитетот, каде што кандидати по завршен конкурс ќе доставуваат документи, ја заменуваме првата реченица од Заклучокот и предлогот во Рефератот, со следниот текст:

„Врз основа на целокупната документација доставена во рокот утврден во конкурсот, Рецензентската комисија утврди дека д-р Денис Прешова има објавено само четири труда во референтна научна публикација согласно со Законот за високото образование, со што ги исполнува условите од Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и

демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за избор во звањето доцент, но не и за избор во повисоко звање.“

Согласно со претходно изнесеното, Рецензентската комисија ГО ПОТВРДУВА ЗАКЛУЧОКОТ даден во Рефератот за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) уставно право и политички систем на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1316 од 15.10.2024 година, и на Наставно-научниот совет му предлага **доц. д-р Денис Прешова** повторно да биде избран во звањето **доцент** во научната област **уставно право и политички систем**.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Рената Дескоска, с.р.

Проф. д-р Јелена Трајковска-Христовска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ОД НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: БОТАНИКА, ФИТОГЕОГРАФИЈА И ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНА СРЕДИНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА БИОЛОГИЈА ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата седница одржана на 26.9.2024 година, а по предлог на Институтот за биологија, донесе Одлука бр. 02-1901/3, со која сме одредени за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите звања од наставно-научните области: ботаника (10202), екологија и животна средина (10205) и биогеографија (10206) на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

На распишаниот конкурс објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 12.7. 2024 година се пријави само кандидатката д-р Рената Ќуштеревска од Скопје.

Рецензентската комисија во состав: академик Владо Матевски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет Скопје (во пензија), д-р Митко Костадиновски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје и д-р Славчо Христовски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, врз основа на доставените податоци во приложената документација (биографија, список на објавени трудови и по еден примерок од објавените трудови), како и личното познавање на кандидатката, на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Д-р Рената Ќуштеревска е родена на 19.11.1978 година во Куманово. Основното и средното медицинско образование ги завршила со одличен успех во Скопје. Во академската 1997/1998 година се запишала на студиите по биологија – наставна насока на Институтот за биологија, на Природно-математичкиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила во 2002 година, со просечен успех 8,88, со одбрана на дипломската работа од областа на систематиката и филогенијата на вишите растенија, под наслов: „Рудералната и адвентивната флора во централното градско подрачје на Скопје“.

Во учебната 2002/2003 година се запишала на постдипломски студии на еколошко-таксономската насока, на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Во 2008 година го одбрала магистерскиот труд под наслов: „Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на брските пасишта во околината на Кратово“ и се стекнала со степен на образование – магистер по биолошки науки.

Од октомври 2009 година е вработена како асистент на Заводот за ботаника при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет во Скопје и е реизбрана во истото звање во 2012 година.

Во ноември 2011 година, Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје ѝ одобри изработка на докторска дисертација под наслов: „Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на брдските и планинските пасишта на планината Галичица“, која беше одбранета на 10 февруари 2015 година.

Во звањето доцент на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје била избрана на 7.5.2015 година (Билтен бр. 1098, 15 април 2015 година).

Во звањето вонреден професор на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје била избрана на 30.1.2020 година (Билтен бр. 1206, 30 декември 2019 година).

II. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

По изборот во звањето вонреден професор, д-р Рената Ќуштеревска била активно вклучена во подготовка и во изведување на практичната и теоретската настава на прв циклус студии по биологија по следниве предмети: Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока), Фитоценологија со вегетација на Македонија (еколошка насока), Биогеографија (еколошка насока), Биодиверзитет (еколошка насока), Ботаника (нутриционизам и еколошка насока) и Анатомија и морфологија на растенија (наставна насока). Исто така, кандидатката учествувала и во реализирање на теренската настава за еколошката и наставната насока по повеќе наставни дисциплини од областа на ботаниката. Во изминатиот петгодишен период, наставно-образовната активност на кандидатката била насочена и во подготовка на интерни скрипти од предавања за предмети на прв циклус студии по биологија, и тоа: Ботаника (нутриционизам и еколошка насока), Анатомија и морфологија на растенија (наставна насока). Како вонреден професор на Институтот за биологија, д-р Рената Ќуштеревска била вклучена и во реализација на настава од втор циклус студии на еколошко-таксономската насока по предметите: Принципи и методи на таксономски истражувања, Современи истражувања во таксономијата, Систематика и филогенија на одредена група организми, Одбрани поглавја од биогеографија, Принципи и методи на фитоценолошки истражувања и Компјутерска анализа на вегетациски податоци. Од изборот во звањето вонреден професор, кандидатката била член на комисија за оцена и одбрана на 10 дипломски работи, 3 магистерски и еден докторски труд. За одбележување е учеството на д-р Рената Ќуштеревска во работата на 28 работилници и консултативни состаноци во земјата и во странство, наведени во Образецот кон Извештајот за избор во наставно-научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање.

Треба посебно да се потенцира нејзиниот голем ангажман во Ботаничката градина на Институтот за биологија при ПМФ во Скопје. Овој многу значаен објект за реализација на наставната дејност на Факултетот, но во исто време и објект кој има поголемо општествено значење, долго време беше запоставен. Со нејзиното назначување за координатор на Ботаничкиот завод со Ботаничка градина, се започнаа многу активности, како што се: реконструкција на стакленикот, изградба на нови објекти за медицински, ароматични и јадливи растенија, обука на вработените, воведување нови содржини со кои Ботаничката градина стана привлечна за учениците во основните и средните училишта, така што постепено доаѓа до нејзина ревитализација.

Д-р Рената Ќуштеревска веќе втор мандат успешно ја извршува функцијата раководител на Институтот за биологија при ПМФ во Скопје, при што доаѓаат до израз нејзините организаторски способности во раководењето со Институтот за биологија, големата посветеност и објективниот пристап во решавањето на многубројните институтски прашања.

III. ОЦЕНКА ОД САМОЕВАЛУАЦИЈА

Кандидатката проф. д-р Рената Ќуштеревска во последните 5 години во континуитет добива високи позитивни оценки од анонимно спроведената анкета од Комисијата за самоевалуација на Институтот за биологија, ПМФ во Скопје, што потврдува дека е посветен наставник кој совесно ги извршува работните задачи, навреме и редовно ги одржува предавањата, а има изградено и поставено објективни критериуми при оценувањето на студентите.

IV. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Покрај наставните дејности, д-р Рената Ќуштеревска учествува и во бројни научни активности. Особено се значајни нејзините учества во теренските и лабораториските активности, како и во останатите активности за целосна реализација на 28 домашни и шест меѓународни проекти од областа на ботаниката, екологијата и фитоценологијата, од кои во десет проекти била раководител. Значајно е да се истакнат студиските престои на кандидатката за

научно усовршување од областа на фитоценологијата во ЗРЦ САЗУ „Јован Хаџи“, Љубљана, Словенија (2021, 2022, 2023), каде што имала можност да ги надополни своите севкупни познавања за примената на новите компјутерски програми во фитоценолошките истражувања. Кандидатката има учествувало на 34 домашни и меѓународни конгреси од областа на ботаниката, флористиката и фитоценологијата, одржани во земјата и во странство (Мадеира, Мадрид, Толоса, Софија, Кладово, Охрид, Бања Лука, Рим, Давос, Прага, Братислава, Дубровник и др). Кандидатката д-р Ќуштеревска континуирано учествува во збогатување на Македонскиот национален хербариум (MKNH), како и базата на податоци на вегетациски податоци во Македонија (EU-MK-001 Vegetation Database of the Republic of Macedonia). Во тековниот 5-годишен период по изборот за вонреден професор, д-р Ќуштеревска приложува 44 труда, од кои 30 во списанија со фактор на влијание (IF) и 14 во списанија со меѓународен уредувачки одбор. Поради препознаената научна активност и големиот број на научни трудови објавени во престижни меѓународни списанија, д-р Ќуштеревска во 2021 година беше прогласена за научник на годината на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

СПИСОК НА ОБЈАВЕНИ ТРУДОВИ СО ИМПАКТ-ФАКТОР

1. Sporbert, M., Keil, P., Seidler, G., Bruehlheide, H., Jandt, U., Aćić, S., Biurrun, I., Campos, J. A., Čarni, A., Chytrý, M., Čušterevska, R., Dengler, J., Golub, V., Jansen, F., Kuzemko, A., Lenoir, J., Marcenò, C., Moeslund, J. E., Pérez-Haase, A., Welk, E. (2020). Testing macroecological abundance patterns: The relationship between local abundance and range size, range position and climatic suitability among European vascular plants. *Journal of Biogeography*, 47(10), 2210–2222
2. Chytrý M, Tichý L, Hennekens SM, Čušterevska, R., et al. EUNIS Habitat Classification: Expert system, characteristic species combinations and distribution maps of European habitats. *Appl Veg Sci*. 2020; 00:1–28. <https://doi.org/10.1111/avsc.12519>
3. Šilc, U., Kuzmič, F., Aćić, S., Čušterevska, R., Jasprica N., Milanović Đ., Stešević D. & Škvorc Ž. (2020): Tree-circles spontaneous vegetation over a long climatic gradient. *Urban Ecosystems* 23(51)
4. Berisha, N., Čušterevska, R., Lluga-Rizani, K., Millaku, F., Matevski, V., (2020): Relation between boundaries of protected areas and the distribution of vulnerable natural habitats - a case study from Sharri National Park, SE Europe, *Ecological Questions*, 32(1)
5. Berisha, N., Čušterevska, R., Lluga-Rizani, K., Millaku, F., Matevski, V., (2020): Relation between boundaries of protected areas and the distribution of vulnerable natural habitats - a case study from Sharri National Park, SE Europe, *Ecological Questions*, 32(1).
6. Fristoe, T. S., Chytrý, M., Dawson, W., Essl, F., Heleno, R., Kreft, H., Maurel, N., Pergl, J., Pyšek, P., Seebens, H., Weigelt, P., Vargas, P., Yang, Q., Attorre, F., Bergmeier, E., Bernhardt-Römermann, M., Biurrun, I., Boch, S., Čušterevska, R., ... van Kleunen, M. (2021). Dimensions of invasiveness: Links between local abundance, geographic range size, and habitat breadth in Europe's alien and native floras. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 118(22), <https://doi.org/10.1073/pnas.202117311>.
7. Jiménez-Alfaro, B., [...] Čušterevska, R., [...] Winkler, M., (2021): Post-glacial determinants of regional species pools in alpine grasslands, *Global Ecology and Biogeography*, Volume 30, Issue 3. <https://doi.org/10.1111/geb.13274>
8. Pouteau, R., Thuiller, W., Hobohm, C., Brunel, C., Conn, B. J., Dawson, W., Sá Dechoum, M., Ebel, A. L., Essl, F., Fragman-Sapir, O., Fristoe, T., Jogan, N., Kreft, H., Lenzner, B., Meyer, C., Pergl, J., Pyšek, P., Verkhovyna, A., Weigelt, P., Čušterevska, R. ... Kleunen, M. (2021). Climate and socio-economic factors explain differences between observed and expected naturalization patterns of European plants around the world. *Global Ecology and Biogeography: A Journal of Macroecology*, geb.13316. <https://doi.org/10.1111/geb.13316>
9. Sabatini F.M., Lenoir J., Hattab T., Arnst E., Chytrý M., Dengler J., ... Bruehlheide H. 2021. sPlotOpen 354 – An environmentally-balanced, open-access, global dataset of vegetation plots. *Global Ecology and Biogeography*. <https://doi.org/10.1111/geb.13346>

10. Sporbert, M., Welk, E., Seidler, G., Jandt, U., Aćić, S., Biurrun, I., Campos, J. A., Čarni, A., Cerabolini, B. E. L., Chytrý, M., Čušterevska, R., Dengler, J., De Sanctis, M., Dziuba, T., Fagúndez, J., Field, R., Golub, V., He, T., Jansen, F., ... Bruelheide, H. (2021). Different sets of traits explain abundance and distribution patterns of European plants at different spatial scales. *Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science*, 32(2). <https://doi.org/10.1111/jvs.13016>
11. Večeřa, M., Axmanová, I., Padullés Cubino, J., Lososová, Z., Divíšek, J., Knollová, I., Aćić, S., Biurrun, I., Boch, S., Bonari, G., Campos, J. A., Čarni, A., Carranza, M. L., Casella, L., Chiarucci, A., Čušterevska, R., Delbosc, P., Dengler, J., Fernández-González, F., ... Chytrý, M. (2021). Mapping species richness of plant families in European vegetation. *Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science*, 32(3). <https://doi.org/10.1111/jvs.13035>
12. Laughlin, D. C., Mommer, L., Sabatini, F. M., Bruelheide, H., Kuyper, T. W., McCormack, M. L., Bergmann, J., Freschet, G. T., Guerrero-Ramírez, N. R., Iversen, C. M., Kattge, J., Meier, I. C., Poorter, H., Roumet, C., Semchenko, M., Sweeney, C. J., Valverde-Barrantes, O. J., van der Plas, F., van Ruijven, J., ... Weigelt, A. (2021). Root traits explain plant species distributions along climatic gradients yet challenge the nature of ecological trade-offs. *Nature Ecology & Evolution*, 1–12.
13. Stoyanov S. & Čušterevska R. 2021 *Bupleurum gerardi* All. – Pp. 364–365 in: Raab-Straube E. von & Raus Th. (ed.), *Euro+Med-Checklist Notulae*, 14. – Willdenowia 51: 355–369.
14. Rodríguez-González, P. M., Abraham, E., Aguiar, F., Andreoli, A., Baležentienė, L., Berisha, N., Bernez, I., Bruen, M., Bruno, D., Camporeale, C., Čarni, A., Chilikova-Lubomirova, M., Corenblit, D., Čušterevska, R., Doody, T., England, J., Evette, A., Francis, R., Garófano-Gómez, V., ... Dufour, S. (2022). Bringing the margin to the focus: 10 challenges for riparian vegetation science and management. *WIREs. Water*, 9(5)
15. Preislerová, Z., Jiménez-Alfaro, B., Mucina, L., Berg, C., Bonari, G., Kuzemko, A., Landucci, F., Marcenò, C., Monteiro-Henriques, T., Novák, P., Vynokurov, D., Bergmeier, E., Dengler, J., Apostolova, I., Bioret, F., Biurrun, I., Campos, J. A., Capelo, J., Čarni, A., Čušterevska, R., ... Chytrý, M. (2022). Distribution maps of vegetation alliances in Europe. *Applied Vegetation Science*. <https://doi.org/10.1111/avsc.12642>
16. Mandžukovski, D., Teofilovski, A., Andreevski, M., Čušterevska, R., Tzonev, R. and Dimitrov, M. (2022) “Relationships between vegetation of Macedonian pine (*Pinus peuce* Griseb.) and different types of soils on which it develops”, *Hacquetia*, 21(1), pp. 89-106. Available at: <https://ojs.zrc-sazu.si/hacquetia/article/view/9540>
17. Matevski, V., Kostadinovski, M., Čušterevska, R., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., & Ivanova, A. (2022). New records of some vascular plants for the flora of North Macedonia. *Flora Mediterranea*, 32
18. Malanson, G. P., Pansing, E. R., Testolin, R., Abdulhak, S., Bergamini, A., Čušterevska, R., Marcenò, C., Kuzmanović, N., Milanović, Đ., Ruprecht, E., Šibík, J., Vassilev, K., Willner, W., & Jiménez-Alfaro, B. (2022). Explanation of beta diversity in European alpine grasslands changes with scale. *Ecosphere* (Washington, D.C.), 13(5)
19. Laughlin, D. C., Siefert, A., Fleri, J. R., Tumber-Dávila, S. J., Hammond, W. M., Sabatini, F. M., Damasceno, G., Aubin, I., Field, R., Hatim, M. Z., Jansen, S., Lenoir, J., Lens, F., McCarthy, J. K., Niinemets, Ü., Phillips, O. L., Attorre, F., Bergeron, Y., Čušterevska, R.... Bruelheide, H. (2023). Rooting depth and xylem vulnerability are independent woody plant traits jointly selected by aridity, seasonality, and water table depth. *The New Phytologist*
20. Brzić, I., Brener, M., Čarni, A., Čušterevska, R., Čulig, B., Dziuba, T., Golub, V., Irimia, I., Jelaković, B., Kavgacı, A., Krstivojević Čuk, M., Krstonošić, D., Stupar, V., Trobonjača, Z., & Škvorc, Ž. (2023). Different ecological niches of poisonous *Aristolochia clematitis* in central and marginal distribution ranges—another contribution to a better understanding of Balkan Endemic Nephropathy. *Plants*, 12(17), 3022

21. Peterka, T., Hájková, P., Jiroušek, M., Hinterlang, D., Chytrý, M., Aunina, L., Deme, J., Lyons, M., Seiler, H., Zechmeister, H., Apostolova, I., Beierkuhnlein, C., Bischof, M., Biță-Nicolae, C., Brancaloni, L., Čušterevska, R., Dengler, J., Didukh, Y., Dítě, D., ... Hájek, M. (2023). Formalized classification of the class Montio-Cardaminetea in Europe: Towards a consistent typology of spring vegetation. *Preslia*, 95(3), 347–383
22. Tichý, L., Axmanová, I., Dengler, J., Guarino, R., Jansen, F., Midolo, G., Nobis, M. P., Van Meerbeek, K., Ačić, S., Attorre, F., Bergmeier, E., Biurrun, I., Bonari, G., Bruelheide, H., Campos, J. A., Čarni, A., Chiarucci, A., Čuk, M., Čušterevska, R., ... Chytrý, M. (2023). Ellenberg-type indicator values for European vascular plant species. *Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science*
23. Berisha, N., Čušterevska, R., Millaku, F., & Matevski, V. (2023). Blysmo compressi-Eriophoretum latifoliae ass. nova, a new association of the Caricion fuscae alliance from the Sharri Mountains. *Plant Sociology*, 60(1), 37–49
24. Stešević, D., Anđić, B., Čaković, D., Čušterevska, R., Markišić, H., Matevski, V., Milanović, Đ., Nazarov, M., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., & Šilc, U. (2023). The synecology of endemic relict species *Ramonda serbica* (Gesneriaceae). *Plant Biosystems - An International Journal Dealing with All Aspects of Plant Biology*, 157(4), 727–745
25. Leccese, L., Fanelli, G., Cambria, V.E., Massimi, M., Attorre, F., Alfò, M., Ačić, S., Bergmeier, E., Čarni, A., Čuk, M. and Čušterevska, R., 2024. Estimation of missing Ellenberg Indicator Values for tree species in South-eastern Europe: a comparison of methods. *Ecological indicators*, 160, p.111851.
26. Preislerová, Z., Marcenò, C., Loidi, J., Bonari, G., Borovyk, D., Gavilán, R. G., ..Čušterevska R... & Chytrý, M. (2024). Structural, ecological and biogeographical attributes of European vegetation alliances. *Applied Vegetation Science*, 27(1), e12766.
27. Midolo, G., Axmanová, I., Divíšek, J., Dřevojan, P., Lososová, Z., Večeřa, M... .Čušterevska, R., & Chytrý, M. (2024). Diversity and distribution of Raunkiaer's life forms in European vegetation. *Journal of Vegetation Science*, 35(1), e13229.
28. Leblanc, C., Bonnet, P., Servajean, M., Chytrý, M., Ačić, S., Argagnon, O., Bergamini, A., Biurrun, I., Bonari, G., Campos, J. A., Čarni, A., Čušterevska, R., De Sanctis, M., Dengler, J., Garbolino, E., Golub, V., Jandt, U., Jansen, F., Lebedeva, M., ... Joly, A. (2024). A deep-learning framework for enhancing habitat identification based on species composition. *Applied Vegetation Science*, 27(3).
29. Rosa, F., van Bodegom, P. M., Hellweg, S., Pfister, S., Biurrun, I., Boch, S., Chytrý, M., Čušterevska, R., Dalle Fratte, M., Damasceno, G., Garbolino, E., Lenoir, J., Ozinga, W. A., Penuelas, J., Sabatini, F. M., Schrod, F., Uogintas, D., Byun, C., Dolezal, J., ... Scherer, L. (2024). Land-use impacts on plant functional diversity throughout Europe. In *bioRxiv*.
30. Hähn, G., Damasceno, G., Davila, E., Aubin, I., Bauters, M., Bergmeier, E., Biurrun, I., Bjorkman, A., Bonari, G., Dukát, Z.B., Campos, J.A, Čarni, A., Chytrý, M., Čušterevska, R., ... Bruelheide, H., (2024). Global decoupling of functional and phylogenetic diversity in plant communities. *Nature Ecology & Evolution*, (in press).

СПИСОК НА ОБЈАВЕНИ ТРУДОВИ ВО СПИСАНИЈА СО МЕЃУНАРОДЕН УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

1. Berisha, N., Čušterevska, R., Millaku, F., Kostadinovski, M. & Matevski, V., (2020): Contribution to the knowledge on the flora of Mt. Luboten, Sharri Mts., Kosovo, Thaiszia - J. Bot., Košice, 30 (2): 115-160
2. Čušterevska, R., Kostadinovski, M., Matevski, V., (2020): *Rubus laciniatus* Willd. (Rosaceae), an introduced species new in the flora of the Republic of North Macedonia. *Macedonian Journal of Ecology and Environment* Vol. 22, Issue 2pp. 101-105 Skopje
3. Cvetanoska, S., Čušterevska, R., Kostadinovski, M., Cvetkoska, C., Stojkoska, A., & Matevski, V. (2021). First confirmation of the presence of the species *Polygonum arenarium* Waldst. & Kit. (Polygonaceae) in the flora of the Republic of North Macedonia. *Macedonian Journal of Ecology and Environment*, 23(2), 115–118.

4. Peterka, T., Plesková, Z., Kalníková, V., Palpurina S., & Čušterevska, R., 2021. Remarks on spring vegetation (the Montio-Cardaminetia class) in the Republic of North Macedonia, Bryonora_67_2021
5. Chytrý, Milan, Tichý, Lubomír, Hennekens, Stephan M., Knollová, Ilona, Janssen, John A. M., Rodwell, John S., Peterka, Tomáš, Marcenò, Corrado, Landucci, Flavia, Danihelka, Jiří, Hájek, Michal, Dengler, Jürgen, Novák, Pavel, Zúkal, Dominik, Jiménez-Alfaro, Borja, Mucina, Ladislav, Abdulhak, Sylvain, Abramova, Larisa, Ačić, Svetlana, ... Schaminée, Joop H. J. (2021). EUNIS-ESy: Expert system for automatic classification of European vegetation plots to EUNIS habitats (v2021-06-01) [Data set]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4812736>
6. Hristovski, S., Čušterevska, R., Trenčeva, M. (2022). *Traunsteinera globosa* (L.) Rchb. (Orchidaceae), a new species for the flora of the Republic of North Macedonia. *Acta Musei Macedonici Scientiarum Naturalium*, 2022, Vol. 25, pp: 79-82
7. Matevski, V., Kostadinovski, M., Čušterevska, R., Matevska, O., Cvetanoska, S., Cvetkoska, C., Ivanova, A., 2022. New data on the distribution of rare plant species in the flora of the Republic of N Macedonia. *Contributions, Section of Natural, Mathematical and Biotechnical Sciences, MASA*, No 40
8. Teofilovski, A. & Čušterevska, R. (2022). Two new alien species of Boraginaceae in the flora of North Macedonia. *Macedonian Journal of Ecology and Environment*, 24(2), 59–63
9. Rodríguez-González, P. M., Abraham, E., Aguiar, F., Andreoli, A., Baležentienė, L., Berisha, N., Bernez, I., Bruen, M., Bruno, D., Camporeale, C., Čarni, A., Chilikova-Lubomirova, M., Corenblit, D., Čušterevska, R., Doody, T., England, J., Evette, A., Francis, R., Garófano-Gómez, V., ... Dufour, S. (2022). Bringing the margin to the focus: 10 challenges for riparian vegetation science and management. *WIREs. Water*, 9(5)
10. Cvetanoska, S., Čušterevska, R., Cvetkoska, C., Ivanova, A., Kostadinovski, M., Matevski, V., & Stojkoska, A. (2023). First IUCN National Assessment for *Thymus oehmianus* Ronniger & Soška (*Lamiaceae*) and *Viola kosaninii* (Degen) Hayek (*Violaceae*) in the Republic of North Macedonia. *Macedonian Journal of Ecology and Environment*, 25(1), 5–10.
11. Matevski, V., Kostadinovski, M., Čušterevska, R., Matevska, O., Cvetanoska, S., Cvetkoska, C., & Ivanova, A. (2023). New data on the distribution of rare plant species in the flora of the republic of n Macedonia. *Contributions, Sec. Nat. Math. Biotech. Sci., MASA*, 42–43(1–2), 5–15. Retrieved November 26, 2023, from http://manu.edu.mk/contributions/NMBSci/vol42_43_1_2p1.html
12. Vladimirov, V., Aybeke, M., Matevski, V., Čušterevska, R., Tan, K., Asenov, A., ... & Marianthi, K. (2023). New floristic records in the Balkans: 52. *Phytologia Balcanica*, 29(3).
13. Chobanova, M., Avukatov, V., Atanasovska, K., Melovska, N., Brajanoska, R., Shushlevska, M., Jovanovska, D., Trpeski, V., Jordanov, S., Gicevski, B., Sterijovski, B., Nikolov, L., Veleviski, M., Velkovski, N., Petrovski, S., Najdovski, B., Slavevska-Stamenkovikj, V., Stavrikj, V., Gjorgjevski, S., ... Hristovski, S. (2024). Mapping and national assessment of ecosystems and their condition in North Macedonia. *Macedonian Journal of Ecology and Environment*, 26(1), 83–116. <https://www.mjee.org.mk/index.php/mjee/article/view/248>
14. Lazarević, M., et al., 2024, The ConservePlants Database on conservation actions on threatened plant species in Europe, <https://conserveplantsdata.bio.bg.ac.rs/>

ТРУДОВИ ПРЕЗЕНТИРАНИ НА НАУЧНИ СОБИРИ

УЧНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА:

1. Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Ačić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Čušterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, 64th International Association for Vegetation Science (IAVS), Book of Abstracts, 157 (oral presentation) Madrid (Spain)
2. Stešević, D., Magnes, M., Anđić, B., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., Nazarov, M., Čušterevska, R., Matevski, V., Milanović, Đ., Markišić, H., Šilc, U. & Caković, D., 2022, Preliminary results of the study on diversity of mesoxerophilous *Ramonda serbica* plant communities, 2nd International Conference on Botany and Mycology, Sofia 19–20 September 2022, Sofia, Bulgaria

3. Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Aćić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Čušterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, Calcareous perennial dry grasslands and scrub of Southern Europe: syntaxonomical delimitation, 17th Eurasian Grassland Conference-Grassland dynamics and conservation in a changing world, Book of Abstracts, 83-84 (oral presentation) Tolosa (Spain)
4. Čušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Mandžukovski, D., 2022, Priority habitats on the territory of the Republic of North Macedonia, 14th Symposium on the flora of southeastern Serbia and neighboring regions, 26-29 June 2022, Kladovo (Serbia)
5. Cvetkoska C., Čušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetanoska S. & Ivanova A., 2022, Phytocenological research of the vegetation of the lowland meadows in Debrca Region, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 162, Ohrid (Macedonia).
6. Matevski V., Kostadinovski M., Čušterevska R., Matevska O., Cvetanoska S., Cvetkoska C. & Ivanova A., 2022, New data for the 10 rare plant species of the flora of the Republic of North Macedonia, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 48, Ohrid (Macedonia).
7. Ivanova, A., Frajman, B., Matevski, V., Čušterevska, R., Stojchevska, C., Cvetanoska V. S., 2024. Contribution to the distribution and phylogeny of *Euphorbia glareosa* Pall. ex M. Bieb. in the Balkan Peninsula. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).
8. Cvetanoska, V. S., Čušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Stojchevska, C., Ivanova, A., 2024. First data for the pioneer vegetation of the class Sedo-Scleranthetea Br.-Bl. 1955 in the Republic of North Macedonia. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).
9. Hájková, P., Hájek, M., Lazarević, P., Pérez-Haase, A., Jiménez-Alfaro, B., Apostolova, I., Sopotlieva, D., Goia, I., Shuka, L., Praleskouskaya, S., Dítě, D., Chobanova, M., Hristovski, S., Čušterevska, R., Tomaselli, M., Bergmeier, E., 2023, What do we know about the vegetation of South-European alpine fens with high endemism?. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 159-160 Rome (Italy)
10. Šibík, J., Žemlová, S., Illa Bachs, E., Virtanen, R., Šibíková, M., & Čušterevska, R., 2023, Snowbed vegetation of Europe, 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 175 Rome (Italy)
11. Francesca, R., Čušterevska, R et al....2024, Modelling impacts of land use on functional diversity in Europe, 3rd World Biodiversity Forum, Book of Abstracts, 175 Davos (Switzerland)
12. Těšitel, J., Chytrý, K., Axmanová, I., Čušterevska R, et al. 2024, Parasitic plants in Europe: are they associated with high community diversity? International Biogeography Conference Book of Abstracts, Prague (Czech Republic)
13. Čuk, M., Čarni, A., Borovyk, D., Chytrý, K., Iakushenko, D., Botta-Dukát, Z., Csecserits, A., Čušterevska, R et al., 2024 Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation 66th IAVS Symposium, Book of Abstracts, Funchal, Madeira Island, Portugal.
14. Čuk, M., Čarni, A., Borovyk, D., Chytrý, K., Iakushenko, D., Botta-Dukát, Z., Csecserits, A., Čušterevska, R et al., 2024 Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation 40th EADSVE Meeting, Book of Abstracts, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina.

ПОСТЕР-ПРЕЗЕНТАЦИИ:

15. Wagner, V., Chytrý, M., Večeřa, M., Jiménez-Alfaro, B., Pergl, J., Hennekens, S., Biurrun, I., Knollová, I., Berg, C., Vassilev, K., Rodwell, J. S., Škvorc, Ž., Jandt, U., Ewald, J., Jansen, F., Tsiripidis, I., Botta-Dukát, Z., Casella, L., Attorre, F., Rašomavičius, V., Čušterevska, R., ... Pyšek, P. 2020 Patterns and drivers of alien plant invasions in European woodlands. Ecological Society of America Meeting in Salt Lake City (USA).
16. Mandžukovski, D., Čarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Čušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K.,

- Milanović, Đ., Kavgači, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 37, Bratislava (Slovakia).
17. Ćušterevska, R., Mandžukovski, D., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Riparian habitats in macedonian forests. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 49, Bratislava (Slovakia).
 18. Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Plant assessment process for the national Red List according to the IUCN methodology in North Macedonia. 39th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 13, Dubrovnik (Croatia).
 19. Berisha, N., Ćušterevska R., Millaku, F., Matevski, V. 2022, The Blyssmo-Eriophoretum latifoliae association nova prov. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 30, Dubrovnik (Croatia).
 20. Mandžukovski, D., Čarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Ćušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K., Milanović, Đ., Kavgači, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 39th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 19-20, Dubrovnik (Croatia).
 21. Trendafilov, B., Mandžukovski, D., Teofilovski, A., Minchev, I., Ćušterevska, R. 2022. Accuracy assesment of supervised classification employing the MLC and RF algorithms on Sentinel2 image for the preparation of a vegetation map in the eastern part of the Republic of North Macedonia, 75 years Hans Em Faculty of Forest Sciences, Landscape Architecture and Environmental Engineering– International Scientific Conference. Book of Abstracts 20, Skopje (North Macedonia).
 22. Stešević, D., Magnes, M., Anđić, B., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., Nazarov, M., Ćušterevska, R., Matevski, V., Milanović, Đ., Markišić, H., Šilc, U. & Caković, D. 2022 Preliminary results of the study on diversity of mesoxerophilous Ramonda serbica plant communities, 2nd International Conference on Botany and Mycology, 2022, Sofia, Bulgaria.
 23. Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Ačić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Ćušterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, Calcareous perennial dry grasslands and scrub of Southern Europe: syntaxonomical delimitation, 17th Eurasian Grassland Conference-Grassland dynamics and conservation in a changing world, Book of Abstracts, 83-84 Tolosa (Spain).
 24. Cvetanoska S., Ćušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetkoska C. & Ivanova A., Contribution to the researches of the chasmophytic vegetation in the surroundings of Skopje (gorge of the Treska River), 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 166, Ohrid (Macedonia).
 25. Stojkoska A., Ćušterevska R., Kostadinovski M., Cvetkoska C., Cvetanoska S. & Matevski V., 2022, Plant species from the IUCN Red List in the Struga swamp, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 85, Ohrid (Macedonia).
 26. Gegoska L., Ćušterevska R., Cvetkoska C., Cvetanoska S., Ivanova A., Varelova A., Frcovski E. & Minev A., Conservation of endemic plant species of Allchar, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 189, Ohrid (Macedonia).
 27. Ćušterevska, R., Čarni, A., Matevski, V. & Kostadinovski, M. 2022, Classification of calcereous grasslands in the submediterranean areas in the southern part of Balkan Peninsula, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 168, Ohrid (Macedonia).

28. Berisha, N., Čušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., 2022, The association: *Rubro-Rhododendretum ferrugineae* ass. nova prov, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 178, Ohrid (Macedonia).
29. Berisha, N., Čušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., Čarni, A., 2023, Phytosociological analysis of the *Elyno-Seslerietea* from Sharri Mts., Kosovo. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 104-105 Rome (Italy).
30. Hájková, P., Hájek, M., Lazarević, P., Pérez-Haase, A., Jiménez-Alfaro, B., Apostolova, I., Sopotlieva, D., Goia, I., Shuka, L., Praleskouskaya, S., Dítě, D., Chobanova, M., Hristovski, S., Čušterevska, R., Tomaselli, M., Bergmeier, E., 2023, What do we know about the vegetation of South-European alpine fens with high endemism?. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 159-160 Rome (Italy).
31. Šibík, J., Žemlová, S., Illa Bachs, E., Virtanen, R., Šibíková, M., & Čušterevska, R., 2023, Snowbed vegetation of Europe, 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 175 Rome (Italy).
32. Francesca, R., et al....2024, Modelling impacts of land use on functional diversity in Europe, 3rd World Biodiversity Forum Book of Abstracts, Davos (Switzerland).
33. Čušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetanoska, V. S., Ivanova, A., Stojchevska, C., 2024. Additions to the class *Mulgedio-Aconitetea* Hadač et Klika in Klika et Hadač 1944 of the Republic of North Macedonia. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).

УЧЕСТВО ВО НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКИ ПРОЕКТИ

Проф. д-р Рената Ќуштеревска во изминатиот период беше активно вклучена во повеќе национални и меѓународни научноистражувачки проекти, како и стручни апликативни проекти кои се однесуваат на планови за управување со заштитени подрачја, валоризација и заштита на биолошката разновидност.

НАЦИОНАЛНИ ПРОЕКТИ:

1. „Студија за прецизно утврдување на граници, хидрологија и валоризација на живеалиштата на Моноспитовско Блато“ 2019/2020
2. “Enhancing Dojran Lake Unique Biodiversity through Engagement of all Stakeholders and Implementation of Ecosystem-Based Approaches” Critical ecosystem partnership fund”, 2019/2020
3. „Изработка на карти на шумска вегетација за три пилот региони кои поддржуваат растителни заедници со ретки и загрозени видови“, 2019-2021
4. „Зажакнување на уникатниот биодиверзитет во Дојранското Езеро преку ангажирање на сите заинтересирани страни и имплементација на пристапот заснован на екосистем“, Критички фонд за партнерство во екосистемот, 2019-2020
5. „Зачувување на некои ендемични растенија од Националниот парк Галичица, Северна Македонија“, 2020-2021
6. „Зачувување на некои ограничени ендемични растенија од НП Галичица (македонски дел)“, 2020-2021
7. „Проценка и зачувување на ендемични и загрозени растителни видови во Националниот парк Пелистер“, 2020-2021
8. Програма за зачувување на природата во Македонија, фаза 2- „Подобрување на статусот на природните вредности во регионот на Брегалница“, 2020-2021
9. „Зачувување на Белчишко Блато со ангажирање на општина Дебрца и локалните чинители“, 2020-2021
10. „Урбани градини како потенцијал за зголемување на зеленилото во скопската бетонска џунгла“, 2021-2023
11. „Конзервација на некои ендемични растенија во Република Северна Македонија“, 2021-2022

12. „Заштита на стеноендемичниот вид *Thymus oehmianus* и субендемитот *Viola kosaninii* од флората на Република С. Македонија“, 2021-2022
13. „Заштита на ендемични растенија од локалитетот Алшар“, 2021-2022
14. „Северна Македонија: Мапирање на биодиверзитетот и природните живеалишта за автопатот ТЕН-Т Скопје-Косово граница А4“, 2021-2022
15. „Програма за градење капацитети за биолошка разновидност: промовирање на добри меѓународни практики во Македонија. Потпроект: Каталог на типови на живеалишта од значење на ЕУ во Северна Македонија“, 2020
16. „Чебрен – истражувања за биолошка разновидност“, 2021-2022
17. „Воспоставување на мониторинг на неколку приоритетни и важни живеалишта и растителни видови во НП Галичица“, 2022-2023
18. „Северна Македонија: мапирање на биодиверзитет и хабитати“, 2022-2023
19. „Повторно поврзување на реките во Северна Македонија – развој на методологија и идентификација на приоритетни каскади за отстранување“, 2023
20. „Студијата за ревалоризација на НП „Маврово“, 2023
21. „Подобрување на капацитети за НАТУРА 2000 и CITES“, 2022-2023
22. „Ревизија и дополна на правилник за листите на строго заштитени и заштитени дивни видови на растенија, габи и животни и изработка на листа на инвазивни видови“, 2023-2024

МЕЃУНАРОДНИ И БИЛАТЕРАЛНИ ПРОЕКТИ:

1. COST Action CA16208 “Knowledge conversion for enhancing management of European riparian ecosystems and services”, 2017-2021
2. COST Action CA17122 “Increasing understanding of alien species through citizen science (alien-csi)” 2018-2022
3. COST Action CA18201 “An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st century (conserveplants) 2019-2023
4. COST Action CA18134 “Genomic Biodiversity Knowledge for Resilient Ecosystems (G-BIKE)” 2019 — 31. 12. 2023
5. COST Action CA21138 / “Joint effects of CLimate Extremes and Atmospheric deposition on European FORESTs (CLEANFOREST)” 2022—2026
6. COST Action CA22144, “Sustainable use of salt-affected lands (SUSTAIN)” 2023—2027
7. COST Action CA23121, “Genetic Nature Observation and Action (GENOA)” 2022—2026
8. „Диверзификација на полиплоидна *Euphorbia* во јужните и источните делови на Балканскиот Полуостров“, 2024-2025
9. „Мапирање и проценка на типовите на живеалишта на ЕУ според Директивата на ЕУ за живеалишта во Западен Балкан“, 2024

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на доставената документација, како и познавањето на кандидатката, може да се заклучи дека д-р Рената Ќуштеревска, со целокупната нејзина досегашна ангажираност во наставната и научната дејност, покажува континуиран напредок. Нејзината голема трудољубивост, совесност, професионалност, посветеност и одговорност кон работата, како и принципиелниот и коректен однос кон студентите и вработените, претставуваат нејзин препознатлив начин на работење и однесување.

Научноистражувачката активност на кандидатката постојано се интензивира, што може да се согледа од бројот на објавените трудови, како и од учеството во бројни научноистражувачки и апликативни проекти. Таа има воспоставена голема меѓународна соработка и претставува дел од поширок европски тим кој дава многу значаен придонес во интегрирање на фитоценолошките податоци во една заедничка европска база на податоци. Објавените трудови и презентираниите соопштенија на голем број домашни и меѓународни собири, кои се од областа на вегетацијата на брдските и планинските пасишта, како и од флористиката, укажуваат дека д-р Рената Ќуштеревска се развила во солиден наставно-научен работник во наведените ботанички дисциплини – фитоценологијата и флористиката.

Д-р Рената Ќуштеревска, со нејзината голема посветеност во раководењето со Ботаничката градина и Институтот за биологија, дава голем придонес во унапредување на дејноста на овие институции, како и на Факултетот во целина, така што е видлив напредокот на тој план, кој е резултат на нејзиното досегашно несебично ангажирање.

Д-р Рената Ќуштеревска ги исполнува општите и посебните услови за избор во наставно-научно звање – редовен професор, наведени во Образецот 1 и 2.

Ценејќи ја целокупната досегашна активност на кандидатката, Рецензентската комисија му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет, д-р Рената Ќуштеревска да биде избрана во звањето редовен професор од наставно-научните области: ботаника и фитогеографија со фитоценологија на Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

КОМИСИЈА

**Академик Владо Матевски, редовен професор,
ПМФ – Скопје, с.р.**

**Д-р Митко Костадиновски, редовен професор,
ПМФ – Скопје, с.р.**

**Д-р Славчо Христовски, редовен професор,
ПМФ – Скопје, с.р.**

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Рената Драги Куштеревска

(име, татково име и презиме)

Институција: Институт за биологија, Природно-математички факултет – Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: ботаника (Фраскати: 10202), екологија и животна средина (Фраскати: 10205) и биогеографија (Фраскати: 10206)

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР/НАУЧНО ЗВАЊЕ –
ВИШ НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од прв и втор циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,88 Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,90 Просечниот успех изнесува <u>9,39</u> за интегрираните студии.	да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: ботаника (Фраскати: 10202), екологија и животна средина (Фраскати: друго 10205) и биогеографија (Фраскати: друго 10206), поле биологија (Фраскати: Биологија 102), подрачје: природно-математички науки (Фраскати: 1).	да
3	Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование ТРУД 1 1. Назив на научното списание: Nature Ecology & Evolution IF 15.46 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science, Scopus, PubMed, SpringerLinkt 3. Наслов на трудот: Root traits explain plant species distributions along climatic gradients yet challenge the nature of ecological trade-offs. 4. Година на објава: 2021 ТРУД 2 1. Назив на научното списание: Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, IF 12.779	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, Web of Science, Journal Citation Reports (JCR), б SCImago Journal Rank (SJR). 3. Наслов на трудот: Dimensions of invasiveness: Links between local abundance, geographic range size, and habitat breadth in Europe's alien and native floras 4. Година на објава: 2021 ТРУД 3 1. Назив на научното списание: Global Ecology and Biogeography IF 6.909 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus 3. Наслов на трудот: Post-glacial determinants of regional species pools in alpine grasslands 4. Година на објава: 2021 ТРУД 4 1. Назив на научното списание: Global Ecology and Biogeography IF 6.909 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus 3. Наслов на трудот: sPlotOpen 354 – An environmentally-balanced, open-access, global dataset of vegetation plots 4. Година на објава: 2021 ТРУД 5 1. Назив на научното списание: Journal of Vegetation Science IF 3.389 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science, Scopus. 3. Наслов на трудот: Different sets of traits explain abundance and distribution patterns of European plants at different spatial scales 4. Година на објава: 2021	
4	Претходен избор во наставно-научно звање – доцент, 15 април 2015 година, број на Билтен 1098	да
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	да

* За лицата кои имаат заснован работен однос на Универзитетот или на некој од универзитетите во Република Македонија во моментот на стапување во сила на Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр. 82/2018), нема да се применуваат одредбите од Законот кои се однесуваат на просекот, односно дека лицата треба да имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно да имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус. Во овој случај, полето под реден број 1 не се пополнува.

** За кандидатот/ите кој има повеќе од 5 (пет) научни труда во референтна научна публикација, рецензентската комисија ќе ги наведе, ќе ги оцени и ќе ги вреднува научните трудови во Образец 2.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Рената Драги Куштеревска

(име, татково име и презиме)

Институција: Природно-математички факултет

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: ботаника (Фраскати: 10202), екологија и животна средина (Фраскати: 10205) и

биогеографија (Фраскати: 10206)

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување настава од прв циклус студии	
	Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока, 3+2, летен семестар, 2019/2020) (3*15*0.04)	1.8
	Фитоценологија со вегетација (еколошка насока, 3+3, летен семестар, 2019/2020) (3*15*0.04)	1.8
	Биогеографија (еколошка насока, 2+2, летен семестар, 2019/2020) (2*15*0.04)	1.2
	Биодиверзитет (еколошка насока, 3+2, зимски семестар, 2019/2020) (3*15*0.04)	1.8
	Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока, 3+2, летен семестар, 2020/2021) (3*15*0.04)	1.8
	Фитоценологија со вегетација (еколошка насока, 3+3, летен семестар, 2020/2021) (3*15*0.04)	1.8
	Биогеографија (еколошка насока, 2+2, летен семестар, 2020/2021) (2*15*0.04)	1.2
	Биодиверзитет (еколошка насока, 3+2, зимски семестар, 2020/2021) (3*15*0.04)	1.8
	Анатомија и морфологија на растенија (наставна насока, 3+3, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.04)	1.8
	Ботаника (еколошка насока, 3+4, зимски семестар, 2021/2022) (3*15*0.04)	1.8
	Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока, 3+2, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.04)	1.8
	Фитоценологија со вегетација (еколошка насока, 3+3, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.04)	1.8
	Биогеографија (еколошка насока, 2+2, летен семестар, 2021/2022) (2*15*0.04)	1.2
	Биодиверзитет (еколошка насока, 3+2, зимски семестар, 2021/2022) (3*15*0.04)	1.8
	Проучување и заштита на биолошката разновидност 1 (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2021/2022) (4*15*0.04)	2.4

	Анатомија и морфологија на растенија (наставна насока, 3+3, летен семестар, 2022/2023) (3*15*0.04)	1.8
	Ботаника (еколошка насока, 4+4, зимски семестар, 2022/2023) (4*15*0.04)	2.4
	Ботаника (нутриционизам, 2+2, летен семестар, 2022/2023) (2*15*0.04)	1.2
	Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока, 3+2, летен семестар, 2022/2023) (3*15*0.04)	1.8
	Фитоценологија со вегетација (еколошка насока, 3+3, летен семестар, 2022/2023) (3*15*0.04)	1.8
	Биогеографија (еколошка насока, 2+2, летен семестар, 2022/2023) (2*15*0.04)	1.2
	Биодиверзитет (еколошка насока, 3+2, зимски семестар, 2022/2023) (3*15*0.04)	1.8
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2, летен семестар, 2022/2023) (2*15*0.04)	1.2
	Проучување на биолошката разновидност 1 (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023) (4*15*0.04)	2.4
	Проучување на биолошката разновидност 2 (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023) (4*15*0.04)	2.4
	Анатомија и морфологија на растенија (наставна насока, 3+3, летен семестар, 2023/2024) (3*15*0.04)	1.8
	Ботаника (еколошка насока, 4+4, зимски семестар, 2023/2024) (4*15*0.04)	2.4
	Ботаника (нутриционизам, 2+2, летен семестар, 2023/2024) (2*15*0.04)	1.2
	Фитогеографија со фитоценологија (наставна насока, 3+2, летен семестар, 2023/2024) (3*15*0.04)	1.8
	Фитоценологија со вегетација (еколошка насока, 3+3, летен семестар, 2023/2024) (3*15*0.04)	1.8
	Биогеографија (еколошка насока, 2+2, летен семестар, 2023/2024) (2*15*0.04)	1.2
	Биодиверзитет (еколошка насока, 3+2, зимски семестар, 2023/2024) (3*15*0.04)	1.8
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2, летен семестар, 2023/2024) (2*15*0.04)	1.2
	Проучување на биолошката разновидност 1 (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024) (4*15*0.04)	2.4
	Проучување на биолошката разновидност 2 (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024) (4*15*0.04)	2.4
2.	Одржување на настава од втор циклус студии	

	Компјутерска анализа на вегетациски податоци (биосистематика, 3+3, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.05)	2.25
	Одбрани поглавја од биогеографија (биосистематика, 3+3, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.05)	2.25
	Веgetација на Македонија (3+3) (биосистематика, 3+3, летен семестар, 2021/2022) (3*15*0.05)	2.25
3.	Одржување на настава од трет циклус студии	
	Примена на софтверски пакети во фитоценологијата, модул таксономија, 2018/2019	1.8
4.	Одржување на вежби (нумерички, лабораториски и изработка на семинарски труд)	
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2, зимски семестар, 2022/2023)	2.7
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2, зимски семестар, 2023/2024)	2.7
5.	Настава во школи и работилници – учесник	
	Работилница: „Нацрт Нов закон за CITES и подзаконски акти (кои се усогласени со регулативата на ЕУ CITES)“, хотел „Арка“, Скопје, 13.11.2023	1
	Тренинг-програма „Модул 10 ‘Биогеографски семинари’, од проектот: Подобрување на капацитетите за Натура 2000 и Цитес“, хотел „Александар палас“, Скопје, 13.11.2023	1
	Тренинг-програма „Модул за Натура 2000, ‘Делинеација и дизајн на Натура 2000 подрачја’, од проектот: Подобрување на капацитетите за Натура 2000 и Цитес хотел Мериот, Скопје, јули 2024	1
	„Јавна дискусија за референтни листи за Натура 2000 година“ Природо-научен музеј, Скопје, 24.1.2023	1
	Работилница за Воспоставување на Натура 2000 мрежата во Северна Македонија, во рамките на проектот финансиран од ЕУ: „Подобрување на капацитетите за Натура 2000 и CITES“, 6 – 7.3.2023, хотел „Романтик“, Велес	1
	“CANTARE EST” use of plants in traditional medicine and exchange of traditions between students from Italy and North Macedonia, 21.2.2020 – 17.2.2020, Рим, Италија	1
	“IUCN Red List Assessor for Threatened Plants”, 29.3.2022 – 1.4.2022, Подгорица, Црна Гора	1
	“Genetic Monitoring Training School”, 5.7.2022 – 8.7.2022, Каунас, Литванија	1
	Втор состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century”, 5 – 7.2.2020, Прухонице, Чешка	1
	Годишен состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA16208 - Knowledge conversion for enhancing management of European riparian ecosystems and services”, 12 – 13.2.2020, Солун, Грција	1
	Годишен состанок, фитоценолошки пристап за COST-акцијата “COST Action: CA16208 - Knowledge conversion for enhancing management of European riparian ecosystems and services”, 13 – 14.9.2021, Анталија, Турција	1

	Четврток состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century”, 14-15.10.2021, Болоња, Италија	1
	Финална конференција COST-акцијата “COST Action: CA16208 - Knowledge conversion for enhancing management of European riparian ecosystems and services”, 6 – 7.4.2022, Братислава, Словачка	1
	Четврток состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA18134 - Знаење за геномската биолошка разновидност за отпорни екосистеми”, 11 – 13.4.2022, Прага, Чешка	1
	Годишен состанок на менаџерскиот комитет за COST акцијата “COST Action: CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century”, 13 – 16.9.2022, Малта	1
	Иницијален состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “CA21138 Заеднички ефекти од климатските екстреми и атмосферското таложење на европските шуми (CLEANFOREST)”, 28.10.2022, Брисел, Белгија	1
	Прв состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “CA21138 Заеднички ефекти од климатските екстреми и атмосферското таложење на европските шуми (CLEANFOREST)”, 22 – 25.5.2023, Солун, Грција	1
	Завршен состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA18134 - Знаење за геномската биолошка разновидност за отпорни екосистеми”, 27 – 29.6.2023, Тренто, Италија	1
	Годишен состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “COST Action: CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century”, 28 – 31.8.2023, Коимбра, Португалија	1
	Иницијален состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “CA22144 - Sustainable use of salt-affected lands (SUSTAIN))”, 3.10.2023, Брисел, Белгија	1
	Тренинг-програма „Насоки за меѓународни најдобри практики за зачувување на видовите”, 13 – 15.12.2023, Прага, Чешка	1
	Завршна конференција на ConservePlants и состанок на Основната група за COST-акцијата “COST Action: CA18201 - An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21st Century”, 12 – 13.2.2024, Изола, Словенија	1
	Прв состанок на менаџерскиот комитет за COST-акцијата “CA22144 - Sustainable use of salt-affected lands (SUSTAIN))”, 3.10.2023, Валенсија, Шпанија	1
	Работилница за дефинирање на зони во рамки на „Студија за ре (валоризација) на НП Маврово, 2.2.2024, Маврово	1
	Обука за апликација на ГИС-технологија во рамки на проектот: „Проценка и конзервација на загрозени и ендемски растителни видови во националниот парк Пелистер”, 18.2.2022, ФЗНХ, Скопје	1
	Обука за мониторинг и конзервација на загрозени, ретки и ендемски видови во рамки на проектот: “Проценка и конзервација на загрозени и ендемски растителни видови во националниот парк Пелистер”, 29.21.2021, НП Пелистер	1
	Четвртата работилница за Граѓанска наука во НП Галичица, за регистрирање на некој од зададените Натура 2000 видови, 10.6.2023, НП Галичица	1
	Презентирање на дигиталната платформа за Водната книга (регистарот на податоци на МЖСПП за управување со водите) и Методологијата за мониторинг на површински водни тела (подзаконскиот акт), изработени за поддршка на МЖСПП во рамките на кампањата „Разбистри сè“, 22.3.2022., хотелот „Александар палас“	1
6.	Одржување на теренска настава	

	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2020/2021), повеќедневна теренска настава, јули 2021, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2020/2021), повеќедневна теренска настава, јули 2021, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2021/2022), еднодневна теренска настава, јуни 2022, Козјак, Скопје	0.32
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2021/2022), еднодневна теренска настава, јуни 2022, Козјак, Скопје	0.32
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2021/2022), повеќедневна теренска настава, јули 2022, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2021/2022), повеќедневна теренска настава, јули 2022, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023), еднодневна теренска настава, јуни 2023, Ацина Река, Кораб и Шар Планина	0.32
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023), еднодневна теренска настава, јуни 2023, Ацина Река, Кораб и Шар Планина	0.32
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023), повеќедневна теренска настава, јули 2022, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2022/2023), повеќедневна теренска настава, јули 2022, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024), еднодневна теренска настава, јуни 2024, Алшар, Кавадарци	0.32
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024), еднодневна теренска настава, јуни 2024, Алшар Кавадарци	0.32
	Кормофита (наставна насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024), повеќедневна теренска настава, јули 2024, Крани, Преспанско Езеро	1.2
	Кормофита (еколошка насока, 4+6, летен семестар, 2023/2024), повеќедневна теренска настава, јули 2024, Крани, Преспанско Езеро	1.2
7.	Подготовка на нов предмет - предавања	
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2)	1
	Ботаника (нутриционизам, 2+2)	1
	Ботаника (екологија и животна средина, 4+4)	1
	Анатомија и морфологија на растенија (биологија, наставна насока, 3+3)	1
	Компјутерска анализа на вегетациски податоци (втор циклус)	1
	Одбрани поглавја од биогеографија (втор циклус)	1
8.	Подготовка на нов предмет – вежби	
	Лековити, ароматични и зачински растенија (нутриционизам, 2+2)	0.5
	Ботаника (нутриционизам, 2+2)	0.5
	Ботаника (екологија и животна средина, 4+4)	0.5
9.	Консултации со студенти	

	Консултации со студенти од насоките по горенаведените предмети од академските учебни: 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024 година (170*0.002)	0.34
10.	Член на комисија за оцена и одбрана на дипломска работа	1
	- Антонио Ќосески – „Флористички преглед во околината на селата Мислодежда и Присовјани (Малесија, Струга)“ – 2020; - Санија Јонүзоска – „Флористички преглед помеѓу околината на селата Горно Косоврасти и Долно Косоврасти“ – 2020; - Елена Дуковска – „Видови отровни макромицети во Република Македонија, со посебен осврт на <i>Amanita phalloides</i>“ – 2022; - Ангела Ангеловска – „Физичко-хемиски карактеристики на подземните води во високопланинските тресетишта на Осоговските Планини“ – 2023; - Драгана Пеликудовска – „Влијанието на земјоделските активности врз хемискиот состав на почвите од влажните ливади во Преспа“ – 2023; - Ана Варелова – „Прилог кон познавањата кон птеридофитната флора на планината Кожуф“ – 2023; - Меги Дочовска – „Ефекти на ѓубрењето, косењето и палењето на влажните ливади во Преспа врз минералниот состав на почвените води“ – 2023; - Николета Георгиевска – „Методолошки пристап и резултати и мерењата на нивото на подземни води во планински тресетишта“ – 2023; - Зехра Ајдин – „Флористички состав и биомаса на Осоговските и Малешевски Планини“ – 2023; - Ангела Ѓоргиевска – „Физичко-хемиски параметри на подземните води во високопланинските тресетишта на Шар Планина“ – 2024.	1
11.	Член на комисија за оцена и одбрана на магистерски труд	
	-Марија Тренчева – „Основни еколошки карактеристики на високопланинските тресетишта на Шар Планина“ – 2021	0.3
	-Цветанка Цветкоска – Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на низинските ливади во Дебрца“ – 2022	0.3
	-Сара Вурмеска Цветаноска – „Синтаксономски истражувања на тревестата вегетација во Споменикот на природата „Маркови Кули“ – 2024	0.3
12.	Член на комисија за оцена и одбрана на докторски труд	
	-Наим Бериша – „Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на високопланинските пасишта на Шар Планина – Љуботен (Косово) – 2022	0.7
13.	Интерна скрипта од предавања (коавтор – за предметите)	
	Ботаника (нутриционизам, 2+2, летен семестар)	4
	Ботаника (екологија и животна средина, 4+4, зимски семестар)	4
	Анатомија и морфологија на растенија (биологија, наставна насока, 3+3, летен семестар)	4
	Вкупно	138.71

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Ментор на магистерски труд	
	-Цветанка Цветкоска – Фитоценолошки истражувања на вегетацијата на низинските ливади во Дебрца“ – 2022	2

	-Сара Вурмеска Цветаноска – „Синтаксономски истражувања на тревестата вегетација во Споменикот на природата „Маркови Кули“ – 2024	2
	-Ангелина Стојковска - "Преглед на флората и нејзините фитогеографски карактеристики во областа Дебарца во РС Македонија"	2
2.	Раководител на национален научен/образовен проект	
	"Education of children for the importance of plants and their role in the environment" – Француска амбасада ПМФ и МБД 2019/2020	6
3.	Раководител на меѓународен научен/образовен проект	
	"CANTIERE E.S.T. (Herbalist and exchange of traditions) - an intercultural citizenship workshop between Rome and Skopje, presented by Rome capital - professional training and work direction, and the promotion of future joint initiatives" 2019/2020	9
	„Ревизија на Euphorbia за Северна Македонија со акцент на дистрибуцијата и еколошката дивергенција помеѓу различните цитотипови на <i>E. glareosa</i> “ – 2022-2023	9
4.	Учесник на национален научен/образовен проект	
	„Студија за прецизно утврдување на граници, хидрологија и валоризација на живеалиштата на Моноспитовско Блато“, 2019/2020	3
	"Enhancing Dojran Lake Unique Biodiversity through Engagement of all Stakeholders and Implementation of Ecosystem-Based Approaches" Critical ecosystem partnership fund", 2019/2020	3
	„Изработка на карти на шумска вегетација за три пилот региони кои поддржуваат растителни заедници со ретки и загрозуени видови“, 2019 – 2021	3
	„Зајакнување на уникатниот биодиверзитет во Дојранското Езеро преку ангажирање на сите заинтересирани страни и имплементација на пристапот заснован на екосистем“ Критички фонд за партнерство во екосистемот, 2019 – 2020	3
	„Зачувување на некои ендемични растенија од Националниот парк Галичица, Северна Македонија“, 2020 – 2021	3
	„Зачувување на некои ограничени ендемични растенија од НП Галичица (македонски дел)“, 2020 – 2021	3
	„Проценка и зачувување на ендемични и загрозуени растителни видови во Националниот парк Пелистер“, 2020 – 2021	3
	Програма за зачувување на природата во Македонија, фаза 2- „Подобрување на статусот на природните вредности во регионот на Брегалница“, 2020 – 2021	3
	„Зачувување на Белчишко Блато со ангажирање на општина Дебрца и локалните чинители“, 2020 – 2021	3
	„Урбани градини како потенцијал за зголемување на зеленилото во скопската бетонска џунгла“, 2021 – 2023	3
	„Конзервација на некои ендемични растенија во Република Северна Македонија“, 2021 – 2022	3
	„Заштита на стеноендемичниот вид <i>Thymus oehmianus</i> и субендемитот <i>Viola kosaninii</i> од флората на Република С. Македонија“, 2021 – 2022	3
	„Заштита на ендемични растенија од локалитетот Алшар“, 2021 – 2022	3

	„Северна Македонија: Мапирање на биодиверзитетот и природните живеалишта за автопатот ТЕН-Т Скопје-Косово граница А4“, 2021 – 2022	3
	“Програма за градење капацитети за биолошка разновидност: промовирање на добри меѓународни практики во Македонија. Подпроект: Каталог на типови на живеалишта од значење на ЕУ во Северна Македонија”, 2020	3
	„Чебрен – истражувања за биолошка разновидност“, 2021 – 2022	3
	„Воспоставување на мониторинг на неколку приоритетни и важни живеалишта и растителни видови во НП Галичица“, 2022 – 2023	3
	„Северна Македонија: мапирање на биодиверзитет и хабитати“, 2022 – 2023	3
	„Повторно поврзување на реките во Северна Македонија-развој на методологија и идентификација на приоритетни каскади за отстранување“, 2023	3
	„Студијата за ревалоризација на НП „Маврово“, 2023	3
	„Подобрување на капацитети за НАТУРА 2000 и CITES“, 2022-2023	3
	„Ревизија и дополна на правилник за листите на строго заштитени и заштитени диви видови на растенија, габи и животни и изработка на листа на инвазивни видови“, 2023-2024	3
5.	Учесник на меѓународен научен/образовен проект	
	COST Action CA16208 “Knowledge conversion for enhancing management of European riparian ecosystems and services”, 2017-2021	5
	COST Action CA17122 “Increasing understanding of alien species through citizen science (alien-csi)” 2018-2022	5
	COST Action CA18201 “An integrated approach to conservation of threatened plants for the 21 st century (conserveplants) 2019-2023	5
	COST Action CA18134 “Genomic Biodiversity Knowledge for Resilient Ecosystems (G-BIKE)” 2019 – 31. 12. 2023	5
	COST Action CA21138 / “Joint effects of CLimate Extremes and Atmospheric depositioN on European FORESTs (CLEANFOREST)”, 2022—2026	5
	COST Action CA22144, “Sustainable use of salt-affected lands (SUSTAIN)” 2023—2027	5
	COST Action CA23121, “Genetic Nature Observation and Action (GENOA)” 2022—2026	5
	“Диверзификација на полиплоидна Euphorbia во јужните и источните делови на Балканскиот Полуостров”, 2024 – 2025	5
	“Мапирање и проценка на типовите на живеалишта на ЕУ според Директивата на ЕУ за живеалишта во Западен Балкан”, 2024	5
6.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	

Sporbert, M., Keil, P., Seidler, G., Bruehlheide, H., Jandt, U., Aćić, S., Biurrun, I., Campos, J. A., Čarni, A., Chytrý, M., Čuštrevska, R., Dengler, J., Golub, V., Jansen, F., Kuzemko, A., Lenoir, J., Marcenò, C., Moeslund, J. E., Pérez-Haase, A., Welk, E. (2020). Testing macroecological abundance patterns: The relationship between local abundance and range size, range position and climatic suitability among European vascular plants. <i>Journal of Biogeography</i> , 47(10), 2210–2222 IF (2020) = 4.32 0,6 * (8+4.32)	7.39
Chytrý M, Tichý L, Hennekens SM, Čuštrevska, R., et al. EUNIS Habitat Classification: Expert system, characteristic species combinations and distribution maps of European habitats. <i>Appl Veg Sci</i> . 2020; 00:1–28. https://doi.org/10.1111/avsc.12519 IF (2020) = 3.25 0,6 * (8+3.25)	6.75
Šilc, U., Küzmič, F., Aćić, S., Čuštrevska, R., Jasprica N., Milanović Đ., Stešević D. & Škvorc Ž. (2020): Tree-circles spontaneous vegetation over a long climatic gradient. <i>Urban Ecosystems</i> 23(51) IF (2020) = 3 0,6 * (8+3)	6.6
Berisha, N., Čuštrevska, R., Lluga-Rizani, K., Millaku, F., Matevski, V., (2020): Relation between boundaries of protected areas and the distribution of vulnerable natural habitats - a case study from Sharri National Park, SE Europe, <i>Ecological Questions</i> , 32(1) IF (2020) = 1.1 0,6 * (8+1.1)	5.46
Berisha, N., Čuštrevska, R., Lluga-Rizani, K., Millaku, F., Matevski, V., (2020): Relation between boundaries of protected areas and the distribution of vulnerable natural habitats - a case study from Sharri National Park, SE Europe, <i>Ecological Questions</i> , 32(1). IF (2020) = 1.1 0,6 * (8+1.1)	5.46
Fristoe, T. S., Chytrý, M., Dawson, W., Essl, F., Heleno, R., Kreft, H., Maurel, N., Pergl, J., Pyšek, P., Seebens, H., Weigelt, P., Vargas, P., Yang, Q., Attorre, F., Bergmeier, E., Bernhardt-Römermann, M., Biurrun, I., Boch, S., Čuštrevska, R., ... van Kleunen, M. (2021). Dimensions of invasiveness: Links between local abundance, geographic range size, and habitat breadth in Europe's alien and native floras. <i>Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America</i> , 118(22), https://doi.org/10.1073/pnas.2021173111 . IF (2021) = 12.779 0,6 * (8+12.779)	12.47
Jiménez-Alfaro, B., [...] Čuštrevska, R., [...] Winkler, M., (2021): Post-glacial determinants of regional species pools in alpine grasslands, <i>Global Ecology and Biogeography</i> , Volume 30, Issue 3. https://doi.org/10.1111/geb.13274 IF (2021) = 6.909 0,6 * (8+6.909)	8.95
Pouteau, R., Thuiller, W., Hobohm, C., Brunel, C., Conn, B. J., Dawson, W., Sá Dechoum, M., Ebel, A. L., Essl, F., Fragman-Sapir, O., Fristoe, T., Jogan, N., Kreft, H., Lenzner, B., Meyer, C., Pergl, J., Pyšek, P., Verkhovyna, A., Weigelt, P., Čuštrevska, R. ... Kleunen, M. (2021). Climate and socio-economic factors explain differences between observed and expected naturalization patterns of European plants around	8.95

the world. <i>Global Ecology and Biogeography: A Journal of Macroecology</i> , geb.13316. https://doi.org/10.1111/geb.13316 IF (2021) = 6.909 0,6 * (8+6.909)	
Sabatini F.M., Lenoir J., Hattab T., Arnst E., Chytrý M., Dengler J., ... Bruelheide H. 2021. sPlotOpen 354 – An environmentally-balanced, open-access, global dataset of vegetation plots. <i>Global Ecology and 355 Biogeography</i> . https://doi.org/10.1111/geb.13346 IF (2021) = 6.909 0,6 * (8+6.909)	8.95
Sporbert, M., Welk, E., Seidler, G., Jandt, U., Aćić, S., Biurrun, I., Campos, J. A., Čarni, A., Cerabolini, B. E. L., Chytrý, M., Čušterevska, R., Dengler, J., De Sanctis, M., Dziuba, T., Fagúndez, J., Field, R., Golub, V., He, T., Jansen, F., ... Bruelheide, H. (2021). Different sets of traits explain abundance and distribution patterns of European plants at different spatial scales. <i>Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science</i> , 32(2). https://doi.org/10.1111/jvs.13016 IF (2021) = 3.389 0,6 * (8+3.389)	6.83
Večeřa, M., Axmanová, I., Padullés Cubino, J., Lososová, Z., Divíšek, J., Knollová, I., Aćić, S., Biurrun, I., Boch, S., Bonari, G., Campos, J. A., Čarni, A., Carranza, M. L., Casella, L., Chiarucci, A., Čušterevska, R., Delbosc, P., Dengler, J., Fernández-González, F., ... Chytrý, M. (2021). Mapping species richness of plant families in European vegetation. <i>Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science</i> , 32(3). https://doi.org/10.1111/jvs.13035 IF (2021) = 3.389 0,6 * (8+3.389)	6.83
Laughlin, D. C., Mommer, L., Sabatini, F. M., Bruelheide, H., Kuyper, T. W., McCormack, M. L., Bergmann, J., Freschet, G. T., Guerrero-Ramírez, N. R., Iversen, C. M., Kattge, J., Meier, I. C., Poorter, H., Roumet, C., Semchenko, M., Sweeney, C. J., Valverde-Barrantes, O. J., van der Plas, F., van Ruijven, J., ... Weigelt, A. (2021). Root traits explain plant species distributions along climatic gradients yet challenge the nature of ecological trade-offs. <i>Nature Ecology & Evolution</i> , 1–12. IF (2021) = 15.46 0,6 * (8+15.46)	14.08
Stoyanov S. & Čušterevska R. 2021 <i>Bupleurum gerardi</i> All. – Pp. 364–365 in: Raab-Straube E. von & Raus Th. (ed.), <i>Euro+Med-Checklist Notulae</i> , 14. – <i>Willdenowia</i> 51: 355–369. IF (2021) = 1.46 0,6 * (8+1.46)	5.68
Rodríguez-González, P. M., Abraham, E., Aguiar, F., Andreoli, A., Baležentienė, L., Berisha, N., Bernez, I., Bruen, M., Bruno, D., Camporeale, C., Čarni, A., Chilikova-Lubomirova, M., Corenblit, D., Čušterevska, R., Doody, T., England, J., Evette, A., Francis, R., Garófano-Gómez, V., ... Dufour, S. (2022). Bringing the margin to the focus: 10 challenges for riparian vegetation science and management. <i>WIREs. Water</i> , 9(5) IF (2022) = 4.4 0,6 * (8+4.4)	7.44

Preislerová, Z., Jiménez-Alfaro, B., Mucina, L., Berg, C., Bonari, G., Kuzemko, A., Landucci, F., Marcenò, C., Monteiro-Henriques, T., Novák, P., Vynokurov, D., Bergmeier, E., Dengler, J., Apostolova, I., Bioret, F., Biurrun, I., Campos, J. A., Capelo, J., Čarni, A., Čušterevska R., ... Chytrý, M. (2022). Distribution maps of vegetation alliances in Europe. <i>Applied Vegetation Science</i> . https://doi.org/10.1111/avsc.12642 IF (2022) = 2.8 $0,6 * (8+2.8)$	6.48
Mandžukovski, D., Teofilovski, A., Andreevski, M., Čušterevska, R., Tzonev, R. and Dimitrov, M. (2022) "Relationships between vegetation of Macedonian pine (<i>Pinus peuce</i> Griseb.) and different types of soils on which it develops", <i>Hacquetia</i> , 21(1), pp. 89-106. Available at: https://ojs.zrc-sazu.si/hacquetia/article/view/9540 IF (2022) = 0.95 $0,6 * (8+0.95)$	5.37
Matevski, V., Kostadinovski, M., Čušterevska, R., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., & Ivanova, A. (2022). New records of some vascular plants for the flora of North Macedonia. <i>Flora Mediterranea</i> , 32 IF (2022) = 0.349 $0,6 * (8+0.349)$	5.01
Malanson, G. P., Pansing, E. R., Testolin, R., Abdulhak, S., Bergamini, A., Čušterevska, R., Marcenò, C., Kuzmanović, N., Milanović, Đ., Ruprecht, E., Šibík, J., Vassilev, K., Willner, W., & Jiménez-Alfaro, B. (2022). Explanation of beta diversity in European alpine grasslands changes with scale. <i>Ecosphere</i> (Washington, D.C.), 13(5) IF (2022) = 3.595 $0,6 * (8+3.595)$	6.96
Laughlin, D. C., Siefert, A., Fleri, J. R., Tumber-Dávila, S. J., Hammond, W. M., Sabatini, F. M., Damasceno, G., Aubin, I., Field, R., Hatim, M. Z., Jansen, S., Lenoir, J., Lens, F., McCarthy, J. K., Niinemets, Ü., Phillips, O. L., Attorre, F., Bergeron, Y., Čušterevska, R.... Bruelheide, H. (2023). Rooting depth and xylem vulnerability are independent woody plant traits jointly selected by aridity, seasonality, and water table depth. <i>The New Phytologist</i> IF (2023) = 9.4 $0,6 * (8+9.4)$	10.44
Brzić, I., Brener, M., Čarni, A., Čušterevska, R., Čulig, B., Dziuba, T., Golub, V., Irimia, I., Jelaković, B., Kavgacı, A., Krstivojević Čuk, M., Krstonošić, D., Stupar, V., Trobonjača, Z., & Škvorc, Ž. (2023). Different ecological niches of poisonous <i>Aristolochia clematitis</i> in central and marginal distribution ranges—another contribution to a better understanding of Balkan Endemic Nephropathy. <i>Plants</i> , 12(17), 3022 IF (2023) = 4.5 $0,6 * (8+4.5)$	7.5
Peterka, T., Hájková, P., Jiroušek, M., Hinterlang, D., Chytrý, M., Aunina, L., Deme, J., Lyons, M., Seiler, H., Zechmeister, H., Apostolova, I., Beierkuhnlein, C., Bischof, M., Biță-Nicolae, C., Brancaleoni, L., Čušterevska, R., Dengler, J., Didukh, Y., Dítě, D., ... Hájek, M. (2023). Formalized classification of the class Montio-Cardaminetea in Europe: Towards a consistent typology of spring vegetation. <i>Preslia</i> , 95(3), 347–383 IF (2023) = 3.4 $0,6 * (8+3.4)$	6.84
Tichý, L., Axmanová, I., Dengler, J., Guarino, R., Jansen, F., Midolo, G., Nobis, M. P., Van Meerbeek, K., Ačić, S., Attorre, F., Bergmeier, E., Biurrun, I., Bonari, G., Bruelheide, H., Campos, J. A., Čarni, A., Chiarucci, A., Čuk, M., Čušterevska, R., ...	6.48

Chytrý, M. (2023). Ellenberg-type indicator values for European vascular plant species. <i>Journal of Vegetation Science: Official Organ of the International Association for Vegetation Science</i> IF (2023) = 2.8 0,6 * (8+2.8)	
Berisha, N., Čušterevska, R., Millaku, F., & Matevski, V. (2023). Blysmo compressi-Eriophoretum latifoliae ass. nova, a new association of the Caricion fuscae alliance from the Sharri Mountains. <i>Plant Sociology</i> , 60(1), 37–49 IF (2023) = 2.13 0,6 * (8+2.13)	6.08
Stešević, D., Anđić, B., Čaković, D., Čušterevska, R., Markišić, H., Matevski, V., Milanović, Đ., Nazarov, M., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., & Šilc, U. (2023). The synecology of endemic relict species <i>Ramonda serbica</i> (Gesneriaceae). <i>Plant Biosystems - An International Journal Dealing with All Aspects of Plant Biology</i> , 157(4), 727-745 IF (2023) = 2 0,6 * (8+2)	6
Leccese, L., Fanelli, G., Cambria, V.E., Massimi, M., Attorre, F., Alfò, M., Ačić, S., Bergmeier, E., Čarni, A., Cuk, M. and Custerevska, R., 2024. Estimation of missing Ellenberg Indicator Values for tree species in South-eastern Europe: a comparison of methods. <i>Ecological indicators</i> , 160, p.111851. IF (2024) = 6.9 0,6 * (8+6.9)	8.94
Preislerová, Z., Marcenò, C., Loidi, J., Bonari, G., Borovyk, D., Gavilán, R. G., ..Čušterevska R... & Chytrý, M. (2024). Structural, ecological and biogeographical attributes of European vegetation alliances. <i>Applied Vegetation Science</i> , 27(1), e12766. IF (2024) = 2.8 0,6 * (8+2.8)	6.48
Midolo, G., Axmanová, I., Divíšek, J., Dřevojan, P., Lososová, Z., Večeřa, M... .Čušterevska R., .& Chytrý, M. (2024). Diversity and distribution of Raunkiaer's life forms in European vegetation. <i>Journal of Vegetation Science</i> , 35(1), e13229. IF = 2.8 0,6 * (8+2.28)	6.48
Leblanc, C., Bonnet, P., Servajean, M., Chytrý, M., Ačić, S., Argagnon, O., Bergamini, A., Biurrun, I., Bonari, G., Campos, J. A., Čarni, A., Čušterevska, R., De Sanctis, M., Dengler, J., Garbolino, E., Golub, V., Jandt, U., Jansen, F., Lebedeva, M., ... Joly, A. (2024). A deep-learning framework for enhancing habitat identification based on species composition. <i>Applied Vegetation Science</i> , 27(3). IF (2024) = 2.48 0,6 * (8+2.48)	6.288
Rosa, F., van Bodegom, P. M., Hellweg, S., Pfister, S., Biurrun, I., Boch, S., Chytrý, M., Čušterevska, R., Dalle Fratte, M., Damasceno, G., Garbolino, E., Lenoir, J., Ozinga, W. A., Penuelas, J., Sabatini, F. M., Schrod, F., Uogintas, D., Byun, C., Dolezal, J., ... Scherer, L. (2024). Land-use impacts on plant functional diversity throughout Europe. In bioRxiv. IF (2024) = 6.51 0,6 * (8+6.51)	8.706
Hähn, G., Damasceno, G., Davila, E., Aubin, I., Bauters, M., Bergmeier, E., Biurrun, I., Bjorkman, A., Bonari, G., Dukát, Z.B., Campos, J.A, Čarni, A., Chytrý, M., Čušterevska,	16.26

	R., ... Bruelheide, H., (2024). Global decoupling of functional and phylogenetic diversity in plant communities. <i>Nature Ecology & Evolution</i> , (in press). IF (2024) = 19.1 0,6 * (8+19.1)	
7.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	
	Berisha, N., Ćušterevska, R., Millaku, F., Kostadinovski, M. & Matevski, V., (2020): Contribution to the knowledge on the flora of Mt. Luboten, Sharri Mts., Kosovo, Thaiszia - J. Bot., Košice, 30 (2): 115-160	5
	Ćušterevska, R., Kostadinovski, M., Matevski, V., (2020): <i>Rubus laciniatus</i> Willd. (Rosaceae), an introduced species new in the flora of the Republic of North Macedonia. <i>Macedonian Journal of Ecology and Environment</i> Vol. 22, Issue 2pp. 101-105 Skopje	5
	Cvetanoska, S., Ćušterevska, R., Kostadinovski, M., Cvetkoska, C., Stojkoska, A., & Matevski, V. (2021). First confirmation of the presence of the species <i>Polygonum arenarium</i> Waldst. & Kit. (Polygonaceae) in the flora of the Republic of North Macedonia. <i>Macedonian Journal of Ecology and Environment</i> , 23(2), 115–118.	5
	Peterka, T., Plesková, Z., Kalníková, V., Palpurina S., & Ćušterevska, R., 2021. Remarks on spring vegetation (the Montio-Cardaminetea class) in the Republic of North Macedonia, <i>Bryonora</i> _67_ 2021	5
	Chytrý, Milan, Tichý, Lubomír, Hennekens, Stephan M., Knollová, Ilona, Janssen, John A. M., Rodwell, John S., Peterka, Tomáš, Marcenò, Corrado, Landucci, Flavia, Danihelka, Jiří, Hájek, Michal, Dengler, Jürgen, Novák, Pavel, Zúkal, Dominik, Jiménez-Alfaro, Borja, Mucina, Ladislav, Abdulhak, Sylvain, Abramova, Larisa, Aćić, Svetlana, ... Schaminée, Joop H. J. (2021). EUNIS-ESy: Expert system for automatic classification of European vegetation plots to EUNIS habitats (v2021-06-01) [Data set]. Zenodo. https://doi.org/10.5281/zenodo.4812736	5
	Hristovski, S., Ćušterevska, R., Trenčeva, M. (2022). <i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Rchb. (Orchidaceae), a new species for the flora of the Republic of North Macedonia. <i>Acta Musei Macedonici Scientiarum Naturalium</i> , 2022, Vol. 25, pp: 79-82	5
	Matevski, V., Kostadinovski, M., Ćušterevska, R., Matevska, O., Cvetanoska, S., Cvetkoska, C., Ivanova, A., 2022. New data on the distribution of rare plant species in the flora of the Republic of N Macedonia. <i>Contributions, Section of Natural, Mathematical and Biotechnical Sciences, MASA</i> , No 40	5
	Teofilovski, A. & Ćušterevska, R. (2022). Two new alien species of Boraginaceae in the flora of North Macedonia. <i>Macedonian Journal of Ecology and Environment</i> , 24(2), 59–63	5
	Rodríguez-González, P. M., Abraham, E., Aguiar, F., Andreoli, A., Baležentienė, L., Berisha, N., Bernez, I., Bruen, M., Bruno, D., Camporeale, C., Čarni, A., Chilikova-Lubomirova, M., Corenblit, D., Ćušterevska, R., Doody, T., England, J., Evette, A., Francis, R., Garófano-Gómez, V., ... Dufour, S. (2022). Bringing the margin to the focus: 10 challenges for riparian vegetation science and management. <i>WIREs. Water</i> , 9(5)	5
	Cvetanoska, S., Ćušterevska, R., Cvetkoska, C., Ivanova, A., Kostadinovski, M., Matevski, V., & Stojkoska, A. (2023). First IUCN National Assessment for <i>Thymus oehmianus</i> Ronniger & Soška (Lamiaceae) and <i>Viola kosaninii</i> (Degen) Hayek	5

	(Violaceae) in the Republic of North Macedonia. Macedonian Journal of Ecology and Environment, 25(1), 5–10.	
	Matevski, V., Kostadinovski, M., Ćusterevska, R., Matevska, O., Cvetanoska, S., Cvetkoska, C., & Ivanova, A. (2023). New data on the distribution of rare plant species in the flora of the republic of n Macedonia. Contributions, Sec. Nat. Math. Biotech. Sci., MASA, 42–43(1–2), 5–15. Retrieved November 26, 2023, from http://manu.edu.mk/contributions/NMBSci/vol42_43_1_2p1.html	5
	Vladimirov, V., Aybeke, M., Matevski, V., Ćusterevska, R., Tan, K., Asenov, A., ... & Marianthi, K. (2023). New floristic records in the Balkans: 52. Phytologia Balcanica, 29(3).	5
	Chobanova, M., Avukatov, V., Atanasovska, K., Melovska, N., Brajanoska, R., Shushlevska, M., Jovanovska, D., Trpeski, V., Jordanov, S., Gicevski, B., Sterijovski, B., Nikolov, L., Veleviski, M., Velkovski, N., Petrovski, S., Najdovski, B., Slavevska-Stamenkovikj, V., Stavrikj, V., Gjorgjievski, S., ... Hristovski, S. (2024). Mapping and national assessment of ecosystems and their condition in North Macedonia. Macedonian Journal of Ecology and Environment, 26(1), 83–116. https://www.mjee.org.mk/index.php/mjee/article/view/248	5
	Lazarević, M., et al., 2024, The ConservePlants Database on conservation actions on threatened plant species in Europe, https://conserveplantsdata.bio.bg.ac.rs/	5
8.	Рецензија на научен/стручен труд	
	“Species composition and diversity of Teak plantation in Karnaphuli range, Kaptai, Rangamati, Bangladesh” Macedonian Journal of Ecology and Environment 2020	0.2
	“Papaver nigrotinctum: first records for the flora of Bulgaria and Republic of North Macedonia” Phytologia Balcanica 2020	0.2
	“Syntaxonomical and Ecological Diversity of Class Artemisieta vulgaris Lohmeyer et al. in Tx. ex von Rochow 1951 in Bulgaria” Ecologia balkanica 2021	0.2
	“New floristic data in North Macedonia with a first record of Allium melanatherum Pancic” Biologica Nyssana 2021	0.2
	“Bupleurum aquiradiatum (Apiaceae) in the flora of the Republic of North Macedonia”, Acta Musei Macedonici 2021	0.2
	“Novelties and new records in the flora of North Macedonia” Biologica Nyssana 2023	0.2
	“Nomenclature of the Balkan alliance Romuleion graecae (Poetea bulbosae)”, Acta Botanica Croatica 2024	0.2
	“Subalpine tall-herb vegetation in Bulgaria: diversity and ecology” Plant Biosystems 2024	0.2
9.	Учество на научен/стручен собир со реферат / усна презентација	
	Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Aćić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Ćusterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, 64 thInternational Association for Vegetation Science (IAVS), Book of Abstracts, 157 (oral presentation) Madrid (Spain)	1
	Stešević, D., Magnes, M., Anđić, B., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., Nazarov, M., Ćusterevska, R., Matevski, V., Milanović, Đ., Markišić, H., Šilc, U. & Caković, D., 2022, Preliminary results of the study on diversity of mesoxerophilous Ramonda serbica plant communities, 2nd International Conference on Botany and Mycology, Sofia 19–20 September 2022, Sofia, Bulgaria	1
	Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Aćić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Ćusterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., &	1

	Mijangos, I. G., 2022, Calcareous perennial dry grasslands and scrub of Southern Europe: syntaxonomical delimitation, 17th Eurasian Grassland Conference-Grassland dynamics and conservation in a changing world, Book of Abstracts, 83-84 (oral presentation) Tolosa (Spain)	
	Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Mandžukovski, D., 2022, Priority habitats on the territory of the Republic of North Macedonia, 14th Symposium on the flora of southeastern Serbia and neighboring regions, 26-29 June 2022, Kladovo (Serbia)	1
	Cvetkoska C., Ćušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetanoska S. & Ivanova A., 2022, Phytocenological research of the vegetation of the lowland meadows in Debrca Region, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 162, Ohrid (Macedonia).	1
	Matevski V., Kostadinovski M., Ćušterevska R., Matevska O., Cvetanoska S., Cvetkoska C. & Ivanova A., 2022, New data for the 10 rare plant species of the flora of the Republic of North Macedonia, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 48, Ohrid (Macedonia).	1
	Ivanova, A., Frajman, B., Matevski, V., Ćušterevska, R., Stojchevska, C., Cvetanoska V. S., 2024. Contribution to the distribution and phylogeny of <i>Euphorbia glareosa</i> Pall. ex M. Bieb. in the Balkan Peninsula. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Cvetanoska, V. S., Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Stojchevska, C., Ivanova, A., 2024. First data for the pioneer vegetation of the class Sedo-Scleranthetea Br.-Bl. 1955 in the Republic of North Macedonia. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Hájková, P., Hájek, M., Lazarević, P., Pérez-Haase, A., Jiménez-Alfaro, B., Apostolova, I., Sopotlieva, D., Goia, I., Shuka, L., Praleskouskaya, S., Dítě, D., Chobanova, M., Hristovski, S., Ćušterevska, R., Tomaselli, M., Bergmeier, E., 2023, What do we know about the vegetation of South-European alpine fens with high endemism?. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 159-160 Rome (Italy)	1
	Šibík, J., Žemlová, S., Illa Bachs, E., Virtanen, R., Šibíková, M., & Ćušterevska, R., 2023, Snowbed vegetation of Europe, 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 175 Rome (Italy)	1
	Francesca, R., Ćušterevska, R et al....2024, Modelling impacts of land use on functional diversity in Europe, 3rd World Biodiversity Forum, Book of Abstracts, 175 Davos (Switzerland)	1
	Těšitel, J., Chytrý, K., Axmanová, I., Ćušterevska R, et al. 2024, Parasitic plants in Europe: are they associated with high community diversity? International Biogeography Conference Book of Abstracts, Prague (Czech Republic)	1
	Ćuk, M., Čarni, A., Borovyk, D., Chytrý, K., Iakushenko, D., Botta-Dukát, Z., Csecserits, A., Ćušterevska, R et al., 2024 Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation 66th IAVS Symposium, Book of Abstracts, Funchal, Madeira Island, Portugal.	1
	Ćuk, M., Čarni, A., Borovyk, D., Chytrý, K., Iakushenko, D., Botta-Dukát, Z., Csecserits, A., Ćušterevska, R et al., 2024 Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation 40th EADSVE Meeting, Book of Abstracts, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina.	1
10.	Учество на научен/стручен собир со реферат / постер	

	Wagner, V., Chytrý, M., Večeřa, M., Jiménez-Alfaro, B., Pergl, J., Hennekens, S., Biurrun, I., Knollová, I., Berg, C., Vassilev, K., Rodwell, J. S., Škvorc, Ž., Jandt, U., Ewald, J., Jansen, F., Tsiripidis, I., Botta-Dukát, Z., Casella, L., Attorre, F., Rašomavičius, V., Čušterevska, R., ... Pyšek, P. 2020 Patterns and drivers of alien plant invasions in European woodlands. Ecological Society of America Meeting in Salt Lake City (USA).	0.5
	Mandžukovski, D., Čarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Čušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K., Milanović, Đ., Kavgacı, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 37, Bratislava (Slovakia).	0.5
	Čušterevska, R., Mandžukovski, D., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Riparian habitats in macedonian forests. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 49, Bratislava (Slovakia).	0.5
	Čušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Plant assessment process for the national Red List according to the IUCN methodology in North Macedonia. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 13, Dubrovnik (Croatia).	0.5
	Berisha, N., Čušterevska, R., Millaku, F., Matevski, V. 2022, The BlyssmoEriophoretum latifoliae association nova prov. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 30, Dubrovnik (Croatia).	0.5
	Mandžukovski, D., Čarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Čušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K., Milanović, Đ., Kavgacı, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 19-20, Dubrovnik (Croatia).	0.5
	Trendafilov, B., Mandžukovski, D., Teofilovski, A., Minchev, I., Čušterevska, R. 2022 Accuracy assesment of supervised classification employing the MLC and RF algorithms on Sentinel2 image for the preparation of a vegetation map in the eastern part of the Republic of North Macedonia, 75 years Hans Em Faculty of Forest Sciences, Landscape Architecture and Environmental Engineering– International Scientific Conference. Book of Abstracts 20, Skopje (North Macedonia).	0.5
	Stešević, D., Magnes, M., Anđić, B., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., Nazarov, M., Čušterevska, R., Matevski, V., Milanović, Đ., Markišić, H., Šilc, U. & Čaković, D. 2022 Preliminary results of the study on diversity of mesoxerophilous Ramonda serbica plant communities, 2nd International Conference on Botany and Mycology, 2022, Sofia, Bulgaria.	0.5
	Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Aćić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Čušterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, Calcareous perennial dry grasslands and scrub of Southern Europe: syntaxonomical delimitation, 17th Eurasian Grassland Conference–Grassland dynamics and conservation in a changing world, Book of Abstracts, 83-84 (oral presentation) Tolosa (Spain).	0.5
	Cvetanoska S., Čušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetkoska C. & Ivanova A., Contribution to the researches of the chasmophytic vegetation in the surroundings of Skopje (gorge of the Treska River), 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 166, Ohrid (Macedonia).	0.5

	Stojkoska A., Ćušterevska R., Kostadinovski M., Cvetkoska C., Cvetanoska S. & Matevski V., 2022, Plant species from the IUCN Red List in the Struga swamp, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 85, Ohrid (Macedonia).	0.5
	Gegoska L., Ćušterevska R., Cvetkoska C., Cvetanoska S., Ivanova A., Varelova A., Frcovski E. & Minev A., Conservation of endemic plant species of Allchar, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 189, Ohrid (Macedonia).	0.5
	Ćušterevska, R., Ćarni. A., Matevski. V. & Kostadinovski. M. 2022, Classification of calcereous grasslands in the submediterranean areas in the southern part of Balkan Peninsula, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 168, Ohrid (Macedonia).	0.5
	Berisha, N., Ćušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., 2022, The association: Rubo-Rhododendretum ferrugineae ass. nova prov, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 178, Ohrid (Macedonia).	0.5
	Berisha, N., Ćušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., Ćarni, A., 2023, Phytosociological analysis of the Elyno-Seslerietea from Sharri Mts., Kosovo. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 104-105 Rome (Italy).	0.5
	Hájková, P., Hájek, M., Lazarević, P., Pérez-Haase, A., Jiménez-Alfaro, B., Apostolova, I., Sopotlieva, D., Goia, I., Shuka, L., Praleskouskaya, S., Dítě, D., Chobanova, M., Hristovski, S., Ćušterevska, R., Tomaselli, M., Bergmeier, E., 2023, What do we know about the vegetation of South-European alpine fens with high endemism?. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 159-160 Rome (Italy).	0.5
	Šibík, J., Žemlová, S., Illa Bachs, E., Virtanen, R., Šibíková, M., & Ćušterevska, R., 2023, Snowbed vegetation of Europe, 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 175 Rome (Italy).	0.5
	Francesca, R., et al....2024, Modelling impacts of land use on functional diversity in Europe, 3rd World Biodiversity Forum Book of Abstracts, Davos (Switzerland).	0.5
	Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetanoska, V. S., Ivanova, A., Stojchevska, C., 2024. Additions to the class Mulgedio-Aconitetea Hadač et Klika in Klika et Hadač 1944 of the Republic of North Macedonia. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	0.5
11.	Апстракти објавени во зборник на конференција/меѓународна	
	Wagner, V., Chytrý, M., Večeřa, M., Jiménez-Alfaro, B., Pergl, J., Hennekens, S., Biurrun, I., Knollová, I., Berg, C., Vassilev, K., Rodwell, J. S., Škvorc, Ž., Jandt, U., Ewald, J., Jansen, F., Tsiripidis, I., Botta-Dukát, Z., Casella, L., Attorre, F., Rašomavičius, V., Ćušterevska, R., ... Pyšek, P. 2020 Patterns and drivers of alien plant invasions in European woodlands. Ecological Society of America Meeting in Salt Lake City (USA).	1
	Mandžukovski, D., Ćarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Ćušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K., Milanović, Đ., Kavgači, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 37, Bratislava (Slovakia).	1
	Ćušterevska, R., Mandžukovski, D., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Riparian habitats in macedonian forests. 2022, RIPA-1: First International Conference on Riparian Ecosystems Science and Management. Book of Abstracts, 49, Bratislava (Slovakia).	1

	Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetkoska, C., Cvetanoska, S., Ivanova, A. Plant assessment process for the national Red List according to the IUCN methodology in North Macedonia. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 13, Dubrovnik (Croatia).	1
	Berisha, N., Ćušterevska R, Millaku, F., Matevsk, V. 2022, The BlyssmoEriophoretum latifoliae association nova prov. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 30, Dubrovnik (Croatia).	1
	Mandžukovski, D., Čarni, A., Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Ćušterevska, R., Rodríguez-González, P. M., Mendías, C. S., Portela-Pereira, E., Vassilev, K., Milanović, Đ., Kavgaci, A., Iakushenko, D., Pielech, R., Jasprica, N., González del Tánago, M., Dufour, S., Šibíková, M., Šibík, J. 2022 Interpretative Manual of European riparian forests and shrublands. 39-th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, 19-20, Dubrovnik (Croatia).	1
	Trendafilov, B., Mandžukovski, D., Teofilovski, A., Minchev, I., Ćušterevska, R. 2022 Accuracy assesment of supervised classification employing the MLC and RF algorithms on Sentinel2 image for the preparation of a vegetation map in the eastern part of the Republic of North Macedonia, 75 years Hans Em Faculty of Forest Sciences, Landscape Architecture and Environmental Engineering– International Scientific Conference. Book of Abstracts 20, Skopje (North Macedonia).	1
	Stešević, D., Magnes, M., Anđić, B., Stanišić-Vujačić, M., Vassilev, K., Nazarov, M., Ćušterevska, R., Matevski, V., Milanović, Đ., Markišić, H., Šilc, U. & Caković., D. 2022 Preliminary results of the study on diversity of mesoxerophilous Ramonda serbica plant communities, 2nd International Conference on Botany and Mycology, 2022, Sofia, Bulgaria.	1
	Vynokurov, D., Biurrun, I., Campos, J. A., Loidi, J., Ačić, S., Argagnon, O., Attorre, F., Bonari, G., Carranza, M. L., Chytrý, M., Ćušterevska, R., Sanctis, M. D., Dengler, J., Fanelli, G., Font, X., Garbolino, E., Güler, B., Stančić, Z., Stanisci, A., Škvorc, Ž., & Mijangos, I. G., 2022, Calcareous perennial dry grasslands and scrub of Southern Europe: syntaxonomical delimitation, 17th Eurasian Grassland Conference-Grassland dynamics and conservation in a changing world, Book of Abstracts, 83-84 (oral presentation) Tolosa (Spain).	1
	Cvetkoska C., Ćušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetanoska S. & Ivanova A., 2022, Phytocenological research of the vegetation of the lowland meadows in Debrca Region, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 162, Ohrid (Macedonia).	1
	Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Mandžukovski, D., 2022, Priority habitats on the territory of the Republic of North Macedonia, 14th Symposium on the flora of southeastern Serbia and neighboring regions, 26-29 June 2022, Kladovo (Serbia)	1
	Cvetanoska S., Ćušterevska R., Matevski V., Kostadinovski M., Cvetkoska C. & Ivanova A., Contribution to the researches of the chasmophytic vegetation in the surroundings of Skopje (gorge of the Treska River), 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 166, Ohrid (Macedonia).	1
	Matevski V., Kostadinovski M., Ćušterevska R., Matevska O., Cvetanoska S., Cvetkoska C. & Ivanova A., 2022, New data for the 10 rare plant species of the flora of the Republic of North Macedonia, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 48, Ohrid (Macedonia).	1
	Stojkoska A., Ćušterevska R., Kostadinovski M., Cvetkoska C., Cvetanoska S. & Matevski V., 2022, Plant species from the IUCN Red List in the Struga swamp, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 85, Ohrid (Macedonia).	1

	Gegoska L., Ćušterevska R., Cvetkoska C., Cvetanoska S., Ivanova A., Varelova A., Frcovski E. & Minev A., Conservation of endemic plant species of Allchar, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 189, Ohrid (Macedonia).	1
	Ćušterevska, R., Ćarni. A., Matevski. V. & Kostadinovski. M. 2022, Classification of calcereous grasslands in the submediterranean areas in the southern part of Balkan Peninsula, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 168, Ohrid (Macedonia).	1
	Berisha, N., Ćušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., 2022, The association: Rubo-Rhododendretum ferrugineae ass. nova prov, 6th Congress of Ecologists of North Macedonia. Book of Abstracts, 178, Ohrid (Macedonia).	1
	Berisha, N., Ćušterevska R, Millaku, F., Matevski, V., Ćarni, A., 2023, Phytosociological analysis of the Elyno-Seslerietea from Sharri Mts., Kosovo. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 104-105 Rome (Italy).	1
	Hájková, P., Hájek, M., Lazarević, P., Pérez-Haase, A., Jiménez-Alfaro, B., Apostolova, I., Sopotlieva, D., Goia, I., Shuka, L., Praleskouskaya, S., Dítě, D., Chobanova, M., Hristovski, S., Ćušterevska, R., Tomaselli, M., Bergmeier, E., 2023, What do we know about the vegetation of South-European alpine fens with high endemism?. 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 159-160 Rome (Italy).	1
	Šibík, J., Žemlová, S., Illa Bachs, E., Virtanen, R., Šibíková, M., & Ćušterevska, R., 2023, Snowbed vegetation of Europe, 31st International Workshop of the European vegetation survey. Book of Abstracts, 175 Rome (Italy).	1
	Francesca, R., et al....2024, Modelling impacts of land use on functional diversity in Europe, 3rd World Biodiversity Forum Book of Abstracts, Davos (Switzerland).	1
	Ivanova, A., Frajman, B., Matevski, V., Ćušterevska, R., Stojchevska, C., Cvetanoska V. S., 2024. Contribution to the distribution and phylogeny of <i>Euphorbia glareosa</i> Pall. ex M. Bieb. in the Balkan Peninsula. 40 th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Cvetanoska, V. S., Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Stojchevska, C., Ivanova, A., 2024. First data for the pioneer vegetation of the class <i>Sedo-Scleranthetea</i> Br.-Bl. 1955 in the Republic of North Macedonia. 40 th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Ćušterevska, R., Matevski, V., Kostadinovski, M., Cvetanoska, V. S., Ivanova, A., Stojchevska, C., 2024. Additions to the class <i>Mulgedio-Aconitetea</i> Hadač et Klika in Klika et Hadač 1944 of the Republic of North Macedonia. 40 th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Ćuk, M., Ćarni, A., Borovyk, D., Chytrý, K., Iakushenko, D., Botta-Dukát, Z., Csecserits, A., Ćušterevska, R et al., 2024 Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation 66th IAVS Symposium, Book of Abstracts, Funchal, Madeira Island, Portugal.	1
	Ćuk, M., et al....2024. Diversity and classification of Pannonian sand-dune vegetation. 40th Meeting of Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology. Book of Abstracts, Banja Luka (BiH).	1
	Вкупно	494.25

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Книга од стручна област (коавтор)	

	Ćušterevska, R., 2021. Galeopsis. (Lamiaceae) in Matevski, V., ed. The Flora of the Republic of Macedonia, 2(2), MASA Skopje.	7
2.	Монографија	
	Mandžukovski, D., Čarni, A., Sotirovski K. Biurrun, I., Douda, J., Škvorc, Ž., Stupar, V., Slezák, M., Ćušterevska, R., González, P. M. R., Mendías, C. S.,... Šibík. J., 2021. Interpretative manual of European riparian forests and shrublands. Ss Cyril and Methodius University in Skopje, Hans Em Faculty of Forest Sciences Landscape Architecture and Environmental Engineering, Skopje.	4.8
	Матевски, В., Костадиновски, М., Ќуштеревска, Р., Манџуковски Д., 2021. Каталог на типови живеалишта од европско значење на национално ниво. МЖСПП	4.8
	Матевски, В., Костадиновски, М., Ќуштеревска, Р., Банчева, С., Делчева, М., Владимирев, В., 2021 Атлас на растенијата од планините Галичица (РС Македонија) и Славјанка (Бугарија), МАНУ	4.8
	Банчева, С., Делчева, М., Владимирев, В., Ламбевска, А., Матевски, В., Костадиновски, М., Ќуштеревска, Р., 2020. Атлас на растенијата од планините Славјанка (Бугарија) и Галичица (Северна Македонија). Инст. за биоразн. и екосист. изсл., БАН, София, 1-96.	4.8
3.	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма – акредитација 2018 (прв и втор циклус)	
	Учество во подготовката на елаборат за нова студиска програма – акредитација 2022 (прв циклус) - Предлог-проект за измени и дополнувања на студиската програма од прв циклус студии: - по Биологија на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - по Биохемија и физиологија на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - по Екологија и животна средина на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - по Нутриционизам на Институтот за биологија, Природно-математички факултет - по Молекуларна биологија со генетика на Природно-математички факултет (5*1)	5
	Учество во подготовката на елаборат за нова студиска програма – акредитација 2022 (втор циклус) - Проект за измени и дополнувања на студиските програми од вториот циклус студии на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет за студиските програми: - Биосистематика - Биохемија и физиологија - Форензичка биологија - Молекуларна биологија - Генетика (5*1)	5
4.	Студија, физибилити-студија, истражување на пазарот (соработник)	
	„Мапирање и проценка на типовите живеалишта на ЕУ според Директивата на ЕУ за живеалишта во Западен Балкан“, 2024	1
	VI конвенција за биолошка разновидност, индикатори за екосистемски услуги“, 2020	1
	„Избор и проценка на екосистемски услуги на национално ниво“, 2020	1
	Проектот за модернизација на земјоделството (АМП), 2024 – 2025	1
	“Методологијата за мониторинг на водните тела“, 2020 – 2021 3	1

	“Изработка на карта на биотопи на Град Скопје”, 2020 – 20213	1
	„Рехабилитација на патниот правец Крива Паланка -Деве Баир (RPDPA2, KP-DB)“, 2020 – 2023 3	1
	“Дизајн и спроведување на научни истражувања во природата по однос на биолошката разновидност, во рамки на извештаите за оцена на влијанието врз животната средина за проектното подрачје на ветерните електрани Рамно 1 и Рамно 2”, 2022-2023 3	1
	“Испитување на биолошката разновидност во делот на гасоводот Гостивар – Кичево”, 2021	1
	“Искористување на земјиштето и вреднување на екосистемските услуги за шумски и тревни екосистеми на пилот-локалитетите во северо-западниот дел на Северна Македонија”, 2022	1
	„Студија за заштита на природата за Просторниот план на Република Северна Македонија (2021 – 2040)“ – 2022 – 2023	1
	“План за управување со споменикот на природата Преспанско Езеро 2024 – 2034” PONT 2019/2024	1
5.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија	
	Бојковска, Р., Левков, З., Славевска-Стаменковиќ, В., Ќуштеревска, Р., 2021. Методологија и постапка за определување на параметрите за мерење и мониторинг на квалитетот и квантитетот на водните тела, мжспп	1
6.	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	
	04.2020 – Сител ТВ	0.5
	21.03.2022 - Сител ТВ	0.5
	2024 –Гостување на прослава „150 години постоење на Ботаничката градина Јевремовац во Белград”	0.5
	2022 - Гостување во Научен спектар, Македонска радио-телевизија	0.5
	„Отворен ден на УКИМ“, 18.8.2021; 2.12.2022; 1.12.2023; 27.4.2023; 12.4.2024	2.5
	Организатор на “Отворен ден во Ботаничка градина за промоција на лековити, зачински и ароматични растенија”, 2022	0.5
	Организатор на “Отворен ден во Ботаничката градина по повод 70 години од нејзиното постоење”, 2021	0.5
7.	Награда за научни постигнувања од струкова организација-самостоен	
	УКИМ-Научник на година 2021	3
Дејности од поширок интерес		
8.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект - носител	
	“CANTIERE E.S.T. (Herbalist and exchange of traditions) - an intercultural citizenship workshop between Rome and Skopje, presented by Rome capital - professional training and work direction, and the promotion of future joint initiatives”, 2019/2020	2
	Education of children for the importance of plants and their role in the environment” – Француска амбасада, ПМФ и МБД, 2019/2020	2
	„Ревизија на Euphorbia за Северна Македонија со акцент на дистрибуцијата и еколошката дивергенција помеѓу различните цитотипови на E. glareosa“ – 2022-2023	2
9.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект – член	
	“Диверзификација на полиплоидна Euphorbia во јужните и источните делови на Балканскиот Полуостров”, 2024 – 2025	1
10.	Член на факултетска комисија	

	Комисија за еквиваленции студиски програми – 2020, 2021, 2022, 2023, 2024	2.5
	Комисија за самоевалуација на Природно-математичкиот факултет (2021, 2024)	1
	Конкурсна комисија за запишување студенти на прв циклус студии на студиските програми на Природно-математичкиот факултет во Скопје (учебни 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024);	2
	Комисија за избор на студенти чие родителско право го врши само еден родител, кои се стекнуваат со погодноста за плаќање половина од износот на уписнината за прв циклус студии за учебните 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024;	2
	Тендерска комисија за набавка на дробилница, моторен чистач, моторна смукалка и потрошен материјал за нивно одржување, 2020	0.5
	Тендерска комисија за набавка на цемент, арматурна мрежа, песок и панелна ограда, 2020	0.5
	Тендерска комисија за набавка – изработка на мебел од оплеменета иверка и плотна, 2021	0.5
	Тендерска комисија за набавка – автобуски превоз, 2022	0.5
	Тендерска комисија за набавка – лабораториски потрошен материјал и нагледни средства за настава, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавки од мала вредност со предмет на набавка на ХТЗ-опрема (заштитни очила, мантили, маски, униформи и чевли), 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка – ламинар, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка и монтажа на климатизери и ладилници, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка на ситна лабораториска опрема, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка на лабораториска опрема за студенти I, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка на градинарски алат и механизација, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавка на лабораториска опрема за студенти II, 2023	0.5
	Тендерска комисија за набавки од мала вредност со предмет на набавка – компримирани и втечнети гасови, 2024	0.5
	Тендерска комисија за набавка на ХТЗ-опрема (заштитни очила, мантили, маски, униформи и чевли), 2024	0.5
	Тендерска комисија за набавка – осигурување на градежни објекти, моторни возила, 2024	
	Тендерска комисија за набавка – дезинсекција, дератизација и фумигација, 2024	0.5
	Тендерска комисија за набавка на хемикалии и потрошен материјал за I циклус студии на ИБ, 2024	0.5
11.	Претседател на здружение поврзано со структурата	
	Македонско друштво на ботаничари	2
12.	Член на управен одбор на здружение поврзано со структурата	
	Македонско еколошко друштво	0.3
13.	Раководител на внатрешна организациона единица	
	Раководител на Институт за биологија (2020 – 2024)	4
14.	Раководител на збирки	
	EU-MK-001 Vegetation Database of the Republic of Macedonia (1417 plots, semi-restricted access) (http://www.givd.info/ID/EU-MK-001)	1
	MKNH in Index Herbariorum (http://sweetgum.nybg.org/science/ih/herbarium-details/?irn=159211)	1
15.	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	
	Plant Sociology journal	1
	Biologica Nyssana	1
16.	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	

	Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology (EADSVE)	2
17.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	
	14-th Symposium on the Flora of Southeastern Serbia and Neighboring Regions 2022, Kladovo, Serbia	1
	6th Congress of Ecologists of North Macedonia, 15-18. 2022, Ohrid, North Macedonia	1
	40th Eastern Alpine and Dinaric Society for Vegetation Ecology (EADSVE), 19-22.6.2024, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina	1с
18.	Студиски престој во странство	
	Словенија – 2021, 2022, 2023	1.5
	Вкупно	96

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	138,71
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	494,25
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	96
Вкупно	728,96

КОМИСИЈА

Академик Владо Матевски, редовен професор, ПМФ – Скопје, претседател, с.р.
 Д-р Митко Костадиновски, редовен професор, ПМФ – Скопје, член, с.р.
 Д-р Славчо Христовски, редовен професор, ПМФ – Скопје, член, с.р.

Прилог бр. 2

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН АСИСТЕНТ ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ГЕОГРАФИЈА
НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/Природно-математички факултет – Скопје, објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ од 12.7.2024 година, за избор на еден асистент од наставно-научната област: географија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-1785/3 од 27.9.2024 година, донесена на седницата на ННС од 26.9.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Свемир Горин, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Благоја Маркоски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје и д-р Иван Радевски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниот

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден асистент од наставно-научната област: географија, во предвидениот рок се пријави м-р Арсе Кузманоски, виш лаборант на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот м-р Арсе Кузманоски е роден на 13.4.1994 година во Скопје. Основното и средното образование ги завршил во Гостивар. Во учебната 2013/2014 година се запишал на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за географија, на насоката Географски информациски системи. Дипломирал на 18.9.2017 година, со просечна оценка 9,52.

Во учебната 2018/2019 година се запишал на втор циклус студии на Институтот за географија, насока: Картографија и географски информациски системи. Во период од шест месеци во текот на 2017/2017 волонтирал во Сеизмолошката опсерваторија при ПМФ. Во периодот од декември 2019 до декември 2021 година, ангажиран е како демонстратор на Институтот за географија при ПМФ, за предметите од географски информациски системи, картографија, хидрологија и климатологија. Од декември 2021 година до денес е ангажиран како виш лаборант на Институтот за географија при ПМФ. Вториот циклус студии ги завршува на 10.5.2024 година, со успешна одбрана на магистерскиот труд „Примена на географските информациски системи во хидроморфолошките анализи на одбрани меандерски сектори од реките Брегалница, Вардар и Црна Река“ со што се стекна со академската титула магистер на географски науки-картографија и географски информациски системи.

Кандидатот м-р Арсе Кузманоски активно се служи со англискиот јазик и има положено курс за странски јазици во овластен едукативен центар.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ
Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Природно-математички факултет, Институт за географија, кандидатот м-р Арсе Кузманоски од учебната 2019/2020 година, кога е ангажиран како демонстратор, до денес, вработен како виш лаборант, помага во изведувањето на вежбите по предметите: Вовед во географски информациски системи, Геоинформатика, ГИС-апликации 1 и 2, ГПС, ГИС-анализи, Хидрологија, Климатологија и картографија.

Обемот на досегашниот ангажман во изведувањето на вежбите, како и коректниот однос со студентите, укажуваат на сериозен, креативен и посветен пристап на кандидатот во процесот на изведувањето на наставно-образовната дејност на Институтот за географија при ПМФ во Скопје.

Научноистражувачка дејност

Кандидатот м-р Арсе Кузманоски пројавува интерес за научноистражувачка работа особено во областа на примената на географските информациски системи во географијата,

особено во хидрологијата. Досега како автор и коавтор има објавено четири научноистражувачки труда, од кои два се во списанија со фактор на влијание, индексирани во Web of Science, а два во списанија со меѓународен уредувачки одбор.

Radevski, I., Hall, J., Gorin, S., Petrović, A. M., **Kuzmanoski, A.**, Manevska, E., & Ristevski, P. (2024): Characteristics of annual and seasonal precipitation in North Macedonia: change analysis and correlation with the North Atlantic Oscillation (1951–2010). *Időjárás - Quarterly Journal of the HungaroMet Hungarian Meteorological Service*, 128(1), 75–98.

Radevski, I., Gorin, S., Zlatanovski, V., Petrović, A. M., **Kuzmanoski, A.**, Manevska, E., & Markoski, B. (2023): Determining Streamflow Patterns in North Macedonia Using PCA and AHC Analysis. *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft Annals of the Austrian Geographical Society*, 165, 281–305, <https://doi.org/10.1553/moegg165-081>

Kuzmanoski A., Gorin S., Radevski I. (2022): Spatial changes of the coastline of Dojran and Prespa Lakes using GIS and Landsat Imagery. *Geografski Pregled*, No. 46, Sarajevo

Kuzmanoski A., Manevska E., Gorin S., Dimitrovska O. (2021): GIS analysis of public green spaces in Centar municipality and the situation with air pollution from PM10 and PM2.5 particles. *Geographical Reviews*, 53, Skopje

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Кандидатот м-р Арсе Кузманоски, бил ангажиран како помошник во изведувањето на проектните активности во проектот Просторен план на Република Северна Македонија (2021 – 2040) – Студија за животна средина, 2022 – 2023, нарачан од Агенцијата за просторно планирање, како соработник за ГИС и картографија.

Активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Институтот за географија и дејноста поврзана со географијата. Бил активно вклучен во организацијата на општинските, регионалните и државните натпревари по географија организирани од страна на Македонското географско друштво, во кое членува од 2021 година. Активно учествува во настаните на МГД, со една презентација на научен труд на Шестиот конгрес на географите од Република Македонија на тема „GIS analysis of stray dogs attacks in the municipality of Centar, in the city of Skopje“, како и стручно предавање на есенскиот едукативен вебинар за професорите и наставниците по географија во 2022 година, на тема: „Дигитална настава во изучувањето на географијата“.

Кандидатот е коавтор на три универзитетски помагала, од кои еден е рецензиран, а двата се за интерна употреба во наставата на ПМФ.

Горин С., **Кузманоски А.** (2021): Практикум по предметот ГИС-анализи, Тримакс, Скопје

Горин С., **Кузманоски А.** (2021): Практикум по ГИС-апликации-2 (интерна употреба).

Радевски И., **Кузманоски А.** (2021); Практикум по Климатологија (интерна употреба).

Ангажиран бил и во промоцијата на студиските програми за прв циклус студии на Институтот за географија на Природно-математичкиот факултет во Скопје, со посета во одредени средни училишта на територијата на град Скопје, во периодот 2021 – 2024 година. Во овој период, исто така, зема учество во промотивна активност – „Отворен ден на УКИМ“. Во изминатиот период, кандидатот учествувал на две обуки: Обука за имплементација на претприемаштвото во рамките на ПМФ и Далечинска детекција за мониторинг на бавни свлечишта на Градежниот факултет во Скопје. Има познавање од неколку софтверски пакети, како: QGIS, ArcGIS, Global Mapper и Saga GIS. Активен е и ангажиран во разни активности на Институтот, каде што покажува комуникативност, исполнителност, одговорност, флексибилност, желба за лична надоградба и напредок, лесна приспособливост и способност за тимска работа.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Арсе Кузманоски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Арсе Кузманоски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето асистент во наставно-научната област географија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, м-р Арсе Кузманоски да биде избран во звањето **асистент** во наставно-научната област географија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

**Д-р Свемир Горин, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
Д-р Благоја Маркоски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
Д-р Иван Радевски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.**

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Арсе Методија Кузманоски*

Институција: *Природно-математички факултет/Институт за географија*

Научна област: *ГЕОГРАФИЈА*

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ/АСИСТЕНТ
ИСТРАЖУВАЧ

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Има завршено прв и втор циклус академски студии со најмалку 300 ЕКТС-кредити	ДА
2	Стегнат назив – магистер од соодветната област Назив на научната област: магистер по географија	ДА
3	Остварен просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на првиот циклус и вториот циклус на академски студии посебно Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,52 Просечниот успех на втор циклус изнесува: 10,00	ДА
4	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: англиски 2. Назив на документот: уверение 3. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје 4. Датум на издавање на документот: 5.7.2024	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Свемир Горин, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
Д-р Благоја Маркоски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
Д-р Иван Радевски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

За ПОВТОРЕН ИЗБОР НА ЕДЕН АСИСТЕНТ ОД ОБЛАСТА физиологија И друго

(анимална физиологија, ензимологија и култура на анимални ткива)
НА заводот за ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА физиологија и биохемија ПРИ
ИНСТИТУТОТ ЗА БИОЛОГИЈА НА
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на седницата одржана на 26.9.2024 год., избрани сме за членови на Рецензентската комисија за повторен избор на еден асистент од областа физиологија и друго (анимална физиологија, ензимологија и култура на анимални ткива) на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Рецензентската комисија е во следниов состав: проф. д-р Биљана Миова, редовен професор на ПМФ, Скопје, проф. д-р Сузана Диневска-Ќовкаровска, редовен професор на ПМФ, Скопје и проф. д-р Ицко Ѓорѓоски, редовен професор на ПМФ, Скопје.

На конкурсот објавен во „Слободен печат“ и „Коха“ од 22.8.2024 година се пријави само еден кандидат – м-р Елена Рафаиловска, асистент на Заводот за експериментална физиологија и биохемија на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

По анализата на приложените материјали од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката м-р **Елена Рафаиловска** е родена на 17.7.1993 година во Скопје, каде што го завршила основното и средното гимназиско образование. Во учебната 2011/2012 година се запишала на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за биологија, насока: молекуларна биологија. Дипломирала на 24.9.2015 година, како најдобар студент во генерацијата со просечна оценка 9,49, на тема „*In vitro* невропротективна активност на екстракти од трансгени корења од *Hypericum perforatum* L. преку инхибиција на ензимите ацетилхолинестераза и бутирилхолинестераза“, под менторство на проф. д-р Соња Гацовска-Симиќ.

Во учебната 2016/2017 година, Елена Рафаиловска се запишала на магистерски студии по молекуларна биологија на Институтот за биологија. Во ноември 2020 година, по јавната одбрана на магистерската работа под наслов „Антихипергликемичен и антиоксидативен ефект на екстракт од трансгени корени од *Hypericum perforatum* L. кај дијабетични стаорци“ под менторство на проф. д-р Биљана Миова, се стекнала со научно звање – магистер по биологија – молекуларна биологија.

Од 2015 до ноември 2020 година е ангажирана како демонстратор, а во 2022 година е избрана во звањето асистент на Катедрата за анимална физиологија, екофизиологија и ензимологија на Институтот за биологија.

Во ноември 2020 година, по јавната одбрана на магистерската работа под наслов „Антихипергликемичен и антиоксидативен ефект на екстракт од трансгени корени од *Hypericum perforatum* L. кај дијабетични стаорци“, под менторство на проф. д-р Биљана Миова, се здобива со научен назив – магистер по биологија – молекуларна биологија. Во академската 2021/2022 година се запишала на трет циклус студии на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за биологија, насока: молекуларна биологија.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА И НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Наставно-образовна дејност

М-р Елена Рафаиловска активно учествува во едукација на студенти во рамките на практичната лабораториска настава по предметите: Анимална физиологија, Применета физиологија, Ензимологија, Екофизиологија, Исхрана и метаболизам, Вовед во лабораториски методи и Култура на анимални ткива, сите на Катедрата за анимална физиологија, екофизиологија и ензимологија. Дополнително, кандидатката била вклучена и во осовременувањето на практичната настава по наведените предмети. Во рамките на наставната дејност, значајна е улогата на кандидатката Рафаиловска во реализацијата на голем број дипломски работи, магистерски и докторски трудови на Катедрата.

Научноистражувачка дејност

Покрај практичната настава, Елена Рафаиловска е вклучена и во научноистражувачката работа на Катедрата. Од периодот на последниот избор за асистент во 2022 година, Елена Рафаиловска се јавува како автор или коавтор на 6 научни труда (од кои 4 во списанија со фактор на влијание), коавтор во поглавје од една интернационална книга, стручен соработник во пишување на учебник за средно образование и коавтор во 12 научни соопштенија во земјата и во странство. М-р Рафаиловска има учествувано во 14 проекти (национални или интернационални) и посетувала 4 летни школи надвор од земјата.

Публикувани научни трудови:

1. **Elena Rafailovska**, Oliver Tushevski, Sonja Gadzovska-Simic, Sasho Panov, Jasmina Petreska Stanoeva, Suzana Dinevska-Kjovkarovska and Biljana Miova. REGULATION OF CARBOHYDRATE METABOLISM AND INSULIN SECRETION IN DIABETIC RATS FOLLOWING TREATMENT WITH *Hypericum perforatum* L. HAIRY ROOT AQUEOUS METHANOL EXTRACT. **Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering**, Vol. 43, No. 1, **2024**. IF= 1.0
2. **Elena Rafailovska**, Oliver Tushevski, Kristiana Shijakova, Sonja Gadzovska-Simic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska and Biljana Miova. *Hypericum perforatum* L. extract exerts insulintropic effects and inhibits gluconeogenesis in diabetic rats by regulating AMPK expression and PKC ϵ concentration. **Journal of Ethnopharmacology** 10;302(Pt A):115899, **2023**. IF= 5.13
3. Elona Djemali, **Rafailovska, Elena**, Aleksandar Dimkovski, Evgenija Mihajloska, Zorica Naumovska, Gjose Stefkov, Biljana Miova, Ljubica Suturkova. "Analysis of hypoglycemic effects of cannabidiol following oral and intraperitoneal administration in healthy rats" **Macedonian pharmaceutical bulletin** 68(04):139-140 (**2022**)
4. **Rafailovska, Elena**, Cvetanka Trifunovska, Oliver Tushevski, Sonja Gadzovska-Simic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, and Biljana Miova. "Antioxidant potential of *Hypericum perforatum* L. hairy roots extracts in the kidney of STZ-induced diabetic rats." **Macedonian Pharmaceutical Bulletin** 68(2):183-184 (**2022**)
5. Dervisevik, Mirsada, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Sasho Panov, **Elena Rafailovska**, Irena Celevska, and Biljana Miova. "Carbohydrate Metabolism in Diabetic Rat's Heart—The Effects of Acetylsalicylic Acid and Heat Preconditioning as HSP70 Inducers." **Macedonian Veterinary Review**, Vol 45, Issue 2, (**2022**) (IF=0.4)
6. **Rafailovska, Elena**, Oliver Tushevski, Sonja Gadzovska-Simic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, and Biljana Miova. "Hypericum Perforatum L. Hairy Root Extracts—Regulation of Glycemic, Metabolic, Serum Enzyme and Lipid Profile in STZ-Induced Diabetic Rats." **Macedonian Veterinary Review** 45, Issue 1 (**2022**): 5-15. (IF=0.4)

Книги и поглавја во книги

1. Apostolova, Nadezda, **Rafailovska, Elena**, Dinevska-Kjovkarovska, Suzana., and Miova, Biljana. Diabetes, Obesity, and Oxidative Stress. In *Obesity, Diabetes and Inflammation: Molecular Mechanisms and Clinical Management* (pp. 79-98). Cham: Springer International Publishing (2023).
2. Учебник по биологија за 2. година средно стручно образование. Сузана Диневска-Ќовкаровска, Биљана Миова, Соња Гаџовска-Симиќ, Катерина Русевска и Руска Мицевска, Министерство за образование и наука на РС Македонија, 2022 (Елена Рафаиловска е стручен соработник во пишувањето на учебникот).

Соопштенија на научни собири:

1. **Elena Rafailovska**, Nadezda Apostolova, Juan V. Esplugues, Suzana Dinevska Kjovkarovska, Biljana Miova. *Hypericum perforatum* L. Hairy roots extracts Protects INS-1 cells against Streptozotocin-Induced Damage. BenBedPhar Training School “The NRF2 Network: Molecules, Pathways, and Mechanisms,” COST Action CA20121, Jagiellonian University, Krakow, Poland, from 24-28 June 2024.
2. Sofija Tusheva, Gordana Georgieva, Velimir Stojkovski, Icko Gjorgoski, Boro Iliev, Boro Dzonov, Blagoja Srbov, Boris Alekovski, Stefania Azmanova, **Elena Rafailovska**, Biserica Nikolovska, Katerina Jovanovska, Sofija Pejкова, „Platelet-rich Plasma: A Promising Bioscaffold for Enhancing Peripheral Nerve Regeneration “ Abstract No.: 16 p. 51, 12th EURAPS RESEARCH COUNCIL MEETING, ATHENS, GREECE 2024.
3. **Elena Rafailovska**, Oliver Tushevski, Sonja Gadzovska- Simic, Sasho Panov, Jasmina Petreska Stanoeva, Suzana Dinevska-Kjovkarovska and Biljana Miova. HAIRY ROOT EXTRACTS FROM *Hypericum perforatum* L. DEMONSTRATE INSULINOTROPIC EFFECTS AND REGULATE HEPATIC CARBOHYDRATE METABOLISM IN DIABETIC RATS. 2nd European Symposium on Phytochemicals in Medicine and Food. Sarajevo, Bosnia and Herzegovina 03-06 June 2024
4. Elona Xhemaili, **Elena Rafailovska**, Elena Mirova, Biljana Miova, Zorica Naumovska, Gjose Stefkov*, Ljubica Shuturkova. DOSE-DEPENDENT EFFECTS OF CANNABIDIOL OIL TREATMENT OVER CARBOHYDRATE METABOLISM IN STZ-INDUCED DIABETIC RATS. 2nd European Symposium on Phytochemicals in Medicine and Food. Sarajevo, Bosnia and Herzegovina 03-06 June 2024
5. **Vesna Trpchevska**, **Elena Rafailovska**, Gjose Stefkov, Suzana Dinevska-Kjovkarovska and Biljana Miova. CANNABIDIOL OIL ATTENUATES OXIDATIVE STRESS IN THE BRAIN OF STZ-INDUCED DIABETIC RATS. 2nd European Symposium on Phytochemicals in Medicine and Food. Sarajevo, Bosnia and Herzegovina 03-06 June 2024
6. Biljana Miova, Nadezda Apostolova, Juan V. Esplugues, Suzana Dinevska Kjovkarovska, **Elena Rafailovska**. Activation of Nrf2 pathway and related antioxidant proteins in INS-1 cells treated with *Hypericum perforatum* transgenic roots extracts. 2023, 5th Scientific meeting BENBEDPHAR, Graz, Austria 2023.
7. Marija Nikolovska, Aleksej Tashevski, Marija Ilievska, Kiril Pakovski, **Elena Rafailovska**, Dino Atanasov, Slavica Josifovska. The Effects of Cannabidiol Treatment on Streptozotocin induced Diabetic Cardiomyopathy in Rats: A Study of Gene Expression and Oxidative Stress Parameters. International Conference “Kliment's Days 2023 - 60 years Faculty of Biology“ Sofia, Bulgaria, 9-11 November, 2023.
8. **Elena Rafailovska**, Cvetanka Trifunovska, Oliver Tushevski, Sonja Gadzovska-Simic, Suzana Dinevska-Kjovkarovska, Biljana Miova. Antioxidant potential of *Hypericum perforatum* L. hairy roots extracts in the kidney of STZ-induced diabetic rats. 11th Conference on Medicinal and Aromatic Plants of Southeast European Countries. Ohrid, R. North Macedonia. 06 –10 October 2022.

9. Biljana Miova, Suzana Dinevska- Kjovkarovska, **Elena Rafailovska**. Enzyme activity and gene expression of key carbohydrate-related enzymes and HSP70 in rats - acclimation to moderate heat. 6th Congress of Ecologists of the Republic of North Macedonia, with international participation, Ohrid, R. North Macedonia. 15-18 October 2022.
10. Suzana Dinevska- Kjovkarovska*, **Elena Rafailovska** and Biljana Miova. Nicotinamide post-treatment of diabetic rats and its effects on liver carbohydrate metabolism. 3rd Regional Congress of Physiological Societies, 5th Congress of Croatian Physiological Society, Plitvička Jezera, Croatia, 22- 24 Sept 2022.
11. Biljana Miova, **Elena Rafailovska** and. Suzana Dinevska- Kjovkarovska. Nicotinamide pre-treatment of streptozotocin-induced diabetic rats prevent the changes in liver carbohydrate metabolism. 3rd Regional Congress of Physiological Societies, 5th Congress of Croatian Physiological Society, Plitvička Jezera, Croatia, 22- 24 Sept 2022.
12. Gordana Ilievska*, Katerina Blagoevska, Biljana Stojanovska-Dimzoska, **Elena Rafailovska**, Biljana Miova. Evaluation of antioxidative enzymes in rats treated with Origanum vulgare essential oil during acute intoxication with Deoxinivalenol and Fumonisin B1 –9th International Scientific Meeting, Days of veterinary medicine 2022. 22-25 September 2022, Ohrid, R. N. Macedonia

Едукација и тренинг

М-р Елена Рафаиловска има учествувано на 4 летни школи, и тоа:

- јуни 2024, учество на летна школа – BenBedPhar Training School: NRF2 network – molecules, pathways, and mechanisms , Krakow-Wieliczka, Poland;
- јуни – јули 2021 – учество на летна школа – XVI INTERNATIONAL SUMMER SCHOOL of young scientists „Molecular biology, biotechnology and biomedicine“, Odesa, Ukraine;
- јуни 2019 – краток истражувачки престој, University of Valencia, Spain, Faculty of Medicine, Department of Pharmacology;
- јуни 2016 – учество на летна школа – Regional Biophysics School (NERKA6) „Imaging Neuroinflammation“, Kotor, Montenegro.

Листа на проектни активности

М-р Елена Рафаиловска е учесник и во вкупно 14 проекти (стручни или научни, домашни или странски).

- 2024 – тековно – Влијание на плазма богата со тромбоцити „PRP“ и оментум врз репарација на периферно нервно ткиво. Природно-математички факултет, Медицински факултет и Факултетот за ветеринарна медицина, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.
- 2023 – тековно – „Предизвик за воспоставување на лаборатории истражување, креативност и иновации MakerSpace“, Фонд за иновации и технолошки развој на РС Македонија
- 2023 – тековно – Влијание на плазма богата со тромбоцити „PRP“ врз репарација на периферно нервно ткиво. Природно-математички факултет, Медицински факултет и Факултет за ветеринарна медицина, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.
- 2022 – тековно – Антидијабетични ефекти на канабидиол (CBD) кај дијабетични сторци. Природно-математички факултет и Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.
- 2023-тековно - Project G6031 “Wearable Smart Patches for Multimodal Wound Healing – DRESWOUTRE”, NATO - Science for Peace and Security.
- 2023 – тековно – Неензимско редуцирање на оксидативниот стрес кај орален мукозитис индуциран со хемотерапија – анимален модел. Природно-математички факултет и Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.

- 2022 – тековно - COST Action CA21162-Establishing a Pan-European Network on Computational Redesign of Enzymes.
- 2022 – 2024 – Влијание на аторвастатин врз појавата на медикаментозна остеонекроза на вилицы (MRONJ), Природно-математички факултет и Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.
- 2021 – тековно - Erasmus+ KA220 project: Biology Teachers Shaping Tomorrow = BEST, (Estonia, Denmark, North Macedonia, Poland, Portugal).
- 2021 – 2022 – Подобрување на капацитетите за научноистражувачката, наставната и апликативната дејност на Лабораторијата за молекуларна биологија на Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје“, МОН.
- 2021 – тековно – COST Action CA20121- Bench to bedside transition for pharmacological regulation of NRF2 in noncommunicable diseases.
- 2021 – 2022 – Урбани градини како потенцијал за зголемување на зеленилото во скопската бетонска џунгла, ГЕФ ПМГ Македонија.
- 2021 – 2022 - Современа и иновативна едукација во биологијата (BIOINOEDU), „Предизвик за студенти иноватори 2021“.
- 2020 – 2022 – Ефекти на третман со масло од диво оригано во состојба на акутна интоксикација со деоксиниваленол и фумонизин В1. Природно-математички факултет и Факултет за ветеринарна медицина, УКИМ, Скопје, Република С. Македонија.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Кандидатката м-р Елена Рафаиловска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Природно-математичкиот факултет.

Во периодот 2020 – 2024 година, Елена Рафаиловска била вклучена во работата на Комисијата за тендери и набавки на ПМФ.

Од 2016 година до денес, активно е вклучена во остварување на активности на Македонското биолошко друштво преку спроведување на натпревари по биологија за средни и основни училишта, како и во организација на селекционите натпревари и подготовки на ученици за учество на Меѓународната јуниорската олимпијада по природни науки (IJSO) и Меѓународната биолошка олимпијада (IBO). Од 2018 година до денес е државен координатор за организација и спроведување на Меѓународната биолошка олимпијада (IBO).

Листа на активности во рамките на Македонското биолошко друштво

- 2024 – член на оценувачка комисија и тим-лидер на македонскиот тим на 31. Интернационалната олимпијада по Биологија, Астана, Казахстан (35th IBO, Astana, Kazakhstan).
- 2021 – тим-лидер на македонскиот тим на Интернационалната јуниорска олимпијада по природни науки, Дубаи, Обединети Арапски Емирати (IJSO 2021, Dubai, UAE)
- 2021 – член на оценувачка комисија и тим-лидер на македонскиот тим на 32. Интернационална олимпијада по биологија, Лисабон, Португалија (32th IBO, Lisbon, Portugal).
- 2020 – член на оценувачка комисија и тим-лидер на македонскиот тим на 31. Интернационална олимпијада по Биологија, Нагасаки, Јапонија (31th IBO, Nagasaki, Japan).
- 2019 – член на оценувачка комисија (од областа физиологија) на манифестацијата „Ноември – месец на науката 2019“.
- 2019 – член на оценувачка комисија и тим-лидер на македонскиот тим на 32. Интернационална олимпијада по биологија, Сегедин, Унгарија (32th IBO, Szeged, Hungary).

- 2019 – обучувач од областа на биологијата на настанот „Обуки за наставници по природни науки“, организиран од МБР, ДФРМ и СХТМ.
- 2018 – член на оценувачка комисија (од областа физиологија) на манифестацијата „Ноември – месец на науката, 2019“.
- 2018 – тим-лидер на македонскиот тим на Интернационалната јуниорска олимпијада по природни науки, Габороне, Боцвана, (IJSO 2018, Botswana)
- 2017 – предавач од областа на молекуларната биологија на настанот „Ноември – месец на науката 2017“.
- 2017 – тим-лидер на македонскиот тим на Интернационалната јуниорска олимпијада по природни науки, Холандија, (IJSO 2017, Netherlands).

Оценка од самоевалуација

Кандидатката м-р Елена Рафаиловска доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Природно-математичкиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето погоре кажано, Рецензентската комисија е едногласна во мислењето дека м-р Елена Рафаиловска, во периодот од избор во звањето асистент на Катедрата за анимална физиологија, екофизиологија и ензимологија, покажала солидни резултати, како во наставно-образовната, така и во научноистражувачката работа.

Кандидатката Елена Рафаиловска темелно и совесно ги извршува сите задачи поврзани со наставата, покажува способност и знаење, исполнителност и посветеност во изведувањето на практичната настава, како и способност да им го пренесе своето знаење на студентите. Исто така, кандидатката поседува голема креативност, иновативност и самодоверба во изведувањето на научноистражувачката работа. Би сакале да го истакнеме и нејзиниот ангажман во проширување на научноистражувачката дејност од областа на ензимологијата, молекуларната физиологија и култура на анимални ткива, што претставува голем придонес за развојот и осовременувањето на лабораторијата и Институтот за биологија. Сето ова е почетна основа дека таа ќе се развива во добар научен, стручен и педагошки работник.

Имајќи ја предвид целокупната наставна активност која ја реализираше Елена Рафаиловска, нејзината инвентивност и креативност во насока на постојано осовременување и внесување нови содржини во наставната програма и научноистражувачката активност, како и личното познавање на кандидатката, членовите на Рецензентската комисија се едногласни дека м-р Елена Рафаиловска ги задоволува критериумите за повторен избор во звањето асистент.

Според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а имајќи го предвид изнесеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет, кандидатката м-р Елена Рафаиловска **да ја реизбере во звањето асистент од областа физиологија и друго (анимална физиологија, ензимологија и култура на анимални ткива)** во Заводот за експериментална физиологија и биохемија при Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

КОМИСИЈА

**Д-р Биљана Миова, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет
во Скопје, с.р.**

**Д-р Сузана Диневска-Ковкарска,
редовен професор
на Природно-математичкиот факултет
во Скопје, с.р.**

**Д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор
на Природно-математичкиот факултет
во Скопје, с.р.**

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Елена Митко Рафаиловска**

Институција: **Природно-математички факултет, Институт за биологија**

Научна област: **физиологија и друго (анимална физиологија, ензимологија и култура на анимални ткива).**

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ/АСИСТЕНТ
ИСТРАЖУВАЧ

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Има завршено прв и втор циклус академски студии со најмалку 300 ЕКТС-кредити	Да
2	Стегнат назив – магистер од соодветната област Назив на научната област: <u>магистер по биологија (молекуларна биологија)</u>	Да
3	Остварен просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на првиот и на вториот циклус академски студии посебно Просечниот успех на прв циклус изнесува: <u>9,49.</u> Просечниот успех на втор циклус изнесува: <u>10,00.</u>	Да
4	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: <u>англиски јазик</u> 2. Назив на документот: <u>Уверение за активно познавање на англиски (B2) според Европската јазична рамка на Советот на Европа (CERF)</u> 3. Издавач на документот: <u>Центар за странски јазици и компјутерско образование, Академија „Херц“</u> 4. Датум на издавање на документот: <u>2.9.2021</u>	Да

КОМИСИЈА

Д-р Биљана Миова, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

Д-р Сузана Диневска-Ковкаровска, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

Д-р Ицко Ѓоргоски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

Прилог бр. 5**ПРЕГЛЕД**

на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на
Наставно-научниот совет на Факултетот, одржана
на 26.09.2024 година.

1. ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

ред бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Фатон Шерифи, магистер по менаџирање на туризам и угостителство	„СТРАТЕГИСКИ ОСНОВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ГРАДОВИТЕ НА КОСОВО“	„STRATEGIC BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE CITIES OF KOSOVO“	д-р Никола Панов, редовен професор на ПМФ – Скопје (во пензија)	02-1335/8 од 07.10.2024
2.	Албина Халили, магистер по географија – социоекономска географија	„ПОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ГЕОГРАФИЈА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО КОСОВО СО КОРИСТЕЊЕ НА ГЕОИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА – ПОДРАЧЈЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕ РЕГИОН АНАМОРАВА“	„IMPROVING GEOGRAPHY TEACHING IN SECONDARY SCHOOLS IN KOSOVO USING GEOINFORMATION TECHNOLOGY-RESEARCH AREA ANAMORAVA REGION“	д-р Ивица Милевски, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1347/8 од 07.10.2024
3.	Олга Гигопулу, магистер по фармацевтски науки	„ВИБРАЦИСКО СПЕКТРОСКОПСКИ ТЕХНИКИ ВО СПРЕГА СО МУЛТИВАРИЈАНТНА АНАЛИЗА КАКО ВЕТУВАЧКИ АЛАТКИ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА РЕАКЦИИТЕ НА ДЕКАРБОКСИЛАЦИЈА НА THCA И НА CBDA И ЗА БРЗА КВАНТИТАТИВНА АНАЛИЗА НА ФИТОКАНАБИНОИДИ ВО КОНОП (CANNABIS SPP.) И НЕГОВИ ПРЕРАБОТКИ“	„VIBRATIONAL SPECTROSCOPIC STUDIES COUPLED WITH MULTIVARIATE ANALYSIS AS PROMISING TOOLS FOR MONITORING THE THCA AND CBDA DECARBOXYLATION REACTIONS AND RAPID QUANTITATIVE ANALYSIS OF PHYTOCANNABINOIDS IN CANNABIS (CANNABIS SPP.) AND ITS DERIVATIVES“	д-р Петре Макрески, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1536/8 од 07.10.2024

ПРЕГЛЕД
на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,
Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на
Наставно-научниот совет на Факултетот, одржана
на 26.09.2024 година.

1. МАГИСТЕРСКИ ТРУД

	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Антонета Антова, дипломиран инженер по биохемија и физиологија	„ЕВАЛУАЦИЈА НА АНТИ DS-DNA, C3 И C4 ОД СЕРУМСКИОТ КОМПЛЕМЕНТ И НИВНОТО ЗНАЧЕЊЕ КАКО БИОМАРКЕРИ ПРИ ДИЈАГНОСТИЦИРАЊЕ И СЛЕДЕЊЕ НА СИСТЕМСКИОТ ЛУПУС ЕРИТЕМАТОЗУС“	„EVALUATION OF ANTI-DS-DNA, C3 AND C4 FROM SERUM COMPLEMENT AND THEIR SIGNIFICANCE AS BIOMARKERS IN THE DETECTION AND MONITORING OF SYSTEMIC LUPUS ERYTHEMATOSUS“	д-р Гордана Димеска, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1439/5 од 04.10.2024
2.	Дујгу Речани, дипломиран професор по математика	„СПОРЕДБЕНА СТУДИЈА ПОМЕЃУ ДРЖАВНИ И ПРИВАТНИ СРЕДНИ УЧИЛИШТА ЗА РАЗБИРАЊЕТО НА ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНАТА И ЛОГАРИТАМСКАТА ФУНКЦИЈА“	„A COMPARATIVE STUDY OF STUDENT UNDERSTANDING OF EXPONENTIAL AND LOGARITHMIC FUNCTIONS BETWEEN PUBLIC AND PRIVATE HIGHSCHOOLS“	д-р Билјана Крстеска, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1518/3 од 04.10.2024
3.	Руфија Идризовска, дипломиран инженер по хемија - аналитичка биохемија	„ВОЛТАМЕТРИСКА СТУДИЈА НА ИНТЕРАКЦИИТЕ МЕЃУ ДОПАМИН И ГЛУТАТИОН“	„VOLTAMMETRIC STUDY OF INTERACTIONS BETWEEN DOPAMINE AND GLUTATHIONE“	д-р Валентин Мирчески, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-2137/3 од 04.10.2024

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од ден 7.8.2024 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) максилофацијална хирургија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет бр. 02-2066/1, донесена на 13.9.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Александар Грчев, редовен професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ – претседател, д-р Даница Поповиќ-Моневска, редовен професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ – член, и проф. д-р Борис Величковски, редовен професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ – член.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација, го поднесуваме следниот

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) максилофацијална хирургија, во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Антонио Кирков.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Антонио Кирков е роден на 21.2.1966 г., во Скопје. Средно образование завршил во Скопје, во гимназијата „Георги Димитров“, во 1984 година. Со високо образование се стекнал на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, каде што дипломирал на 3.7.1992 година, со просечен успех 9,00.

Специјализација по максилофацијална хирургија започнал во јануари 1994 година, а во октомври, истата година, се вработил на Универзитетската клиника за максилофацијална хирургија во Скопје, во која работи до денес. Специјалистички испит положил во јуни 1998 година и се стекнал со звањето специјалист по максилофацијална хирургија.

Преку Министерството за образование и наука, во текот на јуни и јули 1996 година, бил на студиски престој за индивидуално усовршување на Клиниката за максилофацијална хирургија во Клиничкиот болнички центар во Љубљана, каде што се запознава со актуелните методи во максилофацијалната хирургија, особено во онкохирургијата кај оралниот карцином.

Магистерски студии завршил на Стоматолошки факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје со просечен успех 9,7. На 25.12.2006 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Прилог кон клиничката употреба на туморски маркери кај оралниот карцином“.

Докторска дисертација пријавил во 2009 година на Стоматолошкиот факултет при УКИМ. Дисертацијата на тема: „Евалуација на молекуларни маркери кај орален карцином“ ја одбрал на 19.12.2014 година, пред Комисија во состав: д-р Владимир Поповски, професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, д-р Даница Поповиќ-Моневска, професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, д-р Борис Величковски, професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, д-р Александар Димовски, професор на Фармацевтски факултет при УКИМ, и д-р Алберто Бенедети, професор на Стоматолошкиот факултет при УКИМ. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на стоматолошки науки од областа максилофацијална хирургија.

Кандидатот активно се служи со англискиот и српскиот/хрватскиот јазик. Поседува високо познавање на компјутерска и информатичка технологија.

Во моментот, кандидатот е вонреден професор. Последниот реферат за избор во наставно-научно звање – вонреден професор е објавен во Билтен бр. 1207 од 15 јануари 2020 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Стоматолошки факултет – Скопје, кандидатот д-р Антонио Кирков изведува теоретска и практична настава на прв и втор циклус студии на две студиски програми: за доктори на дентална медицина и за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози. На прв циклус студии, изведува теоретска и практична настава од предметот *Максифацијална хирургија* од прв циклус студии за доктори на дентална медицина, теоретска настава од предметот *Уренини состојки и ризични фактори во дентална пракса* од прв циклус студии за доктори на дентална медицина, теоретска и практична настава од предметот *Максифацијална хирургија* од прв циклус студии за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози и теоретска настава од предметот *Анатомија со дентална морфологија* за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози. За двете програми на втор циклус за доктори на дентална медицина (магистерски студии и стручни студии по дентална медицина), изведува теоретска настава од предметот *Активност во орфацијалната реија* и предметот *Примена на информациона технологија во стоматологија*.

Д-р Антонио Кирков учествувал во едукација на специјализантите од Стоматолошкиот и Медицинскиот факултет при УКИМ во Скопје, Стоматолошкиот факултет при УГД во Штип, кои го реализираат специјализантскиот стаж на Клиниката за максифацијална хирургија во Скопје. Притоа, бил вклучен како едукатор и како ментор.

Д-р Антонио Кирков е автор на позитивно рецензиран учебник: „Максифацијална хирургија за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози“, наменет за настава по предметот Максифацијална хирургија за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози.

Кандидатот бил и е член на Наставниот одбор, Кадровскиот одбор и Деканската управа на Стоматолошкиот факултет при УКИМ во Скопје. Во моментот, кандидатот е раководител на Катедрата за максифацијална хирургија на Стоматолошкиот факултет при УКИМ во Скопје и одговорен наставник за предметот Максифацијална хирургија од наставната програма за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози.

Кандидатот учествувал како член во комисији за оцена или одбрана на специјалистички испити.

Останатите активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност се наведени во табелата во Образец-2 кон Извештајот за избор во наставно-научно звање.

Научноистражувачка дејност

Од последниот избор, д-р Антонио Кирков има објавено 9 научни труда рецензирани во соодветна референтна научна публикација, согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор.

Д-р Антонио Кирков бил учесник во 2 национални научни проекта: „Употреба на фотограметрија за тродимензионална анализа на краниофацијална морфологија“, раководен од ас. д-р Александар Илиев, и „Евалуација на нивото на саливарни и серумски биомаркери кај планоцелуларен карцином“, раководен од д-р Александар Стаматоски.

Останатите активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, податоците за објавените трудови, за проектите во кои учествувал кандидатот и за одржаните предавања, се наведени во табелата во Образец 2 кон Извештајот за избор во наставно-научно звање.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Антонио Кирков е активно вклучен во стручно-апликативната работа на Универзитетската клиника за хирургија на лице, вилици и врат – максифацијална хирургија – Скопје. Врши стручна дејност – специјалист по максифацијална хирургија. Важен и интегрален

дел од апликативната дејност на кандидатот е практична и теоретска едукација на специјалистите.

Кандидатот е активно вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Универзитетската клиника за хирургија на лице, вилици и врат – максилофацијална хирургија – Скопје. Тековно е претседател на Комисијата за интрахоспитални инфекции.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Д-р Антонио Кирков е член на Здружението на специјалисти по максилофацијална хирургија на Република Македонија и редовен учесник во активностите на Здружението. Кандидатот е член на Лекарската комора на Македонија и активен учесник во активностите на Комората.

Останатите активности кои припаѓаат во стручно-применувачката дејност и дејноста од поширок интерес се наведени во табелата во Образец 2 кон Извештајот за избор во наставно-научно звање.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Антонио Кирков, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Стоматолошкиот факултет.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Антонио Љубомир Кирков

Институција: Стоматолошки факултет – Скопје

Научна област: МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН
ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,00. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,71.	да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: максилофацијална хирургија, поле: стоматологија, подрачје: медицински науки и здравство.	да
3	Објавени најмалку шест рецензирани научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 1. Назив на научното списание: Acta Stomatologica Naissi 2. Назив на електронската база на списанија: EBSCO; SCOPUS & EMcare; SCImago Journal & Country Rank. 3. Наслов на трудот: Association of carcinoma-associated fibroblasts with clinico-pathological parameters of oral squamous cell carcinoma: an immunohistochemical study 4. Година на објава: 2023 1. Назив на научното списание: Oral and Maxillofacial Pathology Journal 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science; EBSCO; 3. Наслов на трудот: Giant Pleomorphic Adenoma of the Submandibular Gland: Case Report and Therapeutic Challenge 4. Година на објава: 2021	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	1. Назив на научното списание: Oral and Maxillofacial Pathology Journal 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science; EBSCO; 3. Наслов на трудот: Nano-emulsion complex (propolis and vitamin C) promotes wound healing in the oral mucosa 4. Година на објава: 2020	
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: Macedonian Dental Review 2. Меѓународен уредувачки одбор со 33 вкупен бр. членови: Македонија 14, Словенија 3, Србија 4, САД 1, Хрватска 1, Германија 3, Австрија 4, Турција 1, Грција 1, Норвешка 1. 3. Наслов на трудот: Enzymatic antioxidant capacity and salivary oxidative stress redox markers: verification of methods for further investigation 4. Година на објава: 2023 1. Назив на научното списание: Macedonian Dental Review 2. Меѓународен уредувачки одбор со 33 вкупен бр. членови: Македонија 14, Словенија 3, Србија 4, САД 1, Хрватска 1, Германија 3, Австрија 4, Турција 1, Грција 1, Норвешка 1. 3. Наслов на трудот: Evaluation of carcinoma - associated fibroblasts (cafs) and tumor - associated macrophages (tams) in oral squamous cell carcinoma (oscc): an immunohistochemical study - case report 4. Година на објава: 2021 1. Назив на научното списание: Academic medical journal 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји) со 34 вкупен бр. членови: Македонија 14, Словенија 3, Србија 4, САД 1, Хрватска 1, Германија 3, Австрија 4, Турција 1, Грција 1, Норвешка 1. 3. Наслов на трудот: Very late relapse in hodgkin disease: outcome of patient relapsing more than 24 years after primary chemo- and radiotherapy on rare location 4. Година на објава: 2023 1. Назив на научното списание: Academic medical journal 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): со 34 вкупен бр. членови: Македонија 14, Словенија 3, Србија 4, САД 1, Хрватска 1, Германија 3, Австрија 4, Турција 1, Грција 1	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	1, Норвешка 1. 3. Наслов на трудот: Tessier no.7 cleft with macrostomia: case report 4. Година на објава: 2022 1. Назив на научното списание: Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences 2. Меѓународен уредувачки одбор со 29 вкупен бр. членови: United States 7, Macedonia 6, Bulgaria 2, Netherlands 1, Canada 1, Italy 1, Albania 1, Serbia 1, Croatia 1, Iran 1, Poland 1, Brazil 1, Romania 1, Kosovo 1, Taiwan 1, Bosnia and Herzegovina 1, United Kingdom 1, 3. Наслов на трудот: Geranylgeraniol Reverses the Toxicity Induced by Clinical Doses of Zoledronic Acid on Gingival Epithelial Cells and Gingival Fibroblasts 4. Година на објава: 2021 1. Назив на научното списание: Macedonian Dental Review 2. Меѓународен уредувачки одбор со 33 вкупен бр. членови: Македонија 14, Словенија 3, Србија 4, САД 1, Хрватска 1, Германија 3, Австрија 4, Турција 1, Грција 1, Норвешка 1. 3. Наслов на трудот: Lipoma on the floor of the mouth - a rare case with unusual localization 4. Година на објава: 2020	
4	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** 1. Наслов на учебникот, монографијата, практикумот или збирката задачи: Максифацијална хирургија за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози 2. Место и година на објава: Скопје, 2024 година (Рецензија во Билтен на УКИМ бр. 1296)	да
5	Претходен избор во наставно-научно звање – вонреден професор, датум и број на Билтен: 15 јануари 2020 година, Билтен на УКИМ број 1207.	да
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност.	да

ОБРАЗЕЦ 2**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ****Кандидат:** Антонио Љубомир Кирков**Институција:** Стоматолошки факултет – Скопје**Научна област:** МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување настава	
1.1	Одржување настава од прв циклус студии (*0,04)	
1.1.1	Студиска програма: Доктори по дентална медицина	
	2019/2020 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII сем. - 2*0,04	0,08
	2020/2021 Максифацијална хирургија, XI с. - 2*0,04 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII сем. - 2*0,04	0,16
	2021/2022 Максифацијална хирургија, XI сем. - 2*0,04 Максифацијална хирургија, X сем. - 4*0,04 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII сем. - 2*0,04	0,32
	2022/2023 Максифацијална хирургија, XI сем. - 2*0,04 Максифацијална хирургија, X сем. - 4*0,04 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII сем. - 2*0,04	0,32
	2023/2024 Максифацијална хирургија, XI сем. - 2*0,04 Максифацијална хирургија, X сем. - 4*0,04 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII сем. - 2*0,04	0,32
1.1.2	Студиска програма: Стручни стоматолошки сестри	
	2019/2020 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 4*0,04 Максифацијална хирургија (стара прог.), VI сем. - 1*15*0,04	0,76
	2020/2021 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 4*0,04 Максифацијална хирургија (стара прог.), VI сем. - 1*15*0,04	0,76
	2021/2022 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 4*0,04 Максифацијална хирургија (стара прог.), VI сем. - 1*15*0,04	0,76
	2022/2023 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 4*0,04 Максифацијална хирургија (стара прог.), VI сем. - 1*15*0,04	0,76
	2023/2024 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 4*0,04 Максифацијална хирургија (нова прог.), VI сем. - 2*15*0,04	1,36

1.2	Одржување настава од втор циклус студии (*0,05)	
1.2.1	студиска програма: Академски (магистерски) студии	
	2019/2020 Примена на информациона технологии во стоматологијата, II сем. – 2*0,05	0,1
	2020/2021 Примена на информациона технологии во стоматологијата, II сем. – 2*0,05	0,1
	2021/2022 Примена на информациона технологии во стоматологијата, II сем. – 2*0,05	0,1
	2022/2023 Актуелности во орофацијалната регија, I сем. - 6*0,05 Примена на информациона технологии во стоматологијата, II сем. – 2*0,05	0,4
	2023/2024 Актуелности во орофацијалната регија, I сем. - 6*0,05 Примена на информациона технологии во стоматологијата, II сем. – 2*0,05 Современи дијагностички и терапевтски постапки во максилофацијалната регија, II сем. – 30*0,05	1,9
1.2.2	студиска програма: стручни студии по дентална медицина	
	2022/2023 Актуелности во орофацијалната регија, I сем. - 6*0,05	0,3
	2023/2024 Актуелности во орофацијалната регија, I сем. - 6*0,05	0,3
2	Одржување вежби (*0,03)	
2.1	Студиска програма: Доктори по дентална медицина	
	2019/2020 Максилофацијална хирургија, X сем. - 4*30*0,03	3,6
	2020/2021 Максилофацијална хирургија, X сем. - 2*30*0,03 Максилофацијална хирургија, XI сем. - 2*30*0,03	3,6
	2021/2022 Максилофацијална хирургија, X сем. - 2*30*0,03 Максилофацијална хирургија, XI сем. - 2*30*0,03	3,6
	2022/2023 Максилофацијална хирургија, X сем. - 2*30*0,03 Максилофацијална хирургија, XI сем. - 2*30*0,03	3,6
	2023/2024 Максилофацијална хирургија, X сем. - 2*30*0,03 Максилофацијална хирургија, XI сем. - 2*30*0,03	3,6
2.2	студиска програма: Стручни стоматолошки сестри	
	2019/2020 Максилофацијална хирургија, VI сем. - 1*15*0,03	0,45
	2020/2021 Максилофацијална хирургија, VI сем. - 1*15*0,03	0,45
	2021/2022 Максилофацијална хирургија, VI сем. - 1*15*0,03	0,45
	2022/2023 Максилофацијална хирургија, VI сем. - 1*15*0,03	0,45
	2023/2024 Максилофацијална хирургија, VI сем. - 2*15*0,03	0,9

3	Одржување менторска настава за здравствена клиничка практика (*0,03)	
	2023/24 (9 менторства) XII сем. - 9*2*15*0,06	16,2
	2022/23 (4 менторства) XII сем. - 4*2*15*0,06	7,2
	2021/22 (4 менторства) XII сем. - 4*2*15*0,06	7,2
	2020/21 (5 менторства) XII сем. - 5*2*15*0,06	9
	2019/20 (5 менторства) XII сем. - 5*2*15*0,06	9
4	Консултации со студенти (ДДМ) (*0,002)	
4.1	Студиска програма: Доктори по дентална медицина	
	2023/24 Максифацијална хирургија, X сем. - 40*0,002 Максифацијална хирургија, XI сем. - 40*0,002 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII с.-40*0,002	0,24
	2022/23 Максифацијална хирургија, X сем. - 40*0,002 Максифацијална хирургија, XI сем. - 40*0,002 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII с.-40*0,002	0,24
	2021/22 Максифацијална хирургија, X сем. - 40*0,002 Максифацијална хирургија, XI сем. - 40*0,002 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII с.-40*0,002	0,24
	2020/21 Максифацијална хирургија, X сем. - 40*0,002 Максифацијална хирургија, XI сем. - 40*0,002 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII с.-40*0,002	0,24
	2019/20 Максифацијална хирургија, X сем. - 40*0,002 Ургентни состојби и ризични пациенти во дентална пракса, VIII с.-40*0,002	0,16
4.2	Студиска програма: Стручни стоматолошки сестри	
	2023/24 Максифацијална хирургија, VI сем. - 10*0,002 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 10*0,002	0,04
	2022/23 Максифацијална хирургија, VI сем. - 10*0,002 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 10*0,002	0,04
	2021/22 Максифацијална хирургија, VI сем. - 10*0,002 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 10*0,002	0,04
	2020/21 Максифацијална хирургија, VI сем. - 10*0,002 Анатомија со дентална морфологија, I сем. - 10*0,002	0,04
	2019/20 Максифацијална хирургија, VI сем. - 10*0,002	0,02

5	Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика (*0,2)	
	2023/24 (9 менторства) XII сем. - 9*0,2	1,8
	2022/23 (5 менторства) XII сем. - 5*0,2	1
	2021/22 (4 менторства) XII сем. - 4*0,2	0,8
	2020/21 (5 менторства) XII сем. - 5*0,2	1
	2019/20 (5 менторства) XII сем. - 5*0,2	1
6	Ментор и едукатор на здравствена едукација (0,08)	
	Ментор по максилофацијална хир. (Александар Андреевски), Решение бр.08-2916/2 - 16*28*0,08	35,84
	Едукатор – орална хирургија 6 месеци (Баже Јорданов) - 16*24*0,08	30,72
	Едукатор – орална хирургија 3 месеци (Марија Митева) - 16*12*0,08	15,36
	Едукатор – орална хирургија 4 месеци (Дарко Ѓоршески) - 16*16*0,08	20,48
	Едукатор – орална хирургија 4 месеци (Диме Стојановски) - 16*16*0,08	20,48
	Едукатор – орална хирургија 4 месеци (Соња Андонова) - 16*16*0,08	20,48
	Едукатор – орална хирургија 3 месеци (Славчо Гроздановски) - 16*12*0,08	15,36
	Едукатор – трауматологија 15 дена (Сандра Цилевска) - 16*2*0,08	2,56
	Едукатор – офталмологија 1 месец (Бобан Сотировски) - 16*4*0,08	5,12
	Едукатор – ортодонција 1 месец (Мартина Милева Јовановска) - 16*4*0,08	5,12
	Едукатор – ортодонција 1 месец (Емилија Милошевска) - 16*4*0,08	5,12
	Едукатор – општа хирургија 1 месец (Петар Каневче), Решение бр. 1003-239/370 - 16*4*0,08	5,12
7	Член на комисија за оцена или одбрана на докторски труд (*0,7)	
	Одлука арх. бр. 02-1146/6 од 13.9.2023 г.	0,7
8	Член на Комисија за оцена или одбрана на магистерски труд (*0,3)	
	Одлука арх. бр. 02-2994/1 од 22.10.2020 Одлука арх. бр. 02-2505/1 од 18.9.2020 Одлука арх. бр. 02-3432/4 од 18.2.2023 Одлука арх. бр. 02-3432/2 од 24.11.2023 Одлука арх. бр. 02-576/2 од 8.3.2024 Одлука арх. бр. 02-3750/2 од 1.2.2024 6*0,3	1,8
9	Член на Комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа (*0,2)	
	Одлука арх. бр. 02-686/1 од 28.2.2022 Одлука арх. бр. 02-1104/1 од 7.4.2022 Одлука арх. бр. 08-479/2 од 17.1.2020 Одлука арх. бр. 08-58/1 од 7.2.2023 Одлука арх. бр. 08-58/2 од 16.2.2023 5*0,2	1
10	Позитивно рецензиран универзитетски учебник – автор (*8)	

	„Максифацијална хирургија за стручни стоматолошки сестри – орални хигиенолози“ Рецензија во Билтен на УКИМ бр. 1296 од 1.12.2023 година.	8
	Вкупно	277.36

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Учесник во национален научен проект (*3)	
	„Евалуација на нивото на саливарни и серумски биомаркери кај орален планоцелуларен карцином“ – 2023 г. „Употреба на фотограметрија за тродимензионална анализа на краниофацијална морфологија“ – 2021 г. 2*3	6
2	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet (Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование (*5)	
	Jasmin Fidoski, Alberto Benedetti, Antonio Kirkov , Aleksandar Iliev, Aleksandar Stamatovski, Denis Baftijari. <i>Nano-emulsion complex (propolis and vitamin C) promotes wound healing in the oral mucosa.</i> Oral and Maxillofacial Pathology Journal, Vol. 11 Issue 1 (Jan-Jun 2020) p.1-5	3
	Alberto Benedetti, Vladimir Popovski, Danica Popovik-Monevska, Saso Banev, Antonio Kirkov , Aleksandar Iliev, Suzana Dvojakovska, Denis Baftijari, Aleksandar Stamatovski, Filip Koneski. <i>Giant Pleomorphic Adenoma of the Submandibular Gland: Case Report and Therapeutic Challenge.</i> Oral and Maxillofacial Pathology Journal, Vol. 12 Issue 2 (Jul-Dec 2021) p.78-80	3
	Sanela S. Idoska, Danica A. Popovic-Monevska, Senada S. Pepic, Antonio Lj. Kirkov , Goran T. Pancevski, Suzana D. Bozovic, Aleksandar T. Iliev, Jana N. Trambulova, Aleksandar C. Stamatovski, Filip Lj. Koneski. <i>Association of carcinoma-associated fibroblasts with clinic-pathological parameters of oral squamous cell carcinoma: an immunohistochemical study.</i> Acta Stomatologica Naissi, Jun/2023, Vol. 39, No. 87 p. 2555 - 2568 doi:10.5937/asn23875551	3
3	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови (*5)	
	Kirkov, A., Koneski, F., Benedetti, A., Iliev, A., Stamatovski, A.	

	Lipoma on the floor of the mouth - a rare case with unusual localization Macedonian Dental Review. ISSN 2545-4757, 2020; 43 (2): 55-59.	3
	Filip Koneski, David Tipton, Jegdish Babu, Danica Popovic Monevska, Vladimir Popovski, Alberto Benedetti, Suzana Dvojakovska-Bozovic, Aleksandar Iliev, Goran Panchevski, Antonio Kirkov , Aleksandar Grcev, Aleksandar Stamatovski, Franklin Garcia-Godoy. <i>Geranylgeraniol Reverses the Toxicity Induced by Clinical Doses of Zolendronic Acid on Gingival Epithelial Cells and Gingival Fibroblasts.</i> Open Access Maced J Med Sci. 2021 Jan 15;9(D):1-7. https://doi.org/10.3889/oamjms.2021.5592 ; eISSN:1857-9655	3
	Idoska, S., Popovik-Monevska, D., Petrushevska, G., Pancevski, G., Bozovic, S., Kirkov, A., Iliev, A. <i>Evaluation of carcinoma - associated fibroblasts (CAFs) and tumor - associated macrophages (TAMs) in oral squamous cell carcinoma (OSCC): an immunohistochemical study - case report</i> Macedonian Dental Review. ISSN 2545-4757, 2021; 44 (1): 13-18.	3
	Iliev Aleksandar, Kirkov Antonio , Pancevski Goran, Popovski Vladimir, Popovic-Monevska Danica, Idoska Sanela, Stamatovski Aleksandar, Koneski Filip <i>Tessier no. 7 cleft with macrostomia: case report</i> Acad Med J 2022;2(1):133-137	3
	Krstevska Balkanov Svetlana, Trajkova Sanja, Pivkova Veljanovska Aleksandra, Ridova Nevenka, Spasovski Dejan, Sandevska Emilija, Kirkov Antonio , Nikoloska Vasilka, Panovska Stavridis Irina. <i>Very late relapse in Hodgkin disease: outcome of patient relapsing more than 24 years after primary chemo- and radiotherapy on rare location</i> Acad Med J 2023;3(1):128-133	3
	Stamatovski, A., Popovikj Monevska, D., HadziPetrushev, N., Grcev, A., Kirkov, A. , Panchevski, G., Dvojakovska, S., Iliev, A., Idoska, S., Koneski, F. <i>Enzymatic antioxidant capacity and salivary oxidative stress redox markers: verification of methods for further investigation.</i> Macedonian Dental Review. ISSN 25454757, 2023; 46 (2): 102-107	3
4	Пленарно предавање на научен/стручен собир (*2)	
	Антонио Кирков <i>ХПВ-позитивни планоцелуларни карциноми на јлага и врајт – епидемиолошки, молекуларни, клинички и терапевтски карактеристики.</i> Поканет предавач од Македонско лекарско друштво, 4 мај 2020 – online симпозиум (Ковид-протокол)	2
5	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (*2)	
	Антонио Кирков <i>ХПВ-позитивни орални карциноми: тековни сознанија</i> „Актуелности во лекување на оралниот карцином“, Симпозиум со меѓународно учество на Здружението на максиларно-фацијални хирурзи на Македонија, 9 декември 2023, хотел „Холидеј Ин“, Скопје, РС Македонија	2
6	Учество на научен/стручен собир со реферат – усна презентација (*1)	
	Filip Koneski, Danica Popovik Monevska, Vladimir Popovski, Antonio Kirkov , Suzana Bozovic Dvojakovska, Goran Panchevski, Aleksandar Grcev, Aleksandar Iliev, Sanela Idoska, Aleksandar Stamatovski	1

	<i>Atorvastin prevents medication-related osteonecrosis of the jaw in rats.</i> ICOMS (International Conference on Oral and Maxillofacial Surgery) 2023, June 8-11, Vancouver, Canada.	
	Antonio Kirkov <i>HPV-Positive Oral Cancer: Current Insights</i> 1 st Congress of Southeast European Forum For Human Papillomavirus, 10-12 Nov., 29 Ohrid, N. Macedonia	1
	Antonio Kirkov <i>HPV-Positive Oral Cancer: Present & Future</i> Symposium „HPV Infection and Associated Diseases“ 25-27 Nov. 2022, Struga, N. Macedonia	1
	Popovik-Monevska, D., Bozovic Dvojakovska, S., Kirkov, A. , Panchevski, G., Koneski, F. Stamatovski, A. <i>Giant cell tumor of the jaw in pediatric patient – a case report.</i> 9th Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia	1
	Koneski, F., Popovikj Monevska, D., Popovski, V., Iliev, A., Kirkov, A. , Idoska, S. <i>Preventive effects of geranylgeraniol on the development of medication- related osteonecrosis of the jaw</i> 9th Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia	1
	Stamatovski, A., Popovik-Monevska, D., Kirkov, A. , Panchevski, G., Iliev, A., Koneski, F. <i>The role of imaging in diagnosis and management of cystic-appearing lesions of the mandibular ramus: a report of case series.</i> 9th Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia	1
	Filip Koneski, D. Popovik-Monevska, V. Popovski, S. Bozovik, A. Kirkov , G. Panchevski, Stamatovski A. <i>Effects of geranylgeraniol on the development of medication related osteonecrosis of the jaw – an animal study.</i> 25th Congress of the European Assotiation for cranio maxillofacial surgery 14- 16 Juli 2021 Virtual event	1
7	Апстракт објавен во зборник на конференција - меѓународна (*1)	
	Filip Koneski, Danica Popovik Monevska, Vladimir Popovski, Antonio Kirkov , Suzana Bozovic Dvojakovska, Goran Panchevski, Aleksandar Grchev, Aleksandar Iliev, Sanela Idoska, Aleksandar Stamatovski <i>Atorvastin prevents medication-related osteonecrosis of the jaw in rats.</i> International Journal of Oral & Maxillofacial Surgery, Vol. 52, suppl. 2, 49-50, Jan. 2024	1
	Antonio Kirkov <i>HPV-Positive Oral Cancer: Current Insights</i> 1 st Congress of Southeast European Forum For Human Papillomavirus, 10-12 Nov. 2023, Ohrid, N. Macedonia; Book of Abstracts:75	1
	Popovik-Monevska, D., Bozovic Dvojakovska, S., Kirkov, A. , Panchevski, G., Koneski, F. Stamatovski, A. <i>Giant cell tumor of the jaw in pediatric patient – a case report. 9th</i> Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia; Book of Abstracts: 133	1

	Koneski, F., Popovikj Monevska, D., Popovski, V., Iliev, A., Kirkov, A. , Idoska, S. <i>Preventive effects of geranylgeraniol on the development of medication- related osteonecrosis of the jaw</i> 9th Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia; Book of Abstracts: 205	1
	Stamatoski, A., Popovik-Monevska, D., Kirkov, A. , Panchevski, G., Iliev, A., Koneski, F. <i>The role of imaging in diagnosis and management of cystic-appearing lesions of the mandibular ramus: a report of case series.</i> 9th Congress of Macedonian dental society with international participation, 15-18 September 2022, Ohrid, North Macedonia; Book of Abstracts:207	1
8	Рецензија на научен/стручен труд (*0,2)	
	Македонски медицински преглед - 1; Open Access Maced J Med Sci - 1; Macedonian Dental Review -1; 3*0,2	0,6
	Вкупно	49,6

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија (1)	
	Член на Комисија за спроведување на стручен надзор по потреба формирана од претседателот на Стоматолошка комора на Македонија. Налог бр.13-645/1 од 16.6.2022 г.	1
2	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот (0,5)	
	Отворени денови на УКИМ: 2020 г., 2021 г., 2022 г., 2023 г., 2024 г. - 05*5	2,5
3	Клиничка практика во соодветната област (дијагностички и тераписки процедури) – првпат во државата воведена процедура (2)	
	NIM (Nerve Integrity Monitor) – систем за мониторирање на интегритет на лицевиот нерв во паротидна хирургија, со кој се овозможува да се идентификува, потврди и следи функцијата на n. facialis.	2
Дејности од поширок интерес		
4	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание (*0,5)	
	Македонски стоматолошки преглед/Macedonian Dental Review	0,5
5	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект (*0,5)	
	„Евалуација на нивото на саливарни и серумски биомаркери кај орален планоцелуларен карцином“ – 2023 г. „Употреба на фотограметрија за тродимензионална анализа на краниофацијална морфологија“ – 2021 г.	1

	2*0,5	
6	Раководител на внатрешна организациона единица (3)	
	Раководител на Катедрата за максилофацијална хирургија Раководител на Центарот за кариера при УКИМ – Стоматолошки факултет. 2*3	6
7	Учество во комисии и тела на државни и други органи (1)	
	Член на комисии при Стоматолошка комора на Македонија за полагање стручен испит за доктори по стоматологија за стекнување на лиценца (испитувач од областа на орална и максилофацијална хирургија) 2016 – 2023	1
8	Член на Факултетска комисија (0,5)	
	Одлука арх. бр. 02-3655/1 од 29.12.2020 г. Одлука арх. бр. 10-463/1 од 15.3.2021 г. Одлука арх. бр. 02-1899/1 од 7.7.2023 г Одлука арх. бр. 02-2387/1 од 23.9.2023 г. 4*0,5	2
	Вкупно	16

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	277,36
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	49,6
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	16
Вкупно	342,96

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Антонио Кирков. Врз основа на изнесените податоци од севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Антонио Кирков поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор на наставно научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето редовен професор во научната област максиллофацијална хирургија. Според гореизнесеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, д-р Антонио Кирков да биде избран во звањето редовен професор во научната област максиллофацијална хирургија.

Членови на Комисијата

Проф. д-р Александар Грчев, с.р.
Проф. д-р Даница Монеvsка-Поповиќ, с.р.
Проф. д-р Борис Величковски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА СО НАСЛОВ: „КОМПАРАТИВНА ЕВАЛУАЦИЈА НА МЕХАНИЧКИ И ФИЗИЧКИ СВОЈСТВА НА ДВА ЕЛАСТОМЕРНИ ОТПЕЧАТОЧНИ МАТЕРИЈАЛА“, ПРИЈАВЕНА НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 18.10.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р д-р Енис Шабанов со наслов: „Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечатошни материјала“, во состав: проф. д-р Сања Панчевска (претседател), проф. д-р Сашо Еленчевски (ментор), проф. д-р Весна Коруноска Стефковска (член), проф. д-р Сашо Јовановски (член) и проф. д-р Јадранка Блажевска Гилев (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Анализа на трудот

Докторскиот труд со наслов „Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечатошни материјала“ кој е пријавен и изработен од д-р Енис Шабанов, специјалист по протетика, магистер по стоматолошки науки, од областа протетика, напишан е на 234 страни, А4 формат, компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со единечен (1) проред и големина на букви 12, со 35 слики, 40 табели, 31 графикони и 209 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, книги и интернет-ресурси. Содржината на трудот опфаќа 9 поглавја по следниот редослед: вовед, преглед на достигнувањата во дадената научна област поврзана со предметот на истражување, образложение на работните хипотези и тези, применети научни методи и начин на работа, добиени резултати и нивно значење, примена на резултатите од истражувањето и можни насоки за понатамошни истражувања, заклучоци, список на користена литература и други извори и авторезиме на македонски и англиски јазик.

Во првиот дел, во воведот, авторот укажува на тоа дека фазата на земање отпечаток е рутинска процедура во сите гранки на стоматологијата, особено во фиксната и мобилната протетика. Целта на отпечатокот е да се добие прецизен и димензионално стабилен „негатив“ од кој по излевањето со гипс ќе се добие прецизен работен модел на кој ќе се изработи совршен протетски надоместок. Во стоматолошката протетика за земање отпечаток се користат најчесто еластомерните материјали, особено адитивниот и кондензацискиот силикон. Едно од најглавните барани својства на овие материјали е да се димензионално стабилни сè до нивното излевање и по нивната дезинфекција, со оптимални физички и механички својства, односно добра еластичност и флексибилност, оптимална способност за навлажнување и рок на траење (старење) без негова деградација.

Од овие причини, предмет на истражувањето во докторската дисертација, пред сè, е евалуацијата на ефектот на времетраење на дезинфекцијата и одложеното излевање на отпечатоците, ефектот на самата дезинфекција и повторената дезинфекција на димензионалната стабилност на два еластомерни материјала, адитивен и кондензациски силикон. Покрај тоа, со цел да се обезбеди сеопфатен увид, споредена е еластичноста и флексибилноста (еластичното обновување, отпорноста на јачината на истегнување до кинење и деформација, напрегањето под компресија), навлажливоста (хидрофилноста, хидрофобноста), стареењето и можната деградација на материјалот во контролирани услови (температура, влажност и УВ-зрачење), кои можат под одредени услови да влијаат на нивните механички и физички својства. Врз основа на податоците од литературата и анализите од проучувањето на оваа проблематика, прикажани се целите на ова истражување: да се истражи влијанието на одредени фактори на димензионалната стабилност на два еластомерни материјала, како времетраењето на

дезинфекцијата, продолженото време на излевање, ефектот на самата дезинфекција и повторената дезинфекција на веќе дезинфициран отпечаток во стоматолошката ординација, врз димензионалната стабилност. Исто така, да се истражат еластичните и флексибилните својства на двата материјала, дезинфицирани и недезинфицирани во однос на нивното еластично обновување, напрегањето под компресија и отпорот на јачината на истегнување до кинење и деформација; да се истражи ефектот на дезинфекцијата на својството на навлажнување (хидрофилност, хидрофобност) и дали стареењето на материјалите (дезинфицирани и недезинфицирани) во реално време ќе предизвикаат деградација на материјалите.

Вториот дел – преглед на достигнувањата во дадената научна област поврзана со предметот на истражување ги опфаќа литературните податоци за оваа проблематика, кои биле добиени со пребарувањето на базите на податоци кои имаат оригинални трудови, ревијални прегледи и епидемиолошки студии изведени во европските држави и во светот, објавени на англиски јазик во базите на Scopus, Google Scholar и Pubmed. Пребарувањето е изведено според клучните зборови: отпечаточни материјали, адитивен силикон, кондензациски силикон, дезинфекција, димензионална стабилност, својства.

Притоа, употребени се податоци кои се однесуваат само на темата која е цел на истражувањето, како и одредени делови кои имаат за цел дополнување на анализата.

Во третиот дел, образложение на работните хипотези и тези, поради разноликоста на методите, средствата и резултатите добиени од истражувањата, д-р Енис Шабанов, хипотезите во оваа студија ги поставил како нулта хипотези. Во согласност со целите на истражувањето, потврдени или отфрлени се следниве хипотези: Не постои статистички значајна разлика во димензионалната стабилност на отпечатоците од адитивен и кондензациски силикон како резултат на продолженото времетраење на дезинфекцијата; самата дезинфекција нема влијание врз димензионалната стабилност; повторената дезинфекција на дезинфицираните примероци од двата материјала нема значајно влијание на димензионалната стабилност на отпечатоците; дезинфекцијата од 15 минути нема значајно влијание на еластичноста и флексибилноста (еластично обновување, напрегање под компресија, отпор на јачина на истегнување до кинење и деформација) и нафлажнувањето (хидрофилноста, хидрофобноста); стареењето во контролирани услови кај двата дезинфицирани и недезинфицирани еластомерни материјала нема да има значајно влијание на деградацијата на двата материјала.

За реализација на детерминантите цели, во четвртиот дел, д-р Енис Шабанов ги презентирал применетите научни методи и начинот на работа. Опишани се методите и начинот на работа кој авторот го користел за добивање на релевантни податоци од истражувањето со презентирани слики од репрезентативните модели и примероци за целокупниот тек на работата и испитувањата. Оваа научна студија е спроведена во Универзитетскиот стоматолошки клинички центар „Св. Пантелејмон“ во Скопје и во специјализираните лаборатории и опрема на Технолошко-металуршкиот факултет при УКИМ – Скопје, на Институтот за органска технологија.

Во ова истражување се вклучени два вида еластомери, адитивен силикон поли(винил силоксан) Variotime Light Flow, Heraeus Kulzar Hanau, Германија и еден кондензациски силикон поли(силоксан) Oxasil Light Flow, Heraeus Kulzar Hanau, Германија) според ANSI/ADA-спецификацијата број 19 (ANSI/ADA Specification No.19 for Non Aqueous, Elastomeric Dental Impression Materials). Методот на дезинфекција е спроведена со потопување во раствор од 0,5 % натриум хипохлорит.

Примероците за испитување на димензионалната стабилност ($n=5$ од секој материјал во секоја истражувана група – вкупно 40) се подготвени според препораките на ISO 4823:2021.

Примероците за испитување на димензионалната стабилност се поделени во 4 групи: 1. група во која е проучуван ефектот на времетраење на дезинфекцијата од 15, 30, 60 мин. и 6 часа; во 2. група е проучуван ефектот на одложено излевање од 6 часа на дезинфицирани примероци; во 3. група проучуван е ефектот на повторената

дезинфекција на веќе дезинфициран отпечаток во ординација; 4. група (контролна група) проучуван е ефектот на одложеното излевање од 6 часа на недезинфицирани примероци. За мерење на димензионалните промени, авторот користел дигитален микроскоп Delta Digital Optical Microscope Smart 5MP PRO 20x-300x со прецизност од 0,001 mm.

Примероците за испитување на еластичното обновување, напрегањето под компресија, отпорот на јачината на истегнување до кинење и деформација, навлажливоста и стареењето во реални услови, подготвени се по препораките на ISO 4823:2021 и ISO 37:2017 стандардите. Подготвени се по 20 примероци за секое испитувано својство (вкупно 100), поделени во четири групи, по 5 примероци недезинфицирани и дезинфицирани од секој материјал.

Мерењата за испитување на еластичното обновување, напрегањето под компресија, отпорот на јачината на истегнување до кинење и деформација се спроведени со помош на апаратот Shimadzu 25T type AGX Determination of mechanical properties – additional equipment: for Compression testing (Model 34308095), во одредени временски периоди на примена на сила и оптеретување.

Навлажливоста на подготвените дезинфицирани и недезинфицирани примероци е евалуирана преку мерење на контактниот агол на капка вода на површината на полимеризираниот примерок, со инструментот See System E, Instrument for Contact angle measurement Determination of contact angle and surface energy со Software 7.0.

Ефектот на стареењето на недезинфицираните и дезинфицираните примероците од двата еластомера и можната деградација е истражувана со нивно поставување во комора каде што се одвивало стареењето во реални услови. Карактеризацијата на примероците е вршена со помош на Фуриева трансформирана инфрацрвена спектроскопија (FTIR spectrophotometer, Perkin Elmer, Spectrum 100).

Во петтиот дел, добиени резултати и нивно значење, сите добиени податоци се релевантни на испитувањето, критично, рационално и реално се презентирани на 46 страници, со слики, табели и графикони, а авторот ги користел податоците обработени во статистичката програма SPSS 23.0 for Windows. Shapiro–Wilk тестот е користен за тестирање на нормалноста на дистрибуцијата на податоците. Анализираниите варијабли се нумерички (квантитативни) и се прикажани со просек, стандардна девијација, минимални и максимални вредности, медијана и интерквартални рангови. За споредување на проучуваните групи во однос на квантитативните варијабли е користен Student t-test for independent samples. За тестирање на разликите во промените на анализираниите параметри во групите се користени параметарски тестови за зависни примероци (Student t-test for dependent samples и ANOVA Repeated measures test). Статистичката значајност е дефинирана на ниво на $p < 0,05$.

Добиените резултати авторот ги систематизирал во 4 потпоглавја:

1. Резултати од истражувањето на димензионалната стабилност

Во првата група од првото потпоглавје, авторот го истражувал ефектот на времетраењето на дезинфекцијата на димензионалните промени на кондензацискиот и адитивниот силикон. Резултатите од анализата покажале дека просечната вредност на линеарните димензионални промени во групата отпечаточни материјали од кондензациски силикон покажале значајно зголемување на промените на димензионалната стабилност во сите временски точки ($0.1588 \% \pm 0.06$, $0.2602 \% \pm 0.01$, $0.37802 \% \pm 0.011$, $0.5414 \% \pm 0.008$, $0.6140 \% \pm 0.009$, соодветно), односно се потврдила сигнификантна разлика меѓу секој пар временски точки.

Во групата на примероците од адитивен силикон, резултатите од споредбите направени со Bonferroni корекција, потврдиле сигнификантна разлика меѓу секој пар временски точки, со зголемување на просечната вредност на димензионалните промени во секоја последователна временска точка ($0.0746 \% \pm 0.006$, $0.1534 \% \pm 0.010$, $0.253 \% \pm 0.008$, $0.3958 \% \pm 0.005$, $0.4276 \% \pm 0.008$ %, соодветно).

Овие резултати сугерираат на заклучок, дека времетраењето на дезинфекцијата имала сигнификантно влијание на димензионалната стабилност на двата отпечаточни

материјала. Просечната вредност на димензионалната стабилност на адитивниот силикон била сигнификантно помала во сите временски точки.

Во втората група истражуван е ефектот на одложеното излевање од 6 часа на димензионалните промени на дезинфицираниот кондензациски и адитивен силикон. Резултати од ефектот на одложеното излевање на димензионалните промени на дезинфицираниот кондензациски силикон, во анализираниите временски точки резултирало со најголеми просечни вредности на линеарните димензионални промени од ($0.5122 \% \pm 0.009$). Кај примероците од адитивен силикон, одложеното излевање од 6 часа резултирало, исто така, со најголеми просечни вредности на димензионалните промени ($0.3078 \% \pm 0.005$). Овие резултати сутерираат на заклучок дека ефектот на одложеното време на излевање од 6 часа сигнификантно влијаела на димензионалната стабилност на двата отпечаточни материјала. Значајно помали димензионални промени евидентирани се во групата отпечаточни примероци од адитивен силикон.

Во третата група од првото потпоглавје, истражуван е ефектот на повторената дезинфекција врз димензионалната стабилност на веќе дезинфициран кондензациски и адитивен силикон. Post-hoc анализата со Bonferroni корекција кај двата материјала покажале намалени просечни вредности за димензионалните промени по повторената дезинфекција од 15 минути, и оваа разлика е несигнификантна, $p=1.0$. Од добиените резултати може да се заклучи дека повторената дезинфекција немала значително влијание на димензионалната стабилност и кај двата материјала.

Кај четвртата група недезинфицирани примероци (контролна група), резултатите генерирани со примената на Bonferroni корекција, покажале зголемување на просечната вредност на димензионалните промени кај кондензацискиот и адитивниот силикон во секоја последователна временска точка на мерење по 15, 30, 60 мин. и 6 часа, а потоа намалување во наредните 15 минути.

Во ова потпоглавје, исто така, прикажани се и резултатите на промената на димензионалната стабилност како резултат на делување на самата дезинфекција. Кај кондензацискиот силикон Ohasil L, промената на димензиите во временскиот период од 15 мин. на делување на самата дезинфекција била $0,048 \%$, за 30 мин. $0,104 \%$, за 60 минути вредностите се зголемиле на $0,160 \%$, а по 6 часа на времетраење на дезинфекција со тенденција на опаѓање на зголемувањето на измерените вредности од $0,096 \%$. Истото се случило и кај адитивниот силикон Variotime L, но со помали вредности за разлика од кондензацискиот силикон, за 15 мин. $0,029 \%$, за 30 мин. $0,079 \%$. Во временскиот интервал од 60 минути на потопување во дезинфекциско средство, исто така е евидентирано најголемо зголемување на просечните вредности од $0,091 \%$, а по 6 часа на времетраење на дезинфекцијата со намалување на тенденцијата за зголемување на промените и стабилизација на материјалите, $0,084 \%$.

2. Резултати од истражувањето на еластичноста и флексибилноста

Споредбата на недезинфицираните и дезинфицирани отпечаточни примероци од кондензациски и адитивен силикон во однос на еластичното обновување покажала сигнификантно влијание на ефектот на дезинфекцијата само во групата со кондензациски силикон ($p=0.00034$), при што значајно помали промени во еластичноото обновување се измерени во групата на дезинфицирани примероци (98.1726% vs 98.578%).

Недезинфицираните и дезинфицираните примероци од адитивен материјал не се разликувале сигнификантно во однос на просечната вредност на еластичното обновување (99.2034% vs 99.0404% , $p=0.76$).

Вредноста на напрегањето под компресија сигнификантно се разликувала меѓу недезинфицираните и дезинфицираните отпечаточни примероци од кондензациски силикон ($p=0.021$), но не и кај примероците од адитивен силикон ($p=0.069$). Кај кондензацискиот силикон сигнификантно поголеми просечни вредности на напрегањето под компресија се регистрирани кај недезинфицираните примероци (4.4392% vs 4.1186%). Во групата примероци од адитивен силикон, дезинфицираните

отпечаточни материјали покажале помали промени во напрегањето под компресија од неdezинфицираните, но без статистичка сигнификантна разлика (5.2230 vs 5.3898).

Типот на материјал, кондензациски или адитивен силикон, имало сигнификантно влијание на напрегањето под компресија кај примероците без и со дезинфекција ($p=0.000021$ и $p=0.000001$, соодветно).

Просечната вредност на отпорноста на јачината на истегнување до кинење на неdezинфицираните и дезинфицираните отпечаточни материјали од кондензациски силикон била неси́гнификантно различна (2.1781 MPa vs 2.0455 MPa, $p=0.53$); не била најдена статистичка сигнификантна разлика и во просечната вредност на отпорноста на јачината на истегнување до кинење на отпечаточните материјали од адитивен силикон без/со дезинфекција (2.3150 MPa vs 2.2097 MPa, $p=0.12$).

Во групата отпечаточни материјали од кондензациски силикон, отпорноста на јачината на истегнување до деформација сигнификантно се разликувала меѓу примероците со/без дезинфекција ($p=0.025$); значајно помала отпорност е регистрирана кај примероците со дезинфекција (43.4796 % vs 52.9721 %). Согласно со добиените резултати, дезинфекцијата и типот на силикон немало сигнификантно влијание на отпорноста на јачината на истегнување до кинење ($p>0.05$).

3. Резултати од истражувањето на навлажливоста (хидрофилност, хидрофобност)

Во однос на добиените вредности за контактниот агол, резултатите покажале неси́гнификантно влијание на дезинфекцијата и кај двата материјала.

Просечната вредност на слободната површинска енергија била најголема кај примероците од неdezинфицираниот адитивен силикон од 14,78 (mJ/m²) со најмали вредности за контактниот агол од 95,77°, додека кај дезинфицираниот адитивен силикон вредноста на слободната површинска енергија изнесувала 11,00 (mJ/m²), а на контактниот агол 106,10°.

4. Резултати од ефектот на стареењето на деградацијата на неdezинфицираните и дезинфицираните примероци од адитивен и кондензациски силикон

Од резултатите може да се види дека немало големи разлики во просечните вредности кај испитуваните дезинфицирани и неdezинфицирани примероци, што значи дека нема значајна деградација кај сите испитувани примероци од адитивен и кондензациски силикон. Тоа укажува на фактот дека процесот на стареење од 48, 96 и по 144 часа во реални услови, на дезинфицираните и неdezинфицираните примероци од двата еластомерни материјала нема ефект на деградацијата.

Во шестиот дел, кај примената на резултатите од истражувањето и можните насоки за натамошни истражувања, се прави компарација на ставови од литературата со наодите до кои е дојдено со примена на научните методи и начини на работа за потребите на оваа докторска дисертација и врз основа на добро разработената проблематика, кандидатот презентира автентични сознанија за добиените наоди. Сублимирано, наодите од спроведените анализи укажуваат дека врз основа на добиените резултати од иследувањата и нивната анализа, поединечно и во компарација со добиените наоди на други автори, дојдено е до многу конкретни сознанија за ефектот на времетраењето на дезинфекцијата, продолженото времетраење на излевање на отпечатоците, ефектот на самата дезинфекција и повторената дезинфекција на димензионалната стабилност на испитуваните еластомерни материјали. Исто така, авторот добил конкретни сознанија и за ефектот на дезинфекцијата на својствата на еластичноста, флексибилноста и навлажливоста на адитивниот и кондензацискиот силикон, како и за ефектот на стареењето врз дезинфицираните и неdezинфицираните примероци кај истражуваните еластомерни материјали. Исто така, се укажува на потребата од идни студии за да се потврди дали добиените резултати се поврзани со други одговори и фактори и дали нивното откривање може да биде важно за целосно

разбирање на делување на гореспоменатите фактори за димензионалната стабилност и точност на овие два еластомерни материјала.

Во седмото поглавје, во заклучоците, авторот ги прикажува своите заклучоци на докторската дисертација кои ги согледал врз основа на добиените резултати од направената субјективна и објективна анализа. Времетраењето на дезинфекцијата, ефектот на самата дезинфекција и одложеното излевање на дезинфицираните и не дезинфицираните примероци имало значајно влијание на димензионалната стабилност на отпечаточните материјали од кондензациски и адитивен силикон. Кај примероците со адитивен силикон се регистрирани значајно помали промени на димензионалната стабилност во сите временски точки. Најизразени промени на димензионалната стабилност се евидентирани во првите половина до 1 час. Најмали димензионални промени се измерени по 15 минути на траење на дезинфекцијата. Повторената дезинфекција не предизвикала статистички значајни димензионални промени. Димензионалните промени биле во рамките на максималната дозволена димензионална промена од 1,5 %, прифатена со стандардот ISO 4823:2021.

Значајно влијание на ефектот на дезинфекцијата на еластичното обновување е забележано само кај дезинфицираните примероци од кондензациски силикон. Дезинфекцијата влијаела на смалување на флексибилноста на кондензацискиот силикон. Адитивниот силикон покажал подобра флексибилност. Дезинфекцијата значително влијаела на смалување на отпорот на јачината на истегнување до кинење и деформација само кај кондензацискиот силикон. Дезинфекцијата незначително влијаела врз навлажливоста и кај двата материјала. Старењето во реални услови не покажало значително влијание на деградацијата кај двата материјала.

Исто така, авторот дава и одредени препораки во однос на протоколот за оптималното време за времетраење на дезинфекција од 15 минути, условите под кои се транспортира отпечатокот до лабораторијата. Исто така, тој препорачува да се користат производи од еден ист бренд бидејќи производителите ги усогласиле својствата на сите материјали кои се применуваат во процесот на изработка на протетските реставрации; почитување на препораките на производителот за ракување со материјалите кои се применуваат при реализацијата на изработката на протетската реставрација; доколку се претпостави дека одложеното време на излевање ќе потрае подог временски период поради која било причина, препорака е отпечатокот да се излее во ординацијата по дезинфекцијата со тврд гипс и така да се транспортира.

Во осмото поглавје, во списокот на користената литература и другите извори, презентирани се вкупно 209 библиографски единици. Авторот користел современа и релевантна литература, главно, од странски автори, и тоа во голем број со најнови научни сознанија за оваа проблематика, што оди во прилог на актуелноста и проблематиката од оваа област.

Деветтото поглавје – Авторезиме е напишано на македонски и англиски јазик, и тоа секое на 36 страници, коешто содржи: *овевд* – опис на целта на трудот, значењето на изборот и на обработката на темата, причина за нејзин избор, очекуван научен придонес и нацрт на содржината на трудот, *применети научни методи и начин на работа*; *добиеени резултати и нивно значење и заклучок*.

Предмет на истражување

Предмет на истражувањето во докторската дисертација, пред сè, биле одредени квалитативни и квантитативни испитувања за евалуацијата на промените на димензионалната стабилност на два еластомерни материјали, адитивен и кондензациски силикон под влијание на ефектот на времетраењето на дезинфекцијата, одложеното излевање на отпечатоките, ефектот на самата дезинфекција и повторената дезинфекција на дезинфицираните примероци врз нивната димензионална стабилност. Покрај тоа, со цел да се обезбеди сеопфатен увид, споредени се и одредени физички и механички својства на овие два материјала, односно, да се истражи ефектот на дезинфекцијата на еластичноста и флексибилноста (еластичното обновување, отпорноста на јачината на истегнување до кинење и деформација, напрегањето под компресија), навлажливоста (хидрофилноста, хидрофобноста), старењето и

деградацијата на материјалот во контролирани услови кои можат под одредени околности да влијаат на нивните својства.

Краток опис на применетите методи

Во ова ин витро истражување биле вклучени еден адитивен и еден кондензациски силикон. Методот на дезинфекција е спроведена со потопување во раствор од 0,5 % натриум хипохлорит. Примероците за испитување на димензионалната стабилност се подготвени според препораките на ISO 4823:2021. За мерење на димензионалните промени, авторот користел дигитален микроскоп Delta Digital Optical Microscope Smart 5MP PRO 20x-300x со прецизност од 0,001 mm.

Примероците за испитување на еластичното обновување, напрегањето под компресија и отпорот на јачината на истегнување до кинење и деформацијата на дезинфицираните и не дезинфицираните примероци се подготвени според препораките на ISO 4823:2021 и ISO 37:2017 стандардите. Мерењата се спроведени со помош на апаратот Shimadzu 25T type AGX Determination of mechanical properties – additional equipment: for Compression testing (Model 34308095), во одредени временски периоди на примена на сила и оптеретување.

Примероците за испитување на навлажливоста се подготвени според препораките на ISO 4823:2021. Навлажливоста на подготвените дезинфицирани и не дезинфицирани примероци е евалуирана преку мерење на контактниот агол на капка вода на површината на полимеризираниот примерок, со инструментот See System E, Instrument for Contact angle measurement Determination of contact angle and surface energy со Software 7.0.

Ефектот на стареењето на примероците од двата еластомера и можната деградација е истражувана со нивно поставување во комора каде што се одвивало стареењето во реални услови. Карактеризацијата на примероците е вршена со помош на Фуриева трансформирана инфрацрвена спектроскопија.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Од резултатите може да се види дека времетраењето на дезинфекцијата имала значително влијание на димензионалната стабилност на отпечаточните материјали од кондензациски и адитивен силикон во сите временски точки со најмали просечни вредности по 15 минути на траење на дезинфекцијата.

Во однос на самиот ефект на дезинфекцијата, релативните вредности покажале дека и самата дезинфекција предизвика статистички значајни димензионални промени во сите различни временски интервали на потопување во дезинфекциското средство. Повторената дезинфекција немала значително влијание врз димензионалните промени кај двата материјала.

Споредбата на не дезинфицираните и дезинфицирани отпечаточни примероци од кондензациски и адитивен силикон во однос на еластичното обновување покажала значително влијание на ефектот на дезинфекцијата само во групата со кондензациски силикон.

Вредноста на напрегањето под компресија значајно се разликувала меѓу не дезинфицираните и дезинфицираните отпечаточни примероци од кондензацискиот, но не и кај примероците од адитивен силикон. Ова укажува на фактот дека дезинфекцијата влијаела на смалување на флексибилноста на кондензацискиот силикон.

Согласно со добиените резултати, немало значајна разлика во отпорот на јачината на истегнување до кинење меѓу дезинфицираните и не дезинфицираните примероци од адитивен и кондензациски силикон.

Споредбата на не дезинфицираните и дезинфицираните примероци од кондензациски и адитивен силикон во однос на добиените просечни вредности за контактниот агол, покажала незначајно влијание на дезинфекцијата врз навлажливоста и кај двата материјала.

Резултатите од ефектот на стареење покажале дека нема значајна деградација во испитуваните примероци.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатот д-р Енис Шабанов со наслов: „Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечаточни материјала“ претставува истражување во областа на стоматолошките науки, односно стоматолошката протетика. Истражувањата во овој труд се современи, автентични, ја нагласуваат важноста на димензионалната стабилност и точност на овие материјали за добивање на коректна протетска реставрација. Врз основа на добиените релевантни сознанија, во иднина ќе претставуваат важен податок за донесување на поедноставна одлука во изборот на материјалите за земање отпечаток. Од оваа студија очекуван е научен и практичен придонес во обезбедување на важни научни податоци за ефектот на одредени фактори кои влијаат врз механичките и физичките својства на отпечаточните материјали кои се предмет на ова истражување и препораки кои ќе можат да се применат во стоматолошките ординации и заботехничките лаборатории при работата со овие материјали. Објавените резултати и заклучоци ќе послужат како средство за консултации на стоматолозите, забните техничари и студенти со препораки за почитување на одредени принципи и протоколи при работата со отпечаточните материјали прифатени од сите чинители. Исто така, се очекува дека сето ова ќе придонесе за подобри клинички резултати и поголем успех при реализација на протетските реставрации.

Исполнетост на законските услови за одбрана на трудот

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Sabanov, E., Elencevski, S., Pancevski, G., Jankulovski, P., Dostinova, M.

HORIZONTAL DIMENSIONAL DEVIATIONS IN PLASTER CASTS TAKEN WITH ALGINATE WITH DIFFERENT CHEMICAL COMPOSITION

Македонски стоматолошки преглед. ISSN 25454757, 2023; 46 (4): 136141. UDK: 616.314-77:615.28

2. Sabanov, E., Dostinova, M., Elencevski, S., Pancevska, S.

METHODS OF ASSESSMENT OF DIMENSIONAL STABILITY OF ELASTOMERIC IMPRESSION MATERIALS AFTER DISINFECTION: A literature review

Acta Medica Medianae, ISSN 1821-2794 (online), ISSN 0365-4478 (printed version), UDC: 615.461:616.31]:615.28 doi: 10.5633/amm.2024.0310

Заклучок и предлог

Врз основа на приложениот материјал од страна на д-р Енис Шабанов, Рецензентската комисија оценува дека докторската дисертација под наслов: „Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечаточни материјала“ претставува самостоен и оригинален научен труд кој ги содржи сите суштински и формални критериуми предвидени за научен труд од ваков вид. Пристапот на истражувањето, прецизно, јасно и конкретно дефинираните цели на истражувањето, примената на соодветната методологија на работа, правилното презентирање на добиените и темелно обработените резултати, темелната дискусија и јасните заклучоци покажуваат дека сознанијата до кои дошол кандидатот имаат, како научен, така и апликативен придонес, како во областа на стоматолошката протетика, така и во стоматологијата воопшто.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата: Научното подрачје и областа во која се работи оваа докторска дисертација претставува актуелна тема која ќе се рефлектира со научна, клиничка вредност и апликативност.

Можните понатамошни истражувања се насочуваат кон нови истражувања за улогата на можните механизми на дејство на различните методи на дезинфекција на одредени својства на отпечаточните материјали. Токму поради тоа, научниот придонес на истражувањата во докторската дисертација е со намера да се биде во чекор со времето, а се очекува дека тие ќе предизвикаат научен импакт и потреба за нови истражувања и анализи на оваа проблематика. Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р д-р Енис Шабанов со наслов: „Компаративна евалуација на механички и физички својства на два еластомерни отпечаточни материјала“.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Сања Панчевска, претседател, с.р.

Проф. д-р Сашо Еленчевски, ментор, с.р.

Проф. д-р Весна Коруноска Стефковска, член, с.р.

Проф. д-р Сашо Јовановски, член, с.р.

Проф. д-р Јадранка Блажевска Гилев, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРЕЦИЗНОСТА НА КЕФАЛОМЕТРИСКАТА АНАЛИЗА ПРИ ДИЈАГНОСТИЦИРАЊЕТО И ПЛАНИРАЊЕТО НА ОРТОДОНТСКИОТ ТРЕТМАН НА ПАЦИЕНТИ СО ДЕНТОСКЕЛЕТНИ МАЛОКЛУЗИИ КЛАСА III И КЛАСА II“ ОД Д-Р АУРОРА ИСЛАМ ИСУФИ, ПРИЈАВЕНА НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на 74. седница одржана на 18.10.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката д-р Аурора Ислам Исуфи со наслов: „Прецизност на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II“, во состав: проф. д-р Габриела Курчиева Чучкова (претседател), проф. д-р Лидија Кануркова (ментор), проф. д-р Цветанка Бајрактарова Мишевска (член), проф. д-р Владимир Поповски (член) и проф. д-р Верџина Муло (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Аурора Ислам Исуфи, со наслов: „Прецизност на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II“, содржи 93 страници компјутерски обработен текст во фонд Times New Roman, со единечен проред 1.15 и големина на букви 12, со 128 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Докторската дисертација, покрај апстрактот на македонски и англиски јазик, е структурирана во 9 глави, и тоа: вовед, преглед на достигнувањата во дадената научна област поврзани со предметот на истражување, образложение на работните хипотези и тези, применети научни методи и начин на работа, добиени резултати и нивно значење, примена на резултати од истражувањето и можни насоки за натамошно истражување, заклучни согледувања, список на користена литература и прилози. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Трудот обработува актуелна стоматолошка проблематика, вредна и оправдана за истражување, како од научен, така и од клинички аспект.

Начинот на изложување на материјалот е јасен и побудува интерес за одбраната тема на истражување.

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Вовед“, во која кандидатката објаснува што претставува *латералната кефалометриска радиографија која се користи за поставување точна ортодониска дијагноза, за потенцијалот на раст на самата индивидуа и планирање на ортодонскиот третман*. Опишува дека се користи за време на третманот со цел да се процени текот на третман кој во голема мера ќе зависи од класификацијата на малоклузијата, степенот на изразеноста на малоклузијата и од неговата возраст. Наведува дека ги применува кефалометриските методи според Björk, Steiner и

Ricketts за да го дефинира односот на мандибулата со максилата, поставеноста на вилиците во однос на кранијалната база, конвекситетот на лицето и да ја одреди просторна врска на вилицата со естетиката на лицето кај испитаници со малоклузии класа II и III според Angle.

Во **втората глава**, насловена „Преглед на достигнувањата во дадената научна област поврзани со предметот на истражување“, кандидатката ги анализира податоците од литературата и цитира дел од значајните податоци кои се застапени во ортодонтската научна и стручна литература кои вклучуваат низа информации за рендгенкраниометриските анализи кои истакнуваат дека мандибуларниот раст може да се подели во три типа: вистинска ротација, делумна ротација и ротација со ремоделирачки промени на мандибуларниот агол. Вистинската ротација, како и тоталната ротација, означува ротација на мандибулата околу кондиларната оска поради растот на назомаксиларниот комплекс. Делумната ротација, како и матриксната ротација, ги претставува промените на долниот раб на мандибулата и промената на инклинацијата на мандибуларната рамнина спрема оклузалната рамнина, додека ремоделациските промени на мандибуларниот агол ги претставуваат морфолошките промени на мандибулата. Во оваа глава авторката ги анализира научните трудови кои се вбројуваат во светски стручни публикации, кои како поле на истражување ги опишува морфолошката варијација на малоклузијата класа II и III според Angle според процесите на раст и развој, како морфолошки и позициони ротации на орофацијалните структури. Кандидатката ги опишува добиените податоци за латералните кефалометриски радиографии кои даваат богати податоци, и обезбедуваат информации за односот на скелетните структури на черепот, коските на лицето, односот на инцизивите во однос на лицевата естетика и оклузалната рамнина, како и односот на меките ткива кон осеалните структури на лицето. Особено внимание е посветено на досегашните научни сознанија од голем број истражувања на релевантни автори, користејќи ги искуствата на споменатите автори кои го испитувале влијанието на сагиталните скелетни малоклузии од класа II и III според Angle врз естетскиот изглед на пациентот и начинот и текот на нивен ортодонтски третман.

Во **третата глава** се образложени работните хипотези дали постои значајна позитивна корелација помеѓу применетата профилната телерентгенографска анализа кај пациенти со ортодонтски малоклузии во сагитална насока класа III и класа II според Angle и поставувањето на точната дијагноза. Опишувајќи ја работна хипотеза 2: дали постои значајна позитивна корелација помеѓу применетата кефалометриска анализа и дефинираната точна дијагноза и планот на третман на малоклузиите III класа според Angle и одредувањето на ортодонтскиот третман дали ќе биде ортодонтски или ортодонтско-хируршки.

Работна хипотеза 3: дали постои значајна позитивна корелација помеѓу применетата кефалометриска анализа и точната дијагноза за планот за третман на малоклузиите II класа според Angle и одредувањето на ортодонтскиот третман дали ќе биде со екстракција или без екстракција на заби.

Работна хипотеза 0: во кооја поставува дека не постои значајна корелација помеѓу применетата кефалометриска анализа и дефинирањето на точната дијагноза и планот за третман за малоклузиите III и II класа според Angle.

Во **четвртата глава** детално се опишани применетите научни методи и начинот на работа кој кандидатката го користи за добивање на релевантни податоци од истражувањето. Кандидатката детално ги опишува: примерокот,

основниот критериум при поделбата на пациентите според типот на ортодонтска малоклузија, користените дијагностички методи, инклузионите и ексклузионите критериуми, – како е направена статистичката анализа на податоците и истражувачката етика.

Извршено е испитување кај 61 испитаник со малоклузија класа II и III според Angle, на возраст од 12 до 30 години, еднакво застапени од двата пола. Во испитувањето ексклузионите критериуми се пациенти со вродени ортодонтски аномалии и синдроми и пациенти со претходен ортодонтски третман. За потребите на испитувањето добиена е неопходна согласност од родител за малолетните испитаници и потпишана информирана согласност од страна на полнолетните испитаници. За потребите на истражувањето изработен е и формулар за информираност, за пациентите и родителите на пациентите да се запознаат со протоколите на терапија. За оваа студија постои и согласност од Етичкиот комитет.

Кај секој пациент извршени се анализи при клиничко екстраорално и интраорално испитување, анализи на студио-модел, ортопанорамски радиографски снимки и профилни кефалометриски радиографии. Од методологијата на работа на профилни кефалометриски радиографии применети се латерална кефалометриска анализа по Steiner и по Ricketts, преку кои анализи се проценувани денталните и скелетните промени во орофацијалната регија, типот на раст и развој кај испитуваната група пациенти со малоклузија класа II и пациенти со малоклузија класа III. На профилните кефалометриски радиографии кај секој испитаник одредени се анатомските коскени структури на краниумот, кранијалната база, назомаксиларниот комплекс и мандибулата, вклучително темпоромандибуларниот зглоб, како и мекоткивните структури на лицето и детали во подрачјето на главата и вратот. Анализирани се линеарни параметри според методот на Steiner и Ricketts кои ја опишуваат ортодонтската малоклузија. Анализирани се и проследувани во однос на возраста, полот, конституцијата и фацијалниот тип на пациентот, со цел одредување на типот на денталното и скелетното отстапување, како битен елемент за поставување прецизна дијагноза и планирањето на третманот кој индиректно влијае врз создавањето хармонични дентофацијални структури.

Истражувањето било спроведено според Етичкиот протокол на Стоматолошката комора на Република Албанија.

Во **петтата глава**, кандидатката ги прикажува **методите на направената статистичката анализа на податоците**, групирани според видот на ортодонтската малоклузија и статистички обработени со Microsoft-Excel програма. Податоците се експортирани во SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25.0 програма. За сите премерувани варијабли вклучена е номинална скала, вклучително бинарна дихотомна скала со две спротивставени дијагнози, фреквенции, изразени во апсолутни бројки и соодветните проценти. Кај сериите со нумерички белези (возраста на испитаниците, краниофацијални параметри) изработена е дескриптивна статистика (Mean-средна вредност; SD – Std. Deviation; $\pm$ 95,00 % CI; Median; Minimum; Maximum), пресметани големините на централната тенденција и соодветните големини на дисперзија презентирани во нормална дистрибуција со средна аритметичка вредност, со нејзина стандардна девијација и со девијација на овие вредности од минимум до максимум. Разликите помеѓу групите за континуираните квантитативни варијабли се пресметувани со Mann-Whitney тестот. Разликите помеѓу групите за квалитативните варијабли се пресметувани со Chi-square тестот. Вредностите

добиеени од премеруваните параметри се пресметувани со t-тестот на статистичка сигнификантност со $p \leq 0,05$.

Во **шестата глава** се прикажани **резултатите и нивното значење** од истражувањето направено за потребите на оваа докторска дисертација. Добиените податоци се анализирани, статистички обработени и прикажани на 33 табели и 23 графикони. Во првата табела и графикон е презентираан вкупниот број на испитаници според пол, во втората табела и графикон прикажани се вкупниот број на испитаници според видот на малоклузијата според Angle. Во табела четири и пет презентираниа е позицијата на максилата во однос на кранијалната база, во табела шест е презентираниа позицијата на мандибулата во однос на кранијалната база кај испитаници со малоклузија класа II и класа III.

Од табелата може да се утврди дека кај испитаниците со малоклузија II класа мандибулата е поставена во ретрогната позиција и средната вредност за овој агол изнесува $76,3^\circ$. Додека кај малоклузија III класа вредностите за аголот SNB изнесуваат $85,6^\circ$, што укажува дека постои прогнатизам на мандибулата. Од табелата може да заклучиме дека и кај малоклузија класа II и III постојат скелетни промени. На табела бр. 9 и графикон бр. 7 се прикажани резултатите за аголот ANB за испитаниците со малоклузија класа II и III според Angle. Од добиените резултати се согледува дека кај испитаниците со малоклузија II класа постои скелетна II класа поради изразениот ретрогнатизам на мандибулата, а кај малоклузијата класа III се формирала скелетна класа поради прогнатизмот на мандибулата.

На табела бр. 12 и графикон бр. 9 се прикажани резултатите од премерувањето за аголот SND. Нормално неговите вредности изнесуваат 76° , но кај испитаниците со малоклузија класа II вредностите за овој агол изнесуваат 74° , што го потврдува фактот дека испитаниците со оваа малоклузија имаат ретрогнатизам на мандибулата, додека кај испитаниците со малоклузија III класа вредностите за аголот SND изнесуваат 83° , што укажува на постоење прогнатизам на долната вилица.

На табела бр. 13 и графикон бр. 10 е прикажана процентуалната застапеност според пол и позицијата на мандибуларната рамнина во однос на кранијалната база. Нормалните вредности за аголот $\angle \text{SN/GoGn}$ изнесуваат 32° . Правецот на раст на мандибулата и фацијалниот тип на раст и кај двете испитувани групи, според нивните измерени вредности, за овој агол се зголемени, што укажува дека растот на долната вилица е постериорен. На табела бр. 14 е прикажана положбата на мандибулата во однос на NB-линијата. Нормално позицијата на мандибулата до оваа NB-рамнина изнесува 3 mm. Резултатите покажаа дека и кај двете испитувани групи вредностите за брадата се намалени, што укажува дека таа е поставена во ретрогнатизам.

На табела бр. 15 и графикон бр. 11 е прикажана положбата на централниот максиларен инцизив во однос на NA-линијата изразено во степени, и процентуалната застапеност на испитаниците според пол. Резултатите покажаа зголемена инклинација на максиларниот инцизив кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle, што укажува дека постои протрузија на инцизивите, додека кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle инцизивите се поставени во ретропозиција. На следните табели се прикажани денталните карактеристики на максиларните и мандибуларните инцизиви во однос на NA и NB-линијата.

На табела бр. 20 и графикон бр. 16 е прикажан аголот на фацијалната оска. Аголот на фацијалната оска се формира помеѓу фацијалната оска (Pt-Gn) и кранијалната база (Basion-Nasion рамнината) и со овој параметар ја

проценуваме положбата на брадата и нејзиниот правец на раст, а исто така се проценуваат односот и степенот на поврзаност на фацијалната висина со фацијалната длабочина.

Кога вредностите за овој агол се поголеми од $>90^\circ$, настанува хоризонтален правец на раст на мандибулата и обратно, доколку аголот е со помали вредности, постои вертикален раст. Кај испитуваните групи прикажани на табела бр. 20 заклучивме дека кај испитаниците со малоклузија класа II според Angle имаме нормални вредности за овој агол, додека кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle имаме зголемени вредности за аголот на фацијалната оска, што укажува дека постои хоризонтален раст на мандибулата.

На табела бр. 21 и графикон бр. 17 е прикажана поделбата на испитаниците според пол и вредностите за положбата на мандибулата во однос на Франкфуртската хоризонтала. Нејзините нормални вредности изнесуваат 24° со $\pm 3^\circ$. Зголемените вредности што ги добивме кај испитаници со малоклузија класа II и III за овој агол укажуваат дека постои вертикален правец на раст, што укажува дека ќе имаме тежок пристап при ортодонтскиот третман на овие малоклузии.

На табела бр. 25 и графикон бр. 19 е прикажан растот на мандибулата преку анализа на фацијалната Y-оската и процентот на застапеност според пол. Од добиените резултати се согледува дека кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle вредностите се намалени, што нè упатува на податок дека постои постериорен тип на ротација, исто така, и кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle постои постериорен тип на ротација на мандибулата. Со овој податок доаѓаме до заклучок дека текот на третманот ќе биде отежнат.

На табела бр. 30 е прикажана позицијата на максилата (NA) во однос на Франкфуртската хоризонтала (FH), вредностите за овој агол изнесуваат $<90^\circ \pm 4^\circ$ и ја прикажува хоризонталната позиција на максилата во однос на кранијалната база. Кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle се дијагностицираа поголеми вредности за овој агол од $122,4^\circ$, што укажува на фактот дека кај овие испитаници постои прогната поставеност на максилата во однос на Франкфуртската хоризонтала. Додека кај испитаниците со малоклузија III класа според Angle вредностите за овој агол се со намалени, што укажува дека максилата е поставена во ретрогната положба.

На табела бр. 31 е прикажано дека од 27 пациенти со малоклузија II класа, 13 испитаници, односно 48 % имале фиксен ортодонтски третман со екстракција на заби, кај 15 % имало ортодонтски третман без екстракција на заби, кај 22 % терапијата била со функционални апарати, додека само 15 % имале ортодонтско-хируршки третман.

На табела бр. 33 и графикон бр. 23 е прикажан ортодонтски третман кај двете испитувани групи. Од вкупниот број прегледани и кефалометриски анализирани пациенти, 90 % пациенти со малоклузија II класа според Angle имале само ортодонтски третман, додека 10 % имале ортодонтско-хируршки третман. Додека кај испитаници со малоклузија III класа според Angle 15 % од пациентите имале само ортодонтски третман, а 85 % од пациентите имале ортодонтско-хируршки третман.

Во **седмата глава** кандидатката ја елаборира примената на резултатите од истражувањето и можните насоки за натамошно истражување. Истакнува дека кефалометриската анализа на профилни телерентгенографски снимки применета како важен сегмент од ортодонтската дијагноза дава корисни

информации за фаџијалниот тип на лицето на пациентот, одредување на растечкиот потенцијал и точно дијагностицирање на дентоскелетното отстапување и планирањето на ортодонтскиот третман.

Серијата од кефалометриски слики, добиени во различни временски интервали – пред, за време и по ортодонтскиот третман, можат да се искористат за проучување на промените во вилиците и забите како резултат на ортодонтскиот третман, но и настанатите растечки промени во овие скелетни структури. Преку визуелна објективизација, опишана од Ricketts, се овозможува процена на фаџијалната естетика и планирање на соодветната хируршка процедура. И доколку има потреба за поголемо максиларно или мандибуларно придвижување нанапред или кон назад (ретракција), задолжително е да се следат големината и димензиите на фарингеалниот респираторен пат за да се избегнат евентуални компликации. Во опишаните резултати од истражувањето кандидатката јасно укажува на фактот од планирана дентална компензација како би се надминале опасностите од компликации во текот на ортодонтскиот третман за да се постигнат оптимални резултати. Предвидувањето на ортодонтскиот третман според Parikakis се овозможува прецизно и јасно графичко објаснување за предложениот ортодонтски третман кој му се предлага на пациентот, за подобро да ја разбере постапката и да ја прифати самата процедура.

Во заклучните согледувања кои ја претставуваат **осмата глава**, кандидатката ги изнесува најзначајните заклучоци добиени во текот на истражувањето. Заклучоците се јасни и прецизни и одговараат на поставените цели. Врз основа на добиените резултати во истражувањето, кандидатката утврдила дека:

Кај испитаниците со малоклузија класа II според Angle постои прогнатизам на максилата и изразен ретрогнатизам на мандибулата.

- Кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle има скелетни промени и постои прогнатизам на мандибулата, додека максилата е во нормопозиција.
- Кај испитаниците со малоклузија II класа вредностите на аголот ANB укажуваат дека постојат скелетни меѓувилни промени.
- Кај испитаниците со малоклузија II класа вредностите на аголот SND укажуваат дека постои ретрогнатизам на мандибулата.
- Кај испитаниците со малоклузија класа III вредностите за аголот SND укажуваат дека постои прогнатизам на долната вилица.
- Позицијата на мандибулата кон кранијалната база одредена со аголот <SN/GoGn и кај двете испитувани групи укажува дека базата на долната на вилицата е стрмна.
- Позицијата на максилата кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle е прогнато поставена во однос на Франкфуртската хоризонтала, Позицијата на максилата кај испитаниците со малоклузија III класа според Angle е поставена во ретрогнатизам во однос на Франкфуртската хоризонтала. Кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle максиларните инцизиви се во протрудирана положба, додека мандибуларните инцизиви се во ретрудирана положба. Кај испитаниците со малоклузија III класа според Angle мандибуларните инцизиви се поставени во протрудирана положба.
- Преку анализа на фаџијалната Y-оска за утврдување на правецот на раст, резултатите укажуваат на постериорен тип на ротација кај двете групи

испитаници, односно испитаници со малоклузија класа II и класа класа III.

- Овој заклучок го потврдува и премерувањето на аголот што ја покажува сагиталната позиција на мандибулата во однос на Франкфуртската хоризонтала <FH/NPog.
- Постериорна поставеност на мандибулата и зголемување на вертикалната димензија на орофацијалните структури се утврдени со премерување на положбата на мандибуларната рамнина во однос на Франкфуртската хоризонтала <FH/Go-Gn, со што може да се заклучи дека пристапот кон ортодонтскиот третман ќе биде отежнат. Од растојанието на точката A во однос на линијата NPog кај испитаниците со малоклузија класа II се заклучува дека постои конвексен профил на лицето, додека кај испитаниците со малоклузија класа III постои конкавен профил на лицето. Од применетите профилни кефалометриски анализи дојдовме до заклучок дека кај 85 % од пациентите со малоклузија класа II според Angle има потреба само од ортодонтски третман, додека кај 15 % од испитаниците со скелетна малоклузија класа II освен ортодонтски третман потребна е и хируршка ортогната интервенција. Кај пациентите со малоклузија класа III според Angle, кај 86 % потребен е комбиниран ортодонтско-хируршки третман, додека само кај 14 % од пациентите потребен е исклучиво ортодонтски третман.

Од добиените истражувања во оваа студија дојдовме до заклучок дека точната дијагноза и планирањето на третманот на ортодонтска малоклузија често е предизвик бидејќи постојат различни модалитети на третман. Ортодонтскиот третман може да биде изведен со екстракција на заби, со функционални ортодонтски апарати кои ќе овозможат моделирање на растот и развојот во орофацијалната регија или ортодонтско-хируршки третман кога постои тежок степен на изразеност на малоклузиите кои се со скелетни промени. Од извршните клинички испитувања и телерентгенските анализи во нашата студија заклучивме дека кај 90 % од испитаниците со малоклузија II класа според Angle е потребен фиксен ортодонтски третман со екстракција или без екстракција на заби, со интермаксиларни еластични влечи. Додека анализите и премерувањата кај испитаниците со малоклузија III класа според Angle не наведоа на заклучок дека само 15 % од испитаниците може да имаат ортодонтски третман, а 85 % треба да го завршат третманот ортодонтско-хируршки.

Ортодонтски третман комбиниран со ортогната хирургија е метод на избор кај адултните пациенти, особено кај пациенти со малоклузија III класа кај кои постои тежок степен на изразеност на дентоскелетни дискрепанци. Со овој вид ортодонтски третман ќе постигнеме стабилна оклузија и добра естетика на лицето на пациентот. Затоа, при третманот на нашите пациенти потребна е консултација на ортодонтот со максилофацијалниот хирург и оваа соработка има важна улога во постигнувањето на крајниот успех во третманот на дентофацијалните аномалии.

Во **деветтата** глава даден е **список на користена литература**, која кандидатката ја користела при пишување и оформување на овој труд. Користена е современа, нова и релевантна научна литература. Посочени се 128 референци, повеќето со понов датум на објавување од страна на авторитетни научни имиња и во реномирани меѓународни научни списанија.

Предмет на истражување е анализа на латерална кефалометриска радиографија според методот на Steiner и Ricketts со кои се одредува скелетна

поставеност на максила и мандибула во однос на предна кранијална база и франкфуртска хоризонтала, како и поставеноста на забите во однос на естетските линии одредени со скелетни точки. Врз основа на спроведените анализи се дојде до заклучок како да се соодветно испланира и спроведе ортодонтски и ортопедско-хируршкиот третман кај пациенти со малоклузија класа II и III според Angle, со цел да се постигне правилна интеркуспидацијана забите, правилен сооднос на горната со долната вилица и постигнување на добра естетика на лицето на пациентот. Поставената цел на ова научно истражување ја оправда и исполни потребата да се направи евалуација дали кефалометриските параметри кај испитаниците со малоклузија класа II и III како тие влијаат на планот и текот на ортодонтскиот третманот.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата.

Подрачјето во кое е работен овој труд претставува актуелна тема која ќе се рефлектира на научната и клиничката вредност и апликативност. Спроведените истражувања во студијата ќе дадат значаен придонес во развојот на научноистражувачката мисла за оваа проблематика не само кај нас, туку и пошироко. Резултатите од ова истражување ќе бидат основа за базата на податоци кои ќе се надградуваат со нови истражувања за добивање на нови научни сознанија.

Краток опис на применетите методи:

Во оваа студија се вклучени 61 испитаник на возраст од 12 до 30 години. Студиската група се состои од 16 машки и 45 женски испитаници. Рендгенските латерални кефалометриски снимки, беа направени, анализирани и зачувани во дигитален формат. Кефалометриската анализа која беше спроведена според метод на Steiner беше надополнета со методот на Ricketts, беа извршени на латералните кефалометриски радиографии со цел да се одреди интермаксиларната сагитална релација, за да можеме да ги поделиме нашите испитаници во две групи, во класа II и класа III по Angle. Со цел да се процени правецот на раст и развој на скелетните структури беше применета латералната кефалометриска радиографија која понатаму со точност не насочи кон планот и третманот на ортодонтските малоклузии.

Краток опис на резултатите од истражувањето:

Од добиените резултати во ова испитување можеме да заклучиме дека постои изразена поврзаност и изразена позитивна корелација помеѓу добиените вредности на кефалометриските дентални и скелетни параметри со одредување на планот и текот на ортодонтскиот третман. Кај испитаниците со малоклузија класа II според Angle заклучивме дека постои прогнатизам на максилата и изразен ретрогнатизам на мандибулата.

Од добиените вредности за аголот SNA и SNB кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle утврдивме дека оваа аномалија има скелетни промени и постои прогнатизам на мандибулата, додека максилата беше поставена во нормопозиција. Од добиените резултати за аголот ANB дојдовме до податок дека кај испитаниците со малоклузија II класа вредностите за овој агол се $6,9^\circ$, додека кај малоклузија III класа вредностите за овој агол изнесуваа $-5,1^\circ$ - овие вредности укажуваат дека постојат скелетни меѓувилнични промени. Аголот SND кај испитаниците со малоклузија класа II изнесува 74° , со што се укажува дека постои ретрогнатизам на мандибулата. Кај испитаниците со малоклузија класа III вредностите за аголот SND изнесуваат 83° и тоа укажува дека постои прогнатизам на долната вилица. Позицијата на мандибулата кон кранијалната база која ја одредивме со аголот $\angle \text{SN/GoGn}$ и кај двете испитувани

групи покажа зголемени вредности и може да заклучиме дека зголемените вредности укажуваат дека базата на долната на вилицата е стрмна.

Зголемените вредности за аголот <FH/NA не наведуваат на податок дека позицијата на максилата е прогната поставена во однос на Франкфуртската хоризонтала, кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle. Додека кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle имавме намалени вредности, што не наведува на заклучок дека максилата е поставена во ретрогнатизам во однос на Франкфуртската хоризонтала.

Од анализата на денталните параметри утврдивме дека кај испитаниците со малоклузија II класа постои протрузија на максиларните инцизиви и ретрузија на мандибуларните инцизиви.

Од резултатите добиени за растот и развојот на мандибулата преку анализа на фаџијалната Y-оска утврдивме дека кај испитаниците со малоклузија II класа според Angle вредностите се намалени, што не упатува на податок дека постои постериорен тип на ротација. Исто така, и кај испитаниците со малоклузија класа III според Angle постои постериорен тип на ротација на мандибулата, што укажува дека третманот ќе биде пролонгиран и со отежнат начин на постигнување на резултатите.

Применетите профилни кефалометриски анализи укажуваат дека кај 85 % од пациентите со малоклузија класа II според Angle има потреба само од ортодонтски третман, додека кај 15 % од испитаниците со скелетна малоклузија класа II, освен ортодонтски третман беше потребна и хируршка ортогната интервенција. Кај пациентите со малоклузија класа III според Angle, кај 86 % беше потребен комбиниран ортодонтско-хируршки третман, само кај 14 % од пациентите имаше ортодонтски третман.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатката д-р Аурора Ислам Исуфи со наслов: „Прецизноста на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II“, претставува истражување во областа на ортодонција. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има за цел да ја објасни и да ја разбере корелацијата помеѓу вредностите на премеруваните кефалометриски параметри на профилни телерентгенски снимки со кои се објаснуваат правецот на раст на орофацијалните структури и нивната поставеност во однос на предната кранијална база и франкфуртската рамнина кои се земени како основни референтни рамнини и врз основа на добиените вредности да се постави планот на ортодонтскиот третман.

Добиените резултати од истражувањето, заедно со податоците од литературата, дадоа релевантни сознанија за оптимално научно, поткрепено планирање и реализација на успешен ортодонтски третман.

Докторската дисертација на д-р Аурора Ислам Исуфи со наслов: „Прецизноста на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Aurora Isufi, Renato Isufi, Virgjini Mulo, Lidja Kanurkova, Accuracy of cephalometric analyses in the diagnosis and orthodontic treatment planning of patients with dentoskeletal Class III and Class II Malocclusion, Apolonia; Vol.50-51;2023:40-45.

2. Aurora Isufi, Renato Isufi, Virgjini Mulo, Lidja Kanurkova, Management of Class II malocclusion through orthodontic treatment and Le Fort I osteotomy; New Bulletin of Medical Sciences, Official Publication of the Faculty of Medicine, UMT; Volume 7; Number 1 ; 2023:31-33.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката. Резултатите од ова истражување очекуваме да имаат придонес во клиничката примена да се одреди индивидуалната скелетна возраст и можеме да заклучиме дека комбинацијата на индикаторите за раст обезбедува подобри информации за идентификација на морфолошката варијација на малоклузијата и одредување планот на третман. Овие дијагностички податоци се од елементарно значење при одлуката за одредување на планот на терапија, времетраењето на третманот, интердисциплинарниот пристап кон целокупното лекување и стабилноста на третманските резултати.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: ортодонција и ортогната хирургија. Точната дијагноза и планирањето на третманот на ортодонтска малоклузија се предизвик бидејќи постојат различни модалитети на третман. Во ортодонтскиот третман на потешки форми на дентоскелетни аномалии можен и посакуван третман е третман кој вклучува модификација на растот во орофацијалната регија, но кај тежок степен на изразеност на малоклузиите кои се со скелетни промени потребно е да се примени ортодонтско-хируршки третман. Од извршените клинички испитувања и телерентгенските анализи во овој докторски труд кај 90 % од испитаниците со малоклузија II класа според Angle утврдена е дека е потребен ортодонтскиот третман со функционални апарати, фиксен ортодонтски третман со екстракција или без екстракција на заби, со интермаксиларни еластични влечи. Додека анализите и премерувањата кај испитаниците со малоклузија III класа според Angle наведуваат на заклучок дека само 15 % од испитаниците може да имаат ортодонтски третман, а 85 % треба да го завршат третманот ортодонтско-хируршки. Ортодонтски третман комбиниран со ортогната хирургија е метод на избор кај адултните пациенти, особено кај пациенти со малоклузија III класа кај кои постои тежок степен на изразеност на дентоскелетни дискрепанци. Со овој вид ортодонтски третман ќе се постигне стабилна оклузија и добра естетика на лицето на пациентот.

Можните понатамошни истражувања се утврдување и примена на најсовремени методи и анализи за прецизно утврдување на растечкиот потенцијал на пациентите со тешки форми на скелетни аномалии од класа II и класа III. Императив е консултација на ортодонтот со максилофацијалниот хирург и оваа соработка има важна улога во постигнувањето на крајниот успех во третманот на дентофацијалните аномалии.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката д-р Аурора Ислам Исуфи со наслов: „Прецизноста на кефалометриската анализа при дијагностицирањето и планирањето на ортодонтскиот третман на пациенти со дентоскелетни малоклузии класа III и класа II“.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Габриела Курчиева Чучкова, претседател, с.р.
Проф. д-р Лидија Кануркова, ментор, с.р.
Проф. д-р Цветанка Бајрактарова Мишевска, член, с.р.
Проф. д-р Владимир Поповски, член, с.р.
Проф. д-р Верцина Муло, член, с.р.

Прилог бр. 5

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ**

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Д-р Христо Петановски	Кариес ризик-фактори кај деца од урбана и рурална средина	Caries risk factors in children from urban and rural areas	Проф.д-р Златко Георгиев	18.10.2024 02-1492/5
2.	Д-р Емире Читаку	Влијанието на протоколот иригација врз микропропустливоста кај заби оптурирани со различни техники	The influence of irrigation protocol on microleakage in teeth obturated with different techniques	Проф.д-р Василка Ренцова	18.10.2024 02-477/10

ПРЕГЛЕД

На теми за изработка на магистерски труд прифатени од
Наставно-нучниот совет на Стоматолошки факултет во Скопје
на седницата одржана на 18. 10. 2024 година

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Д-р Климент Анастасовски	„Пронценка на успехот од примената на две различни техники при воспоставување мазен пат на коренските канали”.	„Evaluation and comparison of the success rate of two different working techniques in glide path management of the root canals”.	Проф. д-р Соња Апостолска	Бр.02-2174/2 од 18. 10. 2024
2.	Д-р Ангела Стаменкова	„Знаењето, перцепцијата и клиничкото искуство за моларно-инцезивната хипоминерализација (МИХ) помеѓу стоматолозите во РС Македонија”.	„Knowledge, perception, and clinical experiences on molar incisor hypomineralization (MIH) amongst dentists in R. N. Macedonia”.	Виш научен соработник д-р Весна Амбаркова	Бр.02-2160/2 Од 18. 10. 2024
3.	Д-р Влатко Лозаноски	„Компаративна анализа на микропротокот кај ендодонтски третирани заби оптурирани со различни техники и материјали за оптурација”.	„Comparative analysis of microleakage in endodontically treated teeth obturated with different obturation techniques and materials”.	Проф. д-р Василка Ренцова	Бр. 02-2164/2 од 18. 10. 2024
4.	Д-р Рејхан Ёлџези	„Испитување на преостанатиот дебрис и размачканиот слој по препарација на коренските канали со различни иригациони протоколи”.	„Evaluation of Residual Debris and Smear Layer After Root Cannel Preparation by different irrigation protocols”.	Проф. д-р Лидија Поповска	Бр. 02-2204/2 од 18. 10. 2024
5.	Даница Стојановска	„Ефекти од ултра-кратка (3 сек.) светлосна полимеризација врз различни типови на денални композити”.	„Effects of rapid (3s.) polymerization on different types of dental composites”.	Проф. д-р Елизабета Ѓоргиевска	Бр. 02-2377/2 од 18. 10. 2024

Прилог бр. 2

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) НЕОРГАНСКА ХЕМИСКА
ТЕХНОЛОГИЈА – ДРУГО (ХЕМИЈА ВО НЕОРГАНСКО ИНЖЕНЕРСТВО И
ЖИВОТНА СРЕДИНА)
НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 12.9.2024 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина), и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет, бр. 02-1815/1, донесена на 4.10.2024 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Гордана Русеска, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, д-р Слободан Богоевски, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје и д-р Катерина Атковска, вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина), во предвидениот рок се пријави д-р Тајана Шишкова, асистент на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Тајана Шишкова е родена на 5.12.1995 во Кавадарци. Средно образование завршила во 2014 година во Гимназијата „Добри Даскалов“ во Кавадарци. Со високо образование се стекнала на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дипломирала на 5.10.2018 година, со просечен успех 8,82.

Кандидатката активно се служи со англиски јазик, меѓутоа има и солидни познавања од шпанскиот и познавања од германскиот јазик.

Во учебната 2018/2019 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Студиите ги завршила со просечен успех 9,85. На 24.9.2020 година го одбрала магистерскиот труд на тема: *Гасни сензори базирани на полимер/графен нанокмозиции допирани со биооргански метали*.

Докторска дисертација пријавила на 26.12.2022 година, на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Дисертацијата на тема: *Карактеристики на процесот на транспорт на минералниот џесочен нанос од реката Вардар* ја одбрала на 13.6.2024 година, пред Комисија во состав: д-р Слободан Богоевски, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ментор; д-р Бошко Бошковски, вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, претседател; д-р Гордана Русеска, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, член; д-р Катерина Атковска, вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, член; д-р Арианит Река, вонреден професор на Природно-математичкиот факултет при Државниот универзитет во Тетово, член. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област вода, воздух и почва (22502).

На 26.5.2021 година е избрана во звањето асистент на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во наставно-научните области хемија (10700), неорганска хемија (10705) и аналитичка хемија (10702) (Билтен бр. 1236 од 15.4.2021 година).

Последниот реферат за реизбор во асистент е објавен во Билтен бр. 1298 од 29.12.2023 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1236 од 15.4.2021, бр. 1284 од 15.5.2023, бр. 1236 од 29.12.2023, бр. 1306 од 1.5.2024, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Технолошко-металуршкиот факултет при УКИМ, кандидатката д-р Тајана Шишкова изведува вежби на прв циклус студии на сите студиски програми по предметите: Општа и неорганска хемија 1, Општа и неорганска хемија 2 и Аналитичка хемија 1; и на студиската програма Неорганско инженерство и заштита на животната средина, по предметите: Аналитичка хемија 2 и Влијание на глобалните климатски промени врз карактеристиките на почвата и водата.

Кандидатката се јавува како еден од авторите на интерната збирка задачи по предметот Општа неорганска технологија. Учествовала во неколку тренинг-работилници, а се има здобиено и со сертификат „Lean Six Sigma Black Belt“ со дуална акредитација (UK CPD and Dutch higher education BKO), издаден од Академијата „Six Sigma“ во Амстердам, Холандија.

Научноистражувачка дејност

Д-р Тајана Шишкова има објавено вкупно 4 научни трудови, од кои 1 научен труд во научно списание со импакт-фактор (фактор на влијание) и 3 научни труда во меѓународни научни списанија. Кандидатката има учествувало во меѓународен научноистражувачки проект во рамките на програмата NATO SPS, а исто така има земено учество и на 9 меѓународни конференции со усни и постерски презентации, при што апстрактите се објавени во зборниците од конференциите.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Тајана Шишкова е активно вклучена во стручно-апликативната работа на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како дел од тимот на Институтот за неорганска технологија. Кандидатката била дел од реализацијата на 3 стручни експертски евалуации каде што се испитуваат сировини од различни лежишта, потоа се изведуваат детални анализи проследени со финално мислење за нивниот квалитет, комплетиран во завршни извештаи. Кандидатката е еден од авторите на два софтверски пакета: *Софтвер за определување на состојноста на порозноста на цврсти тела* и *Софтверски пакет за следење на движењето на честички во динамичен флуид*, кои биле користени и може да се користат за научноистражувачки цели и компјутерски симулации.

Кандидатката д-р Тајана Шишкова покажува активно учество и во дејностите од поширок интерес. Има учествувало во 8 промотивни активности на Технолошко-металуршкиот факултет, како и на лабораториска презентација на тема: *Оксидо-редукциски реакции* по барање на ПСУ Американско училиште Македонија.

Има реализирано 3 студиски престои во странство до три месеци, од кои еден во рамките на Школата за докторски студии, а два во рамките на програмата NATO SPS, и 1 студиски престој во странство до шест месеци преку ERASMUS + програмата за мобилност. За време на шестмесечниот престој во Сан Себастијан, Шпанија, кандидатката го изработила лабораторискиот дел од дипломската работа во Институтот за полимерни материјали, POLYMAT.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Тајана Шишкова доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Технолошко-металуршкиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Тајана Шишкова.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Тајана Шишкова поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето доцент во научната област неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина).

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, д-р Тајана Шишкова да биде избрана во звањето **доцент** во научната област неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина).

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

**Д-р Гордана Русеска, редовен професор,
Технолошко-металуршки факултет, Скопје, с.р.**

**Д-р Слободан Богоевски, редовен професор,
Технолошко-металуршки факултет, Скопје, с.р.**

**Д-р Катерина Атковска, вонреден професор,
Технолошко-металуршки факултет, Скопје, с.р.**

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Тајана Ванчо Шишкова

Институција:

Технолошко-металуршки факултет

Научна област: 2.11.08.04 – НЕОРГАНСКА ХЕМИСКА ТЕХНОЛОГИЈА – ДРУГО (ХЕМИЈА ВО НЕОРГАНСКО ИНЖЕНЕРСТВО И ЖИВОТНА СРЕДИНА)

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ДОЦЕНТ/ НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус* Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,82 Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,85	Да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: 2.11.08.04 – неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина) Научно поле: 2.11 – друго (инженерство и технологии) Подрачје: 2 - инженерство и технологија	Да
3	Објавени најмалку четири научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	Да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	Да
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	Да
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД	Да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
4	Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа 1. Странски јазик: англиски јазик, Ц2 според Европската јазична рамка на Советот на Европа 2. Назив на документот: Уверение, бр. 03-2088/2 3. Издавач на документот: Филолошки факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје 4. Датум на издавање на документот: 24.11.2023	Да
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	Да

* На лицата кои имаат заснован работен однос на Универзитетот или на некој од универзитетите во Република Македонија во моментот на стапување во сила на Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр.82/2018), нема да се применуваат одредбите од Законот кои се однесуваат на просекот, односно дека лицата треба да имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус. Во овој случај, полето под реден број 1 не се пополнува.

** За кандидатот/ите кој има повеќе од 4 (четири) научни труда во референтна научна публикација, рецензентската комисија научните труда ќе ги наведе, ќе ги оцени и ќе ги вреднува во Образец 2.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Тајана Ванчо Шишкова

Институција: Технолошко-металуршки факултет

Научна област: 2.11.08.04 – неорганска хемиска технологија – друго (хемија во неорганско инженерство и животна средина)

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на вежби (прв циклус студии)	35,1
	Општа и неорганска хемија 1 за учебните 2021/2022, 2022/2023 и 2023/2024 година (3 часа).	12,15
	Општа и неорганска хемија 2 за учебните 2021/2022, 2022/2023 и 2023/2024 година (3 часа).	13,5
	Аналитичка хемија 1 за учебните 2021/2022, 2022/2023 и 2023/2024 година (2 часа).	4,5
	Аналитичка хемија 2 за учебните 2021/2022, 2022/2023 и 2023/2024 година (3 часа).	4,05
	Влијание на глобалните климатски промени врз карактеристиките на почвата и водата за учебна 2023/2024 година (2 часа).	0,9
2	Одржување консултации со студенти	0,738
	2021-2024, вкупно 369 студенти	
3	Интерна збирка задачи	3
	Општа неорганска технологија	3
4	Настава во школи и работилници (8)	8
	Работилница по повод Светскиот ден на водата – „ВОДАТА ЗА МИР“, во согласност со програмата на ООН (UN Water), 22.3.2023 год.	1
	Работилница по повод Светскиот ден на водата – „ВОДАТА ЗА МИР“, во согласност со програмата на ООН (UN Water), 22.3.2024 год.	1
	Работилница „Основи на отворена наука“, поддржана од проектот EOSC-Future (7.2.2022).	1
	Работилница „Отворен пристап и цитирање“, поддржана од проектот NI4OS-Europe (10.2.2022).	1
	Тренинг-работилница во рамките на NATO SfP G5244 проектот, реализирана во ICPF во Прага, Р Чешка (6-7.6.2019).	1
	Тренинг работилница во рамките на NATO SfP G5244 проектот реализирана во POLYMAT во Сан Себастијан, Шпанија (28-29.11.2019).	1
	Курс за „Вовед во структурата и својствата на полимерите“ реализиран во POLYMAT во Сан Себастијан, Шпанија (21-22.5.2018).	1
	Обука и сертификат за „Lean Six Sigma Black Belt“, издаден од Академијата „Six Sigma“ во Амстердам, Холандија (20.7.2024).	1
	Вкупно	46,83

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Учество во меѓународен научен проект:	5
	NATO Science for Peace and Security (SPS) MODUM “Graphene/Polymer Based Sensor”(11/2018-05/2020).	5
2	Труд со оригинални научни резултати со импакт-фактор, објавен во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет (1)	7,44
	Kostadinova, T.; Politakos, N.; Trajcheva, A.; Blazevska-Gilev, J.; Tomovska, R. Effect of Graphene Characteristics on Morphology and Performance of Composite Noble Metal-Reduced Graphene Oxide SERS Substrate. Molecules 2021,26,4775.	7,44
3	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови (3)	9
	T. Šiškova, A. Čankulovska, G. Ruseska, B. Boškovski, S. Bogoevski. Characterization of the coastal sediment from the river of Vardar, right before the confluence with the Treska river. Mechanical Engineering – Scientific Journal, Vol. 40, No. 1, pp. 43–51 (2022).	3
	A. Čankulovska, T. Šiškova, B. Boškovski, S. Bogoevski. Simultaneous monitoring of the soil’s parameters in microlocality near the Skopje valley. Mechanical Engineering – Scientific Journal, Vol. 40, No. 1, pp. 53–60 (2022).	3
	T. Shishkova, A. Chankulovska, K. Atkovska, B. Boshkovski, S. Bogoevski. Comparison of some physical properties of soil and river sediment. Quality of Life (2023) 14 (1-2):5-13.	3
4	Апстракти објавени во зборник на конференција - меѓународна (6)	6
	Andrijana Chankulovska, Tajana Shishkova, Aleksandra Angeleska, Elizabeta Dimitrieska Stojkovic, Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Content of water soluble sodium in urban soils of Skopje city area” AGRIBALKAN 2023, 20-22 nd September 2023, Edirne, Turkey.	1
	Oliver Risteski, Hristina Gjorgjievska, Tajana Shishkova, Andrijana Chankulovska Tenovska, Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Modification of Mechanical and Thermal properties of Epoxy-Inorganic Composites” SCTM 2023, 20-23 rd September 2023, Ohrid, R.N. Macedonia.	1

	Tajana Shishkova , Andrijana Chankulovska, Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Content of organic matter in the coastal sediment from the river Vardar” Gredit 2022, 5-8 th May 2022, Skopje, R.N. Macedonia.	1
	Andrijana Chankulovska, Tajana Shishkova , Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Monitoring of temperature and moisture of the soils in microlocality Tearce”, Gredit 2022, 5-8 th May 2022, Skopje, R.N. Macedonia;	1
	Tajana Kostadinova , Jadranka Blazevska – Gilev, “Reduction of graphene oxide and modification with silver and gold nanoparticles” усна презентација на 1 st Students Congress of Materials Engineering, 28.02 – 01.03.2019, Zagreb, Croatia.	1
	Tajana Kostadinova , Jadranka Blazevska-Gilev, “Silver-doped graphene oxide-based bimetallic nanohybrids as promising gas sensors” усна презентација на XII th Students’ Congress of Pure and Applied Chemistry of SCTM. 19-21 st September 2019, Skopje, Macedonia.	1
5	Учество на научен/стручен собир со реферат – постер (2)	1
	Tajana Shishkova , Andrijana Chankulovska Tenovska, Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Seasonal variations of air pollutants in the city of Veles” GREDIT 2024, 16-18 th May 2024, Skopje, R.N. Macedonia.	0,5
	Andrijana Chankulovska Tenovska, Tajana Shishkova , Gordana Ruseska, Boshko Boshkovski, Slobodan Bogoevski, “Air quality monitoring in the city of Bitola” GREDIT 2024, 16-18 th May 2024, Skopje, R.N. Macedonia.	0,5
6	Труд објавен во зборник на трудови на в.о. установа	1,8
	Tajana Kostadinova , Jadranka Blazevska-Gilev, “Doping of reduced graphene oxide with silver and gold nanoparticles” усна презентација на VII th Student conference concerning Energy efficiency and sustainable development, 29.10-01.11.2019, Skopje, Macedonia.	1,8
	Вкупно	30,24

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење, стручно мислење, проценка на капитал, систематизација и методологија (3)	3
	С. Богоевски, Б. Бошковски, А. Чанкуловска, Т. Шишкова Извештај за извршена анализа на доставен примерок Q-800, ТМФ, 2021	1
	С. Богоевски, Б. Бошковски, А. Чанкуловска, Т. Шишкова Извештај за извршена анализа на доставен примерок Q-400, ТМФ, 2021	1
	С. Богоевски, Б. Бошковски, А. Чанкуловска, Т. Шишкова Извештај за извршена анализа на доставен примерок K-90, ТМФ, 2021	1
2	Изработка на нов софтверски пакет (2)	4
	Т. Шишкова , А. Чанкуловска Теновска, Б. Бошковски, С. Богоевски:	2

	„Софтвер за определување на степенот на порозност на цврсти тела“.	
	Т. Шишкова , А. Чанкуловска Теновска, Б. Бошковски, С. Богоевски: „Софтверски пакет за следење на движењето на честички во динамичен флуид“.	2
3	Учество во промотивни активности на Факултетот (9)	4,5
	Реализирана презентација и промоција на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје (учебни 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024).	3
	Реализиран ангажман согласно со барањето од ПСУ АМЕРИКАНСКО УЧИЛИШТЕ МАКЕДОНИЈА за презентација на темата: Оксидо-редукциски реакции.	0,5
	Реализирана презентација на Технолошко-металуршкиот факултет низ средните школи во РС Македонија (2)	1
Дејности од поширок интерес		
1	Студиски престој во странство до три месеци (3)	1,5
	Меѓународна мобилност во рамките на Школата за докторски студии, реализирани активности на Технолошкиот факултет во Нови Сад, Република Србија.	0,5
	Тренинг-престој во Институтот за основи на хемиски процеси CAS, v.v.I, Прага, Р Чешка (2)	1
2	Студиски престој во странство до шест месеци (1)	1
	Еразмус-мобилност на Хемискиот факултет на Доностија – Сан Себастијан при Универзитетот во Баскија (UPV/EHU), летен семестар 2017-2018 година.	1
3	Член на факултетска комисија (1)	0,5
	Дисциплинска одговорност на студентите на ТМФ	0,5
	Вкупно	14,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	46,83
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	30,24
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	14,5
Вкупно	91,57

Членови на Комисијата

Д-р Гордана Русеска, ред. проф., претседател, с.р.
Д-р Слободан Богоевски, ред. проф., член, с.р.
Д-р Катерина Атковска, вонр. проф., член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ, ВО НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ТЕХНОЛОГИЈА НА ОБЛЕКА (2.11.06.04) И КОНФЕКЦИОНИРАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО ТЕХНОЛОШКИ ПРОЦЕСИ (2.11.06.06), НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ на 23.5.2024, за избор на соработник во соработничко звање – асистент во наставно-научните области: технологија на облека (2.11.06.04) и конфекционирање и управување со технолошки процеси (2.11.06.06) и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет, бр. 02-1327/1, донесена на 26.6.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Горан Дембоски, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, д-р Маја Јанкоска, вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје и д-р Игор Јорданов, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје. Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор во соработничко звање – асистент во наставно-научните области: технологија на облека (2.11.06.04) и конфекционирање и управување со технолошки процеси (2.11.06.06), во предвидениот рок се пријави **м-р Ружица Стевковска-Стојановска**.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката м-р Ружица Стевковска-Стојановска е родена на 20 декември 1984 година, во Скопје. Средно образование завршила во гимназијата „Раде Јовчевски-Корчагин“ во Скопје, природно-математичка насока, со одличен успех. Со високо образование се стекнала на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, во 2003 година. Дипломирала на студиската програма Конфекциско инженерство во 2008 година, со просечен успех 9,37. Кандидатката активно се служи со англиски јазик, Б2 според Европската јазична рамка на Советот на Европа (CEFR).

Во учебната 2008/2009 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила во 2010 година, со просечен успех 9,75. На 14.1.2010 година го одбрала магистерскиот труд на тема: *Подобрување на квалитетот преку воведување контрола во производството на чорапи*.

Кандидатката од 21.12.2021 е избрана и вработена на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, како асистент на Институтот за текстилно инженерство. Во учебната 2022/2023 се запишала на трет циклус (докторски) студии на студиската програма Технологија, на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во периодот од последниот избор, кандидатката континуирано продолжила да ги надградува и проширува своите знаења преку учество на меѓународни конференции и собири.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од

последниот избор (Билтен на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр.1250, од 1.12.2021) до денот на пријавата.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, на Технолошко-металуршкиот факултет, кандидатката м-р Ружица Стевковска-Стојановска изведува вежби како асистент, на прв циклус студии на студиската програма Дизајн и инженеринг на облека, по предметите: Технологија на облеката 1, Технологија на облеката 2, Конфекциски машини, Моделирање и градирање на облеката, Студија на работа, CAD/CAM во конфекциско производство, Производен инженеринг и менаџмент во конфекциска индустрија.

Научноистражувачка дејност

Кандидатката м-р Ружица Стевковска-Стојановска има објавено еден труд во меѓународно научно списание:

1. Jankoska M., **Stevkovska- Stojanovska R.** (2023). Influence of architecture in cloting design, *Tekstilna Industrija*, Vol.71, No.2, 10-16.

Кандидатката м-р Ружица Стевковска-Стојановска има учества на меѓународни конференции со трудови и постери, и тоа трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји:

1. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, G. Demboski, Quality Control in the Production of Tights, *Textile Science and Economy XII*, 12 International Conference, December 10th, 2021, Zrenjanin, Serbia
2. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, G. Demboski, Programming and Production of Knitted Fabric Women's Blouse on a Computerized Knitting Machine, *Contemporary Trends and Innovations in the Textile Industry*, 5th International Scientific Conference, CT&ITI 2022, September 15-16th, 2022, Beograd, Serbia, pp. 63-72, ISBN 978-86-900426-4-7
3. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, G. Demboski, Monitoring of Stability in Production Process of Ladies Tights with Applied a Statistical Methods, *Textile Science and Economy XIII*, 13 International Conference, TNP2022, October 21st, 2022, Zrenjanin, Serbia, pp. 51-57, ISBN 978-86-7672-359-1
4. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, G. Demboski, Effect of Machine Speed on Type of Defect During Knitting Process of Ladies Tights, *Textile Science and Economy XIII*, 13 International Conference, TNP2022, October 21st, 2022, Zrenjanin, Serbia, pp. 153-159, ISBN 978-86-7672-359-1
5. M. Jankoska, **R. Stevkovska-Stojanovska**, Application of Futuristic Design in Women's Clothing Modeling, "Contemporary trends and innovations in the textile industry", VI International Scientific Conference, 14-15th September, 2023, Belgrade, Serbia, pp. 194-202
6. M. Jankoska, **R. Stevkovska-Stojanovska**, Modeling of Women's Pants Inspired by 60s and 70s, "Contemporary trends and innovations in the textile industry", VI International Scientific Conference, 14-15th September, 2023, Belgrade, Serbia, pp. 332-340

7. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, Ready-Made Garment Transformed in 2D Pattern Making Design, 11th International Conference TEX THE, 12-13 October, 2023, Bucharest, Romania, DOI: 10.2478/9788367405386-016
8. M. Jankoska, **R. Stevkovska-Stojanovska**, Comparison of a Computer-Aided Design and Manual Pattern-Making, Proceedings of the Joint International Conference: 10th Textile Conference and 4th Conference on Engineering and Entrepreneurship, October, 2023, Albania, Publisher: Springer Nature Switzerland AG 2024, pp. 461–467, <https://doi.org/10.1007/978-3-031-48933-4>

Има објавено апстракт во зборник на меѓународна конференција:

1. G. Demboski, **R. Stevkovska-Stojanovska**, Seam Performance of Motorbike Suit, XXV National Textile Conference, 26-28 October 2023, Blagoevgrad, Bulgaria, Textile and Garment Magazine, 10, 2023, <https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912X.2023.0010.22>
2. **R. Stevkovska-Stojanovska**, M. Jankoska, G. Demboski, Statistical Process Control in Hosiery Production, 15th Students' Congress of SCTM, 29th September - 1st October, 2022, Skopje, N. Macedonia

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Кандидатката била ангажирана во анализа на примероци за:

1. лабораториски испитувања на ТМФ, по стандард ISO 9073-3:1989, неткаен текстил (бр. во архива на ТМФ – 09-201/2)
2. лабораториски испитувања на ТМФ, по стандард ISO 13594-1:2016, Моторциско сако (бр. во архива на ТМФ – 09-445/2)
3. лабораториски испитувања на ТМФ, по стандард BS ISO 13936-1 за производ машка кошула (бр. во архива на ТМФ – 09-910/2).

Исто така, кандидатката била вклучена во повеќе активности за промоција на Технолошко-металуршкиот факултет, како што се: презентација на Факултетот, во рамките на самиот факултет, но и во посета на средни училишта во земјата, а била и член на одбор за избор на кандидати во студентско собрание.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ружица Борче Стевковска-Стојановска

Институција: Технолошко-металуршки факултет – Скопје

Научна област: 2.11.06.04 – технологија на облека и 2.11.06.06 – конфекционирање и управување со технолошки процеси

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ – АСИСТЕНТ

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на условите
1	Има завршено прв и втор циклус академски студии со најмалку 300 ЕКТС-кредити Освоени ЕКТС-кредити: 300	ДА
2	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно. Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,37 . Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,75 .	ДА
3	Научен степен – магистер од научната област за која се избира: магистер по технички науки . Назив на научната област: управување со квалитет	ДА
4	Има познавање на најмалку еден странски јазик 1. Странски јазик: англиски јазик, Б2 според Европската јазична рамка на Советот на Европа (CEFR) 2. Назив на документот: уверение 3. Издавач на документот: Универзитет „Св. Кирил и Методиј, Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје 4. Датум на издавање на документот: 31.5.2024 година	ДА

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Ружица Стевковска-Стојановска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Комисијата заклучи дека м-р Ружица Стевковска-Стојановска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето асистент во научните области: технологија на облека (2.11.06.04) и конфекционирање и управување со технолошки процеси (2.11.06.06).

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, м-р Ружица Стевковска-Стојановска да биде избрана во звањето **асистент** во научните области: технологија на облека (2.11.06.04) и конфекционирање и управување со технолошки процеси (2.11.06.06).

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Горан Дембоски

Технолошко-металуршки факултет, УКИМ, Скопје, с.р.

Проф. д-р Маја Јанкоска

Технолошко-металуршки факултет, УКИМ, Скопје, с.р.

Проф. д-р Игор Јорданов

Технолошко-металуршки факултет, УКИМ, Скопје, с.р.

Прилог бр. 4

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА“ ОД М-Р АНАСТАСИЈА ТЕМЕЛКОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, на седницата одржана на 30.9.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Анастасија Темелкова со наслов: ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА, во состав: проф. д-р Владимир Кољозов (претседател), проф. д-р Зоран Трпоски (ментор), проф. д-р Горан Златески (член), проф. д-р Ѓорѓи Груевски (член) и проф. д-р Младен Фуртула (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Анастасија Темелкова, со наслов: ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА, содржи 164 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со единечен проред и големина на букви 12, 97 библиографски единици, меѓу нив научни трудови и книги.

Трудот е структуриран во 9 глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Во прилог на трудот е дадено Авторезиме на авторот на македонски и англиски јазик, во кое кандидатката уредно ги прикажува своите гледишта кон трудот и добиените резултати. Приложена е и автобиографија на кандидатката со список на објавени трудови.

Во **воведот (првата глава)** на трудот, изложен е предметот на истражувањето. Кандидатката укажува на важноста на кружните пили како најчесто користени алати за механичка обработка на дрвото, и нивната употреба за попречно, надолжно и комбинирано режење на материјалот. Кандидатката во воведниот дел дава внимание на изборот на кружните пили, кој може да биде со различни големини и карактеристики во зависност од материјалот кој се обработува. Краток осврт е даден и на историјата на кружните пили, како еден од најчесто користените алати за механичка обработка, историски гледано. Со анализата и изборот на алатот, кандидатката го потенцира процесот на режење, кој може да се изведе на два начина, со симнување на струготина (рендисување, глодање, дупчење, стругање, лупење, токарење, длабење и брусене) и без симнување на струготина (отсекување, пресекување и пробивање). Кандидатката во овој дел дава објаснување дека за обезбедување на квантитет и квалитет при обработка од големо значење е соодветниот избор на резниот алат во процесот на режење на дрвото, дава поврзување на карактеристиките на процесот на режење со квалитетот на истиот, односно укажува на тоа дека одредувањето на квалитетот на површината е комплексен процес зависен од хетерогената структура на дрвото, кинематиката на процесот на режење и условите за обработка. Кандидатката наведува дека височината на режење и бројот на заби на резниот алат – кружната пила имаат големо влијание на потрошувачката на енергија, дека познавањето на процесот на режење како и неговото следење во целост, придонесува во намалување на трошоците на производството и заштеда на енергија. Оттука произлегува и целта на целосното истражување, кое ќе се насочи кон добивање на резултати колку и како влијаат различните височини на режење, брзини на поместување, број на заби на кружната пила и видот на дрво на квалитетот на обработка, како и на потрошувачката на енергија.

Втората глава од докторската дисертација е насловена **Досегашни истражувања**. Во неа се анализирани голем број на трудови и литература од областа кои се поврзани блиску до областа на истражување. Најголем дел од истражувањата се однесуваат на квалитетот на обработената површина, точноста на обработка, како и на потрошувачката на енергија, кои

претставуваат секогаш предизвик за многу автори во истражувањето на проблематиката на алатите за режење со цел да се постигне нивниот оптимален однос. Доброто познавање на процесот на режење во голема мера влијае во подобрување на квалитетот на обработената површина, точноста на обработка, економичноста и продуктивноста.

Третата глава, насловена **Цели и задачи на истражувањето**, ја истакнува целта на истражувањето. Целта на ова истражување е, преку научен пристап, да се истражи влијанието на видот на дрвото (меко и тврдо), височината на режење, бројот на заби и брзината на поместување врз потрошувачката на енергија и квалитетот на режење со кружна пила. Појдовните тези кои треба да бидат потврдени се: потрошувачката на енергија на главниот електромотор е помала при режење на меко во однос на тврдо дрво, височината на режење пропорционално ја зголемува потрошувачката на енергија, брзината на поместување на обработуваниот предмет пропорционално ја зголемува потрошувачката на енергија, бројот на заби влијае обратнопропорционално врз рапавоста на резната површина. Појдовните хипотези кои треба да бидат потврдени се: при режење со многу мала брзина на поместување (зона на создавање на микрострушка) се очекува да се зголемат отпорите на режење, спротивно на очекувањата и квалитетот на резната површина (рапавоста) при режење со различен број на заби ќе покаже сигнификантност.

Четвртата глава, насловена **Карактеристики на суровината**, се однесува на материјалот кој се обработува и тука кандидатката ги наведува основните механички својства на буката (*Fagus Sylvatica*) и чамот-сморча (*Picea abies* Karst.) и ела (*Abies Alba*), а исто така ја наведува и анализата на геометријата на механички обработената површина (макрогеометрија и микрогеометрија).

Петтата глава, насловена **Метод на работа**, е поделена во поглавја кои даваат приказ на материјалите кои ќе бидат предмет на анализа, користената опрема со која ќе се врши испитувањето, како и статистичка обработка на податоците.

Во првиот дел од оваа глава се наведени податоци за објектот за работа во кој се изработени примероците за експериментот.

Во вториот дел од оваа глава се наведени изгледот и техничките карактеристики на машината користена за експериментот.

Во третиот дел од оваа глава се наведени изгледот и карактеристиките на материјалот кој ќе се обработува.

Во четвртиот дел од оваа глава се наведени начинот и режимот на обработка на материјалот. Кандидатката ги прикажува видот, изгледот и карактеристиките на алатот. Исто така, ги прикажува добиените примероци, соодветно поделени и нумерирани, кои ќе бидат анализирани во текот на истражувањето.

Во петтиот дел од оваа глава се прикажани изгледот на мерните инструменти, начинот на мерење и бројот на мерења.

Во шестиот дел од оваа глава се прикажани основните формули кои се користени при статистичка обработка на податоците.

Во **шестата глава**, насловена **Резултати**, кандидатката ги прикажува добиените резултати од истражувањето. Резултатите се уредно прикажани табеларно и графички, со уредно групирање на примероците кои се предмет на ова истражување и се поделени во три поднаслови. Првиот поднаслов се однесува на резултати од истражувањата на примероците од бука прикажани во 14 потточки, вториот поднаслов се однесува на резултатите од истражувањата на примероците од чам прикажани во 14 потточки и третиот поднаслов се однесува на резултатите од истражувањата на примероците од бука и чам. Ваквата поделба на прикажување на резултатите е особено важна за крајната анализа на резултатите.

Во **седмата глава**, насловена **Анализа и дискусија на резултатите**, кандидатката ги анализира добиените резултати од истражувањето на примероците од чам и бука и наведува резултати од други автори кои се занимавале со слична проблематика, за споредба на резултатите.

Во **осмата глава**, насловена **Заклучоци**, кандидатката дава јасни, конкретни и корисни заклучоци од целокупното истражување. Од изнесените заклучоци може да се констатира дека со зголемување на височината на режење и со зголемување на брзината на поместот, правопрпорционално се зголемуваат рапавоста на резната површина и

потрошувачката на енергија, и кај двата дрвни вида (бука и чам). Од друга страна, со зголемување на бројот на заби на кружната пила, правопрпорционално се зголемува потрошувачката на енергија, меѓутоа бројот на заби влијае обратнопрпорционално на рапавоста на резната површина, односно со зголемување на бројот на забите на кружната пила, рапавоста на резната површина се намалува.

Деветтата глава, насловена **Литература**, дава приказ на целокупната користна литература, каде што се наведени 97 библиографски единици.

Предмет на истражување

Влијанието на брзината на поместување, број на забите на кружната пила, височината на режење и вид на дрвото на квалитетот на обработка, како и на потрошувачката на енергија, при процесот на режење со кружна пила, е предмет на истражување на трудот.

Буката и чамот (смрчата и елата) целосно ги задоволуваат условите за избор на дрвни видови со кои ќе се вршат истражувањата, бидејќи истите добро механички се обработуваат.

Правилно избраниот дрвен вид со правилно избраниот резен алат, со соодветен број на заби, при соодветна брзина на помест и височина на режење значително ќе влијае на заштедата на енергија и на квалитетот на обработка на резната површина.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Изворите на литературата, главно, ги опфаќаат истражувањата во насока на заштеда на електричната енергија и на квалитетот на обработката при процесот на режење со кружна пила кои се од суштествено значење за економичност при работењето. Во некои трудови се анализира и бучавата која се создава за време на режењето како показател на отпорите на режење. Вибрацијата на кружната пила е доста обработувана во повеќето истражувања.

Кандидатката пристапила кон комплексно истражување со тоа што одбрала два дрвни вида, три височини на режење, три брзини на поместување, а ги добил вредностите за најважните излезни големини: квалитет на резната површина по критериумот $R_{\max}$ и потрошувачка на енергија.

Краток опис на применетите методи

Во овој труд, како мерни инструменти се користени следните: влагомер тип NIGOS RVD – 904 за мерење на влагата во дрвото (за секоја штица се направени по пет мерења меѓусебно поставени на растојание од 20-25cm), дигитален компаратор тип SHANE за мерење на рапавоста по критериумот $R_{\max}$ (на секој примерок, на должина од 1,0m со референтна фланша со должина од 100mm се земени по 100 мерења), напонска клешта тип MASTECH MS 2088B за мерење на јачината на струјата (по 50 мерења на должина од 1,0m, за секој рез посебно).

Краток опис на резултатите од истражувањето

Резултатите од истражувањето се поделени во три поднаслови. **Првиот поднаслов** се однесува на резултати од истражувањата на рапавоста на резната површина и јачината на електричната струја кај бука (*Fagus Sylvatica*). Во овој поднаслов, најпрво се прикажани резултатите од истражувањето на рапавоста на резната површина класифицирани во седум потточки.

Првата се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_1=40$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно 100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Втората се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_2=60$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно

100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Третата се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_3=80$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно 100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Во четвртата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во петтата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во шестата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во седмата потточка, кандидатката дава анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај трите кружни пили, со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$, кај трите брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и кај $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$, и кај сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$. Резултатите се прикажани во табеларен и графички приказ, таканаречен „радар“.

Во следните седум потточки (од 8 до 14) се прикажани резултатите од испитувањето на јачината на електрична струја (I) на примероците од бука.

Осмата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_1=40$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на

средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Деветтата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_2=60$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Десеттата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_3=80$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Во единаесеттата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината на електричната струја кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во дванаесеттата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината на електричната струја, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во тринаесеттата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината на електричната струја кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во четиринаесеттата потточка, кандидатката дава анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај трите кружни пили, со број на заби: $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$, кај трите брзини на поместување $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и кај $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$, и кај сите три височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$. Резултатите се прикажани во табеларен и графички приказ („радар“).

Вториот поднаслов се однесува на резултати од истражувањата на рапавоста на резната површина и јачината на електричната струја кај чамот-сморча (*Picea abies* Karst.) и ела (*Abies Alba*). Во овој поднаслов, најпрво се прикажани резултатите од истражувањето на рапавоста на резната површина, класифицирани во седум потточки.

Првата се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_1=40$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно

100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Втората се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_2=60$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно 100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Третата се однесува на резултати од истражувањето на рапавоста на резната површина при режење со кружна пила со број на заби $Z_3=80$. Резултатите од мерењата на рапавоста (вкупно 100) по критериумот $R_{\max}$ за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на рапавоста на резната површина, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на рапавоста кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Во четвртата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во петтата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување: $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во шестата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување: $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности на рапавоста, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во седмата потточка, кандидатката дава анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина кај трите кружни пили, со број на заби: $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$, кај трите брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$, и кај сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$. Резултатите се прикажани во табеларен и графички приказ, таканаречен „радар“.

Во следните седум потточка (од 8 до 14) се прикажани резултатите од испитувањето на јачината на електрична струја (I) на примероците од чам.

Осмата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_1=40$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Деветтата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_2=60$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Десеттата потточка се однесува на резултати од испитувањето на јачината на електрична струја (I) при режење со кружна пила со број на заби $Z_3=80$. Резултатите од мерењата на јачината на електричната струја (вкупно 50) за сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, кај сите три брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$ се прикажани табеларно, со прикажана средна вредност на јачината на електричната струја, стандардна девијација и коефициент на варијација. Кандидатката резултатите ги прикажала и графички, вкупно 9, поединечно за секоја брзина на поместување кај сите три височини на режење, применети во ова истражување. За подобра прегледност на резултатите, кандидатката направила регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните височини на режење, прикажани во три графикони, како и регресиона анализа на средните вредности на јачината на електричната струја кај различните брзини на поместувања, исто така прикажани во три графикони.

Во единаесеттата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината на електричната струја, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во дванаесеттата потточка, кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување: $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината на електричната струја, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во тринаесеттата потточка кандидатката прикажува регресиона анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај сите три вида на кружни пили (со број на заби $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$), кај различните височини на режење $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$, при константна брзина на поместување $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$. Резултатите од средните вредности од јачината

на електричната струја, кандидатката ги прикажала табеларно и графички во три графикони, соодветно, за секоја височина на режење.

Во четиринаесеттата потточка, кандидатката дава анализа на средните вредности од јачината на електричната струја кај трите кружни пили, со број на заби: $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$, кај трите брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и кај $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$, и кај сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$. Резултатите се прикажани во табеларен и графички приказ („радар“).

Во **третиот поднаслов**, кандидатката дава анализа на средните вредности од рапавоста на резната површина и јачината на електричната струја кај трите кружни пили, со број на заби: $Z_1=40$, $Z_2=60$, $Z_3=80$, кај трите брзини на поместување: $U_1=12\text{mmmin}^{-1}$, $U_2=16\text{mmmin}^{-1}$ и кај $U_3=20\text{mmmin}^{-1}$, и кај сите три височини на режење: $h_1=15\text{mm}$, $h_2=30\text{mm}$ и $h_3=45\text{mm}$ кај примероците од бука и чам. Резултатите се прикажани во табеларен и графички приказ, таканаречен „радар“.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Анастасија Темелкова, со наслов: **ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА**, претставува истражување во областа на машините, енергетиката и транспортот. Изработката на темата на оваа докторска дисертација ќе даде особен придонес врз квалитетот на обработката при режењето, како и заштедата на енергија при надолжно режење со кружна пила.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Анастасија Темелкова, со наслов: **ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА**, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [1]. Anastasija Temelkova (2023), IMPACT OF FEED RATE ON ROUGHNESS OF THE CUT SURFACE DURING CUTTING DRY SPRUCE WOOD WITH A CIRCULAR SAW, 6th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE – WOOD TECHNOLOGY & PRODUCT DESIGN PROCEEDINGS, Ss.Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Design and Technologies of Furniture and Interior – Skopje, Macedonia (13th-15th September, 2023 University Congress Centre, Ohrid, Macedonia)
- [2]. Anastasija Temelkova (2023), IMPACT OF FEED RATE ON ROUGHNESS OF THE CUT SURFACE DURING CUTTING DRY BEECH WOOD WITH A CIRCULAR SAW, 6th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE – WOOD TECHNOLOGY & PRODUCT DESIGN PROCEEDINGS, Ss.Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Design and Technologies of Furniture and Interior – Skopje, Macedonia (13th-15th September, 2023 University Congress Centre, Ohrid, Macedonia)
- [3]. Anastasija Temelkova, (2021): RESISTANCE OF WOODEN LACQUERED SURFACE TO ABRASION, 5th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE „WOOD TECHNOLOGY & PRODUCT DESIGN PROCEEDINGS”, Ss.Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Design and Technologies of Furniture and Interior – Skopje, Macedonia, 14th-17th September, 2021 University Congress Centre, Macedonia).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Сметаме дека овој експериментален докторски труд со наслов: **ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА**, ќе има практично и научно значење, и ќе претставува научен придонес во областа која ги опфаќа проблемите со режењето на дрвото со кружна пила, квалитетот на обработката при режењето, како и потрошувачката на енергијата како значаен економски фактор.

Истражувањето и добиените резултати ќе придонесат за правилен избор на дрвниот вид и правилен избор на резниот алат, со соодветен број на заби, при соодветна брзина на помест и височина на режење, што значително ќе влијае на заштедата на енергија, односно на намалувањето на потрошувачката на електрична енергија и на квалитетот на обработка, при процесот на надолжно режење со кружна пила.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Анастасија Темелкова** со наслов: **ВЛИЈАНИЕ НА КИНЕМАТСКИТЕ ПАРАМЕТРИ ПРИ НАДОЛЖНО РЕЖЕЊЕ СО КРУЖНА ПИЛА**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Владимир Кољозов, претседател, с.р.

Проф. д-р Зоран Трпоски, ментор, с.р.

Проф. д-р Горан Златески, член

Проф. д-р Ѓорги Груевски, член, с.р.

Проф. д-р Младен Фуртула, член, с.р.

Прилој бр. 4

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата“ ОД М-Р МАРКО РУЖИН, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за драмски уметности при УКИМ во Скопје, на седницата одржана на 11.9.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Марко Ружин со наслов: „Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата“, во состав: проф. д-р Ана Стојаноска (претседател), проф. д-р Антонио Митриќески (ментор), проф. д-р Игор Вецовски (член), проф. д-р Никола Настоски (член) и проф. д-р Илија Циривири (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за драмски уметности во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Марко Ружин, со наслов: „Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата“, содржи 218 страници компјутерски обработен текст во фонт Georgia, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 176 фусноти, 118 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Како главен дел на трудот е документарниот филм „Враќање во иднината и паралелните светови“.

Трудот е структуриран во 5 глави, апстракт и прилозите: сценарио за документарниот филм, режисерска експликација, речник на зборови и идиоми, како и општа библиографија. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Методолошки, трудот е систематизиран според адекватната методологија, креирана во процесот на истражување.

Филмот е снимен според стандардите одредени од филмолошката наука и е соодветен на истражувањето направено за докторскиот процес и адекватен на форматот.

Трудот го отвора Апстрактот, во кој е дадена прецизна синтеза на материјалот што е истражуван. Првото поглавје го дефинира *научнометодолошкиот инструментарииум* (историски, естетички, херменевтички и кинематографски), од стр. 8 до стр. 26. Кандидатот прецизно ги дефинира методите со кои се занимава во процесот на сопственото докторско истражување. Ги содржи и следниве потпоглавја: 1.1. Основни поими: научна фантастика, кинематографија, патување во времето, паралелни светови, квантна физика, први дупки и мостот Ајнштајн – Розен; 1.2. Цели на истражувањето; 1.3. Работни хипотези; 1.4. Поставување на теоријата и 1.5. Научен придонес на докторската студија. Во ова поглавје, за прв пат во нашата наука се дадени прецизни детерминирања на термините со кои оперира овој специфичен жанр, создавајќи една научно-методолошка симбиоза во селекција на лексичките изрази за полесно следење на истражуваниот материјал. Сметаме дека на овој начин треба да се почне темелно истражување на тематика што досега не е објективно и научно истражувана. Таксативното подредување на целите, како и прецизното дефинирање на работните хипотези реферираат на оригинален авторски пристап, што е повеќе од потребен во современата филмолошка наука. Докторандот ги дава следниве работни хипотези: Појавата и развитокот на научната фантастика во кинематографијата за

патување во времето и паралелните светови се должи на: луцидноста, визијата и популарноста на авторите на романите на научната фантастика како посебен жанр од крајот на XIX век до денес, како прва работна хипотеза; Унапредувањето на научната фантастика во кинематографијата се должи на нераскинливата врска со научнотехнолошката револуција, чии теориски и емпириски дострели се имплементирани во кинематографијата, како втора работна хипотеза; Богатството, необичниот дизајн и идеи на научната фантастика и нејзините содржински столбови – патување во времето и паралелните светови во кинематографијата се должат на инспирациите и придонесот на интердисциплинараните научни домени, како трета работна хипотеза; Специјалните ефекти и дигитализацијата на кинематографијата квалитативно и квантитативно ја подобрија и забрзаа афирмацијата на new generation филмови на научната фантастија, како четврта работна хипотеза; Кинематографијата на научната фантастика влијаела и ја инспирирала технонауката. Кинематографијата не престанала да нуди научнофантастични приказни со утописки технологии, кои деловните луѓе и научници почнале да ги произведуваат, како петта работна хипотеза со кои покажува дека материјалот го владее и апликативно со парадигматските примери на врвните авторитети на жанрот во различните уметности од книжевноста до филмот, од науката за книжевноста до филмологијата. Поставувањето на теоријата покажува дека докторандот, освен што ја владее материјата поврзана со предметот на истражување, истовремено ја познава и теоријата на филмот која треба да биде поставена како темелна во процесот и на создавањето на филмот и на експликацијата за самиот филм.

Воведот, од стр. 28 до стр. 82, дава опширен, дескриптивен преглед на неколку важни и доминантни елементи на ова докторско истражување. Почнува со потпоглавјето 2.1. Елаборација на предметот на истражувањето, 2.2. Предмет на истражувањето; 2.3. Феноменот на патувањето и паралелните светови; 2.4. Детерминанти: интердисциплинарноста во елаборирање на феноменот; 2.5. Научната фантастика и патувањето во времето (со потпотпоглавјата 2.6.1. Машини за патување во времето на кинематографијата; 2.6.2. Патување во времето во други медиуми и 2.6.3. Видеоигрите и патувањето во времето); 2.7. Научната фантастика во Македонија (со потпотглавјата: 2.7.1. Научната фантастика во македонската книжевност; 2.7.1.1. Придонесот на Марко Цепенков во научната фантастика во Македонија; 2.7.1.2. Научната фантастика во македонската литература за време на СФРЈ и 2.7.1.3. Автори на научната фантастика во Македонија) 2.7.2. Научната фантастика во македонската кинематографија со потпотглавјата: 2.7.2.1. *Збојум на XX век*: прв филм на НФ во Северна Македонија; 2.7.2.2. Научната фантастика во филмовите на Милчо Манчевски и 2.7.2.3. НФ филмови и анимации на млади автори. Докторандот м-р Марко Ружин направил темелен и издржан преглед на предметот на истражувањето, како што вели тој, потребно е да се истражува феноменот на патување во времето и паралелните светови затоа што тие поими „се феномени кои се заемно поврзани и меѓузависни како во литературата и кинематографијата, така и во други научни културно-уметнички или забавни творби. Тие се надополнуваат и унапредуваат бидејќи феноменот на патување во времето не е можно да се ефектуира доколку не постои некој друг свет, дури и под претпоставка дека е тоа обично враќање во минатото или патување во иднината.“ (стр. 34) Неговата компаративна предиспозиција во методологијата на истражувањето на двата феномена покажува познавање на тематиката, истражени области во полето на книжевноста и филмот, како и синтеза на авторите чии дела се исклучително важни во овој жанр. Затоа, кандидатот ја нагласува потребата од интердисциплинарноста во елаборирањето на самиот феномен. Тука би сакале да го нагласиме дијахронискиот пристап со елаборацијата на темата од митологијата, па сè до современата научна фантастика како област која барем кај нас во полето на филмот не е доволно истражувана. Секое од поглавјата во овој дел е прецизно елабориран со аналитичен пристап и парадигматско наведување на примери кои на секој потенцијален следен истражувач ќе му даде директен преглед на предметот на истражувањето. Кандидатот во овој дел од трудот покажува исклучително знаење на темата, посебно затоа што ги

спојува/компарира знаењата и од физиката, научната фантастика, како и од сите подобласти што се важни за предметот на истражување. На пример, кога го објаснува патувањето во времето ги користи сите достапни анализи кои ги има науката до денес, но и сите достапни уметнички квалификативи кои се познати за жанрот научна фантастика. Но, она што треба да се нагласи е начинот на кој теоретски ја дефинира кинематографијата и патувањето во времето, со давање директни примери од филмската уметност. „Филмот на Christopher Nolan *Interstellar* (2014) го прикажува патувањето во времето според теоријата на општата релативност на Albert Einstein“ (стр.49) наведува конкретно и потоа истиот факт го елаборира врз другите примери давајќи и методолошка поделба која до сега ја немаме сретнато во процесот на истражување на кинематографијата на научната фантастика. Тука би сакале да истакнеме дека овој процес на дефинирање на патувањето во времето не го ограничува само на филмовите, туку го проширува на телевизиските серии, видеоигрите и сите други актуелни медиуми кои може да помогнат повеќе во процесот на истражувањето на самиот феномен. Потпоглавјето 2.7. *Научната фантастика во Македонија* е еден од клучните темати на докторското истражување. Да се позиционира домашната кинематографија, книжевност и сите други уметности во однос на научната фантастика е едно од поретките истражувачки проекти кај нас, со тоа што м-р Ружин покажува дека темата е совладана до крајност и таа може да биде презентирана и како посебно, самостојно истражување. Давајќи еден сериозен преглед од самите почетоци на научната фантастика во домашната книжевност, преку анализа на дела и доаѓајќи до кинематографските остварувања, тој покажува и докажува дека и македонската култура знае како и што со научната фантастика. Тука сакаме да ја акцентираме листата на автори и дела што се особено важни за македонската книжевност, а во следните потпоглавја и листата на автори и дела што се особено важни за македонската кинематографија, а кои се занимаваат со феноменот научна фантастика.

Третиот дел на трудот (стр. 83-96) е насловен „Феноменот на паралелните светови“. Поделен е на следниве поглавја: 3.1. Вселенски мултиверзум; 3.2. Тезата на Стивен Хокинг за мултиверзумот; 3.3. Филмови инспирирани од теоријата на струни; 3.4. Филмските форми на преминување на паралелните светови (3.4.1. Огледалото како порта во паралелен свет и 3.4.2. Алтернативна свест во филмовите на научната фантастика). Во овој дел може да се евидентира познавањето на истражениот материјал од страна на докторандот и неговата компетенција на истражуваната тематика. Иако навидум излегува од рамките на едно истражување поврзано со филмолошка анализа, всушност со овој дел од трудот, докторандот м-р Ружин покажува дека го има материјалот совладано во долгогодишниот истражувачки процес и дека е доволно стручен и компетентен да може на еден методолошки организиран начин да нè спроведе во процесот на создавањето на феноменот на паралелните светови. Иако научната фантастика е недоволно истражена не само кај нас, туку и во светски рамки, посебно делот на мултиверзумот, во овој дел на трудот, потпирајќи се на тезата на Стивен Хокинг за мултиверзумот како примарен авторитет на самото поле, докторандот ја развива тезата преку филмовите инспирирани од теоријата на струните и паралелните светови. За да може да се истражува една ваква комплексна и комплицирана тематика, потребно е да се има направено активна анализа на филмовите од зададениот жанр, за што докторандот докажува и покажува дека е подготвен за тоа.

Во четвртиот дел од трудот, насловен „Научната фантастика како жанр“ (стр.97-123), докторандот м-р Марко Ружин дава прецизно дефинирање на жанрот, темелно водејќи нè низ методолошката матрица на онтолошкото разбирање на научната фантастика. Според него, „Научната фантастика е тешко прецизно да се дефинира бидејќи содржи широк опсег на концепти и теми“ (стр.98), но и покрај тоа, тој сепак ја детерминира во насока на разбирање од општи рамки. Ја дефинира според авторитетите од областа и неа ја имплементира во сопственото докторско истражување. Тука ги дефинира и контекстот, но и односот кон реципиентите. Овој дел ги содржи следниве поглавја: 4.1. Класификација и развој на научната фантастика; 4.2. Знаење

и генеза на научнофантастичниот филм; 4.3. Научнофантастичниот филм за време на Студената војна (4.3.1. Научната фантастика на малите и големите екрани 1960-1980; 4.3.2. Научната фантастика како мејнстрим забава за сите возрасти; 4.3.3. Развој и конечен процут во осумдесеттите; 4.3.4. *TechNoir* – Техноцрно; 4.3.5. Влијание на кич културата; 4.3.6 Наплив на научнофантастични филмови во девеседесеттите години на XX век; 4.3.7. Нова иднина на научната фантастика во XXI век; 4.8. Месијанската улога на НФ во XXI век за иднината на светото и 4.3.9. Кинематографијата на НФ – Иднината само што започна! Овој обемен дел може да се нарече и комплетен темат кој дава анализа на научната фантастика низ неколкуте различни аспекти што ги проучува докторандот и покажува дека колку полето да е апстрактно сепак филмолошката и теориската анализа помагаат полесно да се разбере. Тој ја дава генезата на научнофантастичниот филм, го третира жанрот низ адекватна филмолошка анализа и истовремено дава прецизни насоки за понатамошните истражувања. Она што може да се нагласи во овој дел е односот на културата и супкултурата кон жанрот, што докторандот ја посочува со цел да го етаблира жанрот на едно повисоко ниво. Во таа насока дава преглед на сериозни филмски остварувања од последните децении на XX век и првите на новиот милениум. Тој детектира пораст на интересот за научната фантастика во првите децении на XXI век, истакнувајќи ја сериозната улога на жанрот.

Заклучните согледувања се дадени до стр. 124 до стр. 140. Тука докторандот прави синтеза на претходните поглавја и одговара адекватно на развојот на хипотезите и истражувачките прашања. Тој ги дава заклучоците преку валидација на хипотезите, докажувајќи дека според него: „Еволуцијата на научната фантастика низ вековите следи една фасцинантна книжевна одисеја, обликувана од човечката генијалност и смелите визии на писателите низ вековите“. (стр. 125) Со ова тој докажува дека ја владее темата и од хронолошки, но и од тематски аспект. Тој дава конкретен одговор на секоја од зададените работни хипотези, со тоа што го докажува целиот истражувачки процес.

Бидејќи главен дел на докторското истражување е документарниот филм со наслов: *Враќање во иднината и паралелните светови*, како дел од прилозите на трудот е дадено сценариото на филмот, режисерската експликација, поткрепени со фотографии од процесот на работа и создавање на филмот, како и сериозниот речник на зборови и идиоми од теориска и кинематографска проблематика во доменот на научната фантастика.

Документарниот филм *Враќање во иднината и паралелните светови* е показан документарен филм, каде што преку наратор се претставува темата. Користени се инсертите за да се дообјасни содржината и визуелно, а на тој начин кандидатот создава комплетно научно уметничко дело.

Предмет на истражување

Предметот на истражувањето најконкретно е изразен во насловот на истражувачкиот труд – проект: Патување во времето и паралелните светови во кинематографијата: (1) појавите чија поврзаност се истражува и (2) природата на врската што меѓу нив се воспоставува. Насловот на истражувачкиот проект прелиминарно ја одредува темата истражување. Насловот, се разбира, не ги вклучува сите фактори кои се неопходни за целосна дефиниција на предметот.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Кандидатот наведува конкретни податоци кои досега не се истражувани во процесот на истражување на овој предмет.

Краток опис на применетите методи

Кандидатот ги користи следните методи и нив ги објаснува во самиот труд: Историографска метода – во епистемологијата, историската метода ги означува: дефинирање на времето, размислувањата што се однесуваат на процесите, средствата, правилата што се следат и контекстите на работата околу истражувањето на научната фантастика во кинематографијата, посебно аспектите на патувањето во времето и

паралелните светови. Фокусот на истражувањето е насочено, пред сè, кон кинематографијата, иако елементи на научната фантастика се среќаваат уште во најстарите цивилизации, во разните: митови, легенди, потоа во античката епоха, средновековието, како и првите научнофантастични романи во XVIII, XIX век, сè до денешни времиња.

Естетичка метода – се применува за проучување на одредени феномени кои придонесуваат кон чувствителноста и интелигенцијата и се применува при анализа и интерпретацијата на начинот на работењето. Целта на естетичката метода е проучување на различните начини во кои се открива убавината, различните форми преку кои таа се изразува, односно естетичкото проучување на научната фантастика во кинематографијата. Убавината секогаш е пријатна, но пријатното не е секогаш убаво. Задоволството што ни го предизвикува убавината е од посебен вид, а тоа важи и за филмовите на научната фантастика.

Херменевтичка метода – се користи при: интерпретацијата, анализата и реконструкцијата на филмовите на научната фантастика. Оваа метода опфаќа не само проблеми што се вклучени во пишаниот текст, туку и оние од интерпретативниот процес во филмовите. Тоа ги вклучува вербалните и невербалните форми на комуникација, како што се поважните фактори кои влијаат врз комуникацијата.

Метода на филмска анализа – значи претставување на филм од различни точки. Филмската анализа е аргументирано читање на филм со користење на соодветен речник и дефинирање на многу специфични елементи што го сочинуваат филмот. Оваа анализа е насочена кон: сценариото, прашањата и опсегот на пораката, сечењето, уредувањето и естетиката. За да се спроведе филмска анализа, треба да се следат повеќе фази. Овие фази се испртани со различни елементи на анализа. Тие се состојат од: вовед во кој се презентираат клучните точки на филмот, анализа на слики, анализа на секвенци, анализа на кадрите, анализа на сцената, анализа на монтажа и, на крајот, анализа на опсегот на пораката испратена од филмот. Сите овие фази мора внимателно да се проучат за да се подобри дизајнот и продукцијата на мојот аудиовизуелен проект. Во оваа анализа битно е елаборирањето на принципот од практика кон теорија, од научните откритија и нивната примена кон научнофантастичниот филм и *vice versa*, од научнофантастичниот филм како инспирација за дострелите на науката. Во дисертацијата се употребува компаративната анализа и основните категоријални принципи: внатрешна, надворешна, практична и резултантна анализа. Воедно, интердисциплинарниот пристап кон материјата на научната фантастика и жанровите за патување во времето и паралелните светови е неопходна операција со оглед на тоа што во оваа материја се вкрстуваат: книжевноста, филозофијата, психологијата, квантната физика и космологијата. Целиот научнометодолошки инструментариум се применува за полесно да се обработи темата на докторската дисертација. (стр.9)

Краток опис на резултатите од истражувањето:

- дефинирани се главните елементи на истражувањето;
- анализиран е предметот на истражувањето;
- докажани се работните хипотези;
- даден е детален преглед на истражуваниот материјал;
- филмот е компетентен докторски документарен филм.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Марко Ружин, со наслов: „Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата“, претставува истражување во хуманистика и уметности/филмологија (се наведува научното подрачје/потесната област). Изработката на темата на оваа докторска дисертација ќе придонесе во развојот на современата филмологија.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Марко Ружин, со наслов: „Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика:

Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [1]. Автор-и: „The cinematography and science fiction of time travel“, објавен: Knowledge International Journal” Vol.63, No.5, Skopje, March 2024, UDK 37 (назив на списанието, број, датум, импакт-фактор...)
- [2]. Автор-и: „Time Travel and Parallel worlds in the cinematography“, објавен: Science International Journal, Vol, 11.2., Skopje 2023 (назив на списанието, број, датум, импакт-фактор...)
- [3]. Автор: „The Craft of Motion Design in the 2020s“, објавен: International Journal of Social Sciences “Vizione”, Skopje, 2022.

Бидејќи за нашите тематски области не се достапни списанија со импакт-фактор, Советот за докторски студии ги прифаќа овие објавени трудови поради меѓународниот уредувачки одбор.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатот се: истражување на научната фантастика како жанр, во книжевноста, но посебно во филмот, снимање на документарен филм што ја покажува практичната примена на истражуваните аспекти и можности за следните истражувачи на тематиката да имаат сериозна основа од која би тргнале.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: филмологија, филмска режија и документарен филм, нема ограничувања.

Можните понатамошни истражувања се: развивање на научните/работните хипотези, поставување следни нивоа на истражување на жанрот, препознавање на моделите на истражување и апликативност во следните филмови и на самиот докторанд и на следните докторанди/филмски режисери.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за драмски уметности во Скопје, да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Марко Ружин** со наслов: **Процес на развој на краткометражен документарен филм од жанрот научна фантастика: Патувањето во времето и паралелните светови во кинематографијата.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Ана Стојаноска, претседател, с.р.
Проф. д-р Антонио Митрикески, ментор, с.р.
Проф. д-р Игор Вецовски, член, с.р.
Вонр. проф. д-р Никола Настоски, член, с.р.
Вонр. проф. д-р Илија Циривири, член, с.р.

Издвоени мислења (доколку има):

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски труд
 Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
 Факултет за електротехника и информациски технологии

1. Енергетска ефикасност, животна средина и одржлив развој

Ред. бр.	Студент	Назив на тема		Предложени ментор	Датум и бр. на Одлука
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Александар Тодоровски	Техно-економска анализа на современи решенија за енергетската ефикасност кај станбени и деловни објекти	Techno-economic analysis of modern solutions for energy efficiency in residential and business buildings	Проф. д-р Антон Чаушевски	02-1379/19 од 18.9.2024 г.

2. Електроенергетски системи

Ред. бр.	Студент	Назив на тема		Предложен ментор	Датум и бр. на Одлука
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Слободан Станковски	Нарушувања на квалитетот на електрична енергија од аспект на напонски пропади	Power quality disturbances from aspect of voltage sags	Проф. д-р Јовица Вулетик	02-1379/20 од 18.9.2024 г
2	Васил Бајлозов	Проценка на можностите за приклучување на дистрибуирани генератори во дистрибутивни мрежи минимизирајќи ги загубите на енергија	Assessment of Distributed Generation Integration Capacity in Power Distribution Networks with a Focus on Energy Loss Minimization	Проф. д-р Мирко Тодоровски	02-1379/21 од 18.9.2024 г
3	Светлана Павлеска Младеновиќ	Проблем на оперативно водење и управување на преносни системи со високо производство на електрична енергија од обновливи извори	Operation planning and control problem in power systems with high penetration of renewable energy sources	Проф. д-р Александра Крколева Матеска	02-1379/22 од 18.9.2024 г

3. Наменски компјутерски системи

Ред. бр.	Студент	Назив на тема		Предложени ментор	Датум и бр. на Одлука
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Ивана Динева	Веб апликација за откривање на веб напади преку анализа на мрежен сообраќај	Web application for web attack detection through network traffic analysis	Вон. проф. д-р Данијела Ефнушева	02-1379/23 од 18.9.2024 г

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КОМПЈУТЕРСКИ НАУКИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 24 септември 2024 година и корекција на 25 септември 2024, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област компјутерски науки, и врз основа на Одлуката донесена на 33. седница на Наставно-научниот совет, одржана на 3.10.2024, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Верица Бакева Смиљкова, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, д-р Смиле Марковски, редовен професор во пензија на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство и д-р Весна Димитрова, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство.

Како членови на Рецензентската комисија, извршивме преглед на доставената документација и го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област компјутерски науки, во предвидениот рок се пријави само кандидатката Наташа Илиевска, доктор на информатички науки, вонреден професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Наташа Илиевска е родена на 26.5.1978 во Куманово. Основно образование завршила во Скопје, со одличен успех. Средно образование завршила во природно-математичката гимназија УСО „Раде Јовчевски-Корчагин“ во Скопје, со континуиран одличен успех. Во академската 1996/1997 година се запишала на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на Институтот за информатика, применета насока. Дипломирала на 15.10.2001, со просек 9,94, како најдобар дипломиран студент во генерацијата на Институтот за информатика при ПМФ во Скопје, притоа стекнувајќи се со звањето дипломиран инженер по информатика.

Во академската 2002/2003 година се запишала на постдипломски студии на Институтот за математика, теориска насока. Постдипломските студии ги завршила со просек 10,00, на 23.1.2009, со одбрана на магистерскиот труд „Кодови за откривање грешки и примена на квазигрупи за нивно дизајнирање“, под менторство на проф. д-р Смиле Марковски и коменторство на проф. д-р Верица Бакева. Со тоа се стекнала со звањето магистер на математички науки. Докторската дисертација „Прилог кон теоријата и примената на кодовите за корекција на грешки и концептот на криптирање“, под менторство на проф. д-р Данило Глигороски и коменторство на проф. д-р Верица Бакева, ја одбрала на 27.6.2015 на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, стекнувајќи се со звањето доктор на информатички науки.

Д-р Наташа Илиевска, од 1.10.2001 до 30.1.2002, била ангажирана како демонстратор на Институтот за информатика (ИИ) на Природно-математичкиот факултет (ПМФ) во Скопје. На 31.1.2002 била избрана за помлад асистент, а на 14.5.2009 за асистент на Заводот за теориски основи на информатиката, при ИИ на ПМФ во Скопје. Со основањето на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство (ФИНКИ) во рамките на УКИМ во Скопје, од 15.9.2011 кандидатката продолжува да работи како асистент на овој факултет. На 20.8.2015 е избрана во звањето доцент од областа на теориските основи на информатиката на ФИНКИ при УКИМ во Скопје. На 27.3.2020 била избрана во звањето вонреден професор во сите наставно-

научни области од наставно-научните полиња информатика и компјутерска техника и информатика и од наставно-научното поле математика, област: 10900 математика на ФИНКИ при УКИМ во Скопје.

Кандидатката активно се служи со англиски јазик.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

3 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Од изборот во звањето вонреден професор, д-р Наташа Илиевска изведувала и изведува настава по следниве предмети на прв циклус студии: Избрани теми од математика, Математика 2, Веројатност и статистика, Бизнис-статистика, Дискретна математика 1, Дискретна математика 2, Дискретна математика и Probability and statistics. На предметите Избрани теми од математика, Математика 2, Дискретна математика 2, Дискретна математика, Веројатност и статистика, изведувала и аудиториски вежби, додека, пак, на предметите Дискретна математика 2 и Веројатност и статистика, покрај аудиториски, изведувала и лабораториски вежби.

Исто така, д-р Наташа Илиевска изведувала и изведува настава на втор циклус студии по следните предмети: Теорија на кодирање, Теорија на кодирање и примени, Напредни алгоритми за кодирање во комуникациски канал, Математичка логика за компјутерски науки, Методи на статистичко заклучување и Методи на оптимизација.

Во извештајниот период, кандидатката учествувала во подготовката на предавањата и вежбите за предметите Избрани теми од математика и Математика 2, како и предавањата за предметот Бизнис-статистика.

Кандидатката е автор на рецензирана збирка задачи под наслов: *Збирка решени задачи по веројатност и статистика*.

Д-р Наташа Илиевска е рецензент на универзитетскиот учебник под наслов: *Теорија на информации со дигитални комуникации* од авторите д-р Верица Бакева Смиљкова и д-р Александра Попова Митровиќ.

Исто така, има учествувано во одржување на подготвителна настава по математика за студентите на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство. Притоа, во 2023 била нејзин координатор.

Научноистражувачка дејност

Д-р Наташа Илиевска има објавено 26 труда во меѓународни и домашни конференции и списанија. Трудите до изборот за вонреден професор се рецензирани во Билтен бр. 959 од 2.3.2009, Билтен бр. 1030 од 2.5.2012, Билтен бр. 1104 од 15.7.2015 и Билтен бр. 1210 од 1.3.2020 година. Во периодот од последниот избор во звањето вонреден професор до сега, кандидатката има објавено вкупно 9 научни труда, од кои 2 труда се објавени во меѓународни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 2 се објавени како дел од монографија во странство, а 5 труда се објавени во зборници на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји. Притоа, на 8 од овие трудови кандидатката е самостоен автор.

Во извештајниот период, д-р Наташа Илиевска има објавено и 2 апстракти и учествувала на 8 меѓународни конференции на кои презентирала 9 свои труда.

Како член на програмските одбори на меѓународните конференции ICT Innovations, International Conference on Informatics and Information Technologies (CIIT), International Conference on Innovations in Computing Research (ICR) и International Conference on Advances in Computing (ACR) има рецензирано 11 научноистражувачки

труда, а за списанието Quasigroups and Related Systems има рецензирано 1 научноистражувачки труд.

Д-р Наташа Илиевска била раководител на 10 национални научни проекти (4 од изборот во звањето вонреден професор), учесник во 15 национални научни проекти (4 од изборот во звањето вонреден професор) и учесник во 2 меѓународни проекта (2 од изборот во звањето вонреден професор).

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Наташа Илиевска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство.

Во извештајниот период, кандидатката била член на Комисијата за упис на нови студенти во 2021 и 2023 година.

Д-р Наташа Илиевска била член на програмскиот одбор на конференциите:

- ICT Innovations 2020, 2021, 2022, 2023, 2024;
- International Conference on Informatics and Information Technologies CiiT 2020, 2021, 2022, 2023, 2024;
- International Conference on Innovations in Computing Research ICR 2024;
- International Conference on Advances in Computing Research ACR 2024.

Во изборниот период, д-р Наташа Илиевска учествувала во изготвување и пријавување на 8 национални научни проекти (4 како раководител и 4 како учесник).

Била член на една рецензентска комисија за избор во звање.

Оценка од самовалуација

Кандидатката д-р Наташа Илиевска, во периодот од април 2020 до сега, во сите извештаи од самовалуацијата на Факултетот, од анонимно спроведените анкети на студентите на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, има добиено позитивна оценка.

Оцена на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатката д-р Наташа Илиевска

Од Анексот кон Извештајот за избор во наставно-научно звање, може да се види дека кандидатката д-р Наташа Илиевска има 106,746 поени од наставно-образовната дејност, 122,384 поени од научноистражувачката дејност и 19,2 поени од стручно-применувачката дејност, или вкупно 248,33 поени. Според ова, д-р Наташа Илиевска има значително поголем број на поени од потребниот минимален број на поени потребен за избор во звањето за кое конкурира.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Наташа Илиевска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Наташа Илиевска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето редовен професор во наставно-научната област компјутерски науки.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, д-р Наташа Илиевска да биде избрана во звањето **редовен професор** во наставно-научната област компјутерски науки.

Членови на Комисијата

Проф. д-р Верица Бакева Смиљкова, претседател, с.р.

Проф. д-р Смиле Марковски, член, с.р.

Проф. д-р Весна Димитрова, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Наташа Борко Илиевска

Институција: Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство
– Скопје

Научна област: компјутерски науки

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР/НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. Број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,94. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 10,00.	Да
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: теорија на кодирање и криптографија, поле: информатика, подрачје: природно-математички науки.	Да
3	Објавени најмалку шест рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	Да
3.1	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование 3.1.1. 1. Назив на научното списание: Applicable Algebra in Engineering, Communication and Computing, Springer 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science, Impact factor (2021) IF=0.984	Да

Ред. Број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	5. Наслов на трудот: On the Error-Detecting Capability of the Linear Quasigroup Code 6. Година на објава: 2021 3.1.2. 1. Назив на научното списание: Asian-European Journal of Mathematics, World Scientific 2. Назив на електронската база на списанија: Web of Science, Impact factor (2024) IF=0.5 7. Наслов на трудот: Theoretical Proof for the Number of Errors that one Linear Code Detects/Corrects when Linear Quasigroups of Order 4 are Used for Coding 8. Година на објава: 2024	
3.5	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 3.5.1 1. Назив на зборникот: Proceedings of International Conference on Innovations in Computing Research (ICR 22), Advances in Intelligent Systems and Computing. Springer Nature vol. 1431 (2022) 2. Назив на меѓународниот собир: International Conference on Innovations in Computing Research (ICR 22) 3. Имиња на земјите: САД, Австралија, Канада, Норвешка, Франција, Англија, Германија, Шпанија, Кипар, итн. 4. Наслов на трудот: Towards an Error-Detecting Code 5. Година на објава: 2022 3.5.2 1. Назив на зборникот: Proceedings of ICT Innovations 2022, Communications in Computer and Information Science, vol 1740. Springer, Cham 2. Назив на меѓународниот собир: ICT Innovations 2022 3. Имиња на земјите: Германија, Шпанија, Шведска, Италија, Словенија, Канада, Австралија, итн.	Да

Ред. Број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	4. Наслов на трудот: A Property of a Quasigroup Based Code for Error Detection 5. Година на објава: 2022 3.5.3 1.Назив на зборникот: Proceedings of International Conference on Electrical, Computer, Communications and Mechatronics Engineering (ICECCME), IEEE 2.Назив на меѓународниот собир: International Conference on Electrical, Computer, Communications and Mechatronics Engineering (ICECCME) 2023 3.Имиња на земјите: Шпанија, Италија, Турција, Словенија, Германија, Русија, Полска, Бразил, итн. 4. Наслов на трудот: Contribution to the Quasigroup Based Error-Detecting Code 5. Година на објава: 2023 3.5.4 1.Назив на зборникот: Proceedings of the 48th International Convention MIPRO, IEEE 2.Назив на меѓународниот собир: 48th International ICT Convention MIPRO - CTI 2024 3.Имиња на земјите: Австрија, Франција, Италија, Шпанија, Португалија, Данска, Финска, Шведска, Австрија, Холандија, Романија, Словенија, Полска, САД, Канада, Германија, Хрватска, Србија, итн. 4. Наслов на трудот: Towards the Best Choice of Quasigroups for Error Detection with an Error-Detecting Code 5. Година на објава: 2024	
4	Претходен избор во наставно-научно звање – вонреден професор, на датум 27.3.2020 , по објава во Билтен број 1210 на 1.3.2020 .	Да
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	Да

Членови на Комисијата
Проф. д-р Верица Бакева Смиљкова, претседател, с.р.
Проф. д-р Смиле Марковски, член, с.р.
Проф. д-р Весна Димитрова, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ****Кандидат:** Наташа Борко Илиевска**Институција:** Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство – Скопје**Научна област:** компјутерски науки**НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ¹⁷**

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Прв циклус на студии	55,800
2	Втор циклус на студии	15,750
3	Консултации со студенти	11,596
4	Подготовка на нов предмет – предавања	9,000
5	Подготовка на нов предмет – вежби	1,000
6	Пакет материјали за одреден предмет	3,000
7	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум – коавтор	3,000
8	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа	0,100
9	Настава во школи и работилници – учесник	5,000
10	Настава во школи и работилници – раководител	1,500
11	Рецензент на универзитетски учебник	1,000
Вкупно		106,746

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ¹⁸

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Раководител на национален научен проект	24,000
2	Учесник во национален научен проект	12,000
3	Учесник во меѓународен научен проект	10,000
4	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји	24,500
5	Труд со оригинални научни резултати објавен во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна	17,484

¹⁷ Деталите се дадени во Прилог 1¹⁸ Деталите се дадени во Прилог 2

	на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование ⁹	
6	Дел од монографија објавен во странство	12,000
7	Апстракт објавен во зборник на конференција	2,000
8	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество	18,000
9	Рецензија на научен/стручен труд	2,400
Вкупно		122,384

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ¹⁹

Ред. број	Назив на активност:	Поени
Дејности од поширок интерес		
1	Член на факултетска комисија	1
2	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	12
3	Изготвување и пријавување на научен/образовен проект	6
4	Член на комисија за избор во звање ¹	0,2
Вкупно		19,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	106,746
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	122,384
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	19,2
Вкупно	248,33

Членови на Комисијата**Проф. д-р Верица Бакева Смиљкова, претседател, с.р.****Проф. д-р Смиле Марковски, член, с.р.****Проф. д-р Весна Димитрова, член, с.р.**¹⁹Деталите се дадени во Прилог 3

Прилој 1**Наставно-образовна дејност**

Ангажираноста во наставниот процес по учебни години, семестри и предмети на д-р Наташа Илиевска во извештајниот период на ФИНКИ е дадена во следниве табели:

Прв циклус студии			Поени					
Годи- на	Семес- тар	Предмет	Предавања	Аудиторски вежби	Лабораториски вежби	Студенти	Одржување настава	Консултации со студенти
2019/ 2020	летен	Бизнис-статистика	3			120	1.800	0.240
		Дискретна математика	3			140	1.800	0.280
		Дискретна математика 2	3	2	1	543	3.150	1.086
2020/ 2021	зимски	Дискретна математика	3			121	1.800	0.242
		Веројатност и статистика	3	2	1	375	3.150	0.750
		Дискретна математика 1	3			131	1.800	0.262
2020/ 2021	летен	Дискретна математика	3			143	1.800	0.286
		Бизнис-статистика	3			100	1.800	0.200
		Дискретна математика 2	3	2	1	525	3.150	1.050
2021/ 2022	зимски	Дискретна математика	3	3		310	3.150	0.620
		Веројатност и статистика	3			150	1.800	0.300
		Probability and statistics	3			150	1.800	0.300
2021/ 2022	летен	Дискретна математика	3			150	1.800	0.300
		Бизнис-статистика	3			122	1.800	0.244
		Дискретна математика 2	3	2	1	321	3.150	0.642
2022/ 2023	зимски	Дискретна математика	3	3	0	318	3.150	0.636
		Веројатност и статистика	3	2	1	465	3.150	0.930
2022/ 2023	летен	Бизнис-статистика	3			164	1.800	0.328
		Дискретна математика	3			143	1.800	0.286
		Дискретна математика 2	1.5	2	1	310	2.250	0.620
2023/ 2024	зимски	Избрани теми од математика	3	3		394	3.150	0.788
		Веројатност и статистика	3			119	1.800	0.238
	летен	Бизнис-статистика	3			157	1.800	0.314

2023/ 2024		Математика 2	3	3		306	3.150	0.612
Вкупно							55.80	11.554

Втор циклус студии							Поени	
Година	Семестар	Предмет	Предавања	Аудиторски вежби	Лабораториски вежби	Студенти	Одржување настава	Консултации со студенти
2019/ 2020	летен	Теорија на кодирање	1.3			1	0.975	0.002
2020/ 2021	зимски	Теорија на кодирање	1.3			3	0.975	0.006
2020/ 2021	зимски	Математичка логика за компјутерски науки	1.3			2	0.975	0.004
2020/ 2021	зимски	Методи на статистичко заклучување	2			2	1.500	0.004
2020/ 2021	зимски	Методи на оптимизација	4			1	3.000	0.002
2021/ 2022	зимски	Теорија на кодирање	1.3			1	0.975	0.002
2021/ 2022	зимски	Методи на статистичко заклучување	2			1	1.500	0.002
2021/ 2022	летен	Теорија на кодирање	1.3			1	0.975	0.002
2022/ 2023	зимски	Теорија на кодирање	1.3			3	0.975	0.006
2022/ 2023	зимски	Математичка логика за компјутерски науки	1.3			1	0.975	0.002
2022/ 2023	летен	Теорија на кодирање	1.3			1	0.975	0.002
2022/ 2023	летен	Напредни алгоритми за кодирање во комуникациски канал	1.3			1	0.975	0.002
2023/ 2024	зимски	Теорија на кодирање и примени	1.3			3	0.975	0.006
Вкупно							15.750	0.042

Подготовка на нов предмет – предавања		Поени
1	Математичка логика за компјутерски науки (втор циклус)	1

2	Методи на статистичко заклучување (втор циклус)	1
3	Напредни алгоритми за кодирање во комуникациски канал (втор циклус)	1
4	Методи на оптимизација (втор циклус)	1
5	Теорија на кодирање и примени (втор циклус)	1
6	Избрани теми од математика (прв циклус)	1
7	Бизнис-статистика (прв циклус)	1
8	Математика 2 (прв циклус)	1
9	Probability and statistics (прв циклус)	1
Вкупно		9

Подготовка на нов предмет – вежби		Поени
1	Избрани теми од математика	0.5
2	Математика 2	0.5
Вкупно		1

Пакет материјали за одреден предмет		Поени
1	Избрани теми од математика	1
2	Математика 2	1
3	Бизнис-статистика	1
Вкупно		3

Настава во школи и работилници – учесник			Поени
1	Подготвителна настава по математика	2020	1
2	Подготвителна настава по математика	2021	1
3	Подготвителна настава по математика	2022	1
4	Подготвителна настава по математика	2023	1
5	Подготвителна настава по математика	2024	1
Вкупно			5

Настава во школи и работилници - раководител			Поени
1	Подготвителна настава по математика	2023	1,5
Вкупно			1,5

Рецензент на универзитетски учебник		Поени
1	Теорија на информации со дигитални комуникации	1
Вкупно		1

Прилог 2**Научноистражувачка дејност**

Научноистражувачката дејност на д-р Наташа Илиевска во извештајниот период е дадена во следниве табели:

Раководител на национален научен проект				
Реден број	Име на проектот	Финансиран од	Период на траење	Поени
1	Математички докази за перформансите на некои кодови за откривање на грешки (MPREDC)	ФИНКИ	2020 - 2021	6
2	Теориска анализа на еден код за детекција на грешки (TAEDC)	ФИНКИ	2021 - 2022	6
3	Анализа на способноста за откривање на грешки на еден код за детекција на грешки” (AEDCED)	ФИНКИ	2022 - 2023	6
4	Сигурен пренос на податоци (RDT)	ФИНКИ	2023 - 2024	6
Вкупно				24

Учесник во меѓународен научен проект				
Реден број	Име на проектот	Финансиран од	Период на траење	Поени
1	EuroCC – Национални центри за компетенција за пресметка со високи перформанси	EU Horizon 2020	2020 - 2022	5
2	CyberMACS, Master's Programme in Applied Cybersecurity, Erasmus Mundus Joint Master Degree	EU Erasmus	2022 - 2029	5
Вкупно				10

Учесник во национален научен проект				
Реден број	Име на проектот	Финансиран од	Период на траење	Поени
1	Алгоритми за подобрување на податочна комуникација и криптоанализа (AiDCC)	ФИНКИ	2020 - 2021	3
2	Анализа на техники за точна и безбедна комуникација (ATCSC)	ФИНКИ	2021 - 2022	3
3	Алгоритми и методи за подобрување на информациската безбедност и нивна практична примена (AmiIS)	ФИНКИ	2022 - 2023	3
4	Современи аспекти на безбедност, криптографија и кодирање при пренос на податоци (MASCCT)	ФИНКИ	2023 - 2024	3
Вкупно				12

Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal

Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование						
Ред. бр.	Автори	Наслов	Списание	Година	Фактор на влијание	Поени
1.	N. Ilievska	On the Error-Detecting Capability of the Linear Quasigroup Code	Applicable Algebra in Engineering, Communication and Computing, Springer, volume 32, issue 6, 2021	2021	0,984	8,984
2.	N. Ilievska	Theoretical Proof for the Number of Errors that one Linear Code Detects/Corrects when Linear Quasigroups of Order 4 are Used for Coding	Asian-European Journal of Mathematics, World Scientific, vol. 17, no. 09, 2024	2024	0,5	8,5
Вкупно:						17,484

Дел од монографија објавен во странство					
Ред. бр.	Автори	Наслов	Монографија и издавач	Година	Поени
1.	N. Ilievska	A Property of a Quasigroup Based Code for Error Detection	ICT Innovations 2022. Communications in Computer and Information Science, vol 1740. Springer	2022	6
2.	N. Ilievska	Simulation of the Quasigroup Redundancy Check Code's Ability to Detect Errors	ICT Innovation 2024, Springer, in print.	2024	6
Вкупно:					12

Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји					
Ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Поени
1.	N. Ilievska	Towards an Error-Detecting Code	International Conference on Innovations in Computing Research (ICR 22). Advances	2022	5

			in Intelligent Systems and Computing. Springer Nature		
2.	L. Lumburovska, N. Ilievska	Comparison of Probabilities of Undetected Errors Over Binary Symmetric Channel For Different CRC Codes And Error-Detecting Code Based On Quasigroups	International Conference On Advances In Science And Technology COAST, 2022	2022	4,5
3.	N. Ilievska	Contribution to the Quasigroup Based Error-Detecting Code	International Conference on Electrical, Computer, Communications and Mechatronics Engineering (ICECCME), Tenerife, Canary Islands, Spain, IEEE	2023	5
4.	N. Ilievska	Towards the Best Choice of Quasigroups for Error Detection with an Error-Detecting Code	MIPRO-CTI 2024, Opatija, Croatia, IEEE	2024	5
5.	N. Ilievska	Optimizing the Error-Detecting Capability of the Quasigroup Redundancy Check Code when Quasigroups of Order 4 are Used for Coding	International Conference on Advanced Research in Technologies, Information, Innovation and Sustainability ARTIIS 2024, Santiago de Chile, Chile, Springer, in print.	2024	5
Вкупно:					24,5

Апстракти објавени во зборник на меѓународна конференција					
Ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Поени
1.	N. Ilievska	Simulation of the Number of Surely Detected Errors of an Error-Detecting Code	FMNS 2023, Bulgaria	2023	1
2.	N. Ilievska	A Note on the Quasigroup Based Code for Error Detection	International Conference on Computer Science and Mathematics (dedicated to prof. Smile Markovski), Ohrid	2024	1
Вкупно:					2

Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество					
Ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Поени
1.	N. Ilievska	Towards an Error-Detecting Code	International Conference on Innovations in Computing Research (ICR 22)	2022	2
2.	N. Ilievska	A Property of a Quasigroup Based Code for Error Detection	ICT Innovations 2022	2022	2
3.	N. Ilievska	Contribution to the Quasigroup Based Error-Detecting Code	International Conference on Electrical, Computer, Communications and Mechatronics Engineering (ICECCME), Tenerife, Canary Islands, Spain, 2023	2023	2
4.	N. Ilievska	Towards the Best Choice of Quasigroups for Error Detection with an Error-Detecting Code	MIPRO-CTI 2024, Croatia, IEEE	2024	2
5.	N. Ilievska	Theoretical Proof for the Number of Errors that one Linear Code Detects/Corrects when Linear Quasigroups of Order 4 are Used for Coding	FMNS 2023, Bulgaria	2023	2
6.	N. Ilievska	Simulation of the Number of Surely Detected Errors of an Error-Detecting Code	FMNS 2023, Bulgaria	2023	2
6.	N. Ilievska	Simulation of the Quasigroup Redundancy Check Code's Ability to Detect Errors	ICT Innovation 2024, Ohrid	2024	2
7.	N. Ilievska	Optimizing the Error-Detecting Capability of the Quasigroup Redundancy Check Code when Quasigroups of Order 4 are Used for Coding	International Conference on Advanced Research in Technologies, Information, Innovation and Sustainability ARTIIS 2024, Santiago de Chile, Chile	2024	2
8.	N. Ilievska	A Note on the Quasigroup Based Code for Error Detection	International Conference on Computer Science and Mathematics (dedicated to prof. Smile Markovski), Ohrid	2024	2
Вкупно:					16

Рецензија на научен/стручен труд			
Ред.	Конференција/Научно списание	Број на рецензирани трудови	Поени
1.	Quasigroups and Related Systems	1	0,2
2.	ICT Innovations 2020, 2021, 2022, 2023, 2024	3	0,6
3.	International Conference on Informatics and Information Technologies CIIT 2020, 2021, 2022, 2023, 2024	6	1,2
4.	International Conference on Innovations in Computing Research ICR 2024	1	0,2
5.	International Conference on Advances in Computing Research ACR 2024	1	0,2
Вкупно:			2,4

Прилог 3**Стручно-апликативна дејност**

Стручно-апликативната дејност на д-р Наташа Илиевска во извештајниот период е дадена во следниве табели:

Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир		
Конференција ICT Innovations	2020	1
Конференција CIIT	2020	1
Конференција ICT Innovations	2021	1
Конференција CIIT	2021	1
Конференција ICT Innovations	2022	1
Конференција CIIT	2022	1
Конференција ICT Innovations	2023	1
Конференција CIIT	2023	1
Конференција ICT Innovations	2024	1
Конференција CIIT	2024	1
International Conference on Innovations in Computing Research ICR 2024	2024	1
International Conference on Advances in Computing Research ACR 2024	2024	1
Вкупно		12

Изготвување и пријавување на научен/образовен проект			
	Наслов/улога	Тип	Поени
1	Математички докази за перформансите на некои кодови за откривање на грешки (MPREDC), ФИНКИ, 2020-2021, раководител	национален	1
2	Алгоритми за подобрување на податочна комуникација и криптоанализа (AiDCC), ФИНКИ, 2020-2021, член	национален	0.5

3	Теориска анализа на еден код за детекција на грешки (TAEDC), ФИНКИ, 2021-2022, раководител	национален	1
4	Анализа на техники за точна и безбедна комуникација (ATCSC), ФИНКИ, 2021-2022, член	национален	0.5
5	Анализа на способноста за откривање на грешки на еден код за детекција на грешки” (AEDCED), ФИНКИ, 2022-2023, раководител	национален	1
6	Алгоритми и методи за подобрување на информациската безбедност и нивна практична примена (AmiIS), ФИНКИ, 2022-2023, член	национален	0.5
7	Сигурен пренос на податоци (RDT), ФИНКИ, 2023-2024, раководител	национален	1
8	Современи аспекти на безбедност, криптографија и кодирање при пренос на податоци (MASCCT), ФИНКИ, 2023-2024, член	национален	0.5
Вкупно			6

	Член на факултетска комисија	Поени
1	Член на уписна комисија на ФИНКИ во 2021	0.5
2	Член на уписна комисија на ФИНКИ во 2023	0.5
Вкупно		1

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ОБЛАСТА: МУЗИЧКИ УМЕТНОСТИ И НАУКИ (6.04.00.05) – УДИРАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ – ПОПУЛАРНИ ЖАНРОВИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје, на седницата одржана на 10.7.2024 година, донесе одлука со која не избира за членови на Рецензентската комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања по областа: **музички уметности и науки (удирачки инструменти – популарни жанрови)** на Факултетот за музичка уметност во Скопје.

На конкурсот за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа: **музички уметности и науки (6.04.00.05) (удирачки инструменти – популарни жанрови)**, објавен на 20.6.2024 година, во дневните весници „Вечер“ и „Коха“, се пријави и поднесе документација кандидатот **м-р Виктор Филиповски**.

За членови на Рецензентската комисија се избрани:

- вонр. проф. м-р Влатко Нушев**
- проф. м-р Кирил Туфекчиевски, и**
- проф. м-р Иван Иванов.**

Врз основа на увидот во целокупната документација, Рецензентската комисија, Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје, го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

ЗА НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Интересот и работењето за надградба и усовршување на своите изведувачки и педагошки творечки особини кај Виктор Филиповски укажуваат на неговата посветеност кон изучување на инструментот „сет тапани“. Со своите ангажмани како изведувач во концертната, како и педагошката дејност на Катедрата за инструментален џез, отсек: џез-тапани при Факултетот за музичка уметност во Штип, како доцент, своето знаење успешно го пренесува и на сцената и преку своите менторства.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Виктор Филиповски е роден на 23.4.1992 г. Започнува да се занимава со музика од свои 15 години, запишувајќи се во ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“ – отсек за традиционална музика. Свири традиционални инструменти (тамбура и тапан) и на свои 16 години со својата група „Ајдаред“ го снима својот прв албум на кој се наоѓа како композитор и коаранжер. Напоредно свири тапани во гаражни бендови сè додека не го запознае својот иден професор/ментор по џез-тапани и се одлучува да продолжи да се образува во тој правец.

По завршувањето на средното образование, продолжува на УГД „Гоце Делчев“ – Штип – Музичка академија, отсек: џез, под менторство на Александар Секуловски. За време на студиите станува активен на сцената и има чест да свири со многу еминентни македонски џез-музичари, па во 2017 година Скопскиот џез-фестивал, заедно со авиокомпанијата „Катар ерлајнс“, го препознава трудот и му доделува признание

„Златен Орикс“ – за најдобар млад џез-музичар во Македонија за 2017 година. По завршувањето на додипломските и магистерските студии, тој почнува хонорарно да предава на УГД „Гоце Делчев“ – Штип – Музичка академија, отсек: џез, како стручен соработник.

Член е на Здружението на џез-музичари и слободни уметници и на ЗЦМ биг бендот. Во 2022 година ја започнува својата соработка со Елина Дуни (ECM Records Artist) и има чест да свири на најпознатите европски фестивали и џез-клубови.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Доцент е на УГД „Гоце Делчев“, Штип, Музичка академија – отсек: џез, џез-тапани.

Кандидатот одржал:

- мастерклас предавања на Skopje Drum Talks Festival;
- мастерклас предавање во склоп на Tirana Jazz Festival;
- мастерклас предавање на Sincroparty Drum Festival во Хрватска.

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Како музичар изведувач, се појавува на повеќе студиски изданија:

- *Васил Хаџиманов бенд* „KEYF“ – Croatia Records
- две изданија за Скопски џез-фестивал: Panda 5 – Big City Scare, и *Сашо Појовски џрио* - Fallen Land
- три изданија за ЗЦМ Рекордс: Bopheads – At the Philharmonic, *Горган Сјасовски џрио* – Light Pillar, I Sjinc – Incorporated.

Позначајни концерти:

Enjoy Jazz Festival – Манхајм, Германија
Cully Jazz Festival – Кули, Швајцарија
Ravenna Jazz Festival – Равена, Италија
Java Jazz Festival – Џакарта Индонезија
Jarasum Jazz Festival – Сеул, Јужна Кореја
Seoul Jazz Festival – Сеул, Јужна Кореја
Rochella Jazz Festival – Јоника, Италија
Bird Eye Jazz – Базел, Швајцарија
Bee Flat Jazz – Базел, Швајцарија
LeCargo Каен, Франција

Дубровник џез-фестивал, Охридско културно лето, Куманово џез-фестивал,

Сараево џез-фестивал, Пеја џез-фестивал.

Џез-фестивали во Приштина, Тирана, Ниш, Скопје, Загреб, Макарска, Панчево, Кикинда, Вршац, Крагуевац, Ваљево, Петровац; повеќе настапи со ЗЦМ Биг бенд со Louis Bonilla, Don Menza; концерт во чест на Илија Пејовски, The Beatles со Sigi Feigl....

Се појавува како автор на музика за краток филм - „Home“ од Адријана Данчевска Ровчанин.

Музика за театарска претстава „Уништување на народот или мојата јетра е бесмислена“ од Дамјан Костовски.

Музика за современ танц „Existence“ од Рисима Рисимкин и „Aplace, very special to her“ од Адријана Данчевска Ровчанин.

Присуствувал на мастерклас предавања со: Jack Dejohnnette, John Scofield, Bil Frisell, Jojo Mayer и Jonh McLaughlin, во склоп на програмата Music Meeting – Сараево џез-фестивал.

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Член бил на меѓународна жири-комисија: Art In – Скопје, меѓународен натпревар во удирачки инструменти.

Автор е на звучна библиотека за тапани (VST sample pack) „Vic's weird drum library“, Matracookie Records 2020.

ОБРАЗЕЦ 1

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Виктор Недан Филиповски

Институција:

Факултет за музичка уметност – Скопје

Научна област:

Музички уметности и науки (6.04.00.05) (удирачки инструменти – популарни жанрови)

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА – ДОЦЕНТ, ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР И РЕДОВЕН ПРОФЕСОР НА СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ ПРЕДМЕТИ

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	За доцент, вонреден професор и редовен професор по стручно-уметничките предмети може да биде избрано и лице без научен степен – доктор на науки, кое има завршено соодветно високо образование од втор циклус	Да
2	Признати уметнички и стручни дела, односно остварувања кои се од особено значење за афирмација на културата и уметноста во и надвор од земјата (да се наведат/опишат)	Како особено значајни за афирмација на цез-културата и уметноста може да се истакнат следниве неколку остварувања: -Тапанар во Националниот цез-оркестар и реализирани концерти со Џон Илија Апелгрен, Курт Елинг, Луис Бонила, Зиги Фајгл - Соработка и посета на работилници преку Националниот цез-оркестар со светски познатиот тапанар и професор Џон Рајли преку која се разменија

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
		значајни искуства и методи кои ќе помогнат во едуцирањето на нови генерации џез-тапанари и музичари; - Покрај континуираната работа како доцент на УГД „Гоце Делчев“, Штип, Музичка академија – отсек: џез, џез-тапани, 2017 – 2023, од голем придонес е и е организацијата на џез-работилници за деца и млади кои ја запознаваат најмладата публика со овој тип на музика, создавајќи нови потенцијални музичари и слушатели, афирмирајќи го овој тип на култура; - Концертен настап за ЕСМ Рекордс; - Континуирана соработка со истакнати џез-артисти од регионот и пошироко: Vasil Hadzimanov Band, Elina Duni, Rob Luft, Национален џез-оркестар, Rona Nishliu Big

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
		Band, RTS Big Band, Kurt Elling, Mattheu Michell, Patrice Moret, Eda Zari, Don Menza, David Binney, Louis Bonilla, Sigi Feigl, Dean Bowman, Theodosii Spasov, Armend Xhaferi, Zvonimir Tot, Влатко Стефановски, Мартин Ѓаконовски, Тони Китановски, Сапо Поповски, Eduardo Raon, Македонска филхармонија, НУ Танец итн. Преку овие соработки се разменуваат позитивни музички искуства кои понатаму може да се искористат за понатамошна афирмација на македонската џез-музика во земјата и надвор од неа.
3	Има способност за наставна работа	Да

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Виктор Недан Филиповски
(име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за музичка уметност – Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: МУЗИЧКИ УМЕТНОСТИ И НАУКИ (6.04.00.05) (УДИРАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ – ПОПУЛАРНИ ЖАНРОВИ)

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Вкупно	

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Вкупно	

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Издадено ЦД “Panda 5 - Big City Scare”, 2018	8
2	Издадено ЦД “Saso Popovski Trio - Fallen Land”, 2020	8
3	Издадено ЦД “Bopheads - At the Philharmonic”, 2022	8
4	Издадено ЦД “Gordan Spasovski Trio - Light Pillar”, 2020	8
5	Издадено ЦД “SJInc - Incorporated”, 2022	8
6	Издадено ЦД Vasil Hadzimanov Band “KEYF”, 2023.	8
7	Концерт со Гордан Спасовски трио, во рамки на манифестацијата Today It’s All About Jazz Vol.5 (2020)	2
8	Концерт со Гордан Спасовски трио на Прилеп џез-викенд во Прилеп (2022)	0,4
9	Концерт со Гордан Спасовски трио по повод Меѓународниот ден на џезот во НОВА Скопје (2022)	0,4
10	Концерт со Гордан Спасовски трио – JAM Festival – Црна Гора (2022)	0,4
11	Концерт со квинтетот “Bopheads” – во Филхармонија (2022)	2
12	Концерт со Bopheads на фестивалот „Арт генератор“ во Велес (2022)	0,4
13	Enjoy Jazz Festival (ECM Nights) – Манхаим, Германија, април 2023. Elina Duni Quartet.	2
14	Cully Jazz Festival - Кули, Швајцарија, мај 2023. Elina Duni Quartet.	0,4
15	Ravenna Jazz Festival - Равена, Италија, мај 2024. Elina Duni.	0,4

16	Cluny Jazz - Клуни, Франција, август 2024. Elina Duni.	0,4
17	Java Jazz Festival - Џакарта, Индонезија, јуни 2018, Vladimir Cetkar septet.	2
18	Jarasum Jazz Festival - Сеул, Јужна Кореја, септември 2018. Vladimir Cetkar septet.	0,4
19	Seoul Jazz Festival - Сеул, Јужна Кореја, септември 2018. Vladimir Cetkar septet.	0,4
20	Beijing Contemporary Dance Festival - Пекинг, Кина, октомври 2020. Skorje Dance Theatre. (Ansaml)	2
21	Rochella Jazz Festival - Јоника, Италија, август 2019. <i>Сашо Поповски трио</i> .	2
22	Birds Eye Jazz - Базел, Швајцарија, декември 2023 Elina Duni Quintet.	0,4
23	Bee Flat Jazz - Берн, Швајцарија, ноември 2023 Elina Duni Quintet.	0,4
24	LeCargo - Каен, Франција, јули 2017. Toni Kitanovski i Cherkezi Orchestra.	2
25	Прв концерт на Националниот џез-оркестар - "Jazz Nova", јануари 2024. Big Band.	1
26	Македонска филхармонија и Божо Вречо, 2023	1
27	Македонска филхармонија – Ден на заљубените "Valentine's Day", февруари 2020	1
28	Syncroparty Drum Festival – Хрватска, мај 2023.	2
29	Dubrovnik Jazz Outbreak Festival - Дубровник, Хрватска, април 2020. Vorheads.	2
30	"A place, very special to her" од Адријана Данчевска Ровчанин (современ танц)	6
31	"Home" од Адријана Данчевска Ровчанин (краток филм)	6
32	„Уништување на народот или мојата јетра е бесмилена“ од Дамјан Костовски (театарска претстава)	6
33	"Existence" од Рисима Рисимкин (современ танц)	6
34	"Ентузијазам - Симфонија на Донбаз" од Едуардо Раон, Makedox (изведување на филмски soundtrack во живо)	6
35	*ЗЏМ Биг бенд - Louis Bonilla and ZJM Big Band 2023 декември.	1
36	ЗЏМ Биг бенд - Don Menza and ZJM 2018 октомври.	1
37	ЗЏМ Биг бенд - Леб и сол Награда за животно дело, март 2023	1
38	ЗЏМ Биг бенд - The Beatles co Sigi Feigl 2017	1
39	RTS Big Band i Vasil Hadzimanov, јуни 2023	1
40	Rona Nishliu Big Band - Mitrovica Jazz Festival 2023	2
41	Концерт со Национален џез оркестар – Џез-лектира (2024)	1
42	Концерт со Национален џез-фестивал и Џон Илија Апелгрн (2024)	1
43	Концерт со Национален џез-оркестар – Џез Нова (2024)	1
44	Концерт со Курт Елинг и Национален џез-оркестар (2024)	1

45	ЗЏМ Биг бенд - NYou Jazz Festival, Tirana Albania, март 2018.	1
	Вкупно	125,4

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Дел од жири-комисија на интернационален натпревар по перкусии “Art In Скопје – international percussion competition, септември 2019.	2
2	Одржан мастерклас (предавања) на “Skopje Drum Talks Festival”, ноември 2020.	0,5
3	Одржан мастерклас (предавања) во Тирана, Албанија, во склоп на Tirana Jazz Festival, август 2020.	0,5
4	Одржан мастерклас (предавања) на фестивалот „Syncroparty Drum Festival“ во Хрватска, мај 2023	0,5
Дејности од поширок интерес		
1	Првиот добитник на наградата „Златен Орикс - Најдобар млад џез-музичар во Македонија“ доделена од Скопскиот џез-фестивал и Qatar Airways во 2017 година.	5
Спортска дејност		
	Вкупно	8,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ		125,4
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ		8,5
Вкупно		133,9

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на приложената документација, како и преку личниот увид во досегашната плодна и разновидна дејност на кандидатот, Рецензентската комисија констатира дека Виктор Филиповски ги исполнува условите за избор во звањето **доцент** на Катедрата за популарни жанрови, отсек: удирачки инструменти – популарни жанрови на Факултетот за музичка уметност во Скопје. Рецензентската комисија, овој извештај и заклучоците во него, му ги предлага на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. проф. м-р Влатко Нушев, с.р.
Проф. м-р Кирил Туфекчиевски, с.р.
Проф. м-р Иван Иванов, с.р.

Скопје
11.09.2024

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ТЕОРИЈА НА ИЗВЕДБАТА 1“ ОД АВТОРКАТА СОЊА ЗДРАВКОВА-ЦЕПАРСКА

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност, бр. 02488/1 од 11.7.2024 г., за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот „Теорија на изведбата 1“, наменет за студентите од катедрите за балетска педагогија; дувачки инструменти, удирачки инструменти и соло пеење; клавишни инструменти и харфа; гудачки инструменти и гитара и популарни жанрови, избрани се проф. д-р Јелена Лузина и проф. д-р Иван Цепароски.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Општ дел

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	ТЕОРИЈА НА ИЗВЕДБАТА 1
Назив на предметната програма:	Теорија на изведбата
Назив на студиската програма:	Балетска педагогија; Дувачки инструменти, удирачки инструменти и соло пеење; Клавишни инструменти и харфа; Гудачки инструменти и гитара и популарни жанрови
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	2 часа, 3 ЕКТС
Предметот е дел од програмите на насоките за балетска педагогија, класичен и современ танц; дувачки инструменти, удирачки инструменти и соло пеење; клавишни инструменти и харфа; гудачки инструменти и популарни жанрови.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден за рецензија содржи 98 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11, проред 1,0 (single), фонт Tahoma. Текстот е поделен во 6 поглавја (4 тематски и 2 дополнителни кон основниот материјал).

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Јелена Лузина, с.р.
Проф. д-р Иван Цепароски, с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ЈЕЛЕНА ЛУЖИНА

Краток опис на содржината:	<i>Трудои Теорија на изведбата 1, на авторката проф. д-р Соња Здравкова-Цепароска, е составен од 98 страници компјутерски обработен текст во А4-формат. Учебникои елаборира, толкува и промислува прашања поврзани со теоријата на изведбата, поделени во четири поглавја, релевантни за полето на истражување. Тоа се: Описните појдовни категории, Авторот, Уметничкото дело и Публиката. Кон материјалот се приклучени графички прикази кои ги доопнуваат и ги специфицираат елаборираниите содржини.</i> Во првиот дел, односно топос, се детерминира полето на истражување, значењето на поимот изведба и контекстите во кои овој поим се среќава. Во овој тематски сектор спаѓа и дефинирање на категоријата уметничко дело, следејќи неколку предложени класификации и изложени теории. Вториот топос е посветен на промислување, дефинирање на авторот, создавачот, креаторот на уметничкото дело. Опсервирани се облиците на мултипликација на авторството во изведувачките уметности, како и новите теории кои го следат процесот на трансформација на авторството. Следниот, трет дел, односно трето поглавје, се занимава со уметничкото дело, неговиот капацитет, отвореност и начин на толкување. Се разгледуваат критериумите според кои се одредува статусот уметничко дело. Мошне студиозно се толкуваат новите форми на уметничките дела иманентни на XX век. Последниот тематски дел во корпусот на содржини е посветен на публиката која е клучен елемент во уметничката рецепција. Во него се изложени неколку релевантни теории кои се однесуваат на релацијата публика – уметничко дело. Во петтиот и шестиот дел е поместена библиографијата, која содржи капитални трудови, пред сè, од областа на театрологијата, филозофијата, историјата на уметноста, литературата итн., како и индексот на имиња. Трудот еloquentно, консеквентно, педантно и мошне прецизно ги изложува, ги толкува и ги детерминира најзначајните теории поврзани со изведбата, изведувачот, уметничкото дело и публиката.

Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Беспрекорната усогласеност помеѓу: а) клучните „топоси“, кои обично ги именуваме како „теориски стратегии“ (во овој случај: <i>автор</i> , <i>артефакт</i> , <i>публика</i>), и б) речиси неверојатна „едноставност“ со која тие стратегии, во текстот, функционираат на т.н. „едукативно рамниште“. Идеална „учебникарска“ формула!
Предлози за потребни корекции:	<i>Нема предлози за какви било корекции.</i>
Оцена на ракописот:	<i>Беспрекорен!!!</i>
Категоризација:	<i>учебник</i>
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	<i>Ретко компактен, шемелен, компетиентен, методолошки беспрекорен учебник. Прв македонски учебник насочен кон и.н. перформативност.</i>

Имајќи го предвид сето ова, чест ми е и задоволство да го предложам за печатење трудот/учебникот **Теорија на изведбата 1**, чиј автор е проф. д-р Соња Здравкова-Џејароска.

Скопје, 13 јули 2024 г.

РЕЦЕНЗЕНТ
Проф. д-р Јелена Лужина, с.р.

III. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ИВАН ЦЕПАРОСКИ

Краток опис на содржината:	Ракописот Теорија на изведбата 1, на авторката проф. д-р Соња Здравкова-Цепароска, кој е предаден за рецензија, содржи 98 страници (формат А4), напишани на компјутер, со големина на фонт 11, проред 1,0 (single), фонт Tahoma. Текстот, по авторскиот предговор, поделен е во 6 шест нумерирани поглавја (4 тематски и 2 дополнителни кон основниот материјал). Во првите четири тематски поглавја од текстот кои ја сочинуваат главнината од ракописот се елаборираат и се толкуваат следниве теориски мошне значајни прашања: 1. Општите појдовни категории; 2. Авторот; 3. Уметничкото дело; и 4. Публиката; додека во двата дополнителни дела (петтиот и шестиот) се поместуваат: 5. Индексот на користената литература и 6. индексот на имињата. Индексот на користената литература ги содржи најрелевантните дела значајни за „теоријата на изведбата“, и тоа оние од областа на естетиката, теориите и историите на поодделните уметности (особено на танцовата уметност), театрологијата, книжевноста итн.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е усогласен во потребната и бараната мера со предметната програма во однос на предметот Теорија на изведбата, застапен со следниов фонд на часови: 2 часа, 3 ЕКТС.
Предлози за потребни корекции:	Немам предлози за корекции!
Оцена на ракописот:	Ракописот „Теорија на изведбата 1“, на авторката проф. д-р Соња Здравкова-Цепароска, претставува успешно и иновативно истражување на клучните аспекти на теориите на изведбата, и тоа низ призмата на темелните естетички и уметнички категории: автор – дело – публика. Ракописот од своја страна нуди интердисциплинарност во пристапот кон доменот на изведбата, со особен фокус на музичката, односно танцовата изведба и на нејзините специфики. Покрај стручните аспекти што овој ракопис во изобилие ни ги нуди, тој отвора и нови можности за определени естетичко-културолошки и театролошки толкувања на вредностите на теорискиот пристап во рамките на современите аспекти на „теоријата на изведбата“, особено во контекст на танцовата уметност. Неговата примена, главно, ќе биде за студентите на ФМУ, особено во рамките на

	програмите на насоките за балетска педагогија, класичен и современ танц; дувачки инструменти, удирачки инструменти и соло пеење; клавишни инструменти и харфа; гудачки инструменти и популарни жанрови.
Категоризација:	<i>учебник</i>
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот Теорија на изведбата.

Во Скопје, 29.7.2024 година

РЕЦЕНЗЕНТ
Проф. д-р Иван Цепароски, с.р.

Прилог бр. 5**ПРЕГЛЕД****НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ – СКОПЈЕ****2. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ**

Ред. бр.	Име и презиме на кандида-тот	Назив на темата		Име и презиме на менто-рот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Даниела Мегленова	Eugene Magalif: Concert for flute and piano Otar Taktakisvili: Sonata in C major for flute and piano Herman Beeftink: Fantasia for flute solo Flamenco George Bizet/Francois Borne: Carmen Fantasy Gary Schocker: Regrets and Resolutions Goce Kolarovski: Ezgija		Проф. м-р Страшо Темков	8.10.2024 02-652/1
		„Иновации во дизајнот на флејтата и нивниот ефект врз изведбата на класичната музика“	“Innovations in Flute Design and Their Effect on Classical Music Performance”		
2.	Јана Каевска	F.Schubert: Variationen für Flöte un Klavier über „Trockne Blumen“ aus „Die schöne Müllerin“ P.O.Ferroud: Trois Pièces pour flûte seule O.Taktakishvili: Sonata for flute and piano in C Major F.Martin: Ballade pour flûte et piano G.Shocker: „Airborne“ for flute and piano C.Reinecke: Flute Concerto in D Major, Op. 283		Проф. м-р Страшо Темков	8.10.2024 02-652/2
		„Флејтата во македонската класична музика“	“The Flute in Macedonian Classical Music”		
3.	Колос Цури	Цезар Франк: Симфониски варијации Франц Шуберт: 3 пиеси D946 Фредерик Шопен: Балада бр. 2 Клод Дебиси: Слики – прва книга		Проф. д-р Ана Гацева	8.10.2024 02-652/3
		„Технички и интерпретациони особености на Слики од Клод Дебиси“	“Technical and Interpretational Characteristics of Images by Claude Debussy”		

4.	Филип Петрески	А. Коњајев: Концерт еф-мол (за хармоника и оркестар) Ј.С. Бах: Прелудиум и фуга Це-дур (BWV 553) Д. Скарлати: Соната, ха-мол В. Золотарјов: Соната бр.1 В. Семјонов: Калина Краснаја Е. Лекуона: Малагуења В. Семјонов: Брамсиана (2 став) В. Зубицки: Карпатска свита Ф.Анџелис: Свита - Солилоквиум (2 став) П. Рофи: Ноктурно	“Хармониката во делата на македонските композитори на класична музика”	“The Accordion in the Works of Macedonian Classical Music Composers”	Проф. м-р Зорица Каракутовска	8.10.2024 02-653/3
5.	Фросина Цини	В. А. Моцарт: Соната, Б дур К. 333 В. А. Моцарт: Соната, а мол К. 310 В. А. Моцарт: Концерт за пијано и оркестар бр. 20 К. 466, д мол	„Анализа на интерпретацискиот и техничките аспекти на Соната за пијано K.V.333 од В. А. Моцарт“	“Analysis of the Interpretational and Technical Aspects of the Piano Sonata K.V. 333 by W. A. Mozart”	Проф. д-р Ана Гацева	8.10.2024 02-654/1
6.	Ива Дамјановски	Isaac Albéniz: La Vega Henry Cowell: Three Irish Legends Franz Liszt: Années de pèlerinage III Aux cyprès de la Villa d'Este I: Thrénodie Aux cyprès de la Villa d'Este II: Thrénodie Les jeux d'eaux à la Villa d'Este Sunt lacrymae rerum/En mode hongrois Sursum corda Maurice Ravel: Piano Concerto in G Major	„Импесионизмот во делата на Франц Лист - зачетоци, композиторски техники, влијание врз современата музика за пијано“	“Impressionism Through the Works of Franz Liszt – Its Inception, Composition Techniques Employed and Its Influence on Contemporary Music for Piano”	Проф. д-р Марија Гошевска	8.10.2024 02-654/2
7.	Михајло Штерјев	“Confluence” за голем симфониски оркестар аз (а тре) времетраење с.а.			Проф. д-р Горан Начевски	8.10.2024 02-653/2

		„Карактеристики на сонорноста во „Хиперпризма“ од Едгар Варезе“	“Characteristics of Sonority in Edgar Varese’s „Hyperprism“”		

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ**

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Евгенија Михајлоска	Примена на модели на машинско учење за предикција на клинички исход и персонализирање на терапија со ритуксимаб кај пациенти со ревматоиден артритис	Application of machine learning models for predicting the clinical outcome and personalizing rituximab therapy in patients with rheumatoid arthritis	Проф. д-р Љубица Шутуркова	02-511/4 6.9.2024
2.	Јелена Мициќ	Имплементирање на програма за антимикробно управување и комплетен скрининг во единица за интензивна нега во однос на период на болнички престој и севкупен клинички исход на пациентите	Implementation of an antimicrobial stewardship program and comprehensive screening in an intensive care unit in relation to length of hospital stay and overall clinical outcome of patients	Проф. д-р Александра Грозданова	02511/7 6.9.2024
3.	Кристина Шутевска	Улога и значење на AKR1D1 ензимот во метаболизмот на лекови	The role and significance of the AKR1D1 enzyme in drug metabolism	Проф. д-р Александра Капедановска Несторовска	02-511/5 6.9.2024
4.	Елизабета Крстевска Божиновиќ	Молекуларна карактеризација на акутната лимфобластна леукемија кај педијатриски пациенти во Р. С. Македонија	Molecular characterization of acute lymphoblastic leukemia in pediatric patients from R. N. Macedonia	Проф. д-р Александар Димовски	02-511/6 6.9.2024

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАРМАЦЕТСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
Магистерски труд по ЛАБОРАТОРИСКА АНАЛИЗА И ИНЖЕНЕРСТВО ВО
ФАРМАЦИЈАТА

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Стефанија Убавкова	Примена на спектроскопски техники за детекција на силденафил како адултерација во додатоци на исхрана за ерекtilна дисфункција	Spectroscopic techniques for determination of sildenafil as an adulterant in food supplements for erectile dysfunction	Проф. д-р Тања Петреска Ивановска	02-420/13 9.7.2024
2	Дебора Петревска	Автентикација на бисери и бисерни преработки со користење на вибрациски спектроскопски техники	Authentication of pearls and pearl products using vibrational spectroscopic techniques	Проф. д-р Никола Гешковски	02-509/7 6.9.2024
3	Ивана Наумоска	Современи техники за следење на стабилност на козметички производи за заштита од сонце	Recent techniques for monitoring the stability of sun protection cosmetic products	Проф. д-р Марија Главаш Додов	02-509/8 6.9.2024

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАРМАЦЕТСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
Специјалистички труд по фармацевтска регулатива

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Марија Парч	Регулаторни гледишта во одобрување на вакцини против Ковид-19 вирус	Regulatory aspects of COVID-19 vaccine approval	Проф. д-р Александра Грозданова	02-420/15 9.7.2024

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАРМАЦЕТСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
Специјалистички труд по ФАРМАКОВИГИЛАНЦА

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Маја Вујичиќ-Антевска	Принципи за безбедност и ефикасност на медицинските средства и употребата на вигаца и надзор на пазарот според барањата на ЕУ регулативата за медицински средства	The essential principles of safety and effectiveness for medical devices and the role of vigilance and market surveillance according to the requirements of the EU regulation on medical devices	Проф. д-р Јасмина Тониќ Рибарска	02-420/16 9.7.2024
2	Ивана Ставресска	Улога на одговорното лице за фармаковигиланца во компаниите (носители на одобрение)	Role of the responsible person for pharmacovigilance in companies (authorization holders)	Проф. д-р Катерина Анчевска Нетковска	02-420/17 9.7.2024
3	Бенјамин Слободан Алжурски	Фармаковигиланцата во геријатриска популација, со посебен осврт на кардиоваскуларни лекови	Pharmacovigilance in a geriatric population: an overview of cardiovascular drugs	Виш науч. сор. д-р Емилија Атанасовска	02-420/14 9.7.2024

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАРМАЦЕТСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
Специјалистички труд по КОЗМЕТОЛОГИЈА

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Блерта Пајазити	Влијание на невромаркетингорт при избор на козметички производи	Influence of neuromarketing in choosing cosmetic products	Проф. д-р Марија Главаш Додов	02-420/19 9.7.2024

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕТО НА ПРИВАТИЗАЦИЈАТА НА ВОЈУВАЊЕТО ВРЗ ОДЛИВОТ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ВОЕНИ ЛИЦА ОД АРМИИТЕ“ ОД М-Р МИЛЕ КОСТОСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

На својата XXXIV редовна седница одржана на 3.VII 2024 година, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Миле Костоски, пријавена на трет циклус – докторски студии, на студиската програма Безбедност, одбрана и мир, на тема: „Влијанието на приватизацијата на војувањето врз одливот на професионални воени лица од армиите“. Комисијата за оцена на докторската дисертација е во состав: проф. д-р Тони Милески, проф. д-р Билјана Банковска, проф. д-р Марина Митревска, проф. д-р Лидија Георгиева и проф. д-р Јован Пејковски.

Откако ја анализираме првичната верзија на докторската дисертација, како членови на Комисијата за оцена се сложивме околу заедничката оцена, којашто имаме чест да ја поднесеме преку следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Миле Костоски, пријавена на трет циклус – докторски студии, на студиската програма Безбедност, одбрана и мир, на тема: „Влијанието на приватизацијата на војувањето врз одливот на професионалните воени лица од армиите“, претставува обемен труд изложен на 359 страници компјутерски обработен текст. При изработката на докторската дисертација, кандидатот м-р Костоски користел обемна литература, книги од бројни еминентни автори, зборници на трудови, меѓународни списанија и бројни интернет-извори. Трудот е напишан на македонски јазик и како таков е оценет од страна на Комисијата.

Докторската дисертација претставува оригинален научноистражувачки потфат во кој е применет сеопфатен пристап кон сите дисциплини што се во корелација со истражувачките прашања. Фокусот на дисертацијата е поставен на истражувањето и анализата на повеќеслојните врски помеѓу приватизацијата на војната и одливот на професионалните кадри од регуларните армии. Истражувањето се состои од две главни тематски целини, односно теоретска и емпириска рамка на истражувањето. Во теоретската рамка се инкорпорирани воведниот дел, прегледот на литературата, истражувачката стратегија и методолошкиот пристап, Веберијанската држава и предизвиците на националната безбедност во услови на глобализација, феноменот на приватизација на војната и ефектите од приватизацијата на војната. Во делот насловен како „Емпириска рамка на истражувањето“ се наоѓаат: интерпретација на резултатите од спроведеното истражување, интерпретација и квантитативна и квалитативна анализа на резултатите од спроведената анкета, интерпретација и квалитативна анализа на резултатите од спроведените интервјуа и заклучок од емпириското истражување. Дисертацијата завршува со генерален заклучок и прилози.

Во почетниот дел од докторската дисертација, кандидатот м-р Миле Костоски го приложил апстрактот и го претставил воведниот дел од истражувањето. Во него се нотираат промените во теоретските пристапи за ексклузивитетот на државата како носител на безбедносната функција преку полицијата и војската како институции. Заслугата за конкретната динамика на промени, м-р Костоски ја апострофира кај приватните (недржавни, комерцијални) актери кои се во содејство со државните институции задолжени за безбедноста или понекогаш се и нивна конкуренција. Конкретно, оваа докторска дисертација својот фокус го има на противречните и дијалектички процеси помеѓу нужноста од одржување на државниот воен сектор и зголемените ефекти од приватизацијата на војувањето. Оттука, очигледен е процесот во кој ефектите од приватизација на војувањето отвораат можности за лицата вработени

во државниот сектор да бараат поголема материјална сатисфакција во приватниот брзорастечки сектор.

Првиот дел од трудот ја опфаќа теоретската рамка на истражувањето. Воведниот дел го презентира идејниот проект на истражувањето, неговиот предмет, цели и задачи на истражувањето, хипотетичката рамка на истражувањето, временското и просторно одредување на истражувањето, ограничувањата, научната и општествена оправданост на истражувањето, како и примената на резултатите од истражувањето. Кандидатот м-р Костоски продолжува со преглед на литературата од домашни автори и автори од странство. Овој дел од дисертацијата продолжува со приказ на истражувачката стратегија и методолошки постапки. Понатаму, презентирана е Веберијанската држава претставена во делото на Макс Вебер. Контекстот е во насока на анализа на предизвиците со кои Веберијанската држава се соочува во ерата на глобализираниот свет, кога приватизацијата на војната, односно подемот на приватните воени и безбедносни компаниии го поткопуваат традиционалниот монопол на насилство. Феноменот на приватизација на војната е следната компонента на овој теоретски дел од истражувањето. Тој се разгледува од аспект на еден поширок општествен процес. Притоа, се укажува дека приватизираната воена индустрија е реалност на 21 век. Вака поставена комерцијално ориентирана воена индустрија создава нови можности кои истовремено ја предизвикуваат демократијата, етиката, националната и меѓународна безбедност. Кандидатот м-р Костоски се осврнува и на класификацијата на приватните безбедносни актери, платениците, странските борци, војници и контрактори и, секако, на ефектите од приватизацијата на војната. Во сегментот за приватизација на војната се разгледуваат односите на јавната и приватната безбедност, пазарот на воени и безбедносни услуги, како и предизвиците на приватизацијата врз воената професија и армиите.

Вториот дел од докторската дисертација ја опфаќа емпириската рамка на истражувањето. Овој дел започнува со интерпретација на резултатите од спроведеното истражување врз кое се темели согледувањето на состојбите кои се поврзани со приватизацијата на војувањето и влијаат на одливот на професионалниот кадар од армиите. Приказот и квантитативната и квалитативната анализа на резултатите од спроведената анкета се следниот дел од дисертацијата. Притоа, направена е вкрстена анализа на резултатите од анкетата за да се овозможи појасна слика за добиените резултати. Следуваат резултатите од спроведеното полуструктурирано интервју и генералниот заклучок од спроведеното емпириско истражување (анкета и интервју).

Последниот дел од докторската дисертација се однесува на заклучокот. Во овој дел се потенцира дека спроведеното истражување обезбедува соодветен квантум на теориски и емпириски факти и заклучоци за улогата и влијанието на приватизацијата на војувањето врз армиите. Феномен кој во денешни услови има растечки тренд со сериозно влијае врз сите сфери на безбедноста. Кандидатот м-р Костоски укажува дека општата и посебните хипотези преку истражувањето се потврдени.

Предмет на истражување

Предметот на истражување на оваа докторска дисертација е утврдување на каузалниот однос помеѓу глобалните ефекти на процесот на приватизација на војувањето врз (реалниот и можниот) одлив на професионален воен персонал од редот на регуларните вооружени сили и одразот на овој нексус врз националната безбедност.

Состојба на научноистражувачката област во која се работи докторскиот труд

Генерално гледано, приватизацијата на војната претставува процес кој допрва ќе биде истражуван, анализиран и спроведуван во безбедносните системи на земјите од Југоисточна Европа, а особено во РС Македонија. Самиот факт дека како земја членка на НАТО и етаблираноста на приватизацијата на војната на Запад, на македонската научна мисла ѝ се овозможува релевантна тематика за проширување на научноистражувачкиот хоризонт. Непостоењето на литература која одблиску го проучува влијанието на приватизацијата на војувањето врз националната безбедност на РС Македонија претставува проблем, празнина која преку оваа докторска дисертација

ќе биде пополнета. Од овие причини, докторската дисертација на м-р Миле Костоски нуди уникатен методолошки пристап со што несомнено ќе се збогати литературата во областа на приватизацијата на војната и безбедноста.

Краток опис на применети методи

Предизвикот да се истражува одливот на професионалните кадри од армиите, од методолошки аспект, овозможи преземање на соодветни постапки за да се добијат посакуваните резултати. Со оглед на фактот дека во дисертацијата се апострофирани разбирањето на појавата, видот и функциите на приватните воени и безбедносни компании (ПВБК) и нивните ефекти врз националната безбедност, особено врз составот на Армијата, кандидатот м-р Костоски применил дедуктивна истражувачка стратегија. Во деловите каде што било возможно, како комплементарен пристап, применета е и квалитативна истражувачка стратегија. Ограничувачките фактори во спроведувањето на истражувањето се посебно нагласени. Ваквата констатација произлегува од тоа што ПВБК претставуваат корпоративни и комерцијални ентитети кои се грижат за својот углед и не се секогаш отворени за јавноста. Генерално, истражувањата во рамките на воената и политичка антропологија се исклучително специфични заради тајновитоста на институциите, заштитата на информациите и контролата, кои се чувствителни кога се работи за актуелни прашања од национален или меѓународен карактер.

Во докторската дисертација, комбинирани се два метода на истражување, односно теориска анализа на примарни, секундарни и терцијарни извори и реализација на анкетен прашалник и полуструктурирани интервјуа со припадници на Армијата и сегашни и поранешни контрактори вработени во приватната безбедносна индустрија. На тој начин, пополнети се голем дел од празнините и отстранети се одредените слабости во истражувачкиот зафат. Документарците и филмовите користени се како визуелно искуство на истражувањето, додека повеќе извештаи од тинк-тенк групи и написи во весници овозможиле преглед на перспективата на интелектуалната заедница и искуството на разни истражувачи. Како квалитативен метод за истражување, интервјуата се искористени за да се соберат информации што се протегаат низ различни општествени прашања. Изборот на полуструктурирано интервју, фокусирано на лице, е посебно нагласено. Ова е направено, заради проценката дека тоа е најдобра можност да се дојде до информации од членовите на војничката каста и за врските со културата и начинот на работа на ПВБК. Во делот на применетите методи на истражување, може да се заклучи дека дисертацијата се одликува и определува како теориско, дескриптивно и експланаторно истражување од интердисциплинарен карактер кое опфаќа подрачја од националната и меѓународната безбедност.

Методолошките постапки за собирање и анализа на податоците што се собрани и што се користени во текот на истражувањето се:

- методот на концептуална анализа, односно анализирање на централните поими на истражувањето;
- компаративниот метод, особено во делот на разбирањето на влијанието и пристапите на развиените земји во врска со приватизација на војната, како и за воочување на меѓусебни сличности и разлики во ефектите и каузална поврзаност;
- методот на анализа на содржина преку анализа на документи, на регулативи и јавни политики, како и анализа на досега спроведените истражувања. Анализа на документите беше применета врз најрелевантните официјални документи врзани со развојот на државни капацитети, документите на највлијателните глобални и регионални ПВБК, релевантни документи и статистички извори. Покрај анализата на примарните извори – нормативните акти, стратегии, извештаи и други официјални документи, како и релевантни говори и обраќања, изјави, медиумски написи и персонални интервјуа, во истражувањето беа користени и широк спектар на секундарни извори, првенствено, релевантна научна литература.

Кога станува збор за употребата на истражувачките техники, во ова истражување се користени анкетирањето (анкетен прашалник) и полуструктурирано интервју со

одреден број на испитаници. Целната група на испитаници кои се опфатени со истражувачките техники се припадници кои во тие моменти биле вработени во државните безбедносни структури, а исто така и припадници кои напуштиле и кои моментално работат или работеле во Авганистан, Ирак или на друго место за ПВБК. Исто така, во истражувањето се опфатени и разговори со еминентни професори кои работат на полето на безбедносната тематика. Добиените резултати се собрани, категоризирани и потоа е извршена квантитативна и квалитативна анализа.

Цели на изработка на трудот

Научната цел на истражувањето се стреми да одговори на одредени прашања во насока на разбирање на феноменологијата на безбедноста, во јавниот и во приватниот сектор, како и развојот на процесот на приватизација на војната и војувањето. Истражувањето настојува да разбере и предвиди како таа глобална динамика влијае врз внатрешниот и надворешниот суверенитет и воените капацитети на државите вклучувајќи ја и македонската држава, да ги согледа клучните тенденции во однос на мотивацијата за вршење на војничката професија, лојалноста кон државата и желбата за поголема заработка.

Од друга страна, практичната цел на ова истражување е да се обезбедат основни сознанија со кои може да се согледа и реално да се процени состојбата како приватизацијата на војната влијае врз одливот на персонал од армиите. Да се согледаат ефектите и практиките во другите држави и дали е потребно да се преземат соодветни чекори во нови законски и подзаконски акти, подобрување на социјалната положба на професионалните војници, начинот на регрутација и обучување и др. Научените лекции од досегашното искуство, преточени во теориски засновани заклучоци помагаат во детектирањето на внатрешните слабости во армиите, и на начините на нивно отстранување со сопствени капацитети. Исто така, овие сознанија ќе бидат од полза за креирањето на безбедносните политики со цел јакнење на внатрешните безбедносни капацитети. Истовремено, тоа ќе придонесе кон детектирање на потребните услови и механизми за унапредување на меѓусебната координација и соработка меѓу институциите.

Задачите на истражувањето се следни:

- да се согледаат глобалните тенденции во меѓународниот поредок;
- да се разбере движечката сила и дострел на приватизацијата на војувањето во 21 век и начинот на кој тој процес влијае врз државата како таква и врз меѓународниот мир и стабилност;
- да се утврди на кој начин приватизацијата на војувањето влијае врз националната безбедност на земјата, гледано низ призма на нејзиниот кадровски потенцијал;
- спроведување на емпириско истражување во кое ќе се видат ставовите на лицата кои работат во безбедносните структури и лица кои работат за ПВБК;
- детектирање на ситуациите во кои е нарушена борбената готовност и проучување на факторите заради кои настанало тоа нарушување;
- откривање на разликите помеѓу нормативното и фактичкото, односно да ги оцени објективно ефектите на приватизацијата на војната;
- да се согледа дали и како е регулирана приватизацијата на војната;
- согледување на односите помеѓу приватниот и јавниот сектор;
- да се види што значи правната рамка и научените лекции и какви решенија нуди;
- да се направи компарација на понудените решенија од државите од аспект на нивната примена;
- да се согледа кои се најдобри практики од одделните држави и како можат да се применат во РС Македонија како позитивно искуство;
- да се согледа како е регулирана приватизацијата на војната на меѓународен план;

- да се согледа дали со успешното регулирање на приватизацијата на војната ќе се придонесе кон подобрување на безбедноста на национален, регионален и меѓународен план;

- истакнување на важноста од критичко, креативно и системско размислување на индивидуи и институции инволвирани во процесите на приватизација на војната;

- запознавање со веќе постојните трудови (во домашната и меѓународната научна јавност) кои се однесуваат на конкретното поле на истражување.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Генерално гледано, истражувањето дава важни информации за составот, потребите и предизвиците на воениот кадар, интересот и перцепциите за ПВБК, како и влијанието што го имаат ПВБК врз армиските припадници.

Клучните наоди од анкетата вклучуваат:

- мотивите за влегување во Армијата. Мнозинството од испитаниците во анкетата го навеле патриотизмот како главна причина за влегување во Армијата, а потоа барањето сигурна работа. Разбирањето на овие мотивации е од суштинско значење за Армијата да ги усогласи своите пораки за регрутирање и да го зајакне чувството за патриотизам кај персоналот;

- поминати години во службата. Голем дел од испитаниците во анкетата изјавиле дека служат во Армијата повеќе од 20 години. Ова ја нагласува посветеноста и искуството на долгогодишниот персонал и ја нагласува важноста од задржување на нивната експертиза и вештини;

- блиски контакти со контракторите. За време на мировните мисии, многу испитаници имале чести интеракции со контракторите поради природата на нивната работа. Овие интеракции би можеле потенцијално да влијаат на кадровските одлуки, со што е важно Армијата да ги реши сите воочени предности од транзицијата кон ПВБК;

- интерес за искуствата на контракторите. Значителен број испитаници изразија интерес за искуствата на колегите кои станале контрактори. Споделувањето на таквите искуства може да го информира персоналот за потенцијалните можности за кариера надвор од Армијата. Исто така, голем дел од испитаниците изјавиле дека размислуваат за понуди за работа од ПВБК, што укажува на привлечноста на можностите во приватниот безбедносен сектор;

- финансиски стимулации. Финансиските стимулации се појавија како примарна предност на работењето во ПВБК, што потенцијално влијае на одливот на персонал од Армијата;

- загриженост за борбената готовност. Мнозинството на испитаници верува дека одливот на професионален персонал може негативно да влијае на борбената готовност на Армијата, нагласувајќи ја важноста во превенирање на одливот.

Врз основа на овие наоди, дадени се следните препораки:

- донесување на стратегии за задржување на персоналот. Армијата треба да развие соодветни стратегии за задржување кои се однесуваат на мотивациите и грижите на персоналот, вклучувајќи конкурентни пакети за компензација, можности за развој на кариера и програми за поддршка на семејството;

- водење во кариерата; промовирање транспарентни патеки за кариера и можности за напредување во Армијата за да се покаже потенцијалот за раст и исполнување во воената служба;

- споделување на знаење. Споделување знаење каде што контракторите ги споделуваат своите искуства со армискиот персонал за да дадат увид во приватниот безбедносен сектор, истовремено потврдувајќи ја вредноста на воената служба;

- континуирано оценување. Континуирано оценување на иницијативите за задржување и приспособување на стратегиите засновани на повратни информации од персоналот и променливите потреби;

- соработка со креаторите на политики. Вклучување во отворени дијалози со државните власти за осигурување дека креаторите на политиката ги разбираат предизвиците и можностите што ги поставуваат ПВБК и важноста од задржување на квалификуван воен персонал.

Клучните наоди од интервјуата вклучуваат:

- мотивите за работа во ПВБК. Главниот мотив за влегување и работа во ПВБК на испитаниците се финансиските средства. Останатите незадоволства од системот како и од човечкиот фактор само придонеле за полесно донесување на одлуката за вработување во ПВБК;

- поминати години во служба во Армијата и полицијата. Како што беше наведено, сите вработени во ПВБК се со армиско или полициско искуство. Тие имаат поминато од најмалку 4 до најмногу 24 години. Во тие години, испитаниците се стекнале со соодветни вештини и едукација што им помогнало полесно да транзитираат кон ПВБК, односно кон приватниот сектор;

- контакти со армиски и полициски припадници и влијание врз нив. Сите интервјуирани лица потврдија дека разговараат со своите поранешни колеги и дека ги пренесуваат своите искуства од работата во ПВБК. Самите потврдија дека на сите што исполнуваат услови и сакаат да работат за ПВБК може да им послужат како „посредници“ во одреден временски период и дека им нудат помош за вработување;

- недостатоци во работата во ПВБК. Главниот недостаток кој го изразија испитаниците беше оддалеченоста од семејството, но и дека семејството е главната причина што работат како контрактори. Оддалеченоста од својата земја, работата во потешки услови и неизвесноста за продолжување на договорот (по 6 месеци или 1 година) беа, исто така, фактори кои влијаат врз контракторите;

- финансиски стимулации. Интервјуираните лица ја потврдија нелојалната конкуренција од страна на ПВБК спрема класичните државни безбедносни апарати. Самите наведоа дека платите во ПВБК им се до 10 пати поголеми за разлика од претходно. Заклучно со тоа, тие го имаат аргументот дека само си го валоризираат трудот, односно дека ја работат работата што ја сакаат, а притоа се добро платени за тоа. Тие наведуваат дека и во иднина финансиските стимулации ќе бидат главниот адут на ПВБК во однос на армиите;

- влијание врз борбената готовност. Сите интервјуирани лица како поранешни лица на Армијата и полицијата ја потврдуваат хипотезата дека со одлив на армиски и полициски професионалци се намалува борбената готовност. Самиот одлив како одлив е природна работа на секоја организација и тоа врз различни фактори. Проблемот е ако тој не е контролиран и не е во рамките и процентите на планиран одлив. Напуштањето на поголеми групи во одредени периоди лошо влијае и се одразува на борбената готовност;

- иднина на контракторската работа. Мнозинството од испитаниците наведе дека има пропорционално зголемување на вработувањата во ПВБК секоја година и дека иднината на војувањето е во ПВБК. Во однос на обезбедувањето на нафтени полиња, лица и имот на различни меридијани во светот секогаш ќе има работа, а со тоа и одлив од класичните државни безбедносни служби.

Резултатите презентирани во истражувањето даваат вредни сознанија за мотивациите и перцепциите на армискиот персонал поврзани со нивната одлука да ја напуштат Армијата и да ги разгледаат можностите во ПВБК. Истите резултати се однесуваат и за други целни групи кои работат во безбедносниот сектор и се во корелација со приватната безбедносна индустрија. Како докторска студија, ова истражување придонесува за збогатување на постоечката литература за влијанието на ПВБК врз одливот на воениот персонал. Армијата може да спроведе соодветни чекори за задржување, да ги подобри финансиските импликации, да промовира можности за напредување во кариерата и да поттикне поинформирана перспектива за односот помеѓу државните сили и ПВБК. Со решавање на проблемите и аспирациите на персоналот, Армијата може да го превенира одливот на персонал, обезбедувајќи квалификувана и посветена работна сила ефикасно да ги исполни своите критични мисии.

Очекуван научен придонес

Научната оправданост на истражувањето е во тоа што приватизацијата на војната е комплексен феномен за чие имплементирање е потребен подлабок научен

пристап. Создавањето на ПВБК и трендот на зголемување на приватната воена индустрија ја олеснува работата во безбедносниот сектор, но ако не се менаџираат правилно и не се соодветно контролирани и регулирани, може само да претставуваат проблем. Разидувањето во стратегиите, доктрините и крајните цели може негативно да се одразат врз националната безбедност. Истражувањето ги продлабочува сознанијата за ефектите од приватизација на војната и влијанието врз одливот на припадници од армиите. Истовремено, истражувањето ги детектира идните политики и стратегии во кој правец би се движела државата во безбедносниот сектор, особено во одбраната. Истражувањето дава темелен пристап на сите нивоа, разгледувајќи ја единката припадник на армиите, разни целни групи, па сè до работата во ПВБК и каузалниот однос на јавната и приватната безбедност. Во контекст на претходното, истражувањето ја потврдува почетната позиција дека приватизацијата на војната е феномен кој видливо влијае во одливот на припадници од армиите. Научната оправданост на трудот произлегува од фактот дека одливот на припадници од армиите нема да се намали во иднина, напротив постојат индикатори за пораст. Јасно е дека се потребни промени во менаџирањето со човечкиот персонал, безбедносниот сектор и дека е потребна одлучна стратегија во имплементација на безбедносните реформи.

Општествената оправданост на истражувањето од научен аспект е сериозно наметната од развиените земји и чекорите кои ги преземаат. Истражувањето дава придонес во безбедносната наука за намалување на одливот на персонал од армиите и зголемувањето на трендот на приватизација на војната како меѓународна појава која и понатаму ќе доминира на сите нивоа во безбедносните кругови. Потребно е да се надминат системските несогласувања околу јавната и приватната безбедност, да се истакне потребата од сеопфатен пристап за превенција на одливот на припадници од армиите и синхронизација на јавната и приватната безбедност за ефикасен безбедносен систем. Истражувањето ја збогатува критичката научна мисла од областа на националната и меѓународната безбедност, и аналогно на тоа, ја истакнува потребата од анализа и ревидирање на политиките и стратегиите на државата во безбедносниот систем.

М-р Костоски напоменува дека има повеќе причини кои на приватната воена индустрија и овозможуваат да стане сè повеќе централна и легитимна фигура во рамките на современиот глобален безбедносен систем. Додека проценките за вредноста на индустријата се разликуваат во голема мера, за нив генерално се смета дека надминуваат 500 милијарди фунти, со годишен раст од над 5 %. Понатаму, колку што нивниот првичен раст се совпадна со крајот на Студената војна и соодветното намалување на постојаните армии, се сугерира дека еволутивните безбедносни закани и намалувањето на воените активности од големи размери може да доведат до сличен пораст на приватниот пазар за безбедност. Растот на асиметричното и хибридното војување доведе до зголемено потпирање на нетрадиционалната безбедност со приватни актери кои играат централна улога во исполнувањето на безбедносните потреби и на јавните и на приватните организации.

Способноста и потребата од компаниите за брзо пренесување на операциите, опремата и персоналот низ целиот свет создадоа ситуација во која актерите се повеќе бараат униформирани безбедносни услуги, ситуација која засегнатите држави не се во состојба да ја обезбедат. ПВБК сè повеќе ја заматуваат границата помеѓу безбедносни и воени операции и во два најзначајни примера за тоа, Ирак и Авганистан, каде што ПВБК на моменти претставуваат најголеми странски контингенти. Генерално, се верува дека приватната безбедност е поголема од јавната безбедност во најмалку 40 нации низ целиот свет. Имајќи го предвид ова, постои растечки консензус дека приватните чинители не само што се легитимни, туку се повеќе неопходни во рамките на глобалниот безбедносен сектор. Во светло на трендот на нараснување и варијации во современите општества, оваа теза предлага дека е потребно испитување на улогата на приватизација на војната за целосно да се разберат импликациите од неа, посебно во делот на основниот и главен ресурс – човекот.

Заклучок и предлог

Докторската дисертација со наслов „Влијанието на процесот на приватизација на војувањето врз одливот на професионалните воени лица од армиите“, од кандидатот м-р Миле Костоски, претставува оригинален научен труд кој е изработен според сите академски стандарди. Во трудот е презентирана солидна теоретска рамка за разбирање на каузалниот однос помеѓу глобалните ефекти на процесот на приватизација на војувањето врз (реалниот и можниот) одлив на професионален воен персонал од редот на регуларните вооружени сили и одразот на овој нексус врз националната безбедност. Емпириското истражување преку спроведената анкета и интервју претставува уникатен научноистражувачки потфат кој го збогатува трудот и го определува неговото големо значење. При изработката на трудот, кандидатот консултирал голем број на македонски и странски автори, определен број на интернет-извори и други извори кои се во корелација со предметот и целите на истражувањето.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје да ја прифати оваа позитивна рецензија и на кандидатот м-р Миле Костоски да му дозволи јавна одбрана на докторската дисертација „Влијанието на процесот на приватизација на војувањето врз одливот на професионалните воени лица од армиите“, пријавена на трет циклус – докторски студии на студиската програма по безбедност, одбрана и мир.

19.9.2024 година

КОМИСИЈА

Проф. д-р Тони Милески, с.р.
Проф. д-р Билјана Ванковска (ментор), с.р.
Проф. д-р Марина Митревска, с.р.
Проф. д-р Лидија Георгиева, с.р.
Проф. д-р Јован Пејковски, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
3. Докторски дисертации

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	м-р Драган Даскаловски	„ Првите предупредувачки знаци за аутистичен спектар на нарушување кај доенчињата “	„ Early warning signs of autism spectrum disorder in infants “	Проф. д-р Наташа Чичевска Јованова	10-1372/13 од 17.10.2024 год.
2.	м-р Зана Кадриџ Вљадџ	„ Инклузивно образование како образовен идеал во теорија и практика “	„ Inclusive education as an educational ideal in theory and practice “	Проф. д-р Даниела Димитрова Радојичиќ	10-1371/11 од 17.10.2024 год.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
2. Магистерски трудови**

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Марија Јанакиевска	„Рационално мислење, диспозиција за мислење, отворен ум и пристрасност кон сопственото гледиште кај поинтелигентни и помалку интелигентни возрасни индивидуи“	„Rational opinion, opinion disposition, open-mindedness, and self-view bias in more intelligent and less intelligent adults“	Проф. д-р Елена Ачковска-Лешковска	10-707/5 од 17.10.2024 год.
2.	Ристо Савески	„Влијанието на Преспанскиот договор врз добрососедските односи на Република Македонија и Република Грција“	„The influence of the Prespa Agreement on the good neighborly relations of the Republic of Macedonia and the Republic of Greece“	Проф. д-р Лидија Георгиевска	10-1904/3 од 17.10.2024 год.
3.	Марија Лазароска	„Влијанието на говорните нарушувања врз развојот на фонолошка свесност“	„The impact of speech disorders on the development of phonological awareness“	Проф. д-р Александра Каровска-Ристовска	10-1832/3 од 17.10.2024 год..
4.	Фросина Петковска	„Влијанието на дислексијата врз изучување на странски јазик“	„The impact of dyslexia on learning a foreign language“	Проф. д-р Александра Каровска-Ристовска	10-1831/3 од 17.10.2024 год.
5.	Габриела Најдова	„Процена на психомоториката кај ученици со АСН во редовните основни училишта“	„Assessment of psychomotor skills in students with ASD in regular elementary schools“	Проф. д-р Горан Ајдински	10-132/5 од 17.10.2024 год.

6.	Рената Коцева	„ Проценка на вклученоста во училишните активности на ученици од мали групни домови “	„ Assessment of involvement in school activities of students from small group homes“	Проф. д-р Наташа Станојковска- Трајковска	10-1988/3 од 17.10.2024 год.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СПЕЦИФИКИ НА ПОЛЕТО НА КНИЖЕВНОСТА ВО ТЕОРИЈАТА НА ПЈЕР БУРДЈЕ“ ОД М-Р ВЕДРАН ДИЗДАРЕВИЌ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 18.9.2024 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ со наслов „Спецификите на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје“, во состав: проф. д-р Маја Бојациевска (претседател), проф. д-р Славица Србиновска (ментор), проф. д-р Иван Џепаровски (член), проф. д-р Марија Ѓорѓиева Димова (член) и проф. д-р Лидија Капушевска Дракулевска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ, со наслов: „Специфики на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје“, содржи 317 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 279 фусноти, 97 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во три глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатот укажува дека со истражувањето општата теорија за практиките во уметноста и културата се насочуваат кон промислувања на книжевноста или кон книжевното поле. Во воведниот дел се најавува корпусот од поими врз кои се реализира анализата и начинот на кој тезите поврзани со комплексноста на овие категории се развива започнувајќи од категоријата рефлексивност, потоа поле, хабитус, капитал, интерес и *illusio*. Теориите на францускиот социолог и антрополог Пјер Бурдје (1930-2002) не се доволно истражувани во македонската култура, со оваа студија се анализираат неговите промислувања и теоретизирања од областа на книжевноста. Врз основа на фактот дека има недостаток на преводи на неговите дела и дека единствено е преведена неговата книга со статии и есеи *Прошвиовинови* и кусата монографија *За шелевизијата*, објавени како една книга од издавачката куќа „Темплум“ (2006), овој докторски труд ја полни празнината во македонската стручна литература со неговите теории, особено од аспект на науката за книжевноста. Пјер Бурдје се занимавал со многу различни области и подрачја, често пресекувајќи низ широкиот спектар на општествените науки. Почнува да истражува како антрополог и пишува неколку етнографски дела посветени на Алжир: *Социологија на Алжир* (*Sociologie de l'Algérie*, 1958), *Работата и работниците во Алжир* (*Travail et travailleurs en Algérie*, 1963), *Премесување, Кризата на традиционалната агркултура во Алжир* (*Le déracinement. La crise de l'agriculture traditionnelle en Algérie*, 1964) и *Алжир 60* (*Algérie 60*, 1978), Тој го ширел својот интерес и експертиза и се насочил кон истражувања од областа на педагогијата и нејзините политички и општествени функции во студијата *Наследнициите: студентите и културата* (*Les héritiers: les étudiants et la culture*, 1964), која ја продолжува во книгите *Репродукција: елементи за теорија на образовниот систем* (*La Reproduction. Éléments pour une théorie du système d'enseignement*, 1970), *Ното Academicus* (1984) и *Државното благородништво: високи школи и esprit de corps* (*La Noblesse d'État: grandes écoles et esprit de corps*, 1989). Паралелно со овие проекти, се занимава и со конципирање на неговата општа теорија на праксата, разработувајќи ја во книгите *Преилед за теорија на праксата*, и три етнолошки студии за Кабајла (*Esquisse d'une théorie de la pratique, précédé de trois études d'ethnologie kabyle*, 1972) и многу влијателната *Практичност* или според англискиот превод, *Лоика на праксата* (*La sens pratique/Logic of Practice*, 1980). Повторно, паралелно или симултано со овие дела – во опусот на Бурдје темите не се обработувани линеарно,

туку делата се пресекуваат едни со други и на тој начин го создаваат неговиот теоретски мозаик посветен на праксата и општествениот живот во сите негови форми. Бурдје пишува за Мартин Хајдегер и филозофијата во *Полиитичката онтологија на Мартин Хајдегер* (L'Ontologie politique de Martin Heidegger, 1988) и *Паскалијански мегитации* (Méditations pascaliennes, 1997), за телевизијата, медиумите и новинарството, *За телевизијата* (Sur la télévision: suivi de L'emprise du journalisme, 1996), за капитализмот, либерализмот и глобализацијата *Противонови: прилози кон општоропот против неолибералната наезда* (Contre-feux: propos pour servir à la résistance contre l'Invasion néo-libérale, 1998), за родот и родовата политика во *Машка доминација* (La Domination masculine, Paris: Éditions du Seuil, 1998), за лингвистиката и јазикот воопшто во *Што значи да се зборува: економија на лингвистичките размени* (Ce que parler veut dire: l'économie des échanges linguistiques, 1982), за рефлексивноста и научната методологија во *Наука за науката и рефлексивноста* (Science de la science et réflexivité, 2002) итн. Во воведот се покажува широкото истражувачко искуство на Пјер Бурдје низ различни феномени, а фокусот на истражувањето се определува со тоа што интересот се става врз делата посветени на уметноста, поконкретно книжевноста. За различните форми на уметноста пишува уште од средината на шеесеттите години на 20 век. Вредни за истражување се книгите посветени на социологијата на фотографијата *Просечна уметност* (Un art moyen, 1965), *Љубов за уметноста: Музеите на европската уметност* (L'amour de l'art: les musées d'art européens, 1969) и според многумина, неговиот magnum opus, *Дистинкција: општествена критика на расудувањето* (La distinction: Critique sociale du jugement, 1979), книга посветена на вкусот, со која достигнува светска признаеност во академските кругови. Што се однесува до книжевноста – која претставува еден од неговите најголеми интереси уште од почетокот на кариерата – првпат говори во трудот *Интелектуалното поле и креативниот проект* (Champ Commented: intellectuel et projet créateur, 1966) и во *Пазарот на симболичките добра* (Le Marché des biens symboliques, 1971). За литературата и најголем дел од тие записи, Бурдје ги завршува во делото посветено на книжевноста под наслов *Правилата на уметноста* (Les Règles de l'art, 1992), потоа делото на англиски јазик насловено *Поле на културното производство* (The Field of Cultural Production, 1993). Имено, овие дела, *Правилата на уметноста* и *Поле на културното производство*, *Интелектуалното поле и креативниот проект* и *Пазарот на симболичките добра* се главен фокус во докторската дисертација.

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Дефинирање на основните поими“. Во неа се анализирани категориите определувачки за книжевноста и за останатите уметнички полиња. Тука се истражуваат значењата на неколку клучни концепти во социолошката теорија на Бурдје или неговата т.н. теорија на полињата: рефлексивност, поле, хабитус и капитал и дополнувањето со поимите интерес и *illusio* како придружни, но многу важни дообјаснувања за функционирањето на *капиталот*. При концептуализирање на овие алатки, Бурдје прпи длабоко во западноевропската филозофска, антрополошка и социолошка теорија. Тоа значи дека секој од овие поими е конструиран *vis-à-vis* некои од централните критички мислители во западниот свет. Поимот рефлексивност е поим што *de facto* ја претставува појдовната точка на секој истражувачки проект на Бурдје. Надоврзувајќи се на Кант и неговата трансцендентална филозофија, методологиите на Гастон Башлар и Ернст Касирер, како и на социолошките и антрополошки теории на Емил Диркем, Марсел Мос и Макс Вебер, Бурдје создава метод кој му овозможува да извршува критичка рефлексивност на објектот на неговиот интерес, но и критичка рефлексивност на перцептивниот апарат на научникот. Во рефлексивноста лежи јадрото на потфатот на двојно читање, кој е значаен за неговото проучување на книжевноста. Во првото поглавје, кандидатот зборува за три поими кои номинално можат да се одвојат, но реално функционираат исклучиво како еден мултифокален поим. Повторно, како и во случајот со рефлексивноста, во истражувањето на поимот поле се открива двојната природа, имено од една страна се расправа за методолошки алатки за објективно и дистанцирано анализирање на општествената стварност; од друга страна, се анализираат силите кои, слично како општествените факти на Диркем и моќта на Фуко извршуваат присила и влијаат на обликувањето на агентите кои ги населуваат полињата. Во објаснувањата на поимот рефлексивност, кандидатот настојува да направи премостувања и квалитативен скок од кантизмот кон диркемизмот повлекувајќи многу сериозни последици за генералното

теоретизирање на класификаторските системи и на категориите кои се употребуваат при организирање на феномените од стварноста, а особено на научната работа. Категориите, од оваа гледна точка, во трудот се посочува дека веќе не се само антропоцентрични, туку социоцентрични; изворот на нивното постоење се наоѓа во општеството, а не во индивидуалниот субјект и неговата свест. Истражувачот треба своето внимание да го прошири од индивидуалниот субјект кон општеството и таму да го бара потеклото на објаснувањата на стварноста, а и потеклото на претставите што тој ги создава за стварноста. Рефлексивноста на Бурдје мора да се постави во овој контекст: истовремено внатре во субјектот и надвор од него. Конечната алатка за практикување рефлексивност — покрај епистемолошката блокада, релациското мислење, преиспитување на „схоластичката гледна точка“ и социологизирање на категориите на научникот — истражувањето на делото на Бурдје покажува дека е историзацијата, при што се укажува на тоа дека историзирањето истовремено се однесува колку на објектот на истражување, толку и на категоријалниот апарат на субјектот кој истражува. Оваа постапка на историзација, Бурдје наизменично ја употребува со поимот рефлексивност, затоа тој говори за „двојна историзација“ или двојно читање, кога се однесува на книжевноста и другите „текстуални“ науки. Во исполнувањето на оваа цел, кандидатот го истражува дополнувањето со три аналитички поими на кои се потпираат сите истражувања на Бурдје: поле, хабитус и капитал. Поимот поле е во суштина објаснуван низ призмата на рефлексивната социологија од студијата *Повик кон рефлексивна социологија* (1992) следејќи ги истражувањата на Бурдје, кандидатот забележува дека полето може да се дефинира како мрежа или конфигурација на објективни релации помеѓу позиции. Потоа додава дека овие позиции се објективно дефинирани и присилно им дејствуваат на сите оние што го населуваат полето — без разлика дали се агенти или институции — и го определуваат влогот на агентите и определуваат дали одредените позиции на агентите се доминантни, доминирани, хомологни итн. Со самиот чин на играње на играта, агентите ја прифаќаат важноста и релевантноста на играта, односно постоењето и релевантноста на полето како такво. Потоа, кандидатот изведува заклучоци дека Бурдје го разбира полето како општествена арена во која се случуваат борби и маневри за специфични ресурси, влогови и пристап до нив. Полињата се дефинирани според видот на влогот — културни добра („лајфстајл“), домување, интелектуална дистинкција (образование), вработување, земја, моќ (политика), општествена класа, престиж и можат да бидат со различни нивоа на специфичност и конкретност. Полето има различна логика и саморазбирлива структура на неопходност и релевантност, што е истовремено производ и производител на хабитусот, што е специфичен и соодветен за полето, објаснува кандидатот повикувајќи се на толкувањата на Јенкинс. Преку концептот на полето, Бурдје го прави квалитативниот скок од супстанцијална кон релациска методологија и со тоа објаснува дека може да се направи набљудување на феномените како изолирани и самодоволни и да се премине кон анализирање на феномените како дел од поголема конфигурација, систем или структура. Тоа, според Бурдје, претставува нужен предуслов за конципирање на одредени феномени во рамките на научен систем, бидејќи науката единствено може да постои како систем. Во *Лоика на праксата* (1990), кандидатот го анализира поимот хабитус и неговата дефиниција како феномен на „трајни, подвижни диспозиции, структурирани структури предиспонирани за да функционираат како структурирачки структури, односно како принципи што генерираат и организираат практики и претстави. Со концептот на хабитусот, Бурдје се обидува да надмине клучна низа на теоретски бинарни опозиции како оние на субјект и објект, слобода и детерминизам, интерес и безинтересност итн. Кандидатот во истражувањето потенцира дека хабитусот и полето постојат во неодвоива меѓузависност, бидејќи „општествената реалност постои двојно, во предметите и во умовите, во полиња и во хабитуси, внатре и надвор од агентите. Поимот капитал е објаснет во зависност од полето (како објективно детерминиран) и од желбата за него отелотворена во хабитусот на агентите (како субјективно дефиниран). На тој начин, во првото поглавје се заокружува со ова трио од концепции кои овозможуваат да се воспостави, втемели и репродуцира општествената

стварност: објективно, во материјалноста на институциите и субјективно, во хабитусот на агентите. Во *Форми на калкулација* (1986), студија врз која се потпира истражувањето, според Бурдје капиталот претставува акумулиран труд (во материјализирана или инкорпорирана, отелотворена форма, тој кога ќе се присвои на приватна, односно ексклузивна основа – од страна на агенти или на група агенти – им овозможува да присвојуваат општествена енергија во форма на постварен (реифициран), жив труд. Тој е *via insita*, сила впишана во објективни или субјективни структури, но исто така е и *lex insita*, принципот што ги втемелува иманентните регуларности на општествениот свет. Тој ги прави игрите на општеството – без да ги исклучува и економските игри – нешто повеќе од обични игри на среќа кои во секој момент можат да нè наградат со чудо. Со дефинирање на овие четири клучни поими, рефлексивност, поле, хабитус и капитал, кандидатот заокружува состав од клучни критериуми во првата целина.

Втората глава под наслов „Помеѓу консекрацијата и вулгаризацијата — кон една нова методологија на проучувањето на книжевноста и на културното производство“, кандидатот ги анализира во овој дел од дисертацијата како општата теорија на практика на Бурдје, така и промислувањата на книжевноста — или поточно, на книжевното поле. Тоа значи дека корпусот на централни поими кои се дефинирани и анализирани во првиот дел — рефлексивност, поле, хабитус, капитал интерес и *illusio* — тука имаат непосредна елаборација, *vis-à-vis* светот на книжевноста. Вториот дел е значаен, бидејќи во него кандидатот се занимава со она што во теоријата на книжевното поле на Пјер Бурдје е најзначајно, а тоа е неговата методологија на проучување на книжевноста како поле, метод кој секако подразбира и проучување на индивидуални книжевни текстови. Токму местото на индивидуалниот текст — роман, песна, расказ — во рамки на пошироката методологија на проучување на книжевното производство е еден од главните влогови во теоријата на Бурдје. Овој дел од дисертација е поделен на четири поглавја, секое од нив е поделен на уште неколку потпоглавја. Првото поглавје од вториот дел — хомологно на првото поглавје од првиот дел е расправа за поимот рефлексивност, сега применет врз книжевноста. Во ова поглавје е изведено едно читање на новелата *Фигура на килимот* од Хенри Џејмс и обид за откривање што е тоа што истовремено им измолкнува не само на ликовите во текстот туку и на теоретичарите на литература кои повеќе од сто години ја интерпретираат новелата — тоа го вклучува и самиот Хенри Џејмс. Интерпретацијата на расказот директно нè вклучува во дискусијата поврзана со рефлексивноста и *illusio* на книжевното поле, односно, кон анализа на она што е систематично невидливо за теоретичарите на книжевноста, токму заради нивната инвестираност во правилата на играта. Во овој дел се претставуваат основите на методологијата на проучувањето на книжевното и на културното производство во теоријата на Бурдје, преку директна примена на неколкуте поими што се анализираат во првото поглавје. Објаснувањето на рефлексивноста се шири во доменот на јазикот и на лингвистиката, потоа се покажува како секоја примена на оваа постапка мора да почне од преиспитување на јазикот (вокабуларот) што го употребува научникот, а што најчесто несвесно го остава длабоко заплеткан во *illusio*-то на полето кое го проучува, во овој случај полето на литературата. Потоа, подлабоко се истражуваат специфичните епистемолошки пречки што секој проучувач на книжевноста мора да ги надмине доколку сака да го втемели своето истражување на објективна и дистанцирана методологија. Се востановува дека во полето на книжевноста (а по импликација, и во останатите културни и уметнички полиња) владее атмосфера (аура) на светост и на консекрација. Таа аура, манифестирана кај најразлични автори и дивергентни традиции *a priori* го попречува социолошкото проучување на книжевноста, најчесто осудувајќи го како редуktivно истражување. Двете централни манифестации на оваа пречка се т.н. „фетишизацијата“ на уметничкото дело и „харизматичната илузија“. Првата пречка се однесува на поимање на делото; втората пречка се однесува на поимање на авторот. Двете пречки се последица на исчитување на историјата на книжевноста со поглед

наназад, по пат на „ретроспективна илузија“, земајќи ја автономијата на уметничките објекти и агенти како почеток, а не како одредиште на методот. Рефлексивноста како постапка мора да се справи со овие две пречки, пред воопшто да почне да се занимава со индивидуалните дела. Во второто поглавје, исто така се анализираат хомологиите и аналогите кои постојат помеѓу полето на книжевноста и полето на религијата. Со помош на низа на други теоретичари — како Марсел Мос, Макс Вебер и Карл Маркс — Бурдје се повикува на аналогича и како таа му користи кога станува збор за книжевното поле. Имено, едно од клучните обележја на книжевноста е консекрацијата и мистификацијата на објектите, на агентите и на институциите во полето. Исто така, се објаснуваат двете централни „илузии“ на книжевното поле, *фетишот на делото* и *харизмата на креаторот*, две замки кои незабележано се провлекуваат низ различни теоретски концепции. Ова поглавје не завршува кај деконструкција на различните типови на замки и илузии на книжевната теорија бидејќи последното потпоглавје се осврнува на примена на одредени концепции за „магот“ и за „магијата“ на Марсел Мос. Истражувањето од оваа целина покажува и докажува дека централниот поим во теоријата на Бурдје, односно методот на „двојно читање“, според Бурдје, е во однос со стратегиите за тоа како теоретичарите можат да излезат од тавтологијата на фетишот и на харизмата исклучиво преку т.н. „двојно читање“. Тоа е пристап на истовремено истражување и на објектот на интерес, и на гледната точка на истражувачот. Исто така, двојното читање нуди алтернатива, според Бурдје, објаснува кандидатот, на лажната бинарна опозиција помеѓу „внатрешните“ и „надворешните читања“, кои од различните причини се покажуваат како незаокружени. Покрај анализа на двојното читање, во ова поглавје се дава приказ на „внатрешните“ и „надворешните“ читања, но и приказ на нивните предности и слабости. Кон овој дел од истражувањето се приклучува и дополнување на т.н. двојното читање, но со осврт кон друг аспект, а тоа е прашањето на авторот и на авторството. Имено, во ова поглавје се истражува местото на субјектот, на авторот во методологијата на проучувањето на книжевното производство. Како и во други слични ситуации, Бурдје ја изградува својата теорија апогошки, преку критика на некои од неговите централни „ривали“, во случајов Жан-Пол Сартр и неговата теорија за „оригиналниот проект“. Исто така, во вториот дел од истражувањето се пополнува празнината која ја засега концепцијата на субјектот, што во теоријата на Бурдје се објаснува во релација со концепцијата за хабитусот и за полето.

Во оваа целина од истражувачки аспекти во теоријата на Бурдје, кандидатот го актуализира прашањето на јазикот и книжевноста. Со анализа на пристапот на студијата на Ц.Л.: Остин *Како да се дејствува со зборови (How to Do Things with Words, 1955)*, во која англискиот филозоф ја изложува својата теорија на говорните чинови (*speech acts*), Бурдје, со надоврзување на Остин образложува дека констативите искази се самите по себе перформативи и оди продлабочено во толкувањето, со тоа што објаснува дека значајно е да се прифати ефективност на јазичните практики. Според Бурдје, Остин во своите предавања останува целосно внатре во автономното поимање на функционирањето на говорните чинови бидејќи познато е дека Остин се обидува да изгради класификација на исказите и на нивната успешност врз чисто јазични и лингвистички параметри, нешто што е карактеристично и за другите лингвистички истражувања, меѓутоа кандидатот се посветува на главната грешка која е во тоа што Остин ја бара моќта на јазикот во самите зборови или моќта на перформативот во самиот говор. Бурдје, предвидливо, комплетно ја социологизира (како што тоа го прави со Кант и со аналитичките филозофи) теоријата на Остин, според кандидатот, тој упатува на тоа дека и констативната и перформативната ефективност и моќ на јазикот се извлекува надвор од него. Бурдје прашањата на ефективност и економијата на јазикот — кој може да зборува, кој може да издаде наредба, чиј исказ може да се смета за релевантен или точен итн. — е фундаментално прашање на позиционираноста на говорителот во општествениот простор или полиња. Рефлексивноста подразбира повеќе работи, но, пред сè, подразбира размислување со и преку полето; таа значи конструкција во којашто ќе се распоредат сите емпириски податоци и феномени што истражувачот смета дека делат одредена „семејна сличност“, односно ако како пример

се разгледува жанрот како романот се востановува дека не е ниту автономен, а ниту исклучиво зависен од општествената реалност, туку е феномен кој не може да се разбере во методолошка изолација, како една непрекината линија која се протега од точка А до точка Б; туку единствено во соодносот со другите книжевни форми, лирската поезија, драмата, епот итн., односно исклучиво како еден помеѓу многуте патишта во еден систем, сите на еден или на друг начин поврзани во матрицата на книжевноста. Паралелно со тоа (со конструкцијата) треба да се одвива и историзацијата, односно раскажување на историјата на полето на коешто му припаѓа научникот и хабитусот којшто произлегол од спецификите на тоа поле. Како последица на овие две симултани постапки (во идеален случај) „трансценденталното несвесно“ ќе стане свесно, невидливото ќе стане видливо, а заслепиот научник ќе прогледа појасно. Со други зборови, во заклучоците на кандидатот, оваа дисертација покажува дека се фаворизира пораката на Бурдје, дека секој истражувач треба да прави две работи: да продолжи да се занимава со „нормална наука“, но истовремено да ги преиспитува корените на сопствените истражувачки премиси, односно да излезе надвор од парадигмата во којашто, најчесто несвесно оперира.

Во доменот на книжевноста Бурдје открива две централни слепи места (епистемолошки пречки) кои се обвиткани со маглата на консекарацијата и *illusio*-то, а кои се истовремено неопходни предуслови за преживувањето на полето. Првото слепо место на книжевната *doxa*, смета Бурдје, се однесува на статусот на уметничкото дело коешто се перцепира како монада, како самодоволен и затворен естетски објект, чијшто онтолошки статус го надминува (трансцендира) контекстот од кој произлегува. За да го објасни и анализира ова слепо место Бурдје го употребува полниот со конотации поим *фетиши*. Второто слепо место, пак, е поврзано со местото и со улогата што во книжевноста (и општо во уметностите) му се доделува на индивидуалниот агент. Таа замка ја нарекува *харизматична илузија*. Со други зборови, првата грешка се однесува на некритичкиот (според Бурдје) однос на сите агенти вклучени во праксите на книжевноста кон книжевното дело: методолошката и перцептивна грешка којашто суштински го попречува правилното размислување за уметничките објекти, земени во најопшта смисла на зборот. Втората, пак, се однесува на хиперапострофирањето на положбата на индивидуата (без разлика дали станува за авторот, критичарот, издавачот или преведувачот) во книжевното поле: пренагласеност заради којашто на индивидуата ѝ се придаваат начовечки и мистични карактеристики, а почетокот, крајот и судбината на полето се набљудуваат како да произлегуваат од само една, исклучителна и генијална личност (култот кон гениј). Тоа особено важи за авторот или креаторот на уметничкото дело. Двете грешки се еклатантни примери за супстанцијалистичко мислење и се хомологни една на друга. Харизматичната илузија, на пример, го става целиот терет на творештвото на една фигура — авторот — слично како што фетишистичкото размислување ги заробува статусот и вредноста на уметничкото дело исклучиво во самото дело како цел по себе. Двете перспективи, објаснува кандидатот, не само што се пречка за научното поимање на културното производство туку и се засилуваат и се потврдуваат една со друга. Заедно, во својата меѓузависност тие го репродуцираат *illusio* на книжевното поле. Исто како што уметничкото дело не може да биде препознаено и признаено како такво, без соодветна публика (рецепција) што ќе го препознае на таков начин; така и авторот (неговиот потпис, неговата креативна моќ) не може да биде препознаен и признаен доколку колективната верба во демиуршката моќ на авторот не е воспоставена однапред. Оваа комплексна низа на релации и хомологии што делуваат симултано Бурдје ја објаснува со тоа што забележува дека „производителот на вредноста на уметничкото дело не е уметникот, туку полето на производство како универзум на верба, што ја создава вредноста на уметничкото дело како фетиш, со тоа што ја произведува вербата во креативната моќ на уметникот.

Изворот на креативната моќ, заклучува кандидатот, според анализата на Бурдје, е содржана во неискажливата мана или харизмата славена од традицијата, таа моќ не треба да се бара на ниедно друго место освен во полето, односно во системот на

објективни релации што го конституираат, во борбите на коишто тоа е арена, и во специфичните форми на енергија или капитал што таму се генерирани.

Во овој дел, низ расправа која ги критикува само т.н. „внатрешни читања“ и т.н. „надворешни читања“, кандидатот ги истакнува според Бурдје, структуралистичката теорија и херменевтичкиот пристап како пристапи кои остануваат внатре во рамки на фетишистичкиот дискурс на славање. Тие не успеваат да направат пресек со *illusio* на книжевното поле и заради тоа не може да достигне соодветно ниво на објективност во анализа на културните производи и културното производство. Сето тоа, пак, во случајот на структурализмот е затскриено зад една претстава на научна објективност и дистанцираност. Семиологијата, на пример, забележува Бурдје — навестена од Сосир, а развиена од Ролан Барт — го издигнала култот на уметничкото дело на повисок степен на рационалност, без да ги промени неговите есенцијални функции, како што се пропишани од утврдената доха во полето на културно производство, тоа е пристап фокусиран врз безинтересност, врз естетски дискурс. Со тоа, во доменот на книжевната наука, само се потврдило и уште повеќе натурализирано она сфаќање на уметноста какво што изискувала популацијата со соодветно познавање, компетенции и хабитус, а која на уметноста гледа чисто и „безинтересно. Со анализа на ставовите на Ѓ. Лукач и на Л. Голдман проследени со коментари и критики, кандидатот ја анализира критиката и притоа смета дека надворешните читатели се потпираат на правилото дека тие веруваат премалку во автономијата на книжевноста и целосно го заобиколуваат притисокот што го извршува полето врз секој текст, агент, или идеја. Гледаме, уште еднаш, дека станува збор за класифицирање на голем број на теории во два глобални и опширни табора. Така, она што е заедничко за овој корпус на теории што Бурдје го нарекува „надворешни читања“ е дека го сметаат секој уметнички објект за директна „рефлексивност“ („одраз“) или „симболичка експресија“ на општествениот свет.

Кандидатот ја изведува тезата за тоа како Бурдје го преферира терминот „културен производител“ за сите агенти во културните полиња, а насловот на книгата *Правила на уметноста: теореза и структура на полето на книжевноста* — со себе повлекува низа на конотации кои се научни, а не уметнички. Така повеќе не насочуваат кон *Правилата на социолошкиот метод* (Les Règles de la méthode sociologique) на Диркем, кој ги гради научните основи на социологијата, а потоа и структурализмот на Леви-Строс, Луј Алтисер итн. Самиот избор за поимот „поле“, инсистирањето на релационото мислење наспроти супстанцијалното (Касирер), употребата на зборот „агент“ наспроти индивидуа или личност и ред други индикатори меѓу кои и експлицитните искажување на Бурдје дека сака да воспостави наука на културното производство — сето тоа не води кон тоа да заклучиме дека епистемолошкиот пресек мора да го повлече истражувачот на полето на културата кон скептичната страна и доменот на *episteme* (во Аристотелијанска смисла), со одредена дистанца кон *Lebenswelt* на уметноста во поглед на скицирање на односот помеѓу она што е надвор и она што е внатре во книжевноста и изнаоѓањето на хомологии помеѓу „надворешните“ влијанија, како политиката и економијата, и релативно автономните фактори на уметничкото творештво, што го приближуваат Бурдје до одредени сродни теоретски струи, а најповеќе до домените на марксистичката книжевна теорија и критика. Методот на двојно читање може да се спореди со пристапот на специфичната англо-американска школа на марксистички критичари, какви што се Рејмонд Вилијамс, Тери Иглтони и Фредерик Џејмисон кои во своите анализи заземаат слично теориско стојалиште. Научникот кој ја употребува ретроспективната илузија впишува телеологија и однапред определена патека која нему му е видлива, но која во ниеден момент не била видлива пред очите на уметникот. Парадоксално, од оваа гледна точка Бурдје како да му препишува поголема недетерминираност и непредвидливост на субјектот од филозофот на слободната волја и „фрленоста“ Но, од тој момент па натаму, во *Новиот научен дух* од Гастон Башлар, може да се пронајде следниот исказ, кој како да е *verbatim* преземен од делото на Бурдје, само доколку се смени објектот на интерес од математиката кон книжевноста. Башлар говори за тоа дека секој што сака да навлезе во новата дијалектика на науката мора да развие психолошка емпатија со учесниците, а најдобриот начин да се направи тоа е да

се проучи целиот спектар на комплементарни идеи околу секое откритие, во моментот на нивното прво формирање. Накратко, секој психолог на научниот дух мора да го доживее сам необичното расцепување на геометриската личност што се случило во математиката во деветнаесеттиот век, Паскал Казанова, во својата монографија посветена на Бекет, на следниот начин го најавува својот метод, целосно преземен од теоријата на Бурдје, имено таа предлага да се следи опусот на Бекет додека се развива, не за да се открие во него исчекувањето на писмото што доаѓа, туку за да се реконструираат условите на неговото појавување чекор по чекор. И предлага, тоа да го направи без да падне во замката на ретроспективната илузија, која е конститутивна за секојдневната книжевна критика, која ги користи раните текстови само со цел да ги потврди а *posteriori* нејзините најраспространети толкувања; и според која научникот мора да ги оформи ограничувањата и структурираноста што го обликуваат движењето на агентот. Според Бурдје, целта на научникот е да се стави на местото на авторот, односно да се „реконституира уметничката гледна точка“ и да го реконструира „уметничкото заземање позиции“ во рамки на полето на книжевноста. Позициите за кои Бурдје зборува можат да бидат актуелни (веќе постоечки) или потенцијални (во процес на создавање), и тие позиции, во специфичниот теоретски вокабулар на Бурдје, всушност го претставуваат контекстот на уметничкото дело.

Во **третиот дел** од истражувањето на дисертацијата под наслов „Автономијата на книжевното поле од Гистав Флобер и *Сенџиментално воспийјување* до неолиберализмот и „конзервативните револуции“ се анализира двојното читање низ следниве етапи: прво, мора да се анализира местото на книжевното поле (*du champ littéraire*) како автономно поле во рамките на поширокото поле на моќ (*champ du pouvoir*), а тоа значи да се прикаже историјата на автономијата на книжевното поле, да се види како и наспроти што полето ја стекнало, својата независност од надворешните структури на коишто тоа било субординирано, потоа, откако историските процеси ќе бидат скицирани, треба да се прикаже и анализира внатрешната структура на самото поле, неговиот автономен универзум и логика на функционирање. Така се доаѓа до фаза на сведување на приказ на релациите на агентите и институциите внатре во полето, и нивната меѓусебна борба за воспоставување на сопствениот легитимитет: односот помеѓу хетерономијата и автономијата, основните закони и правила на книжевното поле и специфичниот симболички капитал, интерес и *illusio* што тоа го генерира. Дури на крајот се стигнува до анализа на генезата на хабитусот на поединечните агенти и нивните позиции во самото поле — нивниот однос со автономијата, симболичкиот капитал и интересот — што резултира, пак, со производството на индивидуалните дела. Во овој дел етапно се анализира моделот на Бурдје врз делото *Сенџиментално воспийјување* од Гистав Флобер. Во оваа последна фаза од истражување на теоријата на Пјер Бурдје се толкува историската генеза на полето на книжевноста, потоа се даваат дополнителни објаснувања на поимот диференцијација и се покажува што точно таа претставува во контекст на уметноста и на книжевноста. Потоа се пристапува кон претставување и анализирање на историјата на формирањето на полето на книжевноста во втората половина на XIX век во Франција, главно под влијание на притисоците на капиталистичката економија, доминацијата на буржујската етика и светоглед, културната индустрија и тековните политички контексти. Се анализира структурата на полето којашто произлегла од овој специфичен историски контекст, посебниот *potus* на полето и бинарната опозиција помеѓу престижот и парите, исто така се анализира симболичкиот капитал во полето на книжевноста и неговата релација со репродукцијата на полето и поимот *illusio*. Во прилог на теоријата на Бурдје за пристапот кој го нарекува „прочистување“ на производството и на рецепцијата на книжевните дела се анализира и процесот кој оди рака под рака со автономијата на книжевното поле. Ова е дел во кој се дава приказ на социолошката интерпретација на романот *Сенџиментално воспийјување* од Гистав Флобер, читање кое е пример за процесот на двојно читање — интерпретација која директно произлегува од поширокиот контекст претставен во претходните фази на поширокиот контекст на пишувањето на *Правилата на уметноста* и состојбата на полето на книжевноста по радикалните

промени во политичката и економската клима на Западна Европа. Тоа води кон дискусија на политиката и економијата на неолиберализмот и т.н. „конзервативни револуции“ — процеси кои ја откриваат вистинската смисла на поимањето на книжевноста и на културата од страна на Бурдје.

Во **заклучните согледувања**, кандидатот ги изложува своето согледување на значењето и улогата на методот на двојно читање предложен од Бурдје како алатка за откривање на генезата и историјата на „еколошки предуслови“, што се всушност генезата и структурата на современото поле на книжевноста. Токму затоа ова истражување почнува многу поназад и подлабоко во теоријата на општествените науки и на критичката теорија, а со поимниот инструментариум на Бурдје, а најмногу со концептите како поле, хабитус, капитал, *illusio* и рефлексивност се погледнува зад велот на литературата и се откриваат материјалните и трансценденталните предуслови на секое автономно книжевно искуство. Конечната цел на дисертацијата се забележува како потврдена со последното поглавје на истражувањето, кога се расправа за XXI век, кога конзервативните револуции и притисокот на логиката на слободниот пазар врз автономијата на културните полиња станува исклучително влијателна. Правилното разбирање на проблемите и дилемите на сегашноста се остварува со овој методолошки втемелен поглед назад, кон почетоците на анализа на автономијата на полето, историјата на едно поле, неговата „природност“ во сегашноста. Проблемите и притисоците на современите агенти и институции поставени до нивните соборци од минатото изгледаат многу појасни и разбирливи кога ќе се постават во широкиот хоризонт на историјата. Единствено преку оваа перспектива се согледува она што денес е исправно, а што е погрешно во соочувањето со комплексот од чинители на пазарот на културата. Најголемиот придонес на Бурдје кон книжевната методологија и теорија е откритието дека книжевноста — или книжевното поле — е многу повеќе од изолирани дела и исклучителни автори. Не само нивното разбирање, туку и нивната егзистенција зависи од низа на други — најчесто невидливи и подзаборавени — алки во долгиот синџир на книжевниот микрокосмос. Постојењето и непреченото функционирање на целиот книжевен „мравијалник“ ја гарантира релативната стабилност на еколошките предуслови кои ја овозможуваат плодната средина за пројавувањето на големите автори и важните дела. Без критичарите, теоретичарите, професорите, уредниците, издавачите, издавачките куќи, преведувачите и сите останати познати и непознати учесници во книжевниот живот, луксузот на индивидуалноста и исклучителноста ќе им биде одземен дури и на тие коишто најмногу го заслужуваат, без разлика на контекстот или на националната традиција, заклучува кандидатот во дисертацијата.

Предмет на истражување

Предмет на истражување се спецификите на книжевното поле во теориите на францускиот социолог и антрополог Пјер Бурдје. Трудот е поделен на три целини, а секоја од нив е поделена на потпоглавја. Докторскиот труд говори за општата теорија на праксата на Бурдје користејќи се со широкиот спектар на неговите книги. Во првата, втората и третата целина, пак, главната линија на аргументот се изведува од неговото клучно дело посветено на книжевноста, *Правилата на уметноста* и собраните есеи под наслов *Полето на културното производство*. Истражувањето дава дефиниции на основните поими кои го градат темелот на теориите на Бурдје, на концептите поле, хабитус, капитал, интерес и рефлексивност, бидејќи тие се основните и темелни концепти на теоријата на Бурдје во однос на логиката на праксата во општествената стварност. Секој од овие посебни концепти е детално претставен и анализиран бидејќи овие основни концепти кои понатаму се однесуваат на специфичната анализа на книжевното поле го претставуваат основниот теоретски вокабулар. Целиот опус на Бурдје и обемната секундарна литература што е напишана за неговото дело се составен дел од анализата.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Теориите на францускиот социолог и антрополог Пјер Бурдје (1930-2002) не се доволно истражувани на територијата на нашата земја. Особено малку внимание е посветено на неговите промислувања и теоретизирања од областа на книжевноста. Тоа се должи на

повеќе фактори, меѓу кои и недостатокот на преводи на неговите дела: единствено е преведена неговата книга со статии и есеи *Прошвигови* и кратката монографија *За шелевизијата*, објавени како една книга од издавачката куќа „Темплум“ (2006). Од тие причини не може да се наведат други текстови што се занимавале со дескрипција, анализа и примена на теориите на Пјер Бурдје во Македонија, ниту на неговите општи концепти поврзани со теоријата на праксата (поле, хабитус, капитал, рефлексивност), ниту, пак, поконкретно, со книжевноста. Токму тој недостаток е главниот поттик за ова истражување, имено, да се пополни празнината во македонската стручна литература во случајот со неговите теории, особено од аспект на науката за книжевноста. Бурдје творел во многу различни области и подрачја, често пресекувајќи низ широкиот спектар на општествените науки.

Краток опис на применетите методи

Истражување се изведува со доминација на методот на анализа: се наведуваат, цитираат и се парафразираат извадоци од делото на Бурдје и тие цитати и парафрази се подложни на анализа. Анализата е изведувана директно и компаративно. Директно преку длабочинско читање (close reading) на текстовите и книгите на Бурдје и компаративно, преку вкрстување на теориите на францускиот автор со обемната секундарна библиографија посветена на него, но и со низа други теоретичари на книжевноста без разлика дали станува збор за социолози, книжевни теоретичари и филозофи. Така што, може да се заклучи дека двата доминантни метода со кои се служи докторскиот труд при истражувањето се анализата и компаративната анализа на опусот на Бурдје. Исто така, бидејќи станува збор за доминантно книжевна тема, перманентно се применува методот на толкување, односно херменевтиката како научна дисциплина и метод што се занимава со интерпретација на книжевни и некнижевни текстови. Се анализираат, односно се расчленуваат теориите на Бурдје преку детално и темелно читање на неговите текстови и книги, се применуваат методот на синтеза, преку кој се покажува апликативноста на теориите на францускиот теоретичар во практиката.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Значењето на ова истражување директно може да се сведе на анализа на трудови и дискусии околу теориите на Пјер Бурдје во однос на книжевноста, какви речиси до денес не се направени. Ова истражување дава исцрпно читање на теориите на Пјер Бурдје за книжевноста, како што се образложени во делата *Правилата на уметноста* и *Полејто на културнојто производство*. Исто така, истражувањето дава придонес за промислувањето на теориите на Пјер Бурдје на македонски јазик. Овие забелешки се однесуваат на академската заедница, но значењето на ова истражување се проценува и според некои други, военакадемски критериуми. Една од главните последици на книжевното поле како автономно поле во рамките на пошироката општествена стварност е создавање на таканаречената харизматична илузија, со која целиот процес на книжевно создавање се става на плеќите, одговорноста и генијалноста на авторот како исклучителен индивидуалец. Тоа што, Бурдје го нарекува илузија на полето, колективната верба што ја потиснува примарната арбитарност и историската деривативност на книжевното поле, тоа е арбитарност и историска деривативност што ги карактеризираат сите практики и институции во општеството, а што е, главно, концентрирано кон создавање привид дека книжевното дело е единствено производ на талентите, истрајноста и индивидуалната работа на една исклучителна личност именувана како „автор“. Една од централните задачи на Бурдје во неговото промислување на книжевноста е да покаже дека станува збор за илузија, а не за фактичка состојба на работите. Според него, полето на книжевноста, како и сите други полиња во рамките на општествената стварност и агентите кои дејствуваат и размислуваат во овие полиња, се производ на општествена, колективна логика. Единствено, доколку се разбие харизматичната илузија и се потенцира дека книжевноста е дел од општествената стварност, само на тој начин таа може да ја задржи својата автономност како поле со своја логика на функционирање. Една од централните задачи на теориите на Бурдје е токму тоа, да ја покаже колективната логика на

книжевното поле: дека ова поле не е дом единствено на писателите, туку и на читателите, критичарите, научниците, издавачите, печатарите, наставниците итн. и дека сите заедно ја создаваат и задржуваат автономијата на книжевноста како независно и посебно поле во рамките на општествената стварност. Темелно разбирање на теоријата на Бурдје за книжевното поле може да доведе до подлабоко разбирање на книжевноста како општествен феномен: не само на книжевноста по себе со своите најистурени агенти – авторите – туку и разбирање на книжевноста во рамките на општествениот и економски контекст на современиот свет. Автономијата на полу-автономните области во општеството е под силен напад на асимилирачките тенденции на неолиберализмот насекаде, а книжевноста не е исклучок од овој процес. Промислувањата на Бурдје нудат многу важни и темелни објаснувања, но и противоручја против економските и политичките притисоци кои ја нарушуваат автономијата на книжевното поле. На крајот, со неговиот пристап кон толкувањето и употребата на книжевните дела; иновативното навраќање кон биографијата на авторите; значајното читање на историјата на книжевноста; постулирањето на важни концепти, како што се хетерономија и автономија; темелна анализа на соодносот помеѓу бестселерите и класиците, комерцијалната и уметничката литература итн., ја потврдува не само важноста, туку и ургентноста на ова истражување.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ, со наслов: „Специфики на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје“, претставува истражување во хуманистичките науки и потесната област на науката за книжевноста, односно општа и компаративна книжевност, теорија и методологија на книжевноста и книжевна херменевтика. Изработката на темата на оваа докторска дисертација дава исцрпно читање на теориите на Пјер Бурдје за книжевноста, како што се образложени во делата *Правилата на уметноста* и *Полето на културното производство*. Исто така, истражувањето дава придонес во промислувањето на теориите на Пјер Бурдје на македонски јазик. Овие забелешки се однесуваат на академската заедница, но значењето на ова истражување може да се процени и според некои други, военакадемски критериуми. Една од главните последици на книжевното поле како автономно поле во рамките на пошироката општествена стварност е создавање на таканаречената харизматична илузија, со која целиот процес на книжевно создавање се става на плеќите, одговорноста и генијалноста на авторот како исклучителен индивидуалец. Тоа што Бурдје го нарекува илузија на полето, колективната верба што ја потиснува примарната арбитрарност и историската деривативност на книжевното поле, тоа е арбитрарност и историска деривативност што ги карактеризираат сите практики и институции во општеството. Толкувањето и употребата на книжевните дела; иновативното навраќање кон биографијата на авторите; значајното читање на историјата на книжевноста; постулирањето на важни концепти, како што се хетерономија и автономија; темелна анализа на соодносот помеѓу бестселерите и класиците, комерцијалната и уметничката литература итн., ја потврдуваат не само важноста туку и ургентноста на ова истражување со исклучителен придонес во доменот на науката за книжевноста и пошироко на уметноста и со цел во неа да се актуелизира значењето на социолошкиот пристап.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ, со наслов: „Специфики на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје“, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор), следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [4]. Vedran Dizdarevic „Bourdieu's Rules of art, Neoliberalism and the Method of “Double Historization”, *Journal of Contemporary Philology, JCP* 6(2), 2023, ISSN 2545-4765, 58-71.
- [5]. Vedran Dizdarevic. A Comparative Interpretation of Henry James's Novella the Figure in the Carpet, *Journal of Contemporary Philology, JCP* 2020, 3 (1), 137–149.
- [6]. Vedran Dizdarević, “Analiza koncepta refleksivnosti i teoriji Pjera Burdjea.” *ARHE: Časopis za filozofiju*. Godina XVIII, № 35/2021, 261-276.

Заклучок и предлог

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ, со наслов: „Специфики на полето на книжевноста во теоријата на Пјер Бурдје“, претставува самостоен и оригинален научен труд. Во трудот се тргнува од исцрпно читање на теориите на Пјер Бурдје за книжевноста, како што се образложени во делата *Правилата на уметноста* и *Полејто на културното производство*. Истражувањето дава придонес во промислувањето на теориите на Пјер Бурдје на македонски јазик. Главната последица на книжевното поле како автономно поле во рамките на пошироката општествена стварност е создавање на таканаречената харизматична илузија, со која целиот процес на книжевно создавање се става на плеќите, одговорноста и генијалноста на авторот како исклучителен индивидуалец. Тоа што Бурдје го нарекува илузија на полето, поттикнува рефлексии за колективната верба што ја потиснува примарната арбитрарност врзана за талентот на индивидуата на авторот и паралелно со него ја актуелизира улогата на институциите во општеството. Толкувањето и употребата на книжевните дела; иновативното навраќање кон биографијата на авторите; значајното читање на историјата на книжевноста; постулирањето на важни концепти, како што се хетерономија и автономија; темелна анализа на соодносот помеѓу бестселерите и класиците, комерцијалната и уметничката литература итн., ја потврдуваат не само важноста, туку и ургентноста на ова истражување со исклучителен придонес во доменот на науката за книжевноста и пошироко на уметноста и со цел во неа да се актуелизира значењето на социолошкиот пристап во сферата на теоријата и методологијата на книжевноста. Докторската дисертација содржи научно фундирани и мошне продлабочени анализи на една комплексна материја, каква што е книжевноста, а истражувањето е пример и креативен поттик за некои други, сродни проучувања и во иднината. Трудот има темелен аналитички и херменевтички пристап, историски и современ аспект, имено тој го актуелизира клучното прашање околу опстанокот на книжевноста во општествените околности денес.

Со оглед на претходно наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Ведран Диздаревиќ со наслов: „Спецификите на книжевното поле во теоријата на Пјер Бурдје“.

Скопје, 14.10.2024 г.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Маја Бојациевска, (претседател), с.р.

Проф. д-р Славица Србиновска, (ментор), с.р.

Проф. д-р Иван Џепаровски, член, с.р.

Проф. д-р Марија Ѓорѓиева Димова, член, с.р.

Проф. д-р Лидија Капушевска Дракулевска, член, с.р.

ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
2024

3. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	м-р Жанета Набакова	„Метафорични и метонимски називи на лица во германскиот и во македонскиот јазик“	<i>METAPHORICAL AND METONYMIC NAMES FOR PEOPLE IN GERMAN AND MACEDONIAN.</i>	проф. д-р Силвана Симоска	18.10.2024 10-253/12
	м-р Лаура Папранику-Бејтулау	„Јазичната култура во медиумите на албански јазик во Република Северна Македонија (1990-2024)“	THE LANGUAGE CULTURE IN THE ALBANIAN LANGUAGE MEDIA IN THE RNM(1990-2024)	проф. д-р Исмет Османи	18.10.2024 10-963/11

ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
2024

4. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Вероника Зафирова	„Дидактичко-методичките принципи во наставата по германски како втор јазик за хетерогени групи“	Didactic and methodological principles for teaching German as a second language in heterogeneous groups	проф.д-р Емина Авдиќ	18.10.2024 10-1071/8
2.	Латифи Зенелабедин	„Германските заемки во актуелниот македонски и албански дискурс“	German Loanwords in the Current Discourse of Macedonian and Albanian	проф.д-р Силвана Симоска	18.10.2024 10-1772/5
3.	Катерина Панов Кожаров	„Текстовниот идентитет на Фројдовството несвесно во расказите и раната поезија на Петре. М. Андреевски (фантастика, надреализам, фолклорни архетипови)“	The textual identity of Freud's unconscious in the short stories and early poetry of Petre M. Andreevski (fantastic, surrealism, folklore archetypes)	проф.д-р Венко Андоновски	18.10.2024 10-1813/4

РЕЦЕНЗИЈА

НА УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО „ПРАКТИКУМ ПО ГЕОИНФОРМАТИКА, СО ПРИМЕНА ВО НАУКИТЕ ЗА ЗЕМЈИШТЕ, ХИДРОЛОГИЈА И ШУМАРСТВО“, ПРВО ИЗДАНИЕ, ОД АВТОРОТ ВОНР. ПРОФ. Д-Р МИНЧЕВ ИВАН

Наставно-научниот совет на Факултетот за шумарски науки, пејзажна архитектура и екоинженеринг „Ханс Ем“, на својата 7. седница одржана на 23.9.2024 година, донесе Одлука бр. 02-278/4-1, со која сме избрани за рецензенти на учебното помагало „Практикум по Геоинформатика, со примена во науките за земјиште, хидрологија и шумарство, од авторот вонр. проф. д-р Минчев Иван.

Со наведената одлука за рецензенти се избрани: проф. д-р Иван Блинков и проф. д-р Марија Вукелиќ-Шутоска, кои заеднички го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

ЗАЕДНИЧКИ ДЕЛ

Назив на учебникот, односно учебното помагало	Практикум по Геоинформатика, со примена во науките за земјиште, хидрологија и шумарство
Име и презиме на авторот	Минчев Иван
Назив на предметната програма за која се однесува	Геоинформатика
Назив на студиската програма;	Екоинженеринг и екоменаџмент, Шумарство, Пејзажна архитектура
Фонд на часови настава и вежби и ЕКТС-кредити	Неделен фонд на часови и вежби: 2+2, ЕКТС-кредити: 6
Број на студенти во една генерација кои ќе го користат предложениот учебник	10
Дали се работи за прво издание или не	прво издание
Предлог за начинот на издавање на секој поединечен наслов (печатена или електронска форма). За издавање во електронска форма е потребна согласност од авторот	електронска форма
Предлог за тираж, формат, број на страници и прилози во боја за секој предложен наслов	A4-формат, 55 страници
Општи податоци за учебникот/ учебното помагало (број на страници, прилози, заглавија или делови и сл.)	A4-формат, 55 страници, 41 слика, 4 заглавија

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Иван Блинков, с.р.
Проф. д-р Марија Вукелиќ-Шутоска, с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ИВАН БЛИНКОВ

Краток опис на содржината	Учебното помагало со наслов: „Практикум по Геоинформатика, со примена во науките за земјиште, хидрологија и шумарство“, е наменет како основна литература за студентите по предметот Геоинформатика. Тој може да најде примена во предметите: Управување со водни ресурси, Деградација на земјиштето и опустинување, Вовед во пределно и просторно планирање и сите предмети што имаат просторна компонента и вклучуваат географско информациски системи во наставата. Првите три заглавија даваат теоретски осврт на проблематиките: географско информациски системи, далечинска детекција и примена на овие техники во животната средина. Последното заглавие претставува вовед во примената на користење на софтверот QGIS. Главниот дел од примената на софтверот се наоѓа на онлајн платформата YouTube – канал GIS-Ханс Ем и се претставени како шест видеоупатства. Видеоупатствата содржат повеќе теми: инсталација на софтвер, работа со векторски податоци, работа со растерски податоци, геореференцирање, просторни анализи и подготовка на карти за печатење.
Оцена дали предложениот учебник, односно учебно помагало е во согласност со предметната програма	Содржината на учебното помагало е произлезена од предметната програма и е целосно усогласена со неа.
Оцена на учебникот, односно учебното помагало	Овој практикум е дизајниран да биде одлично учебно помагало за изведување на лабораториски вежби по предметот Геоинформатика и претставува добра основа за други предмети каде што има примена на ГИС.
Категоризација (учебник или учебно помагало)	учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување на трудот	Од увидот во приложениот материјал, може да се заклучи дека тој е подготвен на едноставен и разбирлив јазик, кој го објаснува изнесените материјал. Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој практикум да го поддржам и да го предложам да се објави како учебно помагало по предметот Геоинформатика.
Предлози за потребни корекции	Нема забелешки и предлози.

Изјава дека трудот не содржи дискриминаторски содржини, утврдени со позитивните прописи во Република Северна Македонија	Изјавувам дека во трудот не се содржат дискриминаторски содржини, утврдени со позитивните прописи во РСМ.
Изјава за процентот на промените согласно со член 27 од Правилникот	Изјавувам дека е мал процентот на промени согласно со член 27 од овој правилник.
Други елементи	/

РЕЦЕНЗЕНТ
Проф. д-р Иван Блинков, с.р.

ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ ПРОФ. Д-Р МАРИЈА ВУКЕЛИЌ-ШУТОСКА

Краток опис на содржината	Учебното помагало „Практикум по Геоинформатика, со примена во науките за земјиште, хидрологија и шумарство“, е наменет како основна литература за студентите по предметот Геоинформатика. Тој може да најде примена во повеќе предметни програми каде што има примена на географско информациски системи како алатка во просторните анализи. Учебното помагало најпрво дава краток теоретски осврт на географско информациските системи, далечинската детекција и математичките модели кои имаат примена во анализата на просторните податоци. Последното заглавие дава преглед на примената на софтверскиот пакет QGIS за хидрологија, користење на земјиштето, шумарство и други практични примери во секторот животна средина. Практичната примена на софтверот е подетално изложена во посебни видеоупатства кои се наоѓаат на онлајн платформата YouTube, каде што се дадени соодветни линкови за пристап до нив. Видеоупатствата содржат повеќе теми: инсталација на софтвер, работа со векторски податоци, работа со растерски податоци, геореференцирање, просторни анализи и подготовка на карти за печатење.
Оцена дали предложениот учебник, односно учебно помагало е во согласност со предметната програма	Содржината на учебното помагало е произлезена од предметната програма и е целосно усогласена со неа.
Оцена на учебникот, односно учебното помагало	Овој практикум е направен да служи како основно учебно помагало за изведување на практичната настава по предметот Геоинформатика и претставува добра основа за други предмети каде што има примена на ГИС.
Категоризација (учебник или учебно помагало)	учебно помагало
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување на трудот	Од увидот во приложениот материјал, може да се заклучи дека тој е подготвен на едноставен и разбирлив јазик, кој го објаснува изнесените материјал. Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој практикум да го поддржам и да го предложам да се објави како учебно помагало по предметот Геоинформатика.
Предлози за потребни корекции	Нема забелешки и предлози.

Изјава дека трудот не содржи дискриминаторски содржини, утврдени со позитивните прописи во Република Македонија	Изјавувам дека во трудот не се содржат дискриминаторски содржини, утврдени со позитивните прописи во РСМ.
Изјава за процентот на промените согласно со член 27 од Правилникот	Изјавувам дека е мал процентот на промени согласно со член 27 од овој правилник.
Други елементи	

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Марија Вукелиќ-Шутоска, с.р.

**ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА МАГИСТЕРСКИ ТРУД ВО
ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ**

Ред. бр.	Име на кандидатот	Наслов на темата	Ментор	Одлука од Научен совет
1.	Бранка Иваноска	“Франшизата како алтернативен извор на финансирање на МСП “ “The franchise as an alternative financing source for small and medium enterprises”	д-р Биљана Ангелова	Одлука бр. 02 – 994/2 од 31.10.2024 година

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА Институтот за социолошки и политичко -правни
истражувања, Скопје во состав на Универзитет Св. Кирил и Методиј - Скопје

Магистерски трудови

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. На Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Анита Димовска	Важноста на менаџментот на човечки ресурси во примарните превентивни служби за обемот на имунизирани деца во Република Северна Македонија	The importance of human resources management in primary preventive services for the volume of immunized children in the Republic of North Maceodnia	Проф. д-р Марија Топузовска Латковиќ	02-762/2 од 26.9.2024